

02
B51

ISSN 1811-900X

Biblio POLIS

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 50 (2013) Nr. 4

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie
și științe ale informării editată
de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Apare din anul 2002

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 50 (2013) Nr. 4

Director fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga);

Elena BUTUCEL (*Activități rețea, Manifestări culturale*);

acad. Mihai CIMPOI;

Iurie COLESNIC (*Bibliologi, bibliofili și colecționari*);

Tatiana COȘERIU (*Dezvoltare și servicii*);

Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române;

Elena DRAGALIN (Raleigh, NC, SUA);

dr. Iulian FILIP;

conf. univ. dr. Natalia GOIAN (*Cartea de specialitate*);

Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

Valeriu HERȚA (*Design*);

Tatiana ISCHIMJI (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Studii și cercetări*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse, Traduceri*);

Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*);

dr. Vitalie RĂILEANU (*Recenzii și consemnări, Impresii de lectură*);

Genoveva SCOBIOALĂ (*Imagine, Relații publice*);

prof. univ. dr. Ion STOICA (București);

conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU;

conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*);

prof. univ. dr. Dumitru URSU (Odesa, Ucraina)

Secretariat:

Tatiana BORODATÎI;

Valeriu RAȚĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Machetare:

Mihai SAVA

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: 022 210 812; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md;

www.hasdeu.md; http://bibliopolis.hasdeu.md

Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, str. Feredeului 4/6, Chișinău

Tel.: 022 500 578; 022 276 644

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Bibliotecile și elitele Библиотеки и элиты Libraries and elites	7
---	---

STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ / STUDIES AND RESEARCH

Natalia GOIAN

Evoluarea principiilor de descriere bibliografică Эволюция принципов библиографического описания The evolution of bibliographical description principles	11
--	----

Petter VON KROGH, Jannicke RØGLER

Double force. Applying indicators and qualitative measuring to the public library learning space Forța dublă. Aplicarea indicatorilor cantitativi și calitativi de măsurare a spațiului pentru instruire în bibliotecile publice Двойная сила. Применение количественных и качественных показателей для измерения пространства для обучения в публичных библиотеках	24
---	----

Elina KARIOJA

How to evaluate libraries' sustainability? An approach to an evaluation model and indicators Cum se evaluează durabilitatea bibliotecilor? O abordare a modelelor de evaluare și a indicatorilor Как оценить долгосрочность библиотек? Модели оценки и показатели	40
---	----

Далия ХАМАДА, Сильвия СТАВРИДИ / Dalia HAMADA, Sylvia STAVRIDU

Навыки, необходимые для библиотекарей, работающих с детьми и молодежью, в эпоху цифровых технологий Competențele bibliotecarilor care lucrează cu copiii și adolescenții în epoca digitală Required skills for children and youth librarians in the digital age	50
---	----

Vlad MISCHEVCA

Așteptând Prutul „să sace”... Образ реки Прут в народном творчестве The Prut river in folklore	64
--	----

TEORIE ȘI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Lidia KULIKOVSKI

Cercetarea contează, cercetarea salvează! Исследования имеют значение, исследования поддерживают!	
--	--

The researches are important, the researches are helping

80

Lidia KULIKOVSKI

Legile perfecționării între bibliotecă-formator-bibliotecar. Incursiune teoretică cu excurs praxiologic Законы усовершенствования отношений: библиотека-тренер-библиотекар. Теоретический и прaxиологический экскурс The professional development laws: library-trainer-librarian. The theoretical incursion with praxiologic excursion	84
--	----

Genoveva SCOBIALĂ

Parteneriatul – oportunitate deosebită de realizare Партнерство – важный аспект успешной деятельности библиотеки The partnership is an excellent opportunity for library success	90
--	----

Maria GONȚA

Site-ul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – instrument de informare, interacțiune, promovare și comunicare profesională Сайт Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу – инструмент для информирования, взаимосвязи, продвижения и профессионального общения The Library site as a tool of information, interaction, promotion and professional communication	92
---	----

Taro MIURA

Arhipelagul bibliotecilor japoneze (II) Архипелаг японских библиотек L'Archipel des bibliothèques japonaises	94
--	----

INOVAȚII / ИННОВАЦИИ / INNOVATIONS

Lidia KULIKOVSKI

Târgul inovațiilor: În așteptarea așteptărilor... Ярмарка инноваций: Достижения и ожидания Innovations Fair: In anticipation of expectations ...	97
--	----

Maria GONȚA

Impresii de la Târgul inovațiilor de bibliotecă Ярмарка библиотечных инноваций: послесловие Impressions after the Library Innovations Fair ..	100
---	-----

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Mariana HARJEVSCHI

Biblioteca, un intermediar optim în interacțiunea dintre cetățeni și stat	
---	--

<p>Библиотека – оптимальный посредник во взаимодействии между гражданами и государством The library, an optimal intermediate between citizens and the State..... 101</p>	<p>Муниципальная библиотека им. Б.П. Хашдеу: на распутье традиций и инноваций The Municipal Library B.P. Hasdeu at the crossroads of tradition and innovation 146</p>
<p>Savela STARCIUC Angajament civic: e-transformare @ bibliotecilor Гражданская активность: e-трансформация библиотек The civic engagement: libr@ries e-transformation 104</p>	<p>Liliana JUC Biblioteca și școala: relații și modele de parteneriate Библиотека и школа: сотрудничество и партнерство The library and the school: relations and partnership 150</p>
<p>Svetlana JAVELEA Programul de lectură <i>Chișinăul citește o carte</i> la aniversare K 10-летию программы <i>Кишинэу читает книгу</i> The anniversary of the program <i>Chișinău reads a book</i>..... 106</p>	<p>Larisa STAVER Tineretul – în centrul atenției la Filiala „Transilvania” Молодежь – в центре внимания Библиотеки «Трансильвания» The youth in Transilvania branch is in the spotlight..... 152</p>
<p>Margarina ЩЕЛЧКОВА / Margareta ȘCELICOVA «Пока горят огни в Ломоносовке, в сердце останется надежда...» „Cât vor arde luminile la Biblioteca «M. Lomonosov», în inimi ne va rămâne speranța...” While the lights are burning in Lomonosov library, in the heart will remain the hope... 115</p>	<p>MANIFESTĂRI CULTURALE / КУЛЬТУРНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS</p>
<p>Elena ROȘCA Biblioteca „Alba Iulia”, 15 ani de identitate și imagine în comunitate Филиал «Алба Юлия» достойно отметил свое 15-летие The Alba Iulia Branch – 15 years of identity and image in the community 123</p>	<p>Natalia DUMITRAȘCU Trei realizări editoriale ale Filialei „Alba Iulia” Три новых библиографических издания вышедших под эгидой Библиотеки «Алба Юлия» Three new publications of Alba Iulia Branch... 156</p>
<p>Vitalie RĂILEANU Păcerea lecturii – adevărat mijloc de evaluare Любовь к чтению как способ оценки уровня культуры The pleasure of reading is a culture evaluation tool..... 127</p>	<p>Diana UNGUREANU Pilonii culturii noastre: istoria, literatura și critica Стержни нашей культуры: история, литература и критика The pillars of our culture: history, literature and criticism 159</p>
<p>Liuba CIOBANU Parteneriatul – o metodă a diversității de comunicare Партнерство – еще один метод общения The partnership as a method of communication..... 131</p>	<p>Liliana JUC Întâlniri de neuitat Незабываемые встречи Unbelievable meetings 162</p>
<p>Lina IFTODI Perpetuare... la nivel de avangardă Дни открытых дверей в Библиотеке им. Л. Ребряну Perpetuation at the avant-garde level 134</p>	<p>Cristina PODGORNÎI Zborul poetic Поэтический полет A poetical flight..... 165</p>
<p>Claudia ȘATRAVCA Ecourile Săptămânii ușilor deschise Эхо недели открытых дверей The echoes of the Open door week..... 139</p>	<p>Valeriu RAȚĂ La Cotul Donului și în Stepa Calmucă soldații români așteaptă să fie înveșnicți Вышло второе издание книги о трагедии румынской армии на Донской излучине At the Don River and Kalmyk steppe the Romanian soldiers waiting to be immortalized..... 167</p>
<p>Diana UNGUREANU Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: la răscruce de tradiție și inovație</p>	<p>Vlad POHILĂ, Valeriu RAȚĂ Un medic, Ion Răzlog, și o triplă lansare de carte</p>

- Презентация трех книг юмористических стихов
A doctor, Ion Razlog and a triple book presentation 173
- DE HRAMUL CHIȘINĂULUI**
Liuba CIOBANU, Ion BORȘ
„Orașul meu” – o decadă de pregătire sufletească de Ziua Chișinăului
«Мой город» – декада душевной подготовки ко дню г. Кишинэу
My city – a decade of spiritual preparation for the Chișinău Day 177
- OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ / ANNIVERSARY**
Sea mai frumoasă traducătoare
К юбилею переводчицы Эуджени Давид
At the anniversary of the translator Eugenia David 180
- Mihai CIMPOI*
Cavaler al tăcerii fecunde
Рыцарь плодотворного молчания
The knight of the fecund silence 182
- Nicolae DABIJA*
Un om fericit
Счастливый человек
A happy man 183
- Lidia UNGUREANU*
Larisa Petcu – om al cărții și al obștii
Лариса Петку – библиотекарь преданный книге и обществу
Larisa Petcu – woman of letters and of the community 184
- Tudor PALLADI*
Voievodul tainei din cuvinte...
Слово к 70-летию писателя Влада Збырчога
The 70th anniversary of the writer
Vlad Zbârciog 187
- Ionel CĂPIȚĂ*
Triptic mirosloveștean
Мирословештский триптих
Triptic from Miroslovești 193
- Gheorghe PÂRLEA*
Cartea
Книга
The book 194
- FILE DE ISTORIE / СТРАНИЦЫ НАШЕЙ ИСТОРИИ / CHAPTERS OF OUR HISTORY**
Valeriu Pasat: „Este necesar să comemorăm oameni ca E. Kersnovski, pentru ca grozăvia deportărilor să nu se mai repete nicicînd...”
(*Consemnare: Tamara GORINCIOI*)
- «Необходимо почитать память депортированных, чтобы ужасы сталинизма никогда не повторились...»
Valeriu Pasat: “Is necessary to homage the personalities as E. Kersnovski, in order to not repeat the deportations’ horrors...” 195
- Ludmila PÂNZARU*
„Il n’y a de nouveau que ce qui est oublié”
Starea bibliotecilor în Basarabia interbelică
Новое – это хорошо забытое старое 201
- MALURI DE PRUT / ПРУТ, ОБЪЕДИНЯЮЩАЯ РЕКА / PROUTE, THE UNION RIVER**
Teodora FÎNTÎNARU
Liviu Ioan Stoiciu și spațiul securizant al bibliotecii
Ливиу Иоан Стоичу и защищенное пространство библиотеки
Liviu Ioan Stoiciu and the security of library spaces 204
- Vlad POHILĂ*
O poveste basarabeană pentru un magistrat din Oltenia
Бессарабская байка для прокурора из Олтении
O Bessarabian fairy tale for master from Oltenia 206
- Petre Dinescu: „Mă simt excelent aici, «aproape de codru, aproape de stele»”
(*Consemnare: Ana MORARU*)
Я люблю Бессарабию благодаря знакомству с поэзией Гр. Виеру
Petre Dinescu: I love Bessarabia due to the poetry of Gr. Vieru 210
- CARTEA PE GLOB / КНИГА НА ГЛОБУСЕ / ROUND THE WORLD**
Alice Munro din Canada, laureată Nobel pentru literatură în 2013
Чем отличается нобелевский лауреат по литературе 2013 г. от предыдущих?
Alice Munro from Canada, the Nobel laureate in 2013 for literature 216
- Dumitru MĂLAI*
Bib, un fel de paradis din Germania
Bib – это университетская библиотека в Германии
Bib is a kind of paradise in Germany 218
- Lucian POSTU*
Huliganul Goma și teroristul Begin: aritmetica și matematica
Писатель Гома и террорист Бегин: арифметика и математика
The hooligan Goma and the terrorist Begin: arithmetic and mathematics 221

REMEMBER

Gabriel BRATU

Gînd și lacrimă pentru Doamna Maria
 Мои воспоминания о певице Мария Тэнасе
 Thoughts and tears for doamna Maria 223

Despre Maria Tănase, în anul aniversărilor ei:
 de vorbă cu etnomuzicologul Paula Dogăroiu
 (*Consemnare: Nicolae DUMITRU*)
 О Марии Тэнасе, в год ее годовщины
 About Maria Tanase in the interview with
 ethnomusicologist Paula Dogăroiu 225

Virgil CARIANOPOLO

A mai căzut o frunză-n lacul...
 В память Марии Тэнасе
 In memoriam Maria Tanase..... 228

Valeriu RAȚĂ

Nimeni încă n-o întrece
 Никто ее еще не превзошел
 No man exceeded her..... 229

Eugenia MANEA-CERNEI

Dăinuirea prin carte
 Мы продлеваем свою жизнь посредством
 книги
 We are existing through the book' 229

CARTEA DE SPECIALITATE / КНИГИ ПО
СПЕЦИАЛЬНОСТИ / PROFESSIONAL BOOKS

Cum este văzută o bibliotecă din interior
 (*Victoria ȘCOLNIC*)
 Библиотека изнутри
 Inside the library 231

RECENZII ȘI CONSEMĂRI / РЕЦЕНЗИИ И
ЗАМЕТКИ / REVIEWS AND NOTES

Sensibilitatea lumii *Scritorul*-ui Ion Stoica
 (*Vitalie RĂILEANU*)
 Чувствительность мира в творчестве
 писателя Иона Стойки
 The world sensibility in the Ion Stoica works ... 234

Pînă se va risipi năluca rătăcitoare din capetele
 unor sus-puși... (*Vlad POHILĂ*)
 Власти должны заботиться о своих воинах,
 павших на поле брани
 The authorities should take care
 of the soldiers, who died in battle 236

În căutarea intuiției pierdute (*Ivan PILCHIN*)
 В поиске потерянной интуиции
 In search of lost intuition 244

IMPRESII DE LECTURĂ / О ПРОЧИТАННОМ /
IMPRESSIONS

O cronică de sufluet a istoriei noastre recente
 (*Valeriu PASAT*)
 Задушевная летопись истории наших дней
 The cronicle of our recent history 247

Rînduri pentru fratele meu, scriitor din Chișinău
 (*Vasile S. POPA*)
 Слово моему брату-писателю из г. Кишинэу
 Some words to my brother, writer
 from Chișinău 253

Ne aflăm sub privirea atentă a poetei (*Valeriu RAȚĂ*)
 Мы находимся под пристальным вниманием
 поэтессы
 We are under the eye of the poet 256

Forța și energia mobilizatoare a creației
 (*Andrei BUTUCENEANU*)
 Мобилизующая стихия и энергия творчества
 A mobilising creative power and energy 259

Versul negrei deznădeji, luminat de albul
 exaltării (*Vlad POHILĂ*)
 Стихи об унынии, но и об экзальтации
 The poems about the dark desperation
 and exaltation 264

Un roman sensibil prin *nebulnia adevărului*
 (*Vitalie RĂILEANU*)
 Роман, отличающийся правдивостью жизни
 A sensitive novel by the madness of truth 267

Zbor în adeziune pe *Aripile poeziei* (*Victor BRUMARU*)
 Полет на крыльях поэзии
 Flying on the wings of poetry 269

IN MEMORIAM

S-a călătorit poetul Eugen Cioclea
 Не стало поэта Эуджена Чокля
 The poet Eugen Cioclea is gone 272

Nae Lăzărescu a părăsit definitiv scena
 Ушел навсегда со сцены великий актер
 The actor Nae Lăzărescu is gone 273

MISCELLANEA

Din nou despre destinul limbii române în
 Republica Moldova (*Ghenadie RĂBACOV*)
 Снова о судьбе румынского языка в
 Республики Молдова
 Once more about the destiny of Roumanian
 language in Republic of Moldova 274

Secvențe cotidiene (III) (*Zina CENUȘĂ*)
 Обывательские заметки писателя (III)
 Daily notes (III) 276

O seară-n tainicul trecut... (*Ioan CALINIUC*)
 Вечер в таинственном прошлом...
 An evening in the mysterious past... 277

Moartea eroului (*Vasile S. POPA*)
 К смерти героя
 The hero's death 278

BIBLIOTECILE ȘI ELITELE

Vlad POHILĂ

Cînd se pare că s-au epuizat, iată, toate subiectele majore demne de a fi abordate în editorialele unei reviste de specialitate, tocmai atunci mai „răsare” o temă capabilă de a ne pune pe gînduri, așadar, bună pentru a fi desfășurată și într-un articol de fond. De data aceasta, imbold, poate chiar sursă de inspirație, ne-a servit o conferință a dnei conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, prelegere ținută astă toamnă la Sediul Central al BM și care a provocat un interes nedisimulat, drept dovadă stînd și transformarea unui monolog într-un viu dialog. Subiectul, atît de incitant, abordat de dna L. Kulikovski, și pe care am dori să-l desfășurăm în continuare din punctul de vedere al mesajului revistei noastre, se referea la elite, la rolul lor în propășirea societății, a culturii, în primul rînd. În alineatele următoare, noi, firește, vom căuta prisma necesară pentru a vedea și a prezenta relația bibliotecilor (respectiv, a bibliotecarilor) cu elitele.

Pentru o garanție maximă a percepției, am căutat mai întîi, în dicționare de tipul DEX, semnificația cuvîntului *elită*. Ca să vezi: există numeroase definiții pentru acest substantiv, în genere, cunoscut; oricum, destul de des și corect utilizat de cei mai mulți vorbitori ai limbii române (și) de la noi. Reproducem, în continuare – pentru cei care nu au apucat să deschidă încă vreun dicționar explicativ, enciclopedic ori de specialitate, al limbii române, la pagina cuvenită – o definiție ce ni s-a părut mai cuprinzătoare: „*Elită*, plural: *elite*, s. f. *Grup de persoane care reprezintă ceea ce este mai bun, mai valoros, mai ales într-o comunitate, o societate etc. Ceea ce este mai bun, mai*

*demn de a fi ales. Loc. adj. De elită = ales, deosebit, distins. – Din fr. **élite**.”* Pot fi găsite și alte definiții, în genere similare, căci în ele accentul se pune pe *calitatea, valoarea*, chiar *superioritatea persoanei ce face parte din elită*, sau a faptei săvîrșite de respectiva persoană. Sînt date și sinonime grăitoare: „*cremă*”, „*floare*”, „*frunte*”, „*spumă*” etc. [*a societății*].

În percepția majorității, din elită fac parte, în primul rînd, oamenii de creație: scriitorii, artiștii de teatru și cinema, pictorii și sculptorii, cîntăreții și compozitorii etc., mai nou – așa-numiții „oameni ai show-biz”-ului. Li se alătură jurnaliștii, sportivii, cercetătorii, savanții, cadrele didactice superioare, apoi și politicienii. Lista poate fi cu ușurință continuată, dar și cu categoriile enumerate face dovada unei comunități destul de numeroase, oricum, infinit mai numeroasă decît era acum vreo trei decenii, ca să nu mai zicem de un secol-două în urmă, cînd elitele formau o minoritate în genere greu tangibilă. Acum, desigur, lucrurile, s-au schimbat masiv, inclusiv în sensul „tangibilității” reprezentanților elitei.

Activitatea bibliotecilor, a celor naționale și din rețeaua BM „B.P. Hasdeu”, este gîndită, structurată, proiectată astfel, încît implică tangențe extrem de dese ale bibliotecarilor și ale reprezentanților elitei – culturale, științifice, politice ș.a.m.d. Apariția „oamenilor de elită” în biblioteci este, în general, dorită, așteptată, uneori, cu suflul la gură. Adesea, „elitiștii” sînt pe post de invitați speciali, pentru a conferi diferitelor programe și manifestări un plus de farmec, datorită interesului general de care se bu-

cură personalitățile notorii. Ei sînt primiți la bibliotecă obligatoriu, „în casa cea mare”, adică, așa cum se cuvine să fie tratați cei mai dragi, cei mai așteptați și mai importanți oaspeți. Ei sînt rugați să facă înscrieri ale prezenței lor în bibliotecă – în *Cărțile oaspeților de onoare*, în *Cărțile de impresii*; să lase dedicații pe cărțile personale (dar, și pe cărți străine) – ca amintire despre vizitele respective, devenite uneori istorice. Iar aceste înscrieri, de foarte multe ori (la Biblioteca Municipală – obligatoriu, o dată la cinci ani), sînt adunate și înveșnicite în volume tematice intitulate, de regulă, *Cărți cu dedicații din colecția bibliotecii...* (urmează denumirea bibliotecii sau numele patronului ei spiritual).

În linii mari, relațiile bibliotecilor cu reprezentanții elitelor sînt armonioase, de foarte multe ori – cordiale, sincer amicale. Este adevărat că o persoană reductibilă, prin prezența sa, întărită de o conferință, un discurs, un dialog cu cititorii, o donație de carte, o expoziție, un minispectacol etc. – face cinste unei instituții bibliotecare. Mai simplu spus, în termeni actuali – omul de elită face un mare bine utilizatorilor unei biblioteci și, în egală măsură, face bine imaginii bibliotecii. Dar nu mai puțin adevărat este și faptul că aceeași persoană de elită beneficiază sau poate profita din plin de chiar cea mai modestă găzduire la bibliotecă: în condițiile în care cărțile sînt scumpe, multe – și greu accesibile, un scriitor prezent la o întâlnire cu utilizatorii unei biblioteci, cu certitudine își adaugă noi admiratori sau, cel puțin, astfel apar în calea lui noi persoane-potențiali cititori ai lucrărilor sale din trecut, din prezent și din viitor. Care, la rîndul lor, dacă „au prins gust” de creația acestui autor, vor stimula și interesul altora. De la 50 de spectatori aflați la vernisajul unui pictor, organizat în holul unei biblioteci, află despre eveniment cel puțin alți 50, iar de la aceștia – încă vreo 50 și tot așa. Recitalurile unor artiști sau cîn-

tăreți, talentul, comportamentul și chiar vestimentația artiștilor, de regulă, sînt cele mai discutate, așadar, și cele mai popularizate – în cazul dat, prin intermediul bibliotecii. Dacă relația dintre o bibliotecă (a se citi: echipa de bibliotecari și cititorii ei) și un reprezentant al elitei, invitat, se consolidează, ea capătă o anumită ritmicitate. Și dacă respectiva persoană e o personalitate în domeniu – grație acestei conlucrări – poate deveni mai ușor, mai sigur, vedetă și a unei cărți elaborată de instituția bibliotecară. Inclusiv, vedetă a unei biobibliografii, ceea ce contează enorm, *in crescendo*, în condițiile în care tot mai multă lume înțelege rostul și valoarea acestor cărți de vizită – specifice, în stilul inconfundabil al științei bibliologice – ale unor personalități cu merite deosebite în vreun domeniu al literaturii, artei, culturii, științei etc.

Vizitele unor persoane celebre („de elită”) la bibliotecă nu mai e o raritate, cum era cîndva, să zicem, cu 25-30 de ani în urmă. Dimpotrivă chiar, am zice: conform unor estimări personale, mai bine de jumătate din manifestările nonprofesionale (de strictă specializare) de la bibliotecă se desfășoară cu implicarea oamenilor de artă, cultură, știință. Poate fi observată și o concurență, dacă nu o discretă „bătălie”, între biblioteci (între bibliotecare), pentru atragerea la manifestări a anumitor „vedete”, cu priză deosebită la public. Venirea lor la bibliotecă generează nu numai un viu interes, dar și un surplus de emoții, uneori – chiar și o vîlvă excesivă: „Ah, trebuie să vină marele poet X!”, „Vai, a acceptat, în fine, să participe la o întâlnire artista Y!”, „Ce tablouri am putut vedea la vernisajul, recent, al maestrului Z, expuse în premieră în holul bibliotecii noastre!” ș.a.m.d. De cele mai multe ori, oamenii de elită îndreptățesc așteptările bibliotecarilor, ale utilizatorilor inclusiv. Există însă, probabil, și excepții. Nu am tras de limbă pe nimeni, am încercat doar – în ultimii vreo doi-trei

ani – să aflu, să culeg, la câteva biblioteci (în cam o treime din câte fac parte din rețeaua „Hasdeu”) niște aprecieri ale impresiei pe care o poate lăsa o prelegere, un recital, o „întîlnire de suflet”, un vernisaj etc. – cu participarea unor „elitiști” de la noi. Spre sincera mea bucurie, am putut contabiliza impresii în genere bune, de multe ori – chiar exaltate. Cîteodată, însă – la limita aprecierii favorabile. Am putut afla – și țin să consemnez „pentru posteritate!” – că bibliotecarele noastre (unele!) au și niște ierarhii pentru „invitații de elită”, niște gradări însoțite de curioase „titlaturi”, oricît de convenționale. Cei mai mulți oaspeți din tagma elitelor, care trec mai des sau mai rar pragul bibliotecilor, beneficiază de calificative gen „admirabil”, „om de aur”, „o plăcere să-l vezi și să-l auzi”, „bravo”, „nu am cuvinte să-l caracterizez” etc. Alți invitați, din aceeași categorie, sînt calificați drept „oameni de treabă”, „oameni normali”, „da, destul de plăcuți”. Există însă și reprezentanți ai elitei ce au lăsat impresia de „greu abordabili” („Doamne, pînă a găsit o oră să vină la biblioteca noastră!...”), „oameni reci”, „distanți”, „nu știu de ce grăbiți”, „nu prea amabili cu noi [cu bibliotecarii, poate și cu publicul]”. Formează o minoritate – dar cu certitudine există! – și unii indivizi „elitiști” ce au lăsat impresia de „orgolioși”, „fandosiți”, „aroganți”, persoane care „își umflă prețul” – posibil ca o aluzie la remunerare, din partea bibliotecii, pentru a onora invitația pe care i-au făcut-o.

Nu este, în rîndurile de mai sus, o caracterizare a relației dintre bibliotecile noastre și elita basarabeană; cu atît mai puțin nu veți găsi în acest text o radiografiere a celor care sînt sau pretind a fi reprezentanți ai elitei, ai cremei, ai aleșilor societății noastre. Este adevărat: problema elitelor m-a interesat mai întotdeauna, cu deosebire de cînd am citit – acum vreo două decenii – un studiu fundamental consacrat rolului cu totul aparte, hărăzit,

poate chiar de Cel de Sus, elitelor. Conform autorului acestei cărți (cu regret, îmi scapă acum numele lui), elitele decid totul în istorie și în societate. Mai apoi, am citit cărți, studii, articole, ale căror autori nuanțau cumva lucrurile.

Cu totul recent, am dat de un interviu cu celebrul regizor de teatru și film din Polonia, Krzysztof Zanussi. Un interviu acordat unui ziar (și portal) din Bureatia – o republică din Siberia, de la acea parte de sud a Rusiei, unde imperiul țarilor se mărginește cu imperiul lui Genghis-Han, cu Mongolia adică. Invitat fiind într-o provincie uitată de Dumnezeu, marele artist polon a mers numaidecît, chiar dacă acolo iarna își întinde aripile deja în octombrie (20-25 sub zero). Și a mers tocmai pe la mijlocul acestei luni, pentru a face repetiții, avanpremiera și premiera cu spectacolul *Neînțelegerea* („Le malentendu”), de laureatul Premiului Nobel Albert Camus. Menționăm că în spectacolul din Siberia al lui K. Zanussi nu sînt antrenate celebrități ale scenei ruse, ci... niște tineri actori bureați, adică vorbitori de limba mongolă. În interviul de care amintisem, regizorul de la Varșovia spune că a găsit ușor un limbaj comun cu acești artiști; îi laudă, fără a evita să facă și unele obiecții ca, de ex.: „*În artă, în atitudinea față de muncă și creație au mai rămas multe elemente specifice regimului sovietic. Am simțit acest lucru și în teatrul Dvs. – unor li se pare că totul e simplu, e «foaie verde». În realitate, însă, [pentru a face artă] trebuie să fii ghidat de o mare dorință și să lupți...*” Respingînd categoric, ca străine și chiar primejdioase arte autentice, „gusturile maselor (= mulțimii, gloatei)” și goana după „a fi în vogă”, în continuare K. Zanussi se confesează într-un chip surprinzător – pentru mine, dar, la sigur, și pentru alții: „*Vreau să fac apel la elită. Elita poate fi creată, formată, pe orice segment social. Nu este adevărat că un strungar, bunăoară, nu poate fi de elită. Și o*

femeie de casă poate fi de elită. **Doar elita o formează acei oameni care își asumă o răspundere.** Elita e o abordare anumită, fermă, a vieții. Este atitudinea față de societate, nu situația pe care o ai în comunitate. Și acei oameni [care își asumă o răspundere] îmi par mai interesanți, mai valoroși, pentru că ei influențează lumea. Pe când ceilalți, nu fac decât să meargă în urma elitei, ia așa, ca o «gloată mișcătoare». **Tocmai de aceea este foarte important să creăm și să ocrotim elita. [...] Destinul unui popor depinde de elită: dacă ea nu există, poporul nu se poate apăra de unul singur.** Dacă însă elita există și are o legătura strânsă cu poporul, atunci societatea dăinuiește.” Rugat de reporterul din Bureația să dea cititorilor un sfat cum să devii parte a elitei, K. Zanussi explică ce ar fi necesar pentru aceasta: „Trebuie să cauți mereu modalități de a crește lăuntric, de a deveni astfel mai puternic. Dacă omul e de acord cu el însuși, dacă îi place, îi convine totul așa cum este în jurul său, șansa este pierdută. Este necesar să vezi mereu un pas înainte în dezvoltarea spiritului tău. Cine înțelege aceasta, nu va merge cu mulțimea. Pe când cei leneși cad de acord cu tot ce-i înconjoară și preferă să se identifice cu mulțimea. Astfel se produce scăderea potențialului uman [...]” (Sublinierile ne aparțin. Alte amănunte, în limba rusă, persoanele interesate le pot afla aici: http://www.infpol.ru/news/2025/173990.php? sphrase_id=5295).

Nu întâmplător l-am citat atât de amplu pe înțeleptul polon (de altfel, specialitatea de bază a acestui om de elită cinematografică, teatrală, filozofică etc. este... fizica). Am făcut-o pentru că, atunci când am citit în premieră acest interviu, am avut o senzație de bucurie. Și una de mândrie. Pentru că, „în accepția lui Zanussi”, noi avem

numeroși oameni cu adevărat de elită – înfinit mai mult decât fandosiții de care amintisem mai sus. Ori decât unii „elitiști autoproclamați” – există la noi și așa ceva, un fel de sectari ai intelectualității basarabene, adăpați generos cu granturi, proiecte, burse, onorarii de la furnizori ce raționează despre cultură și despre popor tocmai invers decât extrem de talentatul artist, dar și excelentul om și patriot Krzysztof Zanussi. Reprezentanți ai veritabilei elite avem! – și nu puțini, slavă Domnului – și printre lucrătorii din rețeaua BM „B.P. Hasdeu”. Doar bibliotecarii noștri își asumă o mare, poate și unică responsabilitate: de a contribui la informarea concetățenilor, la culturalizarea lor, la întărirea spiritului uman... Aceasta ar fi cea mai scurtă definiție a elitismului din bibliotecile noastre. Aveți cumva îndoieli? Recitați fragmentele din dialogul reprodus ceva mai sus.

Mă bucur că – cine știe! – am făcut încă o mică descoperire în experiența-mi gazetărească. Nu-mi rămîne decât să-mi închei scrierea cu un îndemn: dragi colegi din biblioteci, iubiți, menajați, invitați la manifestări vedetele noastre literar-artistice, științifice, politice, sportive... Creați-le toate condițiile ca să se simtă bine, minunat chiar, în bibliotecă, printre lucrătorii și utilizatorii ei – adeseori cheia succesului muncii Dvs. se găsește în asemenea abordare, în stabilirea și menținerea unei relații frumoase și trainice cu diferiți invitați de onoare. Totuși, nu uitați că în fiecare dintre Dvs., stimați colegi din Echipa „Hasdeu”, din alte biblioteci gemene, se află un destoinic reprezentant al elitei culturale, intelectuale, profesionale basarabene. Contează foarte mult să conștientizăm acest dat și să facem tot posibilul pentru a-l menține continuu la cote apreciable.

EVOLUAREA PRINCIPILOR DE DESCRIERE BIBLIOGRAFICĂ

*Conf. univ. dr. Natalia GOIAN,
șef, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, USM*

Abstract

This is a review of the development stages of bibliographic description from Calimah until today; the contribution of IFLA and European countries in unification of norms of bibliographical description; the evolution of documents prepared for international bodies in cataloging; the contribution of the City Library Chișinău and its director Daria Harjevski to improve the systematic catalog, the union catalog including serials and alphabetical catalogs – important information tools for Chișinău inhabitants the early 20th century.

Keywords: *bibliographic description, bibliographic notice, FRBR, cataloging, International Cataloging Rules, authorities, IFLA, Municipala Library Chisinau, Daria Harjevski.*

* * *

Importanța descrierii bibliografice în diferite domenii de activitate este incontestabilă. Practic, toată informația despre lucrările publicate și nonpublicate se face cunoscută prin intermediul descrierii bibliografice.

Astăzi, în toate țările se produc schimbări esențiale în domeniul catalogării. Dan Matei spune, că „fără îndoială, se petrece în lume o reformă profundă a cataloagelor. De la ce se cataloghează și ajungând la cum se caută în cataloage și cum arată înregistrările catalografice, practic totul se pune în discuție”. După părerea autorului, factorii majori care au produs această situație sunt cel tehnologic și social.

Adina Derciu-Drăghicescu afirmă că încercările de catalogare automatizată au debutat în anul 1952 la Biblioteca Publică din Los Angeles (SUA), iar cea dintâi bibliografie națională curentă a fost întocmită cu ajutorul calculatorului în 1966.

Informatizarea cataloagelor, care a început prin anii '60 ai secolului trecut în țările mari, precum și internetizarea lor în anii '90, au produs schimbări esențiale în catalogare. Important este și factorul social, care este caracterizat prin creșterea numărului de publicații, dar și prin diversitatea acestora.

Nivelul performant al regulilor de catalogare astăzi se datorează, în mare măsură, organismelor internaționale IFLA, ISO, precum și Comitetului Tehnic nr. 1 la nivel național.

Regulile contemporane de descriere bibliografică s-au format pe parcursul a mai multe veacuri. Din diferite surse, se știe despre existența unei biblioteci mari în Antichitate. Din acele timpuri putem urmări niște liste descriptive, ordonate, care înregistrează colecțiile bibliotecilor. La început ele serveau ca mijloc de inventariere. Clasamentul lor, foarte rudimentar, cu teme mari, reflecta clasamentul metodic al bibliotecii și, mai simplu, conținutul colecțiilor bibliotecilor. Astfel, săpăturile arheologice efectuate la Ninive, capitala statului sclavagist Asiria, au scos la iveală ruinele unui imens palat cu o uriașă bibliotecă, Assurbanipal (sec. 7 î. Hr.) și un „catalog” care

conținea un titlu de operă, o descriere și o localizare (peste 20 mii de tăblițe cu texte asiro-babiloniene). Un catalog al cărților sfinte, gravat pe un perete, a fost găsit la Edfu (templu ptolemaic, unul din cele mai bine păstrate până în prezent), Egipt (sec. III î. Hr.).

Creatorul bibliografiei metodice este considerat Calimah, poet și învățat grec, care a condus biblioteca din Alexandria, cea mai însemnată din Antichitate. Însărcinat de Ptolemeu, Calimah a alcătuit „tabelul bibliografic” al fondului bibliotecii din Alexandria în 120 de cărți. Sunt foarte puține fragmente care au ajuns până la noi, însă acest catalog, o veritabilă bibliografie, clasat pe subiecte, apoi pe autori, este citat în abundență de către autorii antici și constituie una din sursele istoriei literaturii grecești.

Spre deosebire de alte lucrări bibliografice apărute mai târziu, în acest catalog descrierile bibliografice sunt detaliate și precise, alcătuite conform unei metodici bine chibzuite. Deosebit de important în metoda lui Calimah este evidențierea autorului în prim-plan. Aceasta a fost prima experiență cunoscută de a utiliza vedeta de autor. Alcătuitorul verifica apartenența documentului autorului. Dacă în carte era indicat pseudonimul, în descriere era înlocuit cu numele autorului. În descriere puteau fi incluse și anumite date de identificare: date biografice despre autor (anul și locul nașterii, numele părinților, date despre studiile autorului ș.a.). După aceste date, se indică titlul de bază. Dacă cartea avea două titluri, în descriere era introdus titlul mai concret, iar dacă titlul lipsea, alcătuitorul îl formula singular. La fel, în descriere se evidențiau și primele fraze din lucrare, ceea ce facilita identificarea documentului. În textul descrierii puteau fi indicate numărul de rânduri din carte, pentru a ne face o închipuire despre volu-

mul cărții. Din Roma antică nu s-a păstrat niciun exemplu de descriere bibliografică.

De-a lungul secolelor, cataloagele reflectau evoluția suporturilor descrierii și ideilor. În perioada antică a apărut primul dicționar bibliografic al lui Geronim Strido, care includea date despre 135 de scriitori ortodocși și lista lucrărilor. Însemnările bibliografice în această lucrare nu erau concrete. Autorul indică, în primul rând, numele, apoi titlul, care nu întotdeauna corespundea cu conținutul lucrării. În unele cazuri putea fi indicată tematica lucrării.

La un nivel jos era dezvoltată bibliografia la începutul Evului Mediu. Listele cărților alcătuite în unele biserici conțineau numai numele autorului. În această perioadă apar cataloage în bibliotecile mănăstirilor. Funcția principală a acestor cataloage era de inventariere a lucrărilor. Descrierea bibliografică în aceste cataloage era necompletă.

În Evul Mediu, cataloagele erau niște manuscrise care adoptau clasamente metodice foarte variate de tipul: *Comentarii*, *Cărți liturgice*, *Viețile Sfinților*, *Preoții Bisericii*, *Cărțile profane*.

Mai târziu, începând cu prima fază a Evului Mediu, se vor utiliza zece mari diviziuni: *trivium* (gramatică, retorică, logică), *quadrivium* (aritmetică, geometrie, muzică, astronomie), *teologie*, *medicină*, *drept*. În acest sens, este cunoscut catalogul bibliotecii Universității Sorbona (1289).

Invenția tipografiei atrage după sine apariția cataloagelor imprimate, dar fără o diferență mare de concepții cu cataloagele manuscrise, fără să țină seama de creșterea numărului de cărți și de biblioteci.

Apariția tiparului a jucat un rol deosebit și în formarea principiilor descrierii bibliografice. De regulă, a început să se întocmească descrierea bibliografică nu numai pentru un singur exemplar, ci pentru toată ediția. A apărut necesitatea de a face deosebirea între diferite publicații, de

a indica locul și anul editării, numărul de pagini și alte date care ar identifica documentul. Trebuie de menționat că în primele cărți tipărite lipsea foaia de titlu, și toate datele care caracterizau cartea (autorul, titlul, locul editării, editorul ș.a.) erau plasate pe la sfârșitul textului. Denumirile (titlul) cărților erau foarte mari, având și funcția de a dezvălui conținutul lucrării, de aceea în descrierile bibliografice era necesar de a prescurta titlul. Adeseori, prescurtările aduceau la dificultăți în identificarea cărții. Abia la sfârșitul sec. al XIX-lea descrierea cărților avea un caracter concret și permitea pe deplin identificarea edițiilor.

Un dezavantaj în metodica descrierii bibliografice în perioada dată (sec. XVI-XVII) a fost tendința de a copia mecanic foaia de titlu, fără să se facă vreo încercare de a unifica consecutivitatea elementelor în descrierea bibliografică. De aceea, în descriere mai întâi de toate se indica elementul (titlul, numele autorului), care era primul pe foaia de titlu. Procesul de perfecționare a regulilor de descriere bibliografică s-a schimbat mai târziu, odată cu apariția unor lucrări bibliografice importante.

În epoca Renașterii descrierile bibliografice, la fel, nu erau perfecte și în majoritatea cazurilor conțineau doar numele autorului și titlul lucrării. Această stare a lucrurilor a durat o perioadă îndelungată. Atâta timp cât au existat doar manuscrise, descrierile bibliografice conțineau foarte puține date care caracterizau documentul. Cu toate că puteau fi aduse date care caracterizau particularitățile individuale ale cărții. Adeseori era indicat formatul.

O influență mare asupra dezvoltării regulilor de descriere bibliografică au avut studiile bibliografice din veacurile XVI-XVII. Printre cele mai importante putem menționa un studiu al vestitului savant-bibliograf C. Gesner. În descrierea bibliografică autorul include toate elementele, la

fel, locul și anul editării, numărul de volume. Uneori includea și numărul de pagini. Însă cel mai important în dezvoltarea principiilor descrierii bibliografice a fost includerea în descrierea bibliografică a vedetei de autor. Pe prim-plan autorul evidenția prenumele apoi numele. Suplimentar, era alcătuit un indice auxiliar cu indicarea inversă a numelor. În textul descrierii bibliografice era menționată forma în care a apărut lucrarea: de tipar ori manuscris. La fel, se alcătuiau descrieri complementare ale unor părți din diferite ediții. Grație acestei lucrări fundamentale, C. Gesner este considerat fondatorul principiilor de descriere bibliografică.

Un eveniment important în dezvoltarea descrierii bibliografice este apariția bibliografiei naționale *Catalogue of English printed books* de A. Maunsell. Descrierile în *Catalogue of English printed books* conțineau toate elementele descrierii bibliografice, cu excepția numărului de pagini (colațiunii) și a locului editării. Lipsa acestuia din urmă se explică prin faptul că aproape toate cărțile erau editate la Londra. Spre deosebire de C. Gesner, A. Maunsell în vedeta de autor evidenția în prim-plan numele de familie al autorului.

În continuare, merită să fie numit și Gabriel Naudi care, în lucrarea sa *Pentru a fonda o bibliotecă* (1627), afirmă superioritatea aranjării notițelor în cataloage în ordinea alfabetică a numelor de autori. El este încântat de cataloagele în care fiecărei țări îi corespunde o notiță bibliografică.

Mai târziu, în unele țări europene au început să se întocmească instrucțiuni ce reglementau descrierea bibliografică pentru cataloagele bibliotecilor mari. Una din cele mai importante instrucțiuni a fost *Introducerea* lui Th. Hyde la ediția a treia a *Catalogus impressorum librorum Bibliothecae Bodleianae in Academia Oxoniensi*. Catalogul Bibliotecii Bodleiana (Oxford) permite regăsirea publicațiilor prin diferi-

te puncte de acces: numele autorului, titlul (pentru autori anonimi), titlul regrupat (pentru o operă cunoscută sub diferite titluri). În ultima ediție (1674) a catalogului Bibliotecii Bodleiana, prefața conține reguli de catalogare, aplicate până în zilele noastre. În special, foarte importantă este cerința unificării vedetei de autor. Atunci când un autor era cunoscut sub mai multe nume, se propunea doar o singură formă pentru catalog. Aceasta permitea formarea anumitor complexe logice în catalogul alfabetic.

În Franța, în timpul Marii Revoluții Franceze, a apărut primul cod de reguli naționale de catalogare. Normele de catalogare din acest cod se deosebeau radical de cele din alte țări. Principala deosebire consta în faptul că se propunea ca toate cărțile să fie descrise la titlu, cu sublinierea autorului. Acest moment a fost apreciat ca un pas înapoi în comparație cu ceea ce au propus autorii precedenți. În instrucțiune se mai recomandă aranjarea după autori și era strict recomandat ca procesul de catalogare să fie efectuat de specialiști-bibliografi.

Pentru a putea utiliza cataloagele în diferite biblioteci, instrucțiunea recomanda utilizarea versoului cărților de jucat (alb în acea epocă) ca fișe de catalog. Scopul era de a permite alcătuirea unui catalog colectiv al colecțiilor de documente ale bibliotecilor franceze. Se considera că este suficient de a trimite fișele (având grijă să se păstreze o copie) la Paris, la Biroul de Bibliografie, care trebuia să coordoneze editarea *Bibliografiei generale și tematice din Franța*. A fost o idee bună, însă această lucrare nu a fost terminată. Un moment pozitiv a fost crearea catalogului pe fișe: ordinea alfabetică, cel puțin pentru autori și pentru anonimi. Acest catalog pe fișe era considerat, în special, ca un catalog de serviciu, pentru personalul bibliotecii.

În Franța, această idee persistă până la sfârșitul sec. al XIX-lea. Astfel, Jules Causin, autorul manualului intitulat *De l'organisation et de l'administration des bibliothèques publiques et privées*, apărut în 1882, spune, apropo, de catalogul de cărți: „Un asemenea catalog, evident, nu este ușor de mânuit de către public și este periculos de a-l pune la dispoziția fiecărui, persistă o grijă pentru asigurarea păstrării lui.” Pentru cititori el recomandă un registru pe autori (deci, un catalog sub formă de carte), pe care publicul îl poate consulta ușor. Causin sugerează la fel ideea unui registru pe subiecte, conform clasificării lui Brunet.

În perioada respectivă, tot mai mult se simțea necesitatea de a unifica regulile de catalogare atât la nivel național, cât și internațional. Acest proces a început în Franța. Puțin câte puțin, normele s-au unificat între Biblioteca Națională, bibliotecile universitare și bibliotecile mari. Leopold Delisle publică în 1889 *Instrucțiunile elementare pentru a pune și a menține în ordine cărțile unei biblioteci*. În primul volum al *Catalogului general de ediții ale Bibliotecii Naționale* (1897), autorul dă indicații și reguli pentru organizarea cataloagelor. La nivel internațional am putea numi atât lucrările lui P. Otlet și Henri Lafontaine, cât și pe cele ale Institutului Internațional de Bibliografie, creat în 1895 la Bruxelles. Acești doi bibliografi eminenți vroiau să formeze fișierul central al tuturor publicațiilor imprimare în toate țările din sec. XV. După ce au reunit 17 milioane de fișe prin decuparea bibliografiilor și cataloagelor imprimate, ei s-au confruntat cu extrema eterogenitate a acestor fișe. Acești doi savanți făcuseră mari eforturi pentru a întruni comisiile internaționale asupra problemelor de normalizare a proceselor de catalogare. Astfel, congresele internaționale ale bibliotecarilor din acea perioadă au promis că regulile vor fi discutate (1900-1910). Și nu-

mai după congresul internațional al arhivarilor și bibliotecarilor, care a avut loc la Bruxelles în 1910, Asociația bibliotecarilor francezi decide să lucreze la regulile franceze începând cu normele observate în *Catalogul general de înregistrări la Biblioteca Națională, Bibliografia Franței și Catalogul general al librăriei franceze din Lorența*. Aceste lucrări au fost publicate în 1912 sub titlul *Reguli și norme observate în principalele biblioteci din Paris pentru redactarea și clasamentul cataloagelor de autori și anonimi*. Astfel, puțin câte puțin, văd lumina zilei codurile naționale. Ideea unui sistem internațional care ar permite schimbări și depășită, considerată ca una utopică și, practic, abandonată în anii '30.

Remarcabile în dezvoltarea teoriei și practicii descrierii bibliografice au fost *Rules for compilations of the catalogue* de A. Panizzi (1841). Aceste reguli au influențat considerabil metodicele alcătuirii instrucțiunilor în domeniul catalogării în diferite țări. Autorul recomanda ca descrierile la autorii individuali să fie alcătuite numai atunci când autorul este indicat pe foaia de titlu, în caz contrar, se descriu la titlu. Însă o deosebită importanță autorul acordă descrierilor edițiilor apărute sub denumirea unei organizații sau instituții. El sugerează ideea descrierii la autor colectiv. Am putea conchide că ideea catalogării a atins un nivel înalt de dezvoltare și prin activitatea directorului Muzeului Britanic, care a alcătuit cele *91 de reguli în legătură cu organizarea catalogului nou al cărților tipărite ale Muzeului Britanic*.

Contemporanul lui A. Panizzi a fost Charles Jewett care a elaborat și a publicat o instrucțiune, unde erau prevăzute aproape toate cazurile ce puteau fi întâlnite în alcătuirea descrierii bibliografice. Avantajul acestei instrucțiuni era afirmarea unificării vedetei și descrierea lucrărilor cu pseudonim la numele adevărat al autorului. Ch. Jewett a propus ideea elab-

borării *Catalogului colectiv* pentru toate colecțiile bibliotecilor americane, care a fost realizată mult mai târziu. Autorul a sugerat că este necesar un cod de reguli comune pentru a cataloga publicațiile. Am putea afirma că autorul, prin ideile sale, a stat la baza standardizării în domeniul catalogării.

Considerabil este și aportul în dezvoltarea descrierii bibliografice a savantului american Charles Cutter. În lucrarea sa *Rules for a dictionary catalog* autorul formulează principiile de bază ale descrierii bibliografice: 1) după numele autorului individual sau colectiv; 2) după primul cuvânt din titlul cărții (atunci când autorul nu este cunoscut).

Spre deosebire de alți savanți la care ne-am referit mai sus, Ch. Cutter considera catalogarea drept o artă, care să fie bazată pe niște reguli, principii performante. Autorului îi revine și rolul principal în determinarea funcțiilor cataloagelor de bibliotecă. El a propus investigarea publicațiilor după semnele principale ale cărții: după numele autorului, după titlu, după tematică. Importantă a fost și propunerea de a forma complexe logice (toate publicațiile unui autor să fie reflectate într-un loc). Un merit deosebit au și elaborarea formelor de vedete pentru edițiile oficiale ale organelor guvernamentale. Se consideră că atât *Regulile...* elaborate de Ch. Cutter, cât și cele publicate mai devreme de A. Panizzi și Ch. Jewett au servit drept bază pentru regulile de descriere anglo-americane.

Dezvoltarea principiilor descrierii bibliografice în Germania este legată de numele bibliografului K. Dziatzko. Lucrarea lui conține reguli de descriere bibliografică. Autorul recomandă ca toate edițiile oficiale ale instituțiilor și organizațiilor să se descrie la titlu. El refuză să recunoască principiul descrierii la autorul colectiv. Mai târziu, instrucțiunea lui K. Dziatzko a fost pusă la baza *Instrucțiunii prusace* în descri-

erea bibliografică. În Germania această ultimă instrucțiune a început să fie utilizată în 1899, la care s-au alăturat Suedia, Olanda ș.a.

Toate aceste date, ajunse la noi din diferite surse, ne permit să constatăm că atât cataloagele de bibliotecă, cât și descrierea documentelor, care stau la baza acestora, au fost cunoscute din antichitate și pe parcursul anilor erau în continuă dezvoltare.

La începutul sec. XX (1908), datorită eforturilor depuse de către savanții americani și englezi printr-un acord reciproc între Asociația bibliotecarilor din Anglia și America a fost publicată o lucrare care este cunoscută în lume ca *Instrucțiunea anglo-americană*. Această instrucțiune a pus baza dezvoltării regulilor naționale de descriere bibliografică în mai multe țări din Europa, Asia și America. *Instrucțiunea anglo-americană* a avut mai multe avantaje, însă avea și dezavantaje. Avantajul principal al acestei instrucțiuni era considerat elaborarea regulilor de descriere la autor colectiv pentru lucrările publicate de organizații și instituții. După părerea unor specialiști, acest principiu era tratat prea larg și a fost criticat de mulți pentru metoda greoaie în alcătuirea vedetei de autor. Un alt neajuns al acestei instrucțiuni era faptul că regulile ei puteau fi utilizate de țările vorbitoare de limbă engleză, de aceea era foarte complicată utilizarea ei în alte țări. Cu toate acestea, instrucțiunea a fost reeditată de mai multe ori, cu unele precizări, însă multe neajunsuri au persistat și în următoarele ediții.

O altă instrucțiune, publicată în 1909, cu titlul *Instrucțiunea pentru organizarea cataloagelor alfabetice în bibliotecile prusiene*, este cunoscută ca *Instrucțiunea prusiană*, inspirată de principiile lui Karl Dziatzko, bibliotecar al Universității din Breslau. Această instrucțiune a fost utilizată în mai multe țări europene: Austria, Danemarca, Norvegia, Elveția, Suedia,

Polonia ș.a. Instrucțiunea respectivă era alcătuită în baza normelor gramaticii germane și se evidenția prin două caracteristici esențiale: negarea principiului de autor colectiv pentru organizații și instituții; complexitatea descrierilor de titlu după primul substantiv la cazul nominal, de fapt, ce am urmărit în *Regulile...* lui K. Dziatzko. Fiind elaborată pentru țările vorbitoare de limbă germană, era utilizată mai puțin în alte țări. Avantajul principal al *Instrucțiunii prusiene* a fost considerat prezentarea detaliată a descrierii la autor individual, precum și metoda descrierii și așezării lucrărilor anonime. Neajunsul principal a fost lipsa totală a principiului de descriere la autor colectiv, ceea ce nu a fost acceptat de mai mulți specialiști, în primul rând, de cei ruși.

În prima jumătate a secolului XX au fost elaborate instrucțiuni naționale în multe țări. Însă, cu părere de rău, ele se bazau pe una din instrucțiunile existente: anglo-americană sau prusiană și nu aduceau schimbări esențiale în descrierea bibliografică. Lipsa unei metodici unice la descrierea bibliografică nu facilita nici utilizarea cataloagelor de bibliotecă, nici alcătuirea descrierilor bibliografice din diferite țări. Din aceste considerente, a apărut necesitatea de a elabora o instrucțiune internațională. Primele eforturi au eșuat din motivul că toate încercările se făceau fără a se ține cont de situația concretă din diferite țări. Apoi, evenimentele politice care au urmat pe arena mondială, precum și al Doilea Război Mondial, au stopat procesul de dezvoltare a teoriei și practicii descrierii bibliografice pe o perioadă mai îndelungată. E necesar să menționăm că instrucțiunile anglo-americană și prusiană au avut o influență deosebită și asupra regulilor de descriere bibliografică din Rusia. Regulile de descriere bibliografică, care erau elaborate în bibliotecile ruse, în majoritatea cazurilor, până în 1911, se ba-

zau pe instrucțiunea prusiană. Și numai în 1911, în proiectul de reguli la descrierea bibliografică a cărților, prezentat de P.M. Bogdanov la Congresul I al bibliotecarilor din Rusia, s-a propus descrierea cărților fără autor după principiul primului cuvânt al titlului cărții.

La acest congres a fost invitată și Daria Harjevski, care timp de 40 de ani a condus Biblioteca Publică din Chișinău. Conform datelor publicate, Daria Harjevski „organizează pentru congres o expoziție profesională. În subsecția congresului pentru copii ea povestește despre munca de organizare a lecturii pentru copii a Bibliotecii Publice din Chișinău, își împărtășește ideile sale de perfecționare a acestui proces. Conducerea congresului i-a adus calde mulțumiri pentru organizarea expoziției și îmbogățirea experienței de muncă”.

Printre chestiunile puse în discuție la acest congres au fost și cele ce țin de perfecționarea cataloagelor sistematice, formarea cataloagelor unice ale edițiilor periodice. În 1900, pentru a facilita accesul cititorilor, a fost alcătuit un catalog alfabetic-sistematic. Biblioteca pentru copii posedă un catalog întocmit și editat de D. Harjevski în 1901, numit catalog mișcător.

În 1922 au fost formate două comisii, care aveau ca scop elaborarea unei instrucțiuni la descrierea bibliografică. Una din comisii a fost constituită în orașul Petrograd, și alta – în orașul Moscova. În urma eforturilor depuse, comisia din Moscova a elaborat o instrucțiune pentru organizarea catalogului alfabetic în trei fascicule. Prima fasciculă conținea reguli de descriere bibliografică a cărților la autor individual. A doua fasciculă conținea reguli de descriere bibliografică la autor colectiv. A treia conținea reguli de descriere bibliografică la titlu.

Această instrucțiune a pus baza unificării descrierii bibliografice în spațiul ex-sovietic. Ideea principală era ca toate bi-

bliotecile să se conducă de aceleași reguli. Din anul 1925, Biroul central de catalogare, conform acestei instrucțiuni, a început catalogarea centralizată pentru bibliotecile publice, iar din anul 1927 Camera Unională a cărții a început catalogarea centralizată – adică s-a planificat (preconizat) sistemul de multiplicare la nivel național a fișelor publicațiilor necesare pentru a fi incluse în colecțiile bibliotecilor. Prin acest procedeu, atât descrierea bibliografică, cât și clasificarea se efectuau o singură dată și în mod gratuit erau primite de către toate bibliotecile din republicile care făceau parte din Uniunea Sovietică.

A început procesul de unificare a descrierii bibliografice. Fiind în componența Uniunii Sovietice, bibliotecile din Moldova au utilizat și au respectat în descrierea bibliografică regulile, apoi standardele elaborate de specialiștii ruși. Este necesar de menționat că, în această perioadă, a început elaborarea regulilor unice în descrierea bibliografică. Această sarcină i-a revenit Comisiei Interdepartamentale pe probleme de catalogare, fondată în 1941. În perioada 1949-1969, Comisia Interdepartamentală a reușit să editeze opt fasciculele de *Reguli unitare pentru descrierea publicațiilor în cataloage*. Toate aceste reguli aveau aceeași bază de alcătuire a descrierii bibliografice, conform aceluiași principii cu o detaliere diferențiată, ținând cont de tipul bibliotecii.

Este important să menționăm că la începutul anilor '50 ai sec. XX și regulile de descriere bibliografică în unele tipuri de biblioteci din România au fost influențate de cele rusești. Însă, în primele decenii ale secolului precedent, după cum subliniază un grup de autori, „în România, până la intervenția lui Ioan Bianu în bibliografia românească, pentru descrierea de catalog s-au urmat prescripțiile manualelor franceze”. În continuare autorii notează că, „în anul 1953, deși aveam în instrucțiile pro-

vizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei un substanțial capitol privind catalogarea, în întreaga rețea de biblioteci publice, iar ulterior în ansamblul sistemului, s-a trecut, experimental, la aplicarea unor reguli pentru descrierea publicațiilor, inspirate principal de cele rusești". Ulterior, în urma eforturilor depuse de specialiștii români, au fost publicate în formă definitivă *Reguli pentru descrierea publicațiilor*, de Mircea Tomescu, Gh. Părnuță și Simona Iancovici. Lucrarea a apărut în 1958.

Așadar, putem conchide, că la sfârșitul anilor '60 exista un sistem de acte normative în care erau prevăzute reguli privind descrierea bibliografică pentru diferite tipuri de biblioteci, dar și diferite organizații, care necesitau utilizarea descrierii bibliografice. Aceste reguli au fost fixate într-un set de standarde la descrierea bibliografică. A început procesul de comunicare între diferite țări, care însă era destul de complicat, fiindcă regulile de descriere erau tratate diferit.

Pentru a normaliza procesul de schimb de informație și a lărgi contactele între diferite țări, era necesar de a unifica regulile descrierii bibliografice pe plan internațional. Și dacă conținutul descrierii bibliografice reprezintă principalul element care a preocupat specialiștii, au apărut întrebările: *După ce reguli ne conducem când stabilim conținutul notiței? Câte elemente bibliografice înregistrăm? În ce ordine sunt acestea notate?* Specialiștii din diferite țări nu au ajuns încă la un numitor comun, de aceea s-a simțit necesitatea intervenției organismelor internaționale pentru a soluționa problema.

La acel moment, IFLA începe să-și desfășoare activitatea de unificare a regulilor de catalogare, aducând o contribuție considerabilă în acest domeniu. IFLA este organizația internațională căreia îi revine îndatorirea de a elabora norme unitare

privind regulile de catalogare. Însă, ani de-a rândul, fiind lipsită de mijloacele materiale necesare unei asemenea intervenții, nu a putut întreprinde nicio acțiune de amploare întru rezolvarea acestei probleme.

În anul 1935 a fost înființată Secția catalogare cu genericul *Comisia IFLA pentru unificarea regulilor de catalogare*. Din septembrie 1954, când a avut loc la Zagreb reuniunea anuală a Consiliului IFLA, s-a hotărât înființarea „unui grup de lucru pentru coordonarea internațională a principiilor de catalogare” – grupul devenind mai târziu Comisie permanentă a UNESCO, care a sprijinit fără încetare eforturile Federației în domeniul catalogării. Primul raport IFLA cu privire la regulile naționale pentru redactarea notițelor privind autorii anonimi și colectivi a fost pregătit sub contract UNESCO. Raportul subliniază că regulile de catalogare utilizate nu au la bază principii clar definite. Satisfăcut de rezultatele acestui raport, în 1958, UNESCO a semnat un alt contract cu IFLA pentru cercetarea și a altor aspecte privind catalogarea.

Întrucât această problemă nu era deloc simplă, Consiliul IFLA a hotărât, la sesiunea din anul 1957, să fie organizată o conferință internațională pentru a se putea ajunge la un acord comun asupra principiilor fundamentale de catalogare. Un an mai târziu, s-a decis că în prima etapă, să aibă loc o reuniune pregătitoare, cu a cărei organizare a fost desemnat grupul de lucru IFLA. Reuniunea urma să definească problemele care să fie analizate de conferința internațională; să stabilească data, locul și obiectivul conferinței; să stabilească ordinea de zi provizorie; să asigure pregătirea și difuzarea documentelor de lucru; să se ocupe de probleme de participare și buget. În perioada noiembrie 1958 – iulie 1959, secretariatul grupului de lucru, din care făceau parte A.H. Chaplin (British Museum, Londra), L. Sickman (Bibliotekar, Le-

hrinstitut des Landes Nordrhein, Wesfalen, München) și V. Vasilevskaia (Biblioteca de Stat, Moscova), a difuzat cinci buletine, în care au prezentat proiectul Federației și obiectivele reuniunii.

Reuniunea pregătitoare a avut loc între 19 și 25 iulie 1959 la Chaucer House (sediul Asociației Bibliotecarilor Britanici) din Londra. Au participat, în afara membrilor grupului, numeroși experți în catalogare. În urma examinării celor 17 documente de lucru prezentate la reuniune, experții au ajuns la concluzia că există o bază largă pentru un acord asupra principiilor de catalogare. Reușita conferinței, se precizează în documentul reuniunii, depinde de realizarea unui acord asupra regulilor fundamentale aplicate în elaborarea notițelor pentru catalogul pe autori și titluri ale lucrărilor anonime. Pentru participare, s-a propus a fi invitate la Conferință asociații naționale și regionale de bibliotecari; organizații internaționale ale bibliotecarilor, bibliografilor și librarilor; biblioteci naționale care exercită – prin catalogul lor – o mare influență în domeniul catalogării; instituții însărcinate cu întocmirea bibliografiilor naționale și a cataloagelor colective; organisme guvernamentale interesate. Pregătirea Conferinței a intrat în atribuțiile unui comitet de organizare, coordonat de un secretar executiv, Paul Poindron (Franța), care a fost desemnat în această funcție.

În vederea Conferinței au fost realizate următoarele documente: un proiect al „expunerilor de principiu” – care să concilieze tehnicile aplicate în elaborarea celor trei mari bibliografii occidentale: *Deutsche Bibliographie*, *Bibliographie de la France*, *British National Bibliography*; un studiu al relațiilor existente între principiile de catalogare aplicate în biblioteci și cele care regizează celelalte forme de informare bibliografică; o culegere de definiții necesare pentru expunerea principiilor de catalogare, însoțită de o listă de termeni în mai

multe limbi. Celelalte documente au avut ca temă probleme de ordin tehnic: înregistrarea în cataloage a numelor noneuropene (islamice, indiene etc.); transliterarea și redactarea vedetelor în cataloagele de bibliotecă; punerea în vedetă a numelor compuse și a numelor cu prefixe; realizarea fișelor pentru publicațiile în serie. Elaborate din timp, toate aceste documente de lucru au fost difuzate instituțiilor naționale pentru observații și în numeroase țări s-au constituit comitete naționale de catalogare.

Conferința internațională privind principiile de catalogare – organizată de IFLA și subvenționată de Council on Library Resources (SUA) și UNESCO – s-a desfășurat la Paris, la sediul UNESCO, în perioada 9-18 octombrie 1961. Scopul Conferinței – realizarea unui acord general asupra principiilor de catalogare. La Conferință au participat 105 delegați, reprezentând 53 de țări și 12 organizații internaționale nonguvernamentale. Interesul participanților a fost reținut de *Proiectul de expunere a principiilor de catalogare*, al cărui text final – de mare importanță pentru viitorul cooperării și schimbului internațional de documente și informații – a fost aprobat de majoritatea participanților (numai dispozițiile privind catalogarea culegerilor au fost adoptate cu multă rezervă: 35 de voturi pentru, 22 – împotriva și două abțineri).

Expunerea de principii definea regulile fundamentale care trebuie aplicate la alegerea și forma vedetelor și a cuvintelor de înregistrare în cataloagele alfabetice pe autori și titluri de lucrări anonime.

În rezoluția Conferinței se cerea delegațiilor naționale oficiale și comitetelor naționale participante: să asigure difuzarea *Expunerii principiilor* în rândul tuturor celor interesați – bibliotecari, editori, librari etc. –, să fie luate toate măsurile necesare pentru ca regulile de catalogare din toate țările să fie întocmite sau revizu-

ite atât cât va fi posibil, în conformitate cu principiile fixate de Conferință și pentru ca redactarea bibliografiilor naționale să se facă conform acestor principii.

Organizațiile internaționale non-guvernamentale au fost invitate să facă cunoscut membrilor săi naționali textul expunerii principiilor. Pe de altă parte, secretariatul Conferinței și-a asumat obligația de a comunica textul documentului final tuturor țărilor și organizațiilor internaționale care nu au participat la lucrări. Principiile – se arată în prezentarea expunerii – vor fi aplicate cu fidelitate în cazul cataloagelor care înregistrează fondurile bibliotecilor mari; utilizarea lor pentru cataloagele altor biblioteci va suporta însă modificări.

Conferința a hotărât să-și continue activitatea, deopotrivă cu comitetul de organizare lărgit și comitetele naționale, până la viitoarea reuniune a Consiliului IFLA cu scopul de a face corecturile și redactările necesare a textelor adoptate de reuniune; a coordona proiectele elaborate în timpul Conferinței de grupurile de specialiști; a redacta pentru sesiunea IFLA o listă de subiecte care ar putea face obiectul studiilor ulterioare în domeniul catalogării. Proiectele pe care comitetul de executare urma să le coordoneze – așa cum ele au fost enunțate de Conferință – sunt următoarele:

- expunere a practicilor naționale privind descrierile în catalog a numelor de state și de alte autorități teritoriale, sub forma adoptată pentru descrierile din cataloage, în conformitate cu numele oficiale utilizate de autorități – cu echivalentul lor în principalele limbi ale lumii;
- o listă a titlurilor uniforme pentru clasiți anonimi ai fiecărei țări cu echivalentele lor în limbile celorlalte țări;
- o listă a categoriilor de publicații care pot fi catalogate sub o vedetă convențională.

Apreciind utilitatea listelor de vedete uniforme (de ex.: numele autorilor clasici greci și latini, numele principalilor autori – colectivitate din fiecare țară; numele organizațiilor internaționale importante etc.), Conferința a recomandat realizarea (cu titlu experimental) a unui anumit număr dintre acestea. Țărilor care aparțin aceluiași grup lingvistic li s-a propus să înceapă consultări în vederea uniformizării descrierii numelor de persoană. La rândul său, IFLA a acceptat îndemnul de a studia împreună cu alte organizații internaționale automatizarea operațiilor de catalogare. În legătură cu acest aspect, a fost apreciat ca pozitiv începutul de colaborare între IFLA și ISO în problema referințelor bibliografice și a transliterării.

O ediție adnotată a lucrărilor Conferinței a fost publicată de către IFLA, sub contract UNESCO, în 1971. Lucrarea, intitulată *Annotated edition with examples of the Paris Statement of Principles*, reprezintă o contribuție esențială în domeniul standardizării internaționale în domeniile bibliografiei, documentării și terminologiei.

Rezultatele practice ale Conferinței, după cinci ani de la adoptarea *Expunerii de principii*, au fost analizate de A.H. Chaplin, președintele Comisiei de catalogare a IFLA, într-un articol publicat în *Buletin de L'UNESCO a l'intention des bibliothèques*. Datele de care se folosește autorul au fost extrase din rapoartele primite de biroul Comitetului de organizare, care a fuzionat – la un an de la închiderea Conferinței – cu comisia de specialitate de la IFLA. Fiecare cod de clasificare, nou sau revizuit, apărut după conferințe, scrie A.H. Chaplin, marchează o etapă superioară spre unificarea tehnicilor. Primul din seria codurilor complete revizuite în lumea „principiilor” este cel spaniol, *Instrucciones para la redaccion del catalogo alfabético de autores y obras anonimas on las bibliotecas publicas del Estados*. De asemenea, noua ediție a codului

național bulgar, apărută în 1962, este inspirată de același document. Regulile de catalogare anglo-americane nou-apărute, *Anglo-american cataloguing rules*, în lucru de prin 1940, au putut fi definitive numai în urma conferinței – afirmă pe bună dreptate expertul IFLA – ce reprezintă acceptarea de către RF Germania și celelalte țări, fidele tradițiilor metodelor de catalogare preconizate de *Preussische Instruktionen*, a conceptului de autor colectiv. Ca urmare a acestei acceptări, *Verein Deutscher Bibliothekare* a publicat – ca prim element al unui cod german revizuit – un ansamblu de reguli privind descrierea sub „colectivitate” (nu figurează termenul de autor colectiv), precum și noile reguli de clasificare alfabetică a titlurilor, *Regeln für die alphabetische Katalogisierung, Feilwurf*. „Aceste reguli, scrie A.H. Chaplin, sunt rezultatul unor concepții noi, deosebit de clare în problema descrierii la autorul colectivității, evitând cele mai multe ambiguități care există atât în *Principii*, cât și în unele coduri anterioare ce au introdus noțiunea de autor colectivitate.” La fel, Germania și-a revizuit regulile de catalogare în conformitate cu *Principiile* adoptate la Paris. Măsurile similare s-au luat și în Austria, Cehia, Franța, Iugoslavia, Polonia, Portugalia, Slovacia, Ungaria și țările scandinave.

Imediat după conferința de la Paris, întreaga configurație a programului UNESCO a fost modificată, încât să se realizeze cât mai multe din recomandările acesteia. Deci, putem afirma că principiile generale de descriere bibliografică adoptate la această conferință au servit drept bază comună pentru viitoarele reguli naționale de catalogare. Aproape 20 de țări au publicat și continuă să publice norme de catalogare inspirate de acest document. Conferința de la Paris a servit drept imbold în unificarea principiilor descrierii bibliografice atât la nivel internațional, cât și național.

Creșterea considerabilă a colecțiilor în bibliotecă a cauzat diferențierea înregistrărilor bibliografice în diferite țări. Aceasta a servit drept imbold la convocarea unei noi conferințe, care avea ca scop implementarea *Principiilor pariziene*. Organizată din inițiativa IFLA, Conferința a avut loc în 1969, la Copenhaga, Danemarca. La această conferință, au fost prezenți doar experți din domeniul catalogării. Rezultatul Conferinței de la Copenhaga a fost elaborarea unui standard internațional de catalogare – *International Standard Bibliographic Description for Monographs* – ISBD(M), în care urmau să fie stabilite componentele unei descrieri bibliografice, ordinea lor și punctuația. Publicat în 1971, revizuit în 1973, a apărut ca un standard pentru edițiile monografice. Tot în 1971 este elaborat și ISBD(S) pentru edițiile seriale care, la fel, fiind revizuit, apare în anul 1977. Conferința s-a remarcat prin tendința rezolvării problemelor, ținând cont de prioritatea perspectivelor internaționale față de cele naționale. Mai apoi, pentru a avea posibilitatea de a integra în sistem toate tipurile de documente au fost elaborate o serie de standarde internaționale pentru diferite tipuri de documente: ISBD(G); ISBD (CM); ISBD(CF); ISBD(A); ISBD(PM); ISBD(ER); ISBD(CR).

Conferința de la Copenhaga din 1969 a căpătat o importanță istorică, grație faptului că în cadrul ei a fost recomandată înregistrarea bibliografică standardizată, iar rezoluțiile conferinței au condus la crearea concepției controlului bibliografic universal. În recomandările conferinței se spunea că e necesar de a depune eforturi în scopul creării unui sistem internațional de schimb cu informații, în cadrul căruia instituția națională difuzează înregistrarea standardizată a publicațiilor țării sale. Accentul se pune pe bibliografia națională ca sursă a înregistrării bibliografice, difuzată rapid și în mod centralizat.

Recomandările Conferinței de la Copenhaga au pregătit terenul pentru ela-

borarea standardelor internaționale de descriere bibliografică (ISBD). Peste opt ani, în cadrul ședințelor Conferinței generale IFLA, comitetul secției de catalogare a luat câteva decizii importante, printre care, de a revizui o dată la cinci ani toate ISBD-urile. În acest scop a fost organizat un grup, care avea misiunea de a revizui standardele la descrierea bibliografică, de a racorda regulile între diferite ISBD, a facilita munca catalogatorilor în organizarea catalogelor pentru documentele editate în diferite grafii etc.

La începutul anilor '90 au apărut alte tendințe în optimizarea domeniului de catalogare – reducerea costurilor în realizarea proceselor de catalogare și, cel mai important, atenția principală să fie acordată utilizatorului. Întru realizarea acestor tendințe, în anul 1990, în colaborare cu secțiile clasificare-indexare, IFLA a organizat la Stockholm un Grup de lucru pentru a studia modalitatea realizării înregistrărilor bibliografice, ținând cont, în primul rând, de utilizator. Raportul final, fiind aprobat de Secția catalogare, a fost prezentat de către Grupul de lucru FRBR în 1998. Perspectiva difuzării și utilizării recomandățiilor în domeniul catalogării, adoptate în cadrul reunirii de la Copenhaga din 1998, reprezintă speranța catalogatorilor în vederea unificării definitive ale tuturor regulilor naționale de descriere bibliografică.

O inițiativă importantă a Secției catalogare și Serviciului controlului bibliografic o constituie publicarea *Cerințelor funcționale pentru înregistrările bibliografice (FRBR)*. În acest document, pentru prima dată, au fost elaborate principiile de realizare a înregistrărilor bibliografice, unde o înregistrare bibliografică trebuie făcută în cel mai larg sens, trebuie să conțină nu numai elemente descriptive, ci și puncte de acces, indici de clasificare, adnotări – orientate spre a facilita cerințele utilizatorului, în scopul depistării informației

necesare. Acest document a atins și alte performanțe, deoarece el nu ține cont numai de funcțiile catalogului (a regăsi, a selecta), dar și analizează funcțiile datelor bibliografice în înregistrarea de catalog. FRBR nu conține, cunoscutele de către catalogatori, zone, subzone, dar sunt introduși termeni noi: entități, atribute, lucrare, expresie, manifestare, exemplar, concepte, evenimente etc. Scopul *Cerințelor funcționale pentru înregistrările bibliografice* a fost de a stabili ce informație poate găsi utilizatorul într-o înregistrare bibliografică și cum ar putea utiliza această informație. Am putea spune că acest model de înregistrare bibliografică a servit ca bază teoretică pentru elaborarea următoarelor norme și standarde. Fiind conștienți de faptul că aceste funcții sunt necesare, inclusiv, pentru utilizatori, catalogatorii vor putea stabili elementele obligatorii pentru înregistrarea bibliografică.

O etapă nouă în evoluarea descrierii bibliografice a constituit-o *Declarația privind principiile internaționale de catalogare*, care este prima reunire a experților IFLA pentru elaborarea unui *Cod internațional de catalogare*, după 40 de ani de la *Expunerea de principii* de la Paris. Conferința a avut loc la Frankfurt, Germania, la 19 decembrie 2003.

În *Introducere* se subliniază că „*Declarația de principii* – cunoscute sub numele *Principiile de la Paris* – a fost aprobată de către Conferința internațională asupra principiilor de catalogare din 1961. Scopul acesteia – de a servi drept bază pentru standardizarea internațională a catalogării – a fost, cu siguranță, atins: cele mai multe coduri de catalogare care au fost elaborate în lume de atunci încolo au urmat strict *Principiile* sau măcar într-o mare măsură”. Ca bază pentru *Declarația de principii* au servit cele mai importante modele conceptuale IFLA, cum ar fi *Cerințele funcționale pentru înregistrările bibliografice*

(FRBR); *Cerințele funcționale pentru date de autoritate* (FRAD); *Cerințe funcționale pentru date de autoritate pe subiecte* (FRSAD).

Ținând cont de utilizarea noilor tehnologii în catalogare, precum și de modul de selectare a informației a devenit necesar să avem un cod internațional comun de principii în domeniul catalogării, finisat după șase ani de muncă intensivă. Principiile, stipulate în acest important document, au servit în continuare la dezvoltarea catalogării pe plan internațional. Între anii 2002 și 2004 au fost revizuite ISBD (M), ISBD(G). În continuare, specialiștii preocupați de această muncă au decis că nu are sens revizuirea celorlalte ISBD-uri, considerând oportună elaborarea unui ISBD consolidat care ar satisface atât necesitățile catalogatorilor, cât și ale utilizatorilor. În anul 2007 a apărut prima variantă în care pe lângă cele opt zone a fost propusă zona zero (0) în locul elementului „desemnarea generală a materialului”.

Au urmat multe discuții pro și contra acestui ISBD consolidat. Unii specialiști pledau pentru *Regulile anglo-americane* (AACR) care au apărut în a doua ediție (AACR2). Proiectul ediției a treia a fost stopat, conștientizând că AACR erau preconizate pentru cărți și alte ediții tipărite, fără să se țină cont de varietatea resurselor existente. De aceea, în următorii ani s-a recurs la elaborarea altor reguli care erau bazate pe cunoscutele AACR, FRBR și ISBD. Au fost și unele modificări ale termenilor mai cunoscuți de către bibliotecari: a dis-

părut noțiunea de catalogare, fiind înlocuită cu „acces” și „descriere” etc.

Urmărind evoluarea regulilor de catalogare, putem afirma că cele mai multe și mai incerte schimbări s-au produs în plan mondial după Conferința de la Frankfurt (2003). Mai multe biblioteci din Republica Moldova, în care până astăzi prevalează catalogul tradițional, nu au posibilitatea de a utiliza tehnologii moderne de prelucrare, nu există reguli naționale în descrierea bibliografică. Din acest motiv este prematur să vorbim la noi despre toate modificările propuse pe plan internațional.

Referințe bibliografice

1. ANGHELESCU, Hermina G.B. *Declarația de principii internaționale de catalogare*. În: Magazin bibliologic. 2004, 1-2, 26-34.
2. CORBU, George; MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela-Helene. *Biblioteca, Bibliotecar, Biblioteconomie: Tendințe și dezvoltări românești în tehnica de bibliotecă*. Târgoviște : Bibliotheca, 2007.
3. DUȚESCU, Victor. *Cerințe funcționale pentru înregistrările bibliografice: O abordare teoretică a eficienței*. În: Revista Bibliotecii Naționale a României. 2000, 1, 57-59.
4. GANENCO, Petru. *Pagini din istoria Bibliotecii Naționale*. În: Magazin bibliologic. 1997, 4, 32.
5. GOIAN, Natalia. *Organizarea informației. Analiza documentară: Manual pentru studenții specialității biblioteconomie și asistență informațională*. Ch. : CEP USM, 2005.
6. MATEI, Dan. *După 40 de ani: Principiile de la Paris în mileniul III*. În: Biblos. 2002, 13, 20-30.

Submitted on: May 19, 2013

Double force. Applying indicators and qualitative measuring to the public library learning space

Petter von Krogh

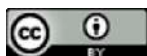
Buskerud county library, Drammen, Norway.

E-mail address: petter.krogh@bfk.no

Jannicke Røgler

Buskerud county library, Drammen, Norway.

E-mail address: jannicke.rogler@bfk.no

Copyright © 2013 by **Petter von Krogh & Jannicke Røgler**. This work is made available under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 Unported License:

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Abstract:

Norwegian statistics generally maintain a high standard. Statistics Norway, is responsible for coordinating all official statistics in Norway. The actual collecting of library statistics, is handled by the National Library of Norway.

The demand for detailed statistics from the library community has been low, but this is slowly changing. In Norway, the county libraries serve as development agencies for public and school libraries in their region. At Buskerud County Library, we believe that to guide and support development as efficient as possible, we have to measure it.

The quantitative values offered by national statistics are weighted towards traditional library operations. This means that they barely touch upon the role of public libraries as learning arenas, which has been our main focus in this project. Buskerud County Library seek to improve the public library as a learning space. In order to measure the level and quality of change, we adopted and customized a well-known talent management tool, called the Performance-Potential Matrix. The result was the Buskerud Measuring Model. Testing our model, we discovered that the numeric results relied too much on the qualitative descriptions used in the process. We knew we needed to integrate more quantitative data in the measuring process if we were to raise the quality of the test results.

By combining our qualitative definitions with the quantitative data of the national statistics and indicators, we will get a better and more extensive knowledge base to support a continuous development of the library. This paper describes the use of the Buskerud Measuring Model on public library as a learning arena, and discusses how to implement the national statistics and indicators into the process.

Keywords: Measuring, indicators, learning, statistics,

1 BACKGROUND

The advance of the knowledge society rapidly changes the services libraries should provide. The libraries are under pressure from new digital media and the library users' changing usage patterns. The libraries are changing in order to take on new roles and services. Facilitating new forms of learning are one important role for the libraries. The English summary of the Danish report "The Public Libraries in the Knowledge Society" emphasizes the importance of lifelong learning and the role of the public libraries:

Lifelong learning becomes a strategically decisive factor to which the library can contribute in new ways. The library can support a positive societal development by on the one hand contributing to the digital information resources being exploited to the full, and on the other hand by creating an informal, open learning, inspiration and meeting place that encourages the public to personal development and societal commitment. (Danish Agency for Libraries and Media, p. 6, 2010).

Norway, with its 5 million inhabitants, has a scattered population with many small communities. About half of the Norwegian employees participated in non-formal education within the last year according to Statistics Norway. The widespread population makes distance learning especially important. The public libraries in Norway can play an important role as facilitators for lifelong learners. But how well prepared are the libraries to provide service to this user group? That is one of the questions the Buskerud Measuring Model aim to provide an answer to.

2 THE FOUR-SPACE MODEL

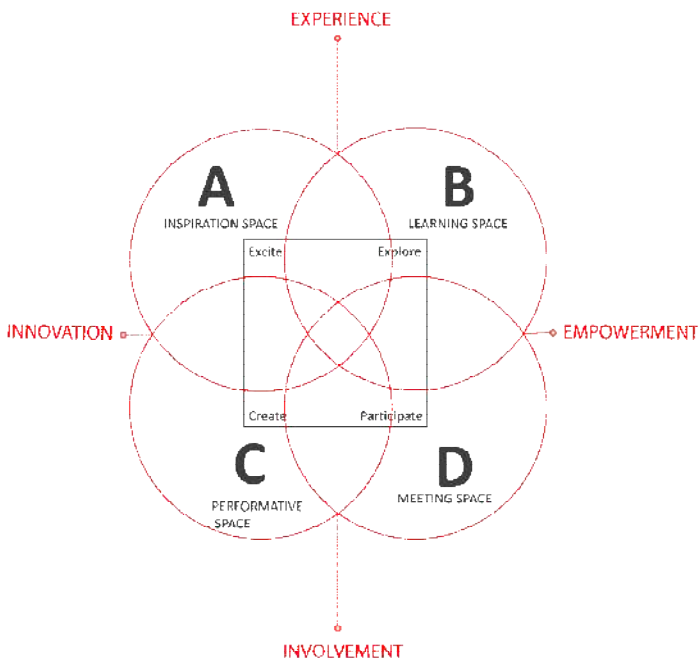

Fig. 1: The Four-space model

The Danish report from 2010, “The Public Libraries in the Knowledge Society” has made an impact in Norwegian library development and innovation. For the past three years it’s been used for both inspiration and prioritizing in library development.

The report presented a revised model for the library space, both physical and virtual, called the Four-Space model. The model outlines the library’s functions through a division into an inspiration space, a learning space, a meeting space and a performative space.

The learning space is particularly important for experience and empowerment. Learning in libraries is always an available service to all users. Learning comes in different shapes and forms as play, artistic activities, courses, lectures and many more (Jochumsen, 2012). In an article from 2012, Jochumsen and co-authors describe the advantages libraries have as learning space:

Learning is seen as a dialogue-oriented process that takes its point of departure in the user’s own experiences and their wish to define their own learning needs and, not least, that it takes place in an informal environment (Jochumsen, p. 591, 2012).

3 THE NEED FOR LEARNING SPACES AND STANDARDS. INTRODUCING THE BUSKERUD MEASURING MODEL

Norway’s public libraries are facing significant and increasing challenges to provide satisfactory services to a wide range of students who use their local library and its facilities. Buskerud County is no exception. As an example, a survey of 32 students between the age of 18-45 conducted in the Drammen public library showed that they studied 15 different subjects belonging to 19 different institutions. One third was attending upper-secondary school as adults and two thirds were attending college or university.

In order for the public libraries to better meet the complex needs of this diverse user group, Buskerud County Library wanted to investigate what the different types of learning requires and how the public library can face these challenges. We had long been interested in working with standards, and partly inspired by the Michelin guide for restaurants, we decided upon constructing a model for measuring the public library as a learning arena. The result of this work was the Buskerud Measuring Model (BMM).

The Buskerud Measuring Model builds upon a rather well-known two-axial measuring model, known as the Potential/Performance matrix:

		Needs Development	Meets Expectations	Exceeds Expectations
High	LEADERSHIP POTENTIAL	1C Poor Performance High Potential	1B Good Performance High Potential	1A Outstanding Performance High Potential
Moderate		2C Poor Performance Moderate Potential	2B Good Performance Moderate Potential	2A Outstanding Performance Moderate Potential
Limited		3C Poor Performance Limited Potential	3B Good Performance Limited Potential	3A Outstanding Performance Limited Potential
		PERFORMANCE		

Fig. 2: The Original Potential/Performance Matrix

While the P/P-matrix is most often used for measuring the potential and performance of each employee in an organization or company, The Buskerud Measuring Model focuses not on the individual, but on the institution (the library) itself.

4 THE BUSKERUD MEASURING MODEL, STEP BY STEP

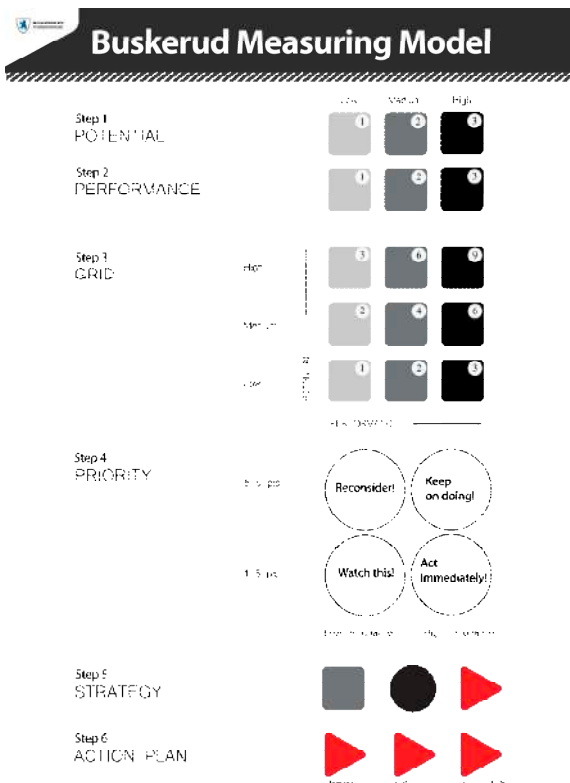

Fig. 3: The Buskerud Measuring Model

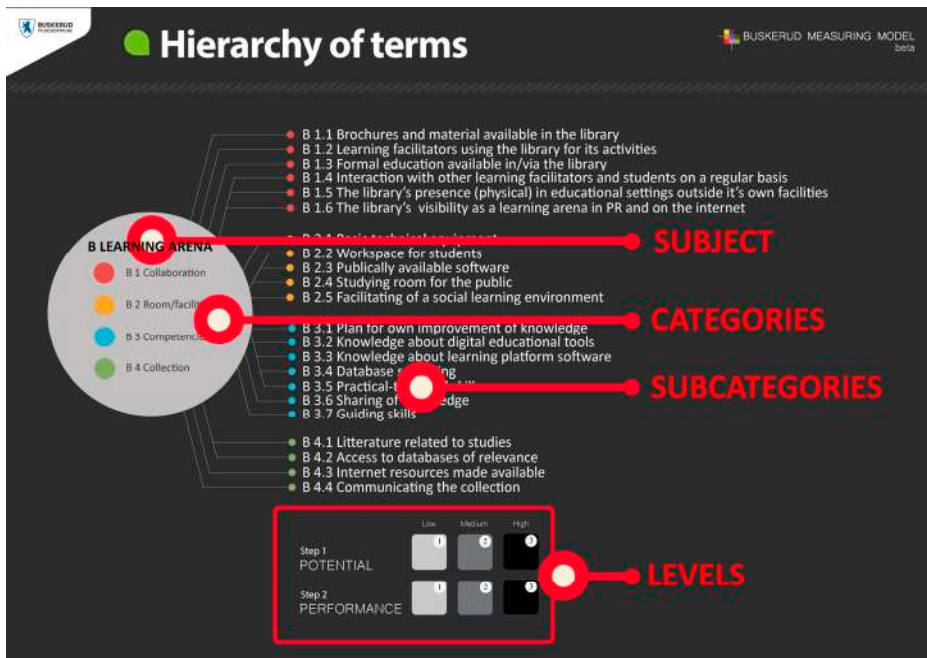

Fig. 4: The Buskerud Measuring Model: Hierarchy of terms

4.1 Introduction to Step 1 – Potential

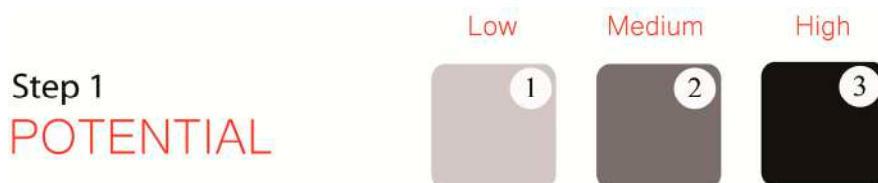

Fig. 5: The Buskerud Measuring Model: Step 1 - Potential

A High Potential can be described as an almost unreachable state, which still can be reached if all circumstances and effort are at their best. Sometimes, the circumstances make it too hard or impossible to reach the state of high potential. There will always exist factors outside the library that the library can't influence. That is when we describe the potential as medium- or low potential.

As seen in the illustration (Fig. 5), the potential is graded into three levels. These are Low-, Medium- and High Potential. As shown in the hierarchy of terms (Fig. 4), each subcategory is to be given the value of one of the levels Low-, Medium- or High Potential. To be sure that the measure of a subcategory is as correct as possible, the accuracy of the definitions that describes each level is of high importance.

4.2 Introduction to Step 2 – Performance

Fig. 6: The Buskerud Measuring Model: Step 2 - Performance

The categories and subcategories are the same for performance as for potential within each subject. Using the definitions of performance, the library can measure and thereafter improve its own performance. While the definitions of levels of potential are created mostly on a qualitative basis, we want the definitions of performance levels to rely more on quantitative measures to assure a higher accuracy of the measuring results.

Performance is also graded in the levels Low-, Medium and High Performance. Performance definitions are prepared in compliance with the definitions of potential within the same subcategory.

The graded measuring of performance results in both information on minimum practice, as well as definitions of “best in class” within each subcategory.

4.3 Introduction to Step 3 – Grid

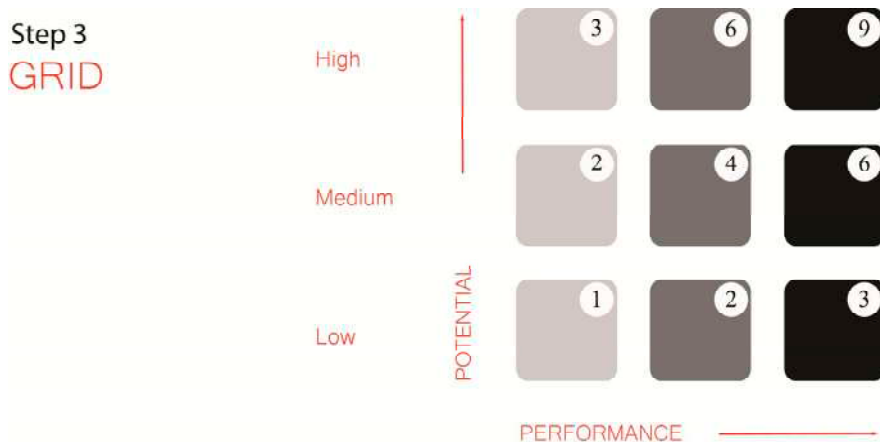

Fig. 7: The Buskerud Measuring Model: Step 3 – Grid

While Step 1 - Potential and Step 2 - Performance call for rather complex and time-consuming work on defining and grading the library, Step 3 - Grid, is more straight forward. The Potential and Performance scores of each subcategory are mounted onto either the vertical (potential) or horizontal (performance) axis of the grid.

By plotting the different sub-categories into the frames of the grid where they belong, their combined (multiplied) scores of Step 1 - Potential and Step 2 - Performance appear. Adding scores from each subcategory from the grid will show the result of the library’s total score

within a category. Furthermore, adding the scores from the different categories' results in a total score for a whole subject, in our case, the Learning arena.

Step 3
GRID

Pre-measurement: Subcategories
Drammen library, August 2012 TOTAL SCORE: 25 / 63

Fig. 8: The Buskerud Measuring Model: Step 3 – Grid –in use

4.4 Introduction to Step 4 – Priority

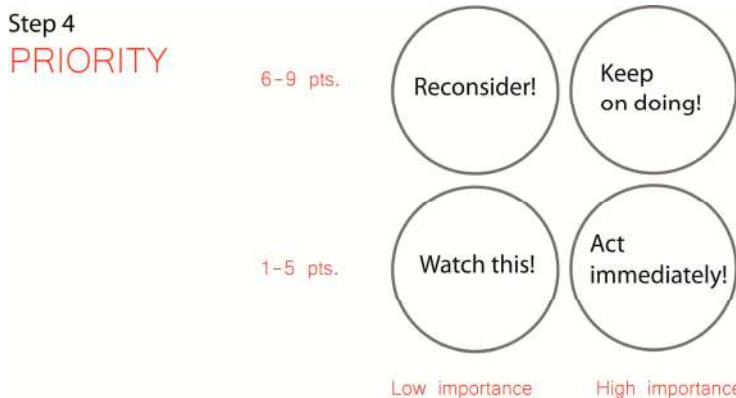

Fig. 8: The Buskerud Measuring Model: Step 4 – Priority

The library will have to prioritize in which categories and sub-categories it wants to work to achieve a High Performance. Step 4 - Priority is about choosing which of the subcategories and/or categories you want to improve. On the basis of the scores from Step 3 - Grid, the

prioritization will not only rely on what you consider to be the most important, but also include information about the status of your library’s performance, whether it is good or poor. This means that just as Step 3 - Grid, Step 4 - Priority uses two axes to deepen the task of prioritization. The vertical axis tells us how the library scores on each subcategory, and the horizontal axis shows whether a subcategory is considered to be of high or low importance to the library.

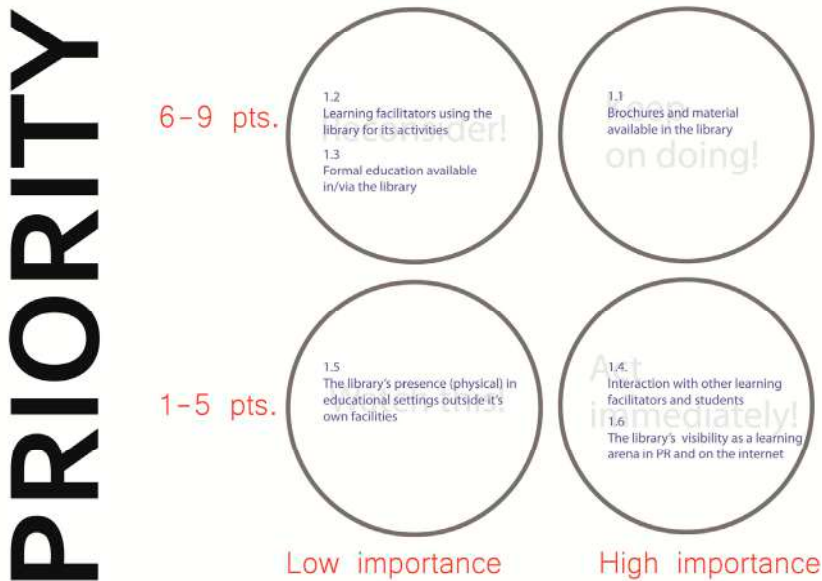

Fig. 9: The Buskerud Measuring Model: Step 4 – Priority –in use

4.5 Step 5 – Strategy, Step 6 – Action Plan

Fig. 10: The Buskerud Measuring Model: Step 5 – Strategy

Fig. 11: The Buskerud Measuring Model: Step 6 – Action Plan

The Buskerud Measuring Model’s last two steps are Step 5 - Strategy and Step 6 - Action Plan. These two steps were necessary to include in the BMM to complete the full circle. As a county library we want to offer complete solutions, as there are many of the libraries in our region that miss a strategy and an action plan to guide them in their daily work. The libraries

which already have a strategy can use the results from the BMM to supply their existing strategy with vital information needed for an action plan.

5 THE ELEMENTARY PARTICLES. DEFINING A PUBLIC LIBRARY LEARNING ARENA

In our work with the public library as a learning arena, we first focused on dividing the public library's different roles into four different subjects, with Learning Arena being one of them.

Naturally, the background for this division was the Four-Space model presented in the Danish report "The Public Libraries in the Knowledge Society" (Danish Agency for Libraries and Media, 2010). As already shown, the Four-Space model operates with a broad definition of the concept of learning in the public library. The BMM's concept of Learning Arena however, takes on a narrower definition than that of "Learning Space" in the Four-Space model. In our Learning Arena we have a defined target group, which are students attending upper-secondary school, university or college. To achieve even more measurability, we have sought to divide the term "Learning Arena" into even smaller and more tangible entities. This has left us with the hierarchy of terms as illustrated earlier (Fig. 4), and yet another quadripartite:

B: LEARNING ARENA

B1: Collaboration B2: Room/Facilities B3: Competencies B4: Collection

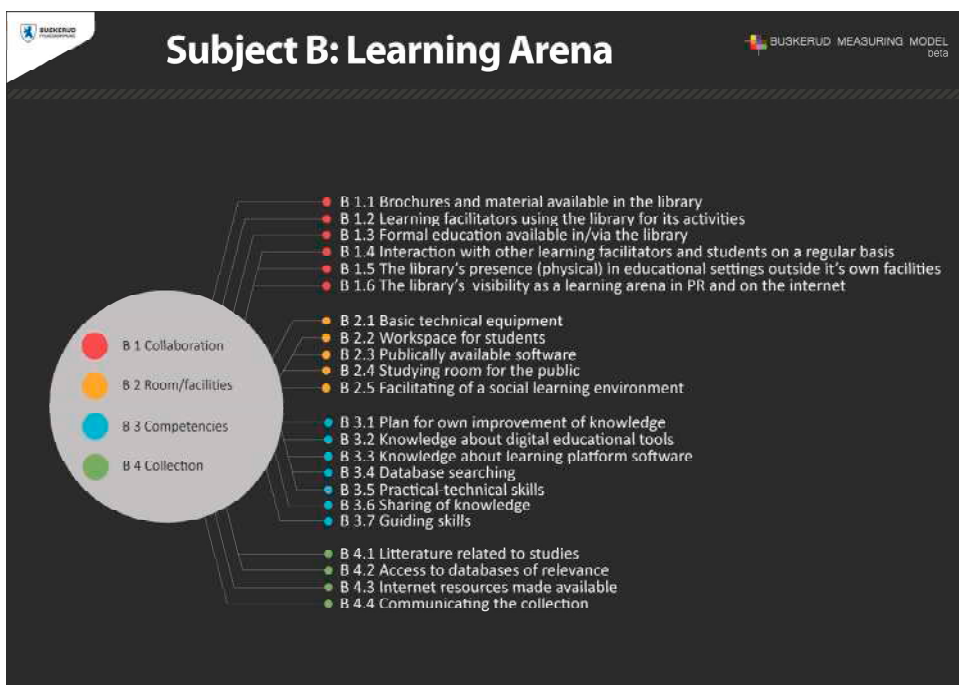

Fig. 12: The Buskerud Measuring Model: Categories and subcategories of the Learning Arena

Each subcategory is followed by three definitions for potential and three for performance. With 22 subcategories this leaves us with a total of 122 level definitions. The definitions are not yet meant to be universal or to be seen as a national standard for the public library as a

learning arena. They are mainly developed to fit the needs of the libraries participating in the local testing of the model. Still, the definitions can serve as a starting point for other libraries who want to try the BMM in developing their institution.

6 EXPERIENCES WITH USE OF THE MODEL IN TWO PUBLIC LIBRARIES

Our model was first presented in a manual that was published in the fall of 2012. The model was, and still is, a beta product. Consequently the version presented in the manual is under continuous development. The general response to the manual, along with the input from the two project libraries Ål and Drammen, gave us useful advice on how to improve the model.

The public libraries of Ål (4.700 inhabitants) and Drammen (65.000 inhabitants) tested the Buskerud Measuring Model as presented in the 2012 manual. The two libraries did not test the full range of the model's Learning Arena within the project period. Ål public library concentrated on B4: Collection, while Drammen public Library composed its own selection of subcategories.

Ål library commented that the model graphics were a bit hard to grasp, as they differed from a traditional linear way of thinking. Ål library found the definitions of the subcategory-levels to be the most challenging about the model. What they found, was that not all the contents of the level definitions necessarily fitted their library. So, while they managed to place the library in either the low, medium or high level without problems, they would like to see the definitions being more accurate. On the other hand, as Ål library commented, that would mean that a lot more variables having to be added to the definitions. Ål's conclusion was that "The project has helped the library to develop the collection to facilitate one of our increasingly active user groups. The model itself has - unfortunately - not been used very much as a process tool in the project." This was due to the model being too demanding to easily blend in along with other daily tasks.

Drammen described working with the model as "exciting, but demanding". Drammen had problems with grasping the term "potential", and was, like Ål, puzzled sometimes by the rather wide approach of the definitions. They sometimes felt that the gap between the levels was too large, and improvement hard to obtain. Drammen reported that the Buskerud Measuring Model's "key to success" lays in well composed level definitions.

Both libraries did actually obtain a higher score when they measured themselves after using the model, but we want to use their important input to improve our model right away.

In this paper, we have chosen to concentrate the improvement process to the following areas:

- **Integration of quantitative data.** Increasing the presence of quantitative data in the model by integrating the official set of national indicators for public libraries in Norway. By attaching numeric values from the national indicators to the Subcategory definitions, we hope them to become more clear and easier to use for the libraries.
- **User interface.** With its different categories, sub-categories, points and measures, the Buskerud Measuring Model demands quite a lot from its users. We therefore want to make the process of inputting data to be as free of friction as possible.

7 INTRODUCTION TO NATIONAL STATISTICS AND INDICATORS FOR PUBLIC LIBRARIES IN NORWAY

The National Library of Norway is responsible for collecting and publishing national library statistics for all library types. The public libraries collect data on more than 200 variables. A small range of these variables are made available in the national database run by Statistics Norway as a set of 13 indicators. In addition we have statistics generated from the libraries' local systems used for local library development. Many libraries also use the method of counting the traffic in the library to gain additional knowledge of how their users utilize library services.

By the end of 2009, efforts to develop national indicators for Norwegian public libraries were completed. The indicator set consists of a total of 30 indicators that emphasize the role of the libraries as:

- Social institutions
- Learning resources and learning environments
- Centres for literature and culture
- Arenas for cultural diversity

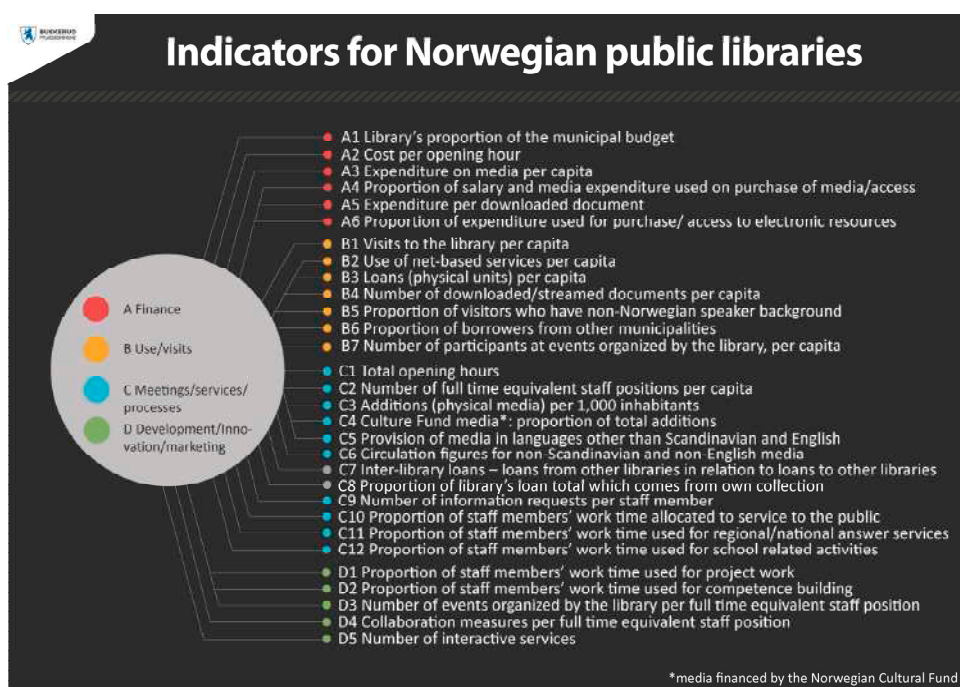

Fig. 13: The 30 National indicators for public libraries in Norway (ABM-Utvikling 2010)

The indicators are partly drawn from existing sources adapted to Norwegian conditions, and partly constructed by the indicator project group. The proposed indicators were published and discussed in an open process and also distributed as a consultation paper in the library field.

The White Paper No. 23 about the Norwegian public library sector (2008-2009) presented in the spring of 2009, expressed the importance of developing robust and adaptable libraries that

can provide all residents good library services. The White Paper strongly emphasized the importance of analysis and statistics.

Unfortunately, the library field sees little use of the indicators so far. There is little debate in the library field about the indicators and it may seem that few librarians know how to put them to use. The National Library of Norway has no incitement for the public libraries to start using the indicators and so far there has been little follow up on the indicators from the national level.

7.1 Integration of quantitative data into the Buskerud Measuring Model

In this paper we have worked with national statistical data from 2011 for the following indicators; *A3. expenditure on media per capita*, *B1. visits to the library per capita*, *B3. loans (physical units) per capita*, *B7. number of participants at events organized by the library*, per capita and *C4. culture fund media per capita*. This is to give an example of the ways in which indicators may be used in the model.

In order to be able to compare similar libraries, it is necessary to divide the municipalities into five different groups according to size. We have chosen to divide into the following groups: +50 thousand inhabitants, +20, +10, +5 and below five thousand inhabitants. Municipalities with less than five thousand constitute more than 50% of all libraries in Norway.

The most relevant correlation we see is between municipal size and number of visits per capita. Number of visits is also an important indicator for libraries as learning arenas. 3,6 visits per capita is the average for libraries with less than 5000 inhabitants. The average in Norway is 4,4 (2011). Smaller libraries will have fewer employees and as a consequence have fewer staff to give relevant guidance and fewer to keep the library open.

C4. Media financed by the Norwegian Cultural Fund, proportion of total additions (2011). The table below shows the extent to which municipality size is important when it comes to dependency on media financed by the Cultural Fund.

Number of inhabitants	High score 25%	Medium score 50%	Low score 25%
+50 thousand	6-11	15-19	22-32
-5 thousand	6-34	35-60	60-92

The most interesting aspect in this table is the close correlation between the size of the municipality and the percentage score of dependency on the Fund. As a consequence, we risk that the smallest libraries are very similar in their collections without being adapted to local needs. The low score in the smallest libraries also indicates that there is little money to spend on books to users needing learning materials.

We have found that the most relevant national indicators to use along with the BMM are:

1. A3. Expenditure on media per capita
2. A4. Proportion of salary and media expenditure used on purchase of media/access
3. A6. Proportion of expenditure used for purchase/ access to electronic resources
4. B1. Visits to the library per capita
5. B2. Use of net-based services per capita
6. B3. Loans (physical units) per capita
7. B7. Number of participants at events organized by the library, per capita
8. C1. Total opening hours
9. C2 Number of full time equivalent staff positions per capita
10. C3 Additions (physical media) per 1,000 inhabitants
11. C4 Culture Fund media (media financed by the Norwegian Cultural Fund):
proportion of total additions
12. C8. Proportion of library's loan total which comes from own collection
13. C10. Proportion of staff members' work time allocated to service to the public
14. C12. Proportion of staff members' work time used for school related activities
15. D2. Proportion of staff members' work time used for competence building
16. D4 Collaboration measures per full time equivalent staff position
17. D5 Number of interactive services

We first had to choose which indicators are relevant for which subcategories. Since Learning Arena is our main subject, not all of the 30 indicators are of relevance to us. As shown above, we have chosen to include 17 of the indicators that we found to be most useful in supplying the different subcategories with quantitative data.

The indicators and the subcategories are developed separately, and by different bodies, thus the degree of relevance each indicator has for the subcategory it is combined with, will vary.

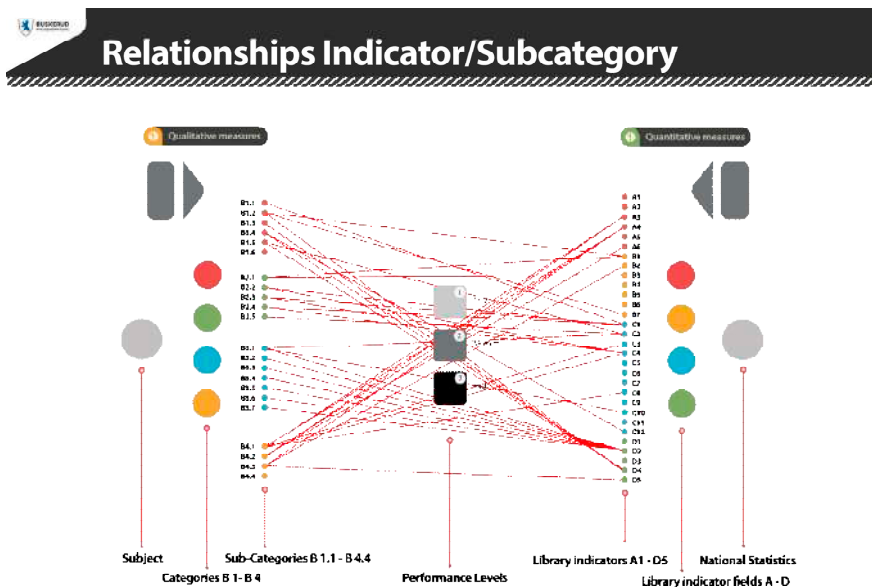

Fig. 14: Relationships between the Buskerud Measuring Model subcategories and the National indicators

In order to say something about the activity of a library we must include both visits and loans. Although these are total figures and include more than the library as a learning arena, the numbers give an indication of whether this is an efficient and well run library or not. The same applies to the percentage proportion of culture fund media in the collection. A library with a high percentage of culture fund media in the collection, one can assume lack adequate resources in other areas too.

8 . IMPROVING THE BUSKERUD MEASURING MODEL'S USER INTERFACE

There are supposedly many ways of making the model easier to use. Anyhow, the goal must be to make it easier for libraries to understand and use the model and the national indicators, but without losing any of its complexity.

At Buskerud County Library we have always had an extra focus on possibilities that web services can provide. One of the biggest companies that offer different web services is Google Inc. Their Google Forms, included in the Google Drive service, has helped us in achieving the goal mentioned above. By adding the BMM's structure of categories and subcategories to the form, the library can answer the large amount of questions that come with the model one by one.

Buskerud Measuring Model - Learning Arena

*Må fylles ut

B4 COLLECTION

B 4.1 Literature related to studies*

1=LOW (Indicator C3 score: 22-32) 2=MEDIUM (Indicator C3 score: 15-19) 3=HIGH (Indicator C3 score: 6-11)

	1	2	3
B.4.1.1 - Potential	☐	☐	☒
B.4.1.2 - Performance	☐	☒	☐

Tilbake Forsett

Drevet av Google Drive

Disse innholdet er ikke laget eller godkjent av Google.

Rapporter misbruk - Vikår for bruk - Ytterligere vikår

Fig. 15: Google Forms

We are surprised to see how much more inviting the use of the model becomes when presented with Google Forms, even when we have combined with all the additional information from the national indicators. In our opinion, this method of presentation should be considered to help libraries work with indicators in general as well.

Google generates graphical statistics from the answers given in the form. In our example (Fig. 16), the total score of each category is shown, together with the total for the subject (Learning Arena).

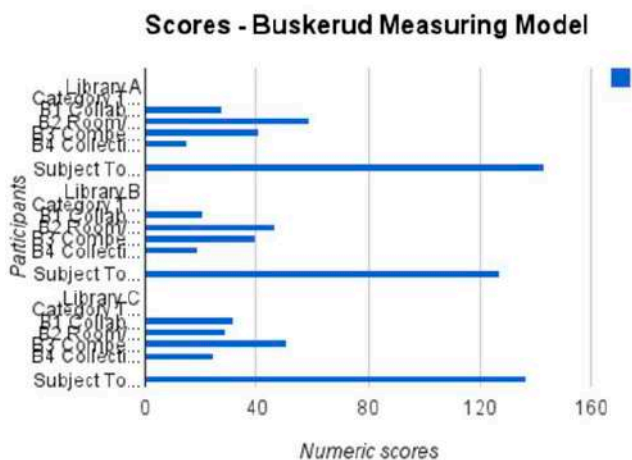

Fig. 16: Google Forms generated graphics

The generated graphics give a rather impressive and complete overview. For larger institutions, watching over numerous branches and/or libraries, the results should therefore be of particular interest.

9 CONCLUSION

In order to get a richer picture of the libraries as learning arenas, we needed to enhance the model with quantitative data. We feel that the use of standardized indicators is the right way to go. Unfortunately it is not always neither qualitative, nor quantitative data can give us the whole picture. We believe that the combination of the two leaves you with a more solid basis on which to take further actions and decisions upon.

In the case of our Learning Arena, there were few combinations of indicators and subcategories that was a perfect match. This can probably be seen as a confirmation that to combine qualitative data with statistical data is complex. Our experience however, has been that while the qualitative approach in the BMM needed to become better tailored for each library, the quantitative approach of the indicators might be a bit too rigid in order to suit the actual needs of the library in the process of improving itself.

10 REFERENCES

Danish Agency for Libraries and Media (2010). The Public Libraries in the Knowledge Society. Summary from the committee on public libraries in the knowledge society, available at: http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/publikationer/publikationer_engelske/Reports/The_public_libraries_in_the_knowledge_society_Summary.pdf (accessed 19 May 2013).

Department of Human Resources (20?), The 9-box Performance-Potential Matrix, available at: http://www.tn.gov/dohr/learning/agency/pdf/dohr_tmi/9-Box.pdf (accessed 19 May 2013).

Jochumsen, Henrik & Rasmussen, Casper Hvenegaard & Skot-Hansen, Dorte (2010) A new model for the public library in the knowledge and experience society, available at: http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/bibliotek/indsatsomraader/Udvalg_om_Folkebibliotekernes_rolle_i_videnssamfundet/A_new_model_for_the_public_library.pdf (accessed 19 May 2013).

Jochumsen, Henrik & Rasmussen, Casper Hvenegaard & Skot-Hansen, Dorte (2012) "The four spaces – a new model for the public library", *New Library World*, Vol. 113 Iss: 11/12, pp.586 - 597

The Norwegian Archive, Library and Museum Authority (2010), ABM-skrift 64: Indikatorer for norske folkebibliotek, available at: <http://www.abm-utvikling.no/publisert/abm-skrift/abm-skrift-64> (accessed 19 May 2013).

Ra, Erlend & Redse, Torill (2011), Indicators for Norwegian public libraries, available at: <http://slq.nu/?article=norway-indicators-for-norwegian-public-libraries> (accessed 19 May 2013).

Røgler, Jannicke (2013), A3. Expenditure on media per capita, available at: <https://docs.google.com/spreadsheet/ccc?key=0AuOIYqbei2XkdEg1RnltWllleElaT1Noc1I5Q183THc&usp=sharing> (accessed 19 May 2013).

Røgler, Jannicke (2013), B1. Visits to the library per capita, available at: <https://docs.google.com/spreadsheet/ccc?key=0AuOIYqbei2XkdEx4cDMxT2ZmVIJickRkbbkCTFpWTXc&usp=sharing> (accessed 19 May 2013).

Røgler, Jannicke (2013), B3. Loans (physical units) per capita, available at: <https://docs.google.com/spreadsheet/ccc?key=0AuOIYqbei2XkdEx4cDMxT2ZmVIJickRkbbkCTFpWTXc&usp=sharing> (accessed 19 May 2013).

Krogh, Petter von (2012), The Buskerud Measuring Model beta. Manual (ISBN: 978-82-93182-01-6) available at: <http://buskerud.fylkesbibl.no/wp-content/uploads/2012/10/Bibarenarapport-medomslagFERDIG.pdf> (accessed 19 May 2013)

How to evaluate libraries' sustainability? An approach to an evaluation model and indicators

Elina Karioja

School of Business and Information Management, Oulu University of Applied Sciences¹,
Oulu, Finland.

E-mail address: elina.karioja@gmail.com

Copyright © 2013 by **Elina Karioja**. This work is made available under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 Unported License:

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Abstract:

This paper originated from conclusions I wrote down in doing my thesis about sustainability in libraries. At first it is necessary to understand library's recycling role in society and its sustainable development in basic functions like borrowing and returning books or offering open and free space to the public. Environmental certifications like LEED or environmental management systems (ISO 14000) are not fully compatible with libraries and they lack the understanding of special features of libraries. Oulu University of Applied Sciences is planning a project in order to meet this need and creating an evaluation model and indicators of sustainable development for libraries.

Sustainable areas taken into consideration in evaluating library's sustainability could be space, green IT, strategies, collection management, location and environmental awareness of both public and staff. It is also noteworthy to consider different levels of analysis: users, library staff, decision makers and host organization. Users should be offered recycling points for books and waste, staff should be committed to sustainability and communicate their awareness. Library strategies should include a sustainable point of view. It is noteworthy that the library is often a part of a large organization in a municipality, town or school, college, university etc. If the host organization has an environmental management system, library is most likely a part of that. In cases where there is no environmental policy in a host organization, it is much more difficult to follow one. Sustainability needs commitment from every person in the organization.

As a result of this project, a specific libraries' environmental label and auditing system could be developed which would increase environmental awareness among staff and customers and would make libraries greener, more sustainable, which is the ultimate objective. One can optimistically state that this model could be used worldwide and this project made international from the very beginning.

Keywords: sustainable development, libraries, evaluation, indicators

¹ Supervisor: Jorma Niemitalo, Phil. Lic., Principal Lecturer, Head of the Degree Programme of Library and Information Services, Oulu University of Applied Sciences, Finland

Introduction

My personal interest in sustainability and going green has grown over the last years and it started to blossom when I began to write my Bachelor’s thesis about sustainability in libraries. As a conclusion in my thesis I proposed the idea that libraries would need their own auditing system, an environmental label as well as indicators in order to measure their state of sustainability and improve it (Karioja 2013, 32—33). In this paper I present my proposal for an evaluation model of sustainable development for libraries because they are still lacking an environmental evaluation system of their own. This paper concentrates on libraries that already have been built and are “in action”, while library buildings designed as sustainable have been left out from this paper.

The Library as a sustainable institution

It is important to define first what a library itself is in order to be able to evaluate its functions. Figure 1 below presents the basic idea of a library. This model is mostly based on a public library, ignoring research libraries etc.

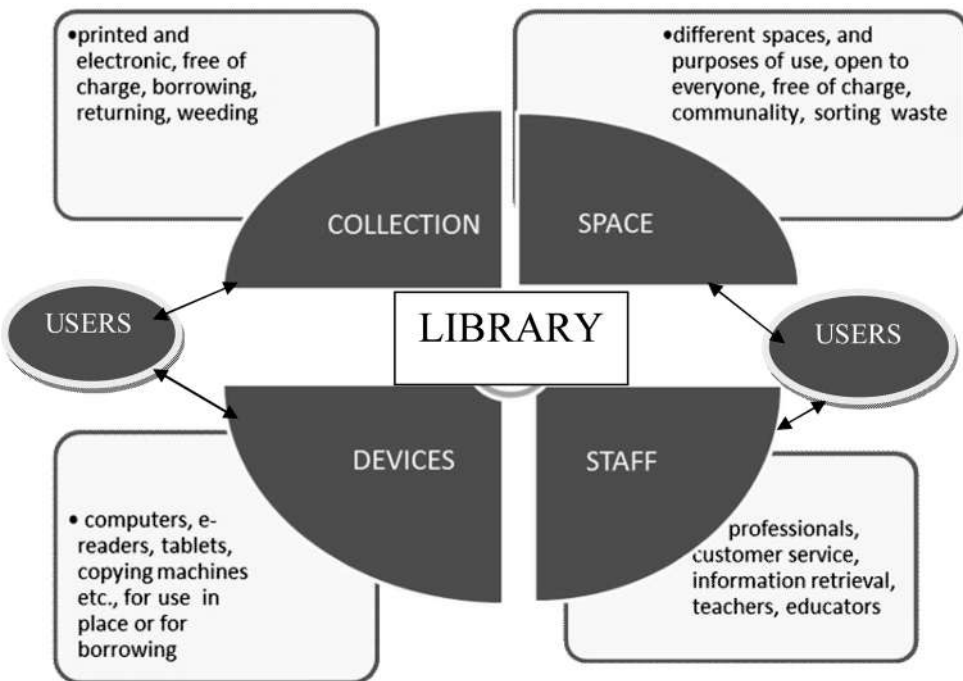

FIGURE 1: Library and its basic functions (made by author).

A library consists of four basic areas: collection, space, devices and staff. A collection can consist of print materials like books, periodicals and music as well as electronic materials like e-books and article databases. Online resources enable library access 24/7, including when the library is closed. Material is available free of charge and can be viewed as a recycling system: it can be borrowed, used and returned again and again.

Library offers open space and also different spaces for different uses like a reading room for newspapers and periodicals, a meeting room and quiet study rooms. Most of the spaces are open to everyone free of charge and they also enable communality when customers come to a common space.

Energy conservation can be achieved when people gather to use the same space and its devices. Several libraries also lend devices like e-readers and tablets for home use in order to let customers learn to use them before making a purchase decision. It is not mandatory to own everything when you can borrow it. Recently libraries in Finland have also started to lend other items like sewing machines and tools. (Vallila library 2013 & Sahavirta 2011.)

Staff in libraries is qualified and professional and hopefully often reflect green values allowing them to work as green educators. Environmental awareness can be increased in cooperation of staff with customers.

Environmental management systems and certificates

Libraries do not have their own specific environmental management systems or certificates; below are a few examples of generic systems used in different libraries. These examples show that environmental systems in libraries can be international and work worldwide. Many countries also have their national environmental systems or certificates, valid within that country. Thirdly, there is a possibility that a certificate is meant for local companies only like EcoCompass in the metropolitan area of Finland.

ISO 14000 family

ISO is the International Organization for Standardization. It has a membership of 160 national standards institutes from countries worldwide. ISO's portfolio of more than 18 000 standards provides practical tools for three dimensions of sustainable development: economic, environmental and societal. ISO has developed standards that help organizations to influence environmental issues: the ISO 14000 family of environmental management standards which can be realized in any type of organization in either public or private sectors. (ISO 2009.) At IFLA WLIC 2012, Ahmed Ksibi (2012) presented the idea that environmental standardization should be used more in libraries.

LEED

The Green Building Rating System LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) was developed by the United States Green Building Council (USGBC) in 2000 and it is a program for green design and facilities. The certification is not only possible to achieve for new construction and major renovation but also for existing buildings' operations and maintenance. There is a rating system that consists of six credit categories: sustainable sites, water efficiency, energy and atmosphere, materials and resources, indoor environmental air quality, innovation in operations and regional priority. (McBane Mulford & Himmel 2010, 72—73.)

Existing buildings get extra points in the Sustainable Sites category, when there is a possibility for an alternative commuting transportation or a slight pollution reduction. Points are awarded for Water Efficiency if there is a water performance measurement. In the category Energy and Atmosphere a building performs well if using renewable energy. Materials and resources should be purchased following a sustainable purchasing policy. Indoor environmental quality requires a green cleaning policy and the possibility of using

daylight. Innovation in operations means for example documenting sustainable building impacts and regional priority has credits of its own. (ibid., 76—77.)

New libraries built by LEED building regulations are for example West Valley Branch Library in San Jose, California (ibid., 97) and Church History Library in Salt Lake City (Olsen 2011).

Green Office

Green Office of WWF (World Wide Fund for Nature) is an environmental management system for offices (WWF Finland 2013). Oulu University of Applied Sciences Library is part of the Green Office network. The library aims to reduce energy consumption and production of waste and to encourage the sorting of waste items, as well as the environmental awareness of personnel. (Oulu University of Applied Sciences Library 2013.) As Oulu University of Applied Sciences (Oulu UAS) states in its website, the principles of sustainable development are considered in all operations, which means teaching, research, development work and everyday actions. Tools such as Green Office and ISO14001 -environmental standard are used for continuous evaluation and improvement of operations. Oulu UAS wants to take into account all aspects of sustainability in its sustainable development objectives: reducing the carbon footprint, improving eco-efficiency, encouraging work and study wellbeing and enhancing multiculturalism. (Oulu University of Applied Sciences 2012.) All the students enrolled in School of Business and Information Management take a course called Green Thinking, worth 3 ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System), in their compulsory studies (Oulu University of Applied Sciences 2013).

EcoCompass

Vallila library in Helsinki received the EcoCompass in Spring 2011 as the first public institution (Vallila library 2013). EcoCompass is meant for small and medium-sized enterprises in the metropolitan area in Finland and a certification is valid for three years (Ekokompassi 2013). Vallila branch library is one of the Helsinki City libraries and also a part of Helsinki Metropolitan Area Libraries which consist of public libraries from Helsinki, Espoo, Vantaa and Kauniainen. There are 63 HelMet libraries and six bookmobiles in this area and they serve more than a million customers. (HelMet.fi, 2013.)

Vallila branch library defines itself as a green, environmentally friendly library that has created a four steps program in order to improve sustainability. The first step is to inform customers about library's commitment to environmental issues. Second, customers need to have easy access to environmental information. In Vallila, they have gathered all eco-related books into one shelf and at the same place brochures made by the environmental center can be found. The library also cooperates with the private organization Kuinoma (Like Your Own), which enables a new kind of lending services, including items like skis, cameras and tools. The third step is to organize events relating to the environment and fourthly, to set a good example to other libraries so that many more libraries could consider themselves as green and affect the opinions of customers and policymakers. (Vallila library 2013.)

Evaluation model of sustainable development for libraries

What are then the factors that should be considered in planning of a specific evaluation model of sustainable development for libraries? Figure 2 shows the areas that could be the factors².

FIGURE 2: Evaluation areas for a sustainable library.

In order to evaluate something properly, it should be measured. Libraries would need sustainable indicators of their own. At the early stages, indicators could be like traffic light: red meaning bad, yellow reasonable and green good. Evaluation criteria should consider these aspects too.

Case study of collection management

In the case of a sustainable library it is important to realize libraries’ basic function as recycling center where books and other material can be borrowed and returned, endlessly. Taking into consideration the term “collection management”, it shows the same cycle that works over and over again. Buckingham (1994, 1) represents the idea of collection management which is shown below in figure 3.

² The model made in co-operation with my supervisor, Jorma Niemitalo.

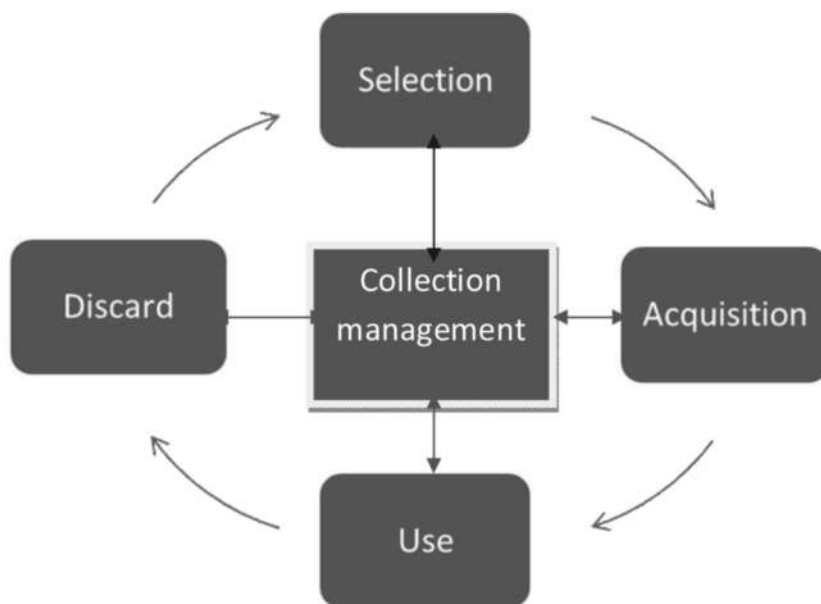

FIGURE 3: Collection management process: selection-acquisition-use-discard cycle
(Modified by author from Buckingham 1994, 1).

Discarding or rather weeding is an essential part of libraries' functions. Common weeding criteria are based on poor physical shape, poor format, poor content and inappropriate material. Weeding is needed when items become out of date, damaged or no longer fulfil the needs of their users. From the librarians' point of view, weeding is essential as it makes room for more valuable items, in order to provide a better collection, to make the library easier to use and to provide reliable information. (Buckingham *ibid.*, 7.)

From a sustainable point of view the most important process occurs after this: what happens to weeded material? This would be the point where indicators should be developed and used in order to measure the state of sustainability. At the early stages, the indicators could be one point for every measure that has been accomplished (see figure 4) and the maximum score in collection management would be 5 points. At a later stage more precise indicators could and should be developed.

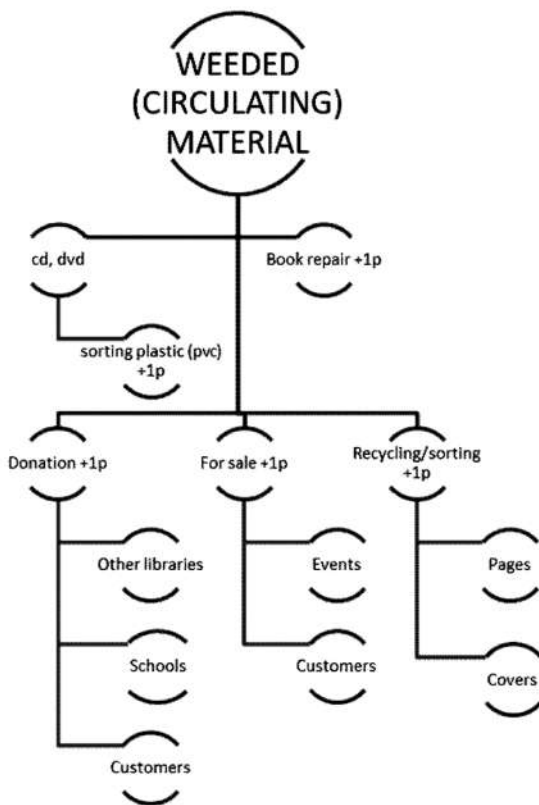

FIGURE 4: Weeding process from a sustainable perspective (made by the author).

It is noteworthy that libraries also lend materials other than books like CDs and DVDs which should be recycled after weeding. Book repairing extends the time of use and is sustainable. The most ordinary procedures after weeding are donation, sale and recycling.

Other evaluation areas

Besides collection management, the other evaluation areas are space, green IT, strategies, location and environmental awareness. Even if it is not the aim of this paper to discuss sustainable library building, the importance of **space** is significant in evaluation. This should be taken into account already at the building phase as LEED certification states. Modifiability is also an important part of a sustainable library space. Consumption of water should be monitored and air conditioning should be kept at a level that does not use too much energy but sufficient to maintain the quality of the preservation environment.

Tomlinson (2010, 2—3) describes **Green IT** in two phases: It means firstly growing concern about environmental issues across many human communities, secondly the use of digital tools and techniques for manipulating information, and both of the social phenomena that surround these systems. Green IT brings together two areas, environmental issues and IT,

and explores the ways in which they connect to each other. In practice this means preferring duplex printing, recycling removed devices, switching off lights at the end of the work day etc. 21st century libraries cannot work without IT, so it is advisable to make them greener. Sorting of WEEE (waste electrical and electronic equipment) is also essential in a phase when old and broken computers and other devices are being replaced with new ones. Green electricity should be favored in case a library has a possibility to choose their electricity supplier.

Strategies as a sustainable evaluation area in libraries mean networking with partners in cooperation. A library needs to be in good relations with its host organization in order to affect sustainability. Sustainable development should be seen in policies of a library and its host organization. Often a library is a part of a bigger unit and it has to obey the rules made by the host organization.

Location is also important for a sustainable library; it should be achieved by public transport or by bicycle. A library should be located in a place where people go to run their other errands near schools, kindergarten, shops, sport centers etc. One possibility could be a library as a community center where services from different fields could be under the same roof. In Finland mobile libraries are already providing multiple services like health care, pharmacy, laundry and postal services.

Environmental awareness of public and staff should be increased with the help of theme weeks and events. A sustainable library should have a person in charge of environmental issues and employers should offer training concerning sustainability. This would be the way to achieve an attitudinal change towards sustainability among staff and spread enthusiasm to customers as well.

Levels of analysis

In evaluation should also be considered levels of analysis: individual, program, organizational and societal (Nicholson 2004). In a sustainable library this would mean users, library staff, decision makers and host organization. For users should be offered recycling points for books and waste, staff should be committed to sustainability and spread their awareness. Library strategies should include a sustainable point of view. It is noteworthy to remember that library is often a part of a large organization in a municipality, town or school, college, university etc. If host organization has an environmental management system, library is most likely a part of that. In case there is no environmental policy in a host organization, it is much more difficult to follow one. Sustainability is something that needs commitment from every person in the organization.

Conclusions

It is absolutely necessary to develop this model and test it in a library in order to actually improve sustainability in libraries. Now it is time for actions, no more excuses and fine speeches! Oulu UAS is planning a project concerning this subject. The aim of the project would be to create an evaluation model and practical indicators of sustainable development for libraries. Current environmental certifications and environmental management systems are not compatible with libraries or lack the understanding of special features of libraries. With the help of this project libraries' own environmental label and environmental auditing

system could be developed. This would increase environmental awareness among staff and customers and would make libraries greener, more sustainable, which is the ultimate aim. In the future libraries could work according to principles of green management. We can optimistically hope that this model could be used worldwide and make this project international from the very beginning.

At first there would be a need for international partners in cooperation, both libraries and universities, in order to start the project. Research is needed on measuring sustainability and on how to evaluate it. Indicators would be created and tested in libraries. The project aims at starting at the end of 2013 or early 2014 and it should last approximately two years.

References

Buckingham, B. J. (1994). Weeding the library media center collections. Second edition. State of Iowa department education, 1-20.

Ekokompassi. (2013). Retrieved May 21, 2013 from: <http://www.ekokompassi.fi/>.

HelMet. (2013). What is HelMet? Retrieved May 21, 2013 from: http://www.helmet.fi/en-US/Info/What_is_HelMet.

ISO. (2009). Environmental management. The ISO 14000 family of International Standards. Retrieved April 23, 2013 from: http://www.iso.org/iso/theiso14000family_2009.pdf.

Karioja, E. (2013). Sustainability in libraries. A comparative study of ecological sustainability in IFLA WLIC 2012. Oulu University of Applied Sciences. Degree Programme in Library and Information Services. Bachelor's thesis. Retrieved May 21, 2013 from: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305025876>.

McBane Mulford, S. & Himmel, N.A. (2010). How Green Is My Library?. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Nicholson, S. (2004). A conceptual framework for the holistic measurement and cumulative evaluation of library services. *Journal of Documentation* 60(2). Available online at: <http://bibliomining.com/nicholson/holisticfinal.html>. Retrieved April 30, 2013

Olsen, R. (2011). Green and Growing: The Impact of a LEED Library on an Organization's Sustainable Practices. Retrieved May 21, 2013 from: <http://conference.ifla.org/past/ifla77/109-olsen-en.pdf>.

Oulu University of Applied Sciences. (2012). Sustainable development at Oulu UAS. Retrieved April 4, 2013 from: http://oamk.fi/tietoa_oamkista/kestava_kehitys/sustainable_development/.

Oulu University of Applied Sciences. (2013). Bachelor Programmes. Retrieved May 21, 2013 from: http://www.oamk.fi/english/exchange_opportunities/ects/curricula/bachelor/?page=oj_kuvaus&koodi1=K1114YY&kieli=EN&opas=2013-2014&lk=s2013&vuosi=13S14K.

Oulu University of Applied Sciences Library. (2013). Vihreä kirjasto. Retrieved May 21, 2013 from: http://www.oamk.fi/kirjasto/tietoa_kirjastosta/vihrea_kirjasto/.

Sahavirta, H. (2011). Showing the Green Way - Advocating green values and mages in the Vallila Library: Helsinki, Finland. Retrieved May 21, 2013 from:
<http://conference.ifla.org/past/ifla77/109-sahavirta-en.pdf>.

Tomlinson, B. (2010). Greening Through It : Information Technology for Environmental Sustainability. Cambridge: MIT Press.

Vallila library. (2013). Vallila library – Green library. Retrieved May 21, 2013 from:
[http://www.helmet.fi/en-US/Libraries_and_services/Vallila_Library/Whats_going_on/Vallila_Library__Green_Library\(1983\)](http://www.helmet.fi/en-US/Libraries_and_services/Vallila_Library/Whats_going_on/Vallila_Library__Green_Library(1983)).

WWF Finland. (2013). What is Green Office?. Retrieved May 22, 2013 from:
<http://wwf.fi/en/our-earth/green-office/>.

Submitted on: August 28, 2013

Навыки, необходимые для библиотекарей, работающих с детьми и молодежью, в эпоху цифровых технологий

Russian Translation of the Original Paper: "Required skills for children and youth librarians in the digital age"

Translated by: (Перевод) Мария Евсеева, РГБМ (Russian State Library for Young Adults) Moscow, Russia

Далия Хамада / Dalia Hamada

Отдел специализированных библиотек, Александрийская библиотека, Александрия, Египет

Эл. почта: Dalia.Hamada@bibalex.org

Сильвия Ставриди / Sylvia Stavridi

Отдел специализированных библиотек, Александрийская библиотека, Александрия, Египет

Эл. почта: Sylvia.Stavridi@bibalex.org

Copyright © 2013 by **Dalia Hamada and Sylvia Stavridi**. This work is made available under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 Unported License:

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Резюме:

Мы живем в мире, который быстро меняется благодаря технологической революции, так что как библиотекам, так и библиотекарям, кажется, с трудом удастся продолжать играть свою традиционную роль. Очень важно суметь принять этот вызов и интегрировать новые технологии в сферу библиотечного обслуживания, не теряя при этом и традиционного понимания места библиотеки. В эпоху, когда знания и информацию можно получить очень быстро, очень важно пересмотреть основные компетенции библиотекарей, занимающихся обслуживанием детей и молодежи.

Этот доклад представляет собой обзор источников по основным навыкам, требуемым от библиотекаря в эпоху цифровых технологий, а также обозначенным в руководстве ALA для библиотекарей, работающих с детьми и молодежью. В докладе также представлены мнения девяти библиотекарей, работающих с детьми и молодежью в Александрийской библиотеке, высказанные по поводу исследования, в результате которого и появился список навыков, необходимых библиотекарям для того, чтобы предоставить пользователям услуги максимального качества. Навыки подразделяются в зависимости от возраста пользователей, так что девять библиотекарей принимали участие в исследовании, отмечая навыки, необходимые с их точки зрения, для библиотекарей работающих с детьми, и для библиотекарей, работающих с «молодыми взрослыми» Наконец, в докладе представлен список навыков и знаний, необходимых для того, чтобы предоставлять доступ к информации в быстро меняющуюся эру цифровых технологий.

Ключевые слова: технологии, навыки, библиотекарь, работающий с детьми и молодежью, новая библиотека, LIS (Специалист по библиотечному делу и информации)

ВСТУПЛЕНИЕ

Благодаря внедрению инновационных технологий во всех сферах деятельности наша повседневная жизнь быстро меняется. Эти перемены в области технологий затрагивают все сферы, в том числе библиотечное дело и информационные системы. Это возводит библиотекаря на более высокий уровень, он уже не просто хранитель книг, а быстрый посредник, сводящий вместе информацию из различных источников и делающий ее доступной для пользователей. Библиотекари в наши дни призваны играть разные роли, начиная от традиционной роли до роли профессионала, способного управляться с цифровой информационной системой в библиотеке, что требует и наличия различных навыков. Для того, чтобы распространять знания и информацию, доступные во всех имеющихся на сегодня форматах: печатном и электронном, от библиотекарей новой эры требуется понимание необходимости знать больше о новых технологиях и уверенно ими пользоваться для того, чтобы выполнять самую сложную из своих функций – уметь организовать огромный объем информации и источников с тем, чтобы сделать все это легко доступным для пользователей библиотеки (Bin Hashim and Mokhtar, 2012). Эскрофт (Ashcroft, 2004) говорил о необходимости перемен в том, что касается навыков, роли и качеств библиотечных специалистов для того, чтобы они могли справиться с изменениями в технологиях. Тем не менее, существует очень мало исследований, в которых бы перечислялись качества и навыки, необходимые библиотекарям в эпоху цифровых технологий (Nonthacumjane, 2011), и ни одно из них не касается специально тех библиотекарей, которые работают с детьми и молодежью.

Основной вопрос данной работы следующий: каковы основные требования, предъявляемые к библиотекарям, работающим с детьми и молодежью в эпоху цифровых технологий?

Обзор научной литературы

Большинство исследователей и библиотекарей, пытающихся определить, какими навыками должен обладать библиотечный специалист, чтобы суметь работать с новыми технологиями, обращаются к библиотекарям, работающим в общем зале или в службе технической помощи, или же к работникам отдела компьютерной поддержки. Списки требований, предъявляемых к библиотекарям, представленные в исследованиях (Bin Hashim and Mokhtar, 2012; Abels et al., 2003; Nonthacumjane, 2011; Soderdahl and Hirst, 2009; Childers, 2009; Soo-Guan Khoo, 2007) подразделяются на профессиональные качества, личные качества и специальные знания и навыки, что применимо к любому специалисту, работающему с информацией.

Бин Хашим и Мохтар (Bin Hashim and Mokhtar, 2012) подразделяют навыки, необходимые библиотекарям для успешной работы в эпоху цифровых технологий, на две основные группы: профессиональные и личные качества. Профессиональные качества включают в себя знание контента, способность оценить и отфильтровать информацию, исходя из критерия уместности; способность развивать доступные экономически эффективные информационные услуги; способность разрабатывать услуги в сфере информационных технологий, исходя из принципа нужности и ценности; способность организовать и распространять информацию для пользователей; умение получить и оценить результат в области использования информации и по необходимости улучшить качество оказываемых услуг. Личные качества включают в себя ряд качеств, необходимых любому специалисту, работающему в сфере обслуживания, а также

качества, названные навыками выживания. Эти качества включают в себя гибкость, эффективные коммуникативные навыки, доброжелательность, умение работать в команде, лидерские качества, желание найти возможность для повышения квалификации, понимание ценности профессиональных связей. Навыки выживания включают в себя такие качества, как креативное мышление, умение быстро принимать решения, умение оценить свои навыки и уверенность в себе.

Су-Гуан Ху (Soo-Guan Khoo, 2007) подразделяет навыки, необходимые библиотекарю, работающему в Сингапуре, на традиционные умения, навыки по улучшению качества работы, навыки в области информационных технологий, компьютерная грамотность, личные качества и знание предмета работы. Сюда также входят такие качества, как умение общаться с людьми, умение работать с каталогом, обучение и практика для пользователей, административные и управленческие навыки, умение работать с партнерскими организациями и любопытство.

Комитет совета директоров ассоциации специальных библиотек выделил два основных типа требований, предъявляемых к специалистам, работающим с информацией, для того, чтобы они могли успешно справляться со своей функцией по собиранию и распространению информации – профессиональные и личные качества. Эти два вида качеств совершенно необходимы любому специалисту, работающему с информацией, для того, чтобы успешно справляться со своей работой. Профессиональные качества подразделяются на четыре группы: организационные навыки работы с информацией, работа с источниками информации, услуги по работе с информацией и применение информационных технологий. В данной работе, исходя из ее тематики, рассматриваются только три последние группы. Эти качества включают в себя такие умения, как умение оценить информационные ресурсы в соответствии с их качеством, стоимостью и уместностью, умение синтезировать информацию из разных источников и подать ее в доступной пользователям форме, модифицировать информационный продукт в зависимости от нужд пользователей, модифицировать информационный услуги в соответствии с требованиями пользователей, обучать пользователей основам информационной грамотности и работы с интернетом, и др.

Личные качества включают в себя способность ясно формулировать свои мысли, уважать различные мнения, уметь рисковать, смелость, гибкость, желание развиваться дальше (Abels et al., 2003).

Нонзакумьян (Nonthacummjane, 2011) в своей работе делает обзор навыков, необходимых библиотекарю в эпоху цифровых технологий, дающихся в нескольких исследованиях в этой области. Такие навыки он подразделяет на три категории: личные, общие и специализированные. Личные качества включают в себя следующие: умение анализировать и размышлять, гибкость, креативность, умение приспосабливаться, энтузиазм, умение самому мотивировать себя, способность работать с самыми разными посетителями. Общие умения – это общепризнанные требования, предъявляемые к каждому специалисту. Они включают в себя такие умения и качества, как информационная грамотность, навыки общения с людьми, критическое мышление, умение работать в команде, этическую и социальную ответственность, умение решать проблемы и лидерские качества. Специализированное знание предмета – это знания, необходимые для библиотечного специалиста и специалиста по работе с информацией, которые он получает в специализированном учебном заведении. Эти навыки включают в себя знание метайнформации, развитие баз данных, цифровое архивирование и сохранение, работа с фондом и система работы с контентом.

Чилдерс (Childers, 2003) в своей работе обсуждает вопрос о том, что компьютерная грамотность в эпоху новых технологий стала одним из самых необходимых навыков для сотрудников библиотек. Можно выделить три уровня обучения библиотекарей компьютерной грамотности – начальный, желательный и продвинутый. Начальный

уровень включает в себя такие навыки, как умение включить компьютер, знание основных компьютерных действий, работа с принтером, умение открывать браузеры и пользоваться командным меню, отправка и получение электронных писем и поиск устройств. Желательный уровень включает в себя навыки, несколько более продвинутое по сравнению с начальным уровнем, но не настолько серьезные, как на продвинутом уровне, где требуется уже умение загружать файлы, знание куки-файлов и основы компьютерной безопасности.

Содердал и Херст (Soderdahl and Hirst, 2009) подразделяют знания в области технологий, необходимых библиотекаря, которые приводятся в Списке необходимых навыков для работы с технологиями штата Айова, на следующие: основные навыки работы с компьютером, работа с принтером, работа с интернетом, безопасность, знание операционных систем Windows, умение работать с электронной почтой, электронным календарем, и др. Можно выделить три уровня владения этими навыками: базовый, средний и продвинутый, каждый из которых применяется в зависимости от требований, возникающий при выполнении профессиональных обязанностей.

В свете вышеперечисленного можно сказать, что основные требования к уровню знаний в области технологий являются общими для всех библиотекарей и могут применяться в том числе и к библиотекарям, работающим с детьми и молодежью.

Профессиональные требования к библиотекарям, работающим с детьми и молодежью, разработанные Американской библиотечной ассоциацией ALA

Вальтер (Walter, 2001) использовал список требований к публичным библиотекарям, обслуживающим детей, составленный Ассоциацией библиотечного обслуживания детей для того, чтобы определить те знания и умения (личностные \ межличностные качества), которые необходимы современному библиотекарю. Семь основных качеств, способствующих успешной работе, следующие: знание клиентской группы, навыки администрирования и управления, навыки общения с людьми, умение работать с материалами и фондом, навыки программирования, умение представлять интересы библиотеки, навыки связей с общественностью и с другими библиотеками, а также профессионализм и профессиональное развитие.

Список требований к библиотекарям, работающим с молодежью, разработанный Ассоциацией библиотечного обслуживания молодежи содержит другие требования, необходимые библиотекарям, работающим с подростками, для того, чтобы успешно выполнять свою функцию в 21 веке. Согласно этой Ассоциации, библиотечные услуги, необходимые подросткам и желаемые ими, должны не просто сохраняться в том виде, как они есть, а скорее приспосабливаться и меняться согласно обстоятельствам. Эти требования обобщены и разделены на семь групп: лидерство и профессионализм, коммуникативные навыки, связь с общественностью и маркетинг, знание клиентской группы, администрирование, знание материалов, доступ к услугам и информации.

Методология

Для составления списка профессиональных требований к библиотекарям, обслуживающим детей и молодежь в эпоху цифровых технологий был применен метод качественного исследования. Для того, чтобы собрать мнения 9 библиотекарей и 2 начальников отделов, работающих в отделе обслуживания детей и молодежи Александрийской библиотеки, было проведено межсекционное исследование. Навыки, приводимые в исследовании, были взяты из предыдущих списков необходимых навыков и умений в эру цифровых технологий, разработанных для библиотечных и информационных специалистов, а также из Требований к библиотекарям, обслуживающим детей и молодежь, разработанным ALA (Walter 2001; Nonthacumjane 2011; Young Adult Library Services Association; Skills for the 21st Century Librarian; Bin Hashim and

Mokhtar 2012; and Abels et al. 2003). Исследование проводилось в стенах библиотеки и все библиотекари участвовали в нем на добровольной основе. Исследование было поделено на две части – для библиотекарей, работающих с детьми и для библиотекарей, работающих с молодежью. Цель исследования была четко изложена и всем навыкам было дано понятное разъяснение на арабском для того, чтобы обеспечить ясность методологии. Участники исследования должны были целый день отвечать на вопросы, а затем сдать свои ответы. Стоит отметить, что не все стандарты, разработанные YALSA, были показаны в данном исследовании, а только те из них, которые необходимы библиотекарям, работающим с подростками, и которые являются практически достижимыми в отделах молодежной библиотеки Александрийской библиотеки.

Участники

Все участники исследования - египтяне, работающие в Александрийской библиотеке. 5 библиотекарей и один заведующий отделом работают в отделе обслуживания детей, 4 библиотекаря и один заведующий отделом - из отдела обслуживания молодежи. Не все библиотекари, и это касается как сотрудников детского, так и молодежного отделов, оказывают справочные услуги. Таким образом, необходимость использовать новые технологии зависит от того, оказывает ли сотрудник справочные услуги или же занимается претворением в жизнь различных программ. Демографическая картина опрошенных библиотекарей получается следующая:

1. Возраст

	20-30	31-40	41-50	51-60
Детский библиотекарь	2	3	-	-
Молодежный библиотекарь	2	2	-	-

2. Пол

	Мужчина	Женщина
Детский библиотекарь	1	4
Молодежный библиотекарь	1	3

3. Образование

	Степень бакалавра по библиотечному делу	Степень бакалавра в смежной области	Степень бакалавра в другой области	Степень магистра по библиотечному делу	Степень магистра в смежной области	Степень магистра в другой области
Детский библиотекарь	1	3	-	-	-	1
Молодежный библиотекарь	1	1	2	-	-	-

4. Стаж работы (годы)

	0-3	4-7	8-11	12-15
Детский библиотекарь	2	-	2	1
Молодежный библиотекарь	1	2	1	-

5. Вид занятости

	Полный рабочий день	Неполный рабочий день
Детский библиотекарь	4	1
Молодежный библиотекарь	4	-

6. Владение языками

	английский	французский	немецкий	другой
Детский библиотекарь	3	3	-	-
Молодежный библиотекарь	4	1	-	-

Результаты

Ниже представлены ответы библиотекарей, как из детского, так и из молодежного отделов, на вопрос, согласны ли они, что те или иные навыки, а именно личные, профессиональные и специализированные, нужны для обслуживания пользователей в эру цифровых технологий.

Профессиональные требования к библиотекарям, обслуживающим детей

Личные качества, входящие в список необходимых для библиотекаря, работающего с детьми, следующие: умение анализировать, креативность, гибкость, вдумчивость, умение быть хорошим психологом, умение приспосабливаться к обстоятельствам, отзывчивость, энтузиазм, умение мотивировать себя, терпение, терпимость, доброжелательность, умение работать с коллегами, умение взглянуть на себя со стороны. Все опрошенные библиотекари, работающие с детьми, за исключением одного, согласились, что все эти качества и умения являются необходимыми для того, чтобы библиотекарь мог оказывать услуги лучшего качества в области обслуживания детей в эпоху цифровых технологий. Лишь один опрошенный ответил, что не видит необходимости в таких качествах, как умение быть хорошим психологом и толерантность (Таблица 1).

Профессиональные качества, входящие в список необходимых, следующие: информационная грамотность, навыки общения с людьми, критическое мышление, умение работать в команде, этическая и социальная ответственность, умение решать проблемы, лидерские качества, умение эффективно управлять своим временем, способность к самообразованию и профессиональному развитию, способность представлять и рекламировать услуги, умение сохранять конфиденциальность, рабочее

знание английского языка. Два участника согласились с тем, что все эти качества являются необходимыми. Два участника не были согласны с тем, что рабочее знание английского языка является необходимым навыком. Один участник ответил, что критическое мышление – качество, не применимое к детскому библиотекарю (Таблица 2).

Специфические предметные навыки, требуемые от библиотекаря, работающего с детьми, следующие: знание теории детского развития, понимание индивидуальных нужд, знание фонда, способность оценить содержание, знание технических служб, знание электронных источников информации, технологическая грамотность, уверенное пользование различными технологиями, способность разрабатывать, претворять в жизнь и оценивать программы, способность создавать программы для родителей и детей. Три опрошенных библиотекаря согласились, что все вышеперечисленные качества являются необходимыми для успешного выполнения профессиональных функций. Двое опрошенных не согласились с тем, что уверенное пользование различными технологиями является важным требованием и один участник сказал, что технологическая грамотность не должна применяться в качестве требования (Таблица 3).

Профессиональные требования к библиотекарям, обслуживающим молодежь

Личные качества, входящие в список необходимых для библиотекаря, работающего с молодежью, следующие: умение анализировать, креативность, гибкость, вдумчивость, умение быть хорошим психологом, умение приспосабливаться к обстоятельствам, отзывчивость, энтузиазм, умение мотивировать себя, способность к диалогу и совместной деятельности, терпимость, умение работать с коллегами, умение взглянуть на себя со стороны, разносторонняя начитанность, уверенность в себе, понимание индивидуальных различий и уважение к разным культурам. Один опрошенный библиотекарь, работающий с молодежью, ответил, что все эти качества и умения являются необходимыми. Двое других сказали, что не видят необходимости в таких качествах, как умение быть хорошим психологом и один опрошенный ответил, что не видит необходимости в разносторонней начитанности. Один опрошенный считает, что умение приспосабливаться к обстоятельствам не относится к делу (Таблица 4).

Профессиональные качества, входящие в список необходимых, следующие: информационная грамотность, навыки общения с людьми, критическое мышление, умение работать в команде, этическая и социальная ответственность, умение придерживаться профессионального подхода к молодежи, умение решать проблемы, лидерские качества, умение эффективно управлять своим временем, способность к самообразованию и профессиональному развитию, способность представлять и рекламировать услуги, умение сохранять конфиденциальность, рабочее знание английского языка, наличие четкого представления о внедрении технологий в библиотечные программы. Два участника согласились с тем, что все эти качества являются необходимыми. Два участника не были согласны с тем, что рабочее знание английского языка является необходимым навыком. Один участник ответил, что этическая и социальная ответственность, лидерские качества, способность к самообразованию и профессиональному развитию, рабочее знание английского языка и наличие четкого представления о внедрении технологий в библиотечные программы – не являются необходимыми навыками для того, чтобы лучше обслуживать молодежь в библиотеке (Таблица 5).

Специфические предметные навыки, требуемые от библиотекаря, работающего с

оценить содержание, хорошая информированность об использовании различных цифровых устройств, уверенное знание технологий, хорошее знание надежных интернет источников, уверенное пользование различными новыми технологиями, способность разрабатывать, претворять в жизнь и оценивать программы, умение менять и обновлять оформление веб-сайта. Двое участников опроса согласились, что все вышеперечисленные качества являются необходимыми для успешного выполнения профессиональных функций молодежным библиотекарем. Двое опрошенных не согласились с тем, что демонстрация хорошего знания технологий является важным требованием и один участник сказал, что не считает способность оценить содержание и уверенное пользование различными новыми технологиями важными качествами для библиотекаря. Один участник не согласился с тем, что умение определить технологическое оборудование нужно рассматривать как требование к библиотекарю (Таблица 6).

Что касается заведующих отделами – как детским, так и молодежным – то они оба отметили все качества, отмеченные в разделе личных, профессиональных и специализированных навыков, как совершенно необходимые для того, чтобы библиотекари лучше выполняли свою работу по обслуживанию пользователей в эпоху цифровых технологий.

Обсуждение

В основе этого исследования лежали два главных вопроса: «Что необходимо для того, чтобы подготовить будущих библиотекарей, работающих с детьми и молодежью?» и «Соответствует ли сегодняшняя программа подготовки детских и подростковых библиотекарей требованиям 21 века?»

В соответствии с ответами, полученными в ходе исследования от детских и молодежных библиотекарей, окончательный список профессиональных требований к библиотекарям, работающим с детьми и молодежью, в основном соответствует ответам, данным в результате предыдущих исследований, проводимых среди библиотекарей различных специализаций. Большинство участников опроса согласились с тем, что большая часть личных качеств, профессиональных навыков и специализированных предметных знаний необходимы для библиотекарей, обслуживающих детей и молодежь. Например, 80% участников согласились с тем, что технологическая грамотность является важным качеством для обслуживания детей, а 75% согласны, что уверенное пользование технологиями - важно при обслуживании молодежи.

Может показаться, что требований, предъявляемых к библиотекарям, слишком много и может быть проблематично найти библиотекарей, обладающих всеми этими качествами. Существует мнение, что все библиотекари – интроверты, и, если это правда, будет непросто найти квалифицированного библиотекаря, опираясь на приведенный список требований (Су-Гуан Хуб 2007). Однако некоторые основные качества тянут за собой второстепенные, а также некоторые качества являются более значимыми, чем другие. Например, в отношении личных качеств, библиотекарь, умеющий приспосабливаться к обстоятельствам, может быть достаточно «гибким» и «терпимым» для того, чтобы иметь дело как с внедрением новых технологий в библиотеке, так и обслуживать пользователей.

В процессе проведения данного исследования был сделан обзор научной литературы по учебным курсам в области библиотечного дела, преподаваемым в Египте. В результате обнаружился отрыв учебной программы по библиотечному делу, преподаваемой в Университете Египта от тех требований, которые предъявляет к библиотекарям рынок в эпоху новых технологий. Хассан упоминает, что для того, чтобы он больше соответствовал требованиям времени, в учебный план было добавлено несколько новых дисциплин, таких как интернет-ресурсы, социальная и цифровая информация, навыки коммуникации, авторское право, веб- языки MXL, HTML и анализ данных.

Модернизация учебного плана в области библиотечного дела в Египте проходит и сейчас и новые учебные дисциплины составляют уже 31% от всего учебного плана (Агва 2009). Такая модернизация имеет своей целью ввести новые технологии в учебные курсы по библиотечному делу, преподаваемые в Египте. В своем исследовании по профессиональному развитию библиотекарей в эпоху цифровых технологий Солиман (Soliman, 2010) обнаружил, что на кафедре библиотечного дела и информационных наук Александрийского Университета курс по компьютерным наукам гораздо популярнее, чем курсы, учащие навыкам общения или помогающие развить в себе лидерские качества. Этот факт надо принять во внимание при планировании учебного плана по библиотечному делу, однако он противоречит заключению, сделанному Нонзакумьяном на основе исследования, проведенного Джеролимас и Конста в 2008 году. Основываясь на результатах этого исследования можно сделать вывод, что навык общения с людьми – один из самых востребованных среди библиотекарей, работающих с цифровыми технологиями.

Как библиотеки, так и библиотекари невероятно нуждаются во внедрении новых технологий. Для того, чтобы уметь иметь с ними дело, библиотекам необходимо разработать список профессиональных требований для специалистов, в который бы входили наиболее востребованные качества, необходимые современному библиотекарю. Этот список требований мог бы выглядеть следующим образом:

Личные качества: креативность, умение приспосабливаться и умение самому мотивировать себя

Профессиональные навыки: умение общаться и лидерские качества, способность к самообразованию и профессиональному развитию, наличие четкого представления о внедрении технологий в библиотечные программы

Специализированные предметные знания: знание нужд пользователей, технологическая грамотность, знание новых электронных источников информации и хорошее владение предметом в отношении развития фондов

Вышеперечисленные навыки и качества являются наиболее важными качествами, отражающими желание и умение библиотекаря работать в мире новых технологий. В дополнение к этим требованиям, библиотекарям необходимо знание Web 2.0, учитывая широкое распространение социальных сетей и их популярность среди современной молодежи. Такое знание также облегчит работу с интерактивным веб-сайтом, где молодые пользователи могли бы черпать информацию о библиотечных услугах и фондах.

Ограничения данного исследования

Основное ограничение данного исследования состоит в количестве опрошенных библиотекарей.

Количество участников из числа детских и молодежных библиотекарей не является репрезентативным для библиотекарей Египта. Если бы количество опрошенных было большим, результаты могли бы показать более разностороннюю картину в отношении необходимых профессиональных требований. Другое ограничение – образовательный уровень библиотекарей. Только один опрошенный в каждой группе имел диплом о высшем образовании в области библиотечного дела и информации. Это означает, мнения участников не являются показательными в том, что касается учебного плана в области библиотечного дела и информации и требований рынка, и результаты по этому вопросу могут отличаться от результатов, полученных более масштабными исследованиями. Третье ограничение – отсутствие предыдущих исследований в отношении требований, предъявляемых к детским и молодежным библиотекарям в Египте, так что список требований, составленный ALA, был единственным списком, используемым в качестве руководства.

Выводы

Новое поколение детских и молодежных библиотекарей, также как и сами библиотеки, столкнулись с постоянно меняющимися новыми технологиями. Для того, чтобы приспособиться к меняющимся технологическому ландшафту и продолжать предоставлять информацию молодым пользователям эффективно и в интересной форме, необходимы специальные знания. Эти знания можно получить посредством специального образования, опыта и, что самое главное, путем самообразования. Список необходимых качеств и умений, разработанный путем совмещения традиционных основных требований к детским и молодежным библиотекарям и основных требований, предъявляемым к библиотекарю, работающему с цифровой информацией, приводится в таблицах ниже.

Не каждый может уверенно использовать новые технологии или легко приспособиться к быстро происходящим переменам, даже если у него и есть соответствующий уровень подготовки. Необходимо также принимать во внимание положение страны относительно других стран в зависимости от имеющихся ресурсов и уровня внедрения технологий в повседневную жизнь – «технолоического» уровня.

Рекомендации

В свете вышеизложенного, кажется совершенно необходимым в наши дни продолжать образование в сфере новых технологий для библиотекарей, уже получивших диплом. И нет никаких сомнений в острой необходимости повышения квалификации в соответствии с требованиями сегодняшнего дня для профессоров и преподавателей библиотечного дела, что позволит им соответствовать современным тенденциям в области технологий и успешно пережить перемены.

Квалифицированный библиотекарь должен искать возможности для повышения квалификации, уметь самостоятельно мотивировать себя и иметь план профессионального развития, включающий в себя посещение конференций, он-лайн курсы, участие в профессиональных форумах для того, чтобы понять важность знания новых технологий и быть готовым принять и использовать возможности, которые дают нам эти технологии.

Источники

Abels, Eileen and Jones, Rebecca, et al. 2003. Competencies for Information Professionals of 21st Century. *Special Libraries Association*.

Ashcroft, L. 2004. Developing Competencies, Critical Analysis and Personal Transferable Skills in Future Information Professionals. *Library Review* 53, no.2: 82-88.

Bin Hashim, Laila and Mokhtar, Wan. 2012. Preparing New Era Librarians and Information Professionals: Trends and Issues. *International Journal of Humanities and Social Science* 2, no.7: 151-155.

Childers, Scott. 2003. Computer Literacy: Necessity or Buzzword?. *University of Nebraska-Lincoln*. <http://digitalcommons.unledu/libraryscience/90> (accessed May 22nd, 2013).

Competency Index for the Library Field. *WebJunction*. <http://www.webjunction.org/content/dam/WebJunction/Documents/webjunction/Competency%20Index%20for%20Library%20Field.pdf> (accessed May 22nd, 2013).

Education Committee. 2009. *Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries*. Paper presented at the American Library Association Annual Conference. Chicago.

Fourie, Ina. 2004. Librarians and the Claiming of New Roles: How Can We Try to Make a Difference? *Aslib Proceedings* 56, no. 1: 62-74.

Nonthacumjane, Pussadee. 2011. *Key Skills and Competencies of a New generation of LIS Professionals* 77. Paper presented at the World Library and Information Congress. San Juan.

RUSA. 2003. Professional Competencies for Reference and User Services Librarians. *Reference and User Services Quarterly* 42, no. 4: 290-295. <http://www.jstor.org/stable/20864053> (accessed May 22nd 2013).

Skills for the 21st Century Librarian. July 17, 2006. *Information Wants To Be Free Blog*. <http://meredith.wolfwater.com/wordpress/2006/07/17/skills-for-the-21st-century-librarian/> (accessed May 22nd, 2013).

Soderdahl, Paul, and Donna Hirst. 2009. The Core Competency Program at the University of Iowa Libraries. In *Core Technology Competencies for Librarians and Library Staff: A LITA Guide*. American Library Association.

Soo-Guan Khoo, Christopher. 2007. Competencies for new era librarians and information professionals. *Nanyang Technological University*. <http://www.lib.usm.my/elmu-equip/conference/Documents/ICOL%202005%20Paper%20%20Christopher%20Khoo.pdf>. (accessed May 22nd, 2013).

Virginia Walter. 2001. "Future Libraries and Future Kids Some Alternative Visions." In *Children and Libraries: Getting it Right*. Chicago: American Library Association.

YALSA's Competencies for Librarians Serving Youth: Young Adults Deserve the Best. 2010. *Young Adult Library Services Association*. (accessed May 22nd, 2013). http://www.ala.org/yalsa/sites/ala.org.yalsa/files/content/guidelines/yadeservethebest_201.pdf (accessed May 22nd, 2013).

الزبيدي، لطفى. 2005. أخصائى المعلومات فى البيئة الرقمية. *الاتجاهات الحديثة فى المكتبات والمعلومات* 23: 205.

اليساري، أروى. تعليق على برامج تأهيل أخصائى المعلومات فى مواجهة العصر الرقمية.

Cybrarians Journal blog.

http://www.journal.cybrarians.org/index.php?option=com_content&view=article&id=488:2011-08-13-20-33-45&catid=144:2009-05-20-09-53-29&Itemid=62. (accessed May 22nd, 2013).

حسن ، فايقة. 2012. سمات ومهارات اختصاصى المكتبات و المعلومات وفقا لتقدير اصحاب فرص العمل بمصر ومدى توافرها فى برامج اقسام المكتبات والمعلومات بالجامعات المصرية: دراسة ميدانية. *الاتجاهات الحديثة فى المكتبات والمعلومات*.

سليمان، ماهينور. 2010. أخصائى المكتبات فى البيئة الرقمية من التنمية المهنية لأخصائى المكتبات فى البيئة الرقمية بمحافظه الاسكندرية: دراسة ميدانية. رسالة ماجستير، جامعة الاسكندرية، قسم المكتبات والمعلومات.

عوض، نهال فؤاد إسماعيل. 2008. تعليق على التنمية المهنية لأخصائى المكتبات فى البيئة الرقمية. *مدونة المكتبيين بالمنوفية*.

http://librariansinmenofia.blogspot.com/2008/03/blog-post_4620.html

(accessed May 22nd, 2013).

Приложения

Таблица 1

Приложение 1-1. Профессиональные требования к детским библиотекарям			
Личные качества			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Аналитический ум	100%	-	-
Творческое мышление	100%	-	-
Гибкость	100%	-	-
Вдумчивость	100%	-	-
Способность быть хорошим психологом	80%	-	20%
Умение приспосабливаться	100%	-	-
Отзывчивость к нуждам	100%	-	-
Энтузиазм	100%	-	-
Самостоятельная мотивация	100%	-	-
Спокойствие	100%	-	-
Терпимость	80%	-	20%
Доброжелательность	100%	-	-
Работа с коллегами	100%	-	-
Умение оценить себя со стороны	100%	-	-

Таблица 2

Приложение 1-2. Профессиональные требования к детским библиотекарям			
Профессиональные качества			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Информационная грамотность	100%	-	-
Общительность	100%	-	-
Критическое мышление	80%	-	20%
Работа в команде	100%	-	-
Этическая и социальная ответственность	100%	-	-
Решение проблем	100%	-	-
Лидерские качества	100%	-	-
Эффективное управление временем	100%	-	-
Самообразование и профессиональное развитие	100%	-	-
Представление и реклама услуг	100%	-	-
Умение сохранить конфиденциальность	100%	-	-
Рабочее знание английского языка	80%	20%	-

Таблица 3

Приложение 1-3. Профессиональные требования к детским библиотекарям			
Специализированные предметные знания			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Знание теорий детского развития	100%	-	-
Понимание индивидуальных нужд ребенка	100%	-	-
Знание детской литературы и фонда	100%	-	-
Способность оценить подходящий ребенку контент	100%	-	-
Знакомство с техническими услугами библиотеки	100%	-	-
Знание электронных ресурсов для детей	100%	-	-
Технологическая грамотность	80%	-	20%
Уверенное пользование различными технологиями	60%	40%	-
Способность разрабатывать и оценивать программы в зависимости от потребностей	100%	-	-
Способность реализовывать детские программы	100%	-	-
Способность создавать программы для родителей и семей	100%	-	-

Таблица 4

Приложение 2-1. Профессиональные требования к молодежным библиотекарям			
Личные качества			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Аналитический ум	100%	-	-
Творческое мышление	100%	-	-
Гибкость	100%	-	-
Вдумчивость	100%	-	-
Способность быть хорошим психологом	50%	50%	-
Умение приспосабливаться	75%	-	25%
Отзывчивость к нуждам	100%	-	-
Энтузиазм	100%	-	-
Самостоятельная мотивация	100%	-	-
Способность к диалогу и совместной деятельности	100%	-	-
Терпимость	100%	-	-
Работа с коллегами	100%	-	-
Умение оценить себя со стороны	100%	-	-
Разносторонняя начитанность	75%	25%	-
Уверенность в себе	100%	-	-
Понимание индивидуальных различий	100%	-	-

Таблица 5

Приложение 2-2. Требования к молодежным библиотекарям			
Профессиональные качества			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Информационная грамотность	100%	-	-
Общительность	100%	-	-
Критическое мышление	100%	-	-
Работа в команде	100%	-	-
Этическая и социальная ответственность	75%	25%	
Профессиональное отношение к молодежи	100%	-	-
Решение проблем	100%	-	-
Лидерские качества	75%	25%	-
Эффективное управление временем	100%	-	-
Самообразование и профессиональное развитие	75%	25%	-
Представление и реклама услуг	100%	-	-
Умение сохранять конфиденциальность	100%	-	-
Рабочее знание английского языка	50%	50%	
Четкое видение проблемы внедрения технологий в библиотечные программы	100%	25%	-

Таблица 6

Приложение 2-3. Требования к молодежным библиотекарям			
Специализированные предметные знания			
	Согласен	Не согласен	Не применимо
Знание теорий развития молодых людей	100%	-	-
Понимание индивидуальных нужд молодежи	100%	-	-
Умение определить технологическое оборудование, необходимое для поощрения молодежного участия	75%	25%	-
Знание молодежной литературы и фонда	100%	-	-
Способность оценить подходящий молодому человеку контент	75%	25%	-
Хорошее знание использования различных электронных устройств	100%	-	-
Знание технологий	50%	50%	-
Знание надежных молодежных он-лайн ресурсов	100%	-	-
Уверенное пользование новыми технологиями	75%	25%	-
Способность разрабатывать, внедрять и оценивать программы, основываясь на их социальной необходимости	100%	-	-
Умение менять и обновлять оформление веб-сайта.	100%	-	-

AȘTEPTÂND PRUTUL „SĂ SACE”...

Conf. dr. Vlad MISCHEVCA

Abstract

The Prut is an interne river, became „international”, which divides three stats: Romania, Republic of Moldova and Ukraine. After the Second World War the consequences of the Ribbentrop-Molotov pact continue to be perpetuated, and the deterrmination of the last frontier on the Prut River is equivalent to raising a new Berlin Wall in Europe. The river itself can't be good or bad, in geographical terms. The splitting of nation and setting of arbitrary borders attracted the attention of many writers, historians and cultural personnalities. The article prezented a summary approach of the dramatic Prut history and is away from the thought of an exhaustive presentation.

Keywords: *The Prut River, the Danube River, Bessarabia, border, sides of the river, poems, songs.*

* * *

Prutul – nu este doar un nume geografic, ci și o bornă politică, devenit, în pofida voinței noastre, un hotar geopolitic, pe care noi tot încercăm, timp de două sute de ani, să-l trecem... Apa Prutului se prezintă ca un simbol al despărțirii neamului și un semn de tristă amintire al realității istorice crude. Dintr-un râu interior, care era un fel de coloană vertebrală a Țării Moldovei, el devine unul „internațional”, care desparte astăzi trei state: România, Republica Moldova și Ucraina. După cel de-al Doilea Război Mondial se perpetuează consecințele Pactului Molotov-Ribbentrop, căci stabilirea „ultimei frontiere” pe Prut („granița de est a spațiului Schengen”) este echivalentă cu ridicarea unui nou Zid al Berlinului în Europa.¹

Râul în sine nu poate fi bun sau rău, din punctul de vedere al geografiei. Dar,

¹ Graur, Valeriu. *De te voi uita, Basarabie...* București, [S.a.], p. 179, 181.

Prutul, lung de cca 953 km (dintre care 742 km curge pe teritoriul României; iar o porțiune de 681,3 km marchează actuala frontieră dintre România și Republica Moldova),² poate fi privit și prin prisma evoluției sale: depășind cadrul strict geografic – prin istorie – în poezie.

De-acum un secol „blândul moldovean” Alexandru Vlașuță (1858-1919) a descris cu un „vibrant patriotism” Valea Prutului, în una dintre cele mai cunoscute cărți ale sale – *România pitorească* (un veritabil „brand de țară” al epocii)³:

„Din cel din urmă arc al Carpaților, de sub poalele Călimanului, se lasă pe coasta despre răsărit a țării, un lung șir de coline, care merg – ridicându-se și culcându-se ca valurile unei mări – până-n cătările Dunării. Pe la căpătâiul acestor dealuri,

² Râul Prut se varsă în Dunăre la Giurgiu-lești, aval de orașul Galați. Pe teritoriul României râul are un bazin hidrografic de 10 990 km² și un debit mediu multianual de 110 m³/sec (înainte de vărsarea sa în Dunăre). Pe teritoriul Republicii Moldova, râul are un bazin hidrografic de 7 980 km² și un debit mediu multianual de 83,2 m³/sec (la Ungheni). Scurgerea anuală a Prutului de la izvor până la vărsare este de 2,9 km³ de apă. (*Starea de conservare a biodiversității în zona transfrontalieră România – Republica Moldova*. Proiect PHARE RO 2004/016-941.01.01.02, Iași, 2008, p. 10-11).

³ Cf.: Paul Cernat – *Prefață* la ediția din 2011 (*Biblioteca pentru toți*), p. 20; Virgiliu Ene – *Prefață* la *România pitorească*, București: Ed. Tineretului, 1961, p. 20-24; *Despre România pitorească*, publicată în 1901, Dumitru Micu spune că este un „atlas geografic comentat, traversat de o caldă iubire de țară”, iar Garabet Ibrăileanu vede în această lucrare o modalitate prin care autorul „ne-a făcut să vedem și să iubim și mai mult țara, frumusețile ei, locul unde s-a desfășurat istoria acestui neam” (Garabet Ibrăileanu, *Scriitori români și străini*, București, 1968, p. 316-317).

frumoasele și roditoare dealuri ale Moldovii – se-ndoaie Prutul în șerpuiuri mari, așternut ca pe întinsul unei stepe. Izvorât de departe, din Carpații Galiției, râul vine tulbure la hotarele noastre, sparge măgurile Mamorniții și-și împinge apa-i galbuie, lină, fără nicio încrețitură, în lunca largă, ce se desface de la Cotul Boianului în jos.

Tăcut, posomorât, mâncându-și mereu malurile-i nisipoase, uneori părăsindu-le și căutându-și o albie nouă pe lăsaturile șesurilor, curgând, mai în toată lungimea lui, în câmp deschis, între maluri joase, rupte, pustii, arareori umbrite de câte-un zăvoi de sălcii, de câte-un petecuț de dumbravă, Prutul n-are nimic din frumusețea râurilor ce-nveselesc pământul țării noastre. Întotdeauna apele mari – drumuri care merg singure – au atras așezările oamenilor pe țărmurile lor. Pe ele se-nșiră toată strălucirea și toată istoria lumii. Prutul e râul pe-ale cărui țărmuri n-a înflorit niciun oraș⁴ și, din câte scaldă pământul românesc, e singurul, pentru care blânde doine ale poporului n-au găsit nicio vorbă de bine. Îi tristă și la vedere apa lui lată, molâie, veșnic întunecată, triste sunt și văile pe care le străbate, și puținele așezări ce-i caută-n cale, retrase mai toate pe dâlme, de frica revărsărilor. Pe-aici s-au răpezit pustiitoare puhoaiete de barbari asupra Europei, pe-aici au străbătut hunii în câmpiile Panoniei, spulberând vetrele din văile Carpaților, lăsând siliștile albite de oase, ca un potop năpraznic gonind din calea lor sfărâmăturile noroadelor, și împrăștiindu-le pe vârfurile cele mai înalte ale munților. De sute de ori au năvălit

⁴La Nord, pe malul drept al Prutului, se află orașul *Cernăuți*, astăzi în Ucraina – *Чернівці*; atestat documentar la 8 octombrie 1408 într-un privilegiu acordat de Alexandru cel Bun, domn al Moldovei (1400-1432), negustorilor din Lemberg (azi Lvov), după anexarea Bucovinei orașul a făcut parte din Imperiul Habsburgic (din 1775 până la 1918).

prin vadurile Prutului hoardele tătarilor flămânde de prăzi... În șuierul crivățului ce culcă-n valuri pădurea de papură crescută pe râu, grănicerul nostru ascultă noaptea zăngănit de arme și vaete de moarte. Știe el bine, că dincolo e o bucată rășluită din trupul Moldovii, știe că cei care trăiesc și plâng acolo sunt frații lui, și cu toate astea, privind uitit pe apa Prutului, își năbușe dorul, ș-un cântec amar și plin de blesteme îi scapă de pe buze:

„Prutule, râu blestemat,
Face-te-ai adânc și lat,
Mal cu mal nu se zărească,
Glas cu glas nu se lovească,
Ochi cu ochi nu se-nâlnească;
Dușmanii țării, de-or trece,
La cel mal să mi se-nece,
Iar tu-n valurile tale
Să-i tot duci, să-i duci la vale
Până-n Dunăre și-n mare!”⁵

Despărțirea neamului și stabilirea unor hotare arbitrare, imperialiste, pe „trupul viu al Țării”, prin granița pe Prut ne-a marcat adânc destinul timp de două secole.⁶ Din acea fatidică zi – 16 (28) mai 1812 – denumirea de PRUT, printr-un joc de cuvinte, *singurul posibil* prin recombinarea celor patru litere ale sale, a început să fie citită cu durere – Țară cu *TRUP RUPT!*⁷ Laconic, dar foarte inspirat, jocul poetic al lui **Vasile Romanciuc**, codifică o dramă adevărată:

⁵Vlahuță, Alexandru. *România pitorească. Schițe și povestiri*. / Pref.: Paul Cernat. București: Curtea Veche Publishing, 2011, p. 147-148; Cf.: versiunea electronică: <http://www.scriptorium.ro> – după cuvintele „apa lui lată” este prezentă fraza: „Triste sunt și amintirile pe care ni le deșteaptă.”

⁶Cf.: Vlad Mischevca, *Anul 1812 (Două secole de la anexarea Basarabiei de către Imperiul Rusiei)*. Chișinău: „Elan Inc” SRL, 2012, p. 118-125.

⁷Cf.: Cubreacov Vlad, *PRUT – TRUP RUPT sau despre debelatio de la 16 mai 1812*, în Flux, 13 mai 2011, <http://www.flux.md/articole/11753/>

„Prut –
trup
rupt.”⁸

Niciun scriitor de limbă română nu a prins realitățile noastre „geopolitice” – un cuvânt la modă după 1989 încoace – într-o formulă mai lapidară decât poetul basarabean Vasile Romanciuc, autorul acestui poem antologic *Temă (teamă) basarabeană*, alcătuit doar din cele trei cuvinte, din 12 litere: „Prut – trup rupt.” Cum bine menționează Emilian Galaicu-Păun – „în comparație cu acesta, orice haiku sună ca un mic epos. Patru litere cât patru Evanghelii, trei scrâșnite din dinți (p, r, t) și doar una (u) glăsuită!”⁹

Leo Butnaru, mai recent (6.VII.2011), în a sa poezie *1812*, completează durerea despre acest, al nostru, *Prut cu trupul rupt*:

„Așa e poete Vasile Romanciuc:
Prut – trup rupt
dimpreună cu tine
dimpreună cu ai noștri
și eu simt acut

⁸ Romanciuc, Vasile. *Recitirea proverbelor* : versuri. Ch. : Știința, 2007, p. 70.

⁹ <http://galaicu-paun.cartier.md/variatii-pe-o-te-ma-teama-basarabeana-158.html>

durut
anul 1812
anul câine turbat
pe care și astăzi hăitașii
îl mai asmut:
între Nistru și Prut –
ținut deținut...”¹⁰

Sărmanul râu... Căci, nu Prutul este de vină. Un râu, ca toate râurile, a ajuns până astăzi „ciuca de bătaie a supărărilor și frustrărilor noastre întemeiate, legate de hotarul strâmb care desparte două părți ale unui întreg”¹¹

Moldova „ruptă” prin granița blestemată, despărțitoare de neam și-a deplâns soarta în cântecele populare și creația literară modernă. Considerăm că din rațiuni privind antropologia culturală și socială aceste poezii și cântece trebuie adunate și cunoscute, meritând să facă parte dintr-o *Antologie* de versuri consacrată *Anilor*

¹⁰ <http://leo-butnaru.blogspot.com/2011/07/poemul-de-ieri-poemul-de-azi.html>

¹¹ Năstase, Vasile. *Vama în țările*, <http://jurnal.md/ro/news/vama-in-tari-e-vasile-nastase-1159473/> <http://glasul.md/vama-in-tarite-de-vasile-nastase/> (accesat la 20.11.13).

de cumpănă a românilor: 1812, 1940.¹² Cu atât mai mult, cu cât, „ca figură de stil, în special, ca personificare, Prutul e o pâine de... scris”.¹³

Începând din secolul al XIX-lea sârma ghimpată de pe malurile Prutului a fost blamată și osândită:

„Prutul esta ni disparti,
Prutul esta n-are moarte?
Dar ne-om pune noi cândva
Și cu gura l-om săca.”

Încă Vasile Alecsandri, în ale sale *Cântice din Basarabia*, consemnase, că „de multe rele ce-au venit de peste Prut de când Basarabia e în stăpânirea rușilor, precum holera, locuste, invazii de armate, vânturi secetoase etc., a ieșit în țară vorba: «*slut la Prut*» și «*cântecul Prutului*», care începe astfel: «*Prutule, râu blestemat!*»” Astfel, Prutul, în memoria colectivă a poporului nostru, s-a întipărit ca un râu rău, o apă a melancoliei și a durerii, un râu – dezbinător de Țară:

„Prutule, râu blăstemat!¹⁴
Face-te-ai adânc și lat
Ca potopul tulburat!
Mal cu mal nu se zărească,
Glas cu glas nu se lovească,
Ochi cu ochi nu se agiungă
Pe-a ta pânză cât de lungă!
Locustele când or trece,
La ist mal să se înece!
Holerile când or trece,
Pe la mijloc să se-nece!

¹² Vezi publicația noastră: Mischevca Vlad, *Prutul esta ni disparti...* În: *Limba Română*, nr. 1-4 (211-214), anul XXIII, 2013, p. 292-306. ISSN 0235-9111. <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2272>

¹³ Năstase, Vasile. *Vama în țărițe*, <http://jurnal.md/ro/news/vama-in-tari-e-vasile-nastase-1159473/> (accesat la 20.11.13).

¹⁴ Nota editorului: „Înainte de luarea Basarabiei de moscali, cântecul zicea: «*Nistrule, râu blăstemat*», fiindcă toate relele veneau de peste Nistru.”

Dușmanii țării de-or trece,
La cel mal să se înece!
Iar tu-n valurile tale
Să-i tot duci, să-i duci la vale
Pân' la Dunărea cea mare,
Pân' în Dunărea și-n mare!”

(*Prutul*)¹⁵

În cele XVI *Cântice din Basarabia* ale românilor „ce se află sub stăpânirea rusească”, publicate de Alecsandri, de câteva ori este prezent și hidronimul versificat – *Prutul*:

„Drag mi-a fost drumu-ntracoace,
Și n-am pentru cine-l face!
Puiculița ce-am iubit
Zice că m-am moscălit
Și-mi vorbește dușmănește,
De pe mal când mă privește,
Și-mi tot zice: – Fugi departe
Că de mine tu n-ai parte!
Când erai român curat,
Sufletul meu ți l-am dat,
Dar de când te-ai căzăcit
Ești ca dracul de urât.
Prutu-i mare și nu pot
Pân' la ea să-l trec înot.
Prutul vine ca un zmeu
Când sosesc pe malul său!”¹⁶

Cum bine a punctat Titu Maiorescu – poporul „când face poezie, nu face politică”, iar dacă sunt abordate aceste subiecte politice, putem conchide că sunt motivate de o mare durere, „fiindcă străinul îi rămâne străin sub orice formă politică l-ar subjuga.”¹⁷

¹⁵ Alecsandri, Vasile. *Opere în zece volume*. Vol. III. Ch. : Ed. Hyperion, 1991, p. 387; Cf.: Ch. Upsan Clark, *United Romania. The Eastern Europe collection*. Ayer Publishing, 1932, p. 8.

¹⁶ Alecsandri, Vasile. *Opere în zece volume*. Vol. III. Ch. : Ed. Hyperion, 1991, p. 537.

¹⁷ Maiorescu, Titu. *Poezii populare române*. Recenzie la *Poezii populare ale românilor adunate și întocmite de Vasile Alecsandri*, tipărită cu spesele azilului Elena Doamna, 1 vol. în 8, VIII și 416 pag.,

După războiul din Crimeea s-a încercat restabilirea hotarului de pe Nistru și a fost cerută în mod expres restituirea Basarabiei de către locuitorii Principatului Moldovei, care au adresat, la 1856, o „Petițiune Sublimei Porți”: „Buna credință, ecvitatea, securitatea Europei interesată de a ni acorda un hotar care să poată pre lesne să fie apărat și să nu deie prilej, prin o hotărâre sigură și firească, la niciun feliu de contestație; comunitatea de origină, de limbă, de morave, toate consfințesc dară dreptul nostru secular ca să recăștigăm vechele noastre hotare și să le întindem (de la Prut – *n.n.*) până la Nistru.”¹⁸

Comparând starea Moldovei, de la 1857, cu trecutul ei istoric, clasicul literaturii române Vasile Alecsandri avea să o deplângă:

„Scumpă Moldovă! țară de jale!
Ah! în ce stare tu ai ajuns!
Lasă-mă-a plânge rănil tale,
Căci pân-în suflet mă simt pătruns!

Tu, ce ești bună, dulce, iubită,
Tu, ce ești fiica lui Dumnezeu,
Cum te lovește soarta cumplită!
Cum te îneacă amarul greu!

Lupii și corbii, și vulpi străine
Fac a lor hrană din corpul tău,
Și tu, Moldovă, plătești cu bine
La toți aceia care-ți fac rău! (...)
(*Moldova în 1857*)¹⁹

În epoca lui Alexandru Ioan Cuza, în lunca Prutului s-a cântat și această doină

București, Tipografia Lucrătorilor Asociați, 1866.
http://ro.titudorancea.org/z/titu_maiorescu_poezii_populare_romane.htm (ultima accesare: 22.01.2013).

¹⁸ *Presa franceză și Principatele Române*. Articole extrase din *Zimbru* de Teodor Codrescu. Iași, 1856, p. 153.

¹⁹ Alecsandri, Vasile. *Opere în zece volume*. Vol. I. Ch. : Ed. Hyperion, 1991, p. 226.

de jale (auzită de la Filip Iene, din Cobâlca, de T. Roșculeț):

„Pelinaș, frunză amară,
Când muscalu’ ni-ocupară,
Acea vară n-a fost vară,
Și-a fost un potop și-o pară,
De ne-o ars la inimioară!

Frunzuliță de cireș.
De s-ar face dealu’ șes
Și pădurea condeieș,
De la muscal să mai ies,
Că muscalu-i mângâios,
Ca un șarpe veninos.

Arză-l focu’ de muscal
C-a făcut Prutu’ hotar
Și-a rupt fratele de frate
Și-a adus prăpăd și moarte!
Arză-l para focului,
În cazanu’ iadului,
În cela mai clocotit
Că urât ne-a urgisit.”²⁰

Creația folclorică a moldovenilor a înregistrat acele bocete cântate cu mic, cu mare de-a lungul Basarabiei – *Frunză verde lemn topit*²¹:

„Frunză verde lemn topit,
Lung ie Prutul și cotit,
Mult mă mier cum l’am trecut.
Trecui Prutu’n jumatate,
Maica me plângea la spate;
Trecui Prutul în cel mal
Maica me plângea oștean;
Trecui Prutul peste tot
Maica me plângea că-s mort.
Frunză verde lozioară,
Prutule apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală,
Stuhul tău o penișoară

²⁰ *Materiale folclorice*. Vol. II. Iași, 1929. Cit. după: Manolache C., *Alexandru Ioan Cuza în memoria contemporanilor săi*. Ploiești, 2012, p. 44.

²¹ *Cântece moldovenești* de Elena Didia Odorica Sevastos. Iași, 1888.

Ca să-mi scriu o hîrtioară
S'o trimet la maica'n țară
Să-mi dea bani de cheltueală
Și straie de primineală,
Și cal bun de călărie
Că mă duc la bătălie."

Anul 1812 este prezentat, de asemenea, și în publicistica eminesciană, drept un „personaj” nefast, într-o totală negativitate valorică. Cum a nuanțat acad. Mihai Cimpoi: „El joacă, aici, un rol de Satan cu semnificație biblică: de diavol îmbrăcat în roșu și cu furca în mână, simbol al distrugerii.”²² Concluzia logică a profetismului negru eminescian e că acest tăvălug al „deșertului sufletesc”, al „urâtului” se va extinde și asupra românilor basarabeni: „Și, dacă o asemenea soartă așteaptă pe slavi chiar în împărăția Moscului, ce soartă va aștepta oare pe bieții români din Basarabia!”²³

De remarcat intuiția de vizionar a lui Eminescu, care, făcând o radiografie a situației din Rusia, menționa: „Această putere este poate unica care, bătând, s-a lățit, bătută, n-a pierdut nimic, sau aproape nimic, căci înlăuntrul ei toate s-au făcut cu încetul, fără niciun fel de săritură... Țarigradul a fost visul neîmbătrânit al slavilor de nord.”²⁴ Marele român Mihai Eminescu în a sa chemare *La arme*, și-a început versurile patriotice cu vibrantele strofe, adresate fraților de peste Prut:

„Auzi?... Departe strigă slabii
Și asupriții către noi:
E glasul blândeii Basarabii,
Ajunsă'n ziua de apoi –
Și sora noastră cea mezină,
Gemând sub cnutul de Calmuc,
Legată-n lanțuri e-a ei mână,

De ștreang târâtă ei o duc.
Murit-a?... Poate numai doarme
Și-așteaptă moartea de la câni?
La arme!
La arme, dar, Români!...”

Eminescu – poet și istoric – a demonstrat, ca nimeni altul din generația sa, adevărul românism și compasiunea față de drama Moldovei, scriind „despre Basarabia”:

„Nu e destul că oameni de-origine
barbară
Moșia'n jumătate nemernic și-o furară,
Că între Prut și Nistru pe-olatele bătrâne
Domnesc pe neam și țară calmuci cu
cap de câne,
A căror mutră slută ș'adânc
dobitocescă
N'o'ntrece decât doară inima lor
cânească?
Nu e destul c'acolo în neagră
'ntunecime
Copiii-și blestăm soarta neascultați
de nime,
Că cnutul îi zdrobește – și roiuri
de sălbatici
Trăind sardanapalic, bețivi și
muieratici,
Să stingă-orice lumină, să smulgă
limbi din gât,
Când unul românește o vorbă
a'ndrăsnit.”

La 1896 iese de sub tipar volumul lui George Coșbuc (1866-1918)²⁵ *Fire de tort*, a cărui poezie *Prutul* evocă situația Moldovei în calitate de câmp de lupte al puterilor vecine și destinul nefericit al băștinașilor – „Moldoveni, știuții mei, / Prăfuiți și puțintei...”²⁶

²² Cimpoi, Mihai. *Anul 1812 în proiecțiile vizionare eminesciene*. În: *Akadosmos*, nr. 2 (25), 2012, p. 25.

²³ *Ibidem*, p. 26.

²⁴ Eminescu, Mihai, *Între Scylla și Charybda. Opera politică*. Ed. a 2-a. Ch. : Litera Internațional, 2008, p. 58.

²⁵ George Coșbuc a fost numit de G. Ibrăileanu: „adevăratul și poate singurul poet al pământului și neamului românesc cel etern”.

²⁶ Coșbuc George, *Fire de tort*. București – Chișinău: Litera Internațional, (*Biblioteca școlarăului*), p. 162-165.

„– Prutule, tu vii turbat
 Și cu sânge-amestecat,
 Și n-ai pace și-alinare
 Și n-ai loc cum vii de mare:
 Ce ți-e iar de spumegare?
 Și-aduci arme ghintuite,
 Trupuri de voinici ciuntite,
 Steaguri de oștiri păgâne
 Și cai roibi fără de frâne!
 Iar de maluri tu izbești
 Capete moldovenești
 Și prin rădăcini încurci
 Bărbi cărunte, bărbi de turci!
 Spune, Prutule, măi frate,
 Spune-mi, ale cui păcate?

– Oliolio! Voinic durut!
 De când sunt pe lume Prut
 Ce văzui n-am mai văzut!
 Cât cuprinzi cu ochii-n zare
 Numai tunuri, numai care,
 Numai turci bătrâni călare,
 Numai turci, numai cazaci.
 Multă-i frunza pe copaci,
 Dar de stai și seama faci
 Tot erau mai mulți cazaci.
 Barba lor bătea-le brăul
 Și țineau cu dinții frâul,
 Pe-unde trec ei duc piștiul!

Și când i-am văzut, creștine,
 Că iau calea către mine,
 Și când le-am văzut mai bine
 Ochii cu fulgerătura,
 Pletele cu zbârlitura,
 Bărbile cu-ncâlcitura,
 Eu de maluri m-am izbit
 Prins de friguri și-ngrozit,
 Că mi se negrea vederea
 Și mi se topea puterea
 Și-amărât stăteam ca fierea!”

În anul când Rusia țaristă celebra un secol de la anexarea Basarabiei poetul și tribunul Eugeniu Revent (1881-1918) a versificat un nou cântec al durerii – *Anul 1912*:

„Să tragem clopotele-a moarte,
 Căci azi e sfânta dezgropare

A gloriei din vremi bătrâne,
 Din Prut și Nistru, pân' la Mare.
 (...)
 Se lasă jale tot mai neagră,
 Înspre Suceava și Bender,
 Și lângă Prutul plin de lacrimi,
 Rămas-a lașul trist, stingher...

Moldovei noastre sângerânde,
 Dușmanii, rana i-o dezleagă,
 Și Bucovina-și plânge soarta,
 Cu sora ei atât de dragă.
 (...)
 Și-n groapa lui, tresară Țarul,
 Ce ne-a răpit pământul țării,
 Și țărna lui să se-nfioare
 De fulgerele răzbunării...”²⁷

Cu toate acestea, după cum relata ziarul, fondat de Nicolae Iorga, *Neamul românesc*: „Conștiința națională a moldovenilor dintre Prut și Nistru s-a păstrat nealterată. Basarabeni s-au numit și pe mai departe *moldoveni*. În cântecele lor și-au exprimat aspirațiunile naționale:

«Prutule dac-ai seca
 Noi ca frații ne-om avea
 Frați de cruce, frați de sânge
 După mine n-ai mai plânge.»

În 1918, frații noștri basarabeni au fost cei dintâi cari s-au alipit Țării vechi.”²⁸
 Încă înainte de Unire, Nicolae Antochi avea să scrie *Doina Basarabeanului*²⁹:

„I
 Foaie verde foaie lată,
 De m'ăș mai vedea odată
 Cu România laolaltă.
 II
 Limbă datini vorbe sfinte,
 Le-am păstrat Ceresc părinte.
 Te rugăm Doamne, ferbinte,

²⁷ Munteanu-Râmnic, D., *Pentru Basarabia*. Cu legere de texte. Ed. a II-a, revăz. și îngrijită de C. Manolache. Ploiești, 2012, p. 87-88.

²⁸ Ziarul *Neamul românesc*, 10 iulie 1940.

²⁹ *Dela Mihai Viteazul până la Mihai I-iul / Nicolae Antochi, Ch. : Tipogr. „Dreptatea”, 1929.*

III

Ajută-ne odată iară,
Să ne vedem mândra țară
Întregită, dintr'o doară.

IV

Când ne uitam peste Prut,
Ne gândim că prea de mult
Dela sân' mamei nea rupt.

V

Cei Rusnaci și cei Cazaci
Ce deloc nu ne-au fost frați.
Căci se poartă cu nădragi.

VI

Dar veni-va vremea frate,
De ni-om face noi dreptate.
Ș'om scăpa cu sănătate.

VII

Bălți, Hotin, Bolgrad, Orheiul,
Pe veci ne vor fi temeiul;
Și Cetatea și Soroca,

VIII

Și Sculenii, și Cahulul,
Ne vorbesc și sunt pătulul
Chezășiei, pân' la unul.

IX

Haide Frățiman, nu sta!
Și tu Inculeț, la fel;
Căci acum de data asta,
O să ajungeți la țel.

X

Pune mâna Pelivane,
Și Halippa, Ciugureanu!
Căci acum bătând din palme,

XI

Veți îngenunchea dușmanul!
Nu mai vrem să *găvărim*.
Dar noi vrem ca să vorbim;

XII

Nu rusește, căzăcește,
Nici haholi, haholicește,
Ci curat moldovenește!

XIII

Și altă foaie trei granate,
Măi Basarabene... frate;
Mai așteaptă-mă puțin,
C'am să te scap eu de chin.

XIV

Eu îți simt durerea ta
Și știu bine!.. nu căta!
Că nu stau nepăsător,

XV

Și-am să-ți răz bun al tău dor,
Înainte ca să mor!
Te-oi scăpa de acea liftă³⁰,
Ce vrea să-ți cânte molitfă.

XVI

Prutul se va'nsenina,
Grăniceri pe el n'or sta;
Vom întinde mâna noastră,
Peste Prut... la D-voastră."

Conform unui aforism al scriitorului satiric basarabean, Efim Tarlapan: „După pactul Hitler-Stalin, România a devenit o țară fără maluri. Fără malul stâng al Prutului, fără malul drept al Nistrului...”³¹

Calvarul s-a repetat, în vara anului 1940, când a fost „ruptă fără nicio vină, o parte din trupul țării locuit dintr-un capăt la altul al ei cu blajini moldoveni, în amintirea cărora au rămas vii plăieșii lui Ștefan, apărătorii graniței din cetățile Hotinului, Soroca ori Cetatea Albă, în zidul căreia mai străjuiește stema Moldovei.” Prof. I. Simionescu, membru al Academiei Române, scria în acele zile tragice: „Forța a frânt brutal legea dreptății netăgăduite. Prutul a ajuns iarăși râu blestemat, în vadurile căruia curg potop de lacrimi ale fraților despărțiți de frați.”³²

Una dintre cele mai vibrante poezii patriotice – *Doina Prutului* – a fost scrisă de poetul George Buznea (autorul fiind mai cunoscut pentru traducerea din limba italiană a lucrării *Divina Comedie* de Dante Ali-

³⁰ *Liftă* f., pl. e (din vechiul *litfă*, *litvă*, de la numele Litvei sau Litvaniei – Lituania actuală, ai cărei locuitori, *Liftenii*, în sec. XIV încă erau idolatri, apoi catolici, și deci „lifte”. Fam. Iron. Eretic, străin, om de altă religie sau cu alte obiceiuri...

³¹ Tarlapan E., *Aforismele istoriei*, în *Destin românesc*, 2012, nr. 2 (78), p. 188.

³² Ziarul *Neamul Românesc*, 10 iulie 1940.

ghieri), originar din satul Vetrișoia, situat pe malul Prutului, în dreptul orașului Leova, în chiar vara anului 1940, când, în urma ultimatumului Uniunii Sovietice din 27 iunie, România era obligată să cedeze Basarabia și Nordul Bucovinei, pe lângă care rușii au luat și ținutul Herța. Poezia este, cu adevărat, un *document* al epocii, o *mărturie* a unui nou calvar al moldovenilor, după cel din anul 1812, exprimând jalea și tristețea ce au înnegurat sufletele românilor în vara celui an de tristă amintire, în care se prăbușeau hotarele României Mari.

„Prutule, apă bătrână,
Prutule, apă română,
Prutule întunecat,
Mâl cu plâns amestecat!

Prutule, adâncă rană,
Peste țara cea Ștefană,
Tu desparți ca un dușman,
Moldovean de Moldovean,

Grai de grai de la o mamă,
Și năframă de năframă,
Unde-i plâns sub cer înalt,
Și pe-un mal, și pe cel'alt.

Și desparți de la Carpați,
Până 'n vale la Galați
Brazda lungă, răzășească,
De-altă brazdă românească;

Și de văi îngemănate,
Desparți frate de alt frate;
Și pe-un plai cu aceeași horă,
Desparți soră de-altă soră;

Și prin neguri, și prin ceață,
Desparți viață de-altă viață,
Și prin ploaie și prin vânt,
Un mormânt de alt mormânt;

Că nu e hotar sau carte
Să ne poată 'n veci desparte,
Cum nu sunt nici frontiere
Să despartă o durere;

Decât plânsul în tăcere,
Să se schimbe în putere,
Ca să rabde și s-aștepte
Și cel mic hotare drepte.

Prutule cu Siret frate
Și cu Nistrul jumătate,
Prutule care ne'mparți,
Cât o să ne mai desparți?!

Ca să-mi văd tata și mama,
Cât ai să-mi mai ceri tu seama,
Prutule, care ne frângi,
Cât și tu ai să mai plângi?

Măi frățâne, măi vecine,
Ce-ai avut și ce-ai cu mine?
Că din Prutul românesc
Ai făcut și Prut rusesc,

Iar din hartă până 'n slove
Ai făcut două Moldove,
Care vin și plâng la Prut,
Că azi iar le-ai desfăcut,

Cum desfăci din rădăcină
O tulpină de tulpină,
Ca să-și plângă apoi soarta,
Una'n stânga, alta'n dreapta,

Ca să plângă totdeauna
Că sunt două'n loc de una;
Două care au și'n humă,
Și'n azur aceeași mumă,

Cât li-e neamul și moșia,
Mama noastră, România!
România, celei care
Iar i-ai pus strâmbe hotare;

Prutule, râu blestemat,
Prutule întunecat,
Face-te-ai pe veci mutat
Lângă Nistrul înspumat –

Să ne fi acolo hat!”³³

³³ Apud: revista *Maluri de Prut*. Anul III, nr. 4, ianuarie 2010, p. 9. Vezi și <http://www.literaturasiarta.md/pressview.php?l=ro&idc=29&id=788&zidc=2>

Inspirată de poemul scris de George Buznea în 1940, Aglaia Florea (născută la 24 ianuarie 1932, în satul Darabani) a compus versiunea sa a *Doinei Prutului* – care se încheie cu următoarele strofe:

„...Prutule, râu blăstămat,
Prutule întunecat,
Face-te-ai pe veci mutat
Lângă Nistru înspumat,
Să ne fie acolo hat.
Cum a fost de mult, de mult
Trecea lumea peste Prut,
Trecea lume peste tine
Și era cu mult mai bine.
Vedeai fratele și sora
Bucuria tuturoră.
Vedeai mamă, vedeai tată
Și vatra de altă dată.”³⁴

Și după cel de-al Doilea Război Mondial, moldovenii și-au îngânat cântecele triste, evocând nedreptul hotar – ca pe un gard, împletit din nuiete și din „jele”:

„Cine nu-i mâncat de rele
Nu știe-a cânta de jele,
Când mă uit printre nuiete
Peste Prut la nemurele...”³⁵

În perioada postbelică: „Politica abrașă a Rusiei și politica lașă a României au transformat Prutul din apă curgătoare, în... târătoare.”³⁶ Iar tânăra generație, de pe ambele maluri ale Prutului, readuce în discursul său drama neamului și a râului despărțitor. Ca, de exemplu, poetul român, expulzat de autoritățile comuniste în 2008 din Republica Moldova, Vlad Pârău, care scria:

„...Noi vă zicem să trăiți
Dincolo de Prut
Și cu noi să vă uniți

Dincoace de Prut
Să dați jos sârma ghimpată
De pe râul Prut
Să fim iar ce-am fost odată
Un nou început!”

De același Vlad Pârău este și *Imnul Basarabiei*:

„Pe Prutul ars de soare, pe Prutul ars
de sânge,
Istoria se scrie, istoria se plânge
Și stăm uitați de veacuri, statui în hora
mare...
Fractură-a unității, îmbrățișarea doare.”

Autorul mai scrie și *În Basarabia-i priveghi și cânt de jale*, contemplând cu amărăciune:

„Privind la granițele sfâșiate,
La Prutul care apă nu-i, ci-i sânge,
Întreaga Românie-n chin se zbate,
Trecutu-nveninate lacrimi plânge...”

Dimitrie Rachici este semnatarul poeziei *Dor de Basarabia*:

„Vino, Basarabie, 'napoi –
Cer spuzit de roditoare ploii,
Vino, răsărit pictat cu sânge...
Vatra veche după tine plânge!”

Până la urmă, *Verbul* ne-a păstrat și, cu siguranță, ne va păstra unitatea națională de pe ambele maluri ale Prutului. Poetul Nicolae Dabija, amintește că: „Numind lucrurile – le stăpânim”³⁷; iar în poezia *De la noi a arătat „distanța”,* care ne mai desparte:

„Pe sub gheață, pe sub sloi,
curge Prutul înapoi –
de la noi și pân' la voi,
de la voi și pân' la noi...
De la noi și pân' la noi.”³⁸

Prutul se prezintă și în secolul al XXI-lea nu doar ca o frontieră geografică, ci și ca un hotar geopolitic, ce delimitează Eu-

³⁴ <https://www.facebook.com/ILoveRomaniaMare/posts/309197539158138>

³⁵ Dabija, Nicolae. *Jocuri de copii*. În: *Literatura și arta*, nr.18 (3426), 5 mai 2011, p. 1.

³⁶ Tarlapan, Efim. Op. cit., p. 189.

³⁷ Dabija M., *Partea noastră de veșnicie – Limba Română*, în *Literatura și arta*, 3 sept. 2012, p. 1.

³⁸ Dabija N., *Prutul are două maluri*. Bacău: Vicovia: Babel, 2012, p. 4.

ropa Unită de Europa de Est. Adică, între *Viitorul* nostru și tributul *Estului*, pe care l-am achitat din plin și nu mai așteptăm niciun *rEST*... Într-un cuvânt, mai rămânem a fi „(R)ESTUL EUROPEI”.³⁹

Apele râului rămân a fi o *distanță* între *Noi* și *Noi*. Gardul de „sârmă ghimpată”, precum scria Grigore Vieru, încă mai „trece prin grădina noastră”. Poetul român, care a copilărit pe „malurile tragicului râu” și o „viață întregă” a dorit să treacă Prutul („Când pe lume-am apărut / La o margine de Prut, / Lângă râul pătimit...”), le-a versificat în scrierile sale.

„De-ai curge tu, Prutule

(Lui Dumitru Fărcaș)

De-ai curge tu, Prutule,
De-ai curge pe Nistru,
Să nu mă mai desparți
De frații mei!

De-ai curge tu, Prutule,
De-ai curge pe Mureș,
Ca liber să pot asculta
Cântecul nostru,
Cântecul neamului meu!
De-ai curge tu, Prutule,
De-ai curge pe Olt,
Să nu
Mai fiu întrebat
Ce caut eu,
Ce caut în Țara mea?!⁴⁰

Iar în aceste „*Vremuri când / Nici apele Prutului / Nu mai știu / De vor ajunge la mare*”, Grigore Vieru consemnase profund și emoționant:

„Curge Prutul între noi și plânge
Că ni-i greu și lui la fel i-i greu,
La un val de apă, trei de sânge,
Bietul Prut uitat de Dumnezeu.

³⁹ Romanciuc, Vasile. *Recitirea proverbelor*: versuri. Ch.: Știința, 2007, p. 30.

⁴⁰ Vieru, Grigore. *De-ai curge tu, Prutule...* În: revista *Limba română*, nr. 1-2, anul XX, 2010. <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=821>

(...)
Și din cer întregul loc arată
Ca un rai însângerat la brâu,
Vino, frate, să legăm odată
Malurile tragicului râu!”

(*Maluri de Prut*)

În cartea *Acum și în veac*, poetul enunță fără echivoc:

„M-am săturat de simboluri,
Pictează-mi o miriște.
Mi-e dor de copilărie.
De Prut. De liniște.”

(*Pictează-mi o miriște*)⁴¹

Tema Basarabiei, în acest context, este prezentă emblematic prin drama râului de graniță:

„Sunt Prutul singur și istoric,
Ghimpată sârmă îl rănește.
Îl sugă de-o vecie marea,
El de-o vecie izvorăște.”

(*Sunt*)⁴²

Tot Grigore Vieru scrie:

„Poate că chiar Prutul
Cu suferințele sale de azi
Este cântecul acela,
Poate că el este
Podul întins peste
Întreaga Țară.”

(*Eu cred că Prutul*)⁴³

Poetul conștientiza că:

„...apele Prutului nostru –
Atât de al meu este!
Și toată Țara
E un pod peste Prut!”

(*Drumul*)⁴⁴

„Valuri vechi și valuri noi,
Curge Prutul fără noi
Neavând, noapte și zi,
De cine se alipi.”

(*Podul*)⁴⁵

⁴¹ Vieru, Gr., *Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni*, București-Chișinău: Litera, 2001, p. 104.

⁴² Ibidem, p. 201.

⁴³ Ibidem, p. 150.

⁴⁴ Ibidem, p. 161.

⁴⁵ Ibidem, p. 184.

„Fără de viață
Se duce Prutul la vale.
Deasupra lui,
Ca deasupra unui mort,
Plâng ochii noștri.
Alt Prut
Vine din urmă;
Tinere și limpezi
Și pline de numele nostru,
Auzit de la strămoși,
Aleargă undele sale.”

(*Vii tu*)⁴⁶

Regretatul nostru poet național, cu o viziune de profet, ne-a lăsat drept *testament* flacăra vie a eternei chemări:

„Lângă doină și izvor
Nu-i ușor să-ți fie dor,
Nu-i ușor să fii curat
Pe pământ înstrăinat.
Vă las dorul cel durut
Și nădejdea de la Prut.
V-am crescut, v-am ridicat,
Mă pot duce,
Mă pot duce împăcat.”

(*Testament*)⁴⁷

După două secole ce s-au scurs, precum apele acestui râu tulbure, din ziua raptului Basarabiei tot încă mai „stăm neputincioși unii în fața altora cu Prutul între noi, care, însingurat de atâta vreme, nu pricepe ce se întâmplă...”⁴⁸

Adrian Păunescu (născut în satul Copăceni, județul Bălți, la 1943; decedat în 2010), prieten al marelui Grigore Vieru, a trăit mereu cu gândul „cătore Moldova dintre râuri”, cea „privită prin graniță” și a rostit fără frică numele *Basarabiei* în epoca regimului comunist, fiind alături de noi (pe undele radioului) cu cuvântul-versul-cântul de trezire și de îmbărbătare.⁴⁹

„Eu am venit
Să te salut,
Fratele meu
De peste Prut.

Bună ziua, frățioare,
Eu sunt cel ce-n poartă ți-a bătut,
Ca să te întreb ce te mai doare,
Am venit, de dincolo de Prut.”

(*Fratele meu de peste Prut*, 1995)⁵⁰

„Și iarăși cade sub ghețar Moldova,
Și iarăși un ocean absurd e Prutul,
Și iarăși tricolorul, limba, slova,
Imperiul mi le-amenință cnutul.”

(*Zadarnica husă*, 1993)⁵¹

„Trăiască, trăiască, trăiască, să trăiască,
Moldova, Ardealul și Țara Românească!
De-am gândi oriîncotrova,
Putna clopot s-a făcut,
Nu putem fără Moldova,
Pân' la Prut și peste Prut.”

(*Țara*, 1994)⁵²

„Frunza din copacul tău, Moldovă,
Pe ce mâini în veacuri a-ncăput,
Dacă ne-a fost dat să fim de-a pururi
Două maluri în același Prut?”

(*Frunza din stejarul Moldovei*, 1995)⁵³

„Al nostru e râul, al nostru e ramul,
Prezent, viitor și trecut,
Noi încă murim, dar mai tare ni-i neamul,
Pe Nistru, pe Bâc și pe Prut.

(...)

În fiecare noapte, din tot începutul,
Pe-acest zbuciumat continent,
Se pare că Nistrul vorbește cu Prutul
Și Oltul e și el prezent.”

(*Marșul Transnistriei*, 1992)⁵⁴

⁴⁶ Ibidem, p. 213.

⁴⁷ Ibidem, p. 215.

⁴⁸ Ibidem, p. 278.

⁴⁹ Dabija, Nicolae. *Poetul și Basarabia*. În: *Literatura și arta*, nr. 29, 18 iulie 2013, p. 1. <http://literaturasi-arta.md/index.php?!=ro>

⁵⁰ Păunescu, Adrian. *Maluri de Prut*, Ch. : Știința, 2013, p. 71.

⁵¹ Ibidem, p. 48.

⁵² Ibidem, p. 66.

⁵³ Ibidem, p. 67.

⁵⁴ Ibidem, p. 42.

Războiul de pe Nistru, din 1992, ne-a făcut să fim și mai sensibili la hotarul nedrept de pe Prut, adresându-i reproșuri râului-hotar, așa cum a făcut-o autorul Mihai Merticaru din Piatra-Neamț:

„Prutule, apă sărată, n-ai oboșit?
Cum ai putut atîția ani
să duci în spate
întreaga povară a minciunii?
Nu-ți dai seama că ai intrat adânc
ca un pumnal
în trupul țării?
Nu vezi că undele tale sunt roșii?
Nu simți că ele curg pe prund
de lacrimi?
Dragă Prutule,
ieși din rana adâncă a țării
și spală-te de sânge
în apele Nistrului!
Dragă minciunosule,
lasă-ți albia s-o inunde florile!
Dragă naivule,
lasă-ti pragurile
să pășească pe ele frații
ca pe niște trepte
ce duc spre aceeași inimă
de mamă!”

(*Dragă Prutule*)⁵⁵

Florile punților de pe Prut, la începutul anilor '90 ai secolului trecut, au fost mai mult simbolice și nu s-au materializat efectiv în noi Poduri, de piatră. Iar Mihai-Eugen Avădanei, dedicând „tuturor luptătorilor pentru Unire (cu pana sau alte arme)”, a scris și al său vers – *Podul cu flori*⁵⁶:

„Dare-ar lacrima din Prut
– Lacrimă de dor și fiere –
Să se facă veșnic scut
De ispititoarea miere;

Miere-n stînga, -nșelătoare,
Curgătoare ori vârtoasă,

Moale ori îngrăditoare,
Zâmbet cu tăiș de coasă;

Miere-n dreapta, lucitoare,
Din același stup năimită,
Dar și gust amar de floare
De vâltoare năpădită...

Dare-ar lacrima din Prut
De atîția ani vărsată,
Lacrimă de dor sărată,
Să n-o ia de la-nceput!”

Poetul Valeriu Cercel, născut în București (la 1950) și stabilit în Canada, a scris poezia *Prutul*:

„Prutule, de-atâta vreme, cât ești azi
de tulburat
De sudalme și blesteme, oare cum de
n-ai secăt,
Cum de albia-ți bătrână încă ține-un
brav popor
Să nu dea mână cu mână sub același
tricolor?...
Șerpuind, cobori în valuri dor de
veacuri clocotit,
Pân' și sălciile-n maluri și-au uscat
de-atât bocit,
Cum de ne mai stai în cale între Nistru
și Carpați
Dup-atât amar și jale când de-o mamă
suntem frați?

N-auzi tu cum plâng morminte, glasul
marilor srăbuni,
Cum bat clopotele sfinte, singure,
la rugăciuni?!
Ștefan-Vodă și cel Mare, nu-i auzi pe-ai
lui voinici
Când prin lunca ta, cărare, făceau
printre venetici?

Cum de stai curgând alene și privești
cu nepăsare
Haita fiarelor viclene ce te ține la
hotare?

⁵⁵ *Literatura și arta*, 24.09.1992, nr. 39 (2459), p. 1.

⁵⁶ *Literatura și arta*, 2.07.1992, nr. 27 (2447), p. 5.

Când vei spulbera tu norii cei spurcați
din răsărit
Ce ne-au otrăvit feciorii, neamul ni l-au
pângărit?...

Prutule, ți-am pus gând rău, îți aduci
aminte oare
Când voit-a Dumnezeu să nu mai
avem hotare?!

Milcovul, fratele tău, în clipa de
mântuire
Prinzând hora-n jurul său, l-am secăt
dintr-o sorbire.

Înălțând pe-a' lumii astru, dintr-un
sânge, dintr-un lan,
Roșu, galben și albastru, suflet dac,
suflet roman,
Liberi, sub același soare, ne-am unit pe
veci moșia
Și cu apa-i din izvoare botezând-o
România...

Acum este rândul tău, să nu ne mai
stai în coaste,
Din Ardeal la Chișinău, românească,
mândră oaste,
Toți copiii lui Traian și-ai lui Decebal în
frunte
Făr' de lance, buzdugan, tricolor vom
face punte

Peste malurile tale, peste lunci,
dealuri, câmpii
Să te prinzi în hora mare, ca un frate
să ne fii,
Să nu ne mai fii povară, să ne-ajuti când
ne-o fi greu,
Să lași româneasca țară, cum ne-a
dat-o Dumnezeu.⁵⁷

Viorica Pop (Cilibiu), membru a Societății Scriitorilor din Târgoviște (din anul

⁵⁷ <http://www.citatepedia.ro/index.php?id=72172>
<http://iacazacu.wordpress.com/poezie-2/>

2007), a publicat poezia *Prutule, râu ponegrit*:

„Prutule, râu ponegrit adunat din
lacrimi,
Ești ca invizibil zid ce creează patimi,
Crudă soartă ai avut, de Dumnezeu
dată,
Să desparți cu matca ta o țară bogată.

Ca tiran adevărat, ai complotat la greu,
Strămoșii des ai provocat, să plângă
mereu,
Încercând gânduri mărețe printre cărți
și flori,
Spre unire au visat subtil și cu flori.

Te cunoșteam ca un hotar lângă un
vecin,
Hotărât în mod barbar de un nedrept
destin,
În minte îmi apăreai, înnegrit și rece,
Peste tine suflete, reușeau a trece.

Conștient gîndesc că timpul încă n-a
venit,
Golul și tristețea doare, hatu-i de granit,
Doar Moldova hotărăște pentru acest
pas,
Străbunii îi vor mulțumi, chiar dacă
n-au glas.⁵⁸

Mai recent, scriitorul Doru Ciucescu a versificat a sa *Inscripție pe apa râului Prut*⁵⁹:

„Prutule, Prutule, apă străbună,
Râu cu maluri de limbă română,
De la Cernăuți până la Galați,
Râu cu maluri arate de frați.

Prutule, Prutule, apă străbună,
Râu cu maluri de limbă română,
Frate cu hotarele Nistru și Tisa;
Nistrului, România îi simte lipsa.

⁵⁸ <http://www.poezie.ro/index.php/poetry/13923057/index.html>

⁵⁹ Ciucescu, Doru. *Declamații de la tribuna timpului*. Ch. : Gunivas, 2013, p. 81-83.

Prutule, Prutule, apă străbună,
Râu cu maluri de limbă română,
Ca hotar, de români dorit secat,
De dușmani – un fluviu turbat.

Prutule, Prutule, apă străbună,
Râu cu maluri de limbă română,
Cât timp vei mai fi hotarul Prut,
De tot sufletul românesc durut?”

Totodată, cântecele populare, precum cel al lui Nicu Măță *De-ar ști Prutul că desparte* (text de Mihai Pascari), răsună pe ambele maluri și nu ne lasă să uităm drama istorică a poporului nostru, făcându-ne să credem că vom depăși totuși apele tulburi ale Rubiconului despărțitor:

„De-ar ști Prutu’ că desparte
Mal cu mal, frate de frate,
El izvoru’ și-ar surpa,
Apele și le-ar seca
Și în loc ar crește flori
Ca s-adune frățiori.
Românie, măicușoară,
Oameni răi ne-o rupt din Țară!
Te-o tăiat în partea dreaptă
Și-ai rămas îndoliată;
Mult au vrut acei păgâni
Să uităm c-am fost români.

Ei prin sate când intrau
De biserici întrebau:
Naltă-i ușa la pridvor
Ca să-ncapă caii lor, măi,
Intrau în altar călare,
Băteau clopote de jale.

Care-au fost mai drepți în sat
Într-un ceas i-o deportat, măi,
Pâinea rămânea-n cuptor
Plugurile pe ogor, măi,
I-o căznit, i-o chinuit
Prin Siberii au murit.”⁶⁰

⁶⁰ 95 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Orchestra Națională de muzică populară „Lăutarii” din Chișinău, condusă de maestrul Nicolae Botgros, dirijor secund Corneliu Botgros. Melodie populară: <http://www.youtube.com/watch?v=A-VsXyeT8QA>

Putem concluziona că generația nouă – copiii noștri – nu-și uită istoria și vechile hotare ale Țării. Un frumos exemplu poetic în acest sens îl constituie bilanțul *Festivalului de poezie patriotică pentru elevi și studenți* (ediția a cincea, 2012), organizat de Forul Democrat al Românilor din Republica Moldova. Strofele ce urmează, selectate din creația laureaților acestui festival, abordează tocmai tema „Basarabiei” și a „Prutului – hotar în lume și pe hartă”⁶¹:

„Diana Enache

De la Ungheni la Iași

De la Ungheni la Iași e cale lungă.
Prutule, nu este vina ta!
E vina celor ce-au sădit poruncă
Și granițe au pus pe apa ta.
(...)
Prutule, ți-e dârză veșnicia
Și vrednică-i puterea care-o ai.
Sperăm că Dumnezeu să pună România
Și Basarabia pe un același plai!

Să nu mai fii hotar, ci să fii scut,
Și apele în freamăt să îți Iași!
Atunci și drumul ar părea mai scurt –
Un drum frumos de la Ungheni la Iași.”

„Nicoleta Rotaru

Pe malul Prutului îngenunchez în lacrimi

Pe malul Prutului îngenunchez
în lacrimi
Și plâng, și vreau un alt destin.
Și vreau ca tu mereu să-mi fii aproape
Fruct dulce, interzis, frate străin.
(...)
Pe malul Prutului îngenunchez
în lacrimi.

Dar cred. Eu știu că nu-i târziu,
Noi ne vom da mână cu mână, frate,
Și vom schimba al nostru trist destin.”

⁶¹ *Literatura și arta*, nr. 52 (3513), 27 decembrie 2012, p. 5.

„Nicoleta Donos

Vocea Basarabiei

Vocea Basarabiei țipă a dor
 Despărțirea nu-i lucru ușor
 Fraților gemeni de peste Prut
 Li s-a prefăcut inima-n lut.

Urlă Nistrul cu jale
 Că ne este hotarul mare,
 Doamne, cum poți despărți
 Țară de țară, români vom fi.

Se surpă cerul
 Și începe a lăcrima pământul
 Nistrul și Prutul în spume s-au prefăcut
 Până vor fi frate cu Dunărea, ca în
 trecut.

(...)”

Abordând sumar antologia dramatică
 a Prutului istoric și fiind departe de gândul
 de a o prezenta exhaustiv, aducem – *În loc
 de încheiere* – propriile reflecții poetice:

„Prutule – a Țării punte,
 Curgi agale de la munte.
 Ești al Dunării mic frate,
 Dar, ne tai, pe viu, deoparte,
 Dureros, în jumătate –
 Ducând lacrima furată
 Pân' la marea cea sărată...”

Râule, curgând la vale,
 Cunoscut-ai multă jale –
 Două veacuri de dezbin,
 Lupte, foamete și chin –
 Al Moldovei greu destin...

Râu-pârâu, n-ai mal abrupt,
 Însă, glia, tu, ne-ai rupt,
 Iar străinii s-au înfrupt.
 Mâini vrăjmașe te-au hoțit –
 Pe români i-au despărțit...

Neamul nostru răzlețit,
 Împușcat, dezmoștenit –

Pare că «a amorțit»,
 Purtând dorul ne-implinit –
 La un ceas mai fericit...

De la patruzeci încoace
 Sânge apă nu se face,
 În nămol nu se preface –
 Așteptând Prutul «să sace»
 Basarabia nu tace!

Pyretus, cu apa ta
 Poate vei împreuna
 Ceea ce a fost cândva?
 Mal cu mal vei închea –
 Țara vei unifica!

Apă neagră – mal ghimpat
 Ai ajuns hotar de stat,
 Din bunei tot blestemat.
 Poate vei aduce mâine
 O speranță la mai bine?
 Nu uita, pe malul tău
 Un popor suspină greu...”

(*Prutule*, septembrie 2013)⁶²

Notă biografică

Vlad I. Mischevca (Miscăuca) s-a născut la 14 martie 1963, în s. Mingir din apropierea râului Prut, dr. în istorie, conferențiar cercetător (*Associate professor, Ph.D.*). Actualmente încadrat la studii postdoctorale în cadrul Academiei de Științe a Moldovei. Autor a 10 monografii, publicate la Chișinău, Iași, Atena. Domenii de competență: istoria relațiilor internaționale din sud-estul Europei (sec. XVIII – începutul sec. XIX), genealogia domnilor fanarioți, vexilologie heraldică, raporturi istorice moldo-elene (în special cu Sf. Munte Athos).

⁶² Mischevca, Vlad. *Prutule*. Publicată pentru prima dată în *Literatura și arta*, nr. 37 (3550), 12 sept. 2013, p. 5.

CERCETAREA CONTEAZĂ, CERCETAREA SALVEAZĂ!

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Abstract

The importance of the research as expression of maturity of a field, or institution is obvious. The Municipal library has a consolidated tradition in research of the subjects specific for the infodocumentary, cultural, literary and historic fields. The achievements of the library, recognized by the research community are due to the BM potential to put goals that meet the Chisinau community expectations. The author notifies that the disponibility to research differs from branch to branch, from librarian to librarian. The author is building the article as a advocacy of the research, aimed to encourage/motivate the participation of the librarian in research.

Keywords: *scientific research, bibliographic research, library research, research vision, Bm research strategy, advantages of the research, librarian researcher.*

* * *

Noi, bibliotecarii, am devenit aproape imuni la profețiile vehiculate vis-à-vis de prezentul și viitorul bibliotecilor. Avocați, ca Umberto Eco, se anunță tot mai mulți, fapt care ne furnizează acel flux de putere ce ne ajută să trecem peste ele. Nu cred în profeții! Dar totuși, amintesc una, în contextul subiectului abordat astăzi, cu care sunt într-un acord. „Spațiile infodocumentare sunt amenințate cu căderea în predominanța nesemnificativului, dacă nu vor fi găsite modalități mai eficiente de a opera cu selectivitatea și cu personalizarea (cu referire la servicii și utilizatori) și dacă sistemele și structurile nu vor redese-

coperi și nu vor cultiva cu prudență forme superioare de exigență și elitism intelectual” (I. Stoica, *Puterea cărții. Numai cercetarea salvează*, p. 86). Cercetarea se înscrie în aceste forme superioare.

Cercetarea este atât consecința, cât și motorul dezvoltării, ea nu poate fi tratată decât ca o componentă indispensabilă a strategiilor de dezvoltare, fie pe plan general, fie într-un câmp specific, fie într-o instituție infodocumentară.

E banal să spun că dezvoltarea contemporană a cunoașterii este consecința organizării superioare a activităților de cercetare. Oricât de absolută ar părea această aserțiune, recunoașterea cercetării ca expresie a adevăratei maturități, a unui domeniu sau a unei instituții infodocumentare este evidentă!

BM are, din punctul meu de vedere, o tradiție consolidată în cercetarea obiectivelor specifice. Mai mult, BM și-a asumat obiective specifice ale domeniilor infodocumentar, cultural, literar, istoric. Totuși, disponibilitatea pentru cercetare este diferită de la o instituție la alta, dacă ne referim la nivelul național, și la fel de diferită dacă ne referim la BM cu totalitatea componentelor ei. Investiția în cercetare și ea este diferită, dar la fel este expresia maturității instituționale. Doar instituțiile mature investesc în cercetare! Asta s-a văzut explicit în **Planul cumulativ de cercetare** pe care cu atâta greu l-a compilat BNRM și care promitea o discuție pe marginea acestui subiect...

Cu părere de rău, nu avem, nu există un model unic în cercetarea infodocumentară în RM; nu avem, nu există un model de strategie valabil. Noi, la BM, însă dorim s-o avem! Să avem strategia și modelul nostru, modelul „Hasdeu”. Suntem pe aproape... Sper, cu ajutorul Dvs., s-o facem!

Bibliotecarii au profesia cea mai apropiată de cercetători. Căci ei sunt în sânul, în mediul informațiilor. Și să fim doar mediatori? Și totuși, puțini înțeleg rostul cercetării în biblioteci. Încă ne caracterizează, la o privire de ansamblu, refuzul de a beneficia de pe urma cercetării, refuzul de a fi surprins de rezultate, de descoperire, de însuși procesul de explorare și lipsa apetitului de a ne reinventa. E o alegere conștientă? Mai degrabă e o inerție care a cuprins domeniul, și-i determină să nu-și părăsească zona de confort (trăim și așa, nu ne mai trebuie bătaie de cap) și tot așa...

Ce-i de făcut? Ne transformăm într-un bibliotecar-cercetător! E dificil? NU!

Păsările colibri se hrănesc în timp ce se deplasează. Așa ar trebui să facă și bibliotecarii. În bibliotecă, orice experiență, orice observație, orice conflict poate fi subiect de cercetare. Trebuie doar să acumulăm informații, să le asimilăm, să le analizăm, pe măsură ce le găsim, în timp ce le intermediem...

Am descoperit că dacă nu citesc o nouă carte sau o revistă nouă, dacă nu explorez o pagină web, un blog despre care mi-a vorbit cineva sau nu am citit despre acestea în următoarele 48 de ore de la momentul respectiv, atunci nu o voi face deloc. Mereu apare altceva, altă sursă de informații (și mai bună!) își ridică căpșorul.

Cu toate acestea, dacă citim și analizăm informațiile pe măsură ce își fac apariția, obiceiurile de a ne alimenta se vor îmbunătăți. Am putea spune că ne dezvoltăm gusturi mai bune, din moment ce informațiile depozitate ne ajută să dăm formă și să optimizăm cercetări și analize viitoare.

Dacă ți se pare dificil să te transformi într-un bibliotecar-cercetător, cere mentorat!!! Doar aici prezenți sunt Colesnic, Răileanu, Pilchin, Fonari, Frișcu, Pohilă, Țurcan, Goian, Kulikovski... Dacă fiecare va mentora doi bibliotecari, vor deveni cercetători 18, plus cei care au abilități de cercetare, știi cum se face cercetarea – iarășii vreo 18. Deci, suntem 36! Mai adăugăm 18 care au făcut masterat... suntem deja 54!!! Mai mulți decât structuri la BM!

Ar trebui să fie fiecare filială, fiecare departament, serviciu o parte a efortului BM de cercetare???... Da! Diferențiat! Unii cercetează, se bucură de rezultate, obțin apreciere și recunoaștere. Alții fac ce trebuie să facă un bibliotecar! Să comunice știința! S-o promoveze!

Un exemplu de Guy Kawasaki: *„Dacă nu putem ajunge la sursele care te interesează prin intermediul calculatorului, internetului... japonezii ne sfătuiesc să... aplicăm «metoda tradițională»: găsește un bibliotecar-cercetător și împrietenește-te cu el. Bibliotecarii cercetători lucrează atât pentru mari companii, cât și în bibliotecile publice. Vei fi uimit să vezi ce pot afla pentru tine asemenea oameni, datorită cunoștințelor pe care le dețin și accesului la cărți, reviste, baze de date electronice, baze de date proprii”* [4, p. 89].

Cercetarea e un atu al diferențierii. Atâta timp cât alții nu au apetit, dorm, nu vor să-și părăsească zona de confort pe care le-o asigură rutina, cercetătorii explorează, urmăresc indici, privind ansamblul sau detaliile, compară, descoperă și surprind... pe alții și pe ei înșiși. **Să fii surprins este o alegere conștientă a cercetătorilor!**

Se zice că cercetarea este un proces solitar, noi însă vorbim de instituția bibliotecară... Cercetarea a fost o activitate colaborativă, cumulativă și socială, prin care oameni cu aptitudini, puncte de vedere și cunoștințe diferite împărtășesc și dezvoltă ideii.

Cercetarea contează pentru bibliotecă:

- în ariile în care se manifestă, produce schimbări vizibile adjudecând prețuiri, respect;
- adaugă capital social bibliotecii, dizolvă similaritatea;
- practică consistent, sistemic se dezvoltă într-un component al culturii instituționale;
- îți dă posibilitatea să descoperi care este următorul pas;
- cercetarea e un atu al diferențierii.

Nu cred că cineva mai pune la îndoială nevoia de cercetare în structurile infodocumentare. Bibliotecile care fac cercetare contribuie la dezvoltarea generală a culturii. Specialiștii spun că bibliotecile pot ieși din criza profundă prin care trec, doar prin ridicarea cercetării la nivelul general de dinamism și rigoare. Rezultatele, bune, înregistrate de BM, recunoscute de comunitatea de cercetători, se datorează **potențialului BM de obiectivare a expectanțelor comunității chișinăuiene, pe care a reușit să-l dezvolte și să-l afirme**. Am lăsat, în urmă, nivelul inițiativelor cu orientare istoricistă și culturologică. Am găsit forța de a identifica, a urmări și a susține obiective cu semnificație importantă în dezvoltarea literară, culturală, biblioteconomică, sporind contribuția BM la dezvoltarea cunoașterii. Mai mult, rezultatele înregistrate de către BM au spart gândirea restrictivă față de potențialul de cercetare al bibliotecilor.

Teoreticienii consideră necesare două categorii de cercetări: fundamentale (care acoperă zone neexplorate încă – domeniul nostru are multe zone neacoperite...) și manageriale (studii cu privire la utilizarea instrumentelor...). Am încercat să clasific publicațiile BM în aceste trei categorii, din totalul de peste 300 de publicații ale BM „B.P. Hasdeu”:

Categorie	Cantitate
Fundamentale generale	9
Fundamentale specifice domeniului	70
Manageriale	32

Cercetarea în bibliotecă, susține prof. Ion Stoica, trebuie integrată în strategii, trebuie organizată, condusă, finanțată, exploatată și regenerată permanent (p. 88). Cercetarea reprezintă zona cea mai generativă a strategiei oricărui domeniu de activitate și motorul cel mai important al calității reale.

Organizațiile și oamenii, asemeni șerpilor (suntem în anul șarpelui și să-l pomenim), sub presiunea schimbărilor, trebuie să-și schimbe pielea pentru a renaște și a merge mai departe. Putem sau rămânem în continuare cărăuși sau intermediari informaționali? Lumea evoluează și în evoluția sa se debarasează de intermediari, de cărăuși. Cercetarea este salvarea! Creați o cultură a cercetării în bibliotecile Dvs. sau contribuiți, prin activități, pe potriva potențialului Dvs., la consolidarea culturii de cercetare a BM.

Cultura cercetării

Cultura cercetării în bibliotecă se bazează pe patru elemente:

1. **Gândirea colaborativă** (asigurată prin conjugarea capitalului intelectual, capitalului emoțional și a capitalului social al bibliotecii, precum și prin valori).
2. **Lărgirea granițelor** (asigurată prin profunzimea și proporția relațiilor din cadrul bibliotecii, profunzimea și proporția relațiilor bibliotecii cu domeniul profesional).
3. **Scopul stimulator** (asigurat prin susținerea energiei necesare cercetării prin intermediul unor întrebări, viziuni și sarcini stimulative).

4. Capacitatea productivă (asigurată prin proporția în care angajații bibliotecii reușesc să dobândească competențe și abilități de cercetare și de cum conducerea apreciază talentul, competența și abilitățile de cercetare, de cum conducerea își asumă angajamente, cum asigură sincronizarea activităților și impune ritmuri).

Cultura se constituie în timp, nu prin ordine ale direcției, nu poate fi controlată și direcționată. Dar apariția culturii de cercetare poate fi influențată de conducerea bibliotecii modelând contextul (prin designul structurilor, practicilor, proceselor, sarcinilor, prin propriile abilități și comportamente, prin dezvoltarea capacităților angajaților, în special, în ceea ce privește disponibilitatea de a contribui la procesele de cercetare și de lărgire a granițelor).

Cultura cercetării dispăre în momentul în care oricare dintre aceste patru elemente începe să se erodeze. Dar la aceasta va mai lucra DSC, conducerea BM, unele din acțiunile de dezvoltare și consolidare ale culturii sunt programate în **Planul de activitate a DSC pentru semestrul II** al anului curent.

Oricine, dintre bibliotecari, se poate dezvolta și transforma într-un cercetător; oricine, dintre bibliotecari, poate participa la cercetare. Trebuie doar să avem capacitatea și dorința de a lucra cooperativ traversând granițele, de a fi un element care să contribuie la extinderea lor.

Contextul organizațional, practicile, procesele, valorile, comportamentul și premisele conducerii joacă un rol-cheie în ceea ce privește transformarea bibliotecarului, angajatului într-un bibliotecar-cercetător. Combinația dintre gândirea cooperativă, lărgirea granițelor și scopul stimulator poate avea ca rezultat apariția culturii de cercetare, care funcționează parcă de la sine și influențează benefic ati-

tudinea bibliotecarului față de cercetare, față de contribuția sa proprie la cercetare.

A trecut timpul în care cercetarea se făcea tăcut, reverențios și în izolare. A trecut timpul în care biblioteca era locul liniștit, sacru al cercetării. Au fost timpuri când bibliotecarul era savant, apoi au venit timpuri în care bibliotecarul s-a transformat într-un paznic al cărților, într-un intermediar.

Timpul de astăzi cere o bibliotecă dinamică, participativă, colaborativă, cu proceduri de lucru ademenitoare și interesante, cu implicații și contribuții la mișcarea valorilor culturale și științifice. Cum altfel ar putea să contribuie și să se manifeste ca expert, ca inițiator, ca cercetător, ca un comunicator al științei?

Încheiere

Două lecții învățate:

- 1) eschivarea (de la... sau nedorința de a practica, a participa la...) conduce la erodarea autorității și a cunoașterii profesionale;
- 2) cercetarea este inutilă dacă nu o împărtășim.

BM are scopuri care trebuie urmărite de toată suflarea ei, ajutând-o să se transforme într-o instituție și mai bună, ca rezultat al implicării noastre!

Referințe bibliografice

1. KULIKOVSKI, Lidia. *Activitatea de cercetare științifică, bibliografică și biblioteconomică, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” : o sinteză aniversară*. În: Infoagarius. 2007, 1, 26-30.
2. KULIKOVSKI, Lidia. *Dimensiunea științifică a revistei de biblioteconomie și știința informării „BiblioPolis”*. În: BiblioPolis. Bibliografie (2002-2012). 2012, 46 (2012), 5 (serie nouă), 6 -17.
3. STOICA, Ion. *Puterea cărții*. Constanța : Ed. Ex Ponto, 2005. 232 p.
4. KAWASAKI, Guy. *Încântare. Arta de a influența sentimentele, gândurile și acțiunile celorlalți*. București : Publica, 2012, 280 p.

LEGILE PERFEȚIONĂRII ÎNTRE BIBLIOTECĂ-FORMATOR-BIBLIOTECAR. INCURSIUNE TEORETICĂ CU EXCURS PRAXIOLOGIC

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Abstract

Socrates said that we are what we repeatedly do. Librarians as a profession, are people of knowledge, so people able to improve themselves continuously. But also about librarians (about critical mass range) is said they can not to update their knowledge, they are not interested in training, do not make effort to their professional development. This bias, is a part of mentality of our founders, partners and our users, the mentality of other professions, including some librarians. Largely the librarians fueling this situation because the perfection starts from the mentality. Can trainers, libraries influence, change anything? Can!

Keywords: *personal development, professional development, professional mentality, intelligence, learning, performance, trainer, librarian.*

* * *

„Eu mi-am ales domeniul (biblioteconomic) în care am vrut să fiu, cu adevărat, cea mai bună. Admit că există și mai buni. Aceasta îmi creează, lăuntric, o permanentă insatisfacție. Dar, în același timp, îmi creează și asigură motivația de a mă perfecționa permanent.”

(L. Kulikovski)

Odată, un băiețel plecase departe de casă ca să studieze cu un mare înțelept. Prima întrebare adresată bătrânului înțelept a fost: „Cât va dura până voi deveni la fel de înțelept ca tine?” Răspunsul fu prompt: „Cinci ani.” – „Dar e foarte mult!” replică băiatul. „Și dacă lucrez de două ori mai mult?” – „Atunci îți va lua zece ani”, spuse maestrul. – „Zece, e prea mult. Și dacă studiez întreaga

zi și chiar în fiecare noapte?” – „Cincisprezece ani”, spuse înțeleptul. – „Nu înțeleg”, zise băiatul. „De fiecare dată când îți promit că voi dedica din ce în ce mai multă energie scopului meu, îmi spui că va dura mai mult. De ce?” – „Răspunsul e simplu: cu un ochi fixat pe destinație, îți va rămâne doar unul care să te ghideze de-a lungul călătoriei” (5, p. 71). Povestea se potrivește și nouă, celor care vor să devină profesioniști urmărind perfecțiunea. Perfecționarea este un proces continuu, nu o poți atinge prin dead-line-uri. Perfecționarea este un proces, un itinerariu de-a lungul cărora ne putem dezvolta calitățile care ne fac profesioniști competenți, ne transformă în plăcile turnante ale bibliotecii, ne face aproape perfecți. Perfecționarea necesită capacitatea de a ne considera aptitudinile nu finite, ci infinit perfectibile; necesită efort, voință și practică; este imposibil de atins pe deplin, ceea ce o face atrăgătoare.

Câți din colegii noștri își petrec întreaga zi căutând perfecțiunea? Nimeni! Colegii noștri își petrec întreaga zi încercând să evite să nu greșescă. Bibliotecarii se străduie să evite deficiențele, să îndeplinească specificațiile și să prevină reproșurile. Totodată, suntem în căutarea perfecțiunii atunci când angajăm, când conducem, când evaluăm și când răsplătim gândind că astfel putem ajunge la lucruri remarcabile, pentru că cele conforme cu specificațiile ne pun într-un rând cu toate celelalte biblioteci, or, nu asta nutrim. Lucrurile remarcabile însă nu se ridică la înălțimea specificațiilor, pentru că altfel ar deveni standardizate și nu ar mai merita să se vorbească despre ele.

La perfecțiune ajungi prin perfecționare continuă. Perfecționarea își are legile sale. Cercetătorii au identificat trei legi ale perfecționării.

1. Perfecționarea este o structură mentală

Prima – *Perfecționarea pornește de la mentalitate!* Legea a fost formulată pe baza cercetărilor lui Carol Dwech, profesor la Universitatea Stanford, nume de referință al științei comportamentale. Ea a sintetizat concluzia că **ceea ce oamenii cred, influențează ceea ce oamenii realizează**. Această aserțiune-ipoteză, se înscrie în așa-numitele **teorii despre sine**, care, răstălmăcite pentru domeniul biblioteconomic, înseamnă: **credințele noastre despre noi înșine și natura abilităților noastre determină modul în care ne interpretăm experiențele și pot fixa granițele realizărilor noastre**.

Dintre **teoriile despre sine** specialiștii evidențiază două teorii care influențează direct subiectul nostru – perfecționarea. Oamenii sunt diferiți, gândesc diferit. De aici, putem spune că ei se împart în două categorii: (1) cei care cred că inteligența este în om, e finită și nu poate crește (teoria entității) și (2) cei care cred că inteligența este diferită de la om la om, dar, prin efort, poate crește (teoria incrementală). Dacă bibliotecarul este convins că inteligența e o cantitate fixă, atunci fiecare activitate educațională și profesională la care participă este o măsură a câtă inteligență are. Dacă bibliotecarul este convins că inteligența este un ceva în creștere, poate fi sporit, atunci aceleași activități și întâlniri profesionale devin pentru el șanse de creștere. Dintr-o parte inteligența este ceva ce poți dovedi; din altă parte, este ceva ce poți dezvolta. Deci, omul, conform convingerilor sale, alege una din aceste două opțiuni sau căi diferite: una duce la perfecționare, a doua – nu.

Rolul profesorului, formatorului, mentorului: (1) să educăm cultura perfecționării, celor care vin la activitățile de instruire de pe poziția teoriei entității; (2) să rotim permanent consumatorii de training, așa încât la sarcini creative, să se întâlnească reprezentanții ambelor teorii: a entității și incrementale; (3) să stabilim, pentru sarcinile creative, mai multe obiective de învățare decât obiective de performanță; (4) să elaborăm teme pentru acasă pe baza obiectivelor de învățare; (5) să motivăm aspirația bibliotecarului către perfecțiune; (6) să dezvoltăm o relație cu studentul / bibliotecarul bazată pe susținere, încredere și contribuție; (7) să fim omniprezenți în domeniu, astfel asigurând omniprezența perfecționării.

Căsuța comentariilor nr. 1

Mentalitatea

Cine anume determină schimbarea? Răspunsul: relația... Relația de susținere, încredere, de contribuție – ele ung mecanismele de transmisie ale vehiculului care conduce către / spre perfecționare.

Legendarul dirijor de operă maestrul Herbert von Karajan mai este cunoscut și printr-o întâmplare: sare din fața Operei într-un taxi și strigă șoferului: „Grăbește-te, grăbește-te!!!” – „Perfect, dar încotro?” întreabă șoferul. – „N-are importanță, făcu nerăbdător dirijorul, este nevoie de mine oriunde!”

Rolul instituției, rolul managementului instituțional: (1) să asigure medii de lucru încurajatoare pentru angajați ca să evolueze spre perfecționare = drum direct către eficiență și satisfacție; (2) să ofere angajaților un cadru generator al perfecționării; (3) să conceapă și să susțină un cadru generator al posibilităților (viziune); (4) să nu încurajeze sindromul viorii a doua!; (5) să construiască un sistem de instruire după modelul „O mie și una de nopți”.

2. Perfecționarea este dureroasă!

Oricare ar fi alegerea și oricare ar fi efortul, drumul spre perfecțiune nu este pavat cu anemone, maci sau iriși, cu succese continue... Dacă ar fi, toți bibliotecarii ar accepta călătoria spre perfecționare. De facto, drumul este necunoscut, deci, dificil. Psihologul Andres Ericsson a stabilit că factorii care favorizează perfecționarea sunt efortul și voința, nu talentul. Sau, în tălmăcirea altor cercetători, că tenacitatea, mai degrabă decât IQ, duce spre perfecțiune.

Din experiență proprie știm că perfecțiunea implică muncă, muncă, muncă și mici progrese care te mobilizează, apoi iar muncă, muncă, muncă... Numai să știm cu toții că mai departe lucrurile merg mai ușor și efortul nu mai e atât de intens, pentru că învățarea se conjugă cu cunoștințele precedente și dezvoltă altele noi, pe care nu le aveam ca obiectiv... E ca și cum ele funcționează de la sine...

Căsuța comentariilor nr. 2

Efortul

Carol Dweck: „Efortul este unul dintre lucrurile care dau sens vieții. Efortul înseamnă că îți pasă de ceva, că ceva este important pentru tine și tu ești dispus să muncești pentru el. Viața ar fi mai săracă dacă nu ai fi dispus să apreciezi lucrurile și să-ți asumi obligația să lupți pentru ele.”

Julius Erving: „A fi profesionist înseamnă să faci lucrurile care îți plac atunci când nu ai chef să le faci.”

Rolul profesorului, formatorului, mentorului: (1) să educăm permanent cultura perfecționării; (2) să motivăm, să inspirăm bibliotecarii să aspire (ca obiectiv personal) la perfecțiune...; (3) să inducem forme ludice de învățare, exemple reale, din viața bibliotecilor și bibliotecarilor; (4) temele pentru acasă să se bazeze

pe obiective de învățare; (5) să promovăm abordarea sistemică sau asigurarea sistemicității, care i-ar conduce, pas cu pas, la perfecțiune.

Rolul instituției, rolul managementului instituțional: (1) să asigure medii de lucru încurajatoare pentru angajați ca aceștia să evolueze către perfecționare = drum direct către eficiență și satisfacție; (2) să ofere angajaților un cadru generator al perfecționării; (3) să conceapă și să susțină un cadru generator al posibilităților (viziune); (4) să nu încurajeze sindromul viorii a doua!; (5) să construiască un sistem de instruire după modelul „O mie și una de nopți”; (6) să abandoneze practica evaluării pe criterii de performanță ca unica corectă și eficientă; (7) să dezvolte o cultură a perfecționării; (8) să catalizeze constituirea unei comunități de perfecționiști.

3. Perfecțiunea este o asimptotă!

Ultima lege cere să ne amintim de legebră: o asimptotă este o linie dreaptă de care se apropie o curbă, fără însă a o atinge vreodată. Descurajator? Provocator!

Rolul profesorului, formatorului, mentorului: (1) să educăm permanent cultura perfecționării; (2) să motivăm apropierea bibliotecarilor de perfecționare; (3) să dirijăm bibliotecarii spre perfecțiune; (4) să inspirăm bibliotecarii să urmărească perfecțiunea; (5) să demonstrăm avantajele perfecționării prin exemple din domeniul nostru, din bibliotecile noastre; (6) să răspundem prompt la orice cerere, inițiativă a bibliotecarului de perfecționare; (7) să încurajăm dezvoltarea sistemelor personale de perfecționare ...

Rolul instituției, rolul managementului instituțional: (1) să asigure medii de lucru încurajatoare pentru angajați ca ei să evolueze către perfecționare = drum direct către eficiență și satisfacție; (2) să ofere angajaților un cadru generator al perfecționării; (3) să concea-

pă și să susțină un cadru generator al posibilităților (viziune); (4) să nu încurajeze sindromul viorii a doua!; (5) să construiască un sistem de instruire după modelul „O mie și una de nopți”; (6) să dezvolte o cultură a perfecționării; (7) să catalizeze constituirea a unei comunități de perfecționiști.

Noi nu suntem învățați să urmăm asimptota... Punctajul maxim la școală, la universitate este 10 puncte. Mai mult nu se poate. La bibliotecă, avem 100 puncte pentru gradul superior. Atât, mai mult nu se poate, cineva este de 150, oricum va fi coborât la 100, așa este regulamentul: nu umblați voi să atingeți asimptote, nu sunteți cosmonauți... Într-adevăr, asimptota perfecțiunii este frustrantă, dar în același timp atractivă. Interesul, satisfacția este în căutare mai mult decât în realizare. Perfecțiunea atrage tocmai pentru că ne scapă...

Căsuța comentariilor nr. 3

Asimptota

„Eu am gusturi din cele mai simple. Mă satisfac ușor lucrurile cele mai alese.”
(Oscar Wilde)

Perfecționarea este lucrul cel mai ales pentru care poți opta în carieră!

„Interacțiunile personale nu au asimptote. Soluțiile inovative la probleme nu se învechesc. Căutați realizări care nu sunt limitate.” (Seth Godin)

Bibliotecarii: să-și elaboreze *Sistemul personal de perfecționare*.

Pornind de la convingerea că bibliotecă se poate schimba, se poate transforma, bibliotecarii sunt contributori direcți la această schimbare. Ar fi un mod optimist de a munci. Cu părere de rău, bibliotecarii nu sunt sensibili la impact, iarăși o prejudecată lăsată de sistemele trecute... Și nu toți aderă la etosul profesiei de bibliotecar

pentru a face lucruri semnificative..., pentru a face munca semnificativă. Asta depinde de viziunea fiecăruia.

Fiecare angajat ar trebui să-și dezvolte un sistem propriu de perfecționare. Modelul pe care vi-l prezint are doar trei componente și e bazat pe modelul de cunoaștere a designerului – viziune, instrumente, experiențe –, pentru că sunt convinsă că avem nevoie de gândirea-design pentru a reuși transformarea bibliotecilor în instituții necesare vremurilor de astăzi, necesare oamenilor de astăzi.

Viziune

Cu toții avem o viziune care ne influențează acțiunile. Acțiunile cuiva care se vede doar o rotică în organismul bibliotecii diferă de cele ale unui angajat, care se vede un contributor la dezvoltarea organizațională, cu alte cuvinte, orientat spre perfecționare. Viziunea dezvoltă atitudinea!

Instrumente

Care sunt? De la teorii, perspective analitice și până la principii călăuzitoare – care pot fi învățate și aplicate pentru numeroase „probleme” legate de transformarea bibliotecii în instituția pe care o vrea comunitatea. Ne ajută trusa de instrumente conceptuale fără de care nu am putea rezolva aceste probleme. Teoriile, procesele și principiile ne permit să recunoaștem și să clasificăm problemele și să aplicăm instrumentele care s-au dovedit eficiente în circumstanțe asemănătoare.

Experiențe

Cea mai practică și tangibilă formă de perfecționare. Experiențele pe care le acumulăm sunt produsul viziunii și instrumentelor noastre care ne îndreaptă spre unele experiențe și ne apropie de altele. Acumularea experienței ne perfecționează acuitatea, abilitățile și competența.

Căsuța comentariilor nr. 4

Experiențele

Acuitatea este capacitatea de a face distincții între condiții asemănătoare, dar nu identice. O gospodină bună face distincție între o friptură care este deja gata și una care încă nu este gata.

Competența este capacitatea de a desfășura o activitate astfel încât să producă în mod consecvent rezultatul dorit.

Adevărata competență nu numai produce un rezultat sigur; produce în mod sigur rezultatul dorit.

Sistemul personal de perfecționare generează o spirală autoregeneratoare care dezvoltă atitudini, instrumente și experiențe care fac bibliotecarii capabili să conceapă noi metode de activitate, noi activități.

Sfatul adresat bibliotecarilor: responsabilizați-vă! Este, recunosc, destul de generic, doar e voia fiecăruia să-și dezvolte un sistem propriu de perfecționare pentru că sistemul propriu de perfecționare este sub controlul personal. Dar, amintim aici că atitudinea noastră față de perfecționare ne hotărăște destinul profesional. Inserăm o listă care include 25 de moduri prin care simțim perfecționarea...

25 de moduri prin care simți și recunoști perfecționarea

Perfecționarea nu se referă doar la efortul de a face ceva mai bine, apoi și mai bine, și mai bine... Nu înseamnă doar învățare, perfecționarea se simte, este văzută, este prezentă în biblioteci... Perfecționarea face diferența, pentru unii bibliotecari e chiar un mod de viață. Hai să însuflețim perfecționarea, să o transformăm din proces în entitate și să o considerăm un mod de viață și de activitate organizațională pentru că:

- 1) face parte din efortul de creare a oricărui produs / serviciu / activitate... încă din start..., nu ca reflexie tardivă;
- 2) este subiectul discuțiilor la nivelul managementului superior, al departamentelor cercetare, comunicare, relații cu publicul, resurse umane;
- 3) este obsesia arogantă a responsabililor de calitate;
- 4) transpare în sistemul de evaluare globală și individuală;
- 5) este încastrată în regulamentul obținerii gradului de calificare;
- 6) este reflectată în schema organizatorică (la BM Campusul competențelor);
- 7) este reflectată în ierarhiile informale;
- 8) poate fi văzută / sesizată în sediile bibliotecii și în toate filialele;
- 9) o descoperiți în cărțile elaborate și editate de bibliotecă;
- 10) o întâlnim pe paginile revistei de specialitate *BiblioPolis* sau ale altor materiale produse de bibliotecă;
- 11) ne bucură prezența ei în articolele bibliotecarilor publicate în reviste și ziare;
- 12) este prezentă la activitățile de instruire a bibliotecii;
- 13) omniprezentă la activitățile de socializare a angajaților;
- 14) este pusă în evidență în cadrul concursurilor profesionale;
- 15) este reflectată în alegerea celor care pleacă în deplasări profesionale cu comunicări;
- 16) este reflectată în politicile bibliotecii;
- 17) o descoperim pe site-ul, dar și pe blogurile bibliotecii și ale filialelor;
- 18) o putem admira la activitățile culturale, la diverse animații cu publicul;
- 19) o putem angaja... De pildă, vreau un supertraining de... Angajez cel mai bun trainer;

- 20) o regăsim în feedbackul utilizatorilor, partenerilor, donatorilor;
- 21) se materializează în aprecierile, premiile fondatorilor și forurilor ierahice, ONG-urilor, mass-mediei și în recunoștințele utilizatorilor;
- 22) ne putem lăuda cu ea;
- 23) ne poate face să zâmbim, să ne bucurăm;
- 24) ne poate face să ne simțim împliniți;
- 25) putem aspira cu ea la viitor.

„Ea”, perfecționarea, face parte din orice...aspectul/senzația/gustul/mirosul/culoarea serviciilor, birourilor, dependențelor, textelor, reclamelor, papetăriei bibliotecii... și lista nu se oprește aici... Perfecționarea este marea șmecherie a succesului, de fapt, întreaga șmecherie ... la (RAR ÎNTĂLNITUL EI) apogeu!!! Perfecționarea impregnează toate aspectele activității bibliotecii. Lista poate continua:

- aduce cuvinte de bine;
- ne pune în lumină, ne transformă în „guru” al bibliotecii, al domeniului;
- ne ajută să întrecem așteptările;
- ne face nume de referință;
- oferă loc tuturor care vor să se distingă;
- ne face să ne pară munca extraordinară, nemaipomenită;
- ne face expert;
- împlânzește munca;
- ne ajută să schimbăm perspectiva;
- ne conduce la măiestrie;
- ne face artiști ai meseriei;
- ne face valoroși;
- ne aduce aplauze;
- influențează climatul instituțional;

- face posibilă revitalizarea instituțională;
 - este furnizoare de identitate instituțională;
 - ne scade cota de depreciere;
 - ne crește cota de îndrăzneală;
 - face invizibilul vizibil!...
- Lista poate fi completată zilnic...

Efortul interior de a ne dezvolta viziunea, instrumentele, experiența trebuie corelat cu efortul exterior de a comunica și de a colabora cu acei colegi care tind către perfecționare. Conferința ABRM este spațiul extern excelent unde se poate produce aceasta.

Susținând un sistem propriu al perfecționării, putem obține mutații pozitive de mentalitate profesională transformându-ne într-un adept al perfecționării; putem căpăta măiestrie prin instrumentele alese; putem să intrăm în dificila, dar atractiva, aventură a urmării asimptotei perfecționării; putem căpăta fluentă în poezia insinuantă a transformării bibliotecii visurilor noastre, în biblioteca visurilor utilizatorilor noștri.

Referințe bibliografice

1. GODIN, Seth. *Ești de neînlocuit?* București, Ed. Publica, 2012. 352 p.
2. KAWASAKI, Guy. *Încântare. Arta de a influența sentimentele, gândurile și acțiunile celorlalți.* București, Publica, 2012. 280 p.
3. PINK, Daniel. *Drive. Ce anume ne motivează cu adevărat?* București, Publica, 2011. 260 p.
4. ZANDLER, Rosamund; ZANDLER, Benjamin. *Arta posibilului.* București, Publica, 2011.
5. SHARMA, Robin. *Călugărul care și-a vândut Ferrari-ul.* București, Vidia, 2010.

PARTENERIATUL – OPORTUNITATE DEOSEBITĂ DE REALIZARE

Genoveva SCOBIOALĂ,
director, Departamentul dezvoltare și comunicare

Abstract

The partnership is a phenomenon in the efficiency and the development of modern libraries. Modalities of interaction between several institutions involved in the common actions contribute to the expansion and improvement of offers, diversification of activities, the growing interest in the library.

Keywords: library, partnership, colaboration, image, promotion, Municipal Library B.P. Hasdeu.

* * *

Un factor operativ și favorabil în dezvoltarea unei instituții infodocumentare este parteneriatul, care presupune modalități adecvate de interacțiune a cel puțin doi actori implicați în atingerea unui obiectiv comun. Bibliotecile inițiază parteneriate cu instituții și organizații ce au scopuri similare – desfășurarea de activități cultural-educative, de instruire și dezvoltare umană și socială, de formare a deprinderilor de a reflecta și a se exprima etc. Colaborarea facilitează organizarea evenimentelor, contribuie la amplificarea promovării și la sporirea interesului și a atitudinii pozitive față de locul și rolul bibliotecii în comunitate.

Implicarea cu încredere a două sau mai multe părți își găsește expresia în eficientizarea acțiunilor comune, dar și în creșterea vizibilității lor și a prestigiului.

Parteneriatul consecvent și durabil contribuie la extinderea și îmbunătățirea ofertelor, la diversitatea activităților, la dezvoltarea resurselor și, nu în ultimul rând, la sporirea numărului de utilizatori.

Direcțiile de dezvoltare a parteneriatelor sunt impuse de mutațiile din socie-

tate și adaptarea la condițiile generate de ele, de preferințele și prioritățile utilizatorilor, iar cooperarea va avea șanse dacă va satisface la cote optime aceste exigențe.

Parteneriatele în biblioteci se încheie cu autoritățile publice locale, cu instituții de cultură, educaționale, cu asociații de creație, cu ONG-uri, cu biserici și, desigur, cu comunitatea bibliotecară.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, având o structură diversă a utilizatorilor, încearcă să-și diversifice și partenerii. Dar, așa cum peste 40% o constituie elevii și liceenii, și partenerii cei mai numeroși sunt școlile, liceele și grădinițele, urmate de instituții de învățământ superior, ale căror studenți constituie circa 30% din numărul utilizatorilor noștri.

Nu putem să nu amintim de parteneriatele cu uniunile de creație, împreună cu care valorificăm și promovăm cuvântul scris și rostit, operele de artă și cele muzicale. Un partener de încredere este mass-media, care contribuie plener la creșterea curbei vizibilității BM, diverse ziare, reviste, posturi de radio și TV mediatizând sistematic activitățile cuprinse în proiectele comune. Considerând parteneriatele drept soluții pentru extindere și îmbunătățire a activității, filialele au amplificat această oportunitate, făcând să crească considerabil numărul lor. Experiența acumulată prin parteneriate s-a dovedit a fi foarte utilă în evoluția proceselor de bibliotecă.

Cu scopul intensificării prezenței bibliotecii în comunitate, promovării serviciilor și ofertelor, sensibilizării altor instituții asupra rolului și importanței bibliotecii ca factor educațional și cultural BM a inițiat concursul *Cel mai reușit parteneriat*.

Filiile participante la concurs urmau să transmită relatările cu descrierea celor mai importante colaborări, ținând cont de: durata parteneriatului, implementarea noilor servicii, diversitatea acțiunilor, beneficiile obținute, promovarea imaginii, originalitatea, creativitatea în realizarea colaborării, utilizatori noi înscriși etc.

Juriul a identificat cele mai eficiente parteneriate nu numai prin prisma relatărilor, dar accesând și trimiterile la rețelele de socializare, postările pe bloguri etc., argumente certe suficient de convingătoare și credibile.

Astfel, cele mai cooperante și eficiente subdiviziuni s-au dovedit a fi:

– **Filiala „Ovidius” (Premiul I)** – pentru implicarea într-un nou proiect de parteneriat cu Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), în urma căruia s-a inaugurat Clubul „Café littéraire” cu scopul de a selecta și a promova tineri de creație și tineri traducători și o colaborare deosebită cu Institutul Confucius „Northwest Normal University”, Lanzhou, Republica Populară Chineză, din cadrul aceleiași instituții, având menirea de a familiariza cu limba, tradițiile și obiceiurile chineze comunitatea chișinăuiană;

– **Filiala „Transilvania” (Premiul II)** – cu proiectul unui deosebit salon de lectură „Ceaiul de la ora patru”, în colaborare cu Liceul Teoretic „Gaudeamus”. Acesta are menirea să direcționeze adolescenții spre lecturi valoroase, spre recitaluri din cele mai alese versuri, spre cercetare, analiză și critică literară. Salonul se bucură de un real succes datorită diversității activităților organizate, dar și a modalităților inovative de realizare;

– **Filiala Codru (Premiul III)** – pentru o colaborare fructuoasă pe parcursul a 25 de ani cu Centrul Comunitar pentru copii și tineri „Viitorul”, frecventat în bună parte de copii din familii vulnerabile. Biblioteca a demonstrat încă o dată comunității în

care activează, că nu este numai un punct de împrumut al cărților, ci este o rază de lumină pentru unele categorii de care societatea a uitat, încercând prin mai multe metode să le trezească dragostea de carte și de frumos, să-i socializeze, să comunice, să-i facă să se simtă utili.

Premii de încurajare au fost acordate **Filialei „L. Rebreanu”**, ce are o colaborare specială cu Departamentul carabinieri al MAI, promovând, astfel, valorile instituției infodocumentare, organizând activități de recreere a tinerilor aflați la serviciu în termen și oferind posibilitatea de a utiliza tehnologiile moderne de care dispune, și **Filialei „Ștefan cel Mare și Sfânt”** pentru unul dintre cei mai fideli și mai deschiși parteneri – Școala-grădiniță „Pas cu pas”, bazat pe un obiectiv comun: cultivarea spiritului creativ și critic în rândul elevilor.

Mai multe filiale au primit diplome de participare / consolare.

Aceste colaborări au asigurat filialelor apropierea utilizatorului de carte și de frumos, comunicarea reală și eficientă, unitate în acțiuni și comunicarea experiențelor. Dezvoltând parteneriate, biblioteca adaugă valoare vieții culturale, educaționale și spirituale a utilizatorului, facilitează asigurarea informațională, organizarea lecturii, petrecerea timpului liber, formarea deprinderilor de gândire și exprimare.

Acordurile de parteneriat antrenează multe eforturi, însă rezultatele obținute, beneficiile dau mari satisfacții profesionale, așa încât nici nu mai contează aceste încordări fizice sau intelectuale.

Spunea cineva că *între o idee bună și o faptă frumos realizată stau cel puțin două miști luminate*. Ei bine, bibliotecarii de la BM au multiple idei inovante, au parteneri pe măsură, dar și ferma convingere că relațiile de colaborare și cooperare sunt opțiuni de succes în realizarea strategiei de dezvoltare.

SITE-UL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU” – INSTRUMENT DE INFORMARE, INTERACȚIUNE, PROMOVARE ȘI COMUNICARE PROFESIONALĂ

Maria GONȚA,
șef serviciu, Departamentul tehnologia informației

Abstract

The site of the Municipal Library "B.P. Hasdeu" is a tool for information, interaction, communication and professional promoting. It provides information on activity of network branches, information services and electronic resources provided by the library. The article describes the structure, the importance and the use of website and is an opportunity to know www.hasdeu.md.

Keywords: The Municipal Library "B.P. Hasdeu", library, site, technology, www.hasdeu.md, internet, networks, social media, electronic resources.

* * *

Informația digitală și tehnologiile de rețea sunt absolut necesare pentru dezvoltarea instrumentelor de informare și comunicare în secolul XXI. Utilizând tehnologiile informaționale, filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” diversifică, îmbunătățesc serviciile, extind accesul la informație, conservă și prezervă informația digitală. Dezvoltarea resurselor și tehnologiilor pe internet oferă bibliotecii servicii noi de informare, de socializare și interacțiune prin intermediul rețelelor de socializare: Wiki, Twitter, YouTube, Flickr, Facebook etc. Prin tehnologiile digitale biblioteca își sporește capacitatea de a oferi asistența de bază pentru utilizarea tehnologiilor, educarea, oferirea instruirii și ajutorului în regăsirea informației.

Pentru a duce la creșterea credibilității bibliotecii, pentru a beneficia de acoperire la nivel național și internațional prin utilizarea metodelor de promovare online, pentru a crește imaginea bibliotecii, pen-

tru îmbunătățirea comunicării cu utilizatorii prin furnizarea de informații actualizate de bibliotecă, BM a renovat site-ul www.hasdeu.md.

Un site de bibliotecă este „utilizabil” atunci când:

- cititorii găsesc ușor ceea ce caută;
- răspunsurile oferite de bibliotecar pentru întrebările frecvente clarifică dilemele utilizatorilor și sunt ușor de localizat;
- sistemul bibliotecii de comandă este simplu de utilizat și intuitiv.

La renovarea site-ului BM nu s-a făcut abuz de grafică; dimpotrivă, s-a recurs cu prudență la „zorroane” și, pentru ca site-ul să nu se încarce prea greu, s-au utilizat doar două fonturi, iar designerii au folosit culori contrastante pentru fundal și text. Chiar dacă și sunt imagini puse pe fundal, s-a ales o culoare pentru site care nu se amestecă cu textul; paginile au o structură similară și cuprind un meniu în baza căruia se poate ușor de navigat. Un look unic al site-ului este asigurat de elemente ale brandului – logoul, care servește drept link de întoarcere la pagina principală.

Unul din principalii factori ai unui site actualizat este acela de a deține zona de administrare online a conținutului. Administratorul site-ului BM este responsabil de securizarea întregului site: de optimizarea motoarelor de căutare și de actualizarea paginilor (introducere / eliminare de text sau imagini, implementarea de noi funcționalități etc.) asigurându-i funcționare și interacțivitate.

Site-ul bibliotecii oferă acces la informația despre activitatea și funcționa-

litatea bibliotecii în ansamblu, fiind un instrument de informare, promovare, interacțiune și comunicare profesională.

Prin intermediul site-ului ne familiarizăm cu:

- structura organizațională → unde sunt localizate filialele și departamentele Bibliotecii Municipale (adresa, datele de contact, programul de activitate etc.);
- utilizarea serviciilor oferite de bibliotecă, ca de exemplu: înregistrarea la bibliotecă, conectarea la WiFi, rezervarea unui PC, asistență informațională la distanță prin serviciul de referințe online *Întrebă bibliotecarul*, care oferă răspunsuri la întrebările utilizatorului, direcționându-l către resursele informaționale din colecția bibliotecii și din internet;
- profesionalismul bibliotecarilor prin intermediul revistei de specialitate *BiblioPolis* care cuprinde informații din domeniul biblioteconomic, ziarul *BiblioCity*, blogul *Echipa „Hasdeu”* unde se partajează experiențele bibliotecarilor din cadrul bibliotecii și modulul *Biblioteca live*;
- e-bibliografiile (33 de e-bibliografii);
- baze de date (baza de date proprie: *Monitorul de Chișinău* și bazele de date abonate: EBSCO, Moldlex);
- achizițiile bibliotecii prin *Buletinul intrărilor noi* și *Edițiile periodice abonate de BM*.

Site-ul BM permite și:

- implicarea utilizatorilor BM în completarea colecției prin *Propuneri de achiziții* și în expunerea opiniilor, sugestiilor prin *Feedback*;
- accesul la colecția de carte prin OPAC, constituită din fondurile de carte ale BM (28 de filiale), fiind pe domenii în diverse limbi (română, rusă, engleză, franceză, ivrit, poloneză, germană, găgăuză etc.);
- promovarea activității bibliotecii prin *blogurile BM*. Blogurile pe lângă promovarea bibliotecii sunt și instrumente de documentare, ele au menirea de a publica experiențe, de a oferi ajutor în navigarea utilizatorilor în serviciile și activitățile bibliotecii. Promovarea are loc și prin modulul *Biblioteca live*, atunci când se desfășoară o activitate, rulează online evenimentul propriu-zis;
- utilizarea gratuită a publicațiilor electronice → care acumulează volumele lui Mihai Cimpoi, cărțile lui Radu Mihai Crișan despre Mihai Eminescu, cărți din domeniul biblioteconomic și publicații elaborate de colaboratorii BM. Textele integrale ale acestor documente le găsim pe ISSUU, Calameo și Openlibrary.com.

Site-ul contribuie semnificativ la maniera în care biblioteca realizează schimbul de informații, preponderent cu utilizatorii (efectivi și potențiali). Este vorba despre furnizarea unui volum de informații atractive și suficiente pentru a determina o reacție pozitivă a cititorilor. Claritatea, simplitatea, fără a uita elementul estetic al site-ului bibliotecii, constituie atribute care cresc vizibilitatea și implicit atractivitatea instituției pentru utilizator.

Activitatea de administrare și întreținere a unor rubrici din cadrul site-ului le revine și altor coordonatori din rețeaua Bibliotecii Municipale care, fiind ghidați de administratorul principal, îi ajută la elaborarea unui blog, plasează corect informația pe site și contribuie la dezvoltarea site-ului. Dar pentru a mări credibilitatea, eficiența site-ului și numărul de vizitatori, monitorizarea activității presupune:

- verificarea zilnică a funcționalității site-ului și a linkurilor;
- actualizarea și modificarea paginilor web;
- protejarea conținutului (textului și fotografiilor) împotriva copierii de pe site;

- monitorizarea permanentă a site-ului etc.

În vederea exploatării în bune condiții a resurselor în beneficiul utilizatorilor, BM „B.P. Hasdeu” vă propune și vă descrie principiile etice care stau la baza utilizării site-ului:

- accesați site-ul BM: www.hasdeu.md;
- consultați *Catalogul OPAC* (online);
- consultați *Resursele electronice* ale BM (baze de date, publicații electronice, e-bibliografii, buletinul intrărilor noi, liste bibliografice, revista *BiblioPolis*, ziarul *BiblioCity*);
- abonați-vă la revista *BiblioPolis*;
- lecturați blogurile filialelor din rețeaua bibliotecii (37 bloguri);
- accesați informația de pe site în limbile: română, rusă, engleză, franceză;
- utilizați cardul inteligent al bibliotecii;
- familiarizați-vă cu activitățile, evenimentele ce au loc la Biblioteca Centrală și la filialele din rețea.

Pentru a veni în întâmpinarea utilizatorului, pentru a oferi informație veridică și pentru a satisface necesitățile informaționale ale acestora, bibliotecarul are de respectat anumite principii și condiții:

- 1) să mențină transparența site-ului:
 - actualizarea în permanență a informației;

- transmiterea eficientă a informației;
- menținerea căilor de acces;

- 2) să respecte politica de confidențialitate:
 - confidențialitatea datelor utilizatorului;

- 3) să ofere accesibilitate:
 - accesarea fără restricții a site-ului tuturor paginilor;
 - menținerea abilității de regăsire a informației;
 - dezvoltare profesională;

- 4) să monitorizeze Feedbackul:
 - sugestii, propuneri;
 - comentarii, notificări;
 - reclamații.

Biblioteca are continuitate pentru că e un flux de aspirații care sunt transformate în realitate, pentru că în fiecare zi cărțile de pe rafturi își așteaptă admiratorii, culeșătorii, entuziaștii, iar numărul celor fideli să fie mereu în creștere. O oportunitate de promovare a propriei imagini ne este oferită acum și de site-ul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care permite și o comunicare mai activă cu utilizatorii, contribuind la îmbunătățirea activității bibliotecii, transformând caracterul informativ al bibliotecii în unul dinamic, orientat către utilizator. Suntem convingeți că relația noastră va fi într-adevăr minunată dacă noi vom oferi servicii și produse care funcționează întotdeauna foarte bine, iar utilizatorii ne vor oferi feedback constructiv.

ARHIPELAGUL BIBLIOTECILOR JAPONEZE (II)

Taro MIURA,
profesor asistent, Universitatea Meiji,
președintele Comitetului Relații internaționale al Asociației Bibliotecilor Japoneze

Abstract

L'histoire des bibliothèques au Japon diffère sensiblement de celles du vieux continent. Appuyé par une loi, le développement du réseau des bibliothèques publiques a

épousé les vicissitudes de l'Histoire du Japon moderne, de son essor à la sortie de la guerre aux difficultés d'une triple crise économique, démographique et maintenant écologique. Le développement technologique provoque

des changements rapides dans la plupart de bibliothèques japonaises: nationale, universitaires, scolaires, spécialisées et publiques. Le rôle de l'Association japonaise des bibliothèques, l'une des plus ancienne associations professionnelles au monde dans ce procès est évident.

Mots clés: *bibliothèque publique, Japon, bibliothéconomie, développement TIC, bibliothèque universitaire, bibliothèque scolaire, bibliothèque spécialisée, Association japonaise des bibliothèques.*

* * *

Biblioteca Națională Parlamentară

Biblioteca Națională a Dietei [Parlamentară] (BND – National Diet Library), fondată în 1948, este unica bibliotecă națională din Japonia. Misiunea ei este de a ajuta membrii Parlamentului să-și exercite funcțiile de deputați aleși. Biblioteca furnizează servicii de bibliotecă filialelor executive și judiciare ale guvernului și publicului larg. Ea oferă sesiuni de formare și diverse tipuri de asistență altor biblioteci din țară, asigură Depozitul Legal japonez și coordonează *Bibliografia Națională a Japoniei*. Ea este Centrul Național ISSN al Japoniei din 1976 și din 1989 este Centrul Regional pentru Asia al IFLA-Pac (Comisia preservare și conservare).

Biblioteca furnizează servicii online și offline prin intermediul PEB și al internetului. Din 2002 a început crearea bibliotecii digitale și din 2010 colectează datele referitor la publicațiile electronice produse de instituțiile publice și guvernamentale din Japonia. Biblioteca este preocupată și de digitizarea conținuturilor cu scop de conservare a documentelor.

Legea privind dreptul de autor, revizuită, permite Bibliotecii Naționale să digitalizeze documente fără autorizarea deținătorilor dreptului de autor.

Bibliotecile universitare

În 2009, în Japonia erau 773 de universități, care propuneau un ciclu de patru ani de studiu (*Daigaku*). 86 universități sînt atașate de universitățile naționale, 92 sînt publice, iar 595 – private. În ele studiază circa 2,8 milioane de studenți. La sistemul de învățămînt superior se adaugă 406 de instituții cu un curs de studiu de doi ani (*Tanki Daigaku* sau *Tandai*), avînd 160 000 de studenți. Numărul total de biblioteci universitare este de 1396, unde lucrează 10 959 de bibliotecari, dintre care 5223 pe o normă întregă.

În Japonia nu există certificare pentru bibliotecarii universitari, dar 60% dintre ei au certificatul *shisho*. Colecțiile bibliotecilor universitare includ 298 milioane de cărți și 4,1 milioane de ediții periodice. Bugetul pentru achiziții este de 68 miliarde de yeni (666 milioane de euro), ceea ce constituie 1% din bugetul total al instituțiilor.

În majoritatea bibliotecilor universitare, datele bibliografice și datele locale referitor la colecții sînt acumulate în baza de date NII (Național Institute of Informatics), numită *Nacsis-Cat*. NII girează și sistemul de furnizare a documentelor și împrumutul interbibliotecar din rețeaua de biblioteci Nacsis-III. 90% de biblioteci universitare au un catalog public online și cele mai importante dintre ele oferă acces la colecția de cărți rare. Bibliotecile universitare oferă acces deschis la mai mult de 100 de repozitorii instituționale, care permit consultarea articolelor din reviste științifice, rapoartelor din proiecte de cercetare, a documentației cu caracter pedagogic etc.

Legea privind crearea universităților datează cu 2003: de atunci ansamblul de universități din țară este regrupat conform unui statut corporativ și se presupune ca universitățile să dezvolte misiunea de cercetare și de studiu, bazîndu-se pe autonomie și independența în gestiune. Toți

colaboratorii lor, inclusiv bibliotecarii, au pierdut statutul de funcționari de stat și în acest context a apărut ideea managementului privat.

Începând cu 1990, creșterea permanentă a prețurilor la revistele științifice a constrâns bibliotecile să întrerupă abonarea la ele. Unele biblioteci s-au grupat în consorții și negociază contractele de acces la versiunea electronică a revistelor cu editori comerciali. Din 2002 Asociația Națională a universităților a deschis acces la mai mult de 2600 de reviste electronice, încheind contracte cu editori străini. Numeroase biblioteci universitare sînt deschise pînă seara tîrziu, și în timpul vacanței, pentru a permite studenților avansați și cercetătorilor să le viziteze în aceste perioade, răspunzînd în așa mod necesităților societății în instruire pe parcursul vieții.

Biblioteci școlare

În 2009 în Japonia erau 22 000 de școli elementare, 10 000 de colegii, 5000 de licee, 42 școli intermediare între colegiu și liceu, 1030 de școli speciale, practic toate dotate cu o bibliotecă școlară.

Legea bibliotecilor școlare din 1953 stipulează că în instituțiile de învățămînt trebuie să funcționeze o bibliotecă și un bibliotecar profesor (*shisho-kyoyu*). Conform legislației subsidiare privind bibliotecile școlare, care este în vigoare de 44 de ani, nu toate școlile puteau angaja *shisho-kyoyu*. În consecință, activitatea bibliotecarului școlar nu avea o bază legală clară. În anii '90 mai multe persoane au fost interesate să îmbunătățească situația bibliotecilor școlare. Conștientizarea importanței promovării lecturii în mediul copiilor, centralizarea educației în jurul copiilor, dezvoltarea culturii informației – iată cîteva aspecte care au generat schimbări.

Amendamentul la legea privind bibliotecile școlare din 1997 a fost reușit, pentru că a stabilit ca în toate școlile să fie cîte

un bibliotecar profesor, care nu este privat de cursuri. Este important de menționat că documentul se referea și la bugetizarea măsurilor, ce vizează ameliorarea localurilor și îmbunătățirea colecțiilor bibliotecilor școlare în perioada 1999-2000.

În 2007, pentru o perioadă de cinci ani, guvernul japonez alocă 10 miliarde de yeni (98 milioane de euro) guvernelor locale pentru ameliorarea colecției bibliotecilor școlare. În 2008, pentru aceleași cheltuieli, a fost distribuită suma de 20 miliarde de yeni (196 milioane euro).

Biblioteci specializate

Bibliotecile specializate diferă de alte biblioteci pentru că furnizează numai resurse sau servicii unice. Ele aparțin diverselor organizații. Conform unui chestionar, efectuat în 2009 de JSLA (Japan Special Libraries Association), lista, publicată în *Repertoriul bibliotecilor specializate din Japonia 2009*, include 1761 de instituții, printre care serviciile guvernamentale, autoritățile locale, instituțiile private, întreprinderi, universități, muzee, arhive etc.

JSLA este una din principalele asociații, din numărul celor atașate la bibliotecile specializate, cu cel mai mare număr de membri. Ea propune diverse activități, organizează seminare, publică revista *Biblioteci specializate*, precum și *Mail Magazine Sentokyo*, gestionează propriul blog și inițiază sondaje referitoare la activitatea bibliotecilor specializate cu scopul identificării căilor de dezvoltare a lor și a personalului. JSLA colaborează la nivel internațional cu SLA (Special Libraries Association, SUA) și cu alte biblioteci specializate din Asia.

(După: *Bibliothèque*. 2012, nr. 61, p. 12-14)

TÂRGUL INOVAȚIILOR: ÎN AȘTEPTAREA AȘTEPTĂRILOR...

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Se zice că capacitatea de inovare ne definește destinul, iar așteptările ne influențează întreaga activitate. În psihologia persuasiunii există acest principiu fundamental numit legea așteptării. Practic, legea așteptării spune: comportamentele pe care le așteptăm din partea celorlalți au șanse mari să se manifeste în realitate.

Ce așteptări a avut echipa Novateca de la Târgul Inovațiilor de bibliotecă?

Echipa Novateca, convinsă că bibliotecarii au nevoie de schimburi stimulative de idei cu alții, a organizat evenimentul – loc ideal pentru a susține acest schimb. Așa cum o stare de fapt nu poate fi evaluată decât la locul faptei, am profitat de tehnica și efectele benefice ale feedback-ului, care are puterea de a reduce ambiguitățile și de a furniza informații relevante despre calitatea activității realizate.

Cunoscând natura umană de a pune în evidență aspectele negative și greșelile mai degrabă decât aspectele pozitive sau realizările și știind că programul este foarte consistent, iar oamenii, în graba de a critica, trec cu vederea aspectele pozitive Echipa Novateca a hotărât să culeagă altfel feedbackul. S-a aplicat o metodă lejeră, nonformală, pe un eșantion de bibliotecari doar din bibliotecile expozante. Fiecărei bibliotecii i s-au repartizat stikere colorate (post-it-uri de aceeași mărime), pe care trebuiau să scrie ceva despre eveniment și să le posteze pe bradul stilizat al Târgului. Metodologia aplicată se baza pe principiul întâietății: dacă sunt prezentate în primul rând aspectele pozitive, atunci criticile pot fi ascultate și înșușite mai ușor.

Am mizat și am pariat pe aspectul pozitiv – aceasta era așteptarea Novatecii.

Bradul a acumulat 152 de posturi cu feedback, dintre care doar 10 au avut tentă critică.

Putem clasa aceste zece „nemulțumiri” la feedback constructiv mai altfel decât negativ / critic pentru că prima parte a mesajului este pozitivă. De exemplu: *e un lucru bun de a face schimb de experiență, dar puțin spațiu, cu părere de rău, pentru expunere; în general e bine, dar mi s-a acordat puțin spațiu pentru vernisarea expoziției; e bine că s-a făcut așa eveniment, dar e rău că e prea încărcat cu activități și nu dovedim la toate; frumos eveniment, dar e umbrat de frustrarea că nu avem laptop pentru demonstrațiile pe care le-am pregătit* etc. Câteva nemulțumiri se referă la premii, semn că bibliotecarii au scris feedbackul la finele Târgului și au evaluat întreaga desfășurare a evenimentului: *premiile trebuiau desemnate pe categorii – parteneriate, incluziune digitală, recreere, creativitate, diversitate etc., astfel rata bibliotecarilor mulțumiți ar fi fost mai mare...; bibliotecarele au vrut să fie toate apreciate cu câte ceva simbolic... pentru încurajare*. Doar trei postări s-au referit la modalitatea de premiere și la concursuri, rată infimă în raport cu numărul total.

Ce așteptări au mai avut bibliotecarii participanți / expozanți de la Târg? Majoritatea nu știau la ce să se aștepte – participau pentru prima dată la așa fel de întrunire profesională, erau foarte responsabili și aveau un singur obiectiv: să se prezinte cât mai bine. Așa au și scris mulți: *nu m-am*

șteptat la așa ceva! Însă pe parcurs s-au orientat și au înțeles că Târgul oferă instrumente, tehnici, metode, cunoștințe, inspirație. Au înțeles că doar atunci când oamenii și inspirația cooperează – înseamnă că sunt pe drumul cel bun... Față în față, *mano a mano* au interacționat, au creat conexiuni umane care pe mulți i-au determinat să se răzgândească, să se angajeze, să se implice, să-și schimbe în bine atitudinea pentru viitorul bibliotecii...

Inovațiile nu se nasc din nimic, ele reprezintă activitatea orientată pe un scop precis. Modernizarea bibliotecilor nu e un drum ușor, e un drum greu, dar, susținut de Novateca, va fi unul frumos, fascinant, către succes: „Am găsit aici idei pentru tot anul viitor; Cunoștințe, idei, cu carul...; Târgul aduce schimbarea în bibliotecă; Am aflat atâtea lucruri bune...; Am aflat atâtea idei, inovații pentru viitor; Ateliere foarte interesante; Am acumulat experiență, cunoștințe, prieteni; Un bun început de an o să avem, cu inovații; Am împrumutat idei, servicii noi pentru viitor de la alții; Târgul ne-a trezit din amorțeală; Prilej de a cunoaște biblioteca modernă, complexă, inovativă” etc.

Bibliotecile din programul-pilot au avut curajul pentru a începe marea revitalizare și inovare. Târgul ne-a demonstrat că au destul curaj pentru a avea succese și mai mari, în continuare. Participând la Târg, bibliotecarii au dovedit că sunt pregătiți să fie trup și suflet cu ideea de

inovare a bibliotecilor: „Ne bucurăm că ne-am încadrat și noi și am dat un nou aspect bibliotecii; Novateca să cuprindă toată țara, Noi vom depune efort oricât s-ar cere; De pe acum ne pregătim de viitor; Această zi ne-a încărcat cu atâta speranță, atâta elan pentru bibliotecile noastre; Bibliotecile pot să se inoveze și să aducă bucurii altora, celor care o utilizează; Novateca ne-a trezit din amorțeală; Târgul a trezit societatea și domeniul arătând aportul potențial al bibliotecii pentru societate; Suntem moderne!!! Sunt incomparabile bibliotecile noastre de azi cu cele de atunci!!! Și viitorul ne aparține!!!; M-am convins că cei de la periferie nu sunt atât de departe de capitală prin ceea ce au prezentat; Târgul a demonstrat că bibliotecarii pot fi creativi, inovativi, iar bibliotecile pot fi dinamice; Bibliotecarele depun suflet în tot ceea ce fac; Mergem înainte cu inovații!” etc.

Novateca a fost gratificată cu multe cuvinte frumoase. Și pe drept cuvânt. A exersat o experiență și un efort emoțional și a câștigat. Actul de a lua inițiativa, de a o oferi ceva surprinzător, de a fi creativ, de a pune în scenă un spectacol – acestea sunt lucrurile pe care bibliotecarii le-au apreciat: „Mulțumiri inimosului colectiv Novateca; Organizare ireproșabilă!; Târgul de astăzi a fost unul de excepție; E bine, e a dracului de bine; Mulțumiri echipei Novateca pentru minunata organizare a evenimentului; Nu am crezut că voi trăi emoțiile pe care le-am trăit

la Târg...; Sărbătoare fără seamăn; Novateca... ne-a zăpăcit de bucurie, de împlinire, de magie, de mândrie...; Târgul Inovațiilor de Bibliotecă va fi un punct de referință pentru profesia noastră așa că va diviza istoria noas-

tră recentă a biblioteconomiei moldovenești în «până» și «după» Novateca» etc.

Sentimentul de încântare, cum bine spune revoluționarul managementului Guy Kawasaki, poate apărea în sate sau în capitală, în birouri sau în săli de sport, în săli de consilii sau pe internet. Poate apărea și la un Târg. Acest sentiment determină o schimbare voluntară a sentimentelor și a gândurilor, iar din acest motiv, și a acțiunilor. Încântarea transformă situațiile și relațiile sociale. Convertește ostilitatea în amabilitate. Remodelează amabilitatea în afinitate. Transformă scepticii și cinicii în persoane încrezătoare. Toate acestea le găsim exprimate în stikerele cu feedback.

Noi, echipa Novateca, suntem convinși că bibliotecarii participanți, mai ales cei care și-au exprimat atitudinea față de organizarea și desfășurarea Târgului, vor putea da formă propriului viitor modern. Feedbackul acumulat ne-a oferit destule informații despre modul în care au fost influențați, despre cum ei i-au influențat pe alții, cum și-au schimbat percepțiile despre viitorul, în viziunea lor incert, al bibliotecii și în puterea Novatecii de modernizare a bibliotecilor. Nu ne-a costat nimic, doar un mic efort de voință și un oarecare consum de timp, iar rezultatele ne-au surprins extrem de plăcut! Pentru că feedbackul este o forță motivatoare, întărește anumite comportamente productive în cadrul instituțiilor organizatoare și al celor participante, consolidează încrederea în sine, angajamentul față de organizație și, bineînțeles, conduce la creșterea satisfacției profesionale.

Toate lucrurile pentru care suntem recunoscători vindecă... Recunoștința bibliotecarilor ne-a vindecat de stresul pre-târg, de așteptarea așteptărilor..., iar succesele înregistrate ne-au dat energia necesară pornirii la drum cu Programul Național.

Concluzii sau lecții învățate:

1. Un târg contribuie și impulsionează dezvoltarea bibliotecarilor, îi transformă în oameni de acțiune: bibliotecarii sunt atenți la posibilitățile lor de dezvoltare și la posibilitățile de dezvoltare ale celorlalți.
2. La târg se pune în mișcare un ciclu de stimulări reciproce și de evoluții. În consecință, dacă alții se dezvoltă și pot, dacă totul în jur semnaleză o evoluție, această situație și stare se răsfrânge și asupra altora... (Aceasta s-a văzut destul de clar – bibliotecarii expozanți nu s-au concentrat doar asupra prezențelor lor. Din ajun se ajutau reciproc la amenajarea standurilor, se felicitau, își laudau colegii, se fotografiau... se simțeau mulțumiți că contribuie cu mai mult și ofereau celorlalți mai mult.)
3. Starea generală, indusă de eveniment, este că bibliotecarii sunt pregătiți pentru marea călătorie de modernizare a bibliotecilor și vor folosi toate forțele pentru a transforma biblioteca veche într-una nouă, inovantă.
4. Evoluția către o bibliotecă modernă are nevoie de oameni cu viziune și spirit inovator care să dezvolte o structură demnă de încrederea comunitară și care să croiască noi drumuri către interesele comunității. Târgul Novateca a fost imboldul variațiilor transformării de mentalitate profesională și de angajare comunitară.
5. Asemenea evenimente, de împărtășire a ideilor, îi entuziasmează pe oameni, îi apropie și îi ajută să-și descopere noi forțe.
6. Bibliotecarii erau mândri de realizările lor, mândri de echipa Novateca; fiecare a venit cu câte o noutate și au sărbătorit succesele lor, mai mici sau mai mari, dăruindu-le colegilor energii noi. Exemplele colegilor serveau drept motivare și încurajare să realizeze și alte idei...

IMPRESII DE LA TÂRGUL INOVAȚIILOR DE BIBLIOTECĂ

Maria GONȚA,
șef serviciu, Departamentul tehnologia informației

Mă conving pe zi ce trece că bibliotecă a devenit un loc în care oamenii pot să învețe, pot să-și dezvolte noi abilități, să descopere noi orizonturi, pot să se manifeste creativ, dar, înainte de toate, bibliotecă a fost și rămâne un spațiu deschis al comunității, în care oamenii vin din propria alegere, din propria voință pentru a comunica, a se consulta, a împărtăși gânduri, pentru a face schimb de experiență, de idei și pentru a socializa între ei.

Târgul inovațiilor de bibliotecă s-a organizat cu un scop nobil și e de menționat că s-a organizat pentru prima dată în Republica Moldova. Prin intermediul acestui eveniment de amploare s-a pecetluit importanța acestei instituții, s-a valorificat existența acesteia și s-a prezentat bibliotecă modernă, bibliotecă fără granițe și cu cele mai inovatoare servicii. Datorită programului Novateca și la inițiativa acesteia, bibliotecile publice s-au manifestat demn, s-au prezentat cu cele mai frumoase produse, cu cele mai inovatoare servicii în domeniu, utilizând cele mai moderne tehnologii, au distribuit cele mai atractive materiale promoționale și au luat parte la cele mai interesante activități cu cele mai calde gânduri.

La acest eveniment Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a adus o contribuție deosebită prin prezentarea celor mai eficiente și inovative servicii oferite de BM: înregistrarea utilizatorului – *Fii deștept, ia un card inteligent!* (s-a realizat un baner și înregistrarea pe loc a doritorilor de a obține un card la BM); serviciul de referințe online „Întreabă bibliotecarul” – *BiblioSesam* (prezentare online în Prezi și distribuirea materialelor promoționale); blogul *Chișinău, orașul meu* (prezentare online în Prezi, realizarea unui poster și

distribuirea materialelor promoționale); prezentarea site-ului BM www.hasdeu.md – *La distanța de un click* (expunere online în Prezi și distribuirea materialelor promoționale), inclusiv servicii oferite de filialele BM prin prezentarea unor activități inovative cum ar fi: *Dădaca-Minune*, proiectele *Chișinăul muzical*, *Chișinăul juridic online* etc.

Pe lângă toate acestea BM a manifestat un interes deosebit de a destinde puțin atmosfera, de a o degaja prin realizarea unor activități interesante pe lângă toate serviciile legate de bibliotecă: *masterclass* – cum se confecționează cadourile de Crăciun, precum și bijuteriile din lut polimer; *fundraising* – posibilitatea de a savura o cafea împreună cu cei dragi, fiind preparată de Alexandru Stucalov; *distracții* – un zâmbet pentru bibliotecari cu Alexandru Plăcintă, caricaturist etc. Alte contribuții ale BM și destul de importante sunt realizarea dominoului din cărți și desfășurarea flash-mobului în cadrul acestui eveniment, care au adus o notă pozitivă și efect maxim atât pentru participanți, cât și pentru cei prezenți la acest Târg al inovațiilor de bibliotecă.

Bibliotecarii au fost și sunt cei care activează în bibliotecă și care depun suflet în satisfacerea necesităților informaționale ale cititorului care vine la bibliotecă și care accesează bibliotecă online, sunt cei care acordă prioritate lucrurilor frumoase, utile societății și nu renunță la valorile acesteia. Acest eveniment i-a unit, i-a apropiat și a demonstrat încă o dată importanța și necesitatea serviciilor oferite de bibliotecă. Târgul inovațiilor de bibliotecă a adunat gânduri bune, oameni dragi, suflete deschise și căldură spirituală.

VIAȚA FILIALELOR

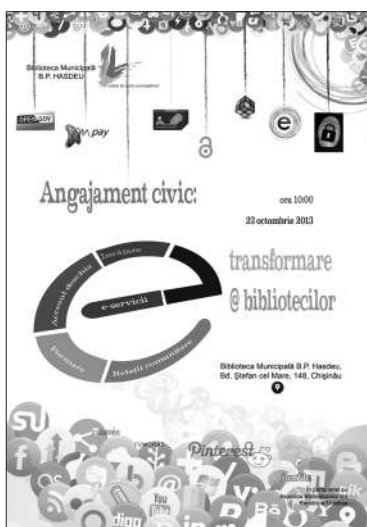
BIBLIOTECA, UN INTERMEDIAR OPTIM ÎN INTERACȚIUNEA DINTRE CETĂȚENI ȘI STAT*

Mariana HARJEVSCHI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”

Bine ați venit la Conferința **Angajament civic: e-transformare @ bibliotecii!**

Este o altfel de conferință, pe care am conceput-o împreună cu colegii mei de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. O conferință la care ne-am propus să aducem în vizor subiecte privind aplicarea tehnologiilor informaționale de către biblioteci și mobilizarea comunității de utilizatori în vederea beneficiilor de informații și servicii publice online în cadrul instituțiilor bibliotecare. Ne-am dorit mult să interacționăm, să dialogăm, cu experți de dincolo de breasla noastră bibliotecară pentru a exprima disponibilitatea, dar și a accentua mai profund semnificația iminentă a bibliotecilor ca spațiu unde cetățenii își pot exercita drepturile civile fundamentale.

Pentru o guvernare deschisă, este esențial să se aplice tehnologiile informaționale, și asta pentru a menține, în special, dialogul dintre instituțiile statului și societatea civilă, ceea ce ar stimula exploatarea strategiilor de cooperare in-

teractivă și potențialul pe care îl oferă inclusiv rețele sociale, creșterea transparenței guvernamentale și de a îmbunătăți accesul la informații. Schimbul permanent de informații între Guvern, societatea civilă și public este fundamentală pentru formularea priorităților de dezvoltare socială și economică, inclusiv creșterea capacității de inovare a țării.

Implicarea bibliotecilor în acest context permite accesul liber la informa-

țiile oficiale, interacțiunea dintre cetățeni și stat prin intermediul bibliotecilor, bibliotecarilor pentru a utiliza resursele de e-guvernare și tehnologii, implementarea unei campanii de sensibilizare și promovarea a e-guvernării.

Conferința de astăzi tinde să aducă mai aproape de comunitatea bibliotecară inițiativele și mijloacele care ar putea ajuta bibliotecile din țară pentru a-și moderniza și a-și extinde serviciile de informare publică, pentru a sprijini echitabil accesul publicului la informații, amplificând inițiativele guvernelor deschise.

Da, bibliotecile, fie publice, fie academice, pot ajunge în mod direct la cetățenii ce au nevoie de serviciile de e-guvernare, la comunitățile urbane, care, în goana zilnică a grijilor, pot miza pe suportul bibli-

* Alocuțiune rostită la deschiderea Conferinței *Angajament civic: e-transformare @ bibliotecii*, care s-a desfășurat la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” pe 23 octombrie 2013.

otecarilor sau pe zone izolate din mediul rural, unde accesul la internet este mai limitat, astfel conectându-i pe aceștia la oportunități educaționale, economice sau sociale care sunt oferite online.

În contextul în care bibliotecile din Republica Moldova în general se dotează din interior, altele sunt susținute prin intermediul Programului *Novateca*, extinzând accesul la internet, iar autoritățile extind dialogul cu cetățenii prin intermediul serviciilor de e-guvernare, numeroase comunități pot beneficia, de centrul eGov.

Bibliotecile sunt instituții care susțin demersul democratic de unde derivă și statutul lor special de a asigura accesul la informații și servicii, inclusiv la cele publice.

Astfel, parteneriatul dintre Centrul e-Guvernare și Programul *Novateca* vin exact la momentul potrivit pentru a asigura dezvoltarea și implementarea agendei *e-Transformare*, care oferă platforme naționale de guvernare electronică și un sistem electronic național, creând servicii digitale. Aceasta sporește accesul populației la serviciile publice digitale.

De ce Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”? Pentru că prin activitățile sale BM și-a dovedit rolul pozitiv pe care îl deține în stimularea spiritului civic activ. Statisticile plasează BM în categoria celui mai utilizat, fizic și online, serviciu public, din comunitate. Peste două milioane de vizite anual în cele 30 de filiale localizate în Chișinău. BM furnizează propriile servicii – tradiționale și electronice. BM a fost, încă de la începuturi, instituția-cheie de susținere a participării civice. BM este singura instituție municipală care are un program de lucru cu publicul maximum apropiat nevoilor utilizatorilor.

De ce în colaborare cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova? Pentru că în ABRM se menține și se dezvoltă, în ultimii ani, o nouă modalitate de comunicare a bibliotecarilor, un dialog profesional. Asociația este forumul nostru al tuturor la

nivel național de influențare a politicienilor și factorilor de decizie, un instrument ce veghează interesele bibliotecilor și bibliotecarilor, un forum de integrare în comunitatea globală bibliotecară.

Astfel, împreună putem promite (și rezolva!) o cooperare strânsă pentru extinderea accesului la serviciile e-Guvernare prin intermediul bibliotecilor, în parteneriat, pentru a asigura un angajament civic al fiecăruia.

Astfel, ne dorim un transfer de experiențe, cunoștințe și bune practici în cadrul acestei conferințe pentru a transforma bibliotecile în instituții moderne, performante, interactive în baza utilizării tehnologiei informației și comunicațiilor, inclusiv revitalizarea rolului acestora în promovarea accesului la informații de interes public prin promovarea e-platformelor. Săptămâna aceasta este Săptămâna Internațională a Accesului Deschis. Pentru bibliotecile din Republica Moldova este un prilej de a comunica, de a se conecta la impulsul global pentru împărtășirea deschisă și inițierea unor schimbări de politici la nivel local. Iar prezenta conferință va pune în evidență

această platformă, pe parcurs vor fi oferite premii pentru cele mai active biblioteci implicate în campania de promovare la nivel instituțional al accesului deschis.

BM poate avea un rol activ mediator și coordonator, asigurând accesul la informațiile comunitare cu o acoperire foarte largă și accesibile tuturor aspectelor vieții comunității locale, prin crearea și susținerea parteneriatelor cu organizațiile publice, de voluntariat, private: departamentele serviciilor sociale, serviciile de sănătate, colegiile și universitățile, liceele, școlile, organizațiile de consultanță juridică, socială pentru cetățeni, organizațiile minorităților etnice, instituțiile din sectorul privat, companiile media locale, organizațiile de acordare a ajutoarelor, subvențiilor. Dar este oare suficient? Pentru a ne spune mai multe despre ce soluții de interacționa mai bine, mai eficient, BM a invitat pe dl **Codru Vrabie**, trainer, consultant și facilitator în domeniul bunei guvernări și reformei administrației publice din România. Ca să înțelegem cât de motivată este prezența dumnealui, vom preciza că dl Codru Vrabie este coautor a peste 20 de rapoarte de monitorizare / evaluare, articole și manuale pentru administrația publică și cetățeni; de asemenea, a contribuit la redactarea mai multor acte normative privind accesul la informații de interes public și transparența / participarea publicului în cadrul proceselor decizionale. Are peste 10 ani de experiență națională și internațională în training și consultanță în domeniile accesului la informații de interes public, transparenței decizionale, tehnicilor de advocacy, politicilor publice și politicilor anticorupție, managementului public și nonprofit. Mai menționăm că prezența sa este posibilă grație Programului FOND, Fondului de Mobilitate pentru Experti România – Republica Moldova.

Astăzi, cele mai diverse soluții, platforme, servicii și alte aplicații oferite de instituții publice sunt disponibile pe in-

ternet. Centrul de e-Guvernare susține, în cadrul Strategiei *e-Transformare*, soluții pentru cetățeni, pentru business, pentru guvern. Prin urmare, toți cetățenii sunt invitați să utilizeze un calculator pentru a accesa aceste servicii publice, firește. La bibliotecă, oferim acces la internet, iar rezidenții sau simplii vizitatori vă ajută să găsiți informațiile de la nivelul guvernamental și serviciile de care au nevoie. În acest context, **Stela Mocanu** a pregătit o amplă prezentare despre serviciile de e-guvernare în Republica Moldova. Stela a participat activ la elaborarea Agendei *e-Transformare*, conceptul Guvernării Electronice în Republica Moldova. În prezent este directoare executivă a CGE, creat în august 2010. Stela are o vastă experiență în domenii precum: *Democrație, Guvernare, Politică, Economie, Egalitate în drepturi a femeilor și bărbaților, Societate civilă*. A obținut diploma de master în administrație publică la Școala de Guvernare „Kennedy” a Universității Harvard. În perioada studiilor la Harvard a făcut parte din Programul Fellow Mason & Kokkalis.

Biblioteca trebuie să dezvolte o nouă generație de servicii informaționale, să creeze oportunități, să-și extindă serviciile din perspectiva integrării e-transformării, iar noi, ca o comunitate specifică, să ne extindem și să dezvoltăm o abordare participativă.

Sper că am punctat împreună importanța interacțiunii instituțiilor statului cu cetățenii, prin intermediul mijloacelor electronice, bibliotecilor revenindu-le rolul de instituții strategice ce pot facilita transferul optim de informații dinspre autorități spre cetățeni și viceversa. Accesând mijloacele comunicării online, prin intermediul bibliotecilor, cetățenii pot fi informați și își vor putea exprima opiniile privind activitatea instituțiilor administrative mai rapid, beneficiind de aceste servicii mai rapid și mai eficient.

ANGAJAMENT CIVIC: E-TRANSFORMARE @ BIBLIOTECILOR

Savela STARCIUC,
director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”

Societatea contemporană se metamorfozează foarte rapid, mai ales în mediul virtual. Or, dat fiind faptul că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este orientată să fie în pas cu tendințele comunității și, simultan, realizează o activitate dinamică în spațiul virtual, devine firească necesitatea de a realiza o tranzacție de informație curentă, care să reflecte inovațiile din rețeaua mondială.

Conferința anuală a bibliotecarilor, intitulată sugestiv *Angajament civic: E-transformare @ bibliotecilor*, a dezvoltat conceptul de promovare web și de transformare inteligentă. Discursul de deschidere, prezentat de Mariana Harjevschi, directorul general al BM, a dat tonul conferinței și a dat startul comunicărilor. Discursurile-cheie au aparținut lui Codru Vrabie, președinte EPAS, din România, și Stelei Mocanu, directorul Centrului de Guvernare Electronică. Acești specialiști au sintetizat modulele de abordare a transformării bibliotecilor în mediul internetului și au generalizat că acesta este un spațiu de promovare prin care devine posibilă concordanța cu toate schimbările și, concomitent, să respecte angajamentul civic.

Au urmat trei paneele de comunicare, moderate de Elena Butucel, prim-director adjunct al BM, Ludmila Pânzaru, director adjunct al BM și, respectiv, Tatiana Coșeriu, director adjunct al BM. Primul panel a elucidat subiectul de transformare a bibliotecilor în contextul relațiilor comunitare și a așteptărilor utilizatorilor. Veronica Crețu, membru al Grupului de lucru E-Government / Open Government, a demonstrat rolul bibliotecilor în susținerea unui guvern deschis, prin care comunitatea are acces direct la serviciile web de guvernare. Liuba Ciobanu, directorul Filialei „Ovidius”, a apreciat parteneriatul în planul asigurării diversității de comunicare, prin care se impune extinderea promovării informaționale, culturale și sociale. Natalia Ciorbă, șef oficiu la Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, a prezentat serviciul „AstroClub Moldova”, pe care l-au organizat într-un grup deschis pe Facebook, iar unul din cei mai activi utilizatori și membru al AstroClubului a explicat conceptual scopul de educare științifică a tinerilor de la amatorism la cercetări riguroase. Dna dr. Lidia Kulikovski a dezvoltat conceptul de comunitate inteligentă în inovațiile de bibliotecă din Programul *Novateca*, prezentând un discurs ca o opțiune pentru comunicarea cu publicul și pentru idei inovatoare. Acest panel s-a finalizat cu premiera celor mai reușite parteneriate, de către Genoveva Scobioală, directorul Departamentului dezvoltare și comunicare al BM. În acest context, felicităm Filiala „Ovidius”, care a luat Premiul I în acest concurs.

Al doilea panel a adus în prim-plan aspectul cultural promovat prin inter-

mediul produselor virtuale. Ion Bargan, director al *Bestseller.md*, a explicat cum pot fi utilizate cărțile electronice și rolul lor în dezvoltarea ulterioară a bibliotecii. De aici au descins păreri interesante în organizarea unei biblioteci virtuale în care să fie disponibile cărți electronice. În această ordine de idei, sperăm că pe viitor se va stabili un rap-

port de colaborare și schimb de informații profesionale pentru a realiza această idee și pentru a prinde valul ultimelor tendințe ale comunității globale. Directorul Bibliotecii Centrale, Savela Starciuc, a prezentat activitatea culturală a BM „B.P. Hasdeu” în mediul electronic: pe blog, pe rețelele de socializare etc., unde s-a observat o productivitate a cărei linie medie este în progres vizibil, mai ales după redeschiderea bibliotecii. Gabriela Bulduma, de la Departamentul „Memoria Chișinăului”, a făcut o prezentare amplă a blogului și dispunerea informațiilor în cadrul acestuia. În acest mod, utilizatorii au acces deschis la informații ample, verificate din surse sigure. Totodată, acest blog asigură o monitorizare a situației diacronice și sincrone a activității Chișinăului și a personalităților care atestă dinamicitate în construirea imaginii capitalei noastre în calitate de centru cultural-istoric, social-politic, literar-artistic etc.

Ultimul panel a început sub semnul modernizării pe plan profesional prin prisma noilor tehnologii informaționale expuse în comunicarea conf. univ. dr. Nelly Țurcan, care a subliniat importanța realizării unei concordanțe dintre serviciile și

resursele bibliotecilor publice cu tehnica din contemporaneitate pentru a urma cursul firesc al societății. A urmat Valerian Tăbârță, de la INFONET, care a propus drept soluție pentru valabilitatea temporală modulul e-learning, în care a adus drept exemplu experimentul ce a luat amploare și se bucură de succes în Universitatea de Stat din Moldova, prin platforma moodle. Dumitru Crudu, scriitor și directorul Filialei „Ștefan cel Mare și Sfânt”, a întărit prin argumente ideea că blogul este unul dintre mijloacele cele mai eficiente de a promova biblioteca, dar și de a culturaliza populația chișinăuiană. În încheiere, Olga Morozan a expus o serie de platforme virtuale de colaborare educațională și de centralizare a datelor online, sintetizând rolul lor într-un secol al vitezelor și al comodității psihosociale.

Impactul acestei conferințe poate fi evaluat în contextul sesiunilor de feedback, prin care s-a manifestat interesul bibliotecarilor pentru o promovare corectă și de succes a instituțiilor ce le reprezintă, astfel exprimându-și dorința de a se încadra plenar în activități diverse de natură să realizeze scopul primordial pe care și l-au propus.

PROGRAMUL DE LECTURĂ CHIȘINĂUL CITEȘTE O CARTE LA ANIVERSARE

Svetlana JAVELEA,
șef, Serviciul programe, activități cu publicul,
Departamentul dezvoltare și comunicare

Totul a început acum zece ani, în urma unei vizite de documentare a dnei dr. Lidia Kulikovski (pe atunci director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”) în Statele Unite ale Americii, în urma căreia a rezultat implementarea programului de lectură *Chișinăul citește o carte*, analogul programului american *One City One Book* (în traducere din engleză: *Un oraș – o carte*). În acel an, 2004, orașul Los Angeles citea *451° Fahrenheit*, autor Ray Bradbury, cetățean și locuitor al acestei zone culturale, cartea avînd 51 de ani de la apariție (1953), iar autorul – 84 de ani de la naștere (1920). Admirabil faptul că Primăria a editat atîtea exemplare ale cărții, cîți locuitori avea la acel moment orașul Los Angeles – circa trei milioane 800 de mii.

Motivată de dorința de transformare a Bibliotecii Municipale, pentru afirmarea ei ca centru al comunității și aflîndu-se mereu în căutare de servicii, oferte noi și moderne, la revenire acasă, dna L. Kulikovski a implementat acest program de lectură, numindu-l, așa cum îl cunoaștem cu toții astăzi – *Chișinăul citește o carte*.

Încă din start, provocînd un deosebit interes, asemeni unui copil care face primii pași, s-au implicat activ majoritatea filialelor. După cele trei luni de vară, în care Chișinăul a citit *Mi-i dor să vă spun* de Iurie Collesnic, s-a constatat că proiectul urmează a fi unul promițător, care prevede antrenarea publicului chișinăuian la carte și sporirea interesului acestuia față de lectură, un program pasibil să atragă masiv la lectură toată populația Chișinăului. Ulterior, luînd amploare, programul *Chișinăul citește o carte* s-a desfășurat în perioada cuprinzînd

lunile ianuarie-noiembrie, finalizînd anual cu o conferință literară.

Primii doi ani cărțile selectate vizau numai categoria tineri și adulți, segmentul copii fiind neacoperit. Pe parcurs s-a decis extinderea programului și pentru segmentul copii și din anul 2006 s-a inițiat *Copiii Chișinăului citesc o carte*. Astfel au fost cuprinse toate categoriile de vîrstă ale chișinăuienilor.

Programul a dat dovadă de durabilitate în timp, ajungînd, în anul curent, la cea de-a X-a ediție, avînd un impact benefic pentru un număr considerabil de cititori, contribuind la cunoașterea valorilor autohtone literare de ultimă oră. Faptul că a fost preluat de către biblioteci și în alte localități sau s-a inițiat chiar o campanie națională *Copiii Moldovei citesc o carte*, vorbește despre reușita și viabilitatea lui.

Chișinăuienii în căutarea celui de-al șaptelea simț

În anul 2013, ediție aniversară a programului de lectură *Chișinăul citește o carte*, chișinăuienii au fost provocați să-și identifice cel de-al șaptelea simț, împreună cu scriitorul Nicolae Rusu (cartea fiind scrisă în perioada 2009-2011 și apărută la Editura „Prut Internațional”, în anul 2013, seria *Scriitori contemporani*). Printr-o coincidență, romanul *Al șaptelea simț* a fost selectat pentru program chiar în anul cînd scriitorul Nicolae Rusu a împlinit frumoasa vîrstă de 65 de ani, astfel Biblioteca Municipală oferindu-i autorului o deosebită surpriză.

Fiind un program cultural complex, Biblioteca Municipală s-a încadrat activ în

promovarea cărții prin organizarea diverselor activități cu publicul: întâlniri cu autorul, prezentări de carte, discuții / dezbateri, ore de lectură, expoziții de carte consacrate scriitorului etc. Au fost elaborate materiale promoționale, plasate informații pe pagina web a bibliotecii, pe blogurile filialelor, pe rețelele de socializare, astfel încât comunitatea chișinăuiană a avut posibilitatea de a se informa rapid despre activitățile organizate, motiv pentru care locuitorii urbei au participat energic la lectură. În acest context, Biblioteca Municipală a organizat circa 300 de activități la care au participat peste 6000 de chișinăuieni.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a achiziționat și a pus la dispoziția cititorilor 300 de exemplare de *Al șaptelea simț*, care au fost împrumutate de circa 4000 de cititori.

Nicolae Rusu – prozatorul – extrem de receptiv, a dat curs tuturor invitațiilor venite de la filialele Bibliotecii Municipale, întâlnindu-se cu publicul-cititor și implicându-se activ la activități, la fel cum procedaseră anterior și **Iurie Colesnic, Nicolae Popa, Haralambie Moraru, Ghenadie Postolache, Dumitru Crudu, Nicolae Dabija, Savatie Baștovoi, Aurelian Silvestru, Anatol Moraru** în cei zece ani de desfășurare a programului.

În cadrul lansării programului, la întâlnirile din filialele „O. Ghibu”, „Ovidius”, „Ștefan cel Mare și Sfint”, „Tîrgoviște”, „Transilvania”, „Tîrgu-Mureș”, „L. Rebreanu”, N. Titulescu, Codru, Nicolae Rusu a repetat cititorilor această confesiune: „*Noul meu roman este un îndemn de a medita asupra timpului și a vieții noastre, iar pe mine ca autor m-a interesat Omul, pentru că în el se ascund diverse taine.*” Cu diferite ocazii, autorul le-a povestit cum a apărut ideea cărții, despre emoțiile pe care le-a trăit atunci când a scris, a expus motivele care l-au determinat să scrie acest roman, a cărui acțiune se desfășoară în zilele noastre, ma-

joritatea dintre personaje avînd prototipi unele persoane se pot descoperi în lucrare: „*Este experiența mea de comunicare cu oamenii, care pleacă la munci în Rusia, dar și experiența mea de scriitor. Lucrez la Uniunea Scriitorilor la Fondul literar și plec adesea la Moscova. De regulă, îmi place să călătoresc cu trenul și ascult istoriile oamenilor, care sunt autentice. Aceste istorii le folosesc în povestirile sau romanele mele; le-am folosit și în recentul meu roman, care acum este citit în cadrul Programului Chișinăul citește o carte. În această proză am recurs într-un fel și la experiența mea de comunicare cu scriitorii din fostele republici sovietice. Este un roman care reflectă realitatea zilelor noastre.*” Ca și în celelalte opere ale sale, și în *Al șaptelea simț*, personajele lui Nicolae Rusu sunt niște oameni foarte puternici, care dau dovadă de un mare curaj și reușesc să facă față unor cumplite încercări.

La întâlniri, cititorii s-au implicat activ în discuții, bucurîndu-l pe scriitor cu impresii de lectură, cu mici eseuri, sugestii și mulțumiri, exprimîndu-și opiniile referitor la personajul principal Valentin și la alți eroi ai acestui volum. Cei prezenți și-au expus părerea că romanul *Al șaptelea simț* este, într-un fel, o replică dată creației lui Paulo Coelho. Misticismul lui Nicolae Rusu este perceput de către ei ca o evadare dincolo de confruntările lumii palpabile, dar și ca un fel de soluție salvatoare într-o lume care începe să-și piardă sensul și farmecul.

Auditoriul a fost curios să afle cum decurge procesul de creație, precum și date din viața personală a autorului. Iată doar o parte din întrebările puse de către cititori lui N. Rusu: *Cînd ați început să scrieți?; De ce, fiind îndrăgostit de literatură, ați studiat mai întîi economia?; Cit de mult ați studiat unele domenii de specialitate pentru a descrie anumite momente legate de știință?; Ați vizitat, ați cunoscut locurile descrise?; Ați lucrat cu inspirație, munca vi s-a dat ușor sau a fost greu?; S-au recunoscut unii în per-*

sonajele create de Dvs. și care au fost reacțiile lor?; Cum vă scrieți lucrările – cu pixul, la mașina de scris sau la calculator?; De ce ați intitulat romanul „Al șaptelea simț”? La care autorul le-a răspuns: „Pe cînd eram elev, îmi plăcea mult să citesc, apoi, cînd am devenit student la Politehnică, frecventam cenaclul literar de la institut. Am încercat să scriu, am publicat în ziarul institutului două miniaturi. Acesta a fost începutul. Apoi a trebuit să aleg între profesia mea de economist și dorința de a scrie. Iată așa am devenit scriitor... Pe parcursul vieții mi-am dat seama că, în afară de cele șase simțuri umane (gustul, văzul, mirosul, auzul, pipăitul, echilibrul), există și al șaptelea simț – intuiția, care este o voce lăuntrică și o certitudine inexplicabilă. Viața lumii este înfinită, prezentul este doar un hotar care desparte trecutul de viitor și fiecare om are atîta trecut în spatele său cît viitor în față... Iar de scris, tot timpul am scris cu pixul, pe hîrtie albă. Așa simt mai bine cuvîntul și doar cînd povestirea ajunge la ultimul punct o trec pe calculator.” Nico-

lae Rusu le-a mai vorbit cititorilor despre societatea în care trăim, despre literatură, cultura Republicii Moldova. I-a bucurat cu cîteva parabole, printre care *Cuvîntul*, care i-a făcut pe ascultători să mediteze asupra multor lucruri importante. Îndemnul scriitorului pentru cititorii săi a fost să lectureze cît mai multe cărți bune, să se îmbogățească spiritual, deoarece cuvîntul îl face pe om puternic și etern.

Adesea aceste întîlniri succedau într-un dialog viu cu referire la roman, dar și la alte probleme literare, pe care le înregistrează literatura zilelor noastre. A fost reconfirmat adevărul că arta literară își are aportul ei în educația societății, în ansamblu, și a tinerei generații, în mod special.

Conferința de totalizare a avut loc la 20 noiembrie, găzduită fiind de Filiala „O. Ghibu” și moderată de Vitalie Răileanu, director al acestei instituții. La manifestare au participat cei mai activi cititori ai programului de lectură *Chișinăul citește o carte* delegați de fiecare filială a Bibliotecii

Municipale „B.P. Hasdeu”, precum și scriitorii Vlad Zbârnciog, Anatol Moraru, profesori și, desigur, bibliotecari – cei care au vechiat buna lui desfășurare.

La conferință au vorbit scriitorii Anatol Moraru și Vlad Zbârnciog, care au menționat valoarea artistică a romanului, impecabila limbă română în care este scris, importanța realizării noastre ca națiune. „De ce de 23 de ani nu putem deveni performanți, de ce nu ne realizăm?” s-a întrebat și ne-a întrebat scriitorul Anatol Moraru, la care Nicolae Rusu a răspuns: „*Credeam că după ce am devenit independenți, în foarte scurt timp ne vom uni cu Țara, cu România. Dar nu s-a întâmplat așa ceva. Au trecut nu doi-trei ani, cum ar fi fost firesc, ci două decenii și noi batem pasul pe loc. Mentalitatea veche s-a dovedit a fi mai puternică, decât cea nouă. Unii basarabeni nu știu cine sunt și ce limbă vorbesc, alții nici nu vor să știe; o parte știu, dar nu există o unitate în fapte și în gând, adică, ne lipsește cel de-al șaptelea simț, definitoriu în ce privește identitatea națională.*”

Dna Alexandra Tănase, profesor de limba și literatura română la Liceul Teoretic „Gaudeamus”, care a venit cu mai mulți liceeni, a mulțumit scriitorului pentru faptul că astăzi se mai scriu romane ce pot fi citite și cu împrumut.

Fiecare participant a avut ocazia să-și expună opinia despre romanul *Al șaptelea simț* de Nicolae Rusu, apreciindu-l ca fiind unul incitant și actual, considerând „o onoare și o fericire imensă să ai posibilitate să-ți exprimi viziunea ta despre carte chiar autorului”.

Scriitorul a fost plăcut surprins de o scenetă originală, prezentată de cititorii Filialei N. Titulescu, pe tema celor șapte simțuri care se consideră, fiecare în parte, cel mai important, dar toate împreună alcătuind *Intuiția*, ce vine din inimă. Din partea lor autorul a primit în dar o inimă în semn de admirație și apreciere, dorindu-i scriitorului multă inspirație și realizări!

Dar surpriza cea mare îl aștepta pe Nicolae Rusu la finalul conferinței, când dna Lidia Kulikovski, dr. conf. univ., a prezentat publicului recenta ediție *Nicolae Rusu: Bibliografie*, elaborată de Filiala „Ovidius”, destinată „tuturor celor interesați de a studia mai profund opera și activitatea scriitorului Nicolae Rusu și celor pasionați de creația lui” [p. 5].

În încheiere, Mariana Harjevschi, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a mărturisit cum a influențat-o lectura romanului, amintindu-i de discuțiile părinților, în copilărie, spuse în șoaptă, al căror sens îl intuia cu cel de-al șaptelea simț, și i-a înmînat scriitorului Nicolae Rusu o *Diplomă de excelență* în semn de prețuire și recunoștință, urîndu-i succes în tot ceea ce realizează.

Scriitorul a mulțumit tuturor participanților la conferință pentru că au citit romanul, și-au expus impresiile, a mulțumit Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru organizarea programului *Chișinăul citește o carte* prin care amplifică actul lecturii, extinzându-l la dimensiunile întregului oraș. A mărturisit că lucrează în prezent la un nou roman, cu aceeași tematică și, drept recunoștință, a dăruit cite o carte cititorilor care și-au expus gândurile în cadrul conferinței.

Toți participanții la conferința de totalizare au fost menționați cu *Diplome* în semn de apreciere a dragostei pentru carte și lectură, de considerație pentru implicare activă la programul de lectură *Chișinăul citește o carte*.

Foarte mulți dintre elevii și studenții instituțiilor de învățământ din capitală și-au expus impresiile de lectură. Dintre aceștia menționăm pe următorii, prezentînd fragmentar unele impresii de-ale lor:

Violeta Scrișu, elevă, Liceul Teoretic „Ion Creangă”: „*Este un roman despre o crudă realitate, un roman despre societate, politică, istorie și vicii omenești. De ce mi-*

plăcut această carte? Pentru subiectele ei captivante și conținutul simplu, dar în același timp spectaculos. **Timp, suflet și intuiție** sunt cuvintele-cheie desprinse din roman. Aceste motive filozofice m-au intrigat și mi-au dăruit satisfacție sufletească.”

Matei Mîtcu, pensionar: „M-a impresionat prezentarea evenimentelor și a situațiilor din cartea *Al șaptelea simț de Nicolae Rusu*. M-a durut realitatea cu care ne confruntăm și astăzi. În propria țară sîntem privați chiorș, dacă vorbim românește. În același timp, ne confruntăm și cu jalnica situație ai cărei martori deseori sîntem. Observăm cum au loc așa-numitele «plecări» dintr-un partid în altul și, din păcate, nu pentru a face bine societății, ci pentru interesul propriu, pentru putere și bani.”

Cristina Rotaru, studentă, Academia de Studii Economice din Moldova: „O carte extraordinară! Mă bucur enorm că mi-a fost recomandată, am citit-o cu cea mai mare plăcere. M-a impresionat cum îmbină autorul Nicolae Rusu în această lucrare și politica, și ficțiunea, și umorul. Salut faptul că autorul abordează o problemă națională, cea a rusificării poporului dintre Prut și Nistru, o problemă extrem de actuală pentru noi, cetățenii Republicii Moldova, vorbitori de limba română.”

Mihaela Josan, studentă, Institutul de Relații Internaționale din Moldova: „După citirea acestui roman, am înțeles perfect că simțurile omului sînt un întreg. Și chiar dacă fiecare are funcția sa, ele nu pot exista separat și sînt conduse de cel de-al șaptelea simț – INTUIȚIA.”

Aurelia Burduniuc, studentă, Colegiul Național de Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”: „Romanul este un manuscris anticomunist, în care autorul înșiră o serie de evenimente încă neștiute de noi, generația tînără. N. Rusu abordează probleme sociale precum «cumetrismul», caracteristic nouă, deznaționalizarea, corupția etc. Tema opereii profilează existența cetățeanului în pe-

rioadă sovietică. Autorul urmărește și analizează evoluția, metamorfoza umanului de la începutul ocupației sovietice pînă astăzi. Pentru generația tînără, cartea dlui N. Rusu este o sursă istorică prețioasă, iar pentru cei mai în vîrstă este o amintire a celor trăite cîndva.”

Maria Jardan, elevă, Liceul „Onisifor Ghibu”: „Pot spune că acest roman se află printre cărțile care mi-au plăcut cel mai mult. Sper că și în continuare voi avea ocazia să lecturez asemenea scrieri interesante, inclusiv noi lucrări ale căror autor să fie însuși Nicolae Rusu.”

Cristina Jamba: „Romanul în sine a devenit pentru mine o prezentare foarte sinceră a tragediei trăite de oamenii noștri; o radiografie a realității noastre. Prin prisma vieții eroului central putem urmări soarta unei națiuni. Descoperim realitatea nu doar din punctul de vedere al intelectualului, dar și al omului simplu. Autorul reușește să analizeze toate categoriile sociale, conturînd tragedia fiecărui dintre ele. Cartea merită toată atenția cititorilor și a societății întregi pentru că ne vizează pe fiecare dintre noi.”

Vlada Usatii, elevă, Liceul Teoretic „Gaudeamus”: „Programul Chișinăul citește o carte anul acesta ne-a propus un roman deosebit de interesant. Romanul *Al șaptelea simț de Nicolae Rusu* prezintă un fenomen literar, invocînd ideea de UNIRE. Acest aspect istoric m-a impresionat îndeosebi, pentru că autorul accentuează, încă o dată, nevoia de a avea un al șaptelea simț, care să ne trezească conștiința națională. Romanul redă în detalii perioada, începînd cu iunie 1986 și terminînd cu septembrie 2009. M-a frapat modul în care autorul a reușit să evoce cu multă măiestrie și cu o claritate maximă realitatea acelor timpuri.”

Ala Coliban, elevă, Liceul Teoretic „Petru Zadnipru”: „Vreau să descopăr al șaptelea simț, mi-am zis eu, cînd am început să lecturez romanul. Filă cu filă, am des-

coperit scene semnificative ale celor două decenii de existență a poporului nostru. Am descoperit energiile nebănuite în forul nostru interior, pe care le poate avea fiecare din noi, dacă este reflexiv, dacă încearcă să observe relația cauză-efect în evenimentele ce au loc. Astăzi, cînd lumea a cam uitat să facă acest exercițiu intelectual, romanul Al șaptelea simț apare ca un remediu, ca o lectură terapeutică.”

„Copilul crește cu ce-i obișnuit de mic”

Activitățile organizate cu copiii servesc mereu drept catalizator de energie debordantă ce te însoțește mult timp după ce acestea s-au finalizat. Așa s-a întîmplat și de această dată la conferința de totalizare *Copiii Chișinăului citesc o carte*, segment al programului de lectură *Chișinăul citește o carte*, desfășurată cu succes la Filiala „Tîrgu-Mureș”, într-o atmosferă caldă, plăcută și prietenoasă, pătrunsă de spiritul lui Onuț. Este un băiețel isteț, în vîrstă de șap-

te anișori, protagonistul cărții *Vornicel la nunta badei*, scrisă de eminentul prozator, publicist, scenarist Victor Dumbrăveanu (1946-2011), lecturată anul acesta de copiii Chișinăului în cadrul programului.

Pentru o desfășurare reușită a programului, filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” au aplicat diverse metode de promovare a cărții: ore de lectură, discuții / dezbateri în baza celor lecturate, prezentarea cărții grupurilor de copii, înscenarea celor mai impresionante fragmente; modelarea eroilor îndrăgiți. Cele mai reușite desene au fost prezentate în cadrul conferinței de totalizare. Fiecare filială a organizat expoziții de carte ce vizează întreaga creație literară a scriitorului. În cadrul fiecărei activități au avut posibilitatea să cunoască cît mai multe din viața și activitatea scriitorului Victor Dumbrăveanu. Au fost elaborate diverse materiale promoționale, BM a elaborat un afiș atractiv care capta atenția copiilor de cum au pășit pragul bibliotecilor. Pe parcursul derulă-

rii programului de lectură filialele BM au organizat circa 400 de activități cu peste 9000 de participanți. Cartea a fost citită de aproximativ 6000 de copii și mulți părinți ai acestora.

Cartea *Vornicel la nunta badei* de Victor Dumbrăveanu, cu o coperta viu colorată, cu pagini frumos ilustrate de pictorul Simion Coadă, încă de la prima vedere a stîrnit curiozitatea copiilor trezindu-le dorința de a o citi. Cele 29 de povestioare, cu diverse întâmplări hazlii și o nuntă de ciocolată în clasa întâi, au impresionat prin limbajul lor, prin curajul, energia și maturitatea de care dă dovadă Onuț – un băiețel micuț, dar capabil de fapte mari. Admirația provocată de personaj, relația lui cu copiii, cu oamenii satului, l-a făcut pe Onuț să devină pentru copii un model de conduită, un personaj cu care vrei să te asemeni. Cartea a fost lecturată adeseori de întreaga familie: copii, părinți, bunici, cucerind inima fiecăruia și demonstrînd că este o carte de suflet. Fiecare cititor a găsit afinități cu eroul cărții – Onuț, amintindu-și și relatînd cu entuziasm propriile șotii și năzbîtii.

Activitățile desfășurate, impresiile lăsate cititorilor de lectura cărții *Vornicel la nunta badei* de Victor Dumbrăveanu s-au bucurat de un excelent bilanț al programului *Copiii Chișinăului citesc o carte* prin conferința de totalizare găzduită cu generozitate de Filiala „Tîrgu-Mureș”, la care au participat aproximativ 70 dintre cei mai activi, creativi și mai buni cititori ai programului, de la toate filialele BM „B.P. Hasdeu”.

Conferința a fost diriguată cu multă îndemînare de îndrăgita scriitoare Claudia Partole, care l-a cunoscut personal pe scriitor și, invitînd copiii pe o corabie imaginară, i-a îndemnat să-și expună părerile, impresiile despre carte, despre eroii îndrăgiți: Onuț, Oleana, Fănel..., ancorînd „corăbioara” la cititorii fiecărei filiale. Căldura și încrederea degajată de Claudia Partole au creat o ambianță familiară ce a permis copiilor să se expună liber și cu mult entuziasm, scoțînd la iveală cele mai interesante și mai impresionante pasaje din carte, prezentînd cele mai ingenioase și creative desene și postere elaborate în baza celor citite, adresînd cuvinte de mulțumire scriitorului Victor Dumbrăveanu, care nu mai

este printre noi, dar care cu siguranță, s-ar bucura de această sărbătoare a cărții.

Momentul-surpriză al conferinței a fost adus de cititorii Filialei N. Titulescu care, încurajați de Aliona Nosatîi, directoarea acestei instituții, au prezentat un minispectacol. Copiii au pus mult suflet, ingeniozitate, măiestrie actoricească, înscenînd fragmentul *Nunta de vis a lui Onuț*. În acompanierea fluierelor s-au încins în hora mare toți „nuntașii”: Onuț, Soarele, Luna și Stelele, creînd o atmosferă de suflet cum mai rar întâlnești.

Și copiii de la Filiala „Transvania” au prezentat cu mult drag și emoții un fragment din primul capitol numit *Onuț din Alunel*, pregătind din timp (în tehnica origami, ghidați de bibliotecara Mila Șeremet) acele mere care îi făceau atît de mult cu ochiul lui Onuț.

O surpriză plăcută a venit din partea cititoarei Lilia Don-Ciobanu, de la Filiala „Ovidius”, prezentă la conferință cu cei doi feciori. Dînsa a dat citire unui eseu (pe care îl puteți citi și Dvs. integral mai jos) în baza impresiilor lăsate de cartea lui Victor Dumbrăveanu, mărturisind că a lecturat-o cu un deosebit interes, savurînd, din memorie, gustul plăcințelelor și colțunașilor adevărați, pe care îi pregătea bunica, pe cînd era și ea de vîrsta lui Onuț, adică de șase-șapte ani.

Invitata de onoare a conferinței, Doina Dumbrăveanu-Munteanu, fiica scriitorului Victor Dumbrăveanu, a rămas profund impresionată de prestația cititorilor, adresînd cuvinte de mulțumire atît participanților, cît și organizatorilor programului de lectură *Chișinăul citește o carte*: „Tata a încercat prin cartea aceasta să facă o sărbătoare a sufletului pentru voi, copii, și pentru voi, părinți. Astăzi voi ne-ați produs o adevărată plăcere, o adevărată bucurie a sufletului. Sînteți niște copii minunați, deosebiți și foarte talentați. Tot ce am auzit astăzi aici a fost ceva de excepție și cred că tata, de acolo, de

sus, se bucură și cred că i-ați umplut sufletul de bucurie... Mulțumesc organizatorilor și tuturor celor implicați în înființarea acestui program, pentru că faceți ca numele lui Victor Dumbrăveanu să dăinuie în această lume și să nu fie dat uitării, pentru că v-au îndemnat, dragi copii, să citiți această carte”, după care a oferit autografe copiilor pe desenele cu personajele din carte.

La finele conferinței fiecare participant s-a ales cu diplome din partea BM „B.P. Hasdeu”, iar dna Elena Butucel, prim-director adjunct al BM „B.P. Hasdeu” a înmînat dnei Doina Dumbrăveanu-Munteanu Trofeul *Cel mai bun partener*.

Impresii:

Lilia Don-Ciobanu, cititor al Bibliotecii „Ovidius”: „«Veșnicia s-a născut la sat.» Acest aforism al lui Lucian Blaga este foarte sugestiv în contextul în care Victor Dumbrăveanu ne introduce în viața efervescentă a unui sat de pe malul Răutului, Alunelul, acolo unde găsești oameni curați la suflet. Satul reprezintă tot ceea ce simțim noi, iubim, iertăm, suferim. Aici timpul s-a oprit în loc, n-are puterea să șteargă amintirea strămoșilor noștri, a tradițiilor noastre. E locul unde dragostea este vie și credința neclintită. Victor Dumbrăveanu știe a pătrunde adînc în sufletul copilului. Pătrunde ușor în psihologia lor, vorbindu-ne mereu din interior, oferindu-ne lecții de curaj, cinste, prietenie, respect și adevăr. Împreună cu autorul ne întoarcem la acea lume de basm – copilăria, o lume luminoasă, blajină, apelînd la o descriere foarte amănunțită a gîndurilor lui Onuț, personajul principal al cărții. Scriitorul francez Marcel Proust cuprindea copilăria într-un singur biscuit – Madeleine, o prăjitură cu nume de fată care-i trezește amintiri din copilărie, amintiri pe care le immortalizează mai tîrziu în lucrarea *În căutarea timpului pierdut*. V. Dumbrăveanu ne trezește amintiri din copilărie prin bucatele tradiționale, fiind și preferate-

le lui Onuț, legendarele plăcinte și colțunași ai lelei Natalia, mama lui Fănel. Astfel ne transpune într-o lume pe care am trăit-o ieri și pe care o chemăm nostalgic în sufletele noastre cu toata ființa, așa cum o face M. Eminescu în poezia O, rămii... Simt și acum gustul bucatelor ale desăvârșitei bucătărese din Peștera... Prin prezentarea imaginii învățătorului în cartea Vornicel la nunta badei, autorul își exprimă recunoștința față de acel care te definește ca om. Învățătorul apare ca un sfânt dintr-o icoană veche, cu chip blajin, cu ochi limpezi, de lacrimi și lumină, amintindu-ne de poezia Dascălul de O. Goga. Este imaginea învățătorului de altădată, care transmitea acele stări de spirit esențiale pentru formarea unei personalități integre. E o carte de suflet, de aceea îi îndemn pe toți părinții împreună cu copiii lor să citească această carte minunată. Să nu lăsăm să se aștearnă praful pe această poveste în care ne regăsim fiecare dintre noi. E de responsabilitatea noastră să schimbăm destinul cărții, e tot ce-avem mai sfânt...!”

Vlad Pană, Gimnaziul „Nicolae Costin”: „Onuț a devenit personajul meu preferat! Împreună cu acest erou am călătorit în frumoasa lume a copilăriei. Îndeosebi mi-a plăcut povestioara De la plăcinte gura ride, deoarece am și eu la țară o tanti Natalia care coace plăcinte ce îți lasă gura apă. M-au impresionat și aventurile lui Onuț de la școală. Recomand tuturor semenilor mei să lectureze cartea!”

Raisa Jardan, Liceul „Onisifor Ghibu”: „Se vede că scriitorul cunoaște bine lumea copiilor. Totul e relatat cu multă căldură sufletească. Narațiunea cărții se desfășoară pe un ton emotiv. El pătrunde în gândurile și sentimentele celor mici. Onuț, care este o fire isteță de parcă ar fi din categoria lui Guguță. Citind doar câteva povești, am rămas uimită de felul în care Victor Dumbrăveanu și-a exprimat gândurile în cuvinte și cum a reușit să-mi cucerească inima.”

Alexandrina Floca, Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare”: „Este pentru prima dată când nu mă plictisesc să citesc o carte. Fiecare frază intrigă, fiecare cuvânt e plin de viață și bunăvoință. Autorul a dat viață absolut la tot: soarelui, norilor, râului... Totul învie în cartea sa și totul are sens. Aș vrea ca tot pământul să fie un sat mare, în care să fim prieteni sinceri unul cu celălalt!”

Alexandru Chirtoacă, Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare”: „De când am citit cartea, Onuț a devenit pentru mine un model de conduită. În toate mă strădui să-i semăn lui, pentru că autorul l-a prezentat pe Onuț ca pe un băiețel inteligent, isteț, îndrăzneț, bine educat care nu se zgîrcește să facă fapte frumoase.”

Daniel Starcenco, Școala primară nr. 12: „Eu așa știu: dacă azi la școală am învățat un cuvânt nou, înseamnă că ziua nu e pierdută. Citind cartea Vornicel la nunta badei, pot spune că nici vacanța de vară nu este pierdută pentru mine. E o carte frumos ilustrată, interesantă, pe care am arătat-o mai multor colegi de-ai mei și i-am îndemnat s-o citească numaidecât.”

Iulia Guțu, Liceul Teoretic „Nicolae Sulac”: „Vornicel la nunta badei de Victor Dumbrăveanu este o carte interesantă. Ea mi-a trezit o mulțime de amintiri din perioada când am trăit la țară. Viața fiecărui copil de la țară e complicată, dar totuși interesantă. Să trăiești înconjurat de prieteni, colegi, părinți buni. Să ai o profesoară, care mereu te va ajuta când ai nevoie.”

Irina Tanașciuc, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”: „O carte nemaipomenită, în care de la începutul ei ești pe aripile copilăriei, devii «vornicel la nunta badei». Plină de ghidușii, de glume și de bucurii... Autorul, Victor Dumbrăveanu, a reușit să ne redea farmecul copilăriei. Această operă este una uluitoare, căci, de îndată ce o începi a lectura, ea te vrăjește. Cu adevărat este o scriere ce trebuie citită.”

«ПОКА ГОРЯТ ОГНИ В ЛОМОНОСОВКЕ, В СЕРДЦЕ ОСТАНЕТСЯ НАДЕЖДА...» (65-летний юбилей Библиотеки русской литературы)

Маргарита ЩЕЛЧКОВА,

директор Библиотеки русской литературы и культуры им. М.В. Ломоносова

28 октября библиотека русской культуры и литературы им. М.В. Ломоносова вместе с читателями, друзьями, партнерами, коллегами отметила свой солидный юбилей торжественным вечером.

Нас пришли поздравить представители администрации Муниципальной библиотеки Б.П. Хашдеу вместе с коллегами из других филиалов системы, руководители общественных и культурных организаций: Российского центра науки и культуры, Русской общины, Центра русской культуры, Дома-музея А.С. Пушкина, Дома-музея А.В. Щусева, Русского интеллектуального центра, Конгресса русских общин, Товарищества русских художников РМ, Ассоциации русских писателей РМ. Почетными гостями и участниками вечера также были руководители всех клубных объединений библиотеки, музыкальные коллективы, артисты, поэты и наши постоянные читатели.

Праздничный тон задали ведущие вечера, одетые в русские национальные костюмы – стройный чернобровый молодец в красном кафтане и юная краснощекая красавица в синем сарафане – студенты театрального факультета Славянского университета, Милен и Анастасия. После традиционного вступительного слова директора библиотеки, первым библиотеку поздравил глава представительства Россотрудничества в Молдавии, Валентин Рыбицкий. Он вручил коллективу библиотеки, ее сотрудникам – Зинаиде Скобиоле, Валентине

Царан, Людмиле Бодруг, подписанные Чрезвычайным и полномочным Послом Российской Федерации в Молдове Фаритом Мухаметшиным «за особый вклад в сохранение и развитие русского культурного пространства в Республике Молдова, за активную работу с соотечественниками и в связи с 65-летием», «за вклад в развитие российско-молдавского гуманитарного сотрудничества». Накануне юбилея Российский центр науки и культуры подарил библиотеке в связи с ее юбилейной датой комплект великолепной литературы, список которой составил около **трехсот** наименований, в числе которых – вузовские учебные пособия по русскому языку и журналистике, справочники по литературному редактированию, книги из серии *Классика литератур СНГ*, по русской истории, искусству, литературоведению. На юбилейном вечере были добавлены в подарок еще три роскошнейших фолианта, посвященных истории русской культуры, собраниям Эрмитажа и Третьяковской галереи. Таких потрясающих изданий в библиотеке еще никогда не бывало! Журналист Александра Юнко назвала их «изданиями, от одного вида которых начинают течь слюнки у любого мало-мальски понимающего человека».

В этот день библиотека в подарок получила множество замечательных книг: председатель Русской общины Людмила Лашенова вручила нам *Универсальный энциклопедический словарь русского языка в восемнадцати томах*;

президент Славянского университета Татьяна Млечко подарила нам *Альманах литературно-музыкальной гостиной университета*, а также свою работу *Русская языковая личность ближнего зарубежья*. Директор Центра этнологии Института культурного наследия АН РМ Светлана Прокоп – академические издания посвященные Марии Биешу и истории Молдовы античного периода. Но с тремя из книжных даров был связан самый, может быть, трогательный момент вечера, продемонстрировавший особую степень доверия и уважения к библиотеке, когда трое *дарителей*, не сговариваясь, принесли на юбилей свои самые дорогие книги – с автографами знаменитых людей. Председатель Конгресса русских общин, Валерий Клименко преподнес *мемуары* потомка древнейшего в русской истории рода, Никиты Лобанова-Ростовского *Эпоха. Судьба. Коллекция* с двумя автографами сразу – дарственной надписью ему от князя, и своим собственным, с объяснением, почему он дарит эту книгу Ломоносовке. Читательница, руководитель

библиотечного клуба, Людмила Богпольская подарила настоящую библиографическую редкость: фолиант *Великие автографы*, изданный в 1970 году, среди которых копия письма самого Михайлы Ломоносова. Заслуженная артистка РМ, Лариса Хромова – сборник стихов Беллы Ахмадулиной *Сны о Грузии* с автографом поэтессы, подписанным ей лично.

Невозможно умолчать и о других подарках и поздравлениях: представитель администрации Муниципальной библиотеки, заместитель генерального директора, Татьяна Кошерь, вручила почетную грамоту за особые заслуги в достижении показательных результатов на протяжении долгих лет деятельности, а также преподнесла так давно необходимые нам огромные термосы для чайно-кофейных угощений наших всегда многочисленных гостей, и великолепную корзину осенних хризантем.

Представители Русского Интеллектуального Центра, педагоги Оксана Думитраш и Елена Янова, передали библиотеке изображение Григория Побе-

доносца с намеком на необходимость всегда побеждать. Людмила Лашенова, председатель Русской общины, наградила нас грамотой за участие в XIII Этно-культурном фестивале и за продвижение русских духовных и культурных ценностей в Республике Молдова. Сотрудницы Дома-музея им. А.С. Пушкина Галина Тодось и Марина Подлесная зачитали стихотворное поздравление от Дома-музея, переполненное любовью к нашему коллективу. Много теплых слов и самых сказочных пожеланий услышали мы от Людмилы Лашеновой, Аллы Коркиной, Дмитрия Николаева, Светланы Прокоп.

Библиотека и сама вручала своим читателям – самым активным, самым юным, самым старейшим, партнерам и волонтерам дипломы и поздравительные наборы, в которых также были книги русских писателей и поэтов Молдовы, изданные Конгрессом русских общин.

Поздравления сменялись музыкальными и поэтическими выступлениями, среди которых: народные артисты РМ Маргарита Ивануш и Сергей Тиранин, заслуженная артистка Лариса Хромова, певцы Сергей Варсанов, Андрей Чебан, и руководитель литературно-музыкальной гостиной «Элегия», Федор Цуркан, музыкальные коллективы – хор «Steaua», ансамбль гитаристов «Picado», основатель немецкого культурного общества «Kulturverein Moldova e.V.», Константин Павлюк со своим коллективом и многие-многие другие, от души поздравившие и порадовавшие своим искусством любимую библиотеку. Было много цветов – хризантемы всевозможных расцветок и размеров, всю неделю потом украшавшие библиотеку, было много прекрасной музыки, стихов, танцевальных номеров и долго еще выслушивали мы восторженно-восхищенные отзывы наших читателей о прошедшем вечере.

Когда подготовка к этому событию шла полным ходом, один из наших читателей, узнав о предстоящем праздновании, удивленно заметил: «А зачем вы готовитесь, ведь 65 лет – не юбилейная дата!». Пришлось срочно уточнять, так ли это, – и выяснилось, что все даты, кратные пяти – вполне имеют право быть отмеченными. Сомнения по поводу необходимости их празднований все же периодически возникают. В прошлом, 2012 году, юбилейном для Муниципальной библиотеки, генеральный директор Лидия Куликовски, отвечая на вопрос журналиста Влада Похилэ в журнале *BiblioPolis*: «Не слишком ли часты юбилеи, и не лучше ли отмечать их раз в десятилетие?», ответила, что юбилейные даты – повод для хорошего знания истории организации, и заметила, что не подарки и торжественные вечера главная цель празднований, а возможность дискуссий, постановки и совместных решения серьезных тем и проблем. В нашем случае, само собой получилось, что как раз сам юбилейный вечер стал показателем востребованности библиотеки в обществе, более того – выражением любви и уважения к ней. Такого количества гостей (около **двухсот** человек!) читальный зал давно не видывал, и пришедшие выдержали даже несколько затянувшуюся программу (хотя и затянулась она по той причине, что всем хотелось поздравить библиотеку, кто чем мог – музыкальными номерами, поэтическими поздравлениями или цветами).

Польза юбилейных празднований совершенно очевидна – неизбежно связанные с обращением к пройденным историческим этапам, а следовательно, с их сравнительной оценкой, они позволяют и заставляют, по словам поэта Александра Аронова «остановиться, оглянуться».

Еще в восьмидесятые годы, когда за каждой библиотекой была «закреплена» необходимость собирать всю информацию о какой-либо союзной республике, Ломоносовка «отвечала» за Российскую Федерацию. Поэтому неудивительно, что в результате репрофилирования в 1991 году, именно она стала называться «Библиотекой русской литературы и культуры». Тем самым, по словам директора библиотечной системы, Лидии Куликовски, выражалось «глубокое уважение к русской книге и русской духовности». Этот важнейший в истории библиотеки факт определил специфику последующей деятельности библиотеки, миссией которой стала необходимость обеспечения доступа к информации и удовлетворения культурных и духовных потребностей русскоязычного населения.

Если говорить о достижениях библиотеки за последние пять лет, прошедших после празднования шестидесятилетнего юбилея в 2008 году, то в качестве своеобразного отчета за эти годы можно перечислить следующие:

- предоставление читателям открытого доступа к *прежде закрытым* книжным фондам, ставшее очевидным прогрессом на пути доступности информации;
- открытие Отдела детской литературы, расширившее возможности библиотеки в удовлетворении читательских запросов этой возрастной категории, проведении для них программ *Летние чтения, Дети Кишинёва читают книгу, Час сказки*;
- проект *Театр книги*, действующий уже на протяжении четырех лет, в течение которых в библиотеке были показаны спектакли Театра-студии импровизации под руководством Елены Кушнир; спектакли и литера-

турные композиции в исполнении учащихся Театрального лицея и театральной студии лицея им. Титу Майореску; выступления артистов Русского театра им. А.П. Чехова – народного артиста Сергея Тиранина, заслуженных артистов Владимира Кирюханцева, Ларисы Хромовой, старшейшины театра Михаила Геженко;

- проект *Пушкинский марафон*, проводимый уже три года подряд в сотрудничестве с Домом-музеем А.С. Пушкина, направленный на изучение как взрослой, так и детской аудитории творчества поэта;
- проект *Лектории в библиотеке*, развернутый в течение последних трех лет, включающий работу таких лекториев, как *Живая этика; Рериховский лекторий; Пушкинский лекторий*, эколого-философский лекторий *Planeta curată*, и запланированный на 2014 лекторий *Мир шифров*, посвященный такой редкой теме, как криптология;
- проект *Литературно-музыкальная гостиная «Элегия»*, успешно работающий с 2011 года и пользующийся успехом у читателей;
- проект музыкального салона «Каммертон», направленный на знакомство читателей с произведениями мировой музыкальной культуры;
- активизация культурно-массовых мероприятий: увеличение их количества более чем в 12 раз, по сравнению с 2008 годом. Ежегодно проводится около 700 культурных мероприятий разнообразных форм;
- расширение спектра культурных программ и мероприятий, проводимых «вне стен библиотеки» – в детских садах, лицеях, общественных организациях;

- открытие клубов и объединений по интересам при библиотеке: Клуба любителей истории Кишинева (КЛИК), Клуба цветоводов (ИРИС), Клуба любителей кино «Открытие двери»; православного клуба «Воскресные беседы»; Клуба психологической помощи молодежи «Помоги себе сам», Клуба творческих встреч «Желтый чайник»;
- участие и призовые места в конкурсе на лучший проект *Литературно-музыкальная гостиная «Элегия»* и постер *Библиотека им. М.В. Ломоносова – территория общения и обучения*; создание видеосюжета о библиотеке и участие в конкурсе на лучший ролик в рамках юбилейных мероприятий Муниципальной библиотеки;
- организация сайта <http://lomonosovka.hasdeu.md/> и трех блогов *Молодежь в библиотеке им. М.В. Ломоносова*, *Детская страница «Ломоносовки»*, *Дежурный по библиотеке*;
- использование в работе технологий Библиотеки 2.0, информация о библиотеке в социальных сетях YouTube, Flickr, Facebook;
- в области библиографических исследований: создание электронного варианта *Каталога изданий к 300-летию со дня рождения М.В. Ломоносова «Самобытный сподвижник просвещения»*; подготовка к изданию библиографии *Музыкальный летописец Сергей Пожар*; подготовка материалов для *Юбилейного сборника*; работа над составлением библиографии *Поэтесса Алла Коркина*; участие в подготовке альманаха *Литературный Кишинев*;
- в области библиотечного маркетинга: проекты баннера к 65-летнему

юбилею *Ломоносовка в документах и фотографиях*; создание логотипа и экслибриса библиотеки; создание нового буклета и визиток; проведение анкетирований, в том числе, предъюбилейного: *Социологический портрет читателя Ломоносовки*.

Множество гостей побывало в библиотеке в последние пять лет: экс-президент РМ Петру Лучински, приходивший к нам на вечер памяти посла России Александра Папкина; посол России в РМ Валерий Кузьмин, оставивший в книге отзывов свою запись. Посещали нас также известные религиозные деятели – протоиерей Русской Православной Церкви, профессор Московской духовной академии Андрей Кураев; главный редактор российского православного журнала *Братина*, Федор Черепанов; протоиерей о. Николай (Флоринский), священник, клирик Свято-Георгиевской церкви Кишинева протоиерей Виталий (Шинкарь).

В библиотеке выступают такие известные в республике артисты, как Маргарита Ивануш, Владимир Закликовский, Владимир Кожухарь, Виталий Чиреш, Иван Кваснюк. Частые гости музыкальных вечеров в нашей библиотеке кишиневские барды и исполнители – Юлиан Киркин, Мария Павленко, Ольга Котова, Иван Коваль, Юрий Портных, Игорь Доминич, Алина Волку.

Такие издания, как *Эксперт новостей*, *Кишиневский обозреватель*, *Кишиневские новости*, *Аргументы и факты* охотно предоставляют свои полосы для материалов о нашей библиотеке и присылают своих корреспондентов на наши мероприятия. Колонка библиотеки давно прописана в газете *Русское слово*, где печатается наибольшее количество статей о библиотеке. Недаром, ежегодно библиотека удостаивается

дипломов Муниципальной библиотеки за оригинальную деятельность по продвижению ее имиджа.

Когда в процессе подготовки к юбилею, задумав создать документальный фильм о библиотеке, мы вместе с молодым режиссером, актрисой Театра импровизации, Анжелой Енаки, встретились с прежними сотрудницами «Ломоносовки», работавших еще во времена ее бытности на улице Армянской, Людмилой Ивановной Полустановой и Ириной Петровной Асаткиной, для того, чтобы вспомнить нашу историю, то обнаружили интересные факты. Оказывается, библиотека дважды размещалась в зданиях, изначально предназначенных для рыбных магазинов! Общую озадаченность этой тенденцией разрешила Анжела Енаки, вовремя сделавшая остроумный вывод о том, что это-то как раз вполне естественно и закономерно, ведь Михайло Ломоносов – из семьи поморского рыбака! Разумеется, это шутка, но имя русского гения Михайло Ломоносова, полученное библиотекой в 1961 году, в честь 250-летия со дня его рождения, действительно определило судьбу библиотеки, ведь носить его надо было с достоинством, стараться соответствовать масштабам гения. Библиотека на протяжении всех шести с половиной десятков лет была информационно-культурным центром. В настоящее время она с успехом осуществляет свою просветительскую миссию, сотрудничая с культурно-общественными организациями, участвуя в мероприятиях, организуемых ими: Днях славянской письменности и культуры, Днях русской культуры и духовности, Фестивале этнических культур.

Глава представительства Россотрудничества в Молдове Валентин Рыбицкий в своей поздравительной речи на нашем юбилейном вечере чрезвы-

чайно лестно отозвался о библиотеке, назвав ее «Вторым Русским Домом». Вторым, потому что «Русским Домом» называется такой мощный интеллектуально-культурный центр Кишинева, как Российский Центр Науки и Культуры, в котором работают многочисленные кружки, клубы, лектории, курсы, проводятся разнообразнейшие по тематике вечера и интереснейшие творческие встречи. И хотя, официальное название библиотеки звучит все же по-другому, невозможно не согласиться с этим. Читатели приходят в Ломоносовку не только за книгами и информацией, но и для того, чтобы попасть в атмосферу русской культуры. В последние годы сотрудничество с Российским центром науки и культуры значительно активизировалось: библиотеку всегда приглашают на мероприятия, организуемые центром – как в качестве гостей, так и участников. Совсем недавно в библиотеке выступал народный артист России, Рафаэль Клейнер, появившийся у нас благодаря содействию РЦНК, поразивший наших слушателей высоким искусством декламации. В этом году несколько мероприятий Центра прошло с участием книжных выставок из фондов Ломоносовки – *400 лет дома Романовых, 300-летие Петербурга и к 200-летию памяти русского полководца М.И. Кутузова.*

С Русской общиной у библиотеки также давние партнерские отношения. Ее председатель, Людмила Лащенова, не только частый, но всегда самый почетный гость библиотеки во время проведения литературно-музыкальных вечеров, презентаций книг, творческих встреч. Под эгидой Русской общины в «Русской слободе» Ломоносовка уже несколько лет подряд представляет свои книжные выставки во время проведения в сентябре ежегодного фести-

валя этнических культур, за что и получила на юбилейном вечере почетный диплом.

Ломоносовка дружит и с Научной библиотекой Славянского университета (директор – Тамара Химерик), с Центром русской культуры, руководимым поэтами Аллой Коркиной и Дмитрием Николаевым, ежегодно проводящими в библиотеке Фестивали русской книги, Рождественские вечера, конкурсы на лучших чтецов русской поэзии, а в 2013 году возобновившими в библиотеке работу литературного объединения «Маэстро».

Товарищество русских художников «М-Арт» под председательством Сергея Сулина совместно с библиотекой за последние пять лет организовало выставки работ известных художников – Ангелины Масликой, Сергея Сулина, графика Валентина Бологи, фотовыставки Александра Шибаяева и Ольги Андриюк, батика Олеси Шибаяевой, живописи Юрия Лащевского, Александра Сидалковского, Сорина Сорина, Елены Лешку, Игоря Дубленко, Татьяны Буймистру.

Ассоциация русских писателей РМ – также давний партнер библиотеки по организации литературно-музыкальных вечеров, многочисленных презентаций, творческих встреч, круглых столов, поэтических мастер-классов. По приглашению Ассоциации, вместе с Конгрессом русских общин проводящей ежегодно Дни русской литературы и духовности, в библиотеке проводили свои мастер-классы преподаватели Литературного института им. М. Горького – Галина Седых, Сергей Казначеев, Александр Торопцев, Алексей Тиматкова; известные литераторы России Олеся Николаева, Анатолий Курчаткин, Светлана Василенко, Кирилл Ковальджи, Захар Прилепин. Здесь проводились Дни журнала *Знамя*, представленного аудитории его главным редактором С.И. Чуприниным; прошло представление альманаха *Братина* и антологии *Современное русское зарубежье*, привезённых из Москвы их главным редактором Фёдором Черепановым.

В 2012 году мастер-классы в библиотеке проводил известный российский писатель Захар Прилепин, который даже ответил на наш вопрос о будущем библиотек, по его мнению, вполне оптимистическом, с большим уважением отозвался о библиотекарях, назвав их «тихими подвижниками бытия», от святого труда которых напрямую зависит это будущее. В 2013 году в библиотеке состоялась творческая встреча с Ольгой Ильницкой, поэтом, писателем, членом ПЕН-клуба, а также с

поэтом и бардом из Израиля, Даниилом Мирошенским.

Русский интеллектуальный центр (РИЦ) также много лет совместно с Ломоносовкой проводит Республиканские конкурсы по русской истории. В этом году положено начало новому проекту с участием библиотеки – «Российское образование». Преподаватели московских вузов будут приезжать к нам с тем, чтобы познакомить кишиневских абитуриентов со своими учебными заведениями. Сотрудничает библиотека и с русскоязычными лицами города и района: им. Василия Лупу, Дмитрия Кантемира, Петру Мовилэ, Михая Греку, лицеем «Рамбам», музыкальным лицеем имени Сергея Рахманинова и Театральным лицеем; проводит с ними и для них мероприятия: встречи с писателями, занятия *Пушкинского лектория*, беседы, часы чтения, театрализованные представления. Партнерство и сотрудничество с вышеперечисленными организациями, безусловно, способствует реализации культурно-просветительской миссии библиотеки.

Одним из вопросов анкеты *Социологический портрет читателя Ломоносовки* был такой: «Что для вас значит Ломоносовка?» Среди ответов мы с удовольствием прочитали такие: «...библиотека – духовный центр»; «...дает возможность развития творческих способностей»; «...дает возможность читать на родном языке»; «...место самопознания, поиска своего Я»; «...место общения интеллигенции»; «...это открытый русский дом»; «...центр объединения людей по интересам»; «...важная составляющая славянской культуры».

Уже выше упоминавшаяся журналистка Александра Юнко, множество свои печатных материалов в газете *Русское слово* посвятившая мероприятиям библиотеки, сразу после юбилейного

вечера написала статью *Воскресенье начинается в субботу*, с кратким, но теплым и очень выразительным подзаголовком: *Нашей Ломоносовке – 65!* Это устойчивое словосочетание «Наша библиотека» прочно прикипело к «Ломоносовке», и часто употребляется читателями. Кстати, потому Неделю открытых дверей мы так и назвали: *Это – наша библиотека!* «И что бы ни происходило, пока горят огни в Ломоносовке, в сердце останется надежда на светлое будущее, в котором книга всегда останется нашим лучшим другом», – пишет журналистка.

А одна из самых наших замечательных поэтесс, член Ассоциации русских писателей Республики Молдова, член Союза писателей России, автор множества прекрасных поэтических сборников, Валентина Костишар специально к юбилею библиотеки написала ей стихотворное посвящение с такими словами:

«Благословен твой мир под знаком
русской речи,
Где каждая строка и каждый вклад
весом,
И думы, и дела всей жизни
человечьей,
И прошлой мысли свет, и будущего
сон.
Где разговор страниц звучит
многоголос
И жаждает пищи ум, и где по
вечерам
Не гаснет в окнах свет, и смотрит
Ломоносов
На отроков своих, входящих в этот
храм!»

BIBLIOTECA „ALBA IULIA”, 15 ANI DE IDENTITATE ȘI IMAGINE ÎN COMUNITATE

Elena ROȘCA,
director, Biblioteca „Alba Iulia”

Sub acest generic s-a desfășurat suita de manifestări culturale și întruniri profesionale, organizate în perioada 31 august – 6 septembrie 2013, cu prilejul împlinirii a 15 ani de activitate a bibliotecii noastre.

Festivitatea solemnă din 31 august 2013, organizată în parteneriat cu Pretura sectorului Buiucani, a dat start programului propriu-zis. Zi, în care cu 15 ani în urmă, la ora 14.00, Biblioteca „Alba Iulia” și-a anunțat apariția pe harta Chișinăului, într-o bucurie buiucănenilor, la inițiativa Primăriei municipiului Chișinău, a Preturii sectorului Buiucani și a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, cu susținerea Primăriei municipiului Alba Iulia, Consiliului Județean Alba și a Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” Alba.

Evenimentul aniversar a fost susținut, la etapa organizării și desfășurării, de către Pretura sectorului Buiucani și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, de comun acord cu care am elaborat un program dedicat Sărbătorii Naționale *Limba Noastră cea Română*. Din partea dâșilor ne-am bucurat de o implicare directă și o responsabilitate maximă, gestul rezultând cu un impact esențial pentru ambele instituții – punerea în evidență a misiunii, a imaginii și a rolului instituției bibliotecare municipale din Chișinău în vizorul publicului utilizator și al comunității autorităților publice locale din Chișinău și Alba Iulia.

La deschiderea manifestărilor prilejuate de cea de-a 15-a aniversare a bibliotecii au participat: o delegație de la Alba Iulia, constituită din viceprimarul **Dorin Șerdean**, consilierul Consiliului Județean Alba, scriitorul **Ioan Bâscă**, poetul **Ion**

Mărgineanu, inginerul **Radu Neag**, directorul Bibliotecii Județene „Lucian Blaga” din Alba Iulia **Mioara Pop** și colega dâșei **Alexandra Salaoru**.

Publicul chișinăuian a fost reprezentat de către pretorul sectorului Buiucani **Vale-riu Nemerenco**, vicepretorul **Gheorghe Codreanu**, managerul secției cultură Buiucani **Elena Epure** și colega sa **Adriana Dervici** cu ansamblul de dansatori „Hora Horita” și interpreți de muzică populară, printre care **Larisa Arseni**, **Angela Ciocchină**, **Nicolae Palet**, la care au aderat cititoarele bibliotecii – surorile **Alexandra** și **Ana Maria Tofan** și **Laura Șipitca**, eleve în clasele II-VI de la liceele „Columna” și „Dante Alighieri” din sector. Curtea bibliotecii a găzduit mai mulți parteneri ai bibliotecii, reprezentanți ai mass-media, scriitori, jurnaliști, cadre didactice, profesori universitari, bibliotecari, utilizatori ai bibliotecii etc.

Mesajele de salut ale oficialităților chișinăuiene și albaiulienene au fost alimentate cu cântece și hore, donații de carte, diplome și cadouri de preț din partea BM „B.P. Hasdeu” și a Preturii sectorului Buiucani. Bibliotecii „Alba Iulia” din Chișinău i s-a acordat Premiul *Biblios*, la 15 ani de activitate, în cadrul celei de-a XXXIII-a ediție a Festivalului Internațional *Lucian Blaga*, Sebeș-Lancrăm-Alba Iulia, 2013. Acestea au fost completate cu o expres-prezentare a publicațiilor elaborate de către Biblioteca „Alba Iulia” cu prilejul aniversării, în colaborare cu colegile de la Departamentul „Memoria Chișinăului”, Claudia Tricolici și Taisia Foiu. În incinta bibliotecii participanții la eveniment au vizionat expozițiile

tematice de carte din colecția bibliotecii, de sculptură, autor **Valentin Vârtosu**, de fotografii, autor prof. univ. dr. în economie **Vasile Șoimaru**, postere etc.

În după-amiaza acestei zile pretorul sectorului Buiucani dl Valeriu Nemerenco și echipa sa a organizat, împreună cu noua administrație a BM „B.P. Hasdeu”, o întâlnire protocolară cu oaspeții albaulieni, în cadrul căreia cei implicați în pregătirea și buna desfășurare a evenimentului de la „Alba lulia” s-au cunoscut mai bine, au discutat, și-au schițat planuri și proiecte ce țin nu doar de biblioteca în cauză, dar și de o conlucrare eficientă dintre pretură și BM în continuare. A fost, zicem noi, un test, trecut cu brio de ambele părți – tânăra administrație a BM „B.P. Hasdeu” și conducerea Preturii sectorului Buiucani, care s-au cunoscut, în perioada pregătirilor și desfășurării evenimentului de 15 ani a bibliotecii respective, nu numai la față, dar și în faptă.

Săptămâna care a urmat, 2-6 septembrie 2013, a cuprins un program intitulat

*Biblioteca – o călăuză de încredere a liceenilor (zile ale liceelor din cartier în bibliotecă) și direcționat către liceele „Petru Rareș”, „Onisifor Ghibu”, „Liviu Deleanu” și Liceul-Internat Municipal cu profil sportiv, situate în vecinătatea bibliotecii, cu care conlucram constructiv mai mulți ani la rând. Accentul mesajelor a fost diferit: *Cu biblioteca vom deveni urmași demni de Petru Rareș* (Liceul „Petru Rareș”), *Arta naște talente împreună cu biblioteca* (Liceul „Onisifor Ghibu”), *Bucuria comunicării cu biblioteca* (Liceul „Liviu Deleanu”) și *Biblioteca – în agenda viitorilor sportivi* (Liceul-Internat Municipal cu profil sportiv).*

Începând cu ora 11.00, elevi, din diverse clase I-IV, au venit în excursie la bibliotecă împreună cu dascălii lor. Aici au făcut cunoștință cu expozițiile de carte și pictură pentru copii, cu cărți pentru vârsta respectivă din donațiile recente ale albaulienilor, au admirat lucrările de sculptură ale cunoscutului artist plastic Valentin Vârtosu, expoziția de fotografii a prof. univ. dr.

Vasile Șoimar – secvențe din activitatea bibliotecii, banerul cu imagini din activitatea bibliotecii de la deschidere până în prezent și secvențe video din activitatea bibliotecii, în care mai mulți dintre aceștia s-au revăzut în salile bibliotecii în cadrul diverselor întâlniri cu scriitori sau cu cărțile preferate.

În a doua jumătate a zilei, începând cu ora 14.00, în bibliotecă își anunțau prezența, consecutiv, reprezentanții claselor V-XII, împreună cu profesori de liceu. Cu modificări neînsemnate, scenariul se repetă, doar că mesajul prinde alte contururi și discuții. Prezentări și comentarii asupra expozițiilor din incinta **bibliotecii și a site-ului** acesteia, viziunea videoclipului *Biblioteca „Alba Iulia” – 15 ani de zidire sub tâmpla Limbii Române* cu comentarii-amintiri din partea liceenilor și a cadrelor didactice prezente. Prezentarea publicațiilor: *Elena Tamazlăcaru: biobibliografie; Portret în mișcare: Ion Mărgineanu. Periplus biobibliografic; Anatol Ciocanu: o altfel de biobibliografie; Biblioteca „Alba Iulia” – 15 ani de identitate și imagine în comunitate*, ziar, ediție specială – toate au trezit un interes special din partea unor liceeni din clasele a X-XII, dar și ale unor profesori liceali de limba și literatura română.

În finalul întâlnirilor cei prezenți în sală aveau și rolul de mesageri ai liceului. Dat fiind faptul că datorită unei conlucrări fructuoase cu aceste licee, biblioteca, desigur, ține evidența celor mai activi profesori-parteneri, dar și a voluntarilor, cititorilor fideli din mediul didactic, a elevilor din fiecare liceu. În acest scop, celor prezenți, chiar dacă nu fiecare dintre ei au fost menționați, liceului în cauză i s-au înmânat însemne de recunoștință: diplome pentru cei mai activi cititori, cei mai fideli voluntari și profesori-parteneri. Fiecare vizitator a primit câte un semn de carte din partea bibliotecii și dulciuri.

Nu știm în ce măsură ne-a reușit, prin această acțiune, ideea cimentării și dezvoltării relației de parteneriat cu aceste instituții, dar considerăm că o vizită în plus, la evenimente speciale în cadrul cărora biblioteca își demonstrează nu doar potențialul și serviciile tradiționale, dar își deschide toate „ușile bucătăriei”, își pune în evidență întreaga activitate: parteneriat, motivare, cercetare, prezentare etc. Astfel, apare un prilej mai deosebit de a ne cunoaște, a ne promova reciproc, a valorifica tezaurul literar-cultural-informațional, intelectual și uman al bibliotecii și al utilizatorilor ei.

Într-un fel sau altul, noi vom continua asemenea activități și cu grădinițele din cartier, dar și cu instituțiile de educație superioare, în speranța atragerii unui număr mai mare de utilizatori sau, pur și simplu, de parteneri, voluntari, admiratori.

Și deoarece această săptămână a fost dedicată parteneriatului bibliotecii cu comunitatea pentru care a fost deschisă acum 15 ani, o discuție profesională în acest context a fost inevitabilă. De aceea, propunerea colegilor de la BM „B.P. Hasdeu” – privind organizarea atelierului profesional *Sporirea vizibilității publice a bibliotecii. Parteneriatul Bibliotecii cu mass-media* – a fost binevenită la momentul potrivit.

Astfel, în 5 septembrie curent, doamna conf. univ. dr. Lidia Kulikovski a moderat atelierul profesional, organizat în baza studiului de caz *Mass-media – partener indispensabil al BM „B.P. Hasdeu” în sporirea vizibilității publice*. Au participat specialiști în domeniu de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău, Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, reprezentanți de la Direcția generală educație, tineret și sport, bibliotecari școlari din sectorul Buiucani, reprezentanți ai mass-mediei. Comunicarea dnei dr. Lidia Kulikovski, realizată în baza studiului de caz, a fost una

interesantă, dar și mai mult decât utilă, pentru noi, bibliotecarii. Rezultatele sondajului realizat au fost captivante și constructive, dar și orientative pentru vorbitori.

Fiecare dintre noi și-a dat seama în ce măsură știm să construim un parteneriat benefic instituției, în care activăm, cu mass-media, de ce cunoștințe și instrumente necesare dispunem pentru a realiza și a dezvolta parteneriate cu mijloacele de informare în masă la locul de muncă. Care este rolul motivațiilor pentru o astfel de activitate (gratificare, recompensă, premii pentru contribuții personale la prezența bibliotecii în mass-media), cine și ce factori ne încurajează să fim prezenți în spațiul public mediatic, cât de frecvent este prezentă instituția în care muncim în mass-media locală, națională, profesională – audio-video, în presa scrisă și electronică. În ce măsură contează pentru noi, ca profesioniști, prezența bibliotecii în spațiul public mediatic, dacă avem prieteni prin-

tre jurnaliști / ziariști / reporteri / știriști, dacă prezența bibliotecii în mass-media și felul în care sunt prezentate faptele influențează imaginea acesteia etc. Vă dați bine seama cât de necesară și utilă a fost această lecție pentru noi și cât ne-a influențat discuțiile, dar mai ales tema pentru acasă...

Noi, cei de la BM „B.P. Hasdeu”, ținem mult la imaginea instituției în care muncim, dar și la relația cu cei care ne „scot în lume”, ne promovează, ne încurajează și ne susțin activitatea. În calitate de vorbitori s-au prezentat directorii bibliotecilor-filiale ale BM „B.P. Hasdeu”: „Alba Iulia”, „Onisifor Ghibu”, „Ștefan cel Mare și Sfânt”, „M. Lomonosov”, CAIE; jurnaliștii Ion Borș și Lilia Curchi. Prezentă la întrunire, cu luări de interviuri, a fost și Zina Izbaș de la Radio Moldova, arhicunoscută în mediul bibliotecarilor. Prezența jurnaliștilor la atelier este o dovadă în plus, un argument vorbitor despre relația de parteneriat a BM „B.P. Hasdeu” și a filialelor ei cu

mass-media locală, în special, dar și despre interesul mass-mediei pentru ce se întâmplă în viața bibliotecilor, despre rolul acestora în sporirea vizibilității publice a bibliotecii.

Și interviurile oferite în cadrul atelierului, dar și pe parcurs, de către noi, cei de la Biblioteca „Alba Iulia”, Radioului Național și unor cotidiane privind pregătirile, organizarea și desfășurarea manifestărilor prilejuite de împlinirea celor 15 ani de activitate a bibliotecii, despre categoriile de cititori, numărul vizitatorilor zilnici, donațiile de carte etc., în preajma evenimentului și după, sunt încă o dovadă a interesului public față de instituția bibliotecară – motiv de bucurie, dar și de recunoștință celor care au pus din greu umărul la zidirea unui asemenea statut al bibliotecii în ultimii peste 20 de ani, în special specialiștilor de la BM „B.P. Hasdeu” ce muncesc cu abnegație, precum conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, dar și celor care o urmează, ghidați de înțelepciune și responsabilitate.

Evenimentele și activitățile care au avut loc cu prilejul aniversării a 15-a au fost oglindite în emisiunile *Radiomagazin sociocultural*; *Actualități*; *Radiojurnal*;

Cronica săptămânii; *Sinteza zilei*; *Ora copiilor*; *Licurici* (Teleradio-Moldova), în presa scrisă: *Informația de Alba*; *Unirea, Dacoromania* (Alba Iulia) și *Literatura și arta, Funcționarul public* (Chișinău), în resurse electronice: <http://www.bibliotecalbaiulia.blogspot.com/>; <http://www.bjalba.ro/>; <http://www.informatiadealba.ro/cultura/la-multi-ani-biblioteca-alba-iulia-din-chisinau-la-15-ani-de-la-fondare/>; <http://uni-media.info/stiri/cum-va-fi-marcata-in-capitala-sarbatoarea-limba-noastra-64726.html>; <http://www.infoprut.ro/2013/chisinaul-pregateste-sarbatoarea-zilei-limbii-romane.html>.

Sincere mulțumiri tuturor celor care, într-un fel sau altul, și-au adus contribuția la reușita manifestărilor cu ocazia unei noi aniversări „rotunde” a bibliotecii noastre. Astfel, noi am contribuit cu toții la scrierea unei pagini deosebite în istoria Filialei „Alba Iulia”, a relațiilor frățești dintre instituțiile de cultură de la Chișinău și Alba Iulia. Mai larg, împreună am putut lăsa încă o urmă în viața cotidiană a oamenilor ce nu-și concep existența fără apropierea de cultură, fără comunicarea prin și întru spiritualitate.

PLĂCEREA LECTURII – ADEVĂRAT MIJLOC DE EVALUARE

Vitalie RĂILEANU

Vorbeam într-un articol din revista noastră că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” anunță, deja al zecelea an, *Anotimpul lecturilor*. De fapt, se subînțelege activitățile desfășurate conform programului *Chișinăul citește o carte*, à propos, probabil cel mai reușit din toate cele anunțate de rețeaua noastră. În tot cazul, impactul e vădit.

Așadar, cititorilor noștri anul acesta li s-a propus să lectureze romanul *Al șapte-*

lea simț (Ed. „Prut Internațional”, Chișinău, 2013), autor – binecunoscutul scriitor Nicolae Rusu.

Persistă încă în *Lumea lecturilor* această prejudecată: poziția unui scriitor într-o ierarhie valorică determină numărul de cititori pe care un volum sau altul îl atinge. Iată de unde și marea noastră bucurie – romanul *Al șaptelea simț* a fost citit pe parcursul acestui an de circa 4000 de cititori! Bunul nostru prieten, scriitor și profesor

universitar Nicolae Busuioc amintește că, atunci când îți intră în obișnuință, lectura devine un ceva împărțit între „actul reflex, fascinație și drog”. Probabil din aceste considerente lectura mai vine și cu provocarea stării de interiorizare, cu momente afective și mentale care nu pot fi comparate cu nimic.

Pe data de 20 noiembrie, *Sala nuciferă* a Bibliotecii „Onisifor Ghibu” a găzduit *Conferința de totalizare* din cadrul programului anunțat. Toate bibliotecile au delegat câte doi-trei cititori care au expus viziunile personale asupra romanului *Al șaptelea simț*. Faptul că mulți din cei prezenți sunt liceeni și au venit împreună cu profesorii lor de limbă și literatură română, chiar bucură nespul!

Scriitorul Nicolae Rusu a fost plăcut surprins de minispectacolul prezentat de șapte cititori ai Filialei N. Titulescu, de intervenția ad-hoc a dnei Alexandra Tănase, care a venit cu mai mulți elevi, mulțumindu-i scriitorului pentru faptul că astăzi se

mai scriu romane ce pot fi citite și cu împrumut. Studenții de la Facultatea de Litere, USM, Vasile Maxim, Mihaela Stati, Nina Plăcintă și Ecaterina Cebanu (citori fideli ai Bibliotecii „Onisifor Ghibu”), au remarcat surprinzătoarele adevăruri din paginile romanului, care demonstrează enunțând, propunând, analizând ipoteze inedite, contrariindu-și chiar cititorii, dar fără a le frustra plăcerea lecturii. La aceste afirmații scriitorul Nicolae Rusu a ținut să precizeze: „Orice scriitor visează să fie original, numai că această originalitate trebuie să se bazeze pe deschiderea, pe o polisemie a limbajului, pe o coerență logică.”

Și ceilalți cititori referenți au menționat faptul că scriitorul Nicolae Rusu este un autor care își poartă gândurile prin toate ungherele încremenirii omului, transmițându-le incisiv. Și atunci el, *omul-lecturant*, merge singur spre text, spre frumoasele adevăruri și lecții de bonomie și cumsecădenie. De aceea, cuprinsul romanului este văzut și caleidoscopic, în

straturi, memoria o înregistrează derutant aproape, difuz. Limbajul este un amestec ingenios de reflexivitate, lirism, duriță lexicale, senzații și abstracțiuni.

Autorul, confundat cu personajul-narator, își creează – deși procedul constă în introspecție – o stare detașată, ceea ce stilistic se traduce într-un limbaj subtil-parodic sau, în tot cazul, procesual și el precum lumea pe care o reprezintă, odată cu care se transformă.

Pe final a mai urmat o surpriză! Doamna Lidia Kulikovski, doctor conferențiar universitar, a prezentat volumul *Nicolae Rusu. Biobibliografie* (Tipografia „Foxtrot”, Chișinău, 2013, 155 p.), ediție îngrijită de dumneaei, alcătuitori – Liuba Ciobanu, Elena Butucel, redactarea bibliografică fiind elaborată de Margareta Cebotari. Astfel, „biobibliografia *Nicolae Rusu* este destinată tuturor celor interesați de a studia mai profund opera și activitatea scriitorului Nicolae Rusu și celor pasionați de creația lui (p. 5)”.

Într-un început de mileniu, cam perturbat, lecturile bune ne fac să cunoaștem sensul vieții, să decontăm simbolurile pentru a ajunge la tensiunea ideatică, să intrăm în infinitatea lumii interioare și exterioare, iar literatura română basarabeană „riscă” prea puțin, ea se rafinează. Nu se modifică, ci crește!

Majoritatea din vorbitori, dar ei au fost 48 la număr, au menționat meditația asupra personajului de astăzi, semnificativ surprins de scriitorul Nicolae Rusu, care este și face parte din categoria celor activi sau dăruți unei practici generoase, imediat util semenilor față de care au contractat parcă o *datorie* în condiții nu tocmai ușor de explicat, această meditație este potențial extensibilă asupra timpului uman predilect; dincolo de personaj (așa cum le-a sugerat cititorilor săi autorul), n-ar fi greșit să vedem *personajul* într-o multiplicitate *posibilă* de înfățișări.

Iată cum a surprins momentul dat Mihail Botnar, elev al Școlii profesionale nr. 4,

dar și cititor fidel de la Filiala Codru: „Romanul *Al șaptelea simț* este o operă interesantă care, treptat, prin intermediul unor peripecii, te familiarizează cu situația din Basarabia în anii '90, dar care este aproape identică cu ceea ce este astăzi – și în viața social-politică, și în cea economică sau culturală.

Pentru cei din tânăra generație, Uniunea Sovietică e un mit, dar urmările destrămării acestuia sunt și astăzi vizibile. La noi – inclusiv prin faptul că, spre deosebire de alte țări, majoritatea populației nu știe căruia neam aparține, locuitorii republicii noastre nu au cultură politică, astfel predilecția electorală trece la fiecare scrutin dintr-o extremă în alta, cei aleși stricând ceea ce au făcut precedentii, iar toate acestea fiind făcute de ochii lumii, pentru a se perinda la nesfârșit în scaunul puterii.

Am impresia că amprenta vechiului imperiu se face vizibilă chiar la nivel de personalitate, deoarece decăderea morală vine din familie, dar ce pot da părinții care sunt gata să trădeze tot ce le este mai drag pentru mai mulți bani, neconștientizând că poziția în societatea democratică o face nu starea materială, dar cea spirituală – demnitatea.

După părerea mea, romanul nu are niște granițe bine marcate în ceea ce privește cultura sau știința, deoarece vedem mai multe națiuni antrenate în desfășurarea acțiunii, lucru ce relevă că numitorul comun al tuturor, indiferent de naționalitate, țară, este general-umanul ca: frumosul, comunicarea, știința întru prosperitatea omenirii.

Vreau să-i mulțumesc autorului Nicolae Rusu pentru această operă, deoarece ea nu este doar una de a afla adevărul istoric, după cum spunea dumnealui, ci și una ce generează actul meditativ și predispu-ne la dorința de a afla adevăruri eterne”.

Un alt cititor, cu numele Mihail Panuș, de la aceeași filială, afirmă: „Un supraviețuitor al regimului sovietic din țara noastră este și scriitorul Nicolae Rusu, care a simțit nevoia de a reda, într-un fel sau altul, momentele, întâmplările mai puțin frumoase ale acelei perioade și a scris, a povestit, a parodiat obiectiv, cred eu.

În special m-aș opri la o problemă abordată de scriitor în roman, nu voi da nume, deoarece importanța stă în acest fenomen: destrămarea familiilor. De ce? Cum? Observăm că cetățenii statului nostru sunt deprimați, stresați și obligați de soartă să procedeze astfel. Cum? Pleacă peste hotarele țării în căutarea a ceva mai bun: trai decent, fără lipsuri. Poate în toate timpurile au existat aceste «migrațiuni», doar că acest proces s-a intensificat și se intensifică cu pași rapizi, deja periculoși, după obținerea așa-numitei independențe, care, după mine, ar fi numai pe hărți, într-o oarecare măsură. Destrămarea familiilor în masă face ca populația țării să degradeze moral, să crească copiii fără părinți, fără educație. După mine, acest roman ar fi un glosar al societății noastre, în care sunt relatate problemele ei, într-un mod misterios, dar eu aș spune că a reușit.”

Aceste note, un pic personale, dar foarte sincere ne sugerează ideea că și cărțile ne obligă să căutăm rețeta de lectură convenabilă. Diferența dintre a spune direct și a face doar aluzie poate fi ca o paranteză care „ne ajută în recitare sau, dimpotrivă, ermetismul e de nepătruns, neacceptându-ne în îmbrățișarea rotundă sau pătrată” (Maria Mincu).

Așadar, Programul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” *Chișinăul citește o carte*, prin orientarea spre lecturarea unor romane în conotație cuprinsului din *Al șaptelea simț* de Nicolae Rusu, dispune direct la modelarea unor aptitudini serioase pentru lecturi selecte.

PARTENERIATUL – O METODĂ A DIVERSITĂȚII DE COMUNICARE

*Liuba CIOBANU,
director, Filiala „Ovidius”*

Biblioteca „Ovidius” cunoscându-și utilizatorii și urmărind cum evoluează necesitățile acestora, pentru a le satisface și, mai ales, pentru a le anticipa, întreprinde diverse acțiuni. În acest an s-a implicat într-un nou proiect de parteneriat cu Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM) pentru promovarea documentelor / valorilor didactico-culturale. La 28 ianuarie 2013 s-a semnat oficial o Convenție-cadru de parteneriat cu ULIM. Contractul de parteneriat încheiat între Biblioteca „Ovidius” și ULIM favorizează, pe de o parte, atragerea studenților de a utiliza colecțiile de carte de la bibliotecă și, pe de altă parte, de a desfășura manifestările Clubului „Café littéraire” în cadrul bibliotecii, implicând și alți cititori în activitatea legată de limba și literatura franceză.

Pe parcurs s-a inaugurat Clubul „Café littéraire”, coordonat de Ghenadie Râbacov, doctorand, șef Catedră filologia romanică „Petru Roșca”. Scopul Clubului este de a selecta și a promova tineri de creație și tineri traducători. Activitatea Clubului a debutat în februarie 2013, de Ziua Internațională a Limbii Materne. Membrii Clubului sunt studenți de la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Jurnalism, studenți de la ULIM, elevi, beneficiari ai Bibliotecii „Ovidius”. Ghenadie Râbacov a prezentat un discurs despre limbile materne ale diverselor popoare și a apreciat tendința tineretului de a promova limba maternă prin creațiile proprii. Dezbaterile din cadrul primei ședințe au dat start diverselor idei de conceptualizare tematică a Clubului, ca motivare a atragerii tinerelor talente și a noilor membri.

A doua ședință, care a avut loc în luna martie, a cuprins o serată literar-muzicală consacrată Zilei internaționale a francofoniei și Zilei mondiale a poeziei. Moderatorul și organizatorul Clubului „Café littéraire” a prezentat comunicarea *Creație și simulăru în traducerea poetică*, urmată de dezbatere captivante pe tema *Poetica traducerii și traducerea poetică*. La această întrunire s-au recitat poezii din creații proprii, au fost citite traduceri bilingve de poeme și poezii, scrise de membrii clubului (în limbile română și franceză). O frumoasă surpriză a venit din partea studenților de la ULIM, care au prezentat un miniconcert de melodii franceze, interpretate la chitară.

Teatrul – catalizator al vieții culturale a fost următoarea temă propusă și discutată la ședința Clubului. Ghenadie Râbacov ne-a incitat cu discuții despre teatru și problemele lui, a vorbit despre stilul de azi, despre rolul actorilor în teatru, importanța decorului, a atmosferei, a dialogurilor bine gândite, cu un anumit lexic specific teatrului etc.

Biblioteca „Ovidius”, în colaborare cu Direcția generală educație, tineret și sport

(DGETS), mai mulți ani la rând organizează conferințe literare cu genericul *Scriitorul ne adună* pentru participanții la Concursul național literar *La izvoarele înțelepciunii*. Anul acesta, tema a fost dedicată vieții și activității scriitorului francez Jules Verne. Conferința, cu genericul *Jules Verne – vizionarul lumii de vis*, a fost organizată în parteneriat cu Catedra filologie romanică „Petru Roșca” (ULIM). În discursurile lor, Genadie Râbacov, șef catedră, doctorand, și Lilia Strugaru, lector superior, MA, au abordat la tema: *Jules Verne, scriitorul care a fascinat o lume întreagă*, readucând publicul în spațiul cultural francez al secolului XIX, reflectând etapele de formare a cunoscutilui scriitor și cele mai reprezentative opere verniene: *Copiii căpitanului Grant*, *Castelul din Carpați*, *Căpitan la 15 ani*. Au prezentat date generale despre apariția romanelor *Cinci săptămâni în balon* și *Insula misterioasă*, însoțite de aprecierile cititorilor, care au citit aceste celebre opere, îndrumând și pe cei prezenți să intervină cu propriile comentarii la opera scriitorului.

În luna septembrie, membrii Clubului „Caffé littéraire” au marcat, la Biblioteca

„Ovidius”, Ziua europeană a limbilor, organizând o masă rotundă. Moderatorul clubului a povestit despre cele 24 de limbi europene vorbite în cadrul Uniunii Europene, la care se mai adaugă 45 de limbi locale, despre limbile oficiale utilizate la forurile europene. Cu ajutorul unui proiector, au fost demonstrate diferite diagrame, spoturi publicitare, curiozități legate de limbile vorbite în Europa și chiar în întreaga lume. Cu ajutorul studenților de la ULIM, participanții au învățat cum se pronunță formule de salut în 20 de limbi.

Datorită acestui parteneriat, a avut loc și lecția publică pe tema *Tineri lideri politici – viitorii factori activi pentru integrarea europeană*, formator fiind domnul Mihai Cernenco, doctor conferențiar universitar la ULIM. Lecția publică a fost inițiată cu ocazia celebrării Zilei internaționale a democrației. Discursul politologului a durat mult peste două ore, fapt ce denotă interesul tineretului față de învățătura în domeniul politicului. Tinerii, veniți la această întâlnire, au solicitat răspunsuri la întrebările legate de educația politică. Dl Mihai Cernenco a promis ascultătorilor să revină la bibliotecă, pentru a aborda și alte teme de interes major pentru tineret.

Pentru o implicare mai activă a tinerilor în viața bibliotecii s-a recurs la diversificarea parteneriatului, inițiind o colaborare cu Institutul Confucius, filiala de la ULIM. Scopul acestui parteneriat este familiarizarea cu limba, tradițiile și obiceiurile chineze.

Directorul Institutului Confucius, doctorul Yang Tongjun, a fost plăcut surprins de inițiativa bibliotecii, spre o colaborare productivă pentru promovarea istoriei și culturii Chinei, a cântecelor în limba chineză, dansurilor naționale chinezești. La prima întâlnire, Institutul Confucius a prezentat un master-class despre decupările unor simboluri naționale ale chinezilor din hărți, și altul ce ține de caligrafia hierogli-

felor chinezești. Însuși directorul Institutului Confucius a ținut să prezinte arta scrierii hieroglifelor, precum și istoria lor. Acest master-class a trezit un interes deosebit printre invitații bibliotecii. Doctorul Yang Tongjun a donat un set de carte ca suport în studierea limbii chineze, documentele fiind atât în format tradițional, cât și electronic.

De asemenea, a fost organizat un spectacol muzical de cântece și dansuri chinezești cu genericul *Civilizația chineză – o lume nouă*, interpretate de voluntarii și tinerii care învață limba chineză. Mulți dintre ei au reușit să viziteze China, să cunoască cultura acestei țări și, cu o bunăvoință aparte, au venit să împărtășească cu cei prezenți impresiile acumulate.

În parteneriat cu Institutul Confucius, ULIM, a fost organizat și un master-class mai deosebit prin conținut și prin prezentare – *Cultura ceaiului*, un important aspect al culturii chineze. Ceremonia ceaiului la Biblioteca „Ovidius” a durat mult timp, iar participanții la ea au savurat diverse soiuri de ceai, au vorbit despre necesitatea folosirii ceaiului în alimentația omului.

Aceste manifestări au fost posibile grație al parteneriatului între Institutul Confucius, ULIM, și biblioteca noastră, care, sperăm, va aduce noi beneficii în promovarea instituției și a activității ei.

Pe durata parteneriatului, biblioteca și-a extins și și-a diversificat serviciile pentru utilizatori, a oferit servicii care au bucurat și au intrigat utilizatorii, amintind că biblioteca le poate fi de folos. Prin acest parteneriat s-au îmbunătățit imaginea bibliotecii și a serviciilor oferite de ea. Au apărut noi posibilități, noi metode de a atrage cititorul să viziteze biblioteca. Astfel încât putem spune fără ezitare că parteneriatul este benefic, în unele cazuri – chiar prioritar în activitatea unei biblioteci și contribuie plenar la apropierea și conlucrarea eficientă a ambelor părți implicate.

PERPETUARE... LA NIVEL DE AVANGARDĂ (Biblioteca „Liviu Rebreanu” la o nouă Săptămână a ușilor deschise)

*Lina IFTODI,
director, Biblioteca „Liviu Rebreanu”*

În fiecare an, de ziua celebrului scriitor român Liviu Rebreanu, la biblioteca ce-i poartă numele, din Chișinău, se desfășoară programul **Săptămâna ușilor deschise**. Este o manifestare ce implică responsabilitate, dar presupune și satisfacție. Ne-au onorat cu prezența mai mulți invitați, printre care un numeros grup de oameni de cultură – bibliotecari, poeți, cercetători – din județul Bistrița-Năsăud, România. Din partea noastră ne-au trecut pragul personalități cunoscute ale vieții publice din capitală, simpli cititori, bibliotecari, parteneri, profesori de limba și literatura română, reprezentanți ai Institutului de Științe ale Educației. La inaugurarea programului, potrivit legii găzduirii, am adresat un mesaj de salut tuturor oaspeților, în care am menționat atât importanța legăturilor pe care le menține și le dezvoltă filiala noastră cu instituția similară din România – Biblioteca Județeană „George Coșbuc” Bis-

trița-Năsăud, cât și semnificațiile pe care acestea le au.

Cum era și firesc, publicului s-a adresat **Mariana Harjevschi**, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, subliniind că „acest proiect frumos, unul de colaborare, practic, un parteneriat de excelență, ce ne leagă și servește drept punte de legătură între aceste două orașe – Chișinău și Bistrița – este unul viabil și iată că a ajuns la șase ani. Consider, a mai remarcat dna directoare, că aceasta a fost posibilă și aici, și acolo există profesioniști, oameni conștienți de importanța bibliotecii în comunitate. Când privește Filiala «L. Rebreanu», ea este mereu în avangardă, făcându-se vădită implicarea ei în mai multe acțiuni culturale și de informare, aducând tot mai aproape de locuitorii sectorului Poșta Veche personalități cunoscute din diferite domenii și, în acest sens, de la copii la adulți, de la mame

gospodine, la ostași – cu toții se simt aici bine”.

La inaugurare au mai luat cuvântul preotul și scriitorul **Ioan Pinte**, directorul Bibliotecii Județene „George Coșbuc” din Bistrița, profesorul universitar și criticul **Ion Pop**, academicienii **Mihai Cimpoi** și **Nicolae Dabija**, scriitorii **Ianoș Țurcanu**, **Iulian Filip**, **Aurelian Silvestru**, **Emilian Galaicu-Păun**, ultimul fiind prieten mai vechi al bibliotecii. Toate luările de cuvânt au scos în evidență rezultatele benefice la nivel de cultură, informație și educație ale unui parteneriat, considerat, în unanimitate, de excelență.

Evenimentul a mai cuprins o serie de lansări carte: George Coșbuc. *Opere* (patru volume: *Poezii*, *Proză*, *Traduceri*, *Proză*); Lucian Valea. *Poezii*, *Oameni pe care i-am iubit*, *Coșbuc în căutarea universului liric*, *Pe urmele lui George Coșbuc*, *Viața lui George Coșbuc*, *Generația amănată*; Pavel Dan. *Opere* (trei volume); Ion Pop. *Amintirile unui școlar de altădată*; Andrei Moldovan. *Coșbuc sau lirismul pragurilor*; Teodor Tihan. *Prin anotimpurile zilei de azi*; Cornel Cotușiu. *Douăzeci* – antologie de proză scurtă; *Calendar anual* – ghid al Bibliotecii Județene „George Coșbuc”. Scriitorul Aurel Podaru a vorbit despre prozatorul Pavel Dan și integrala editată de Biblioteca din Bistrița.

Au fost prezentate și noutăți editoriale de la Chișinău, între care cele ieșite de sub tipar la Editura „Cartier”, menționate de Emilian Galaicu-Păun: *Zbor frânt* (Vladimir Beșleagă), volume semnate de Aureliu Buisuioc, *Eșarfe în cer* (Dumitru Crudu), 1979 (Cristian Craft) etc.

Recitalul susținut de poeții bistrițeni Ioan Pinte, Marcel Seserman, David Dorian, Menuț Maximilian, a fost încununat de cel al profesorului Ion Pop, dar și ale colegilor din Chișinău Iulian Filip și Emilian Galaicu-Păun.

A urmat o conferință științifică, susținută de poetul, criticul și profesorul universitar Ion Pop, cu tema: *Nichita Stănescu – personalitate și creație*. O sinteză a creației și vieții lui Nichita Stănescu (*Evo-care. Punctări. Profil*) a constituit pledoaria domnului Ion Pop, ascultată, cum se zice, cu sufletul la gură. Doar calificativul *exeget* poate fi atribuit lui Ion Pop, *exeget* în materie de Nichita Stănescu, dar și în literatura universală, în poezia modernă, pe care le cunoaște precum ai cunoaște *Tatăl nostru*. „Anul 2013 este anul dominat de figura lui Nichita Stănescu, a declarat criticul. În luna decembrie se vor împlini 30 de ani de la trecerea sa în lumea umbrelor și 80 de ani de la naștere. N. Stănescu este exponentul reprezentativ al poezilor anilor șazeci. Este un creator de poezie fenomenal. În eseu *A doua oară* avem a face cu un text semnificativ, în care el își exprimă atitudinea modernistă față de creația poetică. Însuși emblemă a modernismului, a ridicat la cele mai înalte valențe modernismul liric; a reinstalat obiectivitatea în raport cu proiecțiile fanteziste având suport profund metafizic. Nu s-a jucat cu filosofia: l-a cunoscut pe Hegel pe dinafară. A fost un om citit, cultivat, cu lecturi ample, a venerat creația lui Mihai Eminescu – a revoluționat procesul literar, mai cu seamă cel poetic. În prima parte a creației, dar și a vieții, a scris elegii, este un fel de cosmos al oglinzilor, cu o multitudine de răsfrângeri. În ele prezintă spectacolul facerii poeziei, ea fiind în definitiv o stare permanentă de emanație și, deci, Nichita admitea și imperfecțiunea. La el a persistat contemplația și metamorfozele, zona virtualității. Își permitea să inventeze el lumea, ca și Van Gogh, să aducă redefiniri ale realului. În poezia sa a persistat și sentimentul de plenitudine, de supraabundență, versul său având o dialectică internă. În *Epica Magna* avem regăsirea de sine. „Nu sunt altceva decât o pată de sânge care vorbește!” Notația vi-

ului... O lăsa să intre în poezie, realizând o modernitate înaltă, chiar dacă cu fisuri. Dar tocmai ea asigură o vitalitate: „Este o operă deschisă, el comunică cu sensibilități mai noi. Stănescu e un mare poet al epocii postbelice.”

Prin acțiunile desfășurate la inaugurarea programului *Săptămâna ușilor deschise*, ambele instituții – Biblioteca „Liviu Rebreanu” și Biblioteca Județeană „George Coșbuc” din Bistrița ca și cum au conturat un pod de carte, dar și de inimi, peste Prutul atât de evocat în gândul unirii între frați.

La Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a avut loc duplexul profesional *Inițiative inovatoare în bibliotecile publice*, unde cei doi directori, Mariana Harjevschi și Ioan Pinteș, au semnat un nou protocol de colaborare, în cadrul căruia va fi lansată și o antologie cu poeți bistrițeni și chișinăuieni, ce va fi scoasă la Editura „Cartier”.

Planul de acțiuni atașat la Acordul de parteneriat între Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău, R. Moldova, și Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Bistrița-Năsăud, România, cuprinde, în afara

editării unei antologii de poezii: oferirea instruirilor profesionale pentru bibliotecarii de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, în cadrul centrelor de instruire coordonate de acestea; participarea bibliotecarilor de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în cadrul Conferinței ANBBPR 2014; organizarea vizitelor de studii în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și Bibliotecii Județene „George Coșbuc”; dezvoltarea colecției de documente și completarea echipamentului tehnic al Filialei „Liviu Rebreanu” cu sprijinul Bibliotecii Județene „George Coșbuc”.

De asemenea, în cadrul Programului *Săptămâna ușilor deschise* a avut loc lansarea de carte *Pomul fermecat* de Alexandru Plăcintă. Pe „post” de primi cititori ai cărții a participat la eveniment un grup de elevi de la Liceul „G. Călinescu”. S-a desfășurat și o lecție sugestivă: *Suntem sau nu parte a naturii și cum ne comportăm cu ea?* – moderator Viorica Balica, profesoară de limba și literatura română la gimnaziul din Teșcureni, Ungheni. Anastasia Sasu, elevă la același gimnaziu, a declamat expresiv poezia *Mama*. S-a înscris în același context

un grup de elevi de la Șoala de Arte „Valeri Poleakov”, care a propus un minispectacol creat din poezii și ghicitori.

Pomul fermecat, privit altfel, într-un cadru mai larg, este un pom al vieții, a menționat Lidia Grosu, un pom din care s-au alimentat stră-stră-străbunicii noștri. *Pomul fermecat* al vieții ar fi Țara care, protejată de concetățenii săi, asigură continuitate valorilor sale. Prin noua sa carte Alexandru Plăcintă ne sugerează ideea că suntem parte integrantă a celui mai valoros act de creație – cel divin.

Programul *Săptămâna ușilor deschise* a mai cuprins ședința Clubului „Spirit și intelect” cu genericul *Liviu Rebreanu – reper în educația patriotică și civică*.

La ședință a participat un grup de ostași de la Unitatea 1001 a Trupelor de carabinieri, pentru care s-a făcut o prezentare cu privire la viața și activitatea literară a marelui prozator bistrițean – părinte al romanului modern român. Publicul a aflat de informații inedite din viața romancierului, precum și o viziune critică asupra creației acestuia. Mai multe momente legate de tinerețe, studii, de cariera literară, de formare a personalității scriitorului au constituit adevărate revelații. Cele relatate denotă acțiunea pe care o exercită personalitatea lui Liviu Rebreanu asupra conștiinței noastre. Ostașii au mai beneficiat de expoziția *Liviu Rebreanu – mare creator de viață autentică*. În cadrul discuțiilor-dezbateri pe marginea romanelor-capodoperă *Ion*, *Pădurea spânzuraților* și *Ciuleandra* s-a manifestat un interes viu pentru semnificația acestor creații, pentru afinitățile psihologice existente între lucrările menționate și alte opere din literatura clasică universală. „A dat vieții o operă și operei o viață”, a spus Tudor Vianu despre scriitor. Or, Liviu Rebreanu a pledat mereu pentru exactitate, pentru naturalețe și pentru o viață autentică, plenară, a eroilor săi. „Literatura e o boală grea de care, când te-ai molipsit, nu te mai vindeci”, a spus condeierul. În

acest sens Liviu Rebreanu ne-a dăruit opere dintre cele mai frumoase, mai profunde și mai realizate din punct de vedere estetic din literatura națională.

La masa rotundă *Toleranța – necesitate stringentă în societatea noastră* s-au adunat elevi de la Liceul „G. Călinescu”. Misiunea de moderare a revenit Violetei Matieț, doctor în filologie, lector la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Catedra de limba română și filologie clasică.

Toleranța este greu de observat, însă este descoperită ușor când antrenează lezarea, violarea drepturilor omului. Consecințele sunt vădite – ea înveninează relațiile dintre oameni, provoacă discriminări sociale nefaste și conduce la conflicte regretabile. Este foarte important ca fiecare dintre noi să dea un nou sens cuvântului *toleranță* și să înțeleagă acest adevăr: capacitatea de a recunoaște valoarea fiecărei persoane reprezintă fundamentul etic al păcii, al securității și al dialogului intercultural.

Masa rotundă, cu implicarea activă a celor prezenți, s-a axat pe descifrarea noțiunii, pe definirea formelor ei, pe simptomele și comportamentele pe care le generează. Toleranța semnifică îngăduință, indulgență. Este prima etapă a unui proces îndelungat, profund, de dezvoltare a unei culturi a înțelegerii, comunicării, păcii; este calitatea esențială a unor relații sociale care refuză violența și constrângerea. Deci, toleranța este un mijloc pentru convivialitatea comunităților.

Masa rotundă, cu o temă de acuitate socială aparte, a reconfirmat ideea că educația este chemată să asigure competențele fundamentale pentru toleranță: a trăi în condițiile diversității, a trata conflictele într-o manieră constructivă, a exercita propria responsabilitate.

Pe parcursul programului *Săptămâna ușilor deschise* mai multe grupuri de cititori au vizitat filiala. Ei au beneficiat de informații utile cu privire la activitatea instituțiilor

ei publice, au răsfoit cărțile despre *Guguță* din cadrul expoziției *În lumea de povești cu Spiridon Vangheli*, cărțile jubiliare ale anului 2013, au ascultat noi date despre felul în care copiii Chișinăului au citit o carte: *Vornicel la nunta badei* de Victor Dumbrăveanu. Vizitatorilor li s-au comunicat date și istorii captivante din viața și creația lui Liviu Rebreanu, scriitorul, al cărui nume îl poartă biblioteca; le-au fost prezentate cartea jubiliară *Bambi* de Felix Salten și cele mai de valoare colecții de literatură de referință pe care le deține biblioteca – enciclopedia *Britanica* și impunătoarele dicționare și enciclopedii în limba franceză.

Întâlnirea cititorilor cu scriitoarea Nina Slutu-Soroceanu a constituit o frumoasă acțiune a programului *Săptămâna ușilor deschise*. De un rar întâlnit har artistic în literatura pentru copii, de un temperament debordant, autoarea a captat atenția elevilor și i-a atras într-un dialog viu, spectaculos. Dialogul s-a dovedit de autentică încărcătură emoțională, iar la nivel ideatic foarte sugestiv. Au fost prezentate cărțile: *Primii pași*, *Împreună cu Binușu*, *Moș Crăciun ne-a*

vizitat, *Castelul până la stele*, *Cum am trăit într-un măr*, *De la noi până la voi*, *În Papagalilia*. Dar, în afară de a-i antrena în mod plener pe cititori în minispectacolul literar, scriitoarea a realizat o conversație ingenioasă cu privire la bibliotecă, la carte, la cunoaștere. S-au făcut auzite expresii: „*Biblioteca e un depozit de cunoștințe*”, „*Cartea e prietenul cel mai bun*”, „*Cartea e ca o floare*”, „*Cartea îmbunătățește mintea*”, „*Cine are carte, are parte*”. Emoționantă și captivantă a fost expunerea din cartea *Primii pași*. Cărțulia *Moș Crăciun ne-a vizitat* a făcut să apară niște ochi aprinși de curiozitate. Întrebarea *De ce ne sunt dragi sărbătorile?* a generat o pădure de mânuțe ridicate: „*Pentru că Moș Crăciun ne aduce cadouri!*”, „*Pentru că e distracție!*”, „*Pentru că afară e zăpadă!*” *Castele până la stele*, de asemenea, a suscitat interesul cititorilor. *În Papagalilia*, la fel, a stârnit curiozitatea față de peripețiile păsărilor; cercetarea naturii de către doi copii, ajunși în fața unui cuib de pitulice, s-a desprins din placheta *Cum am trăit într-un măr*. Întâlnirea a fost, în cele din urmă, pentru cei prezenți, o adevărată delectare estetică.

În concluzie, menționăm că programul *Săptămâna ușilor deschise*, desfășurat de Biblioteca „Liviu Rebreanu” în anul 2013, a însemnat o perpetuare a valorilor de care ea se ghidează în activitatea cotidiană, neuitând pentru nicio clipă că nu cedează și nu va ceda intenției de a fi mereu pe post de avangardă.

ECOURILE SĂPTĂMÂNII UȘILOR DESCHISE

*Claudia ȘATRAVCA,
director, Filiala „Târgu-Mureș”*

Concepută ca o instituție în pas cu timpul, modernă ca structură și viziuni, sensibilă la solicitările publicului chișinăuian, Biblioteca „Târgu-Mureș” este astăzi mai mult decât un loc de împrumut al cărților. În calitate de principală „vatră culturală” din sectorul Râșcani, instituția noastră este un formator de opinie, contribuind plenar la crearea climatului deosebit, propice cunoașterii și creației, în comunitatea locală, la promovarea și încetățenirea unor valori de primă importanță pentru o societate ce se vrea prosperă sub aspect intelectual și spiritual.

Săptămâna ușilor deschise, desfășurată tradițional în fiecare an, este o activitate complexă, care își propune drept finalitate promovarea imaginii bibliotecii în comunitatea autohtonă și – de ce nu? – în întreg spațiul românesc. Acest program ne oferă prilejul de a ne reîntâlni cu cititorii fideli și cu prietenii pe care ni i-am făcut în cei 17 ani de activitate.

Ediția din acest an a Săptămânii ușilor deschise a întrunit numeroase personalități de vază ale culturii, literaturii, artei, științei, vieții publice din Chișinău.

Un eveniment de rezonanță din cadrul acestei săptămâni a fost **serata de omagiere** a distinsei doamne **Eliza Botezatu**, dr. prof. univ. și un excelent critic literar, care, în aceeași zi, a sărbătorit cei 75 ani de la naștere alături de cei dragi. Eliza Botezatu a devenit cititoarea bibliotecii noastre chiar de la inaugurare, în 1996, și până în prezent ne este o cititoare fidelă și o prietenă devotată, care întotdeauna ne vine în ajutor cu sugestii ingenioase și sfaturi înțelepte, îndemnându-ne să promovăm intensiv cartea și lectura, mai ales printre copiii și tineri.

Pe o carte donată bibliotecii, dumneai ne-a lăsat dedicația: *„Cititorilor-începători de la Biblioteca «Târgu-Mureș», această expresie de dragoste și de interes pentru cuvântul scris, îndemnându-i să se împrietenescă de mici cu Cartea. Ea, numai Cartea, te face un om interesant, care are ce spune și altora.”*

Doamna Eliza Botezatu ne-a fost alături la toate evenimentele și activitățile cultural-literare. Din 1998 și până în prezent moderează clubul „Lecturi literare”, care îi are ca membri pe elevi și studenți dornici să cunoască literatura națională și universală și care, de asemenea, încearcă să scrie poezii, proză, eseuri... Este un pedagog de excepție, îi învață pe tineri să-și formuleze și să-și susțină opinia, le dezvoltă sensibilitatea și receptivitatea artistică, le stimulează lecturile.

Pe parcursul anilor, în cadrul clubului a organizat un șir de activități consacrate scriitorilor: Octavian Goga, Liviu Rebreanu,

Nichita Stănescu, Grigore Vieru; o serată de comemorare a scriitorului Marin Sorescu, o seară de poezie feminină *Toamnă baco-viană*, lansări de carte, printre care și una consacrată cărții sale *Critică literară*. La 21 octombrie, anul curent, dna profesoară – și critic literar – a organizat și a moderat simpozionul *Dumitru Matcovschi – Lacrima de dor a Basarabiei*, în memoria regretatului scriitor.

Eliza Botezatu a scris și articole despre biblioteca noastră: *Biblioteca mea; Casa lumilor de taină*, publicate în revista de specialitate *BiblioPolis* și în cartea aniversară *Verticalitate spre cunoaștere și comunicare: Biblioteca „Târgu-Mureș” – 15 ani de activitate; Biblioteca „Târgu-Mureș” – Casa mare cu suflet de lumină*, care se încheie astfel: „*La mulți ani, Biblioteca «Târgu-Mureș»! La mulți ani, dragi slujitori ai cărții! Vă urez sănătate, cărți multe și bune, cititori fideli și disciplinați, activități inspirate și prieteni devotați. Și la a 50-a aniversare să rămâneți la fel de deschiși pentru oameni și pentru carte!*”

Am avut onoarea să moderez serata de omagiere consacrată distinsei prietene a bibliotecii, dna Eliza Botezatu și i-am dorit: ani cu sănătate, bucurii și noi creații și cărți care să lumineze sufletele dornice de adevăr și frumos.

Venerata profesoară și scriitoare a fost bucuroasă de prezența prietenilor, colegilor de breaslă, a discipolilor săi, de reprezentanții Preturii sect. Râșcani și ai Uniunii Scriitorilor din Moldova. Cuvinte de felicitare i-au exprimat: Mihail Șleahițchi, consilier prezidențial, și soția dumnealui, prof. univ. dr. hab. Maria Șleahițchi, care au vorbit despre carisma doamnei E. Botezatu, despre felul său de a fi, despre deschiderea sa față de oameni, despre maniera specială de apropiere de oameni, plină de căldură și respect. I-au mulțumit pentru efortul depus în formarea lor profesională, urându-i sănătate și mulți ani.

Cu un mesaj de felicitare a venit și dna Loreta Handrabura, viceministru al educației, fosta discipolă a doamnei E. Botezatu, care i-a mulțumit pentru sfaturile utile în studenție, vizând zborul, sensibilitatea cuvântului și căderea cu demnitate: „*Când m-am aflat la o incertitudine de drumuri, tot distinsa profesoară m-a ajutat.*”

DI prof. univ. dr. hab. Gheorghe Popa, rectorul Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, și-a amintit cu drag de anii de studenție, în special, de cursul de poezie contemporană, predat de dna E. Botezatu. A mărturisit că în perioada când toți îi stu-

diau preponderent pe scriitorii sovietici, ei au avut norocul de a parcurge pe îndelete istoria literaturii române de la Asachi până la scriitorii șaptezecști. A accentuat că Eliza Botezatu a fost și este un model de stil, de eleganță, de comportament și rafinament.

O atmosferă de sărbătoare a creat Artistă Poporului Ninela Caranfil, care a recitat poemul *Eva* de Dumitru Matcovschi, transmițându-ne un important mesaj: „*Pomul când rodește-i pom / Omul când iubește-i om...*” Marea actrița a mărturisit că pe Eliza Botezatu o asociază cu versul lui Dumitru Matcovschi *Trecută prin foc și prin sabie*, întrucât dna profesoară și scriitoare cu adevărat a trecut prin război, foamete și deportări, fie direct, fie prin durerea unor oameni apropiați.

Cu frumoase urări de sănătate și împliniri de creație au venit și colegii de la USM, Catedra literatură română și teorie literară (Adriana Cazacu, Elena Țau, Ana Ghilaș, Dorina Rotari, Marcela Adam și Nicanor Țurcanu), de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, precum și profesorele Viorica Bolocan și Veronica Postolachi de la Liceul Teoretic român-englez „Mircea Eliade”. Colegele au vorbit cu drag despre maniera deosebită de predare a cursurilor, pe care E. Botezatu le transformă într-un act artistic.

Sărbătorita a primit o mare de flori, urări de sănătate și bucurii. Cu mari emoții și recunoștință le-a mulțumit invitaților săi pentru seara de neuitat petrecută împreună. Omagiata și-a exprimat regretul că nu a reușit să editeze cartea sa despre marele scriitor Dumitru Matcovschi, dar speră că în timpul apropiat lucrarea va ieși de sub tipar.

În cadrul Salonului *Arte frumoase*, în scopul promovării tinerelor talente, pentru a bucura ochiul și sufletul publicului cititor, Biblioteca „Târgu-Mureș” a găzduit **vernisaajul *Vis de toamnă*** (grafică digitală) al tinerei și talentatei pictorițe **Viorica**

Didic. Pe lângă lucrările de artă plastică expuse, cei prezenți s-au delectat și cu o expoziție din creația sa – *Cărți ilustrate pe parcursul anilor*. La acest eveniment au participat: Liviu Hîncu, artist plastic, membru titular al UAP din RM, critic de artă; Valeriu Podborschi, șef, Catedra design industrial și de produs, UTM; Tamara Moraru, doctor în filosofie și președinta fundației „Gloria Art”; Ana Triboi, director al Centrului de limbi străine „Dialog”; Ozea Rusu, medic, șef al Centrului de neurochirurgie; Ion Virschi, Mihai și Virginia Mireanu, artiști plastici; Andrei Viziru și Zinaida Izbaș, apreciați reporteri de la Radio Național, părinții și rudele pictoriței.

Moderatoarea activității, scriitoarea Raisa Plăieșu, conducător al cenaclului literar „Cuvântul”, a vorbit despre creația tinerei pictorițe, despre activitatea cenaclului, în cadrul căruia a cunoscut-o pe Viorica Didic, despre expozițiile ei personale și de grup.

În lucrările expuse, Viorica abordează mai mult tematica creștină. De aceea, în creația sa întâlnim foarte multe elemente calde, creștine: lumânări, porumbei, îngeri, stele. Grafica digitală utilizată de artistă este complicată, dar originală. O lucrare deosebită este *Grădina sufletului*, în care este reprezentat un ochi mare care pare că dezvăluie tainele naturii. Apare în prim-plan ochiul și melcul, iar în plan secund, o pădure superbă. În toate lucrările sale se simte o fantezie și energie debordante, un romantism ce ne învăluie. Raisa Plăieșu a menționat despre frumoasa colaborare cu tânăra pictoriță. Dumneaei scrie poezii pe tematică creștină, iar Viorica îi ilustrează cărțile. Întâlnim ilustrațiile ei și în cărțile *Candela din ochi*, *Credința-i calea sufletului*, *Făclii de cântec și de dor*, *Istețel*, *Ghichel*, *lubești natura?*, *Doamne, ajută pământul*, precum și pe *Biobibliografie* de Raisa Plăieșu, *Clipa de după-amiază* de Mihai Morăraș, *Făclia sufletului* de Doina Mămăligă, *În leagănul destinului*, *La sfat cu dorul* de Zi-

naida Lungu-Borgos, *În fața răstignirii tale* de Nina Carp și altele.

Subsemnata a felicitat-o pe Viorica Didic cu ocazia acestei frumoase expoziții și a adus cuvinte de laudă familiei Didic. Tatăl pictoriței, Vasile Didic, a organizat o vastă expoziție personală de pictură, zeci de expoziții ale discipolilor săi de la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”, în incinta bibliotecii noastre. Vreau să menționez cu mândrie că picturi de-ale cititoarelor noastre, surorile Viorica și Violeta Didic, au fost premiate la o expoziție de pictură din mun. Târgu-Mureș în 1998. Aceste lucrări au fost reproduse pe *Calendarele de buzunar*, elaborate de Editura „Brăduț” din Târgu-Mureș, care, tradițional, le oferea cititorilor bibliotecii noastre.

Pictorul Liviu Hîncu a vorbit despre importanța colaborării bibliotecii cu artiștii plastici. S-a oprit detaliat la expoziția Vioricăi Didic, afirmând: „*Avem în față o adevărată valoare. Viorica dă frâu liber imaginației și face opere de valoare cu teme profunde.*” Cu un moment poetic a înviorat activitatea celebrul medic Ozea Rusu, care a recitat poezia *Făptura mamei* de Grigore Vieru. El a menționat că mintea umană este un miracol, un dar de la natură și că pacienții pot fi tratați și prin intermediul artei, și al unei cărți interesante. Profesorul Valeriu Podborschi i-a adus familiei Didic cuvinte de elogiu, a vorbit despre valoroasele ei lucrări de artă și despre premiile obținute la diverse expoziții.

Viorica Didic a mulțumit tuturor invitaților pentru prezență și pentru energia pozitivă, pe care a receptat-o din partea lor, pentru toate aceste emoții calde, menționând că se simte fericită și împlinită, culegând acum roadele muncii sale. „*Se spune că ne aflăm acolo unde se află gândul nostru și tocmai de aceea trebuie să ne convingem că gândul se află acolo unde vrem noi să fim de fapt. M-am convins încă o dată de acest lucru, organizând, împreună cu biblioteca «Târgu-Mureș», expoziția*

*cu genericul Vis de toamnă, deoarece Universul ne scoate în cale persoanele cu care suntem pe aceeași lungime de undă. Sunt recunoscătoare colaboratoarelor acestei prestigioase instituții de cultură, care m-au adus tocmai în «Casa cuvântului», unde găsești oricând o ambianță caldă și binevoitoare”, s-a confesat pictorița. Raisa Plăieșu a încheiat manifestarea, recitând *La ușa gloriei*, o poezie despre oameni, viață, invidie, ură, glorie inutilă și despre adevărata lumină care este Dumnezeu. Acest poem ne îndeamnă la meditație, ca și lucrările Vioricăi Didic.*

O altă manifestare a Săptămânii ușilor deschise a fost **lansarea cărții *Imagini pe pânza timpului* de Valentina Stoica**, recent apărută la Editura „Pontos”. Pe coperta cărții, publicistul și lingvistul Vlad Pohilă a scris o referință, care se încheie cu următoarele cuvinte: „*Prin noua sa pânză epică, V. Stoica ne propune o lectură antrenantă și acaparatoare. Niște Imagini pe pânza timpului ce vor trezi interesul firesc al breslei vizate, dar și al multor cititori din alte categorii social-profesionale. Doar toți trecem prin școala de cultură generală care, grație unor dascăli de anvergura morală a celor din anturajul lui N. Stegaru [personajul central al cărții – n.n.], obținem și o foaie de parcurs în școala vieții.*”

Publicul cititor o cunoaște pe scriitoarea prin cărțile: *Femeia în albastru*, *Pasiune și calvar*, *Romantici și vagabonzi*, *Steaua fărâșirii*, *Jurnalul unei actrițe*, *Revelații*. Valentina Stoica este o bună prietenă a bibliotecii noastre, chiar de la deschidere. Cartea *Imagini pe pânza timpului* este a cincea la număr, lansată în cadrul celor mai importante programe culturale: *Zilele bibliotecii și Săptămâna ușilor deschise*.

La această lansare au participat scriitorii: Claudia Partole, Victor Prohin, Marcela Mardare, actrița Paulina Zavtoni, profesori și studenți de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, elevi de la Liceul Teoretic „Ion Creangă”, însoțiți de profesoara de limba și literatura română Ana Galaju.

Moderatoarea, Marcela Mardare, a vorbit despre tematica cărților scrise de V. Stoica, în care se abordează frecvent relațiile dintre elevi-pedagogi și studenți-pedagogi. Detaliat, s-a oprit la noul roman *Imagini pe pânza timpului*, în care se opun două personalități distincte: pedagogul Nicolae Stegaru, un promotor al valorilor Neamului, și Victor Ravinschi, fost secretar de partid, un produs al timpului sovietic. Marcela Mardare ne-a dezvăluit că Valentina Stoica este supranumită „cronicarul Cahulului” și „cronicar teatral”, deoarece, prin articole, alte scrieri ea ne informează despre noutățile culturale din orașul Cahul, unde locuiește în prezent, adeseori recenzând spectacole de teatru.

Claudia Partole a felicitat-o pe Valentina Stoica cu ocazia apariției noii cărți, a evidențiat talentul ei și modul de a așterne cuvintele, fie atunci când scrie un articol, fie când scrie o carte. Ne-a mărturisit că a meditat mult asupra cărții, de parcă ar fi retrăit niște ani – perioada tulbură după anii 1990. A menționat că și în această carte, răul încearcă să corupă binele. C. Partole a fost impresionată de vasta documentare a autoarei noii cărți, la fel și de subiectul abordat. A impresionat-o pedagogul Nicolae Stegaru, care făcea doar lucruri bune, chiar a salvat oameni de la degradare, ajutându-i să devină demni. „E o carte de viață”, a citat C. Partole vorbele mamei sale, care a citit romanul cu mare interes.

„*Stimată Valentina Stoica, mă bucur că în lucrările Dvs. nu inventați personaje, nu îi împrumutați de la alți scriitori, ci îi luați din realitate*”, a accentuat Victor Prohin. Dumnealui și-a manifestat bucuria pentru faptul că Valentina Stoica scrie despre pedagogi, subiect rar abordat de alți scriitori.

Actrița Paulina Zavtoni a felicitat-o pe V. Stoica cu prilejul apariției noii sale cărți și a menționat că și dânsa a activat în calitate de profesoară, a predat arta vorbirii și a declarat că e foarte frumos să fi scriitor, mai ales, știind că, pe filele cărți-

lor tale, personajele cu gândurile bune și sentimentele lor frumoase vor fi mereu vii. A îndemnat elevii și studenții să se inspire din cărțile dnei Valentina Stoica, atunci când vor avea nevoie să înscezeze o piesă contemporană.

Doamna Aurelia Racu, profesoară la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, a menționat că dna V. Stoica era preocupată mereu de problema șanselor și drepturilor egale pentru toți copiii, scrie despre copiii cu dizabilități, cine sunt acești copii și ce se poate de făcut pentru ei. Studiind aceeași temă și dumneaei, Aurelia Racu i-a propus Valentinei Stoica să scrie împreună o carte cu acest subiect și iată așa a apărut cartea *Vocația pedagogică*.

Ana Galaju, profesoară la Liceul „Ion Creangă”, a mărturisit că a lecturat romanul cu plăcere și i-a îndemnat să-l citească și pe elevii săi din clasa a XI-a. Discipolii dumnealui au fost foarte activi și i-au adresat V. Stoica numeroase întrebări.

Valentina Stoica a mărturisit că lansarea acestei cărți este încă un eveniment important din viața ei.

În cadrul **clubului Speranța**, pentru persoanele de vârsta a treia, am organizat o ședință cu genericul **Să îmbătrânim frumos și sănătos**. Scopul acestui club este integrarea în societate a persoanelor în etate. Membrii clubului susțin că este important să existe un astfel de club într-o bibliotecă. Aici, ei găsesc liniștea sufletească, au posibilitatea să consulte și să împrumute la domiciliu cărți din diverse domenii, să cunoască personalități marcante.

La această ședință, participanții au avut posibilitatea să se întâlnească și cu: Ludmila Rotăraș, președinta Asociației persoanelor de vârsta a treia „Tezaurul națiunii” din Chișinău; Maria Guțu, președinta Asociației persoanelor de vârsta a treia „Tezaurul națiunii” din sectorul Râșcani; Galina Buta, medic, lector universitar, și Maria Cenușă, specialist în medicina ne-tradițională. Conducătoarea clubului, dna

Galina Ciubară, a vorbit despre importanța alimentației sănătoase a persoanelor în etate și i-a prezentat pe medicii invitați la manifestare. Medicul Galina Buta a oferit publicului informații despre alimentația corectă în menținerea sănătății. Specialistul în medicina tradițională Maria Cenușă, la fel a dat o serie de sfaturi utile pentru persoanele în etate.

Cu ocazia acestei activități am pregătit o expoziție de carte *Alimentația sănătoasă – cel mai bun medicament* și am prezentat publicațiile expuse. Fiecărui membru al clubului am distribuit liste cu sfaturi utile, selectate din ziarul *Tainele sănătății*.

Invitatul de onoare al uneia din zilele Săptămânii ușilor deschise a fost poetul, eseistul și traducătorul, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova **Arcadie Suceveanu**. La întâlnire cu dânsul au venit elevii clasei a II-a, însoțiți de învățătoarea Virginia Vangheli, de la Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare”. Arcadie Suceveanu le-a vorbit copiilor despre Uniunea Scriitorilor, pe care o conduce, despre dragostea sa pentru carte și literatură, remarcând că: „O carte dacă nu e citită, e moartă, iar viața

cărților le dă cititorul.” Invitatul a numit titlurile cărților sale pentru copii și a recitat câteva poezii: *Despre numerele pare care pot fi pare și impare, Do-re-mi-fa-sol-la-cri, Dicționar delico-românesc, Cine și ce face, Ananasul, Povestea lui W ș.a.*

Micii cititori au manifestat un interes deosebit pentru viața și activitatea scriitorului, angajându-se într-un dialog interesant. Astfel, i-au pus o mulțime de întrebări: *Cum ați decis să fiți scriitor? Cum reușiți să scrieți poezii? Câte cărți ați scris în total? Cum îi cheamă pe părinții dumneavoastră? Aveți nepoți sau nepoțele?* etc. La sfârșitul întâlnirii, Arcadie Suceveanu a oferit copiilor autografe pe cărțile sale.

Biblioteca „Târgu-Mureș” își tratează utilizatorii în mod individual și, totodată, diferențiat, conform vârstei, pregătirii, interesului etc. În acest context, corespunzând criteriilor de inovație și creativitate în promovarea imaginii bibliotecii în comunitate, organizăm cu tineri și copii mese rotunde.

Învățăm bunele maniere a fost genericul mesei rotunde organizate în cadrul clubului pentru copii *Vreau să știu*. De

această dată, membrii clubului au discutat despre: cum ne comportăm în societate, cum ne salutăm etc. Principala temă de discuție a fost *Cum vorbim corect la telefon*.

Copiii au dat dovadă de cunoaștere a bunelor maniere, remarcând că folosirea telefonului mobil este permisă: pe stradă, într-o cameră de hotel, în parc, pe plajă, la munte, în timpul recreației, fiind interzisă la ocazii festive sau solemne, în timpul adunărilor, la conferințe, la ore și lecții, la teatru, la concerte, la cinema, în biserică, la spital, în avion etc.

Săptămâna ușilor deschise este un prilej în plus pentru a pune în valoare colecțiile bibliotecii. În acest scop am prezentat publicului larg mai multe expoziții de carte: *Imaginea Bibliotecii „Târgu-Mureș” în comunitate*; *Spiridon Vangheli – promotor al lecturii în familie*; *Municipiul Chișinău și municipiul Târgu-Mureș – parteneriat durabil*; *Aniversări ale personalităților chișinăuene în 2013*; *Eliza Botezatu – figură marcantă în literatură*; *Un mod sănătos de viață* etc.

S-a încheiat Săptămâna ușilor deschise cu **Conferința literară de totalizare Copiii Chișinăului citesc o carte: Vornicel la nunta badei, de Victor Dumbrăveanu**, la care au participat reprezentanți de la toate filialele BM „B.P. Hasdeu”. Invitata de onoare a fost fiica scriitorului, Doina Dumbrăveanu-Munteanu. Scriitoarea Claudia Partole, care a moderat activitatea, a dialogat cu micii cititori și a prezentat desenele lor cu personajele din carte. În baza cărții propuse spre lectură în cadrul programului, cititorii de la filialele „Transilvania” și N. Titulescu, au prezentat înscenări teatralizate: *Onuț din Alunel și Nunta de vis a lui Onuț*. Solicitată a fost și expoziția de carte *Victor Dumbrăveanu – un scriitor cu sufletul mereu îndrăgostit*, pe care am organizat-o în memoria regretatului scriitor.

Doina Dumbrăveanu-Munteanu a oferit autografe pe desenele copiilor, iar conducerea BM „B.P. Hasdeu” le-a înmănat

diplome de participare activă la programul *Copiii Chișinăului citesc o carte*. Elena Butucel, prim-direcțor adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, i-a decernat doamnei Doina Dumbrăveanu-Munteanu Trofeul *Cel mai bun partener*.

Săptămâna ușilor deschise a conturat calea sigură spre încetățenirea imaginii favorabile a bibliotecii în comunitate, spre dobândirea respectului pentru carte și reabilitarea ei într-o societate informatizată, dar și materialistă până la refuz, îndemnând utilizatorul să pășească pragul bibliotecii ori de câte ori simte nevoia de comunicare la nivel intelectual și spiritual, să-și formeze o viziune reînnoită asupra lecturii. Manifestările încadrate în Săptămâna ușilor deschise s-au bucurat de un real succes, au avut priză la public. În consecință, a sporit numărul de abonați noi: cu 121 de utilizatori. Acum ține de profesionalismul bibliotecii noastre pentru a-i forma ca cititori fideli, versați, pasionați.

A fi bibliotecar este o artă! Meseria de bibliotecar se face cu pasiune și rezultă din dragostea pentru cărți și lectură, din respectul pentru cetățeni și comunitatea servită acest adevăr a găsit o confirmare și la actuala ediție a Săptămânii ușilor deschise, desfășurată la Filiala „Târgu-Mureș”.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”: LA RĂSCRUCE DE TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE

Diana UNGUREANU,
bibliotecar, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

Tradiția de a dedica în fiecare an o săptămână în care să omagiem aniversările Bibliotecii Municipale a dat întotdeauna naștere unor idei și, respectiv, proiecte inedite. Acest segment de timp, numit convențional Săptămâna ușilor deschise, abundă în activități de culturalizare în masă, iar ușile bibliotecilor se deschid nu numai la propriu, dar și la figurat, prin organizarea unor vizite colective, evenimente de informare și sensibilizare a publicului.

În acest an, accentul a fost pus pe factori care acționează direct în culturalizarea publicului și popularizarea valorilor nu numai autohtone, dar și universale – **lectura**. Lectura este axa esențială de existență și dezvoltare a unei biblioteci. Sintetizând acest raport (substanțial și crucial pentru evoluția noastră), Biblioteca Municipală a creat un anturaj propice pentru realizarea cât mai amplă și multiaspectuală a unui scop intrinsec și indispensabil pentru cultură.

Astfel, cu acest prilej, biblioteca a desfășurat campania de promovare a lecturii **„Eu citesc! Dar Tu citești? Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” te invită la lectură!**”, cu scopul de a mobiliza și de a sensibiliza publicul chișinăuian să citească, astfel contribuind activ la procesul de culturalizare în masă. Ideea campaniei a venit în momentul în care a fost conștientizat faptul că societatea este în criză de lectură. Conceptul de lectură este tot mai des asociat cu plictiseală, tot așa cum și noțiunea de bibliotecă. Or, noi venim să spargem aceste tipare și să mobilizăm oamenii prin metode cât mai atractive, ca ei să simtă gustul de a lectura o carte bună.

Desfășurarea campaniei a avut loc treptat, de la nivel conceptual-ideatic la cel practic-integrativ. În primul rând, campania a fost schițată, planificată, completată cu detalii necesare cum ar fi materiale de promovare, locație adecvată și persoane predispuse să ne susțină activ. Aceasta a fost, probabil, cea mai anevoioasă etapă, când rămânea loc de anumite dubii ale reușitei, chiar dacă pregătirea la nivel teoretic era foarte bună și destul de promițătoare, dar lipsea experiența unei asemenea activități (oarecum diferită de cele care au fost practicate până la momentul respectiv). A urmat apoi partea frumoasă a campaniei *Eu citesc! Dar Tu citești? Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” te invită la lectură!*, când am început să organizăm și să punem în aplicare planul realizat. A început pregătirea materialelor, a documentelor, a activităților și, mai ales, predispunerea publicului pentru a primi această campanie cât mai favorabil. În momentul în care mass-media a reacționat „exploziv” la campania inițiată de noi, am înțeles că etapa ce urma să aibă loc era deja asigurată de succes.

Ultimul pas a fost desfășurarea propriu-zisă a campaniei, care a avut loc timp de o săptămână, în cadrul *Săptămânii ușilor deschise* la Biblioteca Centrală, în diverse spații: în sălile bibliotecii, pe teritoriul din fața bibliotecii, pe platoul de la parterul centrului comercial „MallDOVA” etc. Curiozitatea și interesul au avut o miză foarte mare, mai ales în cazul adolescenților și tinerilor, care au manifestat cea mai dinamică activitate în acest sens. Campania s-a realizat prin sesiuni de informare a

publicului, prin propunerea lecturilor, prin comunicarea și stabilirea unui contact de sensibilizare cu societatea și, în final, printr-un flashmob prin care să creăm o atitudine față de lectură. Aceasta din urmă a avut o priză mare la public, ceea ce ne face să credem că respectiva campanie a obținut rezultatul scontat, și aceasta, sperăm, să fie pe lungă durată.

Impactul campaniei asupra publicului poate fi dedus și din reacția oamenilor care au interacționat cu noi. Televiziunea, radioul și alte surse de promovare a campaniei au sporit interesul societății pentru cultură, care implică nemijlocit lectura. O mulțime de oameni au aderat la campanie, astfel încât numărul vizitelor la bibliotecă a crescut simțitor, iar utilizatorii, atât cei noi, cât mai ales ceilalți care deja au o experiență de conlucrare mai mare în cadrul bibliotecii, au început să conștientizeze plăcerea și utilitatea lecturii pentru dezvoltarea personală. Sintetizând acestea, impactul poate fi apreciat din efectul benefic al campaniei asupra oamenilor, atât cantitativ, cât și calitativ. Iar acesta, în

cele din urmă, este scopul pe care ni l-am propus și urmează să-l extindem și la alte niveluri.

Ziua întâi (21.10.2013). Prima zi a început sub zodia muzei Clio, activitățile culturale orientându-se spre valorile istorice, culturale și artistice. În acest context, săptămâna a fost deschisă cu o conferință – *Orașul Chișinău sub semnul muzei Clio* –, la care au participat elevii de la Liceul Teoretic român-francez „Gheorghe Asachi” și de la Liceul Republican cu profil real „M. Marinciuc”, cu prezentări și comunicări în care au abordat diverse laturi ale capitalei moldave. Invitatul special, dr. Iurie Colesnic, a completat tabloul de informații pe care l-au creat liceenii cu date istorice și momente remarcante din traseul istoric al Chișinăului. A urmat vizita colectivă a claselor a X-a și a XI-a de la Liceul Republican cu profil real, ghidată de Elena Cebotari, șef, Oficiu colecții speciale, timp în care a fost prezentată biblioteca și Sala de colecții speciale. Ziua s-a finalizat cu atelierul de creație *Confecționarea ieii moderne*, moderatoare Rodica Croitoru, membră a Uniunii

Meșterilor Popolari. În cadrul acestui atelier, participanții (în mare parte doamne și domnișoare) au avut ocazia să descopere secretul confecționării unei ii tradiționale și stilizate, atât la modul teoretic, cât și la cel practic.

Ziua a doua (22.10.2013). Activitățile acestei zile s-au desfășurat pe fundalul aromei de cafea, care a creat ambianță plăcută și armonie cu cartea. Evenimentul care a dat tonul zilei a fost sesiunea de master-class *O cafea + o carte = PASIUNE*, la care invitatul special și moderatorul Alexandru Stucalov a demonstrat câteva rețete de preparare a cafelei, totodată, inițiind participanții în istoria și arta de a face o cafea bună. Aici s-a încadrat perfect și expoziția de pictură (în cafea) a Anei Prohin cu titlul *Orașul Chișinău cu aromă de cafea*, precum și o expoziție tematică de carte, organizată de echipa BC. În această atmosferă au avut loc și două vizite colective: elevii clasei a X-a de la Liceul român-italian „Dante Alighieri” și elevii clasei a V-a de la Liceul Teoretic „Gh. Asachi”, cărora li s-au prezen-

tat pe larg serviciile Bibliotecii Municipale. Spre seară, biblioteca i-a adunat, la o întâlnire de suflet și la o cafea, pe îndrăgita interpretă de folclor Maria Iliuț și membrii ansamblului „Crenguță de iederă” de la USM, care au prezentat un recital de muzică românească. Studenții de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” și elevii de la Colegiul de Construcții din Chișinău au fost participanți activi în conversație.

Ziua a treia (23.10.2013). Ziua a fost dedicată exclusiv mediului profesional al angajaților bibliotecii, organizându-se Conferința anuală a bibliotecarilor *Angajament civic: e-transformare @ bibliotecilor*, în care s-a dezvoltat conceptul de promovare web și de transformare inteligentă a bibliotecilor. Conferința a întrunit o serie de invitați, care au venit cu niște comunicări de interes social, cultural și cu tentă științifică, dar și oameni care activează în domeniul biblioteconomic, cu precădere bibliotecari din rețea.

Ziua a patra (24.10.2013). Pentru a demonstra utilitatea și necesitatea, dar și

colaborarea dintre bibliotecă și internet, benefică pentru utilizatori, echipa Bibliotecii Centrale a planificat o zi dedicată exclusiv internetului, prin valorificarea acestui raport în cadrul zilei de informare *Internetul și bibliotecă: utilitate și necesitate a societății*, organizată și moderată de Tatiana Baltag, șef serviciu, la care au participat elevii de la Colegiul Tehnic. În cadrul acestei activități a fost prezentată revista bibliografică *Internetul, încă o sursă de informare pentru utilizatorii bibliotecii*, în care au fost expuse o colecție de cărți care să ajute cititorii să se orienteze și să gestioneze corect informațiile în lumea virtuală. De asemenea, elevilor li s-a prezentat biblioteca în cadrul unei vizite colective, ghidate de Elena Cebotari. Proiectând avantajele tematicii zilei în contrast cu seceta informațională a secolului trecut, a avut loc lansarea cărții lui Nicolae Cojocaru *Nevoaia de mărturisiri despre vremurile sub care am trăit*, în care a fost valorificat nu numai aspectul istoric al epocii trecute, dar și libertatea de exprimare pe care o oferă contemporaneitatea.

Ziua a cincea (25.10.2013). În a cincea zi din Săptămâna ușilor deschise, la Biblioteca Centrală au avut loc activități centrate pe promovarea culturii prin cărți. Lansarea de carte *Aureliu Busuioc, bătrânul poet* (moderator: Arcadie Suceveanu, invitați: Vladimir Beșleagă, Leo Butnaru, Mircea V. Ciobanu, Iulian Filip, Emilian Galicu-Păun, Eugen Lungu) a întărit ideea

de lectură calitativă pe care o promovează Biblioteca Municipală. La acest eveniment au fost prezente mai multe personalități recunoscute din cultura noastră, mai ales, din domeniul literar. Seara a culminat cu flashmobul *Eu citesc. Dar tu citești?* (parte din campania de promovare a lecturii), organizat în incinta centrului comercial „MallDOVA”, la care au participat tineri de diferite vârste, uniți de aceeași finalitate: de a contribui la mobilizarea, sensibilizarea și culturalizarea în masă a publicului prin lectură.

Ziua a șasea (26.10.2013). Accentul zilei a căzut pe latura social-legislativă, iar, în această ordine de idei, au fost organizate două activități în tandem pentru a elucida cât mai exhaustiv problematica. Amnesty International a organizat un workshop în formă de discuții și dezbateri cu tematica centrală *Am dreptul să-mi cunosc drepturile*, la care au participat reprezentanți din 21 de școli din republică, prezentându-și temele de studiu în vederea susținerii și orientării în problema drepturilor omului. De altă parte, Clubul oratorilor a pus în discuție / dezbateră moravurile societății, dezvoltate în legătură apropiată cu legislația, dar proiectată la nivel global.

Ziua a șaptea (27.10.2013). Ultima zi din Săptămâna ușilor deschise a fost rezervată ultimelor tendințe care se manifestă pregnant printre tineri: moda și limba engleză. Prima categorie a fost valorificată prin prezentarea site-ului *oblivion.md* și a vedetelor acestuia. Experiența tinerelor a fost raportată și la lecturile pe care acestea le-au făcut și au dat dovadă că noua generație se bazează pe cultură. Cea de-a doua tendință menționată a fost reprezentată de lansarea clubului de lectură English Book Club, membrii căruia au ținut o conversație destinsă în limba engleză despre lectură. Ambianța cărților a completat perfect cadrul discuțiilor, iar faptul că pe viitor se planifică amenajarea Sălii

de lectură în limba engleză a fost un motiv în plus pentru a încuraja lectura în această limbă de circulație internațională.

În concluzie, activitatea densă și diversă ce a fost desfășurată pe parcursul celor șapte zile dedicate aniversării a 136-a a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a avut un impact benefic asupra publicului chișinăuian. Evenimentele au alternat în mod fresc, având o sferă amplă de abordare a tematicii zilelor pe care ne-am propus să le tratăm multilateral. Colaborarea deopotri-

vă cu tinerii și cu personalități cu pondere în știință a fost una fructuoasă, cu un efect cultural de durată.

Deși au fost și domenii care au rămas pe dinafară, oricât am fi vrut să le valorificăm, acestea rămân a fi dezvoltate și epuizate în alte activități pe care le vom aduce în avantajul cultural și informațional al utilizatorilor noștri. Îndemnul nostru este să veniți cu idei și propuneri, numai în așa mod vom putea asigura un feedback sănătos și eficient!

BIBLIOTECA ȘI ȘCOALA: RELAȚII ȘI MODELE DE PARTENERIATE

Liliana JUC,
șef oficiu copii, Filiala „Târgoviște”

Biblioteca contribuie substanțial la realizarea obiectivelor culturale, educaționale și informaționale ale comunității chișinăuene. În acest context, Filiala „Târgoviște”, prin politica participativă și de cooperare, extinzându-și aria de activitate, fiind receptivă la solicitările diverselor instituții – grădinițe, licee, centre comunitare, unitate militară etc. –, dezvoltă un parteneriat eficient.

Biblioteca își dă concursul la buna desfășurare a activităților culturale ale partenerilor ei (centrele comunitare „Vatra”, „Evrica”, Brigada nr. 2 de Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare”), oferind surse informaționale, produse bibliografice, care sunt la mare căutare.

O modalitate mai nouă de a releva parteneriatul dintre școală și bibliotecă a devenit participarea la lecțiile deschise susținute de către profesorii Liceului român-italian „Dante Alighieri”.

Contribuția bibliotecii la buna desfășurare a acestor activități se manifestă, în primul rând, prin prezentarea unor produse bibliografice de mare necesitate – revis-

te bibliografice, organizarea de expoziții tematice etc.

În noiembrie, anul curent, am fost invitată la o lecție deschisă de istorie în clasa a III-a, Liceul „Dante Alighieri”, unde am prezentat revista bibliografică tematică *Pe urmele domnitorilor români*.

Ora de istorie a fost organizată după ultimele exigențe, fiind utilizate tehnologiile, forme și tehnici de lucru actuale: lucru în echipă, evaluarea de sine, problematizarea, studiu de caz etc. Elevii au demonstrat că sunt niște pasionați de istorie, s-au încadrat activ în procesul de desfășurare a lecției, prezentând cunoștințe temeinice la subiectul *Domnitorii Țării Moldovei și Țării Românești*. A fost o oră interactivă, unde prin conversația euristică (de la particular la general) s-a însușit tema nouă – *Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun – strategii și diplomați iscusiți*. Elevii au descoperit de ce au fost supranumiți Mircea cel Bătrân, respectiv, Alexandru cel Bun; ce loc ocupă în istoria noastră acești domnitori; ce rol a avut fiecare dintre ei la dezvoltarea economică, socială, culturală a principatelor

conduse prin lectura informativă din manual, materialul prezentat în Power Point, studiu de caz. Ei au înțeles mai bine ce înseamnă termenii *diplomat, politică externă, politică internă*; au tălmăcit sinonimele „politice” ale cuvântului *țară – principat, ducat, regat, imperiu*.

Pentru o mai bună însușire, elevii au fost încadrați în jocul cognitiv, unde din izvorul nescris (o oală de lut) au fost folosite izvoarele scrise (fișele); au lucrat individual cu harta „mută”, unde au marcat Cetatea Chilia și Cetatea Albă, au făcut însemnări pe *axa timpului*. Prin tehnica brainstorming, elevii au găsit similitudini dintre cei doi domnitori – Alexandru cel Bun și Mircea cel Bătrân – și anume: ambii au domnit în același timp, au fost prieteni, au fost buni cărmuitori, diplomați, au contribuit la prosperarea țărilor; și diferențele: Alexandru cel Bun – domn al Țării Moldovei, iar Mircea cel Bătrân – domn al Țării Românești. Pentru desăvârșirea lecției de istorie, dar și pentru a face din această oră un eveniment, a fost înscenat un fragment din *Scrisoarea III* de Mihai Eminescu (dialogul dintre Mircea cel Bătrân și Baiazid).

La final, am prezentat revista bibliografică tematică *Pe urmele domnitorilor români*, o sursă sigură în aprofundarea cunoștințelor la subiectul lecției *Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun – strategii și diplomați iscusiți*. Iată câteva volume recomandate spre lectură:

- Stan, Magda. *101 personalități și evenimente istorice*. București, 2003;
- *Pe urme de domnitori și doamne, regi și regine*. Iași, 2003;
- Ioan-Aurel Pop. *Istoria românilor*. București, 2011;
- *Târgoviște: veche cetate de scaun*. București, 1999;
- *Istoria ilustrată a României*. București, Chișinău, Cluj, 2009;
- Mihai Eminescu. *Poezii*. Chișinău, 2006.

Volumele au avut o scurtă adnotare, prin care s-a tins să se sublinieze specificul, noutatea și importanța fiecărei cărți, suportul lor informațional în pregătirea temelor pentru acasă, realizarea posterelor și însușirea amplă a materialului.

În cadrul acestei ore și-a găsit relevanța parteneriatul Bibliotecii „Târgoviște”

cu Liceul „Dante Alighieri”, exprimat prin diploma de mențiune, înmănată distinsei profesoare Liuba Paiu, și mulțumirile aduse bravului colectiv al acestei clase participante la numeroase și diverse activități – ore de lectură, întâlniri cu scriitoarea Claudia Partole, cu prezentatoarea Mariana Bahnaru în cadrul campaniei *O vedetă în bibliotecă* ș.a.

Activitatea în parteneriat este benefică pentru ambele părți participante – își oferă suportul necesar părților, biblioteca își face simțită utilitatea, promovând ast-

fel fondul de carte și serviciile prestate. O astfel de activitate este o pistă de lansare ce oferă noi oportunități de deschidere și manifestare pentru a te face remarcat, util, și o posibilitate de a promova valorile culturale perene ale acestei entități – cartea și lectura sub toate formele și formatele lor.

Participarea la orele deschise prin prezentarea unui produs bibliografic – revistă bibliografică sau organizarea unei expoziții tematice – este o modalitate de a reflecta colaborarea dintre bibliotecă și școală și un model de parteneriat.

TINERETUL – ÎN CENTRUL ATENȚIEI LA FILIALA „TRANSILVANIA”

Larisa STAYER,
șef oficiu adulți, Filiala „Transilvania”

Avea perfectă dreptate marele scriitor francez Victor Hugo spunând că *„tineretea este zâmbetul viitorului în fața unui viitor necunoscut care e însuși viitorul, și e firesc să fie fericită. S-ar spune că răsuflarea ei este făcută din speranță”*.

De-a lungul istoriei, tineretul a reprezentat întotdeauna perpetuarea societăților umane, garantul continuității națiunii. De aceea, astăzi, în condițiile de reformare a societății în orizonturile mileniului trei, tinerilor, ca promotori ai societății de mâine, trebuie să li se acorde o deosebită atenție. Ziua de mâine va fi cu certitudine așa cum o conține tineretul astăzi. Tinerii alcătuiesc pentru orice societate resursa umană esențială pentru dezvoltarea socială și reprezintă, totodată, motorul schimbărilor sociale. Aspirațiile, idealurile și concepțiile lor cuprind și sintetizează ideile care generează numeroase inițiative sociale, cunoașterea acestora permițând evaluarea tendințelor de dezvoltare a societății în care trăiesc.

De asemenea, tinerii reprezintă un procent important din numărul populației. Acest adevăr se face simțit și în stradă, în transportul public, la diferite manifestări obștești, la concerte și spectacole, dar și la... bibliotecă! Sondajele din ultimii ani arată, fără echivoc, o apreciazabilă prezență a copiilor, adolescenților și tinerilor în rândul celor mai activi utilizatori ai bibliotecilor din R. Moldova, din Chișinău. Filiala „Transilvania” nu este o excepție la acest capitol. Tocmai de aceea, am decis să împărtășim unele experiențe noi, captivante, de muncă cu copiii, adolescenții și tinerii la Biblioteca „Transilvania”.

Aceste experiențe au un vădit rol cognitiv și educativ, căci nu în zadar spunea Nelson Mandela: „Educația este cea mai puternică armă care poate schimba lumea.”

Tinerii de azi sunt preocupați, din ce în ce mai mult, de carieră, de succesul zilei de mâine și, în general, de viitorul societății în care trăiesc. Ei conștientizează că puterea

stă în mâinile lor și pentru aceasta țin să fie cât mai informați.

Cu prilejul **Zilei tineretului** și a **Zilei internaționale a studentului**, celebrată la 17 noiembrie, în perioada 11-17 noiembrie 2013, Biblioteca „Transilvania” a organizat **Săptămâna tineretului**, având genericul **Tinerii în acțiune**. Aici s-au desfășurat diferite activități pentru și despre tineret. Seria de activități a început cu organizarea unei **Zile de informare** cu genericul **Tineri, activi și inventivi**. A fost o acțiune multilaterală, care a urmărit scopul de a informa utilizatorii despre colecția de carte pentru tineret și a promova fondul infodocumentar al bibliotecii. Au fost prezentate 65 de cărți din diferite domenii: cultură, informatică, filosofie, psihologie, sociologie, drept, pedagogie, artă. Conform opiniilor expuse de tinerii noștri utilizatori, Ziua de informare a fost pentru ei captivantă și foarte utilă.

O altă activitate desfășurată a fost **discuția-dezbatere** cu tema **Avantajele**

și dezavantajele internetului în viața tineretului studios, la care au participat elevii claselor a X-a de la Liceul Teoretic „Petru Zadnipro”, ghidați de dna profesoară Violeta Moraru. Liceenii s-au inclus energic în dialog, și-au expus părerile și viziunile asupra internetului, argumentând cu pro sau contra. Unii au citat cu exemple elocvente din cărțile expuse, dintre care anumite lucrări le erau cunoscute.

A trezit un viu interes și **discuția-dezbatere** cu genericul **Problemele adolescenților și soluționarea lor**. „Actorii” acestei activități au fost elevii Liceului Teoretic *Gaudeamus*, clasele a VII-a și a VIII-a, îndrumați de doamnele profesoare Alexandra Tănase și Elena Orhei, iar din juriu au făcut parte elevii clasei a IX-a și a X-a.

Vârsta de 12-14 ani este numită, de obicei, adolescență sau preadolescență. În această perioadă copiii trec printr-o importantă schimbare, transformare, atât de ordin fizic, cât și mental. Uneori i se zice „vârstă fragedă” sau chiar „iresponsabilă”,

dar copilul, adolescentul, tânărul poate și el să răspundă de ceea ce se întâmplă cu el. Dezbateră și-a propus elucidarea unor probleme ce apar în fața adolescenților, identificarea și, posibil, chiar soluționarea lor, găsirea persoanelor responsabile pentru bunul mers al lucrurilor. Ceea ce s-a propus astăzi este o generalizare a problemelor văzute, simțite, trăite de către elevi. Aceste probleme au fost clasificate în câteva module: **Lipsa comunicării; Suicidul; Absența îndelungată a părinților [plecați la munci peste hotare]; Violența [în familie, dar și în societate]; Dependența de internet** etc.

Ringul intelectual, cu genericul **Fii informat și reținut la riscurile societății moderne!**, a fost o modalitate de abordare a temelor de actualitate, care a presupus o confruntare între echipe și aprecierea lor de către un juriu. Protagonisti au fost liceenii claselor a X-a de la Liceul Teoretic „Petru Zadnipru”. S-au propus spre dezbateră **25 de întrebări**, toate identificând și caracterizând provocările, riscurile și vicile societății contemporane. Participanții s-au repartizat în două echipe: **Realistii** și **Inteligenții**. Fiecare echipă și-a ales un căpitan bine instruit, care i-a condus prin „labirintul” întrebărilor. Organizați, plini de energie, vădind cunoștințe temeinice, liceenii au creat o atmosferă de concurență sănătoasă. Cu mult entuziasm și spirit competitiv găseau răspunsuri, provocând motivat „adversarii” la un nou duel. Juriului i-a fost foarte greu să nominalizeze câștigătorul și competiția s-a încheiat cu egalitate. Credem că **Ringul intelectual** a provocat și a stimulat elevii la noi căutări pe tărâmul cunoașterii, le-a permis să se afirme plenar, să discute liber, degajat, despre problemele vârstei ce se confruntă în viața de zi de zi și să găsească soluții pentru a le rezolva.

Elevii claselor a X-a de la liceele „Gau-deamus” și „V. Alecsandri” s-au încadrat cu

plăcere în **discuția-dezbateră** cu genericul **Problemele comunității pot fi rezolvate prin implicarea tinerilor**. Pe post de îndrumători au fost: profesoarele Alexandra Tănase și Silvia Strătilă, directoarea Bibliotecii „Transilvania” Parascovia Onciu și bibliotecara Ana Gabor. Au fost abordate câteva teme de bază, la care elevii au prezentat cele mai diverse idei și argumente. Astfel, la subiectul **Tineretul și schimbarea**, elevii au menționat că doresc schimbarea, dar mentalitatea omului se modifică foarte greu, atitudinea oamenilor față de anumite fenomene este pasivă. Tinerii sunt inovativi, originali, dar sunt educați de maturi, care acceptă mai greu schimbările.

Un alt subiect ce a trezit un viu interes – **Implicarea și tehnologiile informaționale** – i-a predispus pe tineri la un dialog în cadrul căruia au fost prezentate numeroase argumente despre rolul pozitiv, iar pe alocuri și negativ, al tehnologiilor informaționale. S-a ajuns la concluzia că tinerii le cunosc și le acceptă, dar în măsura în care vor fi utilizate rațional și nu ei vor cădea în mrejele rețelelor de socializare.

A fost pusă în discuție și tema **voluntariatului**, cum se răsfrâng efectele lui asupra tinerilor. Prin intermediul voluntariatului, ei își pot forma anumite calități precum: bunătate, compasiune, înțelegeră. Însă prin voluntariat schimbarea este minoră, atât în plan individual, cât și social. Experiența adevărată se obține prin învățare continuă, prin acumulare de noi cunoștințe, abilități, priceperi, practici. A impresionat publicul adunat la „Transilvania” **spectacolul** cu genericul **Tineri și talenți**, organizat în cadrul Salonului de lectură „Ceaiul de la ora patru”, prin participarea liceenilor claselor X-XII, care au recitat poezii și au cântat cântece dedicate tineretului. Printre cei mai activi au fost: Anastasia Lupașcu – *Cântec femeiesc* de A. Păunescu, Maria Hîncu – *Viața* de

M. Eminescu, Valeria Donici – *Împărat și proletar* de M. Eminescu, Maria Vlad – *Învață de la toate*, Ion Pelivan – *Nu vrem să fim geniali* de N. Stănescu. Acest spectacol a fost o dovadă vie că tinerii de azi iubesc poezia, cântecul; tinerii noștri citesc și meditează la cele citite, reiterând frumoasa afirmație că lumea a fost salvată de înțelepciune, iar înțelepciunea se află în cărți...

Aceasta s-a putut vedea și la organizarea **Concursului de eseuri** cu genericul **Tineretul despre tinerețe**. Biblioteca „Transilvania” a acumulat o experiență bogată de atragere și stimulare a elevilor pasionați de farmecul cuvântului, al creației în genere. Copiii și adolescenții cu har artistic vin la noi cu încredere și cu plăcere, fiind convinși că aici mereu vor găsi cărți, cenacluri, concursuri, expoziții, alte manifestări potrivite predispoziției lor. La acest concurs de eseuri au participat cu multă pasiune elevi de la liceele „Petru Zadnipro”, „Gaudeamus”, „Constantin Negruzzi”

și „Mihail Berezovschi”, majoritatea lor surprinzând juriul prin scrieri inspirate. Ca recompensă, cele mai reușite lucrări au fost premiate cu diplome și plasate pe blogul bibliotecii noastre.

În rândurile de mai sus am prezentat succint o parte din manifestările organizate de Filiala „Transilvania” pentru și cu implicarea tinerilor. Participarea energică, pasionată a copiilor, adolescenților și tinerilor la cele mai diverse activități ne îndeamnă să acordăm o atenție deosebită muncii cu acest segment de chișinăuieni, în multe privințe plasându-l în centrul atenției noastre. Totodată, interesul viu și apreciabilul activism al tinerilor utilizatori ne obligă să gândim forme noi, mai ingenioase, mai captivante, de antrenare a copiilor și tineretului în acțiuni culturale, informative, cognitive și civice. Astfel, acestea se vor întipări pentru mult timp înainte în memoria participanților, iar împreună vom scrie o pagină inedită în existența Bibliotecii „Transilvania”.

TREI REALIZĂRI EDITORIALE
ALE FILIALEI „ALBA IULIA”

Natalia DUMITRAȘCU,
bibliotecar, Filiala „Alba Iulia”

Recent, la 31 octombrie curent, în incinta Filialei „Alba Iulia” a avut loc lansarea lucrărilor biobibliografice dedicate creației unor autori notorii, precum regretatul poet, scriitor Anotol Ciocanu; Elena Tamazlăcaru, jurnalistă, eseistă, poetă, prezentatoare, autoare și redactor de emisiuni TV; și scriitorul albaiulian Ion Mărgineanu. De fapt, vorbitorii s-au axat pe două dintre lucrări: *Elena Tamazlăcaru. Biobibliografie* și *Ion Mărgineanu, periplu biobibliografic*. Cea de-a treia lucrare – *Anotol Ciocanu, o altfel de biobibliografie*, va avea parte de o lansare mai specială. Lucrarea a fost editată la Alba Iulia, iar la lansare va participa și editorul, Virgil Șerbu Cisteianu, precum și echipa de la Chișinău, care a elaborat lu-

crarea, prieteni și colegi de-ai lui An. Ciocanu.

La eveniment au fost prezente personalități notorii ale literaturii române din Republica Moldova. Iată doar câteva nume: academicienii Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija; jurnalistul, lingvistul Vlad Pohilă, tot el și moderatorul manifestării; directorul Institutului de Filologie al AȘM, dr. hab. Vasile Bahnaru; protoiereul Petru Buburuz; interpretul Iulian Caranfil; meșterul popular Olga Chiriac, cu o expoziție de ii, precum și studenți, bibliotecari, profesori de limba și literatura română, echipa săptămânalului *Literatura și arta*, redactorul bibliografic al lucrărilor lansate, Claudia Tricolici de la Departamentul „Memoria

Chișinăului" al BM „B.P. Hasdeu”, utilizatori ai bibliotecii etc.

Deschizând manifestarea, Vl. Pohilă a elogiat activitatea pe ansamblu a Filialei „Alba Iulia”, subliniind că în 2013, când biblioteca dată a marcat 15 ani de la înființare, echipa albaiuliană a înregistrat un remarcabil record: trei biobibliografii de calitate, unele fiind rod al conlucrării cu colegii și prietenii din frumosul oraș transilvănean. „Chiar dacă va beneficia de o lansare specială, nu pot să nu evidențiez biobibliografia lui An. Ciocanu, o carte testamentară, editată așa cum și-a dorit-o protagonistul, cu îmbunătățiri de rigoare, datorită eforturilor dnei Elena Roșca și ale scriitorului-editor din Alba Iulia V. Șerbu Cisteianu.” În continuare, Vl. Pohilă s-a referit la rodnică activitate de creație a jurnalistei Elena Tamazlăcaru în cadrul săptămânalului *Literatura și arta*, amintind de articolele pe care le publică cu regularitate în săptămânal, dar și la poeta, prezentatoarea TV, admirată cândva, în anii '90, în cadrul emisiunilor televizate, de către publicul larg. Dânsul a menționat și activitatea Elenei Tamazlăcaru în cadrul Filialei „Alba Iulia”, dar și al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”: interviurile, tabletele, cronicile de la diverse activități literare și promoționale referitor la carte, lectură, bibliotecă. Promovarea artei și culturii naționale: obiceiuri populare, costume, covoare, păretare în stil național, instrumente muzicale ș.a. au constituit și mai rămân a fi preocuparea de căpătâi a Elenei Tamazlăcaru, care, astfel, ne îndeamnă pe toți să prețuim arta populară și tradiția strămoșească. Despre lucrarea consacrată poetului albaiulian Ion Mărgineanu, Vl. Pohilă a menționat modalitatea pe care au găsit-o alcătuitoarii și protagonistul de a lucra împreună și a reuși: prin telefon, e-mail, corespondența tradițională, lectura în paralel a variantelor lucrării și corectura. Tot aici s-a menționat munca asiduă a

redactorului bibliografic și a alcătuitoarei, care au fost nevoiți să descrie mai multe volume, texte, versuri fără a le vedea. De aceea și numărul surselor extrase din diverse publicații românești electronice este mai numeros decât de obicei.

Și academicianul Mihai Cimpoi a atras atenția celor prezenți în sală asupra creației foarte diverse a poetului Ion Mărgineanu, dar și a poeziei Elenei Tamazlăcaru, referindu-se la cele *101 de poeme*, apărute recent în colecția *Ideal*, regretând prezența ei modestă, deocamdată, în poezie.

O notă înaltă a dat bibliografiilor lansate poetul acad. Nicolae Dabija, vechi cunoscut cu distinsul scriitor An. Ciocanu; șef și, concomitent, coleg de TV și de redacție la săptămânalul *Literatura și arta* cu E. Tamazlăcaru; dânsul a avut ocazia de a comunica cu Ion Mărgineanu, și la Chișinău, și la Alba Iulia, și în alte orașe din Țară. A și scris despre creația poetică a lui I. Mărgineanu, cum a făcut o disecare a poeziei și eseisticii Elenei Tamazlăcaru, iar în diferite perioade a elogiat și opera lirică a lui An. Ciocanu. Aceste scrieri de N. Dabija apar în respectivele cărți, acum lansate, în compartimentul *Referințe*. Au vorbit despre importanța cognitivă, informativă și estetică a lucrărilor bibliografice și prof. dr. hab. Vasile Bahnaru, profesori și liceeni prezenți la activitatea de la Biblioteca „Alba Iulia”.

La capitolul biobibliografie a intervenit Claudia Tricolici, redactor bibliografic al lucrărilor, de la Departamentul „Memoria Chișinăului” al BM „B.P. Hasdeu”. Dânsa s-a referit la studiile introductive, la alcătuirea tabelului cronologic al cărților, la importanța corectitudinii și utilității indicilor bibliografici, la rigorile bibliografice ca atare, de care trebuie să se țină cont la elaborarea unor asemenea lucrări, precum și la diverse dezbateri strict profesionale, care s-au iscat pe parcurs și care necesitau rezolvare rapidă.

Alcătuitoarea lucrărilor, directoarea Filialei „Alba Iulia” Elena Căldare, vorbind

despre etapele de selectare a materialelor, de elaborare a structurii manuscriselor, a indicilor bibliografici, a calificat aceste lucrări ca niște cărți de vizită ale protagoniștilor, care cuprind, de fapt, în cea mai mare parte, întreaga activitatea de creație. Dânsa a menționat și efortul machetatorului, al celor care au elaborat coperta fiecărei lucrări în parte, al redactorului bibliografic Claudia Tricolici, al lectorului Vlad Pohilă, al tuturor colegilor care au contribuit la apariția biobibliografiilor.

O lucrare bibliografică are o cu totul altă structură decât o carte de poezie sau de proză. Aceasta cuprinde, obligator, referințe privind opera și activitatea literară a protagonistului, implicarea în alte domenii și studii / referințe privitoare la creația persoanei-protagoniste. Ordinea aranjării materialului lucrării – alfabetic-cronologică, standardele bibliografice utilizate, indexurile auxiliare și indicarea grupului de utilizatori pentru care se elaborează o lucrare bibliografică contează enorm.

Doamna Olga Chiriac, autoare a multor costume și cămăși naționale, a făcut o trecere în revistă a perioadei în care a cunoscut-o pe Elena Tamazlăcaru, accentuând etapa fructuoasă de colaborare cu prezentatoarea mai multor emisiuni televizate pe parcursul anilor, aducându-i și un omagiu poeziei *Cetatea frunzei*, a cărei esență a încercat să o exprime prin brode-

ria unei cămăși în stil național, pe care a dăruit-o doamnei E. Tamazlăcaru.

La rândul-i, Elena Tamazlăcaru, care este și coautoarea lucrării respective, referindu-se la procesul de elaborare, a menționat că munca pe care a depus-o, a făcut-o să înțeleagă că biobibliografia e o artă serioasă, un fel de matematică superioară, menționând, în același timp, importanța biobibliografiilor în viața de toate zilele a unui protagonist, dar și a utilizatorilor interesați de creația unui sau altui om de creație. Jurnalista a mulțumit tuturor celor ce au pus umărul la apariția acestor biobibliografii, accentuând, că la elaborarea și aranjarea indicilor auxiliari la *Periplul biobibliografic Ion Mărgineanu* a participat cu mai mare plăcere, după ce însușise deja câte ceva din rigorile de specialitate, iar în fond, a învățat foarte mult grație implicării sale în aceste cercetări.

Poetul Ion Mărgineanu, lipsă la eveniment, cu siguranță a apreciat efortul alcătuitorilor biobibliografiei sale, prima, de altfel, în laboratorul său de creație. Menționăm acest fapt și prin gestul sursei de știri internet *Aiud Info* (<http://www.aiud-info.ro/chisinaul-si-intreaga-moldova-il-pretuiesc-ion-margineanu-periplu-biobibliografic-2323.html>), care a prezentat o informație amplă despre apariția *Periplului biobibliografic Ion Mărgineanu* la Chișinău. Printre altele, în respectiva consemnare, putem citi că „ceea ce nu au reușit bibliotecile din Alba Iulia au făcut, iată, bibliotecile din Chișinău, cărora a le mulțumi înseamnă a le aprecia o muncă susținută în domeniul biblioteconomiei, colaborarea, noaptea albe ale cercetării în varii domenii”. Să sperăm că aceste lucrări vor fi utile celor care vor dori să afle cine sunt scriitoarea și jurnalista Elena Tamazlăcaru, poetul și eseistul albaiulian Ion Mărgineanu, regretatul poet, ziarist, traducător și om de aleasă omenie Anatol Ciocanu.

PILONII CULTURII NOASTRE: ISTORIA, LITERATURA ȘI CRITICA

*Diana UNGUREANU,
bibliotecar, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

Promovând intens lectura, ca dominantă fundamentală la temelia unei biblioteci, lansările de carte sunt pentru noi adevărate sărbători. Prin ele are loc o culturalizare în masă: în primul rând, la asemenea lansări sunt nelipsite personalități competente din domeniul vizat, iar de altă parte, cititorii nu numai că sunt intrigați să citească, dar și să reflecte asupra celor vorbite în cadrul acestui tip de evenimente. Așadar, în cele ce urmează, vă propun niște sinteze ale unor lansări recente de carte, care au avut un impact public mai amplu decât de obicei.

Pe răbojul istoriei de Gheorghe Marin. Evenimentele istorice care au marcat de-a lungul timpului destinul și evoluția popoarelor au constituit întotdeauna un fapt discutabil și complex pentru noile generații. Istoria unui neam îl reprezintă până în temelie și este pilonul fundamental al constituirii acestuia. Cartea *Pe răbojul istoriei*, de Gheorghe Marin evocă pagini ale destinului neamului, unele dintre ele fiind proiectate de autor pe un plan alegoric. Soarta dramatică a basarabenilor este un obiectiv de interes major pentru Gheorghe Marin în studiul sus-numit. Lansarea cărții *Pe răbojul istoriei* a început cu un discurs de mulțumire din partea autorului Gheorghe Marin, adresat tuturor

invitaților la festivitate, inclusiv prefațatorului volumului lansat, domnului prof. univ. dr. hab. Ion Buga. Printre cei prezenți la acest tomonic eveniment s-au numărat personalități ale istoriei și culturii naționale, precum: prof. Ion Buga, istoric; Marcela Mardare, poetă, prozatoare și editor; Sandu Aristid Cupcea, actor; Valeria Dascăl, scriitoare; Andrei Viziru, publicist, maestru fotograf; Viorel Popescu, scriitor din Iași, Cristofor Aldea-Teodorovici, fiul regrețatilor interpreți Ion și Doina Aldea-Teodorovici, etc. Acești invitați și-au expus opiniile postlecturale, au adus laude și omagii autorului, care și-a dedicat o parte din viață cercetării istoriei naționale.

Marcela Mardare, o prezență influentă la eveniment, a comentat despre carte că este o arhivă care depozitează niște evenimente, un volum în care timpul vine să-și scrie evenimentele. Ion Buga, prefațatorul volumului, a formulat idei de bază cu pri-

vire la conținutul cărții, menționând că prezenta carte aduce documente convingătoare despre drama care a surpat Basarabia în decursul perioadei dominației rusești.

Festivitatea lansării a culminat cu un recital susținut de tineri interpreți de muzică ușoară, precum Rafael Bobeică, Felicia Dunaf și alții, dar ineditul acestui eveniment l-a creat Cristofor Aldea-Teodorovici cu o interpretare specială la chitară a unei melodii în premieră, dedicată bunicului său – Gheorghe Marin.

Cu certitudine, opera istorică *Pe răbojul istoriei* reprezintă o nouă încercare de trezire a conștiinței naționale și poate una dintre cele mai reușite creată de Gheorghe Marin.

Aureliu Busuioc, bătrânul poet (ediție postumă). Poezia este esențială pentru inițierea și rafinarea gustului pentru lectură, dar, mai ales, poezia de calitate. În această ordine de idei, lansarea de carte *Aureliu Busuioc, bătrânul poet* a fost mai mult decât binevenită, deoarece prin ea a putut fi redescoperit scriitorul autohton din cele

mai complexe unghiuri de viziune, iar prin aceasta să promovăm lectura literaturii naționale.

La eveniment au fost prezente personalități recunoscute din mediul cultural național, precum: Vladimir Beșleagă, Leo Butnaru, Mircea V. Ciobanu, Iulian Filip, Emilian Galaicu-Păun, Eugen Lungu etc., iar moderator a fost Arcadie Suceveanu, poet și președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Toți cei prezenți au fost încântați că vorbitorii au prezentat cartea într-o manieră livrescă, dar accesibilă pentru public.

Cartea reprezintă o adevărată bijuterie lirică, în care sunt incluse nu numai poezii consacrate, scrise în tipar tradițional, dar și poeme covârșitoare în manieră modernă, care nu au avut un caracter public, însă profunde prin metafizica ontologică și gnoseologică pe care o iradiază. Captiv în astfel de lirism, cititorului contemporan nu-i rămâne decât să urmărească evoluția, să descopere și să aprecieze literatura noastră prin prisma unor astfel de scriitori precum Aureliu Busuioc – Bătrânul Poet,

cum s-a autodenunit într-o poezie din tinerețe, dar care, observăm, niciodată nu a îmbătrânit.

Eminescu: arta și filosofia iubirii de Mihail Dolgan (ediție postumă). Mihail Dolgan rămâne un nume sonor pe tărâmul literar basarabean, a trăit în diverse idealuri, inclusiv eminesciene. Interesul său pentru viața și opera lui Mihai Eminescu, dar și pentru alți scriitori de valoare din arealul românesc (cu precădere cel basarabean) s-a materializat prin vocația de critic, nu numai în literatură, dar și în viața academică, rezultând cu studii interpretative originale.

Spiritul său erudit a fost prezent și în cadrul lansării cărții *Eminescu: arta și filosofia iubirii*, manifestare ce a adunat o serie de personalități notorii din cultura noastră: Nicolae Dabija (pe post de moderator), Mihai Cimpoi, Ion Ciocanu, Nicolae Bilețchi, Ion Ciocanu, Anatol Ciobanu, Lidia Grosu, Mihai Morăraș, Andrei Viziru; colegii de serviciu: Adriana Cazacu, Elena Țau, Victoria Fonari, Ana Ghilaș, Marcela Adam, Viorica Molea, Ion Melniciuc, Gheorghe Colțun și apropiații – soția Tanța Dolgan, fiica Liliana Dolgan cu nepoata criticului.

Nicolae Dabija, scriitor, publicist, academician, a menționat că „*Mihail Dolgan a scris manuale de dragoste... Nu a predat literatură, el a propovăduit literatura, deoarece literatura pentru el a fost o religie de care ne-a contaminat și pe noi*”. Anatol Ciobanu, dr. hab. prof. univ., a continuat, precizând că „*[M. Dolgan] intră în polemică cu mari critici și filosofi, dar mai presus de toate, el afirmă că între Mihai Eminescu și Veronica Micle a fost o adevărată dragoste*”. Adriana Cazacu, dr. conf. univ., șef de catedră și succesoare a academicianului, și-a exprimat regretul pierderii acestui mare savant: „*El mereu a promovat «tinerile talente» ale literaturii noastre*.” Victoria Fonari, dr. conf. univ., poetă, și-a manifestat recunoștința față de acad. Mihail

Dolgan pentru că „*ne-a adunat împreună în cărți, ne-a propulsat în literatură*”. Alexandra Gherasim, dr. în filologie, a ținut să menționeze că „*Mihail Dolgan a fost un teoretician al metaforei pe meleagurile noastre*”, iar Nicolae Bilețchi a afirmat că „*prin carte, el n-a făcut o simplă critică, el a făcut o artă!*”, reflectând la impactul acestei cărți asupra tinerilor. Mihai Morăraș, redactor la ziarul *Universitatea*, și-a exteriorizat mândria „*pentru faptul că cele mai rezistente prestațe, cele mai rezistente sclipiri pentru ziarul Universității le aducea anume el [M. Dolgan]*”. Lidia Grosu și-a exprimat gratitudinea că „*acad. Mihail Dolgan găsea mereu cuvinte deosebite pentru discipolii săi*”, de aceea „*nu pot vorbi despre profesorul meu la trecut, el poate fi mereu numai la prezent și viitor*”. Ion Ciocanu, dr. hab. prof. univ., critic literar, a menționat cu insistență: „*Cartea aceasta merită să fie popularizată intens pentru că vine din deosebitul dar al lui Dolgan de a citi poezia și literatura în general*.” Pe final de eveniment, fiica Liliana Dolgan a exprimat mulțumiri audienței vaste și receptive, precizând că, prin această lansare, s-a realizat un proiect și un vis al tatălui ei, iar el, deși nu a fost prezent trupește, a dăruit spiritual atmosfera creată în sală.

Din cele trei lansări poate fi lesne desprins impactul cultural al unor atare acțiuni asupra cititorului. Participanții la evenimente s-au ales cu o informație prețioasă, modelându-și cultura și ancorându-o în actualitate, fiind la curent cu mediul științific **direct de la sursă**. Concluziile desprinse de aici sunt în concordanță și în directă conexiune cu scopul primordial al unei biblioteci, consunând cu necesitatea de a mobiliza comunitatea, cu deosebire tinerii, să citească, să-i educe și să ghideze sistemul de formare a valorilor culturale, să dezvolte sensibilitatea și rafinamentul literar, cultural, științific și, nu în ultimă instanță, cel social.

ÎNTÂLNIRI DE NEUITAT

Liliana JUC,
șef oficiu copii, Filiala „Târgoviște”

Este incontestabil faptul că întâlnirile cu scriitorii sunt un moment de revelație pentru cititor, un prilej de a promova cartea și lectura. Întâlnirea cu scriitorul Nicolae Popa și cu *Marele Ciulică*, a adus elevilor clasei a 4-a „A”, Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, învățătoare Maria Margine, multă satisfacție și clipe de neuitat. Copiii au descoperit cine îl inspiră pe scriitor la crearea unui sau altui personaj, de ce scrie pentru copii, de unde vine etc. În cuvântul introductiv, am narat istorioara hazlie din copilăria scriitorului – *Businessmenii de la Buda* (preluată din volumul *Scriitorii când erau copii* de Aureliu Scobioală), am tălmăcit cuvântul *a ciuli*, cine poate fi *ciulică* și cine *ciufulică*.

Cartea *Marele Ciulică* a plăcut mult cititorilor din clasa a 4-a. Ei au făcut o interpretare proprie a operei, dramatizând unele fragmente din povestire; au adresat multe întrebări ingenioase (*Cine e acest*

Ciulică? N-a fost traumatizat de plecarea părinților? etc.); au ascultat cu plăcere povestirile lui despre eroul principal, au solicitat autorului alte cărți pentru copii.

Personajul principal este un băiețel ascultător, Petruț, care din inocența și pornirea lui de a nu trece peste cuvântul părinților plecați în străinătate, din multă străduință își dezvoltă intuiția până la providență. Din dorința de a-și revedea cât mai curând părinții și a primi cadoul mult râvnit, prin comportamentul său de mare ascultător, ținându-și urechea trează la tot și la toate, devine un băiețel cu har dumnezeiesc, model de generozitate și mărinimie prin săvârșirea faptelor bune și dezlegarea unor taine: intuieste motivul neîncălzirii în școala din sat, deslușește ce vorbesc necuvântătoarele, copacii, florile, găsește o soluție pentru braduțul ce nu dorea tăiat. *Ciulică* e prototipul copilului cu părinți plecați peste hotare, un exemplu de rezis-

tență prin imaginație și fantezie infantilă. Volumul *Marele Ciulică* este opera zilei de azi. Povestirea abordează mai multe probleme de ordin psihologic, social, ecologic: soarta copiilor rămași în grija rudelor sau străinilor, tăierea nesăbuită a pomilor de Crăciun etc.

Într-un cadru autumnal, de frunze, nuci, castane, mere, s-a desfășurat întâlnirea elevilor clasei a 3-a „C”, Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, învățătoare Liuba Paiu, cu scriitoarea Claudia Partole. Poezii de toamnă, în toată averea și splendoarea ei, poezii dramatizate, se desprindeau din gura declamatorilor ai domă filelor din poezia *Calendarul*. „Micii ștregari” au vorbit în versuri despre cum învață ei să fie mai buni, începând chiar de luni, ce-i face să se grăbească încet și-i motivează să învețe de la toate. Atmosfera întreținerii cu scriitoarea a fost împresărată cu glume, zâmbete culese din cărțile dumneaei. Cartea lansată *Mica-ica bâzâica*, viu colorată, cu poezii jucăușe, din colecția *Să crești mare, puișor!* a provocat un interes deosebit co-

piilor. Condeiera Claudia Partole le-a adus cititorilor istorioare duiioase din propria copilărie, le-a răspuns cu multă bunăvoință la întrebări, în felul în care dumneaei știe să o facă cel mai bine, i-a surprins cu lectura poeziilor din colecția amintită mai sus. La final, scriitoarea le-a oferit participanților cele mai frumoase autografe, iar editoarea Ana Tihon le-a dăruit semne de carte și calendare de la Editura „Librarius”.

La întâlnirea cu scriitoarea Ada Zaporjanu, organizată de doamna Rodica Prodan, vicedirector responsabil de parteneriatele educaționale și relațiile cu comunitatea, desfășurată la Liceul „Columna”, am fost invitată în calitate de moderatoare. Biblioteca și-a adus din plin contribuția la buna desfășurare a acestei activități, organizând (cu forțe comune) expoziția de carte *Ada Zaporjanu – poetă, prozatoare, compozitoare* și elaborând semne de carte pentru toți participanții. Întâlnirea am început-o cu un compendiu biografic al scriitoarei Ada Zaporjanu, urmat de o trecere în revistă a volumelor semnatei.

Autoarea a vorbit prin cântec despre vârsta inocenței, *misterele anotimpurilor*, bunicuță și ghidușele *vocale-portocale*. Poeziile declamate au transmis luminoase mesaje de dragoste de viață, țară, carte. Melodiile lirice, duioase au deschis larg ușa sufletului de copil. De altfel, întreagă operă a scriitoarei Ada Zaporojanu, sursă sigură și convingătoare pentru cadrele didactice și bibliotecari, ne învață cum poți ajunge prin bunătate spre dănuire. La final, am prezentat cartea *Trăistuța făcătoare de minuni* de Ada Zaporojanu. E un volum de povești, scrise într-un spirit crengian, împresărate cu vorbe de duh și proverbe, cu subiecte inedite, o bogată coloratură națională, ce denotă jovialitate, umor și cultivă valori general-umane. Poveștile din *trăistuța* tentează atât cititorul copil, cât și cititorul adult, deoarece sunt povești-parabole, povești anecdotice. Pentru mai multă elocvență a prezentării, am narat povestea *Tândală și Păcală*, ce a plăcut nespuse de mult copiilor și a stârnit un viu interes pentru *Trăistuța făcătoare de minuni*.

Întâlnirile cu scriitorii sunt foarte binevenite pentru cititori, astfel ei se apropie mai mult de opera scriitorului, o studiază mai profund, sunt stimulați la lectură, sunt motivați să citească de pe fila de carte (nu de pe monitorul calculatorului). Biblioteca, la rândul ei, promovând scriitorul, valorifică lectura și cartea, își fidelizează cititorul.

Multiplele tipuri de activitate (cluburi, cenacluri, ateliere de creație etc.), programe de lectură (*Chișinăul citește o carte*, *Copiii Chișinăului citesc o carte*, *Ora poveștilor*), pe care le avem, cer implicare, creativitate, inovativitate, iar campania *O vedetă în bibliotecă*, lansată de BM, „B. P. Hasdeu” în aprilie curent, a fost una inedită, de o satisfacție spirituală desăvârșită. Am avut prilejul și marea onoare de a o invita pe cea, pe care o admirăm din copilărie – vedeta de televiziune, vocea de aur a Radioului

și Televiziunii Naționale, Artista Poporului Mariana Bahnaru. Ne-am dorit această întâlnire memorabilă și ne-am pregătit laborios de ea, elaborând materiale promoționale și decorând sala într-un spirit sărbătoresc și original: cu stegulețe pe care era imprimat chipul vedetei, cu logoul *O vedetă în bibliotecă*, ancorat la vedere.

Participanții, elevii clasei a 3-a „C” de la Liceul „Dante Alighieri”, cooperanți și receptivi, ghidați de brava lor învățătoare Liuba Paiu, documentându-se din surse electronice, au aflat cine e prezentatoarea Mariana Bahnaru, cea care a mângâiat auzul tele- și radioascultătorilor ani de-a rândul cu vocea ei catifelată, cât de reprezentativ este acest nume, îndeosebi pentru generațiile anterioare.

Biblioteca s-a umplut de lumină și căldură când ne-a onorat cu prezența distinsa Doamnă. Publicul prezent, chiar dacă nu era cel din generația celor care le spuneau *povești pe sticlă*, o așteptau cu mult freamăt. Vedeta, elegantă și suavă, nu s-a lăsat mult așteptată... Coplesii de emoții, am aplaudat-o prelung. În cuvântul de introducere le-am vorbit despre exprimarea îngrijită, corectă, dicție, drept prolog pentru a prezenta o voce inconfundabilă, cu un timbru deosebit, persoana mult așteptată odinioară în fața micilor ecrane de la mic la mare, pe Mariana Bahnaru.

Modestia și cumsecădenia ne-a dovedit-o prin dialogul întreținut cu elevii, ce a decurs într-o atmosferă cordială, întrebările fiind cele mai diverse, de la cele mai serioase (*Care a fost prima emisiune? Cum v-ați simțit la prima emisiune? De la cine ați deprins arta de a vorbi frumos?*) până la cele mai ghidușe (*Care este animalul preferat? Vă place să dansați? Ce întâmplări haioase ați avut în copilărie?* etc.). Ca într-o cronică documentară s-a perindat viața vedetei de la o simplă fată din satul Vânători, Nisporeni, până la Distinsa Doamnă. „Nu-mi plăcea orașul, copiii râdeau de mine, mă porecleau, până le-am

demonstrat că sunt cea mai bună din clasă”, le-a mărturisit Mariana Bahnaru.

Invitata a reușit să le incite mult curiozitatea, iar acești elevii au fost un public pe măsură – foarte interesat de această personalitate. Din discuție, auditoriul respectiv a aflat că dumneaei predă Arta vorbirii, și atunci doi elevi au declamat ca în fața unui juriu, iar artista i-a laudat și le-a adus obiectiile cuvenite. În momentul când am mulțumit onoratei invitate, am rugat copiii să dea adjective pentru substantivul **voce** (referitoare la vedetă), și epitetele au curs gălă: *voce de privighetoare, de aur, duioasă, mângâioasă, dulce, minunată* etc.

Spre finalul întâlnirii noastre, după cum era obiectivul campaniei *O vedetă în*

biblioteca, doamna M. Bahnaru a fost rugată să facă ceva din munca de bibliotecar – să le spună o poveste. Vedeta a declamat povestea în versuri *Facerea lumii* de Tudor Arghezi. Acest poem ludic a plăcut foarte mult publicului. Încântați de vocea Marianei Bahnaru, de povestirile dumneaei, participanții au adunat autografe, copleșind-o cu zâmbete, flori și multă, multă admirație. Și fiindcă eram și înaintea unor dragi sărbători, copiii i-au dăruit și cărți poștale de toată frumusețea confecționate chiar de ei.

Toate aceste întâlniri ne-au marcat activitatea profesională, sporindu-ne experiența de muncă și îmbogățindu-ne spiritual.

ZBORUL POETIC

Cristina PODGORNÎ,
studentă, anul III, Facultatea de Litere, USM

Se anunță o vreme tristă, dar la bibliotecă niciodată nu ai posibilitatea să te plictisești. Și nici singurătatea nu mai e acceptată printre cărți. Printre cărți... Da, anume printre cărți, la 4 noiembrie 2013, în incinta Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a avut loc o întrunire deosebită în cadrul Cenaclului literar-artistic „Magia cuvântului”, unde am avut plăcerea să-l cunoaștem pe poetul și criticul literar Tudor Palladi. Printre cărți am vorbit despre poezie, culoare, sentiment, artă – subiecte ce au predispus la un dialog cald dintre poet și studentele Facultății de Litere a USM. A ghidat această discuție dna Victoria Fonari, doctor conferențiar la Universitatea de Stat din Moldova, iar la Uniunea Scriitorilor din Moldova cunoscută din volumele de versuri. Astfel poeta a moderat spre punerea în discuție a următoarelor aspecte: conceptul de frumos în scrierea artistică; valorificarea biograficului în poezie; autoperfecționarea și lucrul asupra textului artistic.

Studentele de la Litere – Cristina Mălai, Elena Popovici, Liliana Moisei, Tatiana Pașcan, Constanța Soltan, Adelina Mereacre, Doina Duzenco, Maria Mustață, Cristina Dubița – au fost interesate să afle biografia poetului din propria-i perspectivă. Tudor Palladi și-a prezentat biografia în mod poetic:

– Sunt de-o seamă cu foametea, constelația mea sunt gemenii și sunt dominat de Mercur. În copilărie admiram singurătatea. Îmi plăcea să privesc cerul de deasupra Bălăneștilor, pentru că acolo stelele par mult mai aproape. Îmi plăcea în copilărie iarba, pentru că dimineața călcînd pe roua răcoroasă te înprospătai și uitai de somn. Seara din Bălănești se vedea lașiul ca-n palmă. Ne plăcea să ne urcăm pe dealul cel mai înalt din Bălănești și să aruncăm cu sîmburi de vișine ca să vedem cine aruncă mai departe și apoi le căutam, întrecîndu-ne cine mai repede le va găsi din iarba.

În copilărie omul se cristalizează și ajunge văzător de sine. Îmi plăcea foarte mult să cînt, m-am învățat de la mama. Iubeam patinajul și din cauza aceasta de pe atunci am căpătat o bronșită cronică de care nici pînă în ziua de azi nu pot să mă vindec. În poezie m-am regăsit în clasa a 4-a sau a 5-a, de atunci mîzgileam caietele cu versuri de începător. Nimic nu este mai darnic decît poezia, ea înaripează cea mai tulburată persoană. Inspirația mea este asociată cu Pegas, atunci cînd scriu, eu zbor. De fapt, cele mai prețioase trăiri izvorăsc din copilărie. Am crescut dintr-un mediu propice dezvoltării mele ca poet. Prefer foarte mult culorile albe, dar admir și culorile negre, pentru că ele exprimă fermitatea și verticalitatea. În alb încap toate culorile, în negru nu.

– Ce facultate ați absolvit?

– Am absolvit Facultatea de Filologie, actualmente Facultatea de Litere, USM, ea m-a făcut să înțeleg anume natura plastică a poeziei.

– Domnule Tudor Palladi, de ce ați selectat tocmai acest titlu pentru cartea dată – *Semință și altar*?

– Vreau să spun că m-a obsedat mult acest titlu, dar m-am gîndit să mai aștept, o să vină alte timpuri și totul se va deschide sub alte aspecte. Acum am hotărît să deschid acest titlu și am găsit locul și vîrsta și m-am bucurat că Liviu Damian mai înainte s-a întristat pentru că doream să public acest volum de poezii, căci printr-o bucurie puteam face o tristețe pentru toți poeții. Titlul pentru mine este foarte important, eu în titlu pun totul.

– După cum se știe, o poezie poate fi interpretată din mai multe puncte de vedere... Ce părere aveți despre alte viziuni de interpretare a poeziilor Dumneavoastră?

– Am o atitudine pozitivă față de critică. Îmi este interesant să citesc ce păreri au alți oameni despre creația mea. Mi se pare critica ceva normal. Eu toată viața am comentat pe alții, acum este rîndul altora să critice creația mea.

– Domnule poet, cum este să scrii poezii și să interpretezi anumite texte?

– Pentru mine este simplu și obligatoriu, eu îmi știu condiția. Cartea am scris-o timp

de un an de zile, condiția poeziei am scris-o pînă și după, ea vine atunci cînd vine, cînd se coace. Știu la ce lucrez și inconștientul îl țin sub control. Pentru a prefața, citesc cartea de patru-cinci ori, apoi încep să schițez esențele. Titlul textului îl compun paralel cu scrierea lui sau după redactarea acestuia.

– Pentru Dumneavoastră, a scrie a însemnat vreun refugiu?

– Nu, am găsit tot ce căutam.

– Care autor v-a deschis anumite idei creative de a descoperi lumea?

– Citeam de mic, am crescut între oameni care mi-au condiționat evoluția, mama mea cînta, tata a fost la război, dar ceea ce ce aveam nevoie din cărți selectam. Viziunea mea s-a schimbat în clasa a IV-a, cînd l-am citit pe Eminescu.

Referitor la volumul *Semiță și altar*, Victoria Fonari afirmă: „Dacă e să vorbim de joc, poetul parcă se joacă cu titlurile, de parcă poeziile sale ar avea conotații japoneze. Se observă nemijlocit respectul pentru culoarea neagră, titlurile sunt scrise cu negru, iar textul cu culoarea roșie. Literele nu mai

sunt niște semne negre, ele parcă devin niște steluțe.”

Am selectat doar câteva întrebări și răspunsuri, pentru că nu se compară nimic cu dialogul viu. Pentru a transmite atmosfera, am considerat că ar fi bine să o identific prin câteva secvențe, pe care le-am considerat reprezentative.

Spre finalul discuției, studenta anului I Elena Popovici a dat citire cîtorva poezii din creația proprie. Tudor Palladi și-a expus opinia în legătură cu poeziile citite și a menționat că e bucuros că studenții scriu poezii.

„Toate duc spre creator, noi creăm după asemănarea noastră, care nu ne aparține”, astfel poetul se identifică cu poezia, devine un tot întreg. *Plăpînd ca un colte, Odi-seea lacrimii, Nemărginirea clipei, Semiță și altar, Talismanul ursitei ș.a.*, toate aceste titluri reprezintă dovada de creație asiduă a poetului Tudor Palladi.

În încheiere, poetul Tudor Palladi a îndemnat tinerii studioși să citească cît mai mult și a menționat că scrisul nu este un refugiu, ci un joc al inspirației și al creativității.

LA COTUL DONULUI ȘI ÎN STEPA CALMUCĂ SOLDAȚII ROMÂNI AȘTEAPTĂ SĂ FIE ÎNVEȘNICIȚI

Valeriu RAȚĂ

Pentru cine încă nu cunoaște amintim că pe 19 noiembrie 1942, în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost declanșată contraofensiva Armatei Roșii a fostei URSS în Cotul Donului, iar în ziua următoare, pe 20 noiembrie, și în Stepa Calmucă. În scurt timp, trupele armatelor germane, în care erau incluse și forțe militare românești, italiene, maghiare etc. și care ajunseseră pînă aproape de Stalingrad, au fost încercuite și distruse fără cruțare.

Forțele sovietice au fost superioare atît ca număr, cît și ca dotare, dar catastrofa în care au nimerit soldații români în iarna anilor 1942-1943 se datorește și trădărilor ce au venit atît din partea comandamentului german, cît și a celui de la București, care nu a insistat ca sectorul frontului românesc să fie sprijinit cu tancuri și tunuri, a lipsit complet și echipamentul de iarnă. Nemții au subestimat puterea trupelor sovietice și asta a condus la o înfrîngere

nemaivăzută pentru ei înșiși, dar și pentru toți aliații lor.

Să ne amintim de această mare tragedie din istoria militară a poporului român, exact pe 19 noiembrie 2012, ne-a făcut nu cineva dintre guvernații actuali de pe malul Dîmboviței sau de la Chișinău, ci un entuziast basarabean – pe nume Vasile Șoimaru, doctor în economie, fost parlamentar în două legislaturi –, care anume în ziua amintită mai sus a lansat o carte cu un titlu sugestiv: *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*. A fost un omagiu adus celor circa 250 de mii (după calculele mai multor specialiști în domeniu: circa 150 de mii din Armata Română și circa 100 de mii din armata maghiară) de soldați români, care și-au găsit sfîrșitul tragic la 2000 de kilometri de la granița Patriei lor. În vara anului 2012 V. Șoimaru a călătorit spre locurile luptelor fierbinți de cîndva și nu a văzut niciun însemn, care să indice că acolo odihnesc în somnul lor de veci soldații români care și-au îndeplinit cu cinste datoria de apărători ai Patriei în groaznicul război. Din revoltă și durere, i-a venit ideea să înfigă pe un dîmb de acolo o cruce improvizată din două crengi uscate, prinzînd de ele imaginea Tricolorului nostru, ruptă din cartea sa *Poeme în imagini*. A fotografiat-o și imaginea ceea a făcut înconjurul lumii...

Istoria ei are o continuare. La o nouă călătorie spre malurile rîului Don, din toamna curentă (2013), pe care a făcut-o V. Șoimaru cu preotul Viorel Cojocar de la Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, mare le-a fost mirarea că acea cruce improvizată a supraviețuit vîntoaielor din stepile Cîmpiei Rusești... De data aceasta pe locul ei a fost înălțată o cruce confecționată special... La întoarcere s-a aprins ideea de a tipări a doua ediție a volumului despre dureroasele evenimente ce s-au desfășurat cu 71 de ani în urmă, cu atît mai mult cu cît s-a adunat material documentar și ilustrativ suplimentar.

Lansarea ediției a doua (revăzută și completată) a volumului *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* a avut loc la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” pe 11 decembrie 2013. În sala spațioasă a acestui important for cultural din capitala noastră au venit la o nouă întîlnire cu Vasile Șoimaru – inimosul român, cercetător, publicist, dar și maestru fotograf – scriitori, jurnaliști, istorici, clerici, artiști, medici, oameni politici, profesori universitari și de școală, studenți. Moderatori au fost conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, șeful Departamentului studii și cercetări, și Vlad Pohlă, scriitor, jurnalist, redactorul-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*.

„Ediția a doua a volumului despre tragedia ostașilor români la Cotul Donului în 1942 era așteptată de mult, dar Vasile Șoimaru a reușit abia acum să-și realizeze visul, ce nu îl lăsa în pace încă de astă vară, a spus dr. **Lidia Kulikovski**. Această ediție este îmbunătățită, ea întregește tabloul evenimentelor prin adăugarea unor documente găsite între timp; au fost incluse și cîteva texte literare noi. Contribuția deosebită a lui Vasile Șoimaru constă în faptul că îi aduce acasă pe cei circa 250 mii de ostași români, prăpădiți în iarna geroasă a lui 1942. Noi sîntem foarte ocupați, am uitat de rădăcinile noastre, de trecutul nostru, dar e foarte important să nu-i uităm pe cei căzuți în război. Noi – care sîntem diferiți, contradictorii – încă nu am învățat să deosebim binele de rău, nu vedem cîtă lumină, cîtă mîndrie au chipurile veteranilor din acel război, totodată, ei, nu au nici umbră de mînie... Cartea entuziastului Vasile Șoimaru – căutător de vestigii ale românilor în lumea întregă – ne întregește istoria. Cînd am luat-o prima dată în mînă, m-am emoționat foarte tare... Poate o fi fost cineva prin acele locuri, dar ce se întîmplă acolo a văzut numai ochiul ager al compatriotului nostru, care, iată, ne adună în jurul unei idei nobile. Printre altele, fie-

care dintre noi poate contribui la dezvoltarea acestei idei, pînă vom vedea că pe acele locuri ostașii, care nu au avut nicio vină că și-au găsit sfîrșitul tragic departe de patria lor, sînt comemorați după cum se cuvine să fie creștinește.”

Protoiereul **Petru Buburuz**, parohul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, un om de seamă al spiritualității românești, însoțit de alți clerici de pe ambele maluri ale Prutului, a făcut o slujbă de pomenire – cu lumînări aprinse – pentru sufletele ostașilor care au căzut pe cîmpurile de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial.

Vlad Pohlă, redactorul și prefațatorul volumului lansat, a exprimat mulțumiri celor din sală pentru că au venit să participe la un omagiu adus memoriei bunicilor și străbunicilor noștri care au căzut în lupte grele la Cotul Donului și în Stepa Calmucă. După aceasta, dînsul a continuat: „Ei au mers acolo cu speranța de a ne izbăvi de comunism și a întregi teritoriile românești. Nu a vrut nimeni să fure pămînt rusesc, după cum mint unii neprieteni de-ai noștri. Noi vrem să-i omagiem, să cinstim memoria celor care au dorit să ne ferească de rele. Nu facem publicitate eroismului din trecut, real sau imaginar, la care se dedau unii; nici nu ne comercializăm durerile, cum procedează alții. Dar noi nu trebuie să uităm faptele lor de glorie, nici tragismul acelor evenimente. Ediția întâi a

cărții, pe drept cuvînt, a răscolit memoria multor români de pe ambele maluri ale Prutului. Faptul acesta a condus la un imbold de a tipări ediția a doua, care cîștigă mult sub cîteva aspecte: s-au inclus texte noi documentare și beletristice, s-au făcut precizări, a fost completată iconografia (dovadă că autorii au vrut să spună mai mult!). Volumul *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, însuși titlul cărții, marchează istoria românilor dintotdeauna. Prin această lucrare autorii ne îndeamnă la neuitare – să nu uităm ostașii, să înveșnicim locurile unde s-a vărsat sîngele lor și unde zac în pămînt străin fără măcar un însemn. Trebuie pic cu pic să reconstruim ceea ce au ruinat comuniștii, cei de ieri, dar și cei de azi. Avem nevoie de o societate fără comunism, fără kominternism, fără ateism...”

Și preotul **Constantin Necula**, dr. conf. univ. la Universitatea „L. Blaga” din Sibiu, a vorbit despre ostașii români căzuți la Cotul Donului, în Stepa Calmucă, la Stalingrad, în Crimeea: „A fost un atac asupra genezei noastre, ale cărei consecințe le simțim și astăzi. Noi ne rușinăm de morții noștri, care s-au jertfit în numele credinței noastre ortodoxe, ca noi să trăim astăzi în pace. Repet: noi nu conștientizăm mărimea sacrificiului din 1942 și trecem cu nepăsare peste oasele celor morți. Ni se induce o grijă excesivă de a comemora holocausturi, alte nenorociri străine; concomitent lăsînd să se aștearnă indiferența și uitairea peste coșmarurile prin care au trecut conașionalii noștri. *Cotul Donului 1942* e o carte grea, nu fiecare dintre contemporani o poate înțelege și aprecia la justa ei valoare – ea este o lecție despre o dramă din istoria românilor. Nu mă tem că nu va fi ridicat un memorial acolo unde zac osemintele, dar mă tem că nu-i vom iubi și nu-i vom cunoaște îndeajuns pe eroii noștri. Totuși, sper că lucrurile se vor așeza în albia lor firească, căci avem un spate tare.”

Spusele părintelui prof. C. Necula – un excelent discurs întemeiat pe tăria

moralei creștine, a cumsecădeniei pur omenești și a resorturilor românismului – au frapat audiența, au ținut publicul într-o emoționantă amorțire. Însă, după ce vor conștientiza cele auzite și vor ieși din această stare, oamenii noștri, la sigur, vor vedea mai altfel lucrurile, din trecut și din prezent.

E de menționat că, în aceeași zi, prof. C. Necula a ținut o formidabilă prelegere pentru câteva sute de preoți basarabeni (de la ambele mitropolii), cu ocazia lansării noii sale cărți *Duminici în dar* (Editura „Cu Drag”, Chișinău, 2013). Trei ore de învățătură și delectare sufletească – astfel au calificat clericii basarabeni prelegerea teologului din Sibiu, dăruit de Dumnezeu și cu har oratoric, și cu adinci cunoștințe, dar mai ales cu o puternică, nestrămutată dragoste de Dumnezeu, de oameni, de Neamul românesc.

Tăria cuvântului rostit de preotul profesor C. Necula are, uneori, efecte de-a dreptul incredibile. Astfel, în urma unei conferințe ținute de Domnia Sa în fața unei adunări a penticostalilor, care l-au invitat pentru „polemici”, circa 150 de sectanți (din câteva sute!), au declarat că revin la credința strămoșească, ortodoxă...

Poetul și publicistul acad. **Nicolae Dabija**, autorul romanului *Tema pentru acasă*, care are în tangență momente si-

milare cu tema volumului discutat, a relatat că V. Șoimaru ne aduce istoria acasă. Acestui patriot înflăcărat, dar și preotului Viorel Cojocaru, trebuie să li se confere un titlu simbolic, onorific de Erou al României, deoarece ei au ajuns înaintea Statului Român la Cotul Donului, unde sub țărine zac cei pierduți într-un război cumplit. „Ceram scuze pentru cei morți, a continuat N. Dabija. După vizita lui Vasile Șoimaru și a părintelui Viorel Cojocaru, după sfințirea crucii instalate acolo și săvârșirea unei slujbe religioase, pentru prima dată ei au un somn liniștit. Statul Român are datorii față de acești eroi ai Neamului. Noi trebuie să vorbim mai des despre dramele noastre, inclusiv cum a fost decimat poporul. În cazul dat e necesar să-și spună cuvântul știința istorică, știința despre dragostea de Țară. Sînt întru totul de acord cu spusa extraordinarului actor, regizor de teatru și patriot Dan Puric, că România de azi are nevoie de o injecție de românism. Am observat nu o dată că la Oradea, la Botoșani, dar și la noi la Chișinău, e mai mult românism decît la București. Mulțumim vrednicului Vasile Șoimaru pentru o carte unică (în Țară nu există așa ceva!). E un pios omagiu adus morților noștri.”

„Nimic nu e întâmplător în viața noastră, a relatat starețul Mănăstirii «Sfintul

Apostol Andrei», arhimandritul mitrofor **Andrei Caramalău**, din or. Durlești, mun. Chișinău. Sîntem în ajunul sărbătorii Sfințului Apostol Andrei, care ne-a lăsat drept testament să fim strajă la hotare... Vasile Șoimaru este un apostol al culturii românești, al românismului. Se deosebește de ceilalți prin sinceritate, cumsecădenie, onestitate. Biserica binecuvîntează acțiunile Dvs. și eu personal sînt aproape de sufletul Dvs., îmi exprim tot respectul față de Dvs. Dumnezeu să-i ierte pe vrednicii eroi căzuți pe toate fronturile de război.”

Pentru activitate cu totul deosebită, arhimandritul mitrofor Andrei Caramalău a înmînat lui V. Șoimaru o *Distincție de vrednicie*, al cărei text îl prezentăm în cele ce urmează:

DISTINCȚIE DE VREDNICIE SFÎNTUL APOSTOL ANDREI

Cu smerenie Noi, Mănăstirea „Sfințului Apostol Andrei”, din cadrul Mitropoliei Basarabiei, urmînd cuvîntul Sfinței Scripturi, care spune că în Biserică „sînt felurite slujiri, dar același Domn; și lucrurile sînt felurite, dar același Dumnezeu care lucrează toate în toți” (1 Corinteni 12, 5-6), ne bucurăm cînd fiii și ficele Bisericii noastre dreptmăritoare, înmulțesc talanții primiți în dar de la Preamilostivul Dumnezeu, apărînd Credința Ortodoxă și lucrînd pentru binele Bisericii.

Conferim cu părintească dragoste această *Distincție de vrednicie* pentru

dl prof. dr. Vasile Șoimaru

ca semn al prețurii și binecuvîntării noastre, pentru rîvna și dărnicia arătate față de Biserică.

Anul mîntuirii 2013,
luna Decembrie, ziua 11

**Stareț Arhimandrit Mitrofor
Andrei Caramalău**

Ninela Caranfil, Artistă a Poporului, acتریță la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, odată cu felicitările pentru această nouă realizare editorială, a propus să se acorde lui Vasile Șoimaru un titlu onorific special pentru zbcuciumul și neastîmpărul dumnealui de a fi român – Ambasador al românilor de pretutindeni.

Profesorul de istorie **Ion Curechi**, din s. Coropcenii, r-nul Telenești, aflat la cursuri de perfecționare la Institutul de Științe ale Educației, a exprimat mulțumiri din partea istoricilor pentru apariția cărții *Cotul Donului 1942*, care este „un dangăt de clopot” la noi, în Basarabia. Dumnealui a menționat că la sate profesorii duc lipsă de material istoric, e o rușine a noastră că nu valorificăm istoria națională, nu punem în aplicare rezoluția Consiliului Europei în problema dată, care ne permite să valorificăm și să folosim elementele locale la orele de istorie. Îndemnul către toți conaționali: să fim mai îndrăzneți, să luăm exemplu de la Vasile Șoimaru.

Aurel Dănilă, dr. hab. prof. univ., de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Catedra boli interne de la spitalul „Sfînta Treime”, a evocat figura medicului Iosif Niculescu, care a fost primul dintre martorii oculari spunînd public adevărul despre evenimentele înfiorătoare din depărtatul an 1942. Curajul și patriotismul acestui medic militar i-a încurajat pe Vasile Șoimaru cu întreața echipă ce a scos la lumina tiparului o carte necesară pentru luminarea poporului nostru.

În luarea sa de cuvînt, **Vasile Șoimaru** a menționat că prin prezenta manifestare comemorăm circa 250 de mii de ostași, că a făcut un lucru simplu, că nu este un erou național și că a făcut ceea ce trebuia să facă. Doar fiecare lucru bun are un început. A călătorit spre malurile rîului Don deja de trei ori. Crede că va mai ajunge pe acolo – nu se va lăsa pînă nu va vedea la stanița Kletskaia (care la anul viitor împli-

nește 400 de ani de la înființare) mormintele amenajate așa cum sînt amenajate cele ale morților altor popoare din țările participante la războiul antisovietic: Germania, Italia, Ungaria... Dorința cea mare a dumnealui e să fim mereu împreună – numai în felul acesta vom obține victoria rîvnită. Lumea se schimbă. Crucea cea din crengi va fi predată la muzeu, iar în locul ei vor apărea mormintele binemeritate (toți soldații merită să fie comemorați – din toate armatele ce s-au confruntat!). L-a bucurat mult faptul că, la Liceul Teoretic român-italian „Dante Alighieri” din Chișinău, elevii au inițiat o Mișcare de colectare a semnăturilor pentru un memoriu către conducerea de la București în vederea oportunității ridicării unui memorial ostașilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. Numeroase familii din România doresc să meargă acolo pentru a-și comemora rudele. Desigur e un risc, unii concetățeni pe pun bețe în roate, dar noi vom câștiga... Și rușii vor avea de câștigat din aceasta...

După circa două ore de dezbateri au evoluat trei artiști dragi sufletului nostru: **Tudor Ungureanu** (voce și cobză), **Maria Stoianov** (voce și vioară) și **Vasile Iovu** (nai). În memoria celor căzuți pe front – pentru cei vii cu inimă română! – au răsunit cîntece din folclor despre istoria noastră: *Vai de crucea ta, măi rus; Toba bate; Prutule, bătrînule...* ș.a. Emoționat, Vasile Șoimaru a exclamat către artiști: „Nu am să vă uit niciodată!...”

La intrarea în sala de lectură a Bibliotecii Centrale a fost expusă o expoziție de fotografii intitulată *La Cotul Donului, șapte decenii mai tîrziu* – autor Vasile Șoimaru. Cititorii bibliotecii noastre, dar și toți doriții, au avut ocazia de a face cunoștință și cu o expoziție de cărți pe aceeași temă.

Manifestarea a continuat cu prezentarea a încă două cărți la care o contribuție

nemijlocită a avut neobositul Vasile Șoimaru: *Se duce vara vieții...*, poezii și proză de **Leonida Lari**, și *O punte peste Prut*, cronici, gînduri omagiale, alocuțiuni, creații literare contextualizate (în parte) celor două maluri de Prut de **Gheorghe Pârlea**, învățător din comuna Miroslăvești, județul Iași. Despre ambele volume au vorbit Vlad Pohilă, Lidia Kulikovski, Ninela Caranfil (a recitat și două poezii din creația protagonistului de pe malul drept al Prutului), Nicolae Dabija ș.a. Profund mișcat de atenția și căldura chișinăuienilor, învățătorul supranumit de noi „academicianul de la Miroslăvești”, Gheorghe Pârlea (cel care a înmagazinat o dragoste atît de mare pentru basarabeni în suflet și în cartea amintită) a spus, în stilul său inconfundabil, că eforturile sale sînt modeste față de cele ale intelectualilor din Chișinău, care fac lucruri mari, demne de admirație.

Menționăm că la această manifestație ieșită din comun au venit și primarul de Miroslăvești, dl Ionuț Gospodaru, viceprimarul dl Liviu Aioanei, ex-primarul Constantin Pitorac, cu soția, din orașul Flămânzi, județul Botoșani. Nu riscăm să înșirăm numele personalităților basarabene care au asistat la tripla lansare de carte din 11 decembrie a.c. – prea mulți și prea valoroși au fost! Unele nume au fost amintite în textul reportajului, dar toți, cu certitudine, vor păstra mult timp, adînc, în suflete amintirea acestui eveniment comemorativ.

În încheiere, dna L. Kulikovski a menționat că sala a fost neîncăpătoare pentru că s-a produs o deosebită împlinire sufletească. Pentru aceasta, autorul proiectului și toți cei implicați în realizarea lui merită numai cuvinte de prețuire. Iar Vl. Pohilă a ținut să afirme că în ziua de 11 decembrie 2013 la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a realizat, de fapt, o Mică Unire a celor cu simțire românească.

UN MEDIC, ION RĂZLOG, ȘI O TRIPLĂ LANSARE DE CARTE

Vlad POHILĂ,
Valeriu RAȚĂ

Ziua de vineri, 6 decembrie 2013, se va întipări în memoria cititorilor-simpatizanți ai lui **Ion Răzlog** ca o zi deosebită, în care a avut loc o triplă lansare de carte în incinta Sediului Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Cunoscutul poet-umorist, dar și medic-psihiatru, ex-deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a avut câteva ore de vîrf, adică momente de tensiune maximă a activității sale de scriitor: un public divers – format din scriitori, jurnaliști, politicieni, oameni de știință, medici, profesori universitari, bibliotecari și simpli cititori, cărora le place umorul și satira – a avut prilejul să-l susțină pe Ion Răzlog la lansarea celor trei cărțuli (căci după for-

matul lor altfel nu le poți spune). Culegerile au apărut una după alta, în anii 2010-2013, aici, la Chișinău, și poartă titluri cu un erou literar unic pentru tustrele: **Ionică scriitorul bea în rînd cu tot poporul** (epigrame), **Ionică scriitorul nu mai bea ca tot poporul** (epigrame, parodii și poezii umoristice) și **Ionică scriitorul stă de vorbă cu poporul** (epigrame și poezii umoristice). De altfel, persoanele interesate au putut (sau mai pot!) citi despre creația literară a medicului Ion Răzlog, dar și a altor medici tentați de vraja cuvîntului, parcurgînd eseuul „*Leacuri poetice*” care ne încălzesc sufletul, inserat în revista noastră (2013, nr. 1, vol. 47, p. 166-169).

Deși este o prezență discretă în lumea literară (nu și în cea medicală!), autorul nostru a intrat în vizorul unor scriitori consacrați, care i-au dat note ce și le-ar dori și alți condeieri aflați mai departe de „forfota literar-artistică” de la noi. Iată cum îl caracterizează pe Ion Răzlog, bunăoară, un alt Ion – Proca, scriitor afirmat și prin spiritul său critic: „*Acest Ion Răzlog este bestial de curajos, neînfricat ca un hoț de cai din filmele lui Emil Loteanu, sincer pînă la firul ierbii, suprasaturat de parfumul hapurilor și talentat ca Saltîkov-Șcedrin. Iar dacă e să-l comparăm cu un umorist de la noi, el se apropie cu pași siguri de unul Păstorel, alias A. Teodoreanu, pe care nu-l poate bate doar în bătăi bahice, pentru că medicii l-au avertizat să nu ia picătură de tărie pre limba lui ce se bălăbănește de negrul cerului gurii sale. Ion Răzlog nu are talaghir la valea mare a poeziei veritabile, poate de aceea temele din viața cotidiană sînt perene și nu se înveșnesc, rămînînd plăcut gustative ca*

un Negru de Purcari din care, cică, se înfruptă, în zile de mari sărbători, regina Angliei. Se presupune, și se crede virtos, că epigramele lui Răzlog vor fi traduse curînd în Marea Britanie, Franța, Germania și în alte țări capitaliste, care nu-și pot duce traiul liniștit, dacă nu vor avea știre despre ceea ce a scris și va scrie acest haiduc de pe plaiuri brice-nene.”

Scriitorul **Vlad Pohilă**, care a moderat manifestarea dată, tot el fiind și prefațatorul uneia dintre culegerile satirico-umoristice ale protagonistului nostru, a rugat pe cei prezenți să se simtă degajați, nestînjeniți și liberi, deoarece va urma o deschidere către lume a unui scriitor într-o cîtva specific, dar care nu este o excepție nici în literatura română, nici în cea universală. Doar medici care au avut și pasiunea scrisului (sau literați care au profesat medicina) au fost Anton Cehov, Somerset Maugham, Arthur Conan Doyle, Mihail Bulgakov, Vasile Voiculescu, iar la noi, în Basarabia, Alexandru Cosmescu... Nu uităm nici de cei în viață: Andrei Burac, Vlad Zbârciog, Ion Cuzuioac, Theodor Popovici, Constantin Guțu și mulți alții.

„Îl cunosc de vreo 15 ani pe poetul, omul, cetățeanul Ion Răzlog, de aceea sînt motivat să vi-l prezint. Astăzi în atenția noastră se află un condeier talentat, în special, un cultivator învederat al epigramei, parodiei și poeziilor umoristice. Cunosco mulți oameni care îl prețuiesc, căci emană nu numai critici, dar și multă căldură sufletească. Este un autor prolific, dar nu publică tot ce are în sertarul mesei de scris. A colaborat la *Mesagerul*, acum apare săptămînal cu cîte o poezie într-o revistă chișinăuiană sau într-un supliment la o revistă medicală. De alți confrăți de condei îl deosebesc curățenia gîndurilor, ascuțimea simțurilor, iubirea față de limba maternă, patria mică, casa părintească etc.”, a remarcat Vl. Pohilă, care a dat startul luărilor de cuvînt ulterioare.

S-a destăinuit publicului că are o mare bucurie și satisfacție, întrucît se află la un eveniment destul de important în viața colegului său, medicul și publicistul **Romeo Șcerbina**, care îl cunoaște pe Ion Răzlog din 1965, cînd au început împreună studiile la Institutul de Medicină (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”). „Pe atunci făceam parte din echipa de TVC-iști, iar Ion Răzlog era acela care ne alcătuia textele. Despre acest om onest și cinstit mai pot spune că a fost primul psihiatru în Parlament...”, a relatat R. Șcerbina, recitind o epigramă din creația proprie.

Cu un trandafir roșu în mînă s-a apropiat de eroul evenimentului cultural scriitorul și publicistul **Ion Proca**, care, la fel, îl cunoaște pe I. Răzlog încă din tinerețe. Dumnealui a atras atenția asupra temelor din creația colegului său – mai ales, alcoolismul, corupția, prostia omenească ș.a. Prin aceasta autorul și-a făcut un drum bătătorit.

Tot despre echipa de TVC-iști și-a amintit neurochirurgul **Vasile Burunsus**. „Prin iscusința lui I. Răzlog și a altor colegi cu simțul umorului dezvoltat noi ocupam permanent locul întii”, a menționat dînsul nu fără mîndrie, adăugînd că se bucură de evoluția și în medicină, și în poezie a colegului TVC-ist. Au urmat apoi amintiri din activitatea profesională în diverse instituții ale fostei URSS, inclusiv la Institutul Central de Psihiatrie Legală „V.P. Serbski” din Moscova. Ion Răzlog, om cu bunătatea sufletească în prim-plan, este acela care de fiecare dată ne ridică buna dispoziție, glumește, spune bancuri, cu toate că viața cotidiană nu întotdeauna predispune la distracții și veselie, a mai spus V. Burunsus.

Liviu Belii, cunoscut, apreciat jurnalist, a menționat că fiul scriitorului umorist – pe nume Octavian Răzlog – face cînstă tatălui său, activînd la fel în domeniul medicinei, în Franța. Dar și tatăl e un prilej de

mândrie pentru copiii săi. „Ion Răzlog e un specialist bun, un cercetător excelent, dar și un diplomat excepțional – cel mai bun scriitor-psihiatru și cel mai bun psihiatru-scriitor de la noi din Basarabia. Sursa lui de inspirație este prostia omenească, care n-are sfârșit și îl alimentează pe oricare scriitor, artist cu nemiluita. Să-i dea Domnul sănătate colegului nostru Ion Răzlog, ca să ne mai îndrepte de așa metehne omenești și boli care practic nu se vindecă”, a spus L. Belfi.

În discursul său doctorul habilitat în medicină **Profir Rusu**, un oncolog de seamă în republica noastră, ne-a relatat despre familia protagonistului, o familie frumoasă și unită. Cu admirație a vorbit dumnealui despre fiica Viorica Răzlog, neurolog, care practică medicina, dar și specialități adiacente, la Rouen, Franța.

Poetul **Mihai Vâlcu** a reiterat că „Ion Răzlog este un dublu medic – nu numai al rațiunii, dar și al sufletului, în plus, e și un prieten bun”. Pentru a destinde atmosfera, a recitat o epigramă proprie.

Publicistul **Alecu Reniță**, redactor-șef al solicitatei reviste *Natura*, ex-deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, ales în mod democratic, președintele Mișcării Ecologice din Moldova și unul din liderii Forumului Democrat al Românilor din Moldova, a povestit amănunțit istoria prieteniei cu I. Răzlog, pe care îl cunoaște de la colaborarea medicului la rubrica *Beciul vechi* din săptămânalul *Literatura și arta*. „Epigramele scrise de Ion Răzlog aveau multă prospețime, viciile umane erau tratate fără a provoca dureri, deoarece era pus semnul egalității între omenie și cumsecădenie. Ion Răzlog este un mare patriot, își iubește pământul străbun, istoria, limba maternă... Vederile lui politice nu au deraiat niciodată. În Parlament, ca deputat, era calm, echilibrat, precum trebuie să fie un medic cu pacienții săi.”

„Ce păcat că nu l-ați cunoscut pe tata lui Ion Răzlog, ne-a spus deschis **Nicolae Dergaci**, un veteran al jurnalismului basarabean și consătean cu protagonistul manifestării, ambii fiind din Hlina, Briceni. Talentul lui Ion Răzlog se trage din ereditate, căci tatăl lui era un om spiritual, optimist, avea o vorbire plăcută, artistică. Iar feciorul lui a preluat de la părinte felul de a trăi în societatea noastră, care este tot mai complicată. Ion Răzlog își iubește foarte mult Patria – nu-mi pot închipui ca el să trăiască pe alt pământ... Mă bucur că Ionică, eroul literar din volumele discutate, este mereu în creștere...”

Credem că prof. univ. dr. hab. în medicină **Ion Mereuță** nu a spus o noutate menționând că Ion Răzlog este o personalitate notorie. „Aceasta se datorește faptului că a luat naștere din aluat genetic specific... Dumnezeu i-a pus pe frunte mâna când l-a învrednicit cu un har artistic, cu un șir de capacități deosebite. Ion Răzlog a tratat lume multă (inclusiv prin umor!), care îi poartă recunoștință, e un manager de excepție recunoscut de toată republica, precum și un om politic – a activat în Comisia pentru protecție socială, sănătate și familie a Parlamentului RM”, a mai menționat I. Mereuță, dedicînd, colegului său de profesie, la fel, o epigramă.

Un caz din viața de deținut politic (în legătură cu medicul-psihiatru și scriitorul umorist I. Răzlog) ne-a divulgat acad. **Valeriu Pasat**, istoric și politician, ex-ministru al Apărării, ex-director al SIS, ex-ambasador. Dumnealui a felicitat protagonistul zilei, precum și pe membrii familiei dumnealui, cu ocazia lansării celor trei cărți de satiră și umor, ce a avut loc în inima Chișinăului, dar și-a exprimat nedumerirea că la manifestare au lipsit conducători sau barem simpli angajați de la Ministerul Sănătății. Alți participanți la această lansare s-au arătat contrariați de absența *in corpore* a echipei de gazetari de la revista în

care dl Ion Răzlog publică, săptămînal, cîte o epigramă, uneori chiar cîte două-trei...

Cu urări de sănătate și felicitări cordiale a venit în fața publicului un alt veteran al publicisticii din republica noastră, **Tudor Țopa**, autor a peste 60 de cărți. O dorință a dumnealui, adresată lui I. Răzlog, sună astfel: să nu-i sece nicicînd inspirația și să se bucure de cititori noi.

A acceptat cu plăcere să ia cuvîntul și **Octavian Răzlog**, psihiatru, fiul autorului atît de respectat de colegi, prieteni și cititori. Din vorbele lui am dedus că cele trei cărți – *Ionică scriitorul bea în rînd cu tot poporul*, *Ionică scriitorul nu mai bea ca tot poporul* și *Ionică scriitorul stă de vorbă cu poporul* –, care au fost repartizate cu bunăvoință ascultătorilor din sală, sînt dovada unei munci de cîteva decenii. Totodată, dl dr. O. Răzlog și-a manifestat satisfacția că-și încheie sejurul la părinți într-o ambianță atît de agreabilă, estetizantă, cum e lansarea de carte la BM „B.P. Hasdeu”.

Menționăm că dl O. Răzlog se află cu traiul de mai mulți ani în Franța, unde s-a impus ca un medic performant. Totodată, însă, nu-și uită rădăcinile basarabene, românești; se mîndrește că avem o cultură bogată, originală, inclusiv o poezie la al cărei geam bate tot mai tare și tatăl său.

O apreciere pe cît de călduroasă, pe atît de precisă, a dat liricii satirico-umoristice a protagonistului manifestării și o doamnă – unica femeie, de altfel, care a cutezat să ia cuvîntul între atîția bărbați. (Dna Lidia Răzlog, profesoară de română, s-a dovedit a fi o soție și mamă prea de tot cumsecade, discretă, inteligentă: a urmărit cu emoție manifestarea; dar a avut și

grijă ca nu numai membrii familiei, ci toți invitații să se simtă cît mai bine și „la braț cu poezia” soțului, dar și la masa întinsă după lansarea cărții.) Iar doamna care s-a inclus în „corul” de vorbitori, aproape că exclusiv bărbătesc, este cunoscutul critic literar **Ana Bantoiș**, dr. hab. prof. univ., autoare a zece cărți de pertinentă analiză a procesului literar din Basarabia postbelică.

Însuși **Ion Răzlog** a mulțumit administrației Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru găzduirea deosebită, iar vorbitorilor pentru cuvintele calde și de încurajare. Apoi, parcă în glumă, parcă în serios, a zis: „Cîte laude am auzit astăzi, nu știu de le voi putea duce acasă!” La întrebarea cum se împacă de atîția ani cu medicina și cu poezia – atît de bine! – a răspuns: „Cînd mă satur de una, trec la alta.” În final, Ion Răzlog a recitat – pentru toți amatorii de voie bună – epigrame și parodii din culegerile sus-numite, dar și unele mai noi, care vor fi incluse într-un viitor volum. Reproducem și noi cîte o „fărîmă” din fiecare volum – pentru a ne descreți frunțile: „Își făceau ochi dulci – / Ce iubire sacră! / Ani trecură de atunci, / Viața li-i cam... acră.” (*De-ale dragostei*); „Pensii nu-s, salarii nu-s, / Iarăși roadem osul. / Mi se pare, cei de sus / Iar gîndesc cu dosul.” (*Situație*); „Nici leac de medicament... / Ei ne spun că-i tratament. / Nici tu lingură, nici blid... / – Taică, ăsta-i genocid!” (*Starea din sănătate*).

Cititorii bibliotecii și ai revistei noastre îi doresc la acest sfîrșit de an poetului umorist Ion Răzlog mulți ani cu sănătate, să găsească oricînd fațeta cu grotesc, comic, jovial, dar și pe cea aducătoare de voie bună și speranță în viața noastră, bucurîndu-ne cu noi creații inspirate.

DE HRAMUL CHIȘINĂULUI

„ORAȘUL MEU” – O DECADĂ DE PREGĂTIRE SUFLETEASCĂ DE ZIUA CHIȘINĂULUI

Liuba CIOBANU,
director, Filiala „Ovidius”;

Ion BORȘ,
cronicar

A devenit tradiție ca în ajun de Hramul Chișinăului, filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” să desfășoare Decada „Orașul meu”, dedicată capitalei. Fiecare bibliotecă a avut posibilitatea să reflecte, de-a lungul anilor, atitudinea față de orașul drag, prin lansări de carte, prezentări de volume consacrate orașului, expoziții, vernisaje, întâlniri cu oameni marcanți, diferite concursuri etc. „Decada «Orașul meu», desfășurată pe parcurs de mai bine de o săptămână la Filiala «Ovidius», constituie o adevărată pregătire sufletească de sărbătorirea Hramului Chișinăului”, au conchis participanții la aceste manifestări culturale-artistice și de cunoaștere.

La Biblioteca „Ovidius”, Decada „Orașul meu” a început la 4 octombrie, cu un concurs de desene pe asfalt (*Salut, orașul meu!*), la care au participat copiii de la Gimnaziul nr. 7. Concursul s-a desfășurat vesel, copiii au desenat cu mult entuziasm. Bineînțeles, cei mai buni dintre cei buni au primit premii simbolice – cărți și creioane. Deși, cum afirmă Victoria Ceban, șefa oficiului, toți copiii au dat dovadă de multă creativitate. Tot în această zi a fost prezentat vernisajul de fotografii *Chișinăul meu cel mic*, sub semnătura lui Iurie Răileanu, și expoziția de carte *Un oraș în timp*. Pentru copii, au mai fost organizate ore de lectură și întâlniri cu scriitorii.

În ajunul Zilei naționale a cadrelor didactice, la Biblioteca „Ovidius” au fost omagiați dascălii de la instituțiile de învățământ din Chișinău și din localitățile adiacente. La festivitate au participat: Valentina Butnaru, președinta Societății „Limba Noastră cea Română”; părintele Vlad Mihăilă, de la Biserica „Sfânta Teodora de la Sihla”; Elena Butucel, prim-director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Tamara Cristei, profesor la USM și la Liceul Academiei de Științe a Moldovei; Gheorghe Negru, profesor universitar, doctor în istorie, redactor-șef la revista *Destin românesc*; profesorul universitar, doctor în istorie Ion Negrei; profesorul universitar, doctor habilitat în istorie Gheorghe Palade; profesor doctor în filologie Albina Dumbrăveanu; Tatiana Comendant, doctor în sociologie, prorector al AMTAP; psihologul Victoria Comendant; Olga Ciobanu, redactor la Editura „Cu Drag”; Victor Ambroci, directorul Liceului „Spiru Haret”; Mariana Jitaru, profesoară de limba și literatura română la Liceul „Spiru Haret”; Tatiana Babelev, profesoară de limba și literatura română la Liceul moldo-turc; profesoara de limba și literatura română Nadia Pruteanu și Gheorghe Pruteanu, ex-primar din satul Bravicea, raionul Călărași; Lidia Olărescu, profesoară de limba și literatura română, secretar la Primăria Gura Galbenei, raio-

nul Cimișlia; Victoria Ghiaur, profesoară de limba și literatura română, și Cătălina Ghiaur, elevă la Liceul din satul Tătărești, raionul Strășeni; Nicolae Gribincea, profesor la AMTAP, conducătorul ansamblului folcloric „Plăieșii”.

Participanții au pus în discuție unele probleme, cu care se confruntă azi cadrele didactice și au căutat soluții. S-au citit versuri și au fost interpretate cântece de muzică populară. Cu un buchet de cântece au venit și membrii grupului folcloric de bărbați „Plăieșii”, conducător artistic, Nicolae Gribincea. Pedagogilor prezenți li s-au dăruit cărți și buchete de flori de toamnă.

La 8 octombrie a avut loc prezentarea de carte *Chișinăul în literatură*, o antologie de scrieri despre Chișinău, la care a lucrat o echipă de specialiști de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în frunte cu Genoveva Scobioală, șefă a Departamentului dezvoltare și comunicare. Despre antologia prezentată au vorbit directorul Bibliotecii „Ovidius”, dna Liuba Ciobanu, și colaboratorul Ion Borș. Domnișoara Aglaia Iepure a

recitat fragmente din poeziile poezilor, incluși în această carte (I. Bolduma, A. Burac, I. Căpiță, N. Slutu-Soroceanu, Șt. Sofronovici, I. Țurcanu, I. Vatamanu, L. Codreanca, N. Costenco, L. Damian, I. Proca, A. Roșca, M. Rusu ș.a.). S-a mai vorbit despre Chișinăul, văzut de eroul romanului lui Ion Borș *Păcatul*, în anii 1930 și după război. A fost prezentat ciclul de articole din revista *Post factum* (2004), scrise la rubrica *Străzi de azi și de odinioară*, semnate de jurnalistul Ion Borș. La manifestare a participat poetul și folcloristul Ștefan Sofronovici. El a povestit elevilor claselor a XI-a de la Liceul „Mihai Viteazul” despre Chișinăul anilor '70 și sfârșitul anilor '80, a citit versuri închinată orașului Chișinău. Sala a fost amenajată cu expoziții de carte și reviste și o expunere mai amplă de imagini de epocă a bisericilor din Chișinău de la Muzeul de Istorie a orașului.

Întâlnirea de miercuri, 9 octombrie, a fost precedată de prezentarea unui vernisaj de fotografii de arhivă pe tema *Bisericile Chișinăului*. La manifestare au participat:

Valentina Butnaru, președintele Societății „Limba Noastră cea Română”; părintele Vlad Mihăilă, de la Biserica „Sfânta Teodora de la Sihla”; și doctorul în istorie, Ion Negrei. Tema discuției a fost: *Bisericile din Chișinău, trecut și prezent*. Despre biserici și, în special, despre locașul „Sfânta Teodora de la Sihla” a vorbit părintele Vlad Mihăilă, abordând și activitatea arhitectului Alexandru Bernardazzi. Istoricii Ion Negrei a povestit date captivante despre bisericile Chișinăului, despre cum a fost stabilită ziua Hramului capitalei. În Chișinău, după cum au constatat și comandanții ruși, trimiși pe meleagurile noastre în anii de ocupație, erau deschise foarte multe biserici și basarabenii mergeau regulat la slujbe, iar în zilele de sărbătoare nu lucrau. Și dacă în primii ani după război, comisarii bolșevici aveau ordin să fie loiali cu obiceiurile localnicilor, începând cu anul 1959, când au mai prins la putere, ei au demarat o campanie de închidere și demolare a bisericilor. A fost o perioadă când lăcașele sfinte au fost transformate în depozite, săli sportive, săli de expoziții, în muzee și ospicii pentru bolnavii mentali. Despre comportarea noilor stăpâni a vorbit și dna Valentina Butnaru, îndemnând tineretul să studieze istoria neamului, să meargă la biserică, să se informeze ce înseamnă hramul pentru o localitate. Ea și-a amintit despre înaintașii noștri – pictorul Glebus Sainciuc, care a cunoscut fiecare pietricică a Chișinăului, colindându-l pe jos, în lung și-n lat; cărturarul Alexandru Gromov, demonstrând o dragoste aparte față de orașul în care și-a petrecut viața, scriitorul Aureliu Busuioc și mulți-mulți alții, care nu și-au conceput existența fără de Chișinăul drag. Invitații au răspuns la întrebările liceenilor.

La încheierea Decadei, în ajun de sărbătoare, a fost organizată o întâlnire cu membrii echipei de creație și producere a filmului documentar *Chișinăul, o capitală*

europeană – Virgil Mărgineanu, directorul studioului OWH, și regizorul-scenarist Leontina Vatamanu.

Soții Mărgineanu-Vatamanu au povestit despre procesul de creație. Filmul a fost realizat pe parcursul anului 2011 și prezintă o trecere în revistă a realizărilor capitalei – incursiune în istorie și oglindă a Chișinăului actual. Studenții Colegiului de Construcții și cei de la Colegiul Politehnic au privit cu interes filmul, constatând că el reprezintă „cartea de vizită a capitalei”. În opinia lor, filmul este luminos, plin de entuziasm. Leontina Vatamanu a mărturisit că această realizare este a treia, precedată de „o carte de vizită” a orașului Ungheni și alta a orașului Iași. Oaspeții au povestit despre Festivalul internațional de filme documentare „Cronograf”, care are loc anual la Chișinău, despre importanța unui documentar, ca sursă veridică, luată direct din realitate, despre planurile de creație, noi realizări. Întâlnirea de suflet s-a încheiat cu un program liric pregătit de discipolii profesorului de biologie Veaceslav Todorașco și ai bibliotecarei Tatiana Ambroci, de la Colegiul de Construcții. Ei au citit versuri dedicate Chișinăului, au interpretat cântecele capitalei, acompaniați de chitare, au expus mesaje de felicitare. Tinerii de la ambele instituții de învățământ au plecat de la Biblioteca „Ovidius” înaripați, decizi de a cunoaște orașul în amănunte. Ei au menționat importanța acestor manifestări, exprimându-și dorința de a reveni în Casa Cărții pentru noi întâlniri cu oameni interesați și cu operele lor.

Această Decadă a fost organizată, mai ales, pentru generația tânără a capitalei. Este și firesc că la întâlnirile tematice au participat: elevi ai claselor primare de la Gimnaziul nr. 7, elevi ai claselor VIII-XII ale Liceului „Mihai Viteazul”, studenți de la Colegiul de Construcții și Colegiul Politehnic, din sectorul Centru.

CEA MAI FRUMOASĂ TRADUCĂTOARE

Biblioteca Municipală
B.P. HASDEU

Diplomă de excelență

SUMMA CUM LAUDE

Se acordă doamnei **Eugenia DAVID**

Pentru contribuții excepționale la dezvoltarea procesului literar în Republica Moldova materializat în multe traduceri, publicistică; pentru viața dedicată muncii creatoare de bunuri spirituale.

Suntem bucuroși de colaborarea cu Dvs., de generoasa Dvs. implicare în activitatea BM „B.P. Hasdeu”, diversificând-o, care s-a manifestat în multe activități culturale reprezentative. Susținerea Dvs., plină de substanță, a conferit mereu un spor de valoare instituției noastre, i-a adăugat imagine, vizibilitate socială și culturală.

Pentru aceste și alte forme de slujire de către Dvs. a cărții, scrisului și de conlucrare cu BM „B.P. Hasdeu”, dar mai ales, pentru talentul Dvs. literar, primiți toată recunoștința noastră și această confirmare în scris, ca una dintre cele mai sigure expresii ale veșniciei.

Mariana HARJEVSCHI
director general al BM „B.P. Hasdeu”

17 decembrie 2013

Colind pentru Eugenia David

La 17 decembrie Omul Cărții, Doamna Eugenia David, trece vama tărâmului octogenarilor. Bănuim că vameșii o să întrepreindă un control viguros, or, stimata doamnă arată suspect de tânără, energică, activă pentru vârsta indicată în acte.

Doamna Eugenia David a citit atâtea pagini de carte, încât albul foilor s-a îmbibat în pletele ei. Acuma nu înțelegi, unde e carte și unde este Eugenia David. Au ajuns indispensabile. Experimentata scriitoare este un roman neterminat. Dar, credem, multe capitole urmează să fie scrise.

Flori dalbe, Doamnă Eugenia David, flori roditoare de măr! Să trăiți, să înfloriți! Sănătate nouă pentru la anul și la mulți-mulți ani!

*Cu mult drag,
colectivul Filialei „Ovidius”*

Rămâi un trandafir în câmp...

*Dedicație Doamnei
Eugenia David, de ziua ei.*

Și-acuma, ca și-n tinerețe,
Rămâi un trandafir de câmp,
Dar nu din cauza castității,
Ci fiindcă ai atâția ghimpi.

Și de aceea, dragă puică,
De jur ți-au stat amanți speriați.
Dar nu degeaba-n carte spui că
Iubit-ai oameni, nu bărbați.

Dar mai presus de tot ți-e holda –
Lucrări traduse cu talent
Din ruso-English – franco-n moldo...
Pardon, – română, pe moment.

Jenico, te iubim, în fine,
Chiar dacă nu știm pentru ce,
Căci spus a fost și despre tine
Că ești, aidoma luminii,
Un nu știu cum și-un nu știu ce.

*Boris MARIAN,
un poet „înghimpat” și el de tine
17 decembrie 2013*

Câteva precizări

DAVID, Eugenia (17.12.1933, Fântânița, Drochia). Traducător, redactor de carte, publicist. Studii: Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1951-1955); doctorantura la același institut (1957-1959). Predă româna (1955-1956) la Școala medie din satul Boieni, regiunea Cernăuți. Redactor, șef de redacție la Editura „Cartea

Moldovenească" (1959-1973), șeful secției proză la revista *Nistru* (1973-1989). Consultant literar la Uniunea Scriitorilor (1989-1991), consilier la Departamentul edituri, poligrafie și comerțul cu cărți (1997-1998). Traduce din proză de autori din Rusia, Țările Baltice, Europa de Vest, Orient. Colaborează la *Săptămîna*. Este autoarea volumului de miniaturi, dialoguri și traduceri *Viața ca o iluzie* (2003). Lucrător Emerit al Culturii, Ordinul „Gloria Muncii”.

Referințe: Lungu-Ploaie R., *Mi-a intrat în suflet fără zgomot*, în: *Săptămîna*, dec.

1998; Korkina A., *Svadebnoe puteșestvie ot Evghenii David*, în: *Novoe vremea*, sept. 2000; Prohin V., *Voiaj de nuntă la „Ovidius”*, în: *Moldova suverană*, 1 dec. 2001; Pohilă VI., despre E. David, în: *Calendar Național*, Ch., 2003; Mihail V., *Cum am fost așa rămânem*, în: *Săptămîna*, dec. 2003.

Vlad ZBÂRCIOG
(*Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. Ch., Ed. „Prut Internațional”, 2010*)

CAVALER AL TĂCERII FECUNDE

Acad. Mihai CIMPOI

Nu-mi pot imagina un *alt* Alexe Rău decât acela pe care-l vedem în zodia lip-sită de aură sclipitoare a cotidianului atât de prozaic și împins în ceața relativității nietzscheene. E din categoria mai rară, mai puțin sociabilă și – prin urmare – mai greu de abordat cu întrebări uzuale, cu „nimicuri” verbale, cu glume ad-hoc, grosiere, „verzi” sau chiar „subțiri”, delicate. Este omul închis în tăceri afunde, bine ascunse, „abisale”, de unde vine liniștit, cumpătat, cu eschive strategice, țărănești. Vorbele-i trec anevoie pragul comunicării cu Celălalt voindu-se mucalite, cu sens de învățătură, de childuri, de taină sufletească dezvăluită. Dacă nu l-ar trăda câte o interjecție, câte un surâs sau răs scurt, repede curmat, ai zice că taciturnitatea lui e proverbială, e cu totul atipică, dovedind o exemplaritate aparte.

În toate domeniile în care s-a manifestat cu un tip de modestie comportamentală, deloc productivă în vremea noastră, dominată de voință, a dat dovadă de o umoare egală, fără faze de *crescendo* sau *diminuendo*. Un *Același* organic, e în tot ce face, impunând o unitară marcă identitară: în biblioteconomie, în poezie, în studiul bibliologic sau filosofic-sociologic.

Gândurile vin înmuiate în gravitate, într-o tăcere de câmpie în care totul germinează într-o taină sfântă, sub un unic suflu al Divinității.

Poezia sa vine și ea din această profunzime htonică, unde se zămislește germele, mugurul, frunza viitoare.

Și-a acoperit cu tăcere și taină suferințele fizice și neplăcerile birocratice, căci directoria l-a costat mulți nervi, el având probleme cu toți miniștrii care s-au perindat până acum. Și-a văzut de treabă, fără a ține seamă de acuze nefondate – dinafară sau dinăuntru.

Un director de Bibliotecă Națională, într-un mediu nu prea favorabil culturii, *trebuie* să dea dovadă de „dacica” răbdare și de „franțuzeasca” rezistență.

Există, conform categorisirii nietzscheene din *Știința voioasă*, mai multe limbuții ale scriitorilor: una a furiei, alta abundent conceptuală, cea născută din bucuria de a da mereu sensuri aceluiși lucru, cea de-a patra a caracterelor viclene, o limbuție a plăcerii pentru cuvinte și expresii alese; în sfârșit, o limbuție din pura satisfacție dată de gălăgie și de confuzia simțămintelor.

Nici vorbă de vreun fel de limbuție în cazul lui Alexe Rău, care a ales tăcerea ca mod de comunicare și de cunoaștere într-o vreme în care ea e o categorie negativă, fiind și paza (poza) modernității. El are – cum zice Blaga – o valorizare în pozitiv, rămânând indiferent la *zgomot* și la *țipete* răgușite prin care se afirmă cei din parlament, de la o anumită uniune de creație, din piață și chiar de la amvon. Îi dorim să continue tot așa, biruitor și demn, aureolat de tăcere, ca semn distinctiv al creației, al muncii și dăruirii suflești întru sporirea valorilor noastre. Ave!

11.XI.2013

UN OM FERICIT

Acad. Nicolae DABIJA

Centrul „Matenadaran” din Armenia, care adună cele mai vechi cărți ale armenilor, a devenit loc de pelerinaj pentru armenii din toată lumea. Când i-am pășit pragul, parcă am devenit și eu un pic armean. Mă mândream de faptul că aparțin neamului omenesc, care a născut și semeni cu atâta respect pentru Carte.

Pe când noi le arătăm străinilor beciurile noastre cu vinuri, ei le arată niște cărți.

De multe ori mă gândeam că e necesar și la Chișinău un Muzeu al Cărții Vechi și atunci îl și vedeam pe Alexe Rău mai marele peste cărțile noastre străvechi, adunate din lume.

Arhivele și muzeele de pe câteva continente sunt pline cu cărțile noastre, de la Filotei (sec. al XIV-lea), Gavriil Uric (sec. al XV-lea), Eustratie Protopsaltul (sec. al XVI-lea) până la manuscrisele lui Dimitrie Cantemir și Ion Druță, care așteaptă să fie răscumpărate: un butoi sau două, sau zece (acum în criză de cumpărători de licori ne-am putea permite acest lux!) – pentru o carte.

Și parcă și-l văd pe Alexe Rău parlamentând – așa cum o făcuseră acum 50-60 de ani cărturari și bibliotecari armeni, trimiși de guvernul acestei țări în lume să le caute și să le aducă acasă – și reușind să adune cărți pentru „Matenadaranul” nostru.

Alexe Rău a reușit într-un timp record să facă din biblioteca sovietică „Nadejda Krupskaja” – Biblioteca Națională a Republicii Moldova, dintr-o magazie uriașă de cărți neromânești în majoritatea acestora – un Panteon al Cărții.

El trăiește cu cărțile, el respiră cărți, el visează cărți.

L-am văzut de multe ori între acestea: el parcă nu le ia în mână, el ca și cum le mângâie, le alintă, stă de vorbă cu ele. Pentru acest om bun – Rău Alexe – cartea e o ființă vie, care te aude, care îți vorbește...

Cei care s-au lățit cu arcurile cu săgeți sau cu tancurile peste noi au crezut mereu că poporul nostru nu are memorie, cărțile fiind memoria lui. De aceea, de-a lungul istoriei sale Basarabia a fost mereu plină cu

ruguri de cărți: liturghiere, evangheliare, cărți tipărite cu alfabet latin etc.

Alexe Rău a avut o misiune: să reconstituie bibliotecă care au fost. Și i-a reușit.

Purtătorul de cuvânt al unei națiuni, crede el, este cartea. Ea poate să ne adune, să ne solidarizeze și să ne redea demnitatea de care avem nevoie pentru a fi noi înșine.

Unii semeni sunt fericiți stând între sticle pline, alții – zăbovind între demnitari cu promisiuni de rai pe pământ, Alexe Rău e fericit aflându-se între cărți.

Și, pentru el, nimic nu poate fi comparat cu această fericire.

* * *

Redacția revistei *BiblioPolis*, direcția, întreaga echipă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” se alătură cordial acestor omagii aniversare.

Exprimăm călduroase felicitări dlui dr. Alexe Rău, director general al BNRM, notoriu bibliolog, poet, eseist, filozof al culturii.

Cu prilejul frumoasei creștături pe răbojul vieții, Vă urăm tradiționalul „La mulți ani!...”; Vă dorim să aveți noi cărți, proiecte, împliniri. Fie să se împlinească doleanțele cuprinse în celebrul cântec omagial: „Să Vă dea Domnul tot ce doriți!...”

LARISA PETCU – OM AL CĂRȚII ȘI AL OBȘTII

*Lidia UNGUREANU,
scriitoare*

A fi bibliotecar e ca și cum ai îmbrăca zalele unui luptător pe viață. E o condiție firească, de altfel, ce și-a asumat-o 39 de ani la rând doamna Larisa Petcu, director al Bibliotecii Publice orașenești „Petre Ștefănuță” din orașul Ialoveni. Impunătoarea experiență în domeniu a acestei doamne este relevantă, din moment ce pe parcursul deceniilor la instituția respectivă au fost posibile atâtea și atâtea realizări culturale, memorabile în timp și spațiu ialovenian, unele cu ecouri republicane și chiar naționale, pan-românești.

Originară din satul Cornești, Ungheni, absolvind școala medie din localitate și Facultatea de Biblioteconomie a Universității de Stat din Chișinău, când și-a început activitatea profesională matură, de zi cu zi, oriunde s-ar fi aflat, Larisa Petcu n-a fost singură în căutările sale. Anii ce s-au

succedat rezezi, ca vântul, i-au adus norocul de a se afla alături de alți împătimiți ai Cărții, pe care i-a fost dat să-i cunoască muncind în numele aceluiași ideal de propășire al mai multor generații de cititori.

Înzestrată cu ambiții sănătoase și caracter, dar mai ales cu un temperament laborios aparte, doamna Larisa Petcu, deopotrivă cu ceilalți specialiști din raion, a pledat mereu pentru un concept inovator vis-à-vis de statutul unei biblioteci avansate din toate punctele de vedere. Metaforic vorbind, cu puterile întregului colectiv, decenii la rând, au fost testate și desfăcute atâtea și atâtea „noduri” existențiale din viața acestei instituții în perioada când cultura era la pământ. Doar astfel puteau fi soluționate diverse probleme profesionale care, uneori, la prima vedere, păreau a fi inabordabile.

Probabil că nu puțini dintre noi se întreabă azi cum, cu ce preț a rezistat în anii de Mișcare pentru renaștere națională Biblioteca Orășenească din Ialoveni – fortăreață spirituală care, în ciuda la atâtea vitregii, a stat ca o stâncă înaintea celui de-al nouălea val al vremurilor ce le-am avut și le-am înfruntat până și după anii '90. Vremuri necruțătoare ce au căzut mai întâi și întâi pe umerii fragezi ai femeilor basarabene, printre care au fost (nu în ultimul rând!) și colaboratoarele bibliotecilor raionale și sătești – specialiști modești, plătiți simbolic pentru truda lor incalculabilă, care țin un examen dur înaintea prezentului marcat de interese materiale și de asaltul tehnologiilor noi, al oceanului informațional.

În tot acest răstimp, cercând a trece „filtrele” sistemului de pomină ce l-am îndurat destul cu toții, colectivul condus de către doamna Larisa Petcu a vegheat cu fidelitate fluxul obiectiv către așa-zisa provincie imediată – a Cărții naționale, protejând-o din rășputeri, investind pace și împlinire interioară, dar și multă sănătate proprie în opera de iluminare prin cultură și susținere morală, optimizantă a tuturor cititorilor din raion, de diferite vârste și cu statut social extrem de diferit.

Aflarea Ialovenilor în preajma capitalei (prioritară, de altfel!) într-un fel a determinat ulterior, de la sine înțeles, și activitatea celorlalte instituții de profil din zonă, moment din care la Ialoveni a și fost de așteptat devenirea și prezența unui cititor de forță, cu o atitudine net superioară față de carte și lectură, cu un alt nerv de percepere a esteticului și frumosului, al artei la general; cu o trăire și o viziune originală asupra evoluției intelectului într-un context semirural în care, de fapt, se și petrece, cu adevărat, desconcentrarea fenomenului cultural de pe la noi.

Și, dacă e să vorbim la concret de „lumea alternativă”, adică de lumea bibliote-

cii ca atare – nicidecum într-un mod involuntar (ci la un semn divin!), bineînțeles, de la Biblioteca Publică „Petre Ștefănuță”, s-a și vrut chiar din start ceva mai mult, dar s-a și oferit cititorului îndestul pe parcursul anilor trecuți, precum se face și în prezent.

Așadar, nu e întâmplător faptul că apariția la Ialoveni a unor firi creatoare, în special a tinerelor talente – viitori cercetători în știință, poeți, pictori, interpreți și dansatori originari din acest areal (apariție ce se află în progres!) –, bucură și umple de mândrie ființa trudită și aplecată de griji vitale a părinților acestor urmași doțaiți prin sorginte, a profesorilor și nu în ultimul rând a bibliotecarilor de aici. Astfel, a intui rolul primordial al Cărții în schimbarea mentalului majoritar în această epocă a unor spectaculoase schimbări, în acest veac al cunoașterii și al descoperirilor din univers, nu e ușor deloc.

Hotărâtă de a reprofila travaliul rudimentar, tradițional al Bibliotecii „P. Ștefănuță”, cu fece împlinire apropiind-o de modernitate, doamna Larisa Petcu a avut puterea și rezistența unui conducător delicat și inspirat, totodată. N-a renunțat cu una, cu două la ideile și proiectele ce țin de farmecul atractiv, de esență, al acestei instituții publice ce stă, de altfel, la temelia de reformare sociopolitică și spirituală calitativă a unei comunități de factura celei Ialovenene, unde Cartea și-a aflat dintotdeauna locul său de cinste.

Lansarea de noi apariții editoriale (în special – beletristice), întâlnirile cu scriitorii, criticii literari și editorii din republică și de peste hotarele ei, susținerea tinerilor în cadrul cenaclului „Metafore și timpuri” (și nu numai!); alcătuirea și publicarea unor biobibliografii și pliante aniversare dedicate personalităților literare și artistice din zonă și din republică; evoluarea în scena bibliotecii a colectivelor folclorice cu sala arhiplină; vernisajele de picturi ale unor artiști plastici deja afirmați (membri titu-

lari ai UAP), dar și de copiii de la Școala de Arte; colaborarea fructuoasă cu reprezentanții instanțelor de vârf, la ziare și reviste locale, republicane și internaționale; cu pedagogii, elevii și micuții de la instituțiile de învățământ din localitate; deplasările de creație cu schimb de experiență și informare ale angajaților bibliotecii, prezența în cadrul seminarelor de specialitate, abordarea tehnologiilor informaționale de ultimă oră spre a modera și a facilita activitatea bibliotecii – toate acestea întregesc și mențin desfășurarea amplă și calitativă a evenimentelor culturale și împodobesc de fiecare dată imaginea firească a instituției date.

Astfel, prin abnegație și dăruire profesională, prin inițiativele sale novatoare în domeniu întru „apărarea bibliotecii”, doamna Larisa Petcu a demonstrat cu prisosință, nu o singură dată, că bibliotecarii nu sunt pur și simplu niște umili servitori ai culturii, ci individualități de curaj profesional, spirite creative și luptătoare întru soarta de mâine a Cărții, spirite care se aseamănă înde ele prin echilibrul lor interior de invidiat, prin zbciumul lor nevăzut, dar grăitor, prin freamătul mâinilor harnice și viteza mereu sporită a pașilor în dreptul standurilor cu mii de volume; prin clipirea vie, caldă a ochilor cărora cetirea cărților le-a împlinit înțelepciunea; prin arta de a simplifica și a înnobila relația cu publicul divers; prin acea sfântă ascultare și utilitate senină înaintea cititorului drag – calități absolut străine fiorului comun și ingrat vis-à-vis de cultura noastră națională.

Doamna Larisa Petcu s-a aflat mereu printre entuziaștii care pe parcursul aproape a patru decenii și-a trăit destinul asemeni unui încercat căpitan de navă care ba se scufunda, ba se ridica din val, înfruntând tornada dificultăților inerente veacului, când era pus de iznoavă în joc destinul

cărții, importanța ei pentru contemporaneitatea a cărei parte suntem cu toții.

În ultimă instanță, a contat poate nu finalitatea, ci perenitatea acestor zbatări și izbânzi, devenite istorice, ale colectivului Bibliotecii Publice „Petre Ștefănuță”, colectiv care muncește actualmente cu respirația vibrând în numele și în tonalitatea aceluiași ideal ce se cade protejat anume prin ridicarea la rang de valoare incontestabilă a Cărții naționale.

Și toate acestea – întru salvarea marelui cititor de rătăcirea în oceanul NET-ului obsedant sau în lupta cu avalanșa nestăvilă și neverificată a publicațiilor de toată mâna ce fac un zid real, amenințător, între noi, cititorul de rând, și Cartea cea bună, de învățătură pentru întreg Neamul.

Cu alte cuvinte, prețuind fiecare zi și clipă a vieții ce i s-a dat pe-acest pământ, doamna Larisa Petcu, care cunoaște biografia martirului și savantului ialovenean Petre Ștefănuță poate mai bine decât pe a sa, nu numai că a creat și a menținut un colectiv unit, responsabil și avizat în materie de biblioteconomie, care urmează aceeași „instruire continuă”, activând cu succes în componența-i obișnuită, ci a deținut și diverse obligațiuni obștești pe care le-a onorat cu o dedare totală.

Om al Cărții, dar și al obștii, distinsa doamnă Larisa Petcu a fost și este o personalitate inteligentă și integră, de-o rară sensibilitate și ardență spirituală, cu un har înăscut de slujire societății și neamului, alături cu semenii săi de breaslă, care trudesco o viață în bibliotecă nu a lehamite și caznă fără de leac, cu sentimentul că ar duce în spate o cruce străină, ci cu ușurință și larghețea sufletească a celui chemat a se întoarce cu biruință și lumină de pe linia de foc a vieții.

23 mai 2013

VOIEVODUL TAINEI DIN CUVINTE...

Tudor PALLADI

Prozator de vocație socioumană dramatică, publicând regulat din 1976 nuvele, povestiri și romane inspirate din ethosul românesc, Vlad Zbârțciog oricum a scris la începuturi poezie. Volumele poetice (medita-

tiv-lirice...) pe care le semnează începând cu *Încercarea de foc* (2001), urmată de *Treci ca o lumină* (2003), apoi de *Starea de cer* (2005), de *Între timp și nemoarte* (2007) și *101 poeme* (2010), denotă un liric fin, școlit la tradițiile neoclasiche și moderne ale verbului matern care i-au sugerat ulterior și un titlu recapitulativ de carte de eseuri *Meridiane ale verbului matern* (2009).

Raportat la orientarea pe care o reprezintă mai mult în plan etic, autorul, alături de regretații Nicolae Vieru și de Victor Dumbrăveanu, contribuie în modul său original la constituirea și evoluția genului atât în cadrul generației sale șaptezeciste, cât și în cel al literelor noastre, privit din perspectiva părții și întregului. Ceea ce îl singularizează în segmentul prozei este setea cunoașterii de noi dinspre istorie și ethos, practicând în acest scop un cult de „poveste” pentru înaintași și o atitudine interioară, personală, deosebită pentru verticalitatea eticocivică. Faptul se referă deopotrivă și la publicistica Domniei Sale, aceasta evidențindu-se pe întregul fundal al speciei, urmându-i și continuându-i, în parte, pe Dumitru Matcovschi-eseistul, polemistul, și pe Serafim Saka, mereu in-comodul cel de altădată. Remarcabile sunt sub atare aspect mai cu seamă scrierile întrunite și hrănite de-o idee polemist-ironică, parodistică sau descriptiv-portretistică

de vitalitate în volumele *Ștefan cel Mare și Sfânt – voievodul românilor* (2004), *Impositorii* (2004) *Mihai Cimpoi sau Dreapta cum-pănă românească* (2003), *Sadoveanu sau Dorul de cel fără vârstă* (2006), *Eminescu, eternă statuie a spiritului* (2008), *Ceasul al doisprezecelea* (2008) etc. Veracitatea subiectelor exploatare / explorate și modalitatea tratării celor abordate conform unor mijloace și tehnici specifice genului și stilului adoptat de autor, în mare eseistic, opus verbozității gratuite, galopadei după titluri și onoruri fade pledând întotdeauna pentru asanarea climatului sociouman și sociocultural al ethosului, al casei și pentru „oprirea Apocalipsei din noi...”.

Probele lirice oferite de volumele semnate de autor pun în valoare râvna interioară a locutorului meditativ-liric de „a-și deschide sufletul mai larg / Să intre-n el / Lumina” întru „a-și acoperi durerea, / neliniștea, tristețea și uitarea / Ce i-au legat destinul în inel”. Or, ce-i poezia dacă nu o recitare a tăcerii ascunse în tine, a vrierilor care rar când debordează din cuvintele trezite la viață de glasul chemării, de fiorul inspirației divine? La lectura strofelor următoare ale aceluiași poem *Deschide-ți sufletul* („Deschide-ți larg ferestrele din tine / Ca pasărea aripile în zbor. / Străfulgerat mereu de-același dor, / Să te inunde raza lui divină. // Și-n flacăra ei plină de speranță / În mugurită-n liniștea maternă / Te-apropii de ființa ei eternă / Topită în ecouri de romanță. // Deschide-ți sufletul – / Să ardă-n el făclii / În împletiri de gând fără hotar / Și fă-ți din vis și lacrimă Altar / Să te-nsoțească, sfânt, în veșnicii”) simți cu toată ființa cutremurul inimii în pieptul atins de fiorul adânc al trăirii de sine a ideii de dor, de cunoaștere și de înălțare pe aripile divine ale spiritului etern contopit

cu flacăra speranței trecută prin „romanță”, prin cântecul destinului, gata din „visul” și „lacrima” căruia să-ți faci „Altarul de nedespărțit în veci de veci”. Este pragul peste care poate trece doar un om vertical, un creator ținând de cele veșnice și ale neamului, ale ființei și ale credinței care-i aureolează existența, dacă nu condiția umană.

„Deschis înlăuntrul vederii” într-o „a dezlega firul durerii”, poemul pentru Vlad Zbârțciog înseamnă esențialmente o celebrare a acelui sacru sentiment de „dragoste”, a „tainicului” ei fior „dintre timp și nemoarte”, mistic vorbind, la propriu și la figurat, și nu o grafică de care nu prea ducem azi lipsă. Condeierul știe a plasticiza sobru ideea în imagini și a zugrăvi imaginile ce-i dau ghes din „secole gravide de tăcere / Ascunzând în ziduri taine sfinte / Din interiorul altor ere” dramatice, din care „Doar lumina galben-aurie / Din scheletul Anei (când este vorba de legendara, de Mănăstirea Curtea de Argeș – s.n. – T.P.) se strecoară, / Desenând pe bolta sinilie / Chipul ce a fost sortit să moară...” prin care cuvântă însuși mitul istoriei și însăși istoria mitului. Motiv explicabil a ideii, dacă ne raportăm la triumphiul metaforic și piramidal al volumului poetic neotraditional și rapsodic *Între timp și nemoarte* depășind prin aria tropică și ezoterică scara înțelegerii mirene de idei vitale perene. Dincolo de eboșele nu-se-poatei, de limitele minții, de modul ei de a pătrunde, de a descrie și de a tălmăci preconcepțiv natura lucrurilor imposibile de iluminat stereotipic și teluric, esopic sau filosofic, de vreme ce personajul liric zbârțciogian (alias poetul...) recurge intuitiv la cel de-al treilea ochi unic, nevăzut al cuvintelor și la cel de-al șaselea simț, la intuiție, de la „marginile de vis”. Dimensiunea criptică sau regândirea simbolică, recitirii stării de cer a poemelor lui Vlad Zbârțciog își trag sorgintea așadar din forul cuvintelor celeste, din aerul candorii, din gestul ei sublim pe care îl deprinde /

moștenește în urma „alegerii între bine și rău” tot de la ele, de la „cuvintele” care „lovesc aerul / schimbând condiția vieții / și-a morții, / Apoi intră în noi, / Încercând să anestieze dorul / Închis sub epiderma simțirii”, deoarece acestea, prin puterea lor divină, nu ne-au trădat niciodată”. Dar locutorul liric ne mai avertizează în sens biblic că „Mor cuvintele, / dacă nu lasă ferestre deschise; ...dacă nu leagă speranțe, / dacă nu oblojesc inimi”.

Conștient de ideea de întreg a cuvântului, de forța motrice necunoscută și durută a lui, poetul încearcă prin vocabula trăirii persuasiv-meditative de sine și de lume a se opune „părții de întuneric” a lor, a cuvintelor, în cazul „dacă nu le aduni, / dacă nu le dăruie”, astfel pierzându-și evident, conform credinței locutorului liric zbârțciogian, „licărul” inexprimabil, finalmente „căzând în genunchi” și „topindu-se”, dintr-însele „rămânând doar golul / În care ne prăbușim / ca un astru în spațiul ceresc...”, vorba cântărețului.

Obsesia că „timpul” își are hotarele sale socioumane și socioculturale, predestinate, este indubitabil un însemn al provizoratului, destinul dovedindu-se totalmente dictat de stele, cu pecete originar-mirotică, adică ezoterică („Intrăm în viață cantr-un Paradis / Cu ieri, cu azi, cu lacrimă și moarte”). La o distanță invizibilă și ilizibilă a gândului dintre „lacrimă și moarte”, dar și a celui dintre bucurie și durere, sonorile saltă din albia ritmică și etico-civică coagulată de sentimentul dăruirii totului, părții și întregului, cumpenei lor drepte dinspre chin și pelin, dinspre timp și cer, dinspre soarte și moarte, privit din unghiul de vedere al inimii cu rădăcini în logosul și-n ethosul „Țării de vis și de dor” („Ce pot să-ți restituie, o, Țară, din marea mea datorie? / Poate lumina, pe care-o adun ca albina mierea în stup. / Sau poate iubirea ce ți-o purtăm cu mândrie, / Chiar dacă inima ne e despărțită de trup. // Care ni-i vina că

rătăcim ca orbii prin lume? / Nu suntem oare din același trunchi, deși astăzi streini, / Nu ne mângâie și ne întristează aceeași baladă, / Nu ne sprijină trupul aceleași vii rădăcini?... // Țara mea, Țară, binecuvântată și sfântă / Cât o fi să ne treacă prin lacrimă tristul hotar? / Știu că te doare să-ți vezi fiica cu inima frântă / Și că mulți dintre copiii ei au suflet avar. // Țara mea, umilită mereu fără vină, / Nu uita Cărarea de dor a Duhului Sfânt. [...] Ce largă e Zarea / Și cât de adânc este Cerul / Cântărilor Tale, / Țară de vis și de dor!").

Aceasta e, de fapt, întreaga avere sufletească a poetului visător: neamul lumii și lumea neamului care „il renaște din idei” direct și indirect (a se vedea îndeosebi poemele-sonete *Neamul*, *Purtăm în suflet chipul lui Iisus*, *Plăcerea lui e-n tragerea pe roată...*, *Încercam să-ți vindec plânsul*, *De dor de țară*, *Mă bucur că mai sunt bolnav de tine...* etc.). Identitatea dintre „dorul de neam” și cel „de mamă” este una pe potriva trăirilor interne și sublime ale locutorului liric al poetului care pune mai presus de orice ideea de limbă. Virtuozitatea versurilor aduse din condei, nonfictive, rourate de suferința inexprimabilă a tropilor, te cucerește din capul locului („De dor de țară ai putea să mori, / De dor de Mamă nu întotdeauna, / Căci Mama te învață și din Cer / Cum să respiri în limba ta română”), viersuitorul gășind / intuind acele punți de cleștar imanente dintre cuvintele-simboluri „doină”, „frate” și „lumină” contopite dumnezeiește de atotputernicul nostru cuvânt-miracol pe nume „dor” într-un tot ce face să cânte și „boala de neam”, și „plânsul străbunilor” ce te-nseninează” și „din mormânt” („De dor de Doină-ngândurat rămâi, / De dor de frate zilele-s senine / Și afli noi cuvinte să mângâi / Lumina doar în limba ta, română. // Dorul de neam nu poți să ți-l înfrângi, / Boala de neam în sânge îți pulsează”).

Confundarea ideatică a noțiunilor de „Mamă” și de „Țară” constituie pentru rezonatorul liric al autorului un moment dialectic și sufletesc totodată, „cântecul” reprezentând, de fapt, un mod de a spune lucrurilor pe nume din perspectiva adevărului de acasă în plan sociouman, teluric și echidistant-polemic („Și am mers la braț cu Steaua / Care ne-a dumnezeit – / Două umbre călătoare / Reclădite într-un mit. // Mama mea cu trup de aer, / Țara mea –floare și vaier...”).

În plan metaforic, versul dlui Vlad Zbârnciog mizează desigur mai mult pe „mitul solar” al credinței în ideea de Țară și de Neam („Mă bucur că mai sunt bolnav de tine, / Că răsărit și-apus mereu vei fi. / Mă bucur că din Cer prin tine-mi vine / Lumina ce mă-nvață a iubi. //...Mă bucur că pe-altarele iubirii / Te știi mereu ca lacrima de pură / Și că în taină te destăinuie firii – // Acestei stări de dor fără măsură / Care-ți creștează chipul în gravură / Și îți trimite clipa mântuirii...”), dar și pe lumina „omeniei” și a „libertății”, pe reazemul „speranței în virtute...” („Veniți, români, Golgota noastră-i vie / Să ne rugăm la Domnul de un neam / Din margine de cer și latinie // Să ne adune iarăși, ca la hram – / Feciori de neam din viță de Adam – / Hotarul ce ne-a fost bătut în cuie”). Lirismul lui cu undiri cristaline constituie, în fond, însuși modul de a fi al poetului-prozator pentru care contează totuși drama destinului și destinul dramei, de aceea pesemne și tânga uneori dominantă a unui „amurg de sânge...” sau alteori a evidențierii aldine a „anotimpului trist”, nemaivorbind de „Bolnavii de-arginți...” ridiculizați, printre altele, pe drept temei de-o manieră epigramatică și necruțătoare („Bolnavii de-arginți și acceptând uitarea, / O, neam de daci, feciorii tăi păgâni / Au învățat, orgolioși, trădarea, / Lovind în Doină, Dor și Rădăcini”).

Reconstituită din aceleași aliaje sociovitale și ideale ale trăirii dramatice, de

„destin răstignit”, poezierile dlui Vlad Zbârciog au un merit al lor de acasă întâistătător și vertical-cutezător: de a cinsti adevărul de sine și de noi în pofida unor sau altor inconveniențe de clipă sau de durată, inima fiindu-i firește întotdeauna sfetnicul de taină. De aceea, universul poematic al plachetelor Domniei Sale este străbătut de sentimentul patern al demnității care înfruntă „uitarea”, înseși „clipele curgând, ca o rugă, prin el”. Oricum, personajul liric al creatorului este unul neclintit în credința sa în Cel de Sus. Altfel nu s-ar ruga de Domnul întru „a-l ajuta să se sprijine / de trupul Luminii...”. Tot de aici și îndemnul acestuia către semenii: „Deschi-deți-vă larg porțile gândurilor” / Nu lăsați prea mult zăvorâte tăcerile. / Conectați-vă la raza cuvintelor / și părăsiți întunericul. / Fiecare-și are cărarea sa spre Dumnezeu. / Grăbiți-vă!”

Animat întotdeauna de-un gând nobil și integru, de-o idee majoră sau iluminat de făclia lor interioară, locutorul medita-tiv-liric al poetului e pornit deci nu numai „să vorbească mai des de suflet”, dar totodată voind „Să-i facă statui din cuvinte...” peotriva trăirilor. Aceasta, de fapt, și este „Esența zborului îmblânzit”, vorbind în propria-i metaforă solară, dacă nu „substanța gândirii” lui, „orei lui de mugur” „în spațiul / dintre vis și trezie”. Elocvente ni se par în atare ordine de idei și versurile de dragoste prin care personajul său liric ne „cheamă”, iar și iar / În lumea fără timp, fără hotar” (gen *Sunt condamnatul, Mereu te chem, te-aștept...*, *Perlă sublimă, Sărut lacrima ta, Te caut, iubire, Doar licărul ochilor tăi...*, *Câmpie de rod, Nu poți să înviei, dacă nu mori...*).

Coroana poeziei lui Vlad Zbârciog fără doar și poate o constituie *Sonetele imperfecte*, îmbinarea dată amintindu-ne indirect de *Operele imperfecte* nichitastănesciene în plan asociativ, formal, „plutind”, însă pe alți „umeri de verbe / Și substantive...”,

vorbind în propriu-i trop. Or, trei din sonetele autorului (*Ne trecem toți sub zodie umană, Mi-i sufletul corabia lui Noe și Sunt voievodul tainei din cuvinte*) sunt inserate în *Antologia sonetului românesc* în trei volume (2010) de Radu Cârnelci.

„Starea de cer” a sonetelor este una aparte, venind de pe mai departe, evident din soarte, dată fiind legătura lor intimă cu universul său epic. Ne gândim întâi de toate la romanul *Suntem ca o poveste* (1999) și la alte scrieri (nuvele și povestiri) tratând motive general-umane similare și destine c-un fond sufletesc sensibil, marcat de mutațiile socioumane ale vremilor. Cunu-na introspectivă de „sonete imperfecte” denotă în mare căutările lirice și metafizice ale poetului-prozator de largă respirație eticocivică și autohtonă, critică și imnică, reiterativ-rapsodică și mesianică, în definitiv. Aproapele și departele dintre cuvinte remarcă redimensionarea sentimentului întrepid trăit cu asupra de măsură dinspre ipostazele eului liric „cu suflet de aed”. „Povestea” în jurul căreia glosează sonetistul în cazul „mărturisirii” / gândirii metaforice și călăuzirii „pe drumul de lumină și iubire”, locutorul medita-tiv-liric ne convinge de certitudinea lui eticocivică și de dorința de „a învinge timpul” și de „a ajunge la o nouă înviere”, mistic vorbind. Este un însemn sigur, dacă rămânem în tropii poetului, că „În Dumnezeu ni-i crezul neclintit”. „Îmbolnăvit de dorul de cuvinte” care sunt „Și la-

crimă, și dor de Dumnezeu...” și „credință / Lipsită de trădări și umilință”, rezonerul liric este unul inventiv și conștient de propria-i identitate și de propriu-i destin, pe care le literaturizează expres („Sunt basarab, copil născut din glorie / Și din virtuți de neam fără egal. / Sunt ramură de Mușatini notorii, / Creștinătății scut medieval, / Cu rădăcini ce duc spre vremi uitate... // Sunt basarab și rătăcesc prin lume, / Rugând umil pe bunul Dumnezeu / Să-nvrednicească iarăși Țara-mumă / Ca să adune-acasă neamul meu... // N-aș vrea și mâine, bietul, să rămână / Cu sufletul în flamură străină...”), de unde și „Zborul” săgeților necruțătoare aruncate cu sarcasm în tot ce ține-n loc destinul unui ethos „într-un crunt calvar” al istoriei dificil, dacă nu aproape imposibil de „schimbat”, ironia sorții („Oricât ai vrea să-i schimbi firea ciudată / Plăcerea lui e-n tragerea pe roată...”).

Redobândirea lucidă a credinței de sine și de neam, de ethos și de logos, altfel vorbind, înseamnă totodată o recăpătare a dreptului „la lumină”, o depășire a impulsului dictat de „întuneric”, de forțele lui adverse, și o îmbrățișare deschisă și proscrisă de fapt a „iubirii”. Or, inexistența acesteia duce la „prăbușirea” „cerului” și „spulberă visele”, „întunecând ferestrele inimii”. Pentru personajul liric (alias pentru poet...) renunțul la „iubire” (deci la Dumnezeu, de vreme ce Atoatetatăl este Lumină, iubire etc.), pare-se unul imposibil, deoarece aceasta „Ar însemna / să renunți la lumină. / Ar însemna / să nu te cunoască Dumnezeu”. Este mai mult decât o trăire transcendentă / transreală, dacă nu una ideală, venind de departe: din familie, din tradiție, din cetate, din Cer, așadar, din Lumină, pentru că toate sunt de la Domnul, în definitiv, la propriu și la figurat. Locutorul liric al poetului este unul contopit cu „trup și suflet” cu satul din orice perspectivă „în fiecare zi”. În aceasta pare-se constă secretul chemării și redobândirii credinței de sine,

evocării ei, prin reconstituirea chipului celor dragi, inclusiv a părinților, a casei părintești, a neamului, a memoriei, a limbii, a destinului, dar și prin „contopirea Timpului / cu adevărul din lucruri”. Oricum, pentru „intrarea în spațiul ideii” poetice este nevoie de a conștientiza în timpul lecturii că „Trupul cuvintelor / are făptura de aer, / încât, / atunci când te sprijini de el, / îi simți respirația” proprie, divină, deoarece „Trupul cuvintelor / este infinit și fără de moarte”.

Primordialitatea mesianică a „coloanei dorurilor sfinte” sau a „orei de mugur” (citește: de renaștere...) îl face pe rezonerul liric (alias pe poet...) să-i „vorbească” cu durere contemporanului său închistat în uitare și umilință uneori de la obraz, alteori parodiant nu numai de necesitatea credinței, dar și de înnoirea hainei „florii divine” (care e limba română...) și mai cu seamă de conștientizarea ideii de neam („O, neamul meu, la Cina cea de taină / Nu știi nici cine ești, nici cine-ai fost / Orbecăiești prin lume fără rost / Considerând că Țara e o haină / Pe care-o schimbi ca pe o zi de post... // Nu vrei să știi că visul nu se vinde, – / Nu poți de Țară sufletul să-ți scuturi... / Virtutea nu e numai în cuvinte. // E și în spirit, floare, în grăunte, / În tot ce-adună nimbul pe-a ta frunte, / Până cobori, treptat, în sfinte luturi...”) fără de care cultura lui propriu-zisă devine un conglomerat mizând pe laturile / componentele efemere, pur sociale, materialiste, ignorând din start ideea de credință și de tradiție, dialectica sufletească, vocația divină și ramura latină, sensibilitatea mioritică și ezoterică fără de care evoluția pe o tulpină streină este pur și simplu neverosimilă, dacă nu inadmisibilă (fapt despre care ne-am convins în epoca „sovietică”, privați de propria-ne cultură, de tradițiile neamului etc.). Recitirea tainică a tăcerii dintre cuvinte și tropi, dintre titluri și compartimente îl edifică cu de la sine putere și forță

de convingere magnetizantă pe cititor că poezierile pentru dl Vlad Zbârciog sunt în adevăr o deschidere de suflet a „coloanei dorurilor sfinte” sau a „orei de mugur” a „spațiului” liric autohton „dintre vis și trezie”, dintre realitate și necesitate, accentul logic fiind pus pe ideea de om și de neam, de ființă și de credință, de Lumină și pe starea de cer a Logosului și a Ethosului.

Nota redacției BiblioPolis

Vlad Zbârciog, sărbătoritul din acest sfârșit de an, este un om de creație bine cunoscut și apreciat de mulți admiratori ai cuvântului scris. Printre chișinăuieni, este o prezență apreciabilă și datorită faptului că dumnealui adeseori participă la manifestări culturale organizate de BM „B.P. Hasdeu”, atât la Sediul Central, cât și la diferite filiale. Ni l-am dori, și ca autor, mai des prezent pe paginile revistei noastre.

Cu ocazia frumoasei aniversări la care a ajuns, redacția BiblioPolis, angajații și utilizatorii BM, îi urează dlui Vlad Zbârciog multă sănătate, cărți noi și solicitate de cititori, recenzii obiective, favorabile și să-l vedem cât mai mult printre cei cărora se adresează prin magia Cuvântului, de care este fascinat încă din adolescență.

La mulți ani și toți cu bucuria creației!

Nu putem muri oricând...

Murim câte puțin
cu fiecare clipă trăită...
Desprinși de marginea cuvântului,
orbecăm în vid,
ca nisipurile prin pustie.
Moartea nu știe că nu putem muri
oricând.
I-am promis că vom cultiva iluzii,
că vom colora în roz visele...

Probabil,
moartea s-a oprit la intersecția clipei
cu veșnicia.
Ne-a scos din calendar,
lăsându-ne câte o pată de orizont –
pentru a nu ne sufoca de tăcere.
Cum să rămâi nemuritor,
când nu știi a împlânzi iluziile,
când sângele amplifică dramele
sufletului,
iar inima nu-și poate deschide ușile?...

22 iulie 2013

Nu i-am însușit lecția

Era o zi fierbinte când am pășit
pe Via Dolorosa...
Nu am avut nicio îndoială
că Dumnezeu m-a ales
să parcurg Drumul Crucii,
luând asupra-mi toate poverile.
Via Dolorosa,
obișnuită de două mii de ani cu
pelerinii,
urca cu pași grei spre Golgota.
Clădirile și ulicioarele adiacente,
intrigante,
se întrebau:
cine-i acest pelerin care îndrăznește
să-și asume calvarul?
Sau poate era o recompensă,
coborâtă din spumele Cerului...
Dintr-odată,
lacrimile mi-au șoptit că nu plâng
pentru Iisus,
ci pentru că omenirea nu a însușit
nici până astăzi
lecția iubirii de-aproapele...

28 iulie 2013

Vlad ZBÂRCIOG

TRIPTIC MIROSLOVEȘTEAN

*Ionel CĂPIȚĂ,
cu toată dragostea de frate, Chișinău*

Iubirea ce pătrunde

Mândră și aleasă vatră,
Inundată de frumos,
Rămâi veșnicie sacră,
Ocrotită de Hristos.
Slavă vouă, fii ai gliei,
Luptători pentru dreptate –
Ăsta-i drumul veșniciei,
Vis prin veacuri ce străbate!
Edenul ce ne încântă
Și ne cheamă de oriunde –
Tu ești, vatra noastră sfântă,
Iubire, ce ne pătrunde.

21.12.2013

Dulce lumină

*Primarului
de Miroslăvești, jud. Iași*

Iubire, ce ai cu mine,
Osândind ființa mea?
Nu mă Iași, nu este bine,
Uiți că sufăr dragostea...
Ție ce-ți pasă, în fine?...

Gata ești să mă usuci,
Ostenind în calea mea –
Să mă iei, să mă tot duci,
Până nu voi mai vedea...
Orbit de a ta lumină,
Duc povara cea mai grea,
Ai milă, nu port vreo vină...
Rău mă-ncearcă inima...
Unde ești, dulce Lumină?...

21.12.2013

Străjerul edenului

*Învățătorului
din Miroslăvești, jud. Iași*

Glasul tău prin vremi străbate,
Hărăzit ca să unească
Energii nemăsurate –
Oști de viță românească,
Răzlețite într-o noapte –
Grai și Țară să renască,
Hram, credință, libertate
Eul nostru să trăiască!

Pentru Neam și pentru Țară
Înainte, frate drag!
România-i o comoară,
Libertatea e-al ei steag!
Edenul să nu dispară –
Apără acest meleag!

11.11.2013

CARTEA

Gheorghe PÂRLEA

*Se dedică, cu sfială,
cărturarului Vlad Pohilă*

Snop de lumină,
ferecat cu lacăt șagalnic
în sipetul trecerii...

Și toți purtăm cheia la gât
sau o știm pusă de mama
sub preșul de la intrarea în lume.
Numai că, crescând,
ne luăm cu joaca
și umblăm la sipet seara,
când ne mușcă șarpele lui Moș Ene.
De aceea, nu ne dumirim să alegem
între lumina cea ferecată
și lumina cea risipită ademenitor
de cel care înșală ochiul.

Ruginindu-ne cheia,
nu mai putem deschide cu ea
decât sipetul fetei babei.

„ESTE NECESAR SĂ COMEMORĂM OAMENI
CA EUFROSINIA KERSNOVSKI,
PENTRU CA GROZĂVIA DEPORTĂRILOR
SĂ NU SE MAI REPETE NICICÂND..”

(Interviu cu istoricul acad. Valeriu Pasat, editorul memoriilor
din gulag ale basarabencei Eufrosinia Kersnovski)

Ce știm despre E. KERSNOVSKI

Eufrosinia Kersnovski (8.01.1908 – 8.III.1994) este cunoscută ca deținută politică, autoare de memorii și desene din gulagurile siberiene, dar până a ajunge la această notorietate a fost o moșiereasă basarabencă, deportată de autoritățile sovietice.

S-a născut la Odesa, ca descendentă a unei familii de nobili din sudul Rusiei. În 1918, fugind de atrocitățile revoluției bolșevice și ale războiului civil, s-a stabilit lângă Soroca, unde părinții aveau o moșie de circa 40 de hectare. A dus o viață liniștită și prosperă, până la anexarea Basarabiei de către URSS, la 28 iunie 1940. Deși a primit cu bucurie intrarea Armatei Roșii în Basarabia, ca moșiereasă, ea foarte curând a fost lipsită de proprietăți, decăzând și în drepturile cetățenești. Înțelegând că lucrurile se complică, Eufrosinia își trimite mama în dreapta Prutului, în compania altor rude speriate de puterea sovietică. Un timp șomează, apoi lucrează pe unde apucă, fiind adăpostită de cunoscuți mai mihoși.

Atitudinea negativă față de noul regim și-a manifestat-o la alegerile din ianuarie 1941, în Sovietul Suprem al RSSM, când a pus o cruce groasă pe lista candidaților pentru deputați, listă în care

descoperise numele unei prostituate bine cunoscută ca atare, la Soroca, până la venirea rușilor. Astfel este trecută definitiv în lista „adversarilor poporului sovietic” și pe 13 iunie 1940 primește mandat de arestare. Eufrosinia se predă benevol autorităților, ca să fie deportată într-un lagăr de muncă silnică (tăiatul pădurilor) din Siberia, de unde încearcă să evadeze. Fiind prinsă de reprezentanții organelor represive, este condamnată la moarte, dar până la urmă sentința fiindu-i înlocuită cu 10 ani de lagăr, petrecuți în mina de muncă forțată din Norilsk. Abia după 20 de ani de detenție în Siberia (12 ani – în lagăre și opt ani – în minele din Norilsk), trăiește în libertate, mai întâi la Norilsk, apoi la Essentuki (sudul Rusiei). Ce-i drept, în condiții de (relativă) libertate, i-au mai trebuit încă 38 de ani ca să lupte pentru reabilitarea bunului său nume de care se bucurase anterior deportării...

La Essentuki, în anii 1964-1968 își scrie memoriile, însoțite de desene sugesive pe tema vieții din gulag. Niște prieteni îi dactilografiază amintirile, „asamblând” între file desene: 12 caiete groase, conținând 2,2 milioane litere, și circa 700 de desene. Din 1982, filele dactilografiate încep a fi difuzate în formula „samizdat”. Abia în anii perestroikăi lui Gorbaciov, mai exact, din 1990, memoriile și desene-

le Eufrosiniei Kersnovski sunt tipărite în reviste de mare tiraj ca Ogoniok și Znamia, de la Moscova, iar în traducere engleză – în revista britanică The Observer, publicarea lor având puternice ecouri în conștiința opiniei publice atât din URSS, cât și din străinătate. Despre tragedia și eroismul Eufrosiniei Kersnovski s-au turnat câteva filme documentare, s-au scris articole, studii.

Memoriile ei au fost publicate în câteva ediții, cea mai completă, intitulată Skol'ko stoit celovek („Cât costă viața omului”), fiind pregătită pentru tipar, prefațată și comentată de istoricul de la Chișinău acad. Valeriu Pasat.

„Poate că era mai bine ca aceste atrocități să fie date uitării? Doar cei care nu au trăit aceste grozăvii nu le vor crede, nu le vor putea crede. Poate că așa e și mai bine?” Și tot E. Kersnovski răspunde: „Nu, ne-ar fi mai bine! Totul se poate repeta. Și e mai bine să vezi primejdia, decât să mergi spre ea legată la ochi... Eu scriu, pentru ca repetarea acelor timpuri să nu mai fie posibilă!!!”

* * *

– **Domnule academician Valeriu Pasat, sunteți inițiatorul și realizatorul unui eveniment cultural cu certe semnificații de ordin civic: dezvelirea, la Odesa, a unei plăci comemorative, consacrată basarabencei Eufrosinia Kersnovski, originară din acest oraș. Deși a fost la noi pe larg mediatizată, V-am ruga să ne spuneți ce importanță acordați Dvs. personal acestei manifestări.**

– Într-adevăr, pe 8 noiembrie a.c., la Odesa, pe fațada unei clădiri-monument istoric, casă în care s-a născut Eufrosinia Kersnovski, a avut loc dezvelirea unei plăci comemorative pentru a cinsti memoria uneia dintre sutele de mii de victime ale

gulagurilor staliniste. Placa a fost confecționată, la comanda mea, de artistul plastic Leonid Bruk. Și deși este foarte problematic a instala plăci pe edificii considerate monumente ale istoriei și culturii, administrația orașului Odesa a acceptat din prima inițiativa noastră. Mulțumesc și pe această cale conducerii de la Odesa, inclusiv pentru prezența masivă la acest eveniment, care a adunat politicieni, diplomați, oameni de cultură și știință, studenți, simpli orașeni. Profit de ocazie să-mi exprim recunoștința și față de colegii Dvs. de breaslă care au asistat la eveniment, mediatizându-l și operativ, și obiectiv. Sincere mulțumiri tuturor celor care au înțeles importanța pe care o acord eu acestui fapt – după cum bine ați spus, în egală măsură, și cultural, și cetățenesc, și instructiv etc. Iar importanța majoră pe care i-o acord eu acestui eveniment constă în cinstirea memoriei celor care în închisori, lagăre de muncă silnică și așezări speciale pentru persoane supuse represaliilor – din Ural, Siberia, Kazahstan, dincolo de Cercul Polar etc. – au suferit fără a avea vreo vină, iar foarte mulți s-au și pierit în condiții infernale. Parafrazând o spusă din memoriile Eufrosiniei Kersnovski, aș afirma: optez pentru

cele mai diferite forme de comemorare a victimelor epocii staliniste pentru ca nicidecum să nu se mai repete acele timpuri, calvarul prin care au trecut sute de mii de oameni nevinovați.

– De ce anume Eufrosinia Kersnovski? Doar au fost atâtea alte victime ale fărădelegilor staliniste...

– Da, la o primă vedere, un monument al memoriei colective, de masă, ar fi mai remarcabil, ar „trage mai greu” decât o placă comemorativă consacrată unei singure persoane. Dar spunea – și pe bună dreptate – marele poet rus Mihail Lermontov că istoria unui singur suflet poate fi pentru urmași mai valoroasă decât istoria unei țări întregi...

În plus, Eufrosinia Kersnovski nu a fost o simplă deportată, o oarecare victimă a dezmațului stalinist. Ea a fost și o luptătoare – pentru dreptatea ei, pentru dreptatea altor nefericiți, pentru apărarea lor de nebunia zbirilor din lagăre. Însă, esențial mi se pare că E. Kersnovski a lăsat pentru posteritatea mărturii scrise și desenate. Aceste spovedanii ale unui martor ocular în unele privințe depășesc, prin importanță, chiar și documente oficiale, de epocă – măcar și din motivul că rapoarte, denunțuri, declarații, note explicative, plângeri, file de corespondență particulară etc. – asemenea mărturii documentare din lagăre există într-un număr foarte mare, pe când amintirile, reflecțiile, descrieri ale unor trăiri personale din detenție sunt infinit mai puține. O valoare cu totul deosebită o au desenele făcute de E. Kersnovski – doar în lagăre era strict interzis, ba chiar pedepsit cu moartea, fotografiatul și filmatul.

Dacă vă referiți la acest aspect: de ce o placă Eufrosinia Kersnovski la Odesa, motivul e că în acest oraș ea s-a născut. Și totul începe de la nașterea omului, nu-i așa? Alte etape ale vieții vor fi menționate ceva mai târziu, „pe etape”, ca să zic așa, recurgând nițel la limbajul deținuților.

Faptul că la Odesa am găsit toată înțelegerea din partea administrației locale și a comunității științifico-culturale este, în opinia mea, și o expresie a bunelor relații ce s-au stabilit între statele și popoarele noastre.

– Rămânând la întrebarea pusă ceva mai sus, nu pot să nu remarcăm o pasiune a Dvs. pentru Eufrosinia Kersnovski și tot ce ține de ea: personalitatea, jertfa, calvarul în gulag, curajul ei, lupta ei disperată, inegală, pentru dreptate; în fine – pasiunea pentru opera ei... Când ați avut primul contact cu existența ieșită din comun a acestei basarabence?

– Ca și alții reprezentanți ai generației mele, am luat cunoștință mirat, frapat, de viața și unele scrieri și desene de ale ei, în perioada numită acum „perestroika lui Gorbaciov”, așadar, la începutul anilor '90 ai secolului trecut, citind revista *Ogoniok* – avea un tiraj de vreo cinci milioane! M-am gândit cât de prețioase trebuie să fie documentele legate de viața, de chinurile și de lupta ei în gulag... Însă pe atunci accesul în arhivele KGB erau încă strict limitate. Interesul față de „moșiereasa ruso-basarabeancă” a crescut și mai mult când am lucrat la studiile despre deportările în masă din RSS Moldovenească, mai ales la studiul monografic *Calvarul*, unde apar, pe de o parte, numeroase victime din „vecinătatea soroceană” a Eufrosiniei, pe de altă parte – și din „vecinătatea ei siberiană”.

Abia la începutul noului secol și mileniu, după ce am părăsit activitatea de om de stat și m-am dat aproape integral cercetării, mi-am luat al doilea doctorat, am fost promovat membru corespondent al AȘM etc., am putut acorda mai multă atenție și **subiectului Eufrosinia Kersnovski**. Când munca decurgea cel mai bine, iată că mi s-au fabricat câteva dosare încât am ajuns și eu în detenție... Nu aș dori nimănui nici măcar o zi de detenție, dar nici nu pot să nu recunosc că tocmai acolo, în

detenția mea, am înțeles și mai adânc suferințele – și cele fizice, dar mai ales morale – prin care a trecut Eufrosinia Kersnovski și sutele de mii de oameni cu destine similare.

Desigur, în detenție, nu am avut condiții cât de cât normale pentru a continua munca de valorificare a memoriilor Eufrosiniei Kersnovski, de a le comenta, a le prefața sau postfața. Marele meu noroc în această situație a fost soția mea Lilia care, inclusiv pentru a mă consola (și a se consola! și a o consola pe fiica noastră Valeria!), s-a inclus energic, cu dăruire, în sprijinirea mea, aducându-mi materialele necesare, introducând corectări, rectificări, completări... Nu voi exagera dacă voi spune că monumentală lucrare *Eufrosinia Kersnovski, Skol'ko stoit celovek [Cât costă viața omului]: memorii și desene* a putut vedea lumina tiparului în mare măsură datorită Liliei Pasat...

– ...Iar cartea, precizăm, a văzut lumina tiparului în Editura „Rospen”, din Moscova, în 2006; așadar pe când mai erați deținut al regimului neocomunist de la Chișinău. Când ați văzut primul exemplar al acestei cărți la care ați lucrat asiduu, ajutat de soție?...

– Da, volumul a apărut sub auspiciile acestei edituri din Moscova, dar a fost tipărită în condiții grafice excelente, în Italia. Atât mesajul cărții, cât și aspectul ei au atras masiv atenția, au bulversat opinia publică științifică și social-politică, editorii, militanții pentru drepturile omului...

Mie personal cartea mi-a fost adusă la o ședință de la Curtea de Apel, mi-a transmis-o printre gratii avocatul meu, dl Alexandru Tănase...

– Chiar cu riscul de a fi considerată iubitoare de absurd, nu pot să nu Vă întreb: ce sentimente ați trăit văzând această importantă realizare științifică, editorială, dar și morală...

– Degeaba Vă faceți probleme, ați pus o întrebare foarte potrivită... Chiar dacă îmi vine greu să reconstitui acele momente, vă mărturisesc sincer că am trăit o

mare bucurie. Și m-am gândit că necazurile mele nu mai sunt chiar atât de mari... Apoi, mi-am mai spus atunci în gând: până la urmă, iată că învinge și dreptatea... – dreptatea pentru care a luptat atât de mult E. Kersnovski, desigur... Cât despre mine, mi-am zis atunci, orice ar fi mai departe, oricum ar evolua situația, am făcut deja niște lucruri de valoare, doar tot în acele aproape 900 de zile de detenție a apărut și studiul documentar *Calvarul*, despre deportările în masă din RSS Moldovenească. Măcar și din motivul că prin aceste lucrări (și altele, mai mici) mi-am adus obolul personal la cinstirea memoriei compatrioților noștri care pe nedrept au suferit, au luptat cât și cum au putut, au sperat până la ultima suflare, mulți rămânând cu speranțele spulberate, alții – cu oasele îngropate în ghețurile Siberiei...

– Tocmai această atenție de care vorbiți a făcut posibilă expunerea, în anul următor, a cărții Eufrosiniei Kersnovski la un important salon de carte din Moscova, unde i s-a acordat Premiul Memoria, astfel fiind consacrată monument al culturii universale. Iar în anul 2008 volumul a beneficiat de o lansare la sediul Consiliului Europei, la Strasbourg.

– Inițiativa lansării aparține președintelui de atunci al Consiliului Europei. A fost una dintre cele mai frumoase lansări de carte de care am avut parte în viața mea. Nu numai pentru că la manifestare au participat numeroși și prestigioși politicieni, oameni de știință, militanți pentru drepturile omului. Au asistat, firește, și numeroși diplomați, dar delegația moldoveană, condusă de dl Vl. Țurcan, a părăsit sala înainte de manifestare. Ca și ambasadorul nostru acreditat acolo, dl Andrei Neguță. Posibil că nu doreau să-și complice existența ascultând critici la adresa regimului, a patronilor de la Chișinău. Eu însă nu am făcut decât să-mi exprim sincera recunoștința pentru nivelul și anvergura acestei manifestări consacrate comemorării uneia dintre sutele de mii de victime ale regimului comunist. Însă atitudinea negativă a Chișinăului față de acest eveniment de talie europeană a continuat să se manifeste la Chișinău. Astfel, deputatul Anatol Țăranu, a propus să se facă o lansare a cărții cu memoriile și desenele Eufrosiniei Kersnovski și în incinta Parlamentului de la Chișinău. Dar cei responsabili de asemenea mani-

festări s-au făcut că plouă... Și atunci, în 2008, și în anii următori...

– Nu ne miră atitudinea refractară a politicianilor noștri. Bine că aveți toată înțelegerea și sprijinul Academiei de Științe a Moldovei în demersul Dvs. de cercetător, de valorificator al documentelor privind trecutul nostru tragic, despre care ați editat deja un număr impresionant de articole, studii, monografii, culegeri...

– Da, am scos unele lucrări sub auspiciile AȘM, dar la editarea vreunei cărți, cel puțin, nu am beneficiat nici o dată de concursul instituției la care lucrez practic întreaga mea viață.

– E posibil așa ceva? Cum înțelegeți, cum comentați Dvs. aceasta, doar se știe că AȘM editează un număr foarte mare de cărți din cele mai diferite domenii, pe cele mai diferite subiecte.

– Nu aș vrea să abordez acest subiect. Vorbim despre lucruri prea înălțătoare ca să coborâm la rutina zilei...

– Revenim deci la fapt, la sacrificiul, la opera legendarei rusoaice basarabene, de vreți – la veșnicia ei și a celorlalți compatrioți ai noștri – victime ale regimului bolșevic... Aveți și alte proiecte de cinstire a memoriei acestor martiri ai neamului, ai omenirii?

– Printre altele, „rusoaica basarabeană”, cum ați zis, a oferit și un model de dezvoltare a unor relații interetnice corecte: cunoștea limba băștinașilor, respecta datinile, obiceiurile lor. Dar cu câtă căldură își amintește ea de Basarabia și de basarabeni în jurnalele din gulag!...

În 2014 se împlinesc 105 ani de la nașterea Eufrosiniei Kersnovski. Este o ocazie potrivită pentru a aminti de jertfa ei, de simțul acut al dreptății pe care l-a avut și l-a manifestat și ca proprietară de pământ lângă Sorooca, dar și în gulagurile siberie-

ne. Cred că merită ca numele ei să-l poarte un liceu și o stradă la Soroca; și la Chișinău să fie realizat vreun semn comemorativ. În acest scop, am și redactat o serie de scriori prin care vreau să sensibilizez conducerea republicii – fie prin intermediul AȘM, fie ca un cercetător implicat plener în valorificarea operei Eufrosiniei Kersnovski, în spunerea adevărului despre tragedia basarabenilor deportați.

– Volumul de amintiri și desene din gulag ale Eufrosiniei Kersnovski au apărut în Rusia și în Italia, se pregătesc traduceri și în Germania, Marea Britanie, Franța, Polonia, Țările Baltice. Pe când o ediție și în română, limba pe care ea 22 de ani a auzit-o cotidian, mulți ani a și vorbit-o, apoi a înveșnicit-o, fie și prin fraze disperate, în cartea *Cât costă viața omului*?

– Din câte am putut afla, fragmente din amintirile Eufrosiniei Kersnovski au apărut, în traducere română, încă prin 1990-1991, în revista *Glasul*, fondată și condusă de neuitata poetă Leonida Lari. Desigur, se impune apariția unei traduceri a textului complet, cu reproducerea desenelor – doar ele au o legătură directă cu baștina noastră. Sper că se vor găsi entuziaști, oameni cu reală simțire civică și estetică, ce ar contribui la asigurarea traducerii, apoi și a editării acestei cărți care este o contribuție valoroasă la reconstituirea adevărului istoric despre noi. Iar adevărul, lucru știut, ne va face mai liberi, apoi și mai siguri în ceea ce facem și încotro mergem.

– Mulțumim pentru dialog. Și să dea Domnul să ajungă cât mai repede această basarabeancă și alți basarabeni, care cu 60-70 de ani în urmă, au fost smulși din cuibul părintesc și mânați fără milă în Siberii de gheață.

Consemnare: Tamara GORINCIOI

* * *

Ce știm despre Valeriu PASAT

Istoric, academician, om politic și diplomat, Valeriu Pasat s-a născut la 13 iulie 1958, în s. Scumpia, r-nul Făleşti, într-o familie de țărani. Face studii la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova, al cărei licențiat devine în 1982. Urmează doctoratul la Institutul de Istorie al Academiei de Științe din Moscova (1982-1987); face studii la Academia Diplomatică din Federația Rusă (1994). Doctor în istorie (1988); doctor habilitat (1996). Din 1993 îmbrățișează cariera diplomatică, fiind Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al R. Moldova în Federația Rusă, iar prin cumul – și în Finlanda și Kazahstan (1994-1997). Ministru al Apărării al R. Moldova (1997-1999), ministru al Securității Naționale (1999-2000), director al Serviciului de Informații și Securitate (SIS) al R. Moldova (2000-2002).

Fiind, în 1982, repartizat la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, parcurge toate treptele ierarhice, de la laborant la cercetător științific principal în Secția istorie contemporană, Centrul de Studii Istorice – în prezent. Membru corespondent al AȘM (2000), în 2012 devine membru titular al AȘM, având recomandări ale forurilor academice din România, Rusia, Ucraina.

Debutează editorial în 1994, cu oculegere reprezentativă de documente: Pagini dificile din istoria Moldovei. 1940-1950 (Moscova, 1994, în rusă), după care au urmat: Asprul adevăr al istoriei: deportările de pe teritoriul RSS Moldovenești în anii '40-'50 (1994, Moscova, în rusă; 2000, Chișinău, în română); Calvarul: documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldovenești. 1940-1950 (Moscova, 2006, în română). A prefațat și a îngrijit albumul de memorii și desene din anii de gulag stalinist ale Eufrosiniei

Kersnovski *Cât costă viața omului (Mosco-va, 2006, în rusă; 2009, Milano, în italiană), organizând, în 2008, la Consiliul Europei, o expoziție și un colocviu pe tema zgudu-itoarelor mărturii din lagăre ale acestei basarabence. În 2010-2012 editează la Moscova, în rusă, patru volume intitulate Ortodoxia în Moldova. Autoritățile, Bise-rica, credincioșii, cuprinzând documente unice pe această temă, referitoare la anii 1940-1991. În 2011 a tipărit monografia RSS Moldovenească în epoca stalinistă. 1940-1953, care face parte dintr-un serial monografic, proiectat în patru volume – ca o panoramă documentară a istoriei recen-te a Republicii Moldova. Cele circa 80 de lucrări ale lui V. Pasat se bazează pe un nu-*

măr impresionant de documente, amplu și neordinar sintetizate și comentate, cerce-tătorul valorificând în ultimii 20 de ani mii de documente inedite din peste 20 de arhi-ve din R. Moldova, Federația Rusă, Ucraina, România, Kazahstan, Uzbekistan etc.

Deține mai multe semne ale aprecie-rii și recunoașterii activității desfășurate: Ordinul Prieteniei al Federației Ruse, la încheierea mandatului de ambasador la Moscova (1997); diverse premii și diplome la saloane internaționale de carte din Chi-șinău, Moscova, Strasbourg (2007, 2011, 2012). Este laureat al Premiului Național al R. Moldova (2012).

(După Calendar Național – 2013)

„IL N’Y A DE NOUVEAU QUE CE QUI EST OUBLIÉ”^{*} (Bibliotecile în perioada interbelică)

În ultimul timp se vorbește mult despre transformarea bibliotecii, transbordarea ei în mediul electronic, extinderea activității, crearea serviciilor inovative. Dar nu numai se vorbește, se și fac multe lucruri frumoase. Totul se schimbă, se schimbă și biblioteca. Schimbările produse în ultimele două de-cenii sînt vizibile și evidente. Apar biblioteci moderne, cu spații bine amenajate, cu o colecție de cărți, care răspunde necesități-lor utilizatorilor, cu echipamente tehnologic. Deși, în majoritatea cazurilor se dezvoltă mai mult bibliotecile din orașe, mai puțin sau chiar deloc – bibliotecile din spațiul ru-ral. Puțini, inclusiv dintre bibliotecari, și-au pus întrebarea: „Cît de mult s-a schimbat bi-blioteca pe parcursul unui secol?”

Ce preocupări aveau bibliotecarii din prima jumătate a veacului trecut, ce prezen-ta o bibliotecă atunci? Răspuns la această

întrebare am obținut lucrînd la redactarea unei bibliografii retrospective, și anume Pre-sa pedagogică din perioada interbelică, elaborată de fostul CID „Chișinău”, astăzi Departamentul „Memoria Chișinăului”, care va apărea în curînd.

Răsfoind revistele pedagogice, pentru a concretiza și a preciza un nume sau un even-iment, am găsit două articole, al căror su-biect era legat de bibliotecă. Din curiozitate am început să le citesc, și am fost uimită cît de actuale sînt ele și astăzi; cît de vechi sînt problemele cu care ne confruntăm; cît de noi sînt unele servicii promovate astăzi, dar cu-noscute deja în anii ‘20 ai sec. XX; cît de bine se formula rolul bibliotecii în societate; cît de necesare erau bibliotecile; cît de inteligenți, responsabili sau indiferenți erau biblioteca-rii atunci; cît de citite, deschise erau colecțiile bibliotecii; cît de motivați erau utilizatorii; cît de stimulant era interesul față de experiența bibliotecilor din alte state etc. Citind rîndu-rile de mai jos, prezentate spre atenția Dvs.,

^{*} Rose Bertin, modista reginei Franței Marie-An-toinette, numită ministrul modei.

am găsit răspunsul și la unele probleme legate de cultură.

Inițial mă gândeam să fac un comentariu la aceste articole, dar cred că este mai corect să fie prezentate integral, respectând și ortografia timpului. Autor al primului articol este Ion Cioabă, președinte al Asociației învățătorilor din județul Lăpușna și redactor al revistei Doina basarabeană, originar din Oltenia, iar al celui de-al doilea – Ap. Culea, redactorul ziarului Școala Basarabiei.

Ludmila PÂNZARU

* * *

Bibliotecile ca mijloc de propagandă culturală

Răspândirea culturii naționale în popor este chestiunea, care interesează de aproape, pe toți acei ce se gândesc la binele și fericirea neamului românesc. Această preocupare este justificată – în primul rând – de faptul că Unirea s-a împlinit cu multe și mari sacrificii și, pentru că ea să fie cât mai temeinică, trebuie să avem de-a face cu un popor luminat și conștient de drepturile și datoriile lui.

Țăranul român – ale cărui calități au fost îndeajuns apreciate chiar de popoarele dușmane nouă – are nevoie de carte, are nevoie de cultură. Dar, pentru a-l apropia sufletește de școală și de biserică, trebuie să-i dezvoltăm gustul de citit.

Mijloacele, care ne stau la dispoziție, sunt multe: cursuri de adulți, serbări școlare, șezători, cercuri culturale etc. Răspândirea culturii la sate se poate realiza și printr-un alt mijloc, destul de eficace – „bibliotecile sătești”.

În Vechiul Regat există multe biblioteci, înființate de diferite societăți culturale, multe datează chiar de pe vremea marelui bărbat de stat Spiru Haret, care s-a ocupat în mod serios de chestiunea luminării maselor populare.

În provinciile alipite sunt biblioteci – n-aș putea spune prea multe –, dar ce folos, dacă cele mai multe din cărți sunt scrise în limba rusă, germană, ungară, după țările sub care au stat provinciile până la 1918 și cari nu mai pot fi întrebuințate azi ca mijloace de propagandă națională. În Basarabia – după Unire – se formase pe lângă Inspectoratul școlar un serviciu de propagandă culturală, care avea și un depozit cu cărți românești și de unde multe școale au primit cărți pentru bibliotecile lor. Nu vreau să vorbesc nimic despre felul cărților trimise, însă pot spune că ele sunt insuficiente, fiindcă adeseori auzi pe învățători spunând: „Aș vrea să organizez o serbare școlară, dar n-am nicio carte de piese de teatru pentru copii” sau: „Îmi trebuie o carte de apicultură, de igienă și nu le pot găsi.”

De aceea, ar trebui ca Ministerul Instrucțiunii Publice, prin „Casa Școalelor”, să ia măsuri, ca să înființeze pe lângă fiecare școală primară câte o bibliotecă. Deocamdată noi nu avem pretențiunea țărilor din Apusul Europei, unde – pe lângă bibliotecile comunale – mai sunt și biblioteci ambulante, parohiale, prin fabrici, spitale, cazărmi, trenuri, vapoare etc.

Bibliotecile să fie înzestrate cu cărți din diferite domenii, pentru a se da țăranului toate cunoștințele de care are nevoie în viață. Înființând aceste biblioteci, vom ajunge să gonim întunericul care domnește la sate, îi vom debarasa pe țărani de uritul obiceiul de a petrece timpul liber prin cârciumi sau prin cafenele și vom ajunge – chiar noi dascălii – să nu ne mai plângem că copilul, după ce a părăsit băncile școlii, a uitat și ceea ce a știut.

Înființarea de biblioteci noi și înzestrarea celor existente cu cărți românești, o condiționez însă de un lucru: dulapurile cu biblioteca școlii să fie cât mai mult deschise, iar cărțile să nu rămână cu filele netăiate, cum se întâmplă adeseori – fapt, de altfel, destul de regretabil.

Am avut ocazia să constat, cum unii conducători de bibliotecă își fac un merit în a se lăuda cu o bibliotecă bogată și bine aranjată, un dulap luxos, etichete vizibile, dar dacă îndrăznești să ceri catalogul cetitorilor, încurcat, îți răspunde: „Păi, vezi, domnule, n-am început încă să le dau la copii, sau la săteni.” Și atunci mă întreb: „Pentru ce tine dulapul cu cărți, numai pentru a mobila cancelaria școlii și de ce ține cărțile închise în dulap, i-e frică să nu se murdărească sau să nu li se rupă copertele?”

O bibliotecă, oricât de mică ar fi ea și oricât de puține cărți ar conține, este un izvor nesecat de bogății, când e condusă de un om priceput, de un „apostol” în adevărata concepțiune a cuvântului. Să înființăm prin urmare biblioteci, dar să le dăm viață, pentru a fi adevărate mijloace de propagandă culturală la sate.

Și să nu așteptăm ca săteanul să vină singur pentru a cere cărți din bibliotecă, fiindcă, deși îi place cartea și lăcrămează când i se citește vreo bucată frumoasă din Creangă, Ispirescu, Coșbuc, totuși nu-și prea îndreaptă cu ușurință pașii spre școală.

Datoria noastră e ca să-l îmboldim pe țăran înspre școală și să-i stimulăm interesul pentru cele scrise în cărți. Aceasta este singura cale prin care i-am îmbogăți mintea cu cunoștințe folositoare și prin aceasta i s-ar îmbunătăți și situația materială și ar scăpa de „sărăcia”, de care se plânge adeseori.

Ion CIOABĂ

(Doina basarabeană, 1929, 2, 25-26)

Biblioteci pentru copii în streinătate

În Engiltera și în America, mai toate bibliotecile publice au câte o sală de lectură pentru copii. Nu numai atâta, dar, observându-se că frecuentatorii mici în vârstă de 7 până la 14 ani erau clientela cea mai

numeroasă a bibliotecilor populare, s-au constituit biblioteci speciale pentru copii.

Încăperi vesele, cu mobile simple, cu picturi care reprezintă peisajii pe pereți, cu flori pe mese, cu cărți frumoase, edițiile cele mai artistice și cu ilustrații colorate, – iată zestrea acestor așezăminte.

Acolo, copiii sunt lăsați în libertate: ei pot să-și ia singuri de pe rafturi cărțile care-i atrag, să le citească întregi, dacă le plac ori numai în parte dacă-i obosesc, sau măcar numai să privească ilustrațiile. Liberi sunt să ceară explicațiuni, să-și exprime impresiile, să ceară și alte cărți care nu sunt încă în bibliotecă.

Pentru a le da explicări, pentru a da povețe copiilor despre cărțile pe care să le citească, pentru a satisface micile curiozități pe cari citirea le deșteaptă și le ascute, bibliotecara le stă la dispoziție.

Această bibliotecară în fiecare săptămână, le face o lectură cu glas tare din autorii cei mari, lectură adesea ilustrată cu proiecțiuni luminoase.

Altădată, mai ales iarna, copiii se strâng în jurul conducătoarei bibliotecii, lângă gura sobii, pentru așa-zisa „story hour” (ora istoriilor), ascultând ce le spune ea sau căutând fiecare să-și expună clar cuprinsul cărții din urmă pe care au citit-o.

Ideea aceasta a constituirii de biblioteci pentru copii a pătruns și în Italia. Federațiunea Italiană a bibliotecilor populare din Vicenza a luat inițiativa să deschidă asemenea biblioteci suburbane și a publicat, spre a înlesni înființarea lor, un catalog ales de cărțile cele mai bune care să fie puse la dispozițiunea tinerimii fragede.

Apoi câteva doamne italiene au plecat la Pittsburg (Statele Unite ale Americii de Nord) ca să urmeze cursurile școlii pentru formarea de bibliotecare ale secțiilor infantile, școală fondată de Biblioteca Carnegie.

Ap. CULEA

(Școala Basarabiei, 1919, 2, 172-173)

LIVIU IOAN STOICIU ȘI SPAȚIUL SECURIZANT AL BIBLIOTECII*

Dr. Teodora FÎNTÎNARU,
director, Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea

Istoria bibliotecii, în varianta ei necanonică, nu s-ar putea scrie fără cuprindearea unei realități cu totul aparte, izvorâtă din chiar destinul istoriei, aceea a disidenței politice a unor bibliotecari.

Știm din nenumărate exemple – și trimitem aici doar la Mihai Eminescu și B.P. Hasdeu, Nicolae Steinhard și Lucian Blaga – rolul, metamorfozant, misionar, pe care biblioteca l-a avut în viața unor mari personalități române și nu numai. Micile sau marile comunități se definesc și prin existența și devenirea propriilor scriitori, biblioteca publică fiind, de cele mai multe ori, locul predilect, athanorul, prin care personalitatea oamenilor de litere se leagă simbiotic de aceea a comunității și a bibliotecii însăși, într-un mod care ține de imprevizibilitatea istoriei și a parcursului personal al acestora. Putem spune, parafrazându-l pe Ranganathan, că fiecare bibliotecă publică își are scriitorul ei și fiecare scriitor – biblioteca publică a lui, în sensul unei reciprocități nu numai simbolice, ci și cât se poate de productive.

Iată, nici aici, la Filiala „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău, lucrurile nu stau altfel. Totuși, pentru istoria noastră contemporană, nu sunt multe biblioteci publice românești care să fi cuprins în aparatul

lor de specialitate scriitori disidenți, altfel spus, și bibliotecari aflați în conflict deschis, declarat, asumat, cu ideologia comunistă manifestată în România până în anul 1989.

Tema propusă aici spre dezbatere, **Liviu Ioan Stoiciu și poezii basarabeni**, îl așează pe scriitorul român, într-o ecuație livrescă binară, fără să fie antinomică: pe de o parte sfera *particularului*, care vine din stilul său poetic inconfundabil, din apartenența sa, niciodată trădată, la generația optzecistă, iar pe de altă parte, sfera *afinităților și a similarului* destinelor poetice, raportate la sine și la evenimentul istoric.

Perioada care precede evenimentele din decembrie 1989 din România îl surprinde pe **Liviu Ioan Stoiciu** rebel, cum se autodeclară, lucrând de ani buni, în Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, și făcând o figură aparte prin însăși personalitatea poetului aflat în plină și ascendentă afirmare, prin atitudinea francă, nedisimulată, prin firea în general rezervată, dar nu lipsită de prietenie, dacă ai trecut testul sincerității și al transparenței intelectuale și atitudinale. Atipicitatea, nonconformismul, ieșirea din rând, îi dădeau o notă ușor boemă, care transformau firescul unei întâlniri oarecare cu poetul, într-o veritabilă stare de grație. Pentru mine, care eram în anul 1989, un tânăr „ucenic la clasici”, întâlnirea cu poetul, în bibliotecă, a avut darul de a mă introdu-

* La baza acestui text se află o comunicare prezentată de dr. Teodora Fintînaru la Filiala „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău, pe 18 noiembrie 2013, în cadrul programului Săptămîinii ușilor deschise.

ce, cumva *ex abrupto*, în universul poeziei optzeciste, pentru că, dacă poetul îți permitea să te apropii și să participi la un dialog livresc, era doar pentru că trecuseși *testul poeziei* la care te supunea fără nicio concesie. Păstrez și acum fișele de lectură a volumului *O lume paralelă*, tipărită chiar în anul 1989, la Editura „Cartea Românească”, prin care reușisem să-l conving, cumva, pe poet, de buna intenție și de lectura plurală a cititorului care eram. Sigur, astăzi, după pragul istoric din anul 1989, privesc cu alți ochi invitația subtilă la „**demnitatea actului creator**” din dedicația pe volumul primit și semnat „*LIS, la 31 mai 1989*”. Cât privește întâlnirea cu bibliotecarul Liviu Ioan Stoiciu, aceasta m-a fascinat prin două paradigme atitudinale, confirmate, de altfel, și de ceilalți colegi care îl cunoșteau mai bine și mai de mult. Una este aceea a corectitudinii cu orice preț, în tot ceea ce avea de făcut la masa de lucru: gestionarea colecției de periodice, de la primire până la așezarea – și aici i-am fost ucenic – la rafturile speciale pentru astfel de publicații și imaginația debordantă, minuția, pedanteria chiar, pe care le dovedea în organizarea expozițiilor din holul Sediului Central al bibliotecii. Îmi părea că uneori, aceste expoziții nu erau decât un alt fel de poeme ale sale, un fel de pictopoezie, dincolo de care puteai descifra un mesaj numai al lui, al poetului, al bibliotecarului, al disidentului, care încerca, astfel, să concilieze, pe termen scurt, în spațiul bibliotecii, identitățile existențiale, uneori disjuncte, pe care le împlinea zi de zi.

A doua atitudine care mi-a impus și care m-a impresionat era aceea a fermității, a frondei deliberate, a vorbeii și a faptei definitive, categorice, care constituiau piloni ai personalității și, deopotrivă, ai carismei sale, definindu-l ca om insensibil la compromis și ca disident activ. Aceste atitudini, acest fel de a fi, poezia sa, rezistența, sfidarea securității care îl supraveghea – următorii erau la rândul lor urmăriți de

după perdelele sălii de lectură de ceilalți bibliotecari –, prezentarea sa ca „opozant sau rezistent” la emisiunile de la postul de radio **Europa Liberă** i-au adus nu numai popularitate în rândul colegilor aflați pe orizontala profesională, în rândul comunității, ci au contribuit la menținerea în stare de veghe a conștiințelor.

Astfel, atitudinea antitotalitară a scriitorului Liviu Ioan Stoiciu a transformat **Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea**, în perioada opoziției sale înainte de 1989, într-un spațiu al libertății personale asumată cu orice preț. Așa cum reiese din volumul *Jurnal stoic din anul Revoluției, urmat de Contrajurnal* (Pitești, Editura „Paralela 45”, 2002), dar și din numeroase alte texte și interviuri, biblioteca publică, devine și ea o scenă a revoltei scriitorului, manifestată față de politica și ideologia totalitară a perioadei, un loc al întâlnirilor supravegheate de securitate, un loc al conspirației subtile, reverberată, voluntar sau nu, în atâtea conștiințe care lucrau în lumea cărții. În bibliotecă aveau loc scurte vizite ale unor cunoscuți din spațiul literar sau larg cultural vrâncean, unele astfel de întâlniri având loc în spații retrase, nebănuite de a fi fost supravegheate sau ținându-se *sotto voce*, sau folosind o necesară retorică a elipsei.

În bibliotecă au loc revolte personale, față de o măsură sau alta abuzivă sau absurdă luată de ierarhiile momentului, prin decizii de partid, și tot în bibliotecă, citește, „pe furis”, *România literară* și presa centrală, primește corespondență pe numele său, de la scriitori din țară și telefoane importante, mai ales după semnarea *Apelului împotriva realegerii lui Nicolae Ceaușescu* la al XIV-lea Congres al PCR, alături de Dan Petrescu, Liviu Antonesei, Doina Cornea, Mariana Marin, Liviu Cangeopol, la 13 octombrie 1989.

Casa și Biblioteca, devin astfel, pentru poetul **Liviu Ioan Stoiciu**, în marea parte a anului 1989, mai ales, cele două dimensi-

uni existențiale complementare, spiritual-compensatorii, spații securizante, nu prin sustragerea de la vigilența organismelor de supraveghere – fapt imposibil de realizat –, ci prin forța pe care o dau câteva sentimente a căror miză a fost întotdeauna mare pe scena istoriei, inclusiv a celei personale: dragostea și susținerea familiei, solidaritatea afișată sau susținerea subtilă,

a celor care făceau ca uneori, singurătatea, incertitudinea, descurajarea poetului, a omului comun, a tatălui, să fie anesteziate pe termen scurt. Cu atât mai mult, fie ca în timpuri democratice, biblioteca să rămână, pentru fiecare dintre noi, popas existențial sigur, pentru suflet și minte, fără granițe, totdeauna sub semnul luminii și al armoniei.

O POVESTE BASARABEANĂ PENTRU UN MAGISTRAT DIN OLTENIA

Vlad POHILĂ

Că juristul Petre Dinescu e foarte cunoscut și apreciat ca atare în zona Rîmnicu-Vâlcea și în împrejurimi, ba poate și mai departe – este exclusiv meritul lui de specialist, de intelectual, de fecior al Neamului. Că a devenit o personalitate notorie și în Basarabia – iarăși este meritul său, dar și al unor prieteni de aici, cu precădere oameni ai scrisului. Are o contribuție, la acest capitol, și revista noastră. Ciudată, insolită – la prima vedere –, spusă, mai curînd metaforică, a lui P. Dinescu, că la 60 de ani mai are o mie de cărți necitite (vezi editorialul nostru din *BiblioPolis*, nr. 2, 2013) a contrariat pe unii, i-a amuzat pe alții, dar pe mulți i-a și pus serios pe gînduri.

Nu știu pe cine nu ar impresiona și născută intelectuală și pur umană a lui Petre Dinescu, cel îndrăgostit de literatura frumoasă, inclusiv sau mai ales de poezie, obsedat de importanța majoră a lecturii la formarea omului-om. De cînd am ocazia, i-am ascultat, cu atenție și plăcere, discursul domol și înțelept, mereu punctat cu vorbe de duh, de obicei, plin de voie bună chiar, în pofida unor inefabile dureri prin care i-a fost dat să treacă astă primăvară. Am rămas uimit, profund impresionat, de numărul incredibil de mare al lecturilor

sale; nu mai puțin m-au uluit gusturile, preferințele lui în ale cititului, în ale artei, ale Frumosului. Cu deosebire m-a frapat felul lui Petre Dinescu de a percepe scrierile lirice, „starea de poezie”, cum ar fi spus Nichita Stănescu, stare ce-l stăpînește și-l caracterizează și pe juristul nostru din Oltenia. „M-am îndepărtat de unii prieteni «din rațiuni literare»”, mi s-a confesat odată Petre. Care rațiuni să fi fost la mijloc? m-am gîndit. A avut grijă să-mi răspundă fără a-l fi întreat: „Duși de valurile «reevaluărilor», ale «atitudinilor critice noi», unii, fără vreun argument serios, au prins a lovi în Adrian Păunescu, în poezia lui, dar și a

altor poeți căzuți în dizgrația modelor literare transmoderniste.” Am cunoscut multă lume bună, „citită”, cum se mai zice la noi. În egală măsură, am auzit de grave confuzii, neînțelegeri, certuri între prieteni; am și trăit tot felul de supărări, însă pînă la Petre Dinescu nu am cunoscut oameni care să-și revadă prietenii în numele unor poeți dragi!...

Eram convins că „povestea” aceasta, cu o mie de cărți necitite, alias cu veșnicele noastre restanțe în ale lecturii, are o circulație „strict basarabeană”, dat fiind faptul că motivul fusese popularizat exclusiv de revista noastră. Și cînd acolo...

...Pe la mijlocul lunii noiembrie 2013, am vizitat din nou, ca întotdeauna, cu bucurie, comuna Miroslăvești, județul Iași. „Omul surprizelor”, Vasile Șoimaru, a dus într-acolo un prim lot al cărții *O punte peste Prut*, o culegere cu superbe eseuri, poezii și cugetări de învățătorul Gheorghe Pârlea, astfel conferind un farmec aparte unei frumoase manifestări organizate de primăria locală în Căminul cultural din Miroslăvești, cu implicarea cea mai directă a prof. Gelu Hogaș, de la școala generală din localitate. Sala era arhiplină... – s-a văzut și aici vîna de gospodar a primarului Ionuț Gospodaru. Lumea adunată în sală a fost numai ochi și urechi de-a lungul acestei neobișnuite manifestări. Pentru că se lansă o carte a unui om ce a învățat a citi și a scrie un sfert, poate o treime, poate chiar jumătate din populația mai tînără a satului. Însă atenția miroslăveștenilor era de data aceasta mai ascuțită și datorită prezenței „tovarășilor de drum” ai lui V. Șoimaru: faimosul naist Vasile Iovu, și cîntărețul Tudor Ungureanu, cu o tolbă de instrumente populare exotice. Iarăși datorită spiritului inventiv al lui V. Șoimaru la serbarea populară de la Miroslăvești au venit și distinși oaspeți din cîteva colțuri ale Țării: familia Agripina (Coca) și Vasile Preutu, apreciate cadre didactice din s. Șoimărești,

jud. Neamț; tot ei și autori ai unei minunate monografii a satului natal; Petrică Bistriceanu, primarul comunei Drăgănești (din care face parte și s. Șoimărești); Constantin Pitorac, fost primar al or. Flămânzi, județul Botoșani; Petre Dinescu, jurist din Rîmnicu-Vîlcea... Cînd s-au făcut prezentările de rigoare, la auzul numelui lui P. Dinescu, cineva din sală a exclamat: „A-a... E domnul magistrat de la Rîmnic, omul ce are o mie de cărți necitite!...” Pe urmă era să aflu că precizarea o făcuse dl prof. Ioan Leleu. Însă cînd l-am auzit, mi-a venit un gînd ce mi-a încălzit numaidecît sufletul și care, sper, vă va bucura și pe Dvs.: comuna Miroslăvești din județul Iași este localitatea cu cei mai mulți și cei mai atenți cititori ai revistei *BiblioPolis!* Faptul, oricît de incredibil, dar adevărat, totuși, se datorează „Bibliotecii basarabene” de aici – ctitorie a dlui dr. Vasile Șoimaru și a dlui înv. Gheorghe Pârlea.

În acea seară, la Miroslăvești, în cadrul manifestării cu dublă semnificație – la cea de-a 65-a aniversare, dl înv. Gh. Pârlea își lansă prima dumisale carte, editată la Chișinău sub egida Editurii „Balacron”, autor de proiect V. Șoimaru – atunci, zic, felițîndu-l pe sărbătorit, am spus și niște... minciuni frumoase sau – de vreți – niște „povești de adormit adulții”. Astfel, cînd i-am dăruit cîteva cărți de autori basarabeni, unul mai talentat decît altul, m-am legat de titlurile volumelor, spunînd că autorii noștri le-au ticluit special pentru dînsul, fericitul aniversat și debutant de la Miroslăvești. Bunăoară, Ion Druță, chipurile, aflînd că dl înv. Gheorghe Pârlea s-a născut în noiembrie, a scris frumoasa nuvelă *Ultima lună de toamnă*, care a stat și la baza unui film artistic ce a rulat cu succes și în România, pe la finele anilor '70...

Revenind la personalitatea magistratului de la Rîmnicu-Vîlcea, Petre Dinescu – doar de la el pornisem, nu-i așa? –, trebuie să menționez că notorietatea sa, general recunoscută la baștină, a căpătat un fel de

plus-valoare în urma primei sale vizite la Chișinău, de Hramul Orașului. A venit cu fiul Tudor, dar și cu un portbagaj plin de cadouri pe care le-a împărțiat, ca un Moș Crăciun (la mijlocul lunii octombrie!...), mai multor prieteni și cunoscuți ce-i avea de ceva timp la Chișinău, dar și unora „achiziționați” în zilele de aflare la noi. Ce-i drept, e drept: și în capitala basarabeană, și în alte localități pe unde V. Șoimaru i-a purtat, Dineștii, senior și junior, au avut un program foarte dens, preponderent întâlniri cu oameni de creație sau care predispun la o stare de creație.

Tocmai într-o pauză din această aglomerare de implicări, i-am „aranjat” lui Petre Dinescu o vizită la Radio *Vocea Basarabiei*, unde, redactorul Anișoara Moraru își arătase nu numai interesul, dar și bucuria de a sta „la taifas” cu un interlocutor „tobă de carte”, de lecturi adică, dînsul mai vorbind în „foarte grăbitul”, și totuși, extrem de dulcele grai oltenesc. Personal, voiam să audă și alții, la noi, cum simte, un jurist din dreapta Prutului, cultura veritabilă, scrisul artistic, cartea de valoare. Poate ajung impresiile, dar mai ales motivațiile lui în favoarea lecturii și la urechile unor specialiști de la noi, din alte domenii decât cele umanistice – în general, specialiști excelenți, dar adeseori cu grave carențe la compartimentul percepere estetică. „Chiar mergi să dai un interviu la *Vocea Basarabiei*?” I-a întrebat cineva vădit insinuant, poate referindu-se la riscul de a vorbi în direct, poate la șansa de a vorbi unui numeros auditoriu al unui post de radio de largă audiență. „Ce nu faci de dragul celebrității?!...” i-a răspuns P. Dinescu, în stilul său inconfundabil, bravînd întru cîtva. În debutul emisiunii însă, la care am asistat „chitic”, pentru că nu mai putusem ieși din studio în secunda dinaintea semnalelor de începere a dialogului, în pofida blîndeii agresivității reportericești a Anișoarei Moraru, l-am văzut pe invitat, ditamai magis-

tru din Oltenia, bîntuit de incredibile emoții. De fapt, am simțit o tulburare majoră în toate răspunsurile sale; cu certitudine au perceput-o și ascultătorii, de la acea oră de maximă audiență, a *Vocii Basarabiei*. Sper să o simțiți și Dvs., citind textul interviului, la p. 210-215.

Iar acum, o pauză „nemuzicală”, pentru a-i spune magistratului din Rîmnicu-Vilcea, Petre Dinescu, povestea sau, mai bine zis – minciuna promisă la început. Nimic deosebit, cred eu, juriștilor le este dat foarte des să audă tot soiul de povești și chiar minciuni gogonate. Așadar... Un mare scriitor basarabean, Aureliu Busuioc, o fi intuit sau poate a și știut despre aflarea, într-un alt capăt de Românie, a lui Petre Dinescu. Drept dovadă e că l-a și descris, cu măiestria ce-l caracteriza, într-un roman celebru în spațiul românesc al Basarabiei, în anii '60-'80 ai secolului trecut. Tradusă apoi în vreo 20 de limbi din URSS și din lagărul socialist, proza lui Aureliu Busuioc a inspirat, tot atunci, și turnarea unui film artistic, ce-i drept, mai puțin inspirat. Are acel roman și un titlu parcă predestinat: *Singur în fața dragostei*. Cine-l cunoaște, cît de cît, pe Petre Dinescu, va fi de acord cu supoziția mea, recitind fragmentele de mai jos:

„L-am întîlnit, recunosc, într-un restaurant. De fapt, n-are importanță unde l-am întîlnit, pentru că l-aș fi întîlnit neapărat [...]. Ați ghicit, desigur, că el avea să fie eroul a cele ce urmează și țin să vă confirm imediat presupunerea. Atunci însă nu știam lucrul acesta nici eu, și cu atît mai puțin îl putea bănuși el. [...] Era un bărbat [...] probabil înalt (mai tîrziu m-am convins de justetea presupunerii), de o frumusețe rară. Una din acele frumuseți pe lîngă care treci fără să le observi imediat, dar de care nu te poți rupe, odată observîndu-le. Trăsături precise (și totuși mai mult schițate!), viguroase și aproape clasice dădeau feței lui o expresie uluitoare. [...] Cu ochi negri, sub-

liniați de niște cearcăne bine întunecate și ele, cu ovalul feței alcătuit parcă din numeroase linii frânte [...], și totuși neașteptat de perfect, tînărul acesta nu putea să nu atragă atenția. Nu m-aș teme să afirm, chiar cu riscul de a mă contrazice, că ar fi putut servi drept model tocmai prin faptul că toate amănuntele feței lui erau în fină discordanță cu ceea ce ne-am obișnuit să numim model. Dar numai aparte luate! În ansamblu alcătuiau un tot armonios, aș zice etalon, de o frumusețe virilă.

[...] Apoi am prins să observ pe fața lui resemnarea. Resemnarea aceea care ne cuprinde cînd am mizat totul pe o carte și am jucat alta, și ne dăm seama de acest lucru cînd se împart iar cărțile. Cît de ușor se puteau citit acestea toate pe fața lui!

[...] Majoritatea oamenilor pe care i-am întîlnit [...], s-au străduit întotdeauna, de îndată ce aflau că am meseria scrisului, să-mi comunice istoria vieții lor ca un fapt excepțional, inedit, ce merită a fi descris. Nici nu vă puteți imagina ce uriașă piedică în drumul spre oameni e amănuntul acesta! Banal, dar adevărat: oamenii trebuie examinați pe dinăuntru; cînd încep profesiunile, oamenii pot fi cunoscuți doar din afară [...].

[...] La urma urmei, mi-am zis, diferența de vîrstă dintre noi nu e prea mare (mai tîrziu m-am convins că am dreptate), experiența mea n-o poate depăși într-atîta pe a lui, ca să-i pot pătrunde lumea interioară și s-o cunosc fără frumuseți și alte floricele, și – iar la urma urmei – mare lucru să am încă o deziluzie și să nu fie el cel care să mă intereseze măcar cît de cît?... «Toți oamenii cred despre ei înșiși lucruri bune, socotesc cel puțin că viața pe care au trăit-o merită să fie așternută pe hîrtie. O mică slăbiciune omenească, mișcătoare de altfel. Să nu te superi...» «Nu mă supăr [...] Sunt matematician și caut să traduc orice fenomen în limba ecuațiilor și integralelor mele. Ciudat, nu?

Singurul fenomen pe care nu-l pot integra în nicio formulă e scurta mea existență de pînă azi...» N-aveam ce să-i spun. Să-i spun că viața nu poate fi modelată matematiceste? De ce adică să nu poată fi? Sau alte cuvinte fără importanță, doar de dragul de a spune ceva?

«[...] Oamenii din aceeași generație găsesc mai ușor un limbaj comun, dacă nu se nasc bătrîni sau cu grăsimi pe creier. [...]» Vroiam să-l înțeleg cumva. Indiferența jucată a tonului, acum înțelegeam că juca puțin, mă jena. Și el, probabil, înțelegea acest lucru. «Sunt multe probleme care nu există. Părinți și copii, de exemplu [...]. Dar una dintre cele mai arzătoare probleme inexistente la ordinea zilei este... Cît de frumos sună...» (Apud: Aureliu Busuioc. *Singur în fața dragostei*: roman. Ediția a 7-a, definitivă. Chișinău: Editura „Cartier”, 2013, p. 7-12).

Cît despre interviul de la *Vocea Basarabiei*, pe care, stimați cititori, vă recomand călduros să-l citiți în transcriere pe paginile ce urmează ale revistei noastre, țin să le mulțumesc în mod special participanților la dialog, Anișoara Moraru și Petru Dinescu. Ceva mai înainte, nu putusem onora invitația unei doamne ce merită toată atenția, stima și afecțiunea mea, dar și ale multor altor. Știam că din această cauză, A.G., pe dreptate e cam supărată pe mine, dar tot amînam ziua în care să-mi adun puterile pentru a-i prezenta scuzele de rigoare. Și iată că, puțin timp după emisiune, primesc un apel telefonic de la distinsa doamnă: „Mi-a trecut supărarea pe tine... Pentru că l-ai adus pe magistratul acela din Oltenia, Petre Dinescu, la Radio *Vocea Basarabiei*...” Nu-mi rămîne decît să precizez că, această istorie, cu diminuarea unei supărări (oricît de creștinească, iertătoare – supărarea), nu e o minciună, nici o poveste; este adevărul adevărat.

PETRE DINESCU: „MĂ SIMT EXCELENT AICI, «APROAPE DE CODRU, APROAPE DE STELE»”

Petre Dinescu – un invitat special al Voicii Basarabiei, un jurist din Oltenia, îndrăgostit de Basarabia.

* * *

– Dle Petre Dinescu, bine ați venit în Basarabia. Sunteți pentru prima oară în acest spațiu românesc dintre Prut și Nistru?

– Bună ziua, Basarabiei, bună ziua tuturor prietenilor basarabeni, bine v-am găsit. Sunt pentru prima oară în Basarabia și, dacă îmi permiteți, am să vă răspund jumătate în glumă. Am ajuns cu aproape 30 de ani mai târziu decât fiul meu Tudor, care are 28 de ani și a venit odată cu mine să vadă acest ținut românesc dintre Prut și Nistru.

– De ce a fost nevoie de atâta timp ca să ajungeți la noi?

– Din păcate, dincolo de voință, familia mea a trecut printre niște evenimente mai puțin fericite (maladia, apoi moartea soției, astă primăvară – *n.r.*), care au împiedicat venirea mea la Chișinău.

– De ce iubiți atât de mult Basarabia?

– Până în anii '70 ai secolului trecut știam foarte puțin despre Basarabia, cu excepția câtorva date istorice. În anul 1974 mi-a căzut în mână un almanah al fostei gazete *Scântea tinerețului*, unde erau incluse și câteva poezii ale unui poet pe nume Grigore Vieru. Îmi amintesc și acum o strofă dintr-o poezie: „Pe vale, pe culme, stau satele mele / Aproape de codru, aproape de stele.” A fost deschiderea drumului meu sufleteș spre Basarabia. Apoi am avut ocazia să citesc o antologie de poezie din Basarabia, editată în ultimii ani ai comunismului în România, unde am întâlnit și alte versuri ale aceluiși poet. Prin

poezie, prin dragostea de poezie – a mea, a copiilor mei – am ajuns să cunoaștem Basarabia. Și să iubim Basarabia.

– I-ați crescut pe copiii Dvs. cu poezii de Grigore Vieru?

– I-am crescut cu poezia lui Grigore Vieru și cu alte poezii bune, apărute în perioada comunistă în țară, precum cea a lui Petru Zadnipru. Îmi plăcea îndeosebi poezia *Moldovenii*, pe care le-o citeam și copiilor mei: „Moldovenii când se strâng / Și-n petreceri se avântă, / La un colț de masă plâng, / La alt colț de masă cântă...”

– Ați avut ocazia să-l cunoașteți pe Grigore Vieru?

– Da, l-am întâlnit la Râmnicu-Vâlcea. Reușisem, în sărăcia librăriilor noastre, să fac rost de volumele *Acum și în veac*, *Rădăcina de foc*, antologia de poezie din Basarabia *Constelația lirei*. Imediat după evenimentele din decembrie 1989, poetul Grigore Vieru a venit la Râmnicu-Vâlcea. Ne-am înfățișat la dânsul, cu soția și copiii mei, care erau de o șchioapă, cu tot ce aveam poezie de Grigore Vieru. A stat câteva minute și ne-a scris autografe. A rămas pentru eternitate în biblioteca mea semnătură lui Grigore Vieru și gândurile lui exprimate atunci.

– Venind la Chișinău, cum ați găsit a doua capitală românească: așa cum v-o imaginați sau puțin altfel?

– Am să repet ceea ce discutăm cu prietenii mei mai devreme, cu Vlad Pohilă, cu Vasile Șoimaru, cu cei din conducerea Uniunii Scriitorilor de la Chișinău: Arcadie Suceveanu și Teo Chiriac. Aici, în Basarabia, am găsit ceea ce, de fapt, se găsește și în România, și la Râmnicu-Vâlcea, de unde vin eu: o sărăcie zgomotoasă. Pesemne, și pentru faptul că am prins Chișinăul în plină sărbătoare – Hramul Chișinăului. Dar se

simte sărăcia, dincolo de frumusețile și lucrurile bune pe care le-am descoperit. Pe care le voi mai descoperi, probabil.

– Prin ce se simte această sărăcie? În centrul capitalei s-ar părea că sunt destule mașini de lux, e multă veselie, expoziții, voie bună?

– M-am uitat la fețele oamenilor, sunt aceleași ca și fețele oamenilor de la Râmnicu-Vâlcea. Indiferent în ce limbă vorbesc. Am auzit și limba română, dar și multă rusă. I-am simțit îngrijorați de ziua de mâine, preocupați de treburile mărunte ale zilei de azi, de existența cotidiană, de bucata de pâine.

– Ați văzut doar Chișinăul sau ați reușit să mergeți și în alte părți?

– Prietenul meu, prof. Vasile Șoimaru, a reușit să mă ducă anul acesta, vara, la Tisa, iar astăzi – la Nistru. Am trecut în Transnistria. Deci, am văzut teritorii vorbitoare de limbă română de la Nistru până la Tisa.

– Ați avut probleme la trecerea frontierei?

– Dincolo de fețele belicoase ale celor care păzeau ce nu ar trebui să fie o frontieră, nu am avut probleme. Am trecut destul de ușor. Am văzut cum vameșii sau „grănicerii” ne-au fixat aspru, dacă nu suntem niște agenți, mi-au cercetat atent pașaportul de cetățean român. Dar fețele noastre nu arătau a fi dușmănoase, așa că ne-au lăsat să trecem și am văzut pământul frumos și bogat al Transnistriei, am discutat cu oameni, am cumpărat mere de pe acest pământ, ca să-i simt gustul și să-l compar cu cel din Basarabia, din Oltenia...

– E adevărat că, venind în Basarabia, ați adus țărână de la mormântul soției? Ce ar semnifica acest gest?...

– Nu știu dacă se poate vorbi ca despre un merit al meu. E meritul fiului meu, Tudor. Așa cum am zis, și soția mea era la fel de iubitoare de Basarabia. Am rămas surprins când, înainte de drum, venind

la mormântul soției, ca să ne luăm rămas bun, fiul meu a pus țărână într-un vas. Mi-am dat seama ce vroia să facă, l-am lăsat și i-am zis: „Nu știu dacă e bine s-o arunci pe toată într-un loc. Arunci o parte când trecem Prutul, o parte la Chișinău, și o parte o întorci la mormântul măică-tei, când ne întoarcem acasă.”

– Unii spun că oltenii ar fi răi de tot! Așa să fie?

– Dincolo de starea de spirit a oltenului, noi, oltenii, mai ales cei din partea de nord a ținutului, avem ceva mai de-al dracului în noi, mai accentuat decât acel românesc „să moară și capra vecinului...”.

– Sunt multe bancuri despre oltenii... Dvs. aveți unul preferat?

– Nu... Îmi plac bancurile, dar despre alții...

– Dle Petre Dinescu, pentru cei care nu au fost în Oltenia, dar și-ar dori foarte mult să o facă, ce locuri le-ați recomanda să viziteze?

– Oltenia, Vâlcea, județul din care vin și eu, se caracterizează printr-o mare densitate de spirit. Cred că la noi, în partea de nord a Olteniei, mănăstirile și schiturile sunt mai multe și mai dese chiar decât în nordul Moldovei. Trăsătura pe care eu o văd ca definindu-ne, această moștenire culturală, mănăstirile și bisericile, se leagă în istoria noastră, a tuturor românilor, de la Nistru până la Tisa, de existența noastră. Peste asta se așează o perioadă aspră a tranziției care ne face pe fiecare dintre noi să ne gândim doar la clipa prezentă și mai puțin la un viitor, al chestiuni de perspectivă.

– Celebra cântăreață Maria Lătărețu e dintr-o localitate la câțiva kilometri de Râmnicu-Vâlcea. Plus, e și una dintre interpretele Dvs. preferate...

– Într-adevăr, e născută într-o comună la doar câțiva kilometri de Vâlcea. Se află la hotarul dintre județul Vâlcea cu județul

Dolj, în cel mai neaoș spațiu oltenesc. De acolo vine Maria Lătărețu.

– Există și o casă-muzeu Maria Lătărețu?

– Bineînțeles că da. Din păcate, de câte ori am ajuns pe acolo, era închisă. Din fericire, parcă în recompensă, se află într-o stare relativ bună obiectivele culturale, artistice și comemorative privind personalitatea altui mare oltean, Constantin Brâncuși. Cine ajunge pe la noi – să treacă musai prin Valea Jiului – are ce admira, dar și prin satul natal al sculptorului, Hobița. Și, desigur, să viziteze ansamblul sculptural de la Târgu-Jiu, cu *Poarta sărutului*, *Masa tăcerii*, *Coloana infinitului*. Toate se află într-o apropiată și comodă vecinătate de Râmnicu-Vâlcea.

– Cu ce impresii plecați acasă, în Oltenia? Cu cine ați mai comunicat aici?

– Am privilegiul de a fi cunoscut în Basarabia nu numai niște oameni de spirit, ci niște oameni care au făcut și fac în continuare istorie. Mă refer la segmentul de istorie care începe cu anii 1988-1989. Pe lângă acești oameni, care au intrat în istorie, mă strecor ușor-ușor și eu. Am un singur merit, cel de a fi prietenul lor. Primul, pe care l-am cunoscut în casă la Adrian Păunescu, cu ani în urmă, a fost Vasile Șoimaru. După aceasta am mai cunoscut mai mulți basarabeni. Aici aș face o paranteză. La noi, la români, în întreg spațiul românesc, în familia oricărui țaran, după ce nu mai există părinții, noi fiind prolifici, mulți copii, dintre toți, principalul rămâne *nenea* (pe la dvs. – *badea*). Toți frații mai mici vin, se sfătuiesc și ascultă de nenea. Am văzut mulți basarabeni în casa poetului Adrian Păunescu și am văzut în ei țărani veniți în casă la nenea.

– Cum l-ați cunoscut pe Adrian Păunescu? Ați fost prieten și cu Marin Sorescu?

– Sunt iubitor de poezia lui Marin Sorescu, însă nu am avut privilegiul să-l cunosc.

Pe Adrian Păunescu l-am cunoscut prin intermediul poeziei, absolut accidental. Cred că un pahar de vin ne-a dezlegat limba și am început să-i recit din poezia lui. A rămas șocat, a făcut ochii mari, doar asculta recitalul unui judecător. Toată lumea vede judecătorul ca pe un tip sobru, dogmatic, rigid; fără a i se citi ceva pe față și fără să fi citit altceva dincolo de manualele școlare. A strigat uimit: „Carmen, Carmen, vino să ascuți!” Era ceva deosebit: un judecător recita din Adrian Păunescu. Și asta a fost prima noastră întâlnire. Am avut privilegiul de a ajunge și la Bârca, de a sta numai eu și el la discuții profunde. Dar cât de profunde discuții poate face un judecător cu un geniu de talia lui Adrian Păunescu?

Lui Marin Sorescu i-am cunoscut numai poezia. Cărțile *La Lilieci* sunt un mo-

ment (și un monument!) al sufletului oltenesc. Dacă vrei, ceea ce se vede în *Amintiri din copilărie* ale lui Ion Creangă, acel mijloc de secol al secolului 19, în Moldova, așa se vede prima parte a secolului 20 a sufletului oltenesc în cartea lui Marin Sorescu.

– **În unul dintre recente editoriale ale lui Vlad Pohilă, din *BiblioPolis*, autorul face referință la 1000 de cărți necitite, expresie ce vă aparține. Care sunt acele cărți și pe care le-ați reciti, dle Dinescu?**

– O mie a fost o cifră luată, spusă așa, aleatoriu, venită pe limbă într-o discuție cu Vlad Pohilă într-o seară aproape de Râmnicu-Vâlcea. Dacă dă Dumnezeu să fie și mai multe de o mie, e și mai bine. Dacă dă Dumnezeu să fie mai puține, înseamnă că voi muri mai devreme decât îmi planificasem să mor. Nu știu ce aș dori să citesc în viitor, dar știu ce mi-aș dori să recitesc din ceea ce am citit în copilărie și adolescență. Și asta dincolo de literatura rusă. Prietenii mei din Basarabia știu că am o aplecare și pentru literatura rusă. Dar sunt departe de a mă considera un fin cunoscător al ei. Din creația scriitorilor ruși, aș vrea să recitesc *Demonii* lui Dostoievski, aș vrea să-l recitesc pe Gogol, dar cu alți ochi decât le-a citit adolescentul Petre Dinescu. Am început să citesc Gogol cu *Serile de lângă Dikanka* și *Taras Bulba*, nedeajuns de copt la vremea ceea pentru aceste lecturi. Cred că am datoria față de mine de a citi altfel, cu alți ochi, acești autori.

– **Din literatura română ce ați citi?**

– După anii '90, mulți s-au năpustit asupra lui M. Sadoveanu. Opera lui Sadoveanu este ca un balsam al sufletului. Aș vrea să citesc și să tot recitesc. Ca să fac o confidență în fața microfonului acesta, seara, când mă simt obosit, mă simt copleșit de existența mea, de profesia mea, care e lipsită de poezie și uneori de frumos, citesc și recitesc Sadoveanu. Fie o pagină, fie două, fie cinci sau 50 de pagini... *Baltagul*, *Neamul Șoimăreștilor*, *Nicoară Potcoavă*, *Viața lui Ștefan voievod* etc.

În ultimul deceniu comunist la noi a început să apară o literatură, nu știu dacă poate fi numită literatură protestatară, dar una care, mai mult sau mai puțin, discret, începea să ridice glasul împotriva sistemului. Sunt de acord că nu există o literatură protestatară, așa cum nu există o literatură de sertar. Este absolut o legendă. Fără conținut. Aș vrea să recitesc parte din romanele acelui deceniu, proze care vroiau o schimbare a lumii. Cei din lumea scrisului, literaturii, vroiau o schimbare a lumii, ridicând glasul împotriva sistemului. Să văd dacă adultul Dinescu simte la fel cum simțeam atunci.

– **Din alte literaturi ce cărți mai aveți în bibliotecă?**

– Am iubit literatura franceză, am iubit autori din alte literaturi, precum Nikos Kazantzakis. După *Zorba Grecul*, aș numi *Christos răstignit a doua oară*. Este un roman care se poate sintetiza în două cuvinte, foarte trist și adevărat, dar și cinic, despre inutilitatea jertfei. Deși, eu nu cred că jertfa poate fi inutilă. Prin fiica mea, absolventă de filologie japoneză, am început să îndrăgesc literatura japoneză. De fapt, citisem prin anii '70 *Vuietul muntelui*, roman scris de scriitorul japonez Yasunari Kawabata, pe care l-am găsit în unități militare. După examene de admitere la facultate, se practica că după opt-nouă luni treceam un fel de nivelare a spiritului, înainte de a merge în armată. Și tot acolo am găsit un alt autor japonez, W. Tokugawa. Prin draga și scumpa mea fiică – mi-am dorit foarte mult ca ea să facă ceea ce o interesa, o pasiona literatură franceză și japoneză – am ajuns să citesc și acest mult citit și mult tradus Murakami, care a candidat la Premiul Nobel pentru literatură.

Deci, iubesc și literatura japoneză. Dar am o atracție deosebită pentru scriitorii ruși. Am citit enorm din scrierile lor. Dați-mi voie să mă justific. Am purtat, în acest sens, o discuție densă și cu Vlad Pohilă, într-o seară. Amândoi venim din familii numeroase, el din nouă frați, eu numai cu opt.

Amândoi la fel de bogați, fiind al șaptelea copil și eu, și el. Amândoi am crescut sub ocupație rusească, cu mici diferențe. Și am avut, în copilărie, adolescență, tinerețe, aceleași lecturi: preponderent din literatura sovietică. Unele fascinante, pentru imaginația de atunci – povestirile lui Arkadi Gaidar, bunăoară. Altele – false, mincinoase. Problema era că acestea prevalau. Abia în tinerețea noastră s-a diversificat conținutul lecturilor, respectiv, al bibliotecilor.

Am descoperit, astfel, și alte literaturi. În primul rând, „ca tot românul”, imaginația mi-a fost captată de romane, poeme, piese dramatice și chiar eseuri franceze, din secolele XIX-XX. Dar literatura franceză modernă, așa zice, nu mai este cea de altădată, este o umbră a literaturii clasice și a istoriei de cândva și asta se reflectă în spiritul lor, în tot ce fac astăzi francezii.

– Ce înseamnă pentru un jurist lecturile, care nu sunt neapărat cele de specialitate?

– Mulțumesc. Mi-ați adus aminte ceea ce pierdusem pe drum. De ce am evadat în literatură? Am avut o copilărie săracă și astfel am avut șansa să pun mâna pe carte și să citesc. Și să trăiesc în lumea cărților.

– Se spune că familiile sărace, numeroase, au mai greu acces la carte.

– Datorită fraților mai mari am avut privilegiul să găsesc în casă destule cărți. Pe lângă maculatura sovietică (*Tânăra gardă, Așa s-a călit oțelul, Povestea unui om adevărat*), am găsit și cărți cu adevărat bune. Prima carte, ferită de ideologizarea tipică a literaturii, editate atunci, a fost *Serile în cătunul de lângă Dikanka*. După *Povestirile de pe Don* ale lui Șolohov, a fost *Donul liniștit*. Prin acest roman am făcut trecerea de la maculatura sovietică la marea, adevărată literatură rusă. În pofida discuțiilor care se fac în prezent pe tema autorului *Donului liniștit*, consider că a lăsat niște capodopere.

– Vă întrebam la ce vă ajută lectura?

– În copilărie fugeam dintr-o lume săracă, din inexistența materială, într-o lume

ideală. Și acum când mă uit la biblioteca mea, nu văd o construcție de lemn în care sunt așezate, ghibuite zeci, sute, chiar mii de cărți. Eu văd o forță stelară. Văd biblioteca și văd dincolo de bibliotecă, văd o altă dimensiune. Ca magistrat, am zis, îmi desfășor activitatea într-o lume insuficient de cristalizată. De fapt, întreaga societate în care trăim și noi, și Dvs., în Basarabia, nu este îndeajuns de cristalizată. Nici sistemul de drept de la noi nu este un sistem perfect. Simt nevoia să fug din sistemul acesta necristalizat, lipsit de frumusețe, într-o lume frumoasă. Și asta este lumea cărților.

– Cum vă simțiți la Chișinău?

– Ar fi trebuit să-mi pun întrebarea mie ceva mai devreme ca să vă pot răspunde acum mai coerent. Nu așa putea să sintetizez, pentru că s-au întâmplat multe evenimente. Am trăit aici, la Dvs., două zile foarte dense. De la întâlniri la Uniunea Scriitorilor – în subsolurile Cricovei, la o vizita în Transnistria, o întâlnire la *Literatura și arta* cu Nicolae Dabija etc. Nu sunt îndeajuns de limpede ca să vă pot da un răspuns sintetizat. În orice caz, plec încărcat cu o stare de bine. Și asta o spune intelectualul din mine. Juristul din mine, judecătorul din mine are dreptul să gândească și are dreptul mai puțin să exprime niște opinii despre politic, despre lumea literaturii sau altele mai puțin frumoase. Una peste alta, m-am simțit bine la Chișinău, m-am simțit bine în prezența prietenilor mei, m-am simțit bine în orașul Dvs. Sigur voi mai reveni.

– Cum credeți, e viu românismul aici?

– Așa zice că este *timid*. Dar să știți că la fel de timid e și dincolo de Prut. Dacă aici s-ar putea vorbi despre un *spirit apăsător*, nu exprim de unde și de cine, dar este *apăsător*, așa văd eu lucrurile. Pe când dincolo de Prut se poate vorbi de un *spirit diluat*. Este o invazie a urâtului. Chiar discutăm câteva zile în urmă despre fenomenul fotbalului, devenit filosofie, al telenovelelor, al manelelor etc.

Chestiuni care preocupă individul într-un spațiu foarte îngust. Nefiind legat de spirit, nu e legat de problemele mari. Românismul este o problemă mare, este un fenomen strâns legat de demnitatea noastră. De la Nistru până la Tisa. Și aici avem de lucrat.

– Care ar fi problema? Suntem și în criză de demnitate?

– Nu aș putea să spun. Nu avem preocupările majore ale unui popor, proiectări care să fie într-o proporție directă cu demnitatea. Nu avem ceva ce au balticii, nu avem ceva ce au avut și au polonezii. E ceva care ne lipsește, pe care se așează acea apăsare de spirit de la Dvs. și acea diluare de spirit de la noi.

– Credeți că în următorii 50 de ani ar fi posibilă Reunirea? În ce condiții ar fi posibilă ea?

– Am zis mai devreme că judecătorul din mine are dreptul să gândească și mai puțin să se exprime. Voi utiliza o exprimare avocățască. E posibil să avem un viitor comun. De noi, de elita intelectuală din Basarabia și de elita intelectuală din România, depinde foarte mult să avem un viitor comun și bun. Dar să știți că nici în Uniunea Europeană nu curg râuri de lapte și de miere. Să nu așteptăm prea mult de la clasa politică, fie de la București, fie de la Bruxelles sau de aiurea; să nu mai privim spre mase, așa cum am învățat cei din generația mea în școli, nu mai există acele clase sociale pe care le-am învățat. Și repet, ceea ce am zis astăzi la *Literatura și arta*. Trebuie ca intelectualii să-i oblige într-un fel sau altul pe politicieni să gândească, iar intelectualii să găsească o cale spre tineret. Oricât de școliți ar fi, ei sunt pregătiți până la un moment dat, apoi și aruncați în neant. Cred că în situația în care îi vom obliga pe politicieni să gândească (și a gândi nu înseamnă a se gândi la bunăstarea lor personală), a găsi o cale spre tineret, căruia trebuie să-i predăm ștafeta. Și trebuie să-i predăm o ștafetă sănătoasă.

– Un viitor european comun ar fi suficient, în opinia Dvs., sau trebuie să unim cele două maluri?

– Eu cred că nu se va ajunge nici într-o Uniune Europeană destul de consolidată la o soluție a sentimentului național. Sentimentul național va rămâne și, fiind noi, împreună cu Dvs. în această UE, și găsim-ne în drum spre demnitatea despre care vorbeam, vom simți mai mult că avem sentimente naționale comune. Este ceea ce putem face în momentul de față. Mai departe nu îndrăznesc să gândesc și să mă expun.

– Cum s-a schimbat viața românilor de peste Prut după integrarea europeană?

– La început vorbeam de o insuficiență cristalizare. Este efectiv o bulversare. Se prăbușește o lume, practic, în care am trăit, în care am existat. Se naște alta, pe alte principii. Pe măsură ce începem să devenim compatibili cu principiile UE se merge spre mai bine. Pe măsură ce devenim compatibili ca indivizi, sistemul în care trăim, ca societate, sigur că este mai bine.

– Spuneți-ne un vers de Grigore Vieru?...

– „Știu: cândva, la miez de noapte / Sau la răsărit de soare / Stinge-mi s-or vor ochii mie, / Tot deasupra cărții sale...” Vedeți, v-am spus patru versuri...

– Vă mulțumim și ne bucurăm că și românilor de dincolo de Prut le pasă ce e cu noi, să știm că nu suntem singuri...

– Să știți că niciodată nu am fost singuri, chiar dacă nu știam multe unii despre alții, ne intuiam existența. Și să dea Domnul ca existențele noastre să fie una singură în spațiul european.

– Vă mulțumesc mult.

(Consemnare: Ana MORARU,
Radio Vocea Basarabiei;
transcrierea textului:
Tamara GORINCIOI)

ALICE MUNRO DIN CANADA, LAUREATĂ NOBEL PENTRU LITERATURĂ ÎN 2013

*Primele reacții după ce s-a difuzat știrea înmânării, pentru anul curent, a Premiului Nobel în domeniul literaturii, pot fi reduse la un verdict mai puțin obișnuit: **Alice Munro**, nobelista 2013, este un fenomen unic nu numai printre ceilalți candidați, din acest an, la Premiul Nobel, dar și în ansamblul de scriitori ce s-au învrednicit de înalta (și valoroasa, la propriu și la figurat!) distincție literară.*

De ce oare este unică, în istoria premiilor Nobel, această scriitoare, în general, puțin cunoscută, chiar și printre cititorii cei mai harnici, printre admiratorii veritabili ai cuvântului scris? Vom încerca să răspundem celor interesați în compilația de mai jos.

Așadar, **Premiul Nobel pentru literatura pe anul 2013 a fost acordat scriitoarei Alice Munro, din Canada**, considerată „*un maestru al prozei scurte contemporane*”, a precizat Comitetul Nobel din cadrul Academiei Regale de Științe din Suedia. „Știam că mă numărăm printre favoriți, dar nu am crezut niciodată că voi câștiga”, a declarat scriitoarea canadiană în vârsta de 82 de ani. „Sunt uluită și foarte onorată. Sunt foarte bucuroasă că am câștigat acest premiu care îi va face fericiți pe atât de mulți canadieni. Mă bucur, totodată, pentru faptul că acest premiu va atrage și mai mult atenția asupra literaturii canadiene”, a adăugat Alice Munro, într-un comunicat de presă publicat de editorul ei, Douglas Gibson. Ea este **primul cetățean canadian recompensat cu acest premiu literar și cea de-a 13-a femeie în palmaresul Nobelului pentru literatură.**

Alice Munro

Foto: ro.wikipedia.org

Potrivit postului CBC, fiica ei a fost aceea care a trezit-o pe scriitoare în plină noapte, în provincia Columbia Britanică din vestul Canadei, pentru a-i da vestea cea bună.

Totodată, **este pentru prima dată în istoria de 112 ani a premiilor Nobel când Academia Regală din Suedia a recompensat un autor care scrie doar nuvele.** Scriitoarea canadiană a apărut de mai multe ori în ultimii ani pe lista favoriților, iar specialiștii considerau că eleganța stilului ei literar făcea din ea o candidată foarte serioasă.

Alice Munro, al cărei nume real este **Alice Ann Laidlaw**, s-a născut pe 10 iulie 1931, este canadiană și scrie în limba engleză. Pare semnificativ că noua laureată a Nobelului scrie în principal nuvele, uneori asociate între ele, centrate adeseori pe personaje feminine, cu acțiuni situate în

provinciile canadiene Ontario și Columbia Britanică, și extinse, temporal, din anii '40 până în prezent. Pentru calitatea textelor sale, scriitoarea a fost supranumită de unii critici literari, „Cehov al Canadei rurale”.

Alte succinte date biografice. Alice Munro s-a născut în Wingham, un orașel din comitatul Huron, pe malul lacului Huron din provincia Ontario. Tatăl ei era crescător de animale, iar mama a fost învățătoare. A publicat prima nuvelă în 1950, pe când era studentă la University of Western Ontario. A lucrat mai întâi ca ospătăriță, și apoi **ca bibliotecară**. A părăsit universitatea în 1951, pentru a se căsători cu James Munro și s-a mutat cu soțul la Vancouver, în provincia Columbia Britanică. Cuplul ține, începând din 1963, o librărie în orașul Victoria. Soții Munro au patru fice (cea de-a doua a murit la naștere). Alice Munro a divorțat în 1972 și a revenit în provincia Ontario, unde s-a recăsătorit, în 1976 – cu geograful Gerald Fremlin. De atunci, scriitoarea locuiește cu acesta, în localitatea Clinton, aflată foarte aproape de orașul ei natal.

În 1968 a publicat primul volum de nuvele, *Dance of the Happy Shades*, care a fost recompensat cu Premiul Guvernatorului General, cea mai prestigioasă distincție literară din Canada. A continuat cu volumul *Lives of Girls and Women*, tipărit în 1971. Printre celelalte volume ale sale, de succes în patria sa și relativ bine primite în lumea literară anglofonă, se numără: *Who Do You Think You Are?* (1978) – volum care i-a adus un al doilea Premiu al Guvernatorului General; *The Moons of Jupiter* (1982), *Runaway* (2004), *The View from Castle Rock* (2006), *Too Much Happiness* (2009) etc.

Colecția ei de povestiri *Hateship, Friendship, Courtship, Loveship, Marriage* (2001) a reprezentat sursa de inspirație pentru filmul *Away from Her* (2006), regizat de Sarah

Polley. Acest film a fost nominalizat la Premiul Oscar la categoria *Cel mai bun scenariu adaptat*. Anterior, în 1994, fusese ecranizată lucrarea ei *Lives of Girls and Women*.

Un al treilea Premiu al Guvernatorului General i-a fost acordat pentru volumul *The Progress of Love* (1986). În 2009, scriitoarea canadiană a fost recompensată cu premiul *Man Booker International*, pentru întreaga carieră. Cel mai recent volum lansat de Alice Munro se intitulează *Dear Life* și a apărut în anul 2012.

Dintre sute de opinii... – una românească. „Nu obișnuiesc să scriu despre actualități literare, dar azi s-a anunțat câștigătorul Premiului Nobel pentru literatură 2013: canadiana Alice Munro. Deci, fac o excepție”, notează, pe blogul său criticul literar Alexandra David (<http://lecturasic.wordpress.com/2013/10/10/>). Și continuă: „Autoare de proze scurte, care în 2009 fuseseră premiate pentru perfecțiunea lor cu Premiul *Man Booker*, Munro anunțase la vârsta de 81 de ani că probabil va renunța la scris. Casele de pariuri îl dădeau câștigător pe Roth, iar în spațiul românesc fuseseră vehiculate cu totul alte nume, precum Murakami, DeLillo sau Kadare. În cazul publicului românesc, nici nu-i de mirare că autoarea nu se afla printre posibیلیi câștigători: la noi s-a tradus doar unul dintre romanele autoarei, *Prea multă fericire*, apărut în 2011 la Editura «Litera». Or, creația scriitoarei pare mult mai vastă. Mai mult, romanul este la reducere prin librării (cea mai mare pe *Elefant.ro* – 38%), asta până când se vor prinde că pot să facă profit de pe urma valului de curioși. Bănuiesc că urmează o avalanșă de traduceri”, conchide Alexandra David.

CRONICAR

BIB, UN FEL DE PARADIS DIN GERMANIA

Dumitru MĂLAI

Închipuiți-vă că rafturile cu cărți sunt ulițele înguste ale unui oraș medieval.

Închipuiți-vă, sala de lectură este naosul unei catedrale, în care nu se râde, nu se vorbește, se șoptesc doar psalmi și rugăciuni și dacă un scaun se lovește de masă, sunetul ciocnirii, răsună ca o împușcătură în pădure.

Codurile (cotele) de pe cărți sunt un cifru. E numărul de identitate pe care îl posedă orice om modern. Iar după fiecare cifră / număr se ascunde o carte cu o viață trăită în spatele ei, o viață scursă pe foi de hârtie.

Și cărțile continuă să trăiască mai departe, și viitorul lor e impredictibil ca și cel al oamenilor. Oare n-au fost cărțile victime ale fărâdelegilor și războaielor? Oare n-au fost ele arse în public? Arderea de cărți a fost mereu premoniția unor barbarii și mai mari. Cărțile arse au încins cuptoarele crematoriilor. Oare n-au scris cărțile istorie? Nu înseamnă oare *Biblia* carte în greacă? Cartea cărților, cartea-piatră de temelie a trei religii și a tot atâtor civilizații.

Aerul din bibliotecă e atât de vechi că în el se păstrează încă respirația primilor săi cititori. Toți ei au plecat în pământ și au fost repartizați pe la cimitire. Și biblioteca e cimitirul respirației lor. Sau poate biblioteca e biblioteca respirațiilor lor?

Deseori, când merg prin bibliotecă, mi se pare că pe ulițele pustii ale orașului medieval mă urmăresc năluci. Zău, șoaptele din bibliotecă mă fac să presimt conspirația. Șoaptele și foșnetul de foi devin una și, după un timp, nici nu le mai pot diferenția. Nălucile merg pe ulițe paralele și șoptesc, îmi pregătesc capcana.

Rafturile de cărți sunt doar piese de domino și doar o atingere a degetului lui Dumnezeu ar putea provoca o reacție în lanț și o avalanșă de cărți ar îneca toți șoa-

recii de bibliotecă. Va crea marele potop din cărți, dacă e să presupunem că acțiunea are loc în **Biblioteca Babel**, a lui **Jorge Luis Borges**. Chiar așa, marele potop care va fi mult mai mare decât potopul biblic, asta fiindcă Biblioteca Babel e mai mare decât universul. Și e produsul doar al unei maimuțe care lovește la întâmplare tastele unei mașini de scris. Așa, întâmplător, ea a încercat toate combinațiile de litere și a scris toate cărțile existente. Chiar și acest text e de acolo. Dar nu e scopul meu să povestesc despre această bibliotecă, ci despre alta, îndată vă spun care e.

A fi student în Germania înseamnă să ai viză de reședință la bibliotecă. Zău, că mi s-a întâmplat de multe ori să vin la bibliotecă, să alerg de la un etaj la altul, din sală în sală, și să-mi caut un loc unde să stau și să învăț. Oricât de stranie ar părea această lume studioasă, care populează până la refuz biblioteca universității, m-am pomenit într-un moment că fac la fel ca toți. Am ajuns la punctul să-mi pun singur diagnoza: sunt în sistem! Orele petrecute la bibliotecă de mult s-au transformat în zile, săptămâni și luni. Vedeam mereu aceleași persoane, împreună cu care am devenit, fără ca să-i cunosc o societate anonimă. Când treceam pe lângă rândurile de mese, se ridicau fețe, ne priveam și ne recunoșteam, fără a spune vreun cuvânt și fără a risipi măcar un gest sau o emoție. Privirile noastre se înnodau și se lăsau reciproc în pace.

Vă povestesc în cunoștință de cauză. De trei ani sunt student la Universitatea **Kassel** din Germania. Orașul e faimos prin frații Grimm, care au trăit aici o parte din viața lor și au înscris povești de la oameni de la fața locului. O dată la cinci ani în Kassel are loc Expoziția Internațională de artă **Documenta**. La ea au expus lucrări așa

dinozauri ai artei plastice ca **Andy Warhol** și **Joseph Beuys**. Dar cel mai potrivit ar fi să menționez că orașul are un trecut industrial. Campusul universității a fost odată uzina de locomotive „Henschel”. În anii '70 din ea s-a făcut universitate. Halele uzinei au devenit săli de prelegeri, iar clădirile au fost segmentate în aule. Unde odinioară se turna oțel, a început să se facă carte. Edificiile au rămas în mare parte aceleași, păstrându-și pereții de cărămidă roșie. Țeava uzinei se înalță deasupra universității, dar nu mai scoate fum, doar stă locului, ca o țigară tristă. Forma bibliotecii e un poligon sofisticat, dificil de descris.

Bib – așa îi spun studenții și profesorii bibliotecii. Lăsați-mă să vă conduc prin *Bib*. Trecem pragul bibliotecii sub o colonadă, prin ușa rulantă, direct într-un hol spațios. La o masă lungă stau, pentru informații și de pază, bibliotecarii. O cutie cu monitor stă în hol. E un aparat, în care se predau cărțile împrumutate. Alt aparat e prins de perete. Prin el îți pui bani pe cardul permisului de cititor. De fapt, în bibliotecă se poate intra liber. Biblioteca și cărțile stau la îndemâna oricui, chiar și fără permis. Cu permisul de cititor, însă se pot face fotocopii sau împrumuta cărți. Trei coduri sunt de memorizat: numărul de utilizator, parola și numărul de identificare. Trebuie cunoscute pentru a utiliza ulterior computerele și imprimantele de la bibliotecă. Intrăm în bibliotecă propriu-zisă. Trecem pe lângă niște bare care scanează „de cărți” pe fiecare ce intră și pleacă.

Trebuie să vă previn până nu e prea târziu: **biblioteca e un sistem!** Voi îndrăzni să spun chiar, că biblioteca e un analog al unui computer. Și fiecare ce intră în ea și e în căutare de cărți e un program de căutare. Cărțile din bibliotecă au fiecare câte două cipuri. Unul pe coperta din spate a cărții, în formă de spirală, iar altul ascuns printre foile cărții, în formă de dungă metalică. Pe cotor stă adresa cărții – „do-

miciliul” ei în bibliotecă. Fiecare carte are „tatuat pe spate” un cod de bare. Pentru a lua o carte la împrumut, ea trebuie adusă la o masă specială, cu monitor și tastatură. Într-un „șliț” se bagă permisul de cititor, se introduce parola. Apare un păienjenis subțire de culoare roșie. Laserele scanează codul și introduc cartea pe contul cititorului.

Cărțile, trebuie spus, sunt plachete de informație. Un cititor conectează ochii la carte. Între carte și cititor are loc o reacție la nivelul undelor de lumină. Se produce un lanț de secvențe perceptorii. De la sursă se transmit fascicule de informație spre receptor. Tot ce e alb pe negru, e un cod. Tot înțelesul în cuvinte e un alt cod. Avem a face cu un cod în cod. Să știți că în bibliotecă domnesc legi și există regularități: ochii și ochelarii cresc invers proporțional. Ochii devin mai mici, se înnegresc, devin doar puncte, iar ochelarii tot mai groși și mai groși. Capul crește și se face super-dimensional, hiperbolic. Mersul devine leșinat de atâta șezut pe scaun, umerii se fac mai înguști și lăsați în jos, dosul devine mare ca o pernă. Iar buzele continuă să se tot miște chiar și după citire.

Ei bine, cei care mai sunteți prezenți: biblioteca din campus are trei etaje și e împărțită în cinci departamente. Altele cinci sunt împrăștiate prin oraș. La parter, pe aripa stângă, sunt științele sociale – istoria, sociologia, politologia – și geografia. Apropo, eu sunt cel mai des acolo, fiindcă studiez sociologia, mă „sociologizez”. Aripa dreaptă e ocupată de tehnică și arhitectură. Ați observat? Ați fost atenți? Biblioteca are aripi, e la fel ca o pasăre! La etaj sunt departamentele de științe umanitare: psihologie, pedagogie, medicină, religie și filosofie; apoi departamentul de litere și limbi: germană, engleză, franceză, spaniolă, multe altele, plus muzică și teatru. Tot aici e o mediatecă cu computere și scanere. La etajul doi (sau trei – rusește) e economia, dreptul și sportul. La etajul doi mai e și o terasă, deschisă vara, unde se poate ieși și studia la aer liber.

În încăperile bibliotecii stau rânduri drepte de cărți. Coloanele de rafturi le întrerup sălile de lectură. Printre rafturi mai sunt și nișe cu mese, lămpi și scaune sau camere separate, amenajate și ele pentru lecturi. Studenții care își scriu tezele de licență, de master sau de doctorat, pot primi camere individuale, un fel de schituri. Ferestrele de la bibliotecă sunt groase și albe. Nu se deschid, prin ele pătrunde doar lumina. Aerul intră prin niște turnuri cu vegetație, conectate cu lumea de afară. Rafturi mai speciale sunt celea pe care le-aș numi **aparate de semestru**. Ele sunt destinate profesorilor care adună acolo literatură pentru seminarii. Studenții găsesc acolo textele pe care trebuie să le pregătească.

În mod normal, biblioteca e deschisă de la ora opt până la ora unsprezece seara, sâmbăta și duminica de la zece la nouă seara. O dată pe an are loc *Noaptea lungă de citit / scris*. În acea zi biblioteca lucrează 24 de ore. Atunci, ca în *Noaptea walpurgică*, în bibliotecă se adună de prin toate părțile magi, cloaște și bufnițe, care toată noaptea fac vrăji la tezele lor de an și la referate. Tot atunci se organizează diverse activități și studenții se pot consulta cu specialiștii: cum se face căutarea de literatură, cum se planifică eficient o lucrare de scris, se dau sugestii pentru un bun stil.

Biblioteca Universității cu toate filialele ei e casă pentru aproximativ două milioane de cărți. În ea se păstrează circa zece mii de manuscrite. Biblioteca deține bunăoară *Cântul Hildenbrand* (*Hildenbrandlied*), *Codul Willehalm* (*Willehalm-Kodex*), manuscrisul cărții cu povești ale fraților Grimm și un exemplar original al *Bibliei* traduse de Martin Luther. *Cântul Hildenbrand* este un poem eroic din secolul IX, cea mai veche creație lirică păstrată, în limba germană. *Codul Willehalm* este, la rândul lui, un epos eroic din secolul XIII și povestește despre vitejiile eroului Willehalm în timpul războaielor cu maurii pe pământurile franceze. Această creație, în comparație

cu *Cântul Hildenbrand*, care e anonim, are autor: pe Wolfram von Eschenbach, și a fost scrisă la curtea contelui Turingiei Hermann.

Sper că ați ajuns la final și nu v-ați pierdut printre rândurile acestui text sau, și mai rău, în labirinturile bibliotecii. Eu, sincer cred că în biblioteci se pierde o grămadă de oameni. Și la fel cum este pădurea locul cel mai bun pentru a ascunde un copac, bibliotecile sunt destinate să ascundă cărți și, desigur, că se pierd și oameni acolo. Când văd persoane care țin cărți în mână, mi se pare că-i văd ținând plăcile lor funerare. Nu e de glumit nici cu cărțile, nici cu bibliotecile.

Fiți, vă rog, atenți și rămâneți cu bine!

O precizare despre autor

A absolvit Liceul român-german „M. Kogălniceanu”, apoi și-a făcut studiile la o universitate la Chișinău.

Pasiunea pentru literatură îi dădea tîrcoale lui Dumitru Mălai încă în anii de liceu, dar a publicat abia după ce își luase licența și era în căutarea unui loc pentru masterat în străinătate. S-a împlătit aceasta în anul 2009, iar debutul și l-a făcut chiar în revista noastră, printr-o cronică literară: *Consacrarea unui „Monstru sacru”* – o prezentare, insolită de altminteri, a cărții *Monstrul sacru*, de Teo Chiriac (a se vedea *BiblioPolis*, vol. 32, nr. 4, 2009, p. 105-108).

Nu știu, poate a publicat Dumitru și în alte reviste de la Chișinău, de aceea nu îndrăznesc să spun că și colaborarea la revista noastră i-ar fi purtat nițel noroc în găsirea locului și specialității jinduite, într-o țară din Vest. Cert e că în prezent Dumitru Mălai studiază la Universitatea Kassel (Universität Kassel), la specialitatea Sociologie. Mai exact, face deja studii de masterat, fiind în semestrul 6. Desigur, studiile și le face în germană, deși cunoaște și alte limbi străine (franceză, rusă,

engleză), iar de română, după propria-confesiune, îi este imposibil să se lase vreo data. Da, să nu uităm, pentru cei curioși: orașul Kassel se află în landul Hessen, Germania, aproximativ în centrul Germaniei.

Povestea scrierii acestui articol, care mi s-a părut cu adevărat captivant și instructiv, o puteți descifra și din fragmentul de mesaj e-mail, primit pe la mijlocul lunii noiembrie a.c. de la D. Mălai și din care puteți afla și unele amănunte semnificative despre viața unui tânăr studios, din Basarabia, la circa o mie de kilometri de patrie: „...*La ultima întâlnire cu Dvs., în această vară, m-am bucurat să vă regălesc în bună voie. De asemenea, discuția noastră despre literatură mi s-a părut stimuloare. Aș vrea să mă consacru creației lui George Meniuc și să scriu despre Aureliu Busuioc, dar voi face-o, cel mai probabil, atunci când voi fi mai aproape de sursa de informație. Atunci, astă vară, adică, am discutat de asemenea despre posibilitatea scrierii pentru revista Dvs. a unui articol despre o bibliotecă din Germania, eventual, din orașul în care studiez. Am hotărât să scriu despre biblioteca pe care o cunosc cel mai bine – biblioteca „mea”, cea uni-*

versitară. *Îmi dau seama că scrierea acestui articol a durat foarte mult, eram ocupat de chestii de-ale universității, și am fost nevoit să tot amân. Acum însă articolul e gata. Sper să vă placă! Mie îmi merge bine, acum mă aflu în faza scrierii tezei mele de masterat. Pentru moment, sunt foarte motivat și îmi place mult ce citesc. Fac lecturi din Adorno și Paul Ricoeur. Adorno, à propos, ținea corespondență cu Paul Celan, care e considerat aici unul din cei mai importanți poeți de limbă germană ai contemporaneității, deși, precum știți, s-a născut la Cernăuți. P. Celan a scris și câteva poezii în română, de altfel. Poeziile lui sunt pline de sens, pur și simplu fantastice...”*

Țin să-i mulțumesc din suflet lui Dumitru Mălai pentru că s-a ținut de cuvânt, trimițându-ne acest eseu, astfel continuând colaborarea începută cu cinci ani în urmă. Și vreau să-i mai spun tânărului nostru autor din Germania că ne mândrim sincer cu toți conaționali din categoria lui, care demonstrează Occidentului că, vorba croncarului, „nasc și la Moldova oameni” – inteligenți, iubitori de carte, larg deschiși lumii, dar strâns legați de patrie.

Vlad POHILĂ

HULIGANUL GOMA ȘI TERORISTUL BEGIN: ARITMETICA ȘI MATEMATICA

Lucian POSTU

Isus din Nazaret a fost un huligan, când dărâma tarabele negustorilor din templu. Așa ne-ar fi spus fariseii, prin vocea marelui preot Caiafa. Ștefan Vodă, sin Bogdan Mușat, a fost un curvar nerușinat și un tiran sîngeros. Așa ne-ar fi spus popa Pafnutie din Cucernicești. *Irgun*, condusă de Menahem Begin, a fost o organizație evreiască teroristă. Așa ne spune *Wikipedia*. Așa a spus David Ben Gurion. Așa ne spun destui istorici credibili. Nelson Rolihlahla Mandela a fost un

terorist. Așa spuneau domnii albi care mîneau turmele de negri din Africa de Sud.

Paul Goma e un huligan-scriitor antisemit. Așa ne spun negustorii Holocaustului și băieții lor de casă. O să-i dezamăgesc pe mulți dintre dușmanii și prietenii lui Paul Goma: da, Paul Goma are fraze care pot fi considerate antisemite. Anti-evreiești, ca să fim mult mai preciși. Fiindcă, după cum spun unii mai învățați ca mine (nici nu-i tare greu...), semiți sînt și arabii, și etiopienii, și maltezii.

Acum, un pic de istorie. Destul de recentă. Menahem Begin a coordonat, ca șef al organizației paramilitare *Irgun*, atacul terorist din 1946 asupra unui sediu al administrației britanice din Palestina – http://fr.wikipedia.org/wiki/Menahem_Begin. Au murit atunci aproape o sută de oameni. Alte masacre și alte sute de victime s-au datorat, în acea perioadă, *Irgunul-ui* și lui Menahem Begin. Astfel încât chiar David Ben Gurion, fondatorul statului Israel, i-a considerat teroriști pe cei din *Irgun* și i-a predat pe mulți dintre ei forțelor britanice – http://fr.wikipedia.org/wiki/David_Ben_Gurion. După fondarea Statului Israel, o mare parte din organizația teroristă *Irgun* participă, alături de gruparea militară mai moderată, *Hagana*, la formarea armatei israeliene, *Tzahal*. Ceva mai târziu, teroristul Menahem Begin devine prim-ministru al Israelului. Și semnează, la Camp David, istoricul acord de pace cu Egiptul. Pot înțelege motivațiile terorismului evreiesc din Palestina. Nu pot fi de acord cu ele. Așa cum nu pot fi de acord cu nicio asasinare a vreunui civil. Deci, cu atât mai mult nu pot fi de acord cu asasinate în masă, precum cele comise de *Irgun*, sub conducerea lui Menahem Begin. Întrebarea mea e simplă: Paul Goma, cel izgonit din pământul făgăduit copilăriei sale, cel alungat din pământul maturității sale, cel prigonit cu moartea în pământul străin al bejeniei lui, are el dreptul măcar la o *Hagana* de cuvinte? Are el dreptul să-și apere, cu cuvintele lui, bune sau rele, măcar casa lui din memorie? Sau unii pot omori sute de civili, în numele unui ideal sfânt, dar alții nu pot arunca nici măcar cu cuvinte?...

Eu cred că aritmetica e aceeași pentru toți. Și ea ne spune că în dreptul unui respectabil politician evreu (și nu numai al lui) scrie: „terorist – sute de morți civili”. În dreptul lui Paul Goma nu scrie așa ceva. Ce-ar fi ca niște români să picheteze Ambasada Israelului la București, cerînd condamnarea post-mortem a teroristului

genocidar Menahem Begin și scoaterea imaginii lui din toate locurile publice în care aceasta e onorată, în Israel și în lume? Aud?... Sau doar mareșalul Antonescu e bun pentru asemenea campanii?

Keep calm, domnule Ambasador, n-am fost niciodată fan al Mareșalului. Întîmplător, eu am fost corespondentul BBC care a relatat, de la Iași, despre alba-neagra cu busul și tabloul mareșalului, coordonată de șeful armatei române, un general dus cu pluta, pe nume Chelaru. Și tot pe mine m-au sunat de la Radio Kol Israel, ca să le confirm faptele, după ce au citit relatarea mea de la BBC, reproducă pe prima pagină din *Adevărul*. Și, apropo: imediat după asta am primit, acasă, ordin de încorporare în armată, la 32 de ani. Așa că nu vă ambalați prea ușor... Lucrurile sînt simple: pentru românii care vor să se vindece de întuneric, Paul Goma e mai important, matematic, decît orice aritmetică a noilor farisei. E o matematică pe care o știu foarte bine și cei care vor să îi scoată ochii, cu socoteala lor de negustori ai Holocaustului. Aritmetic, un bulgăre de uraniu e mic, radioactiv și periculos. Matematic, e o sursă uriașă de putere pozitivă. Trebuie doar oamenii potriviți, care să transforme o piatră radioactivă într-o energie bună.

Ceaușescu l-a alungat pe Goma din România. Apoi a trimis moartea după Goma, în străinătate. De două ori. Prin explozibil și prin otravă. Fiindcă Ceaușescu, așa primitiv cum era, înțelesese matematica bulgărelui de uraniu numit Goma. Noi, românii de azi, sîntem, se vede, mai proști decît Ceaușescu. Pentru cei de mîine, însă, uraniul lui Goma iriază. Indiferent de aritmetica noilor farisei. Și de chilul de carne, din dreptul inimii, pe care i-l cer, cu strigăte de negustori venețieni, rentierii suferinței evreiești. În rest, „Shalom”, tuturor. Și un pic de obraz, dacă se poate.

Iași, Decembrie 2013

(<http://lucianpostu.wordpress.com/2013/12/13>)

REMEMBER**GÂND ȘI LACRIMĂ PENTRU DOAMNA MARIA***Gabriel BRATU*

Cine putea mai bine, decât marele Tudor Arghezi, s-o „zucrăvească” pe Doamna Cântului Românesc spunând: „Cine calcă silaba românească, stihul și cântarea, ca subtila MARIA TĂNASE? Diavolul! Nici el.” Tot maestrul Arghezi scria, pe o carte a sa, dedicația: „Cântăreței MARIA TĂNASE, celei care a creat folclorul românesc din nou.”

Dar... iată că se împliniră cincizeci de ani de când Doamna MARIA a tăcut. Iată că se împliniră cincizeci de ani de când – cu lacrimi în colț de geană – îmi amintesc acea zi de 25 iunie 1963, când, pe o arșiță cumplită, zecile de mii de bucureșteni – și nu numai – însoțeau pe ultimul drum pe „Măiastra Cântecului Românesc”. În urmă-i, „Taraful Gorjului” acompaniind-o, așa cum o făcuse înainte pe scenele țării. Era o adevărată revărsare a talazului de lume. La ferestrele deschise, era ciopor de lume și se auzeau melodiile cântate de cea care, acum, trecea îmbrăcată în rochia-i albă, tăcută, pe drumul spre Cimitirul Bellu, unde avea să se odihnească de-aici încolo.

Am cunoscut-o în anii '50, când am fost trimis să însoțesc prin toată Oltenia – mai bine de o lună și jumătate – grupul venit de la București. Erau cântăreții Maria Tănase, Maria Lătărețu, Ioana Radu, Rodica Bujor, Lucreția Ciobanu, Ion Luican, Alexandru Grozuță, Emil Gavriș, Dan Moisescu, însoțiți de lăutarii Fănică Luca, Ion și Victor Predescu, Fărâmiță Lambru, Marcel

Budală, Toni Iordache și Grigore Chiazim.

De-atunci, de multe ori i-am fost Doamnei în preajmă, bucurându-mă de atenția Domniei Sale și de momente de neuitat.

Odată, eram în Gara de Nord în București, la o cafea, așteptând să plecăm la Craiova, vorbindu-mi de ce o să facă în viitor. Sosind trenul, mi-a spus: „Găbele – așa m-a

alintat tot timpul – hai să mergem și o să vorbim în tren!”, dar, tot drumul, pentru mine a fost un chin; n-am putut vorbi deloc din cauza celor care nu mai pridideau să vină la noi în compartiment să audă o vorbă doar de-a Doamnei sau să ia un autograf.

N-am să uit când, după un spectacol, a luat-o pe Maria Lătărețu și punându-i mâna pe umeri, a spus: „Suntem două Măriile în muzica românească, Mărie! Și ne-a dat Dumnezeu glas s-o cântăm și de-aia, e musai, Mărie, s-o cântăm cât mai bine!”

Un alt moment de neuitat este acel când, fiind invitați la masă, la colegul Lică Baltă acasă, soția acestuia i-a sărutat mâna MĂRIEI TĂNASE. „Ce făcuși, fă, de ce-mi pupași mâna?!”, la care gazda noastră a răspuns cu glas tremurând de emoție și de bucurie: „Pentru că, Doamnă, Dumneavoastră sunteți o DOAMNĂ!”

Altădată, în Parc „La Debarcader” era și Fărâmiță Lambru cu noi, la o masă. Printre mese un bătrân lăutar făcea din romanțele pe care le cânta picături de ambro-

zie, acompaniindu-se cu o chitară. Dând cu ochii de Doamna MARIA, s-a oprit din cântat. „De ce nu mai cânti?” I-a întrebat Doamna. „Pentru că în fața Domniei Voastre glasul meu ar suna a doagă!” i-a răspuns bătrânul lăutar. Atunci Doamna MARIA i-a sărutat obrazii în timp ce toți cei aflați „La Debarcader” aplaudau în picioare. Lui Fărămiță lacrimile îi curgeau șiroaie...

Despre Doamna cântului românesc sunt multe de spus, mi-ar trebui zeci de pagini să le povestesc.

Trebuie totuși să amintesc succesul avut la Expoziția Internațională de la New York din 1939, unde a fost invitată de către mama președintelui SUA să reprezinte România cu cântecul său. De asemenea, în anul 1965 Academia „Charles Cross” din Paris i-a decernat, în unanimitate, unul din marile premii internaționale ale discului pe acel an. Discul onorat cu această distincție de prestigiu mondial cuprinde patru cântece în grai românesc: *Lungu-i drumul Gorjului*, *Bunu-i vinul ghiurghiului*, *Dragu-mi-i unde-am venit*, *Aseară vântul bătea*, și patru cântece tălmăcite în limba franceză: *Târâșul șarpelui*, *Doina de Dolj*, *Uhăi, bade!* și *Iac-așa!*

Posturile de radio din Paris, Monte Carlo, Roma, Londra, München, New York și altele au avut de multe ori în programele lor melodii de pe discul premiat.

Plecarea „dincolo” ca să-i cânte lui Dumnezeu și îngerilor m-a îndurerat, mai ales, că acest lucru s-a întâmplat când „măiastra” era în plenitudinea forțelor interpretative și când avea atâtea proiecte pe care intenționa să le realizeze.

Am avut și o mulțumire sufletească în momentul în care colectivul Casei Regionale a creației populare din Oltenia, alcătuit din Constantin Baban, Lică Baltă, Marcel Locusteanu, Gabriel Bratu și Paula Dogăroiu, a hotărât organizarea unui Festival Național care să poarte numele „Marei voci”, manifestare care a debutat în anul 1969.

Ca dovadă a interesului stărnit de această idee este faptul că de atunci au participat peste o mie de interpreți, că juriul a fost alcătuit din personalități ale muzicii românești: Ion Dumitrescu, D.D. Botez, Gheorghe Bazavan, Ludovic Paceag, Mircea Neagu, recitalurile fiind susținute de interpreți de primă mână ai muzicii populare românești, alăturându-se și Doina Badea sau Margareta Pâslaru, prezentarea spectacolelor fiind făcută de Sanda Țăranu de la Televiziunea Română. De atunci, de-a lungul edițiilor, dintre cei peste o mie de concurenți au fost aleși cei mai buni și mulți sunt astăzi nume cu renume în muzica noastră, Festivalul „Maria Tănase” fiind rampă de lansare pentru aproape toate vocile mari ale cântecului popular românesc de astăzi.

Iată că sunt o sută de ani de la naștere (25 septembrie 1913), 2013 fiind an jubiliar: Maria Tănase ar fi sărbătorit centenarul.

Cea de-a XXII-a ediție a Festivalului, fiind o ediție festivă, mă duce cu gândul la începuturi. Au trecut 44 de ani, mereu gândindu-ne frumos la cea care ne-a fermecat cu cântecele dumisale, la cea care ne-a umplut sufletul de bucurie și de visare ascultând-o.

Doresc ca spectacolele de acum să rămână în sufletul concurenților și publicului, să se vorbească de această ediție mult timp de aici în acolo, pentru că Doamna Maria Tănase a fost „adoptată” de urbea noastră – tatăl Domniei Sale fiind oltean din Mierea Bimicii de pe Valea Amaradiei – și de aceea avem un Festival ce-i poartă numele; avem în Craiova un Ansamblu Folcloric profesionist cu numele Domniei Sale, avem o stradă cu numele Maria Tănase, iar pe Aleea Personalităților din parcul Teatrului Național „Marin Sorescu” se află bustul Domniei Sale, semn al prețurii Doamnei Cântecului Popular Românesc.

De asemenea, respectând testamentul mării dispărute, împreună cu un împătimit

al muzicii populare, primarul comunei Călărași din județul Dolj, Vergică Șovăilă, am reușit să săpăm o fântână adâncă într-o zonă secetoasă... Asta se întâmpla în anul 1997, cu toate că nu se menționează la nivel național nicăieri acest lucru, adjudecându-și meritele, cum am observat de curând, o cu totul altă zonă a țării cum că ar fi împlinit testamentul Măriei Tănase... anul acesta!

Maria Tănase a lăsat posterității o ultimă rugămintă: „Pe un drum secetos – dornic de apă – să se scobească adânc o fântână pentru drumeții însetoși...”

Acest lucru s-a împlinit prin strădania organizatorilor Festivalului-Concurs Național al interpreților cântecului popular românesc „Maria Tănase”, ediția a XIV-a, 1997. Și unde se putea alege „drumul secetos” mai bine decât în zona de sud a județului Dolj, recunoscută prin secetele prelungite din timpul anului?

Fântâna a fost sfințită în ziua de 5 august 1997, în comuna Călărași, județul Dolj, iar de atunci „Fântâna Măriei Tănase” a devenit și „Fântâna Mireselor”: aici vin miresele să „ia” apă, cum e datina, pentru început de viață nouă, să le fie belșug și fericire...

DESPRE MARIA TĂNASE, ÎN ANUL ANIVERSĂRILOR EI (De vorbă cu etnomuzicologul Paula Dogăroiu)

Doamna **Paula Dogăroiu**, un nume cu renume în activitatea muzicală a județului Dolj, a Olteniei întregi (la începutul activității profesionale), dar și a țării, nu mai necesită o prezentare, numele Paula Dogăroiu fiind egal cu pregătirea cu minuțiozitate a sute, poate chiar peste o mie de elevi, când a activat ca profesor la clasa de canto popular a Școlii de Artă Populară Craiova, actualmente Școala de Arte și Meserii „Cornetti” din municipiul Craiova. Este enorm aportul ei la îndrumarea mișcării artistice de masă din toată Oltenia: coruri de amatori, grupuri vocale, grupuri instrumentale, tarafuri populare și cete de lăutari, rapsozi populari, soliști vocali și instrumentiști amatori etc.

Dar activitatea sa profesională este strâns legată de activitatea Centrului Județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Dolj, făcând parte din echipa de început a activității acestei instituții, înființată în decembrie 1955 sub denumirea de Casa Regională a creației populare din Oltenia, și activând aici, fără întreruperi, până la pensionare.

Legătura doamnei Paula Dogăroiu cu instituția nu s-a întrerupt odată cu ieșirea la pensie, ci a continuat cu diferite prilejuri și, mai ales, în pregătirea și desfășurarea edițiilor marelui eveniment cultural, emblemă a județului Dolj, a Olteniei și a țării întregi. Este vorba de Festivalul-Concurs Național al interpreților cântecului popular românesc „Maria Tănase”, festival pe care, de altfel, l-a „moșit” în anul 1969, când avea loc prima ediție.

Dar să ne întoarcem la Marea Doamnă a Cântecului Popular Românesc, la Maria Tănase!

* * *

R. – *Doamna Paula Dogăroiu, în lunga Dvs. activitate, în ce împrejurări ați cunoscut-o pe Maria Tănase?*

P.D. – Prin anii '60, era iarnă, și a venit la noi la Casa Regională a creației populare din Oltenia solicitându-i directorului Constantin Baban să-i dea un însoțitor la Tg. Jiu, unde intenționa să înființeze „Taraful Gorjului”. Acesta m-a luat deoparte și mi-a zis: „Țăcăle (așa mă alinta!), te duci la Tg. Jiu

cu doamna Maria Tănase s-o sprijini în realizarea planului dumneaei!"

Și ne-am dus. A intrat val-vârtej la autoritățile locale și le-a explicat ceea ce intenționează să facă în acest oraș. Noaptea a trebuit să dormim undeva, iar popa Popeangă din Lelești ne-a invitat să înnoptăm acasă la el. Ne-am dus și, ca orice român ospitalier, ne-a găzduit în „odaia a[ia] bună”. Dar peste noapte soba a scos un fum înecăcios, așa că am ieșit din cameră și ne-am așezat la vatră. Doamna Maria, scormonind cu un lemn în jarul din vatră, mi-a povestit întreaga sa viață...

R. – *Ați mai întâlnit-o după momentul Tg. Jiu și întâmplările de la Lelești?*

P.D. – Da. Prin anul 1963, eram în gara veche din Craiova împreună cu cunoscuta solistă de operă Marilena Mareș, mergeam la București unde îmi definitivam studiile de specialitate. Deodată am observat-o pe marea interpretă așteptând același tren. Era îmbrăcată în renumita sa „cațaveică” îmblănită. O adevărată Doamnă! N-am îndrăznit să mă înfățișez dumneaei, dar nu știu cum m-a zărit și s-a apropiat de noi:

– Pe tine te cunosc de undeva!...

I-am amintit de pățaniile de la Lelești, a început să râdă și ne-am urcat în tren.

– Unde aveți bilete?

– La clasa a II-a.

– Veniți cu mine, la clasa II!

Cumpărase toate locurile dintr-un compartiment, spre a călători singură. Ne-am dus, și până la București ne-a povestit multe, multe; ba a și cântat! În compartimentele vecine erau mai mulți soldați. Când au auzit cine cântă, s-au îngrămădit să asculte. Doamna Maria i-a invitat și pe ei mai aproape și a cântat, și a cântat până la București...

R. – *Ați dormit în aceeași odaie cu marea interpretă. Ce fel de om vi s-a părut Maria Tănase?*

P.D. – De-o inteligență sclipitoare... Trecută prin multe în viață... Sociabilă. Comunicativă. Fără aere de vedetă. Cu o mare bucurie de viață, deși în ochii săi se citea uneori o mare tristețe...

R. – *În anul 1963, când Maria Tănase a „plecat să cânte îngerilor”, erați studentă la București. Ați luat parte la funeralii?*

P.D. – Bucureștiul era arhiplin. M-am urcat, împreună cu alți studenți, pe o terasă ca să putem vedea și noi alaiul mortuar. Atâta lume la o înmormântare nu mai văzusem și nici n-am mai văzut de-atunci...

R. – *De unde ideea unui Festival închinat mării interprete? Există mai multe voci care-și arogă dreptul de-a fi propus organizarea unui asemenea eveniment. Care a fost echipa ce v-a susținut în realizarea acestui mare festival?*

P.D. – Păi, dacă dormisem și în același pat, cum să nu-mi aduc aminte de acele momente unice din viața mea, și, fascinată fiind de personalitatea, profesionalismul și frumusețea Măriei Tănase, cum să nu-i dedicăm o amplă manifestare unui „monument” al artei interpretative românești!...

Când același director Constantin Baban a auzit de proiectul propus – **Festivalul-Concurs al interpreților cântecului popular românesc „Maria Tănase”** –, mi-a ordonat să întocmesc imediat Regulamentul de desfășurare pe care l-a și apro-

bat și cu care a mers la Florea Firan, șeful Comitetului de Cultură din acea vreme, să ceară sprijinul în organizare.

Echipa care a susținut realizarea acestui mare festival: Constantin Baban, Gabriel Bratu, Lică Baltă și Paula Dogăroiu. Eu pot să afirm că am „moșit” Festivalul, a cărei primă ediție s-a desfășurat în anul 1969. Au trecut, iată, 44 de ani. Dar parcă a fost ieri...

R. – *Ce impresie v-au făcut primele ediții și cum vedeți edițiile ultime?*

P.D. – Primele ediții? Strălucite... Extraordinare... Bine organizate. Cu o implicare enormă din partea tuturor instituțiilor statului. O armată de oameni care acționau ca unul. Ireproșabil... Concurenți din fiecare județ al țării. Câte doi: vocal și instrumentist. Aleși pe sprânceană. Cu o selecție drastică la fiecare județ. Orchestre mari: „Doina Olteniei” – dirijor Constantin Busuioac, „Nicolae Bălcescu” – dirijor Nicolae Teodorescu, „Doina Gorjului” – dirijor Gelu Barabancea... Prezenterori: Sanda Țăranu, Mihai Florea, de la Televiziunea Română...

Ultimele ediții?!... Bine că se mai ține Festivalul și să dea Dumnezeu să se desfășoare ani mulți de-acum încolo...

R. – *Ați făcut parte din juriul Festivalului la foarte multe ediții. Care personalități ale folcloristicii românești, ce v-au fost alături în juriu, v-au impresionat?*

P.D. – Constantin Arvinte, Ludovic Pașca, Mircea Neagu, Emilia Comișel, Alexandru I. Amzulescu, Constantin Palade, Gheorghe Oprea, Ioana Radu, Sabina Ispas, Maria Bâtcă, Doina Ișfănoni de la Institutul de Folclor „Constantin Brăiloiu” din București, Roxana Gibescu de la „Electrecord”, București, Gruia Stoia, Eugenia Florea de la Radiodifuziunea București, Simona Patrulea, Marioara Murărescu, Florentina Satmari, Elise Stan de la Televiziunea Română București și câți alții...

R. – *Considerați că juriul unor asemenea manifestări trebuie să cuprindă perso-*

nalități diverse: muzicologi, compozitori, etnomuzicologi, etnologi, etnografi, interpreți consacrați, dirijori, realizatori de emisiuni de specialitate radio sau TV etc.?

P.D. – Neapărat. Într-un concurs de talia acestuia, și nu numai, în atenția juriului sunt mai multe repere: calitățile vocale, repertoriul, costumele, ținuta scenică etc.

R. – *Anul acesta, la 100 de ani de la nașterea și 50 de ani de la trecerea în eternitate a mării interprete, se va desfășura ediția a XXII-a a Festivalului-Concurs Național al interpreților cântecului popular românesc „Maria Tănase”. Ați făcut parte din juriul preselectiei concurenților care vor reprezenta județul Dolj, concurenți pe care, după preselectie, i-ați pregătit pentru marea confruntare cu cei care vor veni din toate colțurile țării. Vă rog să-mi spuneți părerea Dvs. vizavi de reprezentarea județului în concurs, dacă sunt candidați care promit?*

P.D. – Sunt câțiva care, într-adevăr, promit...

Mă gândesc la edițiile desfășurate cu ani în urmă, când reprezentanții județului nostru s-au bătut, și de multe ori au și reușit, cu concurenții din întreaga țară pentru podiumul festivalului. De ceva ani însă tineretul talentat se mulțumește să plătească pentru niște înregistrări, unele de proastă calitate, să apară pe la nu știu ce

Maria Lătărețu și Maria Tănase în anul 1962

posturi de televiziune și să creadă că s-au lansat în arta interpretativă. Nu mai solicită sprijinul specialiștilor, nu frecventează cursurile școlilor populare, ocolesc confruntările în concursuri de gen. Or, ca să ajungi în „lumea bună” a interpreților cântecului tradițional, trebuie multă muncă, trebuie o îndrumare temeinică din partea unor specialiști, care să le urmărească evoluția, să le

aleagă repertoriul, să-i învețe să îmbrace și să respecte costumul popular autentic...

R. – *Doamnă Paula Dogăroiu, vă mulțumesc pentru timpul acordat, vă urez viață îndelungată și să fiți alături de Festivalul „Maria Tănase” la cât mai multe ediții de-acum încolo!...*

*Interviu realizat de Nicolae DUMITRU,
referent CJCPCT Dolj*

A MAI CĂZUT O FRUNZĂ-N LACUL...

*Virgil CARIANOPOL
(1908-1984)*

A mai căzut o frunză-n lacul
Veciei în care lauri cresc;
Mai des cad frunze din copacul
Acesta mare românesc.

A mai plecat spre zări tihnite
Încă o inimă de foc.
Vecia, lacomă, înghite
Și nu se satură deloc.

Pierind spre altă dimineață,
Spre unde gânduri doar pătrund,
A mai căzut o altă viață
În lacul morții fără fund.

În timp ce altă frunză crește
Și alte ramuri dau altoi,
Din ce în ce se desfrunzește
Stejarul bătrânesc de foi.

Ea a iubit cu-nfrigurare
Și a cântat acest pământ,
Acest popor, azi plin de soare,
În care toți străbunii sunt.

Tot mai aud și-acum, departe,
Cântarea ei – ca de la stea –
Dar vine azi din altă parte,
Poate de dincolo de ea.

Ea a căzut cu-aripa frântă,
Dar cântul anii i-au păstrat
Ca într-un templu ce tot cântă,
Deși cântarea a-nctat.

Ea n-a murit că moarte nu e
Pentru acei nemuritori.
Mereu se-ntoarce, veșnic suie
În alte noi privighetori.

[1963]

Nota redacției BiblioPolis: *Exprimăm cele mai sincere mulțumiri dnei Nina Bolboceanu, autor și realizator de emisiuni muzicale la TVM1. Apreciată mult, iubită de spectatori noștri, Nina Bolboceanu este frecvent invitată la evenimente culturale, în primul rând – folclorice, la București și în alte centre culturale din Țară. De mai multe ori a participat și la Festivalul-Concurs Național „Maria Tănase”, desfășurat la Craiova, de unde s-a întors cu emisiuni ce au bucurat melomanii basarabeni. Ca o bună prietenă a BM „B.P. Hasdeu” și cititoare a revistei BiblioPolis, ne-a pus la dispoziție câteva materiale inedite despre personalitatea și muzica Mariei Tănase. Materiale ce vor trezi, neîndoios, curiozitatea celor pasionați de melosul românesc, de rapsozii populari în fruntea cărora numele Mariei Tănase strălucește continuu...*

NIMENI ÎNCĂ N-O ÎNTRECE

Mariei Tănase

Valeriu RAȚĂ

Cîntul ei fermecător
E ca apa de izvor.

Te frapează vocea ei
Orișiuunde – vrei, nu vrei.

Ce o bei pe îndelete,
Dar continuu îți e sete.

Nimeni încă n-o întrece –
Merită mai mult de „zece”.

Te deșteaptă-n zori de zi –
Nu te poți împotrivi.

„Bun îi vinul ghiurghiului”
Îl cîntăm cu-n om chefliu.

Și te ține pînă-n seară
Tînăr ca o primăvară.

Cînd e jale – „Lume, lume”...
Numai cîte poate spune...

Glasul ei, un glas divin,
Intră-n suflet de român.

Rîde inima în noi,
Curg și lacrimi în șuvoi...

Intră și îl răscolește
Ca în spusa din poveste.

Ea, iubită de decenii,
Înfrunta-va și milenii!

DĂINUIREA PRIN CARTE

Dr. Eugenia MANEA-CERNEI

**„O carte este o rara bucurie
și o încercare abisală.”
(Călin Ghencea)**

De curînd, sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Filiala „Alba Iulia”, a apărut o frumoasă carte intitulată *O altfel de bibliografie**, consacrată vieții și operei regretatului poet Anatol Ciocanu.

Cu adevărat, această carte este o bucurie rară și încerc să-mi imaginez câtă muncă, fără a-și cruța puterile, a depus un mic grup de oameni cu suflet mare, care au săpat migălos în abisul literar al polivalentei opere a lui Anatol Ciocanu, pentru a reliefa plinătatea sa poetică, publicistică, culturală, civică etc. Cu adevărat, o altfel

de bibliografie face să lumineze, aidoma unui diamant șlefuit cu iscusință, toate fațetele creative ale unei mari personalități, precum a fost și va fi Anatol Ciocanu. Valoroasa lucrare ni-l prezintă în calitatea sa de poet, dar și de publicist, traducător, prefăcător, prozator, recenzent... „Motorul” elaborării a fost harnica, și neobosita albinuță – Elena Căldare-Roșca, directorul Filialei „Alba Iulia”. Toată plecaciunea, doamnă Elena! Un aport deosebit are și dna Maria Moroz-Ciocanu, soția poetului, nu însă fără redacția renumitului și dragului nostru Vlad Pohilă. Și-au mai adus contribuția: Taisia Foiu, Claudia Tricolici (redactori bibliografici), Genoveva Scobioală, Tatiana Borodatii (copertă) – toți acești oameni au făcut să apară această neobișnuită, dar cu certitudine consistentă bibliografie. Evident, nu pot să nu menționez și aportul dnei conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, sub a

* *Anatol Ciocanu: o altfel de biobibliografie* / coord. Elena Căldare. Alba Iulia : Gens Latina, 2013. 192 p. ISBN 978-606-8291-63-5.

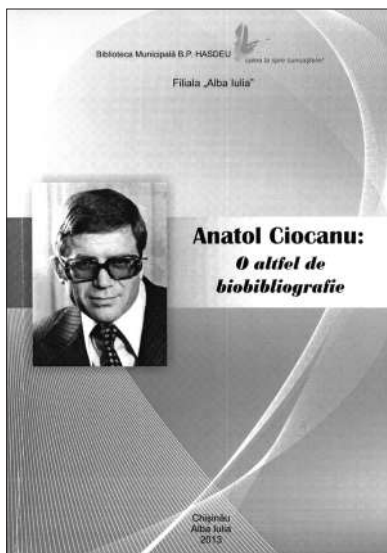
cărei redacție a și apărut această lucrare.

Toată gratitudinea Editurii „Gens Latina” din Alba Iulia, parteneri de proiect, în persoana dlui prof. univ. Vergil Cisteianu, care a propus și a sprijinit editarea respectivei lucrări, cu prilejul aniversării a 15-a de la fondarea Bibliotecii „Alba Iulia”, dar și pentru omagierea celui care a fost Anatol Ciocanu.

Am citit cu sufletul la gură această carte de zile mari și m-am gândit că poetul, acolo în ceruri, este mulțumit de apariția editorială, pe care și-a dorit-o încă pe când era în viață, iar Filiala „Alba Iulia”, cu concursul fraților din municipiul Alba Iulia, a făcut ca o dorință să devină realitate.

El, poetul, care-și „poartă acum verbul printre stele”, a avut grijă de sufletul său, îndrumându-l: „Te-mbracă-n zorii de flacăra suflete-al meu, / te-mbracă-n toga luminii biruitoare, urcând...” Acum, acest suflet, „îmbrăcat în toga Luminii”, luminat în continuare de constelația sa preferată – Orion, de steaua destinului său – Aldebaran, acum, deci, acest suflet ne privește de sus, de acolo, unde „aude doar cum sfinte curg / Dulci șoapte de îngeri / Cu veciile-n atingeri”, și se bucură că noi îi perpetuăm memoria și-i mărturisim că nu l-am uitat, că-l iubim și că opera sa va rămâne „lângă el veșniciei rug”.

Am încercat să spicuiesc câteva fraze din referințele critice la opera poetului, a acestui „îmblânzitor de metafore”, pentru a-i defini creația și a-i contempla plener portretul său literar. Ca niște fire incandescente, ca niște liante, care leagă între ele toată mulțimea de aprecieri critice ale operei sale, se evidențiază următoarele: „Obsesia Luminii”, „pecetea solară”, „caracterul solar”, „solaritatea idilică”, „poezia radioa-

să” – acad. Mihai Cimpoi; „Aură de legendă” – Arca die Suceveanu; „Solaritatea volumelor de început”, „scris luminiscent, purtând o râvnă astrală” – Adrian Dinu Rachieru; „Universul solar al lui Anatol Ciocanu” – Traianus; „Bărbat cu inima înflorită de stele” – Ioan Mânăscuță. Deci, în toate – aceeași Lumină! Iar Tudor Palladi găsește o similitudine între poezia poetului, a acestui „elegant cavalier al liricii noastre” (Mihail Gheorghe Cibotaru), și un trandafir înro-

urat. Această simbolică asemănare, când „trandafirul îmbibat de setea lui de lumină în fața căreia își deschide petalele de sânge ca apoi să se lase pătruns de focul misterios al arderii depline și senine”, astfel și poetul Anatol Ciocanu, cel care „poartă un trandafir, mereu proaspăt, la butoniera lui de păstor în poezie” (Gheorghe Vodă), pătruns de lumina solară, de Lumina harului divin, răzbate în adâncul sufletului său, în *eu!* său primordial, și scoate iarăși la lumină acele diamante, care s-au cristalizat în matricea sa genetică încă de la începuturi!

Da, Anatol Ciocanu care și-a țesut cu mială covorul solar ale operei sale din cuvinte alese, pline de lumină, frăgezime, puritate scânteietoare, va rămâne pentru eternitate, vorba lui Traian Vasilcău (Traianus) – „Agora poeziei noastre!”

A plecat la ceruri poetul și „e-n gol defilarea regretelor / Memoria țipă durut...” Dar noi, cei ce-l iubim, îi simțim vibrația solară, zvâcnetul stelar și prin această biobibliografie, prin această superbă lucrare demonstrăm că el nu este uitat!

Plecăciune în fața acestui mic colectiv, căruia i-a reușit înveșnicirea memoriei celui care a fost Anatol Ciocanu.

26.11.2013

CARTEA DE SPECIALITATE

CUM ESTE VĂZUTĂ O BIBLIOTECĂ DIN INTERIOR

În trimestrul patru al anului curent, cea mai importantă și mai solicitată bibliotecă din Chișinău, care poartă numele ilustrului scriitor și savant român B.P. Hasdeu, s-a ales cu un „portret din profil cultural”. Este vorba de apariția volumului de cronici, consemnări și recenzii, care chiar așa se și numește: *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural**, semnat de Valeriu Rață, colaborator al acestei biblioteci, secretar responsabil al revistei de

biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, condusă de o echipă de profesioniști în frunte cu conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director-fondator; Mariana Harjevschi, director; și Vlad Pohilă, redactor-șef. Trebuie să menționăm că ideea proiectului vine din partea dr. în economie Vasile Șoimaru, conf. univ. la ASEM, un vechi și devotat prieten al bibliotecii, care semnează și unele fotografii incluse în volum, dovadă că nu este indiferent la ceea ce se întâmplă în cadrul acestei instituții de prestigiu din capitala noastră.

* RAȚĂ, Valeriu. *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural* : cronici, consemnări și recenzii. Ed. îngrijită de Lidia Kulikovski ; ideea proiectului : Vasile Șoimaru ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ch. : [S.n.], 2013 („Foxtrot”). 260 p. ISBN 978-9975-120-13-5.

După ce în anul 2012, la aniversarea a zecea a revistei *BiblioPolis*, V. Rață a adunat pe un CD – sub genericul *Flo-rilegiu bibliofii aniversar* – un mănunchi de scrieri publicistice despre BM „B.P. Hasdeu”, iată că la finele anului curent întrunește într-o frumoasă carte cele mai reușite lucrări pe care le-a scris de când este angajatul bibliotecii și participă la viața culturală a ei, la manifestările ce au loc nu numai la Biblioteca Centrală, dar și la filialele acesteia.

Despre treptele urcate de protagonistul nostru pe calea îmbrățișării meseriei de cronicar (căci nu în zadar, după spusele dumnealui, unii colegi de breaslă îi ziceau în glumă „Cronicarul”) ne vorbește cu exactitate (pe pagina a patra a copertei volumului) Vlad Pohilă, redactorul-șef al revistei *BiblioPolis*, cel care a redactat chiar de la începuturi articolele tipărite (majoritatea) în ediția periodică pe care o administrează:

„Valeriu Rață a intrat în publicistica culturală cu o firească timiditate a intelectualului lipsit de experiența gazetărească. Avea însă privilegiul unei solide pregătiri filologice – tocmai aceasta garanta scrisului său apreciable virtuți precum corectitudinea și claritatea frazei. Nu e de mirare că au reținut atenția cititorilor revistei *BiblioPolis* chiar primele sale cronici, de la diverse evenimen-

te culturale din cadrul BM «B.P. Hasdeu». Pentru că aceste lucrări excelau prin precizia relatării, cu tot «tacîmul» implicit: nume, fapte, amănunte semnificative, luări de atitudine, sugestii, concluzii etc.

Cu trecerea anilor, colegul nostru și-a lărgit marja de abordare / manevrare a subiectelor, diversificîndu-și impresionant tematica, respectiv, genurile și speciile gazetărești cultivate. A prins gustul prezentării cărților dragi, pe urmă s-a apucat și de recenzarea unor volume puse la dispoziție de cei mai diferiți autori, editori sau donatori de cărți. Apoi, «și-a ascuțit pana» și pentru realizarea unor portrete de contemporani: colegi de breaslă, recte, angajați ai Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu», dar și scriitori, ziariști, alte personalități ale culturii românești.

Mi se pare cu totul revelator faptul că, în aceste scrieri, V. Rață se poate bucura de împlinirile altora; în plus, știe a scoate în evidență resorturile acestor succese, respectiv, merite ale celor despre care își spune cuvîntul în BiblioPolis sau în alte reviste de cultură de la noi.

Și iată că, după cîțiva ani de muncă asiduă și deseori inspirată la apariția revistei al cărei angajat este, Valeriu Rață adună acum o frumoasă recoltă de scrieri axate pe cultură – tematică ce reflectă o fațetă esențială a activității desfășurate de Echipa «Hasdeu». Astfel, dînsul, sub auspiciile BM, pune pe masa cititorilor un volum de lucrări ce se constituie în niște file documentare, antrenant scrise, de letopiseț cultural al unei instituții de prim rang al capitalei basarabene. File ce nu vor fi neglijate de autorii unei viitoare istorii a BM «B.P. Hasdeu» într-o epocă de afirmare deplină, ba chiar de incontestabilă ascensiune, așa cum ni se conturează acest început de secol și mileniu.”

În genere, biblioteca este locul unde te simți cel mai bine și unde nu te poți plictisi. Aici îți poți testa talentul sau abilitățile, poți primi de la bibliotecari ajutor

reciproc sau sfaturi pentru o lectură plăcută și necesară. Deci, biblioteca, în zilele de azi, este un important centru cultural și for al intelectualității, care promovează valorile autentice. Scriitorul, eseistul și istoricul francez André Maurois menționa că „biblioteca este cheia care deschide porțile învățămîntului”, iar clasicul literaturii române Vasile Alecsandri în aceeași ordine de idei specifica: „Nu mi se pare nimic mai interesant, mai atrăgător ca o colecție de foi tipărite, făcute, aranjate în grup sub forma unui volum și care cuprinde toată viața de inimă și de minte a unui om de elită. E ca o condensare a parfumului tot dintr-o floare într-o pastilă sau într-o picătură.”

Desigur, trebuie să le dăm dreptate ambilor scriitori și oameni de vază. Iată de ce, după lectura cărții lui V. Rață, care ține în vizor activitatea BM „B.P. Hasdeu”, putem trage concluzia că biblioteca este o instituție mereu în serviciul chișinăuienilor, stă oricînd la dispoziția beneficiarilor ca ei permanent să învețe, să afle informații noi. Iar cartea dumnealui, ca atare, reprezintă „o condensare” a vieții culturale a BM pe parcursul ultimilor cinci ani, cînd s-au produs aici evenimente memorabile, și bine e că au fost descrise destoinic, competent, în așa fel ca să rămînă o amintire pentru chișinăuieni (și nu numai!) pe o perioadă îndelungată de timp.

Lecturînd cartea, aflăm că autorul a scris cronici despre desfășurarea unor colocvii [p. 106-110], simpozioane [p. 15-16] conferințe [p. 66-73, 73-81] și mese rotunde [p. 158-162]; organizarea Forumului celor mai fideli cititori ai BM [p. 22-24]; sărbătorirea aniversării a 135-a de la fondarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” [p. 114-122]; „transmiterea ștafetei” [p. 166-171]; lansarea unor biobibliografii [p. 60-66] și cărți de autori precum: Gheorghe Budeanu [p. 17-19], Ninela Caranfil [p. 6-9], Ionel Căpiță [p. 35-39, 150-154], Theodor Codreanu [p. 162-166], Iurie Colesnic [p.

145-150], Damian Hîncu [p. 52-59], Tudor Iordăchescu [p. 40-46], Aurelia Lăpușan [p. 30-34], Gheorghe Marin [p. 9-12], Dumitru Matcovschi [p. 46-51], Alexei Memei [p. 91-97], Claudia Partole [p. 5-6], Vlad Pâslaru [p. 87-91], Simion Plămădeală [p. 40-46], Radmila Popovici-Paraschiv [p. 110-114], Vitalie Răileanu [p. 84-87], Ion Stoica [p. 82-84], Mariana Țăranu [p. 24-30] ș.a.

La compartimentul consemnări sînt incluse articolele *La mulți ani, revista mea de vis!* (cu prilejul aniversării a zecea a revistei *BiblioPolis*) [p. 172-173], *Verticalitate și responsabilitate profesională* (cu ocazia aniversării a 60-a a jurnalistului, scriitorului și lingvistului Vlad Pohilă) [p. 173-175], *Un învățător din județul Iași – autor de frunte al revistei „BiblioPolis”* (despre Gheorghe Pârlea, care a ajuns la vîrsta onorabilă de 65 de ani) [p. 179-181] ș.a.

Vor fi captivante și utile pentru cititori recenziile unor cărți care au suscitât interesul autorului și care se află în colecțiile BM. Recomandăm celor care urmăresc apariția noutăților editoriale să acorde atenție la impresiile în urma lecturării biobibliografiilor dnei dr. L. Kulikovski, celor ale lui Vl. Pohilă, V. Șoimaru – cunoscute personalități ale culturii și științei, patrioți adevărați ai Basarabiei române (*De veghe în Templul Cunoașterii și Înțelepciunii* [p. 197-204], *Exemplu de atitudine civică pentru generații* [p. 182-185], *Cheia succesului unui român total* [p. 204-210]), culegerilor de articole publicistice și scrieri literare ale lui Constantin Bobeică, fost profesor de limba și literatura română, care a fost chinuit cîțiva ani în gulag (*Dăruire totală idealului național* [p. 185-190], *Luminile și umbrele Basarabiei* [p. 223-226]), volumu-

lui de factură enciclopedică alcătuit de Eugenia Manea-Cernei și Alexandru-Horațiu Frișcu (*Toate curiozitățile lumii într-o singură carte* [p. 227-230]), volumului despre Dimitrie Iov, remarcabil om de cultură și politician de pe ambele maluri ale Prutului [p. 190-196], articolelor cu privire la literatură și teatru ale regretatei poete Steliana Grama [p. 252-257] etc.

După cum am observat, temele cronicilor, consemnărilor și recenziilor lui V. Rață sînt variate. Atmosfera și climatul psihologic în bibliotecă sînt admirabile. De la prima pînă la ultima pagină avem în față luările de cuvînt și de atitudine ale unui număr impunător de scriitori, actori, artiști plastici, istorici, politicieni, bibliologi, bibliotecari, profesori universitari și de școală, studenți, elevi etc., iar numărul lor ar fi fost și mai mare dacă în carte ar fi încăput toate scrierile pe care le-a publicat autorul în revista *BiblioPolis* și în diverse ediții periodice sau pe sauturi. Nu ne rămîne decît să îndemnăm cititorii să caute cartea *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural* în bibliotecă și să afle mai amănunțit despre colaboratorii ei, atmosfera benefică din sălile de lectură și festivități, manifestările culturale care au loc aici, noutățile editoriale din fonduri.

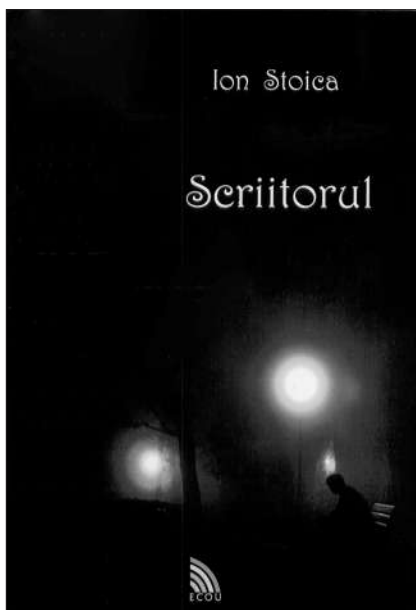
Sperăm că autorul nu ne va dezamăgi nici pe viitor și ne va bucura cu alte scrieri tot atît de interesante și necesare pentru cultivarea tinerilor, dar și pentru istoria culturii din republica noastră.

Victoria ȘCOLNIC,
profesoară de limba și literatura română,
Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, Chișinău

SENSIBILITATEA LUMII SCRIITORUL-UI ION STOICA

Îmi amintesc, că acum un an, scriitorul Ion Stoica conferența în fața unui public numeros, aflat în Sala Mare a Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, special pentru a-l asculta pe Omul de cultură, scriitorul și bibliologul venit și din spațiul universitar. Invitatul își începuse discursul cu ideea că romanul românesc contemporan trăiește o bună afirmare, comparabilă în destule privințe cu cele mai favorabile timpuri spre a invoca câteva reperi.

Desigur că a pune în balanță scrieri recente, apărute în acest spațiu cultural românesc, cu opere și împrejurări încărcate de prestigiul clasicității, după două decenii de existență liberă literară, este o atitudine ce poate părea prezumțioasă. Iată de ce, poetul și prozatorul ne-a sugerat să acordăm prezentului însușiri aparte, mobilizați fiind de un entuziasm alimentat de contactul literaturii actuale cu probleme care pe noi, scriitorii dintre cele două râuri, ne confiscă aproape până la obsesie, dar care mâine se vor șterge, atrăgând și o diminuare a impresiei artistice produse astăzi. Neocolind aceste întrebări și căutând perspectiva cea mai lucidă asupra actualității, literatura artistică se află totuși în fața unui fenomen care, indiferent ce dimensiuni și semnificații, va dobândi în reprezentările viitoare, azi i se

impune ca definitoriu: în conștiința publică de la noi, literatura basarabeană actuală este fără doar și poate o prezență aparte, un element de continuă raportare, prin scrieri al căror conținut angajează atitudini, determină reacții de tot felul, ecouri ample. Procesul implică mulți factori și cunoaște înfățișări inedite.

Să fiu sincer, după această întrunire cu scriitorul și profesorul universitar Ion Stoica, am fost în așteptarea altor întrevederi. Și iată că a avut loc! Prin intermediul cuprinsului noului său roman intitulat *Scriitorul** (Editura „Ecou Transilvan”, Cluj-Napoca, 2013), cred că pentru întâia oară în viața mea s-a produs continuarea unui asemenea dialog, solidarizare spontană a intențiilor puse în cele 318 pagini prin reacție de propulsare în lanț. Succesul acestui roman, sunt sigur, nu pustiește locul din jurul său, ci, dimpotrivă, atrage și reușita altor cărți – optsprezece la număr, ale scriitorului, și toate pe rând acționează în sensul formării și întreținerii în cititorul de azi a unei stări de spirit mereu receptive.

* STOICA, Ion. *Scriitorul* : roman. Cluj-Napoca : Ed. Ecou Transilvan, 2013. 318 p. ISBN 978-606-8438-62-7.

Așadar, marele câștig al acestui roman – *Scriitorul* – nu este alegerea unui subiect șocant (caracteristică a prozei contemporane românești), cât mai ales capacitatea sa de a genera descrieri și caractere veridice și forța de a lega mai multe fire narative într-o unitate și coerență, ce confirmă definitiv statutul autorului de *Scriitor* în toată puterea cuvântului.

Romanul, care este și o frumoasă confesiune, ce arată că autorul a învățat bine lecția să aibă răbdare cu dezvoltarea firelor epice – deși utilizează un subiect cunoscut de mulți – formarea unui intelectual, dar și de încercările vieții. Presiunea timpului exercită în mod diferit asupra celor doi colegi de liceu, Ștefan Dascălu și Radu Pânzaru, deși ambii aveau ambiția de a face facultatea: „Nici Ștefan nu mai accepta planul dintâi al părinților. De la optsprezece ani, devenise mai irascibil și mai decis să-și afirme personalitatea. «Nu mai vreau, tată, nu mai vreau să dorm în cameră cu toți țăngăii. Tu crezi că pot să intru la facultate fără să pun serios burta pe carte?» «Dar alții cum pot?» îl întrebase taică-său. «E treaba lor, eu nu mai pot.» «Mă, da' bățos te-ai făcut! Mie, când eram ca tine, îmi mai ardea tata câte-o palmă, așa vlăjgan cum eram, și nu ziceam pâs.» «Alte vremuri, tată.» «V-au băgat comuniștii democrația-n cap.»

Radu, la șaptesprezece ani, avea încă un chip de adolescent visător. Era mai sfios, mai ascultător, deși de dinlăuntru era muncit de întrebări și de îndoieli. Pe băncile liceului, în amândoi înflorise credința că au condei, că s-au născut să fie scriitori. Nu era o credință secretă, dar nici nu se băteau cu pumnul în piept. Nu-și citiseră niciodată unul altuia creațiile. Trimisese-ră fragmente la «Poșta redacției», la cea mai bună revistă literară, și nu primiseră răspunsuri concludente. Radu Pânzaru își semnase plicul de expediție cu pseudonimul «scriitorul» și peste câteva săptămâni primise un răspuns evaziv: «E ceva. Mai tri-

mite!» Iar Ștefan Dascălu, care semnase și el tot cu pseudonim, «Daștefan», primise peste alte două numere ale revistei un mesaj destul de încurajator: «Mai scrie, scrie cu nădejde!» (p. 6-7).

Ambii sunt niște solitari incurabili, atipici, marginali prin propria alegere – iar această trimitere autobiografică și notițe personale integrate în discursul românesc (recurente la Ion Stoica), par să preia controlul. Numai că în acest roman consemnările personale nu mai sunt simple *elogii*. Ele dau un plus de autenticitate (cuplată cu o oarecare autoconfiscare), unde insatisfacția scriitorului (pentru că Radu Pânzaru este nu numai în timpul liber scriitor *scufundat în autoanaliză*) permite trecerea spre construcția epică: „Oare așa trebuie să fie scrisul? Ceva care devine al tău, cu totul al tău, ceva pe care nu mai știi să-l deosebești de propria ta viață? Acesta să fie talentul sau nu e decât o amăgire, o copilărie în care nu crezi decât tu, ceva care nu înseamnă nimic pentru un alt cititor? Dar dacă nu înseamnă nimic, de ce citește, cine îl obligă să-și piardă timpul cu o contrafacere? Sunt și cărți proaste, e adevărat. Trebuie să recitesc totul mâine, să consider că n-am scris eu aceste pagini, să mă detașez total, să rămân rece. Dar ai putea să scrii ceva valoros dacă totul nu e decât închipuire rece, rațională, dacă durerile și bucuriile nu sunt și ale tale? Ce poveste! Cum să trăiești viețile altora? Nici asta nu se poate. Ba se poate. Actorii nu se identifică ei deplin cu personajele pe care le întruchiează, nu te conving ei tocmai prin capacitatea lor de a îmbrăca orice haină de suflet? Atunci, scriitorul de ce să fie mai prejos, de ce să nu se implice cu toată ființa lui? El nu doar interpretează, el creează viață. Am văzut scriitori care au venit la noi la școală, la liceu, și citeau așa de prost din opera lor că nu te impresiona nimic. Când citea un actor era altceva. Plângeai, dacă era de plâns. Interpretarea e interpretare și creația e creație. Dar când

te implica profund, mai poți fi obiectiv? De ce să fii obiectiv? Privită obiectiv, lumea e la fel, comună și banală. Adevărul e adevăr. Nimeni nu trăiește obiectiv. Dimpotrivă, toți trăim foarte personal. Ce-am scris acum, mi-a venit din suflet, din toată ființa mea. Na! Ce descoperire! Sunt simplist. Ce înseamnă să nu ai experiență! Dar când se cheamă că ai talent? Când participi sau când rămâi afară?” (p. 44-45).

Aceste constatări sunt *piatra de temelie* a romanului, iar subiectul ales pentru această carte este, de departe, cel mult mai puternic și mai actual dintre toate romanele de până acum ale lui Ion Stoica. „*Scriitorul*”, care nu este dezvăluit abrupt în prima treime a romanului, fără fraze protocolare și introductive, șochează. Radu Pânzaru se *confesează* în mai multe paranteze autobiografice și vorbește despre domnul Silvian, mama, tata, Minodora, coana Tanța, Mihaela etc., etc., tot repetând: „...am să scriu”.

Trebuie de menționat că cititorul atent va observa nota benefică în scrisul lui Ion Stoica exprimată și prin dezvoltarea situațiilor conflictuale, construcția episoadelor și intriga dintre personaje care exprimă o forță scriitoricească aparte. Narațiunea se derulează pe fondul comentării principalelor evenimente politice ale vremii, dar și în contextul problematizării unor chestiuni „triviale”.

Ion Stoica a reușit să compună un context social și cultural pentru povestea personajului său – Radu Pânzaru. Pentru că la polul opus al personajului (și al acțiunilor sale) se află un alt personaj..., în așteptare. Deși „cheia” romanului este una socială, *Scriitorul*, prin conținutul cuprinsului și prin textura narativă constituie fundamentul pentru observația inițială: Ion Stoica este un prozator foarte bun al timpului prezent. Fapt care ne bucură și pe noi, cititorii din acest spațiu cultural românesc.

Vitalie RĂILEANU

PÂNĂ SE VA RISIPI NĂLUCA RĂTĂCITOARE DIN CAPETELE UNOR SUS-PUȘI...

Generațiile, ajunse la ecuatorul vieții ori trecute de acesta, țin bine minte cum își începeau, o lucrare scrisă în 1848, doi dintre primii „revoluționari de profesie”, Karl Marx și Friedrich Engels: „*O nălucă răătăcește prin Europa...*”

Acea nălucă, trebuie să precizăm pentru cei mai tineri, nu era altceva decât comunismul. Iar pentru tineri și adulți mai este necesar să menționăm că fatidica nălucă mai răătăcește și astăzi. Și nu numai în Europa, dar și pe alte continente. Atâta doar că, între timp, și-a schimbat întru câțva denumirea și țelurile. Astfel, comunismul „clasic” este numit deja „neocomunism”, dar cel mai des, „kominternism”,

după titulatura criminalei organizații ce și-a propus drept scop – și, în bună parte a reușit – să planteze iarba răului pe întreg globul pământesc. Iar sarcina lor de bază – veche, inițială – nu mai este nimicirea proprietății private, partizanii neocomunismului acceptând-o, cumva selectiv, pe criterii obscure, preferând însușirea acesteia, însă – nu mai puțin – și însușirea proprietății de stat! Obscure, greu perceptibile pentru mulți sunt și țelurile ce și le pun (și cu succes le realizează) cei care au renunțat la seceră și ciocan în favoarea inteligenței, rămânând doar cu steaua, dar și asta ușor modificată – în ceea ce

privește culoarea, numărul și disponerea colțurilor.

Oricât de ascunse de ochii „prostimii”, aceste scopuri nu pot fi dosite la infinit, ele trezind tot mai mult uimirea, apoi și revolta oamenilor. Se aud tot mai des – deși înfundat încă – supărări privind scopul unor forțe ce se consideră cu de la sine putere atotștiutoare, a toate capabile, suverane peste destinele oamenilor, popoarelor, țărilor și continentelor, ba chiar și asupra istoriei trecute, prezente și viitoare. Ele, aceste forțe, elogiază la infinit anumite segmente și personalități istorice, trecând în negura uitării, prin falsificare și denigrare, alte segmente din istorie, alte personalități ale unor popoare, sortite de către ei – atotputernicii – sacrificiului, umilinței, iar, în ultimă instanță, și destrămării, **expunerii unui genocid cultural** care, vorba celui mai de seamă lingvist și filozof al secolelor XX-XXI, românul basarabean Eugen Coșeriu, **nu este cu nimic mai bun decât etnocidul** sau genocidul pe criterii naționale, rasiale.

Forma de etnocid cel mai frecvent practică este (și) acum **cultivarea, inocularea agresivă a complexelor naționale**, în cazul nostru – „*a rușinii de a fi român*”, refren preferat de patronii și autorii ziarelor și revistelor ce apar sub auspiciile monstruosului GDS, de la București. Dar, în egală măsură, parcă la unison, coordonat și răspândit și de o ploaie murdară de publicații periodice de limbă rusă de la Chișinău. În subsidiar (doar în aparență!) se muncește cu sudoarea frunții și pentru știrbirea, subțierea, apoi și anihilarea, zădărnicierea până la substituire a memoriei colective, naționale. Cum să-și amintească vreun tânăr român (polon, suedez, ceh, german...) de tragediile prin care au trecut propriile popoare când despre acestea se amintește în treacăt (dacă se amintește în genere) în manualele naționale de istorie?... (De manualele străine

nici nu face să vorbim.) În același timp, numai în calendarele editate de UNESCO – organizație mondială pentru cultură și știință (dragă Doamne), cu sediul la Paris – sunt fixate nu mai puțin de 10 (zece) zile, în diferite luni ale anului, amintind despre tragedia poporului evreu, numită în grecește *holocaust*, iar în ebraică *shoah*. Cum să nu știe același tânăr reprezentant al națiunilor sus-amintite (dar și al multor altor națiuni) totul despre holocaust și aproape nimic despre dramele trăite de propriul popor? Și nu ar fi nimic rău să cunoască în amănunțime o tragedie ce nu trebuie să se mai repete vreodată – indiferent cine a pus-o la cale, indiferent cine și cum a realizat-o –, dacă această dramă a secolului XX nu ar fi prezentată în manuale și studii nu doar amănunțit, ci și cu aproximații și chiar cu falsuri meșteșugit proiectate, astfel holocaustul fiind transformat „*într-un bazar sentimental*”, vorba lui Ion Minulescu, sau – și mai rău – într-un soi de târg, într-un bâlci din care unii se aleg cu grave acuzații continui, iar alții – cu un solid gheșeft?

Cu asemenea abordări, cu asemenea reprezentări ale evoluțiilor din lume, amnezia istorică se face tot mai simțită în rândul a milioane de români, uitarea aceasta, supranumită de cronicarul Miron Costin „*cel mai mare dușman al istoriei*”, al popoarelor înseși, fiind mereu secundată de penibile complexe, derivate direct din campania neostoită de culpabilizare a poporului nostru. Amintim în context că promotorii cei mai agresivi ai acestei campanii sunt, concomitent, și cei mai aprigi adversari ai oricăror forme de învinovățire colectivă, pe criterii etnice, rasiale sau profesionale – firește, atunci când acestea îi vizează pe ei.

Ne aflăm, așadar, în plin dezmăț propagandistic, informativ, cognitiv, iar pierderile noastre sunt tot mai mari, pe an ce trece, deoarece competiția este inegală,

cum inegale sunt și forțele, metodele, posibilitățile și abilitățile. Pentru a ni se demonstra nevrednicia, se poartă o luptă cumplită pentru a ne lipsi de eroi, de oameni curajoși, pur și simplu, demni. Ce mai vorbă! Aceștia, nu că ne interzic cinstirea eroilor, elogierea fruntașilor, dar nici să ne deplângem martirii nu ne permit! (Cazul cu retragerea, prin presiuni și amenințări, a simbolicei demnități de Cetățean de Onoare al or. Târgu Ocna, „Martirului închisorilor”, Valeriu Gafencu, este mai mult decât grăitor.) Pentru a-și ascunde bârna din ochi, ni se arată mereu spre paiul din sau chiar de lângă ochii noștri, făcându-ne părtași numai și numai la rele, de-a lungul istoriei noastre, din ultimele două secole, mai ales. Și se dedau acestor nelegiuiri – care odată și odată cu certitudine vor fi amendate – atât unii străini, cât și năimiți din rândurile noastre, din preajma noastră. Agresivitatea acestora a luat proporții atât de mari încât, la un moment dat, te apucă disperarea, crezând că nu mai are niciun rost să le dai vreo ripostă, căci oricum nu vei putea opri avalanșa de minciuni, insulte, presiuni și intimidări abil trucate... În această situație, cu părere de rău, iau apă în gură mulți istorici, demonstrează o criminală indiferență politicienii, businessmenii sponsorizează generos nu monumente ale măreției și durerii propriului popor, ci fastuoase muzee și complexe comemorative ale celor care ne fac de nimic pentru a se lustrui pe sine și a mai pune câte ceva în buzunare, în bănci adică...

Dar, spre marele necaz al acestor beneficiari ai celui mai penibil gheșeft (mercantil, dar și moral) din istoria omenirii, amnezia nu poate – și sper că nici nu va putea – să atace chiar pe toți românii. Ne stau drept dovadă elocventă, în acest sens, mai multe **fapte de ordin civic, științific, cultural, comemorativ** etc., care mai timide, care mai îndrăznețe. Puse

cap la cap, însă, ele se constituie într-un simbolic, dar puternic râu de munte, rece și iute la curgere care, dacă nu e în stare (încă) să stăvilească avalanșa de minciună și denigrare, cel puțin pune pe gânduri, iar uneori îi mai și temperează pe regizorii și actorii scabrosului spectacol jucat „de la Nistru pân’ la Tisa”, mai exact, „de la Dâmbovița pân’ la Tisa”, trecând peste munți, peste Dunăre, de multe ori peste mări și oceane...

Un asemenea fapt, de majoră însemnătate civico-comemorativă, a fost și apariția, în 2012, a cărții intitulată *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* [colectiv de autori: dr. Vasile Șoimaru (coordonator), Iosif Niculescu (1914-2013), Roxana Iorgulescu-Bandrăbur, Gheorghe Pârlea; Chișinău, Editura „Balacron”]. Valoarea documentară, dar mai ales morală a cărții, a sporit și grație faptului că a văzut lumina tiparului în ziua când s-au împlinit 70 de ani de la marea tragedie românească, beneficiind în chiar acea zi de o exemplară lansare la Chișinău, însoțită de o comemorare și un parastas, rânduit de prototipul Petru Buburuz. Evenimentul, unic în acea zi în întreg spațiul românesc, a fost moderat de dna dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din capitala basarabeană, adunând un public numeros și cu adevărat select. Au urmat alte zeci de lansări și prezentări – în cam o treime din județele cât mai există astăzi în România și în mai multe localități urbane și rurale din Basarabia. Aceste manifestări au fost onorate de mulți veterani de război și rude apropiate ale acestora, de militari – pensionați, în rezervă, în termen – clerici, diplomați, politicieni, tineri studioși, profesori, jurnaliști, scriitori, alți oameni de cultură și știință, dar și simpli cetățeni cărora le pasă de soarta Patriei.

Oricât de mare ne-ar fi dorința, nu vom izbuti să facem o listă cât de cât com-

pletă a celor care au onorat, cu prezența lor, lansările și prezentările în centrul cărora s-a aflat cartea despre Cotul Donului. Totuși, vom evoca barem câteva nume de personalități, de pe ambele maluri ale Prutului, ce merită a fi trecute în această filă de cronică a anului 2012: scriitorii Nicolae Dabija, Radmila Popovici-Paraschiv, Ion Iachim, Nicolae Rusu, ziariștii Constantin Tănase și Stela Popa-Dungaciu, actrița Ninela Caranfil, istoricii dr. prof. univ. Anatol Petrencu, Gheorghe Negru, Mihai Tașcă, medicii prof. univ. dr. hab. Ion Moiş, Aurel Dănilă, Grigore Dumitraș, câți alții de la Chișinău; întregul colectiv al Colegiului Național „Roman-Vodă” din Roman, unde au venit și prietenii noștri din comuna Miroslăvești, județul Iași [veteranul Ion Paiu, înv. Gh. Pârlea (coautor), prof. Ion Leleu, primarul Ionuț Gospodaru], frunțași și simpli aderenți la Societatea „Pro Basarabia și Bucovina”; prof. dr. Al. Amititeloai de la Bacău; primarul Constantin Pitorac din județul Botoșani; preotul Constantin Lupea, parohul Bisericii de la Borzești-Onești, ziaristul Ioan Popescu de la Ploiești; scriitorul și editorul Ion Măldărescu, medicul Lia Șoimaru-Marian, magistratul Petre Dinescu, alți vrednici râmniceni; acad. Dinu Giurescu, profesorii universitari Zamfira Mihail, Iulia Mărgărit, Ion Coja; Mihai Nicolae de la Fundația „Frații Golescu”; diplomații Mircea Druc și Aurel Preda (adevăratul autor al *Declarației de Independență a Republicii Moldova*); distinsa intelectuală Mariuca Vulcănescu, fiica învățatului, patriotului și martirului Mircea Vulcănescu; faimosul disident basarabean Nicolae Lupan, jurnaliștii Iulia Cristea-Scutaru, Roxana Iorgulescu-Bandrăbur (coautor) și Victor Roncea – de la București, profesorul Nicholas Dima, venit din SUA, câți alții... Au urmat zeci și zeci de cronici, recenzii, consemnări, interviuri, comentarii...

Infinit mai numeroase – și mai impresionante, și mai îmbucurătoare – au fost ecurile vizând apariția cărții despre tragedia românească de la Cotul Donului: sute de conaționali, parcă trezindu-se dintr-un vis urât, și-au amintit de acest episod din istoria recentă a României, dat uitării – prin ample interdicții, obstrucționări și distorsionări. Un episod tragic, dar care nu poate fi uitat măcar și de aceea că numeroși dintre participanții lui au mers la bătălie ghidați de nobila speranță de a reface Țara sfârtecată de kominterniștii de la Moscova și de amicii lor de la Berlin, Budapesta și Sofia, și de a contribui, dacă nu la nimicirea monstrului comunist, cel puțin la stăvilirea lui. Episod ce trebuie repus în actualitate pentru că a avut la temelie niște elemente ontologice esențiale, foarte bine fixate de autori în titlu: **eroism, sacrificiu, trădare**; trei resorturi care au însoțit și, probabil, vor însoți mereu evoluția istorică a românimii și a omenirii în genere.

Foarte mulți oameni, în cadrul lansărilor sau la citirea recenziilor, la ascultarea reportajelor despre prezentările de care a beneficiat cartea *Cotul Donului 1942...*, și-au amintit, care cu lacrimi de durere, care cu lacrimi de bucurie, de tați, unchi sau frați, verișori etc. mai în vârstă ce au luptat la Cotul Donului, la Stalingrad și în Stepa Calmucă, unii fără a se mai întoarce de acolo... Atunci mi-am amintit și eu, surprins, cât de uzuale erau prin satele noastre, din nordul Basarabiei, cel puțin, fraze conținând îmbinarea „**Cotul Donului**”: „...[cutare] a fost la Cotul Donului...”, „...a luptat la Cotul Donului...”, „...a înghețat la Cotul Donului...”, „...nu a mai venit de la Cotul Donului...”, „...i-au rămas oasele, în pământ străin, fără cruce, la Cotul Donului...” etc. Și doar nu auzisem, niciodată, din gura sătenilor, îmbinări gen „*bătălia de la Kulikovo*” sau „*bătălia de la Borodino*”, de care era să aflu abia la școală!... Nu e și

aceasta o dovadă în plus că valorile românești – nu numai limba română, nu numai muzica populară (ba și cea ușoară!), dar și însemnate evenimente istorice, militare – nu au putut fi șterse totuși din memoria basarabenilor, oricât de aprige au fost eforturile ocupanților sovietici?!...

Parcă fără vreo legătură cu acest remarcabil eveniment editorial, la Chișinău a avut loc și un soi de „conferință științifică republicană”, dar „cu participare internațională”, alias rusească. În jurul unui samovar sau al unei sticle de votcă, preținși istorici și analiști politici nu au putut decât să înfiereze pe „fasciștii români” ajunși la Stalingrad, uitând, nu știu cum, și de naziștii germani, și de ceilalți aliați ai Fuhrerului. Cel mai deșănțat au vorbit doi notorii falsificatori ai istoriei noastre, cu vechime de la sovietici în domeniul răstălmăcirilor. Unul dintre aceștia, chiar dacă nu are absolut nimic în comun cu poporul nostru, s-a pus pe „salvarea demnității poporului nostru moldovenesc”, care „popor”, zicea el, nu ar avea nicio treabă cu tragica bătălie de la Stalingrad... Asta, deoarece basarabeni, chipurile, fiind tratați cu neîncredere de către Mareșal, nu ar fi fost mobilizați în acea perioadă, astfel încât „moldovenii noștri trebuie să marcheze numai victoria răsunătoare a armatei roșii”, necum „înfrângerea rușinoasă a Armatei Române”. Poate că acel nenorocit de „istoric moldovean”, dublu nenorocit – și de îndoctrinarea sovietică, și de cea sionistă – nici nu știa că Mareșalul Antonescu într-adevăr nu i-a mobilizat la război pe basarabeni și nord-bucoveneni, numai că a făcut aceasta în semn de îndurare, pentru alinarea suferințelor prin care au trecut ei în acel an de groază al primei ocupații sovietice. Cât despre încrederea față de basarabeni și nord-bucoveneni, ca și despre hotărârea lor de a lupta împotriva ocupanților sovietici, a kominterniștilor, a flagelului comunist în ansamblu – există

dovezi documentare pe cât de limpezi, pe atât de numeroase: de urgia bolșevică s-au refugiat în dreapta Prutului, în iunie-iulie 1940, peste 100 000 de basarabeni și circa 50 000 de nord-bucoveneni. Mulți, foarte mulți dintre aceștia au fost mobilizați în Armata Română, ajungând și în Crimeea, și la Stalingrad, și la Cotul Donului. Au plecat atunci pe Frontul de Est și ca voluntari, inclusiv unii dintre basarabeni ce nu trecuseră Prutul, în Vechiul Regat, în acea blestemată „Săptămână Roșie” (după Paul Goma). Am cunoscut personal pe unul dintre acei voluntari, am și scris cu drag despre el: durleșteanul Efim Genunchi, Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace! Numai bunul Dumnezeu și faptul că nu avea nici 18 ani când se cerea pe frontul antisovietic l-a ferit pe acest vrednic român de la Durlești să nu ajungă și el la Cotul Donului, dar în alte teritorii devenite teatru de război pentru trupele române a luptat sub Tricolor, motiv pentru care nu a avut nici după 1991 o pensie cât de cât omenească... Și mai strigător la cer este cazul unui consătean de-al meu, Ion Grădinaru (poreclit Ciofu), din Putinești, județul Soroca. Toți putineștenii știau de ce umblă el cu un ciot de lemn în locul piciorului drept; toți înțelegeau de ce este neglijat și chiar disprețuit de autorități: pentru că luptase pe Frontul de Est, împotriva rușilor, a bolșevicilor. Atitudinea dușmănoasă a noii puteri, adusă pe tancuri sovietice, s-a transmis, într-un fel, și consătenilor, oricum, mulți dintre ei. Nu a putut lupta bietul om singur împotriva tuturor și iată că fiul de gospodari Ion Grădinaru prinse a luneca pe pârtia disperării și a degradării... Astfel atitudinea antiromânească a autorităților de ocupație, atitudine indusă și unor băștinași, a făcut dintr-un om – neom... Este doar un destin frânt, unul din mii de cazuri similare, căci toți basarabeni și nord-bucoveneni ce au luptat împotriva ciumei

kominterniste, fiind veterani ai Armatei Române, au avut de suferit toată viața lor „sub ruși”... Au fost mereu umiliți și obidiți numai pentru că se aflaseră de partea cealaltă a frontului, dincolo de linia unde au ieșit învingători cei care aveau să ocupe total a șasea parte din globul pământesc, iar parțial – și mai mult.

* * *

Lată, așadar, cum o carte – modestă ca volum, dar mare ca demers – cu o greu imaginabilă putere emotivă, **a fost în stare să răscolească amintiri, sentimente, trăiri... A răvășit memoria colectivă, a trezit conștiințe, a făcut să bată în retragere amnezia** de care voiesc să ne vadă contaminați neprietenii, dar – ce mai vorbă – adversarii noștri de moarte, „cruzii dușmani”, ca să recurgem la o parafrazare din Imnul Național *Deșteaptă-te, române*. Cel mai curios este că apariția acestei cărți a suscitat interesul (истерic, după cum am menționat mai sus) chiar și al unor autori de „viclene uneltiri” împotriva demnității noastre naționale și umane. Cu regret, nu și interesul celor hărăziți, parcă, a fi străjeri la păstrarea neîntinată a memoriei poporului. Al celor meniți, vine vorba, să fie atenți, mai sensibili la faptele nu prea numeroșilor entuziaști-militanți pentru cinstirea amintirii despre feciorii căzuți, aceștia fiind trimiși la un război inegal de către Statul pe care, de rău, de bine, îl reprezintă; oricum, erijându-se în conducători, dacă nu iubiți, apoi iubitori de popor.

Or, **un laitmotiv al cărții *Cotul Donului 1942...* este omagierea celor căzuți în război și afirmarea solicitudinii pentru amenajarea și sfințirea unor locuri**, unde s-a scurs, conform aprecierii lui V. Șoimaru, circa un milion de litri de sânge al unor români nevinovați, deveniți, din cauza lașității și trădării, carne de tun. Tocmai dr. Vasile Șoimaru, coordonatorul lucrării, a și făcut, în acest sens, în anul

de grație 2012, un prim pas: a înfipt în pământul ce acoperă oasele ostașilor români o cruce „confectionată” din crengi, prinzând de ele o imagine a Tricolorului, ruptă din cartea sa *Poeme în imagini...* Nu a făcut caz de acest gest cu totul ieșit din comun; mai mult, a accentuat – și în carte, și în comentarii în mass-media, pe marginea cărții –, că actualele conduceri ale unor țări membre ale Axei, au negociat, în ultimii ani, cu rușii lui Putin, și au putut să amenajeze destoinice, ba chiar impresionante cimitire comemorative. Parcă în replică, o organizație, subordonată guvernului de la București, a amenajat un cimitir minuscul, cu osemintele câtorva militari români, morți în captivitate la ruși, într-un lagăr de pe lângă Kursk... (În treacăt fie spus, soldații, subofițerii și ofițerii români, care au scăpat cu viață, din asemenea lagăre, au fost băgați în Divizia „Tudor Vladimirescu”...)

Între timp, în acea zonă a Donului, au apărut și alte cimitire comemorative, amenajate de urmașii combatanților din țările Axei, în urma unor acorduri cu Moscova sau cu administrația regiunilor Volgograd (fostul Stalingrad) și Voronej: germane, italiene, maghiare, finlandeze, slovace... Și numai oasele românilor pieriți acolo mai rămân pradă cuțitelor de la tractoare și buldozere, și numai sufletele românilor ce au luptat, au suferit și au sperat acolo că vor ajunge acasă, în Patria reîntregită, continuă să hălăduiască prin stepele ruso-calmuce, tot mai uitată de lume și de Dumnezeu.

Și ar fi putut să biruie pornirea diabolică a celor care vor să ne contamneze definitiv de amnezie istorică și națională, să ne șteargă ultima lacrimă, uscată deja, a demnității omenești, de nu ar fi făcut Vasile Șoimaru, însoțit de preotul Viorel Cojocar, de la Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, un nou pelerinaj spre locurile de martiraj al Armatei Române.

Înainte de a purcede la drum, la începutul acestei toamne, au avut parte de binecuvântarea protoiereului Petru Burbuz, parohul amintitei catedrale de la Chișinău. A te delpasa acum în Rusia este cum te-ai aventura să mergi în Texas, însă... retrospectiv, pe la mijlocul secolului XIX. Și numai bunul Dumnezeu i-a întărit pe acești doi fi ai Basarabiei și ai întregii români încât au putut ridica o nouă cruce, din lemn – adusă de acasă „pe bucăți”, cu un Tricolor din pânză –, în locul unde au avut loc cele mai grele bătălii, unde a curs cel mai mult sânge nevinovat al militarilor români, în fatidicul an 1942. Cu adevărat, sângele apă nu se face...

Alte amănunte, mai dense și mai tulburătoare decât cele ale noastre, de aici, specifice unei relatări gazetărești, cititorii vor putea afla deschizând filele acestei ediții noi – a doua – a cărții *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare**. Volum apărut sub auspiciile editurii chișinăuiene „Balacron” (director – Dumitru Munteanu), prin asidua și inspirata contribuție a maestrului Simion Zamșa (autorul copertei; de altminteri, ca și la ediția întâi a acestei cărți) și a dnei Svetalana Crudu-Munteanu, machetatoarea iconografiei.

Ce l-a determinat pe dr. Vasile Șoimaru să scoată o nouă ediție? Probabil, pentru a o completa, ca să adauge între copertele ei trăiri și aspecte ce i-au scăpat sau încă

nu le avea la îndemână atunci când pregătea prima ediție. Bunăoară, amănunte despre curat creștineasca purtare a preoților români în tranșee, alături de cadavre sau de trupuri în delir ale conașionalilor lor în uniforme militare. Sau despre firescul curaj de ostaș al Armatei Române, despre onoarea nepătată de ofițer român, în ale cărui mâini se află nu numai destinele subalternilor, dar și cele ale membrilor familiilor lor, rămase în înfrigurată așteptare acasă...

A făcut noua ediție, cu certitudine, și pentru a mai cinsti o dată memoria celor îngropați fără sfânta slujbă dumnezeiască, fără cruce, fără pomenire, în atâtea puncte geografice ale întinsei stepe ruso-calmuce, unele localități fiind identificate în urma unor noi, recente și riscante deplasări într-acolo... Foarte posibil, și pentru a aminti o dată în plus celor sus-puși că trecutul poporului nostru – cu bune și rele, cu bucurii și dureri – merită mai multă atenție, cel puțin aproape de cea pe care le-o acordă strămoșilor, bunicilor și taților, chemați sub arme, cu șapte decenii în urmă, liderii din alte țări implicate în acea conflagrație: Germania, Italia, Ungaria, Slovacia... A făcut-o cu speranța că poate odată și odată se va risipi năluca rătăcitoare din capul celor care trăiesc cu iluzia că ar fi conducători ai acestui minunat popor, chinuit și de străini, și de ai săi. Și nu se va lăsa V. Șoimaru până nu va vedea, până nu va simți că năluca aceasta fatidică se risipește... Până nu va vedea inaugurat, la Cotului Donului, și un cimitir de onoare al ostașilor români.

* *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* / Vasile Șoimaru (alcăt.), Iosif Niculescu, Gheorghe Pârlea, Roxana Iorgulescu-Bandrabur. Ch. : Balacron, 2013. 200 p. ISBN 978-9975-100-95-3.

Nu am nicio îndoială că dr. Vasile Șoimaru, reeditând cartea despre tragedia românească de la Cotul Donului, 1942, a ținut să spună răspicat, să repete pentru cei care nu voiesc nicicum să înțeleagă: **nu vom permite nimănui să ne scrie istoria după bunul lor plac; nu vom accepta să decidă pentru noi alții – străinii – cine ne sunt eroii și cine ne sunt trădătorii și călăii; cine-s prietenii și cine-s adversarii noștri; pe cine să iubim, să venerăm, să cinstim și pe cine să trecem cu vederea sau să-i trecem chiar la groapa de gunoi a istoriei.** Inițial fiind o fărâcă din vastele sale preocupări pentru soarta românimii din jurul actualei României, încet-încet, motivul vizând românii rămași în țărâna grea de la Cotul Donului, am impresia, devine o permanență a existenței umane, civice, intelectuale a lui Vasile Șoimaru. Un subiect pe care nu-l va abandona până nu-i va vedea o soluționare demnă de amploarea tragediei naționale ce s-a produs acolo. Până nu va ajunge la urechile, la rațiunea celor ce se numesc acum „decidenți” că nu poate fi lăsat destinul unor conaționali, fie și trecuți în lumea umbrelor, la cheremul unor străini dornici de a ne contura, apoi a ne și decide soarta: fie la Roșia Montana, fie la Târgu Ocna, Pitești, Aiud, Sighetu Marmației, Chișinău..., fie pe alte plaiuri pe unde românii au pierit fără a-și lăsa călcată în picioare demnitatea.

Și abia atunci se vor spulbera definitiv aceste cumplite îndoieli ale lui Vasile Șoimaru care sunt, de fapt, dubiile, temerile, spaimele, mai multor intelectuali și țărani cu simțire românească din Basarabia acestui zbuciumat început de secol XXI. Iar îndoielile lui V. Șoimaru, expuse și în paginile acestei cărți (încă în prima ei ediție), merită a fi reproduse cu litere aldine (grase), dacă nu și mai mășcate decât contextul grafic general al volumului de față – poate, poate, vor fi citite cu luare aminte și de cei vizați?! Însă până ajung ei a le bu-

chisi, vă rugăm respectuos să parcurgeți Dvs., stimați cititori, aceste rânduri ale durerii și deznădejzii românești din stânga Prutului:

„Căutările urmelor a sute de mii de români căzuți la datorie, urme practic dispărute, ca rezultat, în primul rând, al neglijenței și uituceniei Statului Român modern, m-au pus pe gânduri dacă mai există români în fruntea Statului Român, suspectând de nu se vrea cumva să dispară doritorii din rândul românilor, rămași la vatră, de a-și mai apăra, în caz de necesitate, Țara și Neamul...”

Personal, chiar dacă recunosc: uneori trebuie să-mi mai „pompez” optimism, vreau să văd lucrurile în culori ceva mai deschise. Și cred că așa va fi – mai bine decât se pare – măcar și din motivul că, iată, nu seacă izvorul gândurilor și fapturilor luminoase; iată, avem cărți asemenea acesteia, despre tragedia de la Cotul Donului, unde s-au conjugat perfect curajul și sacrificiul, dar și lașitatea, trădarea; alte bune, alte rele, toate, vorba poetului, fiind scrise în legile omenești.

Așa va fi, cât avem la Cotul Donului măcar o cruce, lângă care, cine știe, se vor înălța și altele, aduse din diferite colțuri ale României. Liderii noștri – și de la București, și de la Chișinău –, din păcate, nu prea pot impresiona prin fapte mari, dar, din fericire, mare e sufletul de român adevărat. Adevărat nu în vorbe, nici în documentele de identitate care adeseori mint. Așa fi-va, căci și mai mare este îndurarea Domnului nostru Dumnezeu, care-și va întinde Mâna și peste creștetele noastre, și peste ale celor ce stăpânesc astăzi și pământurile de la Cotul Donului, din Stepa Calmucă, din atâtea alte stepe, de la atâtea alte coturi, și care pe deasupra, când au nevoie, ne numesc frați întru Credință.

Vlad POHILĂ
19 Noiembrie 2013

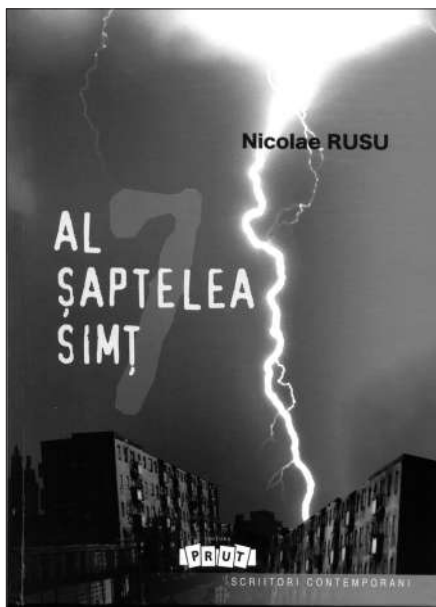
ÎN CĂUTAREA INTUIȚIEI PIERDUTE (despre romanul *Al șaptelea simț* de Nicolae Rusu)

Ivan PILCHIN,
lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Mai mulți ani la rând, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău oferă publicului cititor din capitală ocazia unor lecturi plăcute și utile. Romanul *Al șaptelea simț** (Editura „Prut Internațional”, 2013) de Nicolae Rusu, care a marcat cea de-a X-a ediție a programului *Chișinăul citește o carte*, este o astfel de scriere – captivantă și problematizantă, totalizatoare și clarificatoare.

Lipsit de prejudecăți, dar înarmat cu propriile convingeri, Nicolae Rusu își asumă prin acest roman misiunea de scriitor al timpului de trecere, al epocii de tranziție. Autorul și-a luat un angajament cultural, istoric, lingvistic, spiritual și politic, punând în discuție probleme sensibile care, fără încetare, macină societatea basarabeană: opțiunile geopolitice, problema limbii, dosarele Securității, miturile culturale, speculațiile politice etc. Ceea ce contează este perspectiva, varianta de răspuns care se oferă întrebărilor incerte și dificile.

Pe un fundal de aproape două decenii (timpul acțiunii în roman se încadrează în perioada anilor 1986-2009), cartea reconstituie marea istorie recentă (dispariția

imperiului sovietic, Marea Adunare Națională, dobândirea Independenței de către RSSM și alte republici unionale, globalizarea etc.) prin prisma oamenilor mici. Fiind un roman metaliterar (protagonistul e un intelectual, care mereu se întoarce cu gândul la problemele și perspectivele literaturii, precum și la rostul scriitorului într-o societate mancurtizată), dar și politic, *Al șaptelea simț* este, totodată, și un roman al deziluziilor și al resemnărilor umane.

Cu certitudine, mai multe detalii din această carte vor fi plauzibile pentru cititorii din generația „marii dezlănțuiri”. Nici astăzi nu s-a uitat încă acel entuziasm romantic al politicianului din anii '90, care a fost o continuare firească a idealurilor artistice și civice evocate în creația generației lui Ion Hadârcă, Lida Istrati, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi ș.a. Pentru cititorul mai tânăr însă personajele cărții rămân niște proiecții în care se concentrează spiritul unui timp confuz, privit de la distanță. De aceea, păstrând totodată anumite rezerve, cartea poate fi lesne considerată un roman al omului de formație „veche”: un Don Quijote decepționat, purtătorul unor complexe, fobii și frustrări, care au germinat în perioada

*RUSU, Nicolae. *Al șaptelea simț*: roman. – Ch.: Ed. Prut Internațional, 2013. – 220 p. – (Col. Scriitori contemporani) – ISBN 978-9975-54-007-3.

totalitarismului sovietic; un revoltat și un idealist, care încearcă să pătrundă în esența lucrurilor din jur.

Într-o discuție cu cititorii săi, N. Rusu a menționat că problema centrală care l-a preocupat mereu și în jurul căreia gravitează romanul *Al șaptelea simț*, e cea a conflictului mentalităților, a transformărilor (firești sau impuse) în gândire (cea „veche” și cea „nouă”). Este vorba, pe de o parte, așa cum a menționat M. Cimpoi în a sa *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (1996), despre acei „rătăciți”, „mutanți” sau „monștri”, un produs al mașinării ideologice sovietice, deznaționalizați și dezrădăcinați, care dovedesc o incapacitate stupefiantă pentru actul libertății și responsabilității civice. În romanul lui N. Rusu, acest tip uman este reprezentat de „fosta nomenclatură comunistă”, mereu vie și adaptată la noile condiții: „Mi se pare că ei ar trebui să fie numiți, mai corect, *nomen-clan-ură* [...]”, zice protagonistul romanului. „Aceștia și-au păstrat vechile năravuri și «moravuri»”, „abili și profitori, ei s-au cocoțat pe valurile mișcării de renaștere națională, promovându-se unul pe altul”. Un alt model, mai mărunț, dar nu mai puțin semnificativ, al unui *homo sovieticus* este cel al Mășuțai, a cărei filozofie se rezumă la maxima: „Peștele caută o apă mai curată, iar omul o viață mai îndestulată.” Ceea ce pentru prietena ei Lira, o ființă dedublă și ea („rusoică” pentru români, „româncă” pentru basarabeni), reprezintă un ideal (revenirea în Țară), pentru Mășuța e doar un prilej de a profita, aceasta devenind un exemplu viu a „cât de jos poate coborî omul, cât de mărunț poate ajunge, doar pentru un ban mai mult, pentru o bucată de pâine mai mare, pentru o situație în societate...”

Pe de altă parte, o schimbare valorică (cea de mentalitate) considerabilă față de felul de a gândi și de a fi al protagonistului (care e un fel de unitate de măsură a

memoriei și a angajării, momentul de intersecție a trecutului cu viitorul) reflectă discuția acestuia cu tânărul Artur: „Valentin sesiză, cu o ușoară tristețe, că tânărul, școlit prin cele mai importante centre științifice din lume, s-a transformat, fără să-și dea seama, probabil, într-un cetățean al universului.” Opțiunea protagonistului este tocmai contrară: acesta e convins că, după topirea în „creuzetel sovietic” (un fel de globalizare „răsăriteană”, forțată), e nevoie de a se reîntoarce la o „patrie profundă” care poate fi găsită în creația „marilor voștri scriitori, compozitori, pictori...” Principala sa misiune (dar și un îndemn al autorului) este păstrarea identității sale istorice, lingvistice, nominale. Conservatismul viziunilor se confruntă în această discuție cu noi provocări de ordin politic, social și economic. Concluzia însă e descurajantă: globalizarea și dezrădăcinarea valorică în varianta postmodernă e doar o altă față (mai nouă) a mancurtizării și deznaționalizării din perioada sovietică. Se pare că tranziția s-a consumat, fiind o punte „dintr-un totalitarism în altul” (S. Pavlicenco), din cel ideologic în cel globalist.

Valentin Raru, protagonistul romanului, se află într-o permanentă așteptare (a scrisorilor și coletelor, deși așteptarea poate fi privită aici și ca o condiție existențială) și într-o permanentă mișcare, fapt care oferă narațiunii un dinamism și-i determină, totodată, structura. Personajul nu trăiește într-un turn de fildeș (al literaturii), ci nimerește (este silit oarecum de circumstanțele acelei perioade istorice) în epicentrul evenimentelor politice și sociale ale timpului. Sugestivă este și ideea asamblării unui aparat de intuiție, în timp ce se dezmembrează un stat (cel sovietic). Entuziasmat la început de aparatul fantastic al bătrânului Urar (perceput ca un nebun, o evocare a quijotismului), cu timpul, el „își pierduse interesul față de ipoteticul aparat care sigur, putea fi nu altceva de-

cât un produs al imaginației dereglate a unui trăsnet”. Mirajele și speranțele inginerști se spulberă exact în momentul când protagonistul devine destul de „versat” în deziluziile lumii reale. Reasamblarea aparatului de intuiție devine pentru el o formă de a păstra legături pierdute (prieteni și colegi), iar pentru autor – un mijloc de a conecta diferite contexte geografice, culturale, istorice etc. Cu atât mai firească a fost la finele cărții o răsturnare ironică a tot ce s-a trăit, a tot ce s-a așteptat de la acest aparat misterios, care nu e altceva decât o batjocură a Securității omniprezente.

Lumea romanului se împarte în două sfere (lumi paralele): cea vizibilă (la suprafață) și cea invizibilă (ascunsă), cea a „îngerilor” și cea a „demonilor”, a entuziaștilor și a celor pactizanți, a „păpușilor” și a „păpușarilor”. În acest sens, relevantă se pare o asociație sugerată de titlul romanului: cele șapte simțuri trimit la cele șapte păcate mari (în varianta *Purgatoriului* lui Dante Alighieri), iar „al șaptelea simț” – la cel de-al șaptelea păcat, preacurvia („luxuries”): „omul nou” al tranziției, în viziunea protagonistului, poate să degenereze într-un individ afectat de „lichelism, servilism, corupție și ipocrizie”, omul „cu stomac în loc de creier, care confundă preșul cu demnitatea”. În acest sens, protagonistul întreprinde un exercițiu al rezistenței în fața ispitelor puterii și dezorientării sociale, încearcă pur și simplu să nu-și trădeze propriile idealuri și propria sa esență. Desigur, în continuare, referințele numerologice asociative pot fi lărgite, de ce nu, până și la 7 aprilie (2009), o dată decisivă în istoria recentă a Republicii Moldova. Nu mai puțin sugestive sunt și unele nume proprii: numele Talia, soția protagonistu-

lui-poet (care, în mod ironic, tot mai mult se distanțează de poezie), ne amintește de muza poeziei din mitologia greacă – Thalia, numele bătrânului Urar amintește de un imperiu asiatic dispărut, care a dăinuit în Antichitate pe teritoriul Armeniei contemporane – Urartu (o referință ludică la dispariția URSS-ului), iar Cezar Mazăre – o combinație oximoronică a pretenției și nimicniciei, a talentului și a vanității.

Deși începe ca un thriller, tensiunea și enigma (discuții despre câmpuri energetice, clarviziunea, coincidențele misterioase și prezicerea Apocalipsei) nu se menține pe tot parcursul romanului. Narațiunea trece într-o dimensiune mai realistă, mai multe fragmente glisând între un patetism moderat și critica socială. Unele capitole din carte pot fi citite și ca nuvele aparte, total independente: cel cu Rică (cap. X) și cu Mășuța (cap. XIII). Anul și luna indicate la începutul capitolelor adesea se lătesc, se aprofundează prin amintiri (cap. XVI, de exemplu, e un fel de „matrioșcă narativă”), asigurând o modalitate de coborâre în adânc a timpului. Totodată, romanul e un fel de „scriitură extrovertă” (în care accentul se pune pe acțiune, pe schimbarea frecventă a cadrului, pe numărul mare de personaje etc.), mai puțin „introvertă” (concentrarea pe propria individualitate, dominarea monologului interior etc.).

În cele din urmă, un aspect important, demn de reținut, al acestui roman polifonic, politematic și politemporal este un exercițiu imagologic întreprins de autor: o altă imagine a Rusiei (nu doar un frate mai mare în sens orwellian) și a rusului (un frate spiritual), față de care se încearcă o eliberare de complexe și reproșuri.

IMPRESII DE LECTURĂ

O CRONICĂ DE SUFLET A ISTORIEI NOASTRE RECENTE

Valeriu PASAT,
membru titular al Academiei de Științe a Moldovei

Am acceptat cu plăcere invitația de a participa la o lansare de carte mai deosebită, ce a avut loc la Academia de Științe a Moldovei, într-o zi frumoasă de la începutul lunii decembrie a.c. Totodată, însă, trebuie să spun sincer că am mers, la manifestarea în cauză, și cu emoții deosebite. Vorba e că aceste șase volume de memorii, intitulate *Labirintul Destinului**, pe care autorul, Dl Președinte Mircea Snegur, le-a pus în atenția cititorilor, iar în cadrul lansării – în atenția publicului academic, constituie o vastă radiografiere a unei epoci. A unui timp pe care noi toți l-am trăit-o intens, mulți fiind direct, puternic implicați în numeroase evenimente descrise, analizate în volumele de față.

Multe din evenimentele prezentate în aceste volume s-au desfășurat, cum s-ar spune, și în fața noastră. Și, comparând realitatea trăită cu cea descrisă de Dl Președinte Mircea Snegur, vom observa cu

ușurință o maximă coincidență, o mare apropiere între faptele reale și felul cum apar ele zugrăvite pe paginile celor șase volume. Astfel că, răsfoind doar aceste tomuri, este imposibil să nu observi și să nu apreciezi caracterul obiectiv, corect, al prezentării unei epoci pe care am trăit-o noi toți. Inclusiv Dl Mircea Snegur, cu o mică, dar importantă diferență: Domnul Președinte nu numai că a trăit epoca dată, dar a și fost hărăzit atunci cu responsabilități – mari, decisive, cruciale, cărora Domnia Sa le-a făcut față onorabil, „cu cinste”, cum se spune în popor.

Acest caracter obiectiv, corect, nepărtinitor, în prezentarea unei epoci complicate, grele, confuze, este prima și cea mai de seamă calitate a volumelor la care ne referim. Desigur, cartea întrunește și alte calități ce o face valoroasă, și la care, oricât de scurt, ne vom referi în continuare. Însă evidențiem în mod special această primă virtute, care este esențială pentru cărțile din genul memorialistic, pentru memorii, amintiri sau aduceri-aminte, mai ales când acestea sunt scrise de un om politic, de un șef de stat, care mai este și om de știință.

Începând a răsfoi cartea dlui Mircea Snegur, ne-a impresionat acest amănunt, scris la deschiderea fiecărui volum: **„Dedic aceste memorii familiei mele dragi, care mi-a fost și-mi este sprijin în toate.”** De altfel, familiei – bunicilor, părinților, soției, fiului, fiicei, nepotului – autorul consacră mai multe pagini din această carte, mai

* SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Calea spre „Olimp” (Perioada până la 3.09.1990)*. Ch., 2007. Vol. 1. 857 p.

SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Independența: între euforie și zbucium (1991-1993)*. Ch., 2008. Vol. 2. 890 p.

SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Edificarea Statului*. Ch., 2013. Vol. 3. 775 p.

SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Republica Moldova și lumea (Până în 1997)*. Ch., 2013. Vol. 4. 764 p.

SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Economia de piață: primii pași*. Ch., 2013. Vol. 5. 514 p.

SNEGUR, Mircea. *Labirintul Destinului. Presiunea tranziției*. Ch., 2013. Vol. 6. 626 p.

ales în vol. 1 și 6 (aici, la *Post-scriptum general*). Știm că părinții Domnului Mircea Snegur, rudele apropiate, originare din părțile Floreștilor, se mândreau cu fiul, respectiv, frațele, cumnatul, verișorul ajuns conducător de stat. Am dori să le spunem, și de pe paginile acestei reviste, *BiblioPolis*, membrilor familiei Snegur că ei la fel sunt în drept să se mândrească cu un asemenea soț, tată, bunic. Am avut șansa deosebită de a-mi începe cariera în politică,

apoi și de a lucra, un timp, ca diplomat, în anturajul dlui Președinte Mircea Snegur. Am cunoscut și am apreciat mult cumsecădenia, cumpătarea, simțul dreptății, echilibrul Domniei Sale, și alte calități atât de necesare unui politician de calibrul. Și impresiile mele despre cartea recent lansată se bazează pe cunoaștere a epocii, a realităților descrise de autor; voi scrie despre aceste memorii ale dlui Mircea Snegur, cum se spune, în cunoștință de cauză.

Aceste calități erau prețuite chiar și de oponenții lui din republică, ele fiind apreciate și dincolo de hotarele Republicii Moldova. Nu am avut ocazia să i-o spun anterior dlui M. Snegur, dar mă bucur că o pot face măcar acum: în calitatea mea de Ambasador al R. Moldova la Moscova, mi-a fost dat nu o singură dată să aud vorbindu-se acolo, la cel mai înalt nivel, despre țara noastră și despre conducerea ei de atunci. Am auzit și opinia președintelui din acei ani al Federației Ruse, Boris Elțin – „țarul rus de la sfârșitul sec. XX”, cum era supranumit de unii – care cu ironie, care cu respect. Astfel, Boris Nikolaevici Elțin s-a

Mircea Snegur

LABIRINTUL DESTINULUI

Memorii

exprimat de câteva ori în felul următor: „**Mircea Ivanovici Snegur – poriadocinâi celovek, dobrâi celovek, patriot svoego naroda i eto ia ocen' ţeniu u nego**” [„*Di Mircea Snegur este un om bun, cumsecade, își iubește poporul și eu apreciez mult aceste însușiri ale d-lui*”]. Am evocat aceste aprecieri și pentru că există un curent de opinie potrivit căruia B. Elțin ar fi fost un dușman al Moldovei, al dlui Mircea Snegur inclusiv. În realitate, cred că el a fost, printre alte-

le, un democrat cu viziuni largi, unul dintre nu prea mulții politicieni din Kremlin ce au putut înțelege problemele cu care se confruntau republicile unionale, popoarele din URSS. Cât privește cumsecădenia, corectitudinea Dlui M. Snegur, am și niște amintiri-dovezi strict personale: Dumnealui a manifestat aceste calități și într-o perioadă extrem de dificilă din viața mea, când mi s-a înscenat un penibil proces judiciar. În acea situație, Dl Mircea Snegur a fost maximum corect în timpul procesului, mai apoi încurajând, susținând moral familia mea. Asemenea lucruri nu se uită și, deși mi-am exprimat recunoștință și cu alte ocazii, profit de a-mi repeta gratitudinea și în aceste rânduri cu impresii despre frumoasa D-lui realizare editorială.

Cu referire directă la cartea **Labirintul Destinului**, formată din șase volume, aș vrea să menționez că ele reprezintă cu adevărat o muncă titanică. Este vorba nu de simple memorii, ci, de fapt, de un serial. Eu aș numi cartea Dlui Mircea Snegur **un serial de amintiri și reflecții**, pentru că autorul nu expune pur și simplu ce a fost,

ci reflectează amplu, cumpătat asupra a ce s-a întâmplat, de ce s-a întâmplat anume așa, dacă putea oare să se întâmple altfel etc. Unite sub titlul-generic **Labirintul Destinului**, fiecare din cele șase volume are subtilul propriu ce reflectă conținutul volumului respectiv, totodată, caracterizând succint perioada abordată, anii prezentați în acest tom:

– Vol. 1. *Labirintul Destinului. Calea spre „Olimp” (Perioada până la 3.09.1990).*

– Vol. 2. *Labirintul Destinului. Independența: între euforie și zbucium (1991-1993).*

– Vol. 3. *Labirintul Destinului. Edificarea Statului.*

– Vol. 4. *Labirintul Destinului. Republica Moldova și lumea (Până în 1997).*

– Vol. 5. *Labirintul Destinului. Economia de piață: primii pași.*

– Vol. 6. *Labirintul Destinului. Presiunea tranziției.*

Dar ziceam – și repet – că memoriile Dlui Președinte Mircea Snegur, scrise de-a lungul a peste un deceniu, și editate în ultimii șapte ani (din 2007 până în 2013) – se constituie ca rezultatul unei munci de-a dreptul titanice. Pentru a ne convinge, să facem puțină aritmetică: șase volume, în medie câte 725 de pagini fiecare, iese circa 4000 (patru mii) de pagini scrise, redactate, corectate, revăzute pentru a face unele comentarii, precizări etc. Sute de evenimente decisive, alte sute de probleme ce trebuiau de urgență rezolvate, mii de persoane și personalități ce s-au perindat în fața ochilor unui șef de tânăr stat...

Prin această carte Dl Președinte Mircea Snegur ne-a adus acasă o ade-vărată Arhivă Națională a perioadei descrise, mai ales, a anilor 1989-1997. Ca istoric, îmi dau seama perfect cât de greu i-a venit autorului la elaborarea acestei gigantice cronici a unei epoci de ruptură. Noi toți am ieșit din altă epocă și cu toții am trecut sau mai trecem prin dificultatea

de a ne adapta la noile condiții, cerințe, vi-ziuni, caracteristice epocii în care trăim. Cu atât mai mare a fost dificultatea prin care a trecut și pe care a depășit-o cu succes Dl Mircea Snegur scriind aceste volume. Doar Domnia Sa nu a fost un simplu mar-tor ocular al evenimentelor descrise. Nici nu a fost un oarecare politician implicat în acele evenimente complicate. Domnia Sa a fost primul președinte al unui stat nou, într-o atmosferă absolut nouă ce se crease pe ruinele URSS și, în genere, ale Europei de Sud-Est.

În prezent, cei mai mulți politicieni de la noi rezolvă relativ simplu „problema priorității”, adică: cine e mai popular, cine e mai iubit, cine e mai dorit, cine e primul în toate etc. Rezolvă această problemă prin... sondaje de opinie! Specificul personalității Dlui Mircea Snegur constă în faptul că Domnia Sa nu a ajuns în fruntea societății prin sondaje, ci s-a ridicat pe va-lurile puternice create de masele popula-re ce doreau o schimbare – și în politică, și în economie, și în viața culturală, dar și în cadre. Doreau să vadă un alt tip de con-ducător, apropiat nu prin vorbe, ci prin fapte de necazurile, doleanțele și speran-țele maselor, ale poporului. Și iată că în această calitate de prim ales, prim înălțat pe valorile mișcării populare, Dl Mircea Snegur de foarte multe ori a fost primul care a trebuit să treacă prin focul acelor evenimente de la începutul și mijlocul anilor '90.

Volumele de amintiri la a căror lansare am asistat, într-un anturaj format din personalități de vază ale vieții social-poli-tice, ale științei și culturii noastre, printre altele, demonstrează ceea ce cunosc bine mulți din cei care au avut ocazia să lucre-ze în preajma Dlui Președinte M. Snegur. Și anume: câte eforturi a depus Dumnea-lui pentru a îndreptăți așteptările celor mulți, ale poporului nostru într-o epocă

plină de mari greutate, cu multe probleme și dificultăți ce păreau că nu pot fi depășite. În pofda acestei situații, tocmai Dl Mircea Snegur este cel care a făcut foarte mult bine celor care l-au ales, i-au acordat încrederea conducerii statului: **a) popoului băștinaș al noului stat Republica Moldova; b) minorităților etnice de la noi**, care, după prăbușirea URSS treceau printr-o etapă de stres, de incertitudine, nesiguranță, neîncredere, uneori și de respingere, agresivitate față de noul stat; **c) pentru stabilirea și dezvoltarea relațiilor cu alte popoare, cu alte state** – și aceasta în interesul poporului și statului nostru. La acest capitol, aș menționa și următoarea calitate: Dl Președinte M. Snegur nu a promovat în posturi pe criteriul grupărilor politice sau de interese, ci pe criteriul capacităților de muncă. Un exemplu grăitor este și dl Mihai Popov care, ca ministru de externe, are un aport important la ieșirea noastră în lume, la promovarea unor bune relații cu alte țări. Cu regret, în ultimul timp dumnealui este cam dat uitării sau poate că s-a retras prea mult de tumultul vieții politice de la noi.

Ca orice om, ca orice conducător, o fi comis și Dl M. Snegur unele greșeli, o fi avut atunci și unele lipsuri. Totuși, eu insist asupra aspectelor apreciabile din comportamentul cotidian și din activitatea de lider a Domniei Sale. Și nu pentru că într-o recenzie se cuvine a scoate în evidență, în primul rând, plusurile unei cărți și ale autorului ei. Pur și simplu, acestea într-adevăr prevalează în personalitatea Dlui Mircea Snegur.

Fiind primul și având capacitatea de a face multe lucruri pozitive pentru societate, **Dl Mircea Snegur se încadrează între acei primi conducători care nu sunt dați uitării, ei intră cel mai adânc în memoria colectivă, respectiv, în istoria popoului, a statului.**

Un specific al genului memorialistic permite, admite criticarea oponenților; nu exclude nici „critica criticii”, cum spunea clasicul literaturii române Alecu Russo. **Mi se pare remarcabil faptul că și în viață, dar și în cartea pe care o recenzăm, Dl Președinte s-a putut ridica mai sus: nici o dată, nici în cele mai penibile, mai enervante sau mai dureroase împrejurări, nu și-a criticat, nu și-a bârfit oponenții.** Când a fost cazul, unora le-a dat replici cumpătate – a se vedea, în aceste volume, câteva post-scriptumuri, de exemplu. Dar și acestea, de fapt, nu sunt replici ca atare, ci, mai curând, niște precizări, ele fiind adresate mai mult cititorului decât oponențului. **Este încă o calitate apreciabilă a cărții de amintiri și reflecții a Dlui Mircea Snegur: de a-și arăta stima și prețuirea nu numai față de colegi și prieteni, nu numai față de tovarășii de idei și „de drum”, de muncă. Autorul arată că știe a-și respecta și oponenții. Iar concomitent – vădește, astfel, și o stimă deosebită față de cititori, față de viitorii utilizatori ai cărții.** Iar aceste memorii, fără doar și poate, vor fi utilizate în munca de cercetare de către istorici și nu numai – ele sunt de un real folos pentru cei care doresc să aibă o imagine clară despre evenimentele ce s-au produs în R. Moldova la răscrucea anilor '80-'90 ai secolului trecut și la începutul secolului XXI. La fel de folositoare vor fi aceste volume și pentru toți cei care, pur și simplu, vor dori să-și completeze cunoștințele privind istoria noastră recentă, să afle amănunte interesante, dar și foarte importante din această epocă.

O altă particularitate a memoriilor constă în faptul că ele permit – dar poate chiar presupun? – prezentarea mai amănunțită a personalității autorului. Acum apar numeroase cărți de memorii, în care unii autori (scriitori, istorici, alți oameni de știință, activiști pe țărâm obștesc etc.)

se prezintă, de fapt, mai ales pe sine, chiar atunci când parcă doresc să se refere amănunțit la unii colegi de breaslă. Asemenea cărți suferă de un surplus de elogiare a autorului, uneori printr-o critică exagerată a anumitor colegi, dat mai ales – a oponenților. **O calitate remarcabilă a volumelor din serialul *Labirintul Destinului* constă în aceea că niciăieri, în nicio împrejurare, autorul, alias Domnul Președinte Mircea Snegur, nu pune în prim-plan propria persoană, Dumnealui preferând mai mult rolul de observator atent, înțelept, cu un acut simț al discernământului.** Mai mult, așa zice: autorul are o plăcere de a pune în evidență meritele altora, de a lauda persoane din anturajul său, dar și din alte sfere, din care motiv în aceste șase volume se vor regăsi, frumos caracterizați, nu numai politicieni, dar și savanți, scriitori, artiști; alți fii ai poporului nostru precum și reprezentanți ai altor popoare, aflați în legătură cu R. Moldova.

Trebuie menționate și calmul, cumpătarea, echilibrul pe care le deține autorul memoriilor chiar și atunci când vorbește despre momente tragice din istoria poporului nostru. Unele dintre aceste perioade îmi sunt foarte bine cunoscute, ele constituind obiectul meu de studii de-a lungul deceniilor. Astfel, în vol. 1, mai multe pagini sunt consacrate foametei groaznice prin care au trecut bunicii și părinții noștri în anii 1946-1947, și care nu a ocolit nici satul natal Trifănești, nici familia Snegur. Alt segment de istorie tragică l-au constituit deportările, autorul referindu-se mai ales la „valul” de deportări din 6 iulie 1949. „*Pentru mine*”, se destăinuiește M. Snegur în cartea recenziată (vol. 1, p. 19 și urm.), „*dimineața ceea* [după noaptea deportărilor] *a fost un adevărat coșmar. Plângeau și boceau toți*”. Și continuă: „*În lista «cuculacilor» (posibili sabotori ai procesului de colectivizare) au fost incluși și bunicii de pe tată.*” Bunicul a scăpat ca printr-o minune din ghearele deportărilor, însă bunica a

fost dusă în Extremul Orient, unde și-a găsit și sfârșitul zilelor, strivită mortal de un copac în timpul muncilor silnice la tăieri de pădure. A fost înmormântată – de către niște moldoveni „ridicați” acolo, inclusiv niște consăteni – „în fundul Siberiei, la capătul lumii”, mai exact, or. Blagoveșcensk, regiunea Amur. „*Ecurile deportărilor din 1941 și 1949 se mai resimt și astăzi*”, constată, pe bună dreptate autorul, amintind de sfințirea și inaugurarea, la 7 iulie 2002, în piața gării Florești (de unde plecau „spre Siberii de gheață” trenurile pline până la refuz cu „chiaburi” moldoveni), a unui monument în memoria celor deportați, schingiuiți, morți departe de casă. La dezvelirea acestui monument și-a adus cea mai directă contribuție și Dl Mircea Snegur.

La începutul vol. 6 al acestor memorii, autorul notează: „*Viața mea, afară de ceea ce mi-a mai hărăzi Domnul de acum încolo, se conține, comprimat, evident, în cele șase volume ale memoriilor intitulate Labirintul Destinului. Cea mai mare parte a descrierilor a revenit anilor de activitate în calitatea de Președinte al Republicii Moldova (1990-1996), care sunt și cei mai complicați din biografia mea. Pentru că a fost o «perioadă predominantă de diverse evenimente tulburătoare, de neliniști», dar când totuși au fost consolidate bazele democrației și statalității noastre.*” Ceva mai jos, în același volum, al șaselea, autorul își anunță **ieșirea din Labirint**. . . . Aș vrea să cred că Dl Președinte Mircea Snegur totuși nu va pune punct aici valoroasei sale cărți de amintiri și reflecții. Am, în acest sens, și o dovadă: inițial, în vol. 1 al *Memoriilor*, Domnia Sa scria că de tot cartea va avea trei volume... După cum se vede, însă, trei volume au fost insuficiente pentru o viață și o activitate atât de tumultuoase, ca ale Dlui M. Snegur – pline de evenimente, întâlniri, discuții, tensiuni, confesiuni, mărturisiri etc. Anul 1996, luna noiembrie, sau ziua de 15 ianuarie 1997,

nu a însemnat și ieșirea sa definitivă din politică. În plus, o personalitate ca M. Snegur a fost și rămâne un fin observator al celor ce se întâmplă în jurul nostru. Un suflet, un caracter, o inteligență, asemenea celor ale Dlui Președinte îl obligă, parcă, să nu rămână indiferent la evoluțiile din Republica Moldova, față de destinul poporului nostru în anii ce vin. Nu am nicio îndoială că observațiile, ba chiar și implicările D-lui – căci Mircea Snegur este și acum o persoană politică foarte activă – vor interesa și pe alții. De aceea, consider, că trebuie să mai apară și volumul 7 al *Memoriilor*. Poate și alte cărți de Mircea Snegur. Să-i dea Dumnezeu sănătate și puteri, dorință de a scrie, căci dragoste de oameni și de patrie are multă!

Până aici am prezentat aspectele demne de laudă ale celor șase volume de memorii. De fapt, doar am făcut anumite constatări asupra acestei impresionante lucrări. În final, însă, aș îndrăzni să fac și unele observații sau, mai bine zis, niște sugestii. Nu mi-aș fi permis una ca aceasta dacă nu ar fi la mijloc următorul fapt: volumele recenzate au beneficiat și de o lansare într-un cadru academic, în sediul principalului forum științific al R. Moldova. În plus, Dl Mircea Snegur este Doctor Honoris Causa al AȘM, însă este și al unei serii de universități din republică și din lume.

Cred că volumele de amintiri și reflecții ale Dlui Mircea Snegur **ar fi avut de câștigat dacă ele conțineau mai mult material ilustrativ** – ca o completare la materialul scris. Sunt extrem de prețioase trimiterile, **citatele din stenogramele ședințelor** Guvernului și Parlamentului. Ele s accesibile unui număr limitat de cititori și, nu știu cum, specialiștii recurg la ele relativ rar – de aici și valoarea lor deosebită. Citez un singur exemplu, în acest sens: luarea de cuvânt a acad. Artiom Lazarev în legătură cu pretențiile liderilor transnistreni de a-și face o republică aparte, din

decembrie 1995, și pe care autorul a valorificat-o în volumul 6 (p. 712-713). Această atitudine spune foarte mult despre cine a fost savantul și patriotul A. Lazarev, pe de o parte; și cât de absurde sunt unele pretenții, vehiculate și acum, de către liderii de la Tiraspol, pe de altă parte. Dar iată și fragmentul cu pricina: „*Cu lux de amănunte, savantul argumenta lipsa oricărui motiv rațional pentru a crea o republică autonomă, fiindcă apariția unei atare unități statale întotdeauna presupune o autodeterminare națională care, în cazul Transnistriei, e un nonsens.*” Indignarea lui A. Lazarev, care, după cum știm, era originar din Transnistria, nu avea margini, el continuându-și alocuțiunea astfel: „*Care națiune? Care popor?... Ei spun poporul «pridnestrovski» («transnistrean»).* Vreau să vă lămuresc, că în istorie, în trecut, și astăzi, și mâine, popor «transnistrean» n-a existat, și nu va exista [...]. Se vorbește că acesta-i teritoriul rusesc. Nici ruși, și nici ucrainenii, până în a doua jumătate a sec. XVIII, în Transnistria n-au fost. Au fost tătari și moldovenii, care fugeau de turci și se aranjau pe malul stâng [...].”

Cred că un număr mai mare de asemenea citate-documente ar contribui la suportul academic al cărții Dlui Președinte M. Snegur. Deși este concepută ca un serial de memorii, adresat unui public larg, volumele fiind scrise într-o manieră accesibilă, captivantă în ansamblu, cartea dobândește un aspect academic, datorat, în bună parte, și numărului mare de documente puse aici în circulație pentru prima dată. O altă sugestie are în vedere așa-numitul „aparat auxiliar” al cărții. Mai concret: **se face simțită necesitatea unui indice de nume, poate și a altor indici bibliografici**, de exemplu, unul geografic, poate și unul istorico-cronologic. **Ar fi fost binevenite și niște rezumate, în câteva limbi de circulație mondială** (engleză, franceză, rusă) – dacă nu la fiecare volum, atunci măcar la ultimul.

Nu putem să-i trecem cu vederea pe cei care au contribuit la editarea celor șase volume de memorii ale Dlui Mircea Snegur, *Labirintul Destinului*: director-editor, redactor-șef – Dumitru Țăra; director imagine – Mihai Potârniche; pictor: Simion Zamșa; redactor stilizator: Vasile Scutaru; tehnoredactor: Rita Creangă; culegere computerizată: Maria Țăra. Au mai participat: Gheorghe Vrabie (prezentarea grafică a unor volume); Andrei Gamarț (coperta vol. 2), maeștrii fotografi Albert Simanovschi, Tudor Iovu, Nicolae Pojoga. La imaginile acestor specialiști se adaugă și unele fotografii din arhiva personală a autorului. Răspunderea editării volumelor și-a asumat-o Fundația „Draghiștea”, tiparul fiind asigurat la Combinatul Poligrafic din Chișinău.

Și iată că am ajuns cu adevărat la final... când **intenționez să dau o definiție scurtă și cuprinzătoare acestei cărți**

de amintiri și reflecții, celor șase volume unite sub genericul *Labirintul Destinului*. Anumite caracterizări, deci, și definiții, pentru lucrarea respectivă, am scris ceva mai sus. Pentru final, însă, nu am găsit nimic mai potrivit decât un gând înaripat al unui om mare, anume Nicolae Iorga. Celebru savant are, printre multe altele, și următoarea cugetare: „**A scrie o carte înseamnă a face actul social al frumuseții și înțelepciunii.**” Este ceea ce a făcut și Domnul Președinte Mircea Snegur, și pentru acest efort deosebit de mare, născător de frumusețe și înțelepciune, D-lui merită toate felicitările. Merită, la fel, și toate laudele – fie ca premiile în domeniu să se îndrepte spre *Labirintul destinului* lui M. Snegur! În fine, **merită toată încurajarea pentru a scrie mai departe această cronică de suflet a tânărului stat Republica Moldova**, la a cărei temelie a pus cele mai grele și mai rezistente pietre.

RÂNDURI PENTRU FRATELE MEU, SCRIITOR DIN CHIȘINĂU

Gânduri prilejuate de parcurgerea celor câteva cărți ce mi-au fost aduse, în vara acestui an, din stânga Prutului, de bunul meu prieten, conf. dr. Vasile Șoimaru

Iubite frate Vasile,

Am citit pe nerăsuflăte volumele primite în vară din mâinile Domniei Tale și am rămas adânc tulburat de trăirea ce ai pus-o între copertele lor. **Cărțile Domniei Tale poartă în pagini nu doar inteligența și spiritul unui om de mare calibru, ci și zbuciumul unui suflet de român de viță veche, care sângerează puternic la nedreptățile unui timp ce a încercat,**

în diverse chipuri, să ne distrugă fibra neamului. Oriunde s-au aflat și s-ar afla trăitori în lume, la est, la sud, la nord, la vestul Statului Român – iar cartea aceasta, pe care aș numi-o fundamentală, monografia-album *Români din jurul României în imagini*, ce ți-a vămuit cinci ani din viață, și înțeleg că ți-a luat încă pe-atâția pentru pregătirea unei noi ediții, o dovedește cu asupra de măsură –, conaționali noștri au găsit și vor găsi mereu în ei forța de a da la iveală valori românești inestimabile, identitate inconfundabilă spațiului locuit, în pofida încercărilor de deznaționalizare și rupere de la matricea comună milenară. Nu spun vorbe mari, dacă afirm că aceas-

tă lucrare editorială unică, ce trădează un românism exemplar, nemurește, scumpe prietene!

Un filon de mare consistență și forță argumentativă am descoperit, apoi, în volumul în care te lupti cu rămășițele acelei stafii (sau năluci, cum o numește dl Vlad Pohilă) ce mai bântuie încă prin această parte a continentului, cu racilele unei societăți care, prin exponenții ei la vedere sau mascați, nu e dispusă, în niciun chip, să-și abandoneze privilegiile.

Cu oarecare invidie, dar și cu bucuria că mă poți socoti frate de condei într-o relevare a adevărului istoriei, recunosc, în același timp, demersul de pionierat și valoarea afectiv-documentară a cărții Domniei Tale *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare*, care aduce acasă, de la mii de kilometri depărtare, lumina jertfiților pentru reîntregirea Țării. **Ferice că te-ai gândit, frate Vasile, la comemorarea celor 70 de ani de la marea tragedie românească**, să mergi pe urmele ostașilor noștri, **fără orgoliul nemăsurat al celor ce stau tot timpul și cugetă cum să-și ridice propriul monument din nimicuri**. Dacă sănătatea mi-ar fi permis și așa fi fost informat despre generoasa ta inițiativă, te-aș fi însoțit și eu în drumul acela de 1942 km, până la Cotul Donului, la Kletskaia, unul din locurile de însângerață amintire ale românilor, unde ai putut vedea, într-o zi de august, pe un deal udat de răpăitul unei ploii providențiale de vară, răzbătând spre cer, din brazdele de pământ roșu, aburul eroilor și ți-ai dorit, mișcat până la lacrimi, să le pui, atunci, pe loc, o cruce simbolică la căpătâi, pe care aflu cu bucurie că, la un nou drum, parcurs de data aceasta împreună cu un preot chișinăuian, ai înlocuit-o cu una adevărată. Începutul fiind făcut, poate va crește și acolo, în viitor, din comoditățile noastre învinse, o pădure deasă de cruci de pioasă aducere aminte!

În aceeași sferă de preocupări se înscrie și romanul celuilalt confrate cornovean, Ion Iachim, *Cireșe pentru Mareșal*, pe care mi l-ai adus odată cu cărțile Domniei Tale. Aștern aici câteva rânduri și despre acesta, întrucât l-am văzut ca un fel de cireșă de pe tort. Citirea lui mi-a provocat – cum rar am avut prilejul în ultima vreme, când cărțile se scriu și se tipăresc cu viteza luminii – o adevărată desfătare. Marea artă se înfruptă din adevăruri esențiale. Când își găsește locul în piramida dragostei de Țară, irupe în opere perene, ca aceasta a fratelui – dacă îmi permite să-l numesc așa – Ion Iachim, ce stăpânește la perfecție limba română, cu inflexiunile ei neaoșe, moldovenești.

O, sufletul meu de plumb, care ar fi putut clincheți, ca acela de argint din cugetarea patriarhului istoriei noastre, Nicolae Iorga, citată de fratele Ion într-una din inserțiile aldine ale **romanului său – considerat de mine prima statuie literară ridicată Mareșalului, pe care nimeni n-o poate acoperi cu foi de tablă, ca s-o ascundă vederii celor mulți** –, dacă fiii nevolnici ai Țării nu i-ar fi trădat într-o zi istorică interesele! Cartea consăteanului dumitale Ion Iachim – poem despre vatră și istorie, despre scut și sabie, despre codrii Moldovei și cetățile nemuritorului Ștefan cel Mare și Sfânt, despre demnitatea întruchipată în oamenii cei onești și curajoși peste poate ai nației române, care au dat totul Patriei, fără să-i ceară nimic, m-a mișcat profund: o dată, pentru că, în paginile ei, respiră un potop de cuvinte frumoase, nectarul dulce al unei limbi curate, de acasă, care te răsfăță, îți moaie inima și-ți însuflețește mintea, dându-i libertatea zborului; a doua oară, pentru că amintește, într-o construcție românească aparte, că, în cei 200 de ani de la raptul Basarabiei, cineva, sigur nu singur, așteaptă o victorie definitivă la tentativele de reîntregire ale ina-

intașilor, culminate cu jertfa Mareșalului; în fine, pentru că, după ce i-am parcurs cu sufletul la gură și ultima pagină, **am avut prilejul să fac o constatare uimitoare: fără să știm unul de altul, scriam și publicam, în același an, unul în stânga, altul în dreapta râului care încă ne desparte, acordați pe aceeași lungime de undă, despre nefericita sincopă a istoriei noastre**, despre Stalingrad, Grupul generalului Lascăr și erorile strategice ale războiului, despre Mareșal, *Rusoaica* lui Gib Mihăescu, sfârșitul nemeritat al unei elite militare ce s-a distins prin profesionalism, patriotism și onoare, pe imensitatea câmpurilor de luptă ale reîntregirii (asemenea eminentului general basarabean Victor Siminel, un poliglot, amintit în carte, de la care au ajuns la mine, în anii '80, când se dărașă cartierul Uranus din București, toate publicațiile ce apăreau în Capitală în ziua când a fost decorat drapelul de luptă al Regimentului 4 Roșiori „Regina Maria”, pe care acesta îl comanda). De asemenea, menționez, în context, și acest exemplu de acribie: faptul că amândoi am consultat sute și sute de surse, înainte de a compune, în fraze și capitole, el – *Cireșe pentru Mareșal*, eu – *Ultima noapte la Tanais*, romanul meu despre încercuirea de la Cotul Donului.

Mărturisesc că, după ce i-am citit într-o singură noapte cartea, de la un capăt la altul, am adormit în zori și m-am visat din nou copil, în Bahnariul Vasluiului, atât de drag mie, stând pe deal, în umbra pădurii de stejar, și privind în depărtare Hușii și partea de țară de dincolo de Prut – de la Ceremuș la Marea cea Mare – plâsmuire stranie, îmbrăcată în mireasă, siluită de hoarde în rubașcă, între două râuri cu ordin de despărțenie de la Popa cel Mustăcios, Fără de Dumnezeu. Mă ajungea, prin somn, din urmă, plânsul părinților noștri, cărora li s-au luat armele și li s-au dat în loc topoare de culcat mestecenii în taiga. O,

cum să mai evadeze – îmi spuneam eu – cum, din gropile comune siberiene, ca să vină acasă și să ne spună Adevărul despre Istoria însângerată a Românilor?

În același somn scurt, dar atât de sugestiv, am visat că mă aflam la Mărțișor și cumpăram goldane de mai din mâna maestrului Tudor Arghezi, pe care apoi le expediam la Chișinău, pe adresa fratelui Iachim, rugându-l să i le trimită, cu o carte, prin copilul Alistar Vărzărescu din Codreanca, Mareșalului Ion Antonescu. Aveam convingerea că fratele Iachim va preface, cu degetele sale care învățesc cuvintele de parcă ar frământa pâinea, goldanele Maestrului în fălădane de Cornova, știind că astea-i plac cel mai mult Mareșalului, Românul cel Mare, care, trădat în vara dinaintea Plecării, n-a mai apucat, probabil, să guste din ele!

Doamne, ce frumos a scris fratele Ion despre Ion cel fără de Mormânt și visul lui de a readuce Țara în fruntarii! E atât de dureros să te trezești dintr-un astfel de vis și să-i găsești în zori pe toți acești eroi, risipiți în cele patru vânturi, în armură viorie de sfinți răstigniți în icoanele mari! Dacă ai, și nu poți să nu ai, inimă de român, îți lași ruga să curgă îndoită cu lacrimi, ori de câte ori te afli în fața icoanelor de acasă sau în Biserica Neamului. Știi bine că Ei ne așteaptă cu speranță de înțelepciune în strane, că ne vor din nou împreună, frați de-o inimă și de-un sânge! Oare atât de puțin îi iubim, că nu putem grăbi pasul?

Aștept și alte cărți din partea Domnilor voastre – cum înțeleg că sunt edițiile următoare la două din lucrările menționate mai sus, care urmează să iasă de sub tipar –, scrise cu același talent și aceeași profundă simțire românească, pentru a-mi încălzi sufletul.

Cu aleasă frățietate,

Vasile S. POPA
1 Decembrie 2013

NE AFLĂM SUB PRIVIREA ATENTĂ A POETEI

Se vede că așa a vrut Domnul, Mîntuitorul nostru, ca la doi ani de la plecarea dintre cei vii a **Leonidei Lari**, să-i apară o splendidă culegere de poezii și proză, realizată de colegul ei de breaslă și de generație scriitorul **Nicolae Rusu**, ideea proiectului venind de la vărul poetei – dr. în economie **Vasile Șoimaru** (și un maestru neîntrecut în ale fotografiei). Au lecturat textul **Valeriu Rață** și **Vi. Pohlă**, ultimul întregind și compartimentul cu referințe, evocări, dedicații. Nu în zadar acest volum poartă titlul semnificativ **Se duce vara vieții...*** Cu părere de rău, continuăm noi, prea repede se duc pe calea fără întoarcere cele mai dragi, cele mai scumpe poporului nostru ființe...

Dar să revenim la cartea despre care ne-am propus să discutăm. La deschidere, chiar în primele pagini, este plasat eseul introductiv *Reîntregirea nu se așteaptă în rînd* de N. Rusu și *Testamentul* poetei, dedicat fratelui Leonard Tuchilatu, și el poet, decedat dramatic, prematur (1951-1975). Însăși antologia însumează 122 de creații poetice și 17 epifanii, după care urmează șapte titluri de referințe, opt evocări și șase dedicații.

După cum confirmă N. Rusu, antologatorul volumului, Leonida Lari – în ultimul ei interviu la Postul Național de Radio

* LARI, Leonida. *Se duce vara vieții...* : poezii și proză. Antologie de Nicolae Rusu. Autor de proiect și coord. Vasile Șoimaru. Bacău : Vicovia, 2013. 312 p. ISBN: 978-606-8541-23-5.

Moldova 1 – considera că „reîntregirea Țării, în 1991, cînd s-a destrămat imperiul sovietic, nu s-a produs din vina ambelor părți – deși mediul basarabean era pregătit de acest eveniment, nu s-a insistat, «ne-am scăldat în timp, sublinia poeta, și am ratat **clipa istorică**, iar cealaltă parte, bucu-reșteană, a ales să urmeze modelul german, din care motiv ea s-a grăbit să recunoască independența Basarabiei, alias Republica

Moldova». În finalul emisiunii Leonida Lari a remarcat că „unii din vînduții acestui popor nu înțeleg că nu există altă cale decît reunirea cu Neamul... Cred într-o putere care stă deasupra noastră și ne ghidează...». Putem doar să adăugăm, acum, de pe pozițiile zilei de azi, că poeta, plecată, în Înalțul Cerului, din 2011 ne privește atent ce facem noi, cei vii, întru apropierea zilei Reunirii... Poate facem mult, poate facem puțin, dar editarea volumului antologic *Se duce vara vieții...*, cu siguranță, e un pas înainte spre dreptatea poporului nostru dornic de libertate.

Cu toate că în timpul vieții sale L. Lari a publicat un număr impunător de cărți nu putem zice astăzi că scrierile ei au ajuns în fiecare bibliotecă publică sau personală a concetățenilor noștri de pe ambele maluri ale Prutului. De aceea, credem că gestul Editurii „Vicovia” din Bacău de a completa golul format, cu alte cuvinte – lipsa cărților celei supranumite Ioana d’Arc a Basarabiei, este mai mult decît lăudabil. Cititorii au căpătat ocazia de a savura lirica (reflexivă,

civică, de dragoste, peisagistică etc.), precum și proza (scurtă, cu tentă filozofică) a unei autoare ce a fost foarte iubită și apreciată la justa valoare de către destinatari, de către cititori – cei cărora autoarea le-a și scris, arzînd, în fine, ca o lumîinare în numele dreptății, a adevărului, a frumosului, în genere. Am fost martorul unor întâlniri cu iubitorii de poezie, al unor recitaluri extraordinare ale protagonistei, care ridicau sala entuziasmată în picioare, care provocau ovații, poeta alegîndu-se cu brațele pline de flori.

Deschizînd volumul *Se duce vara vieții...* avem posibilitatea să contemplăm asupra rostului vieții pe pămînt, să ne aducem aminte, să revenim la acele zile fierbinți ale destinului poporului nostru, să ne gîndim la ființele dragi (părinții, iubitele, iubiții), la natura prea frumoasă a Patriei noastre, să scrutăm viitorul atît de ademenitor, atît de implacabil, atît de promițător... Creația Leonidei Lari este o bogăție de neprețuit a literaturii române din Basarabia, în parte, și din întreg arealul românesc, în genere. Rar scriitor se poate mîndri cu o astfel de izbucnire neașteptată, puternică și efervescentă a sufletului său întru construirea binelui și a prosperității celor din jurul său, celor cărora își dedică întreaga viață pînă la ultima suflare.

Să medităm în cele ce urmează asupra unor nestemate, mărgăritare poetice, incluse în culegerea sus-menționată. Cu toate că sînt aranjate în ordine aleatorie, cititorul le poate depista cu ușurință, căci îi sînt cunoscute și din alte surse. Totodată, ai impresia că le citești parcă prima dată și te miri că ai o ocazie să îți în mînă o carte scrisă cu mult curaj, îndrăzneală, verticalitate, intransigență. Și toate pleacă de la o experiență trăită de autor. În multe din ele ne regăsim pe noi înșine, căci poeta se identifică cu poporul din care își trage rădăcinile, din care scoate energia pentru a se bucura de viață, pentru a-și vedea plin rodul muncii sale.

Un capitol aparține în creația poetei îl ocupă mesajul civic, social-militant și patriotic, care este prezent în mai multe poezii: *La Putna, Rugă de noapte, Moldavă, Cod, Poeți în lume, Scrisoare unui prieten, Doină, Lăstunul, Sub privirea Domnului, În alba bătaie de lună, Poetul și puterea, Poem trist* ș.a. (dacă ne limităm doar la cele incluse în culegere). Starea deplorabilă a poporului, sărăcia lui morală erau durerea cea mare a poetei. Nu putea suporta lipsa coeziunii, a organizării, slăbirea și anihilarea avîntului patriotic de altădată, distrugerea moralei creștine etc. A așteptat cu înfrigurare și speranță, din an în an, ca guvernanții să se trezească din lungul somn indus de către profitori și trădători, să organizeze, în sfîrșit, societatea într-o structură reformatoare, căci în țară sînt destui oameni devotați cauzei supreme. Ea mereu a luptat pentru îndreptarea stării de demoralizare, de sclavagizare a forței de muncă, de înstrăinare a patrimoniului național, de decădere morală a cetățenilor. Drept exemplu, în acest sens, ne poate servi poezia *Invocare pentru Neamul românesc*: „Ce clipe pline de amar, / Ce lume în înșelăciune, / De parcă cineva-n altar / Înjură-această națiune! // Ce văd în iarnă ochii mei, / Ai tăi, ai ei, umpluți de rouă, / Hora Unirii o joacă-acei / Care au rupt Moldova-n două!... // Da, ei dansează, ei fac pași, / Ridică nasuri vechi în soare, / Pe unde Eminescu-n lași / Visat-a România Mare... // Da, ei se calcă pe nădragi, / Frămîntă glodul în neștire / Pe-unde strămoșii noștri dragi / Jertfitu-s-au pentru Unire! // Mă ia în suflet c-un fior, / Te ia în minte cu-o mînie, / De mica veselie-a lor / De marea lor fățarnicie. // Pe-o iarnă grea, printre nămeți, / Voindu-se în toate primii, / Pe glia ruptă în bucăți / Dansează cioclii românii!!! // Eu stau, tu stai, ea stă în loc, / Privind tăcuți dansînda gloată, / Căci nouă nu ne e de joc / Peste-o moșie destrămată. // Peste Moșia lui Ștefan, / Ajunsă astăzi de ocară, / Arată-ne, o, Doamne,-un plan / De izbăvire pentru Țară!”

Memorabile sînt poeziile dedicate unor personalități de vază din istoria noastră. De aceea, atragem atenția cititorilor asupra unora din ele: *Poetul* (lui Mihai Eminescu), *Rugă pentru prooroc* (poetului și părintelui Alexie Mateevici), *E magul* (poetului Grigore Vieru), *Rănit de frumusețe* (traducătorului Igor Crețu), *Retrospectivă cu partide și popor* (zilelor de 23-24 august 1944, Mareșalului Ion Antonescu) ș.a. cu dedicație rudelor (fratelui Leonard, surorii Nina Mușat, ficelor Cristina și Emanuela). Poeta este sinceră cu propriile sentimente. Ea este alături de națiune, de toți militanții ei. Mesajele transmise o apropie ideatic de toți cei enumerați mai sus și ne confirmă că protagonistă este de aceeași parte a baricadei.

Nu i-au fost străine poetei nici temele filozofice. Fiind o fire meditativă, L. Lari în poeziile *Crez*, *Scoica solară*, *Acolo*, *Cartea*, *Artă* ș.a. pune în discuție problemele procesului de creație, psihologiei sociale, moralei, eticii, culturii, precum și problemele umane generale. Pînă a ajunge la unele concluzii, gîndurile ei trec prin mai multe filtre și ne apar deseori în formă de aforisme, precum în exemplele următoare: „Spațiu-i plat, timpul e strîmt / Și-i alergător printre destine, / În lumea aceasta oamenii sînt / De azi pe mîine” (*Dar este ceva...*); „Încă să mor trebui-va, numaidecît, / Și să mă conving cu uimire, / Că tot ce-am trăit nu a fost decît / O lecție de nemurire!” (*Lecție*). Autoarea pledează cu discernământ și conștiință ca în Țara noastră să crească generații inteligente și ingenioase, să se respecte principiile pe care se întemeiază demnitatea persoanei, să se ia în considerație valorile artistice autentice ș.a.m.d.

Sînt neobișnuite și versurile Leonidei Lari despre / pentru mama (*La sat, Lumina din cer* ș.a.). Acestea implică, în primul rînd, trăire, emoții în fața celei mai scumpe ființe de pe pămînt. Mama este cea care toată viața ei își învață copiii, le vor-

bește cum să treacă de greutăți, îi alină și îi dojenește: „Cu patima stinsă în sine / mă-aplec peste-a apelor undă, / ah, cine mai poate ca tine / din orice izvor să-mi răspundă” (*Mamei eterne*). Autoarea are un respect profund și aleasă recunoștință pentru mama ei, amintindu-și mereu de copilărie, de casa părintească.

Cîntînd dragostea, poeta ne invită într-o atmosferă a bune dispoziții, a speranței, dar și a tristeții, amărăciunii chiar. Antologatorul ne propune spre lectură tulburătoarele poeme ale iubirii *Dulcele foc*, *Taina*, *Lumina dragostei*, *Dacică*, *Dezlegare*, *Această iubire*, *Sînt craiul blind al mării*, *lubito*, *spune-mi ce înseamnă dor...* ș.a., în care poeta trăiește sentimentul dragostei cu adevărat: „Dar întii pe la tine-am să vin / Și alături voi sta un pic, / Bîntuită de-un dor divin / Ce e tot și parcă nimic” (*Dar întii...*). Sau: „Voi mai arde oare între lut și stea? / Vei mai ști ce gînduri trec prin mîntea mea? // Voi mai plînge-n frunze toamna ce-a plecat? / Vei mai crede oare că nu te-am uitat?” (*Romanță*).

Deseori eul ei liric se identifică cu natura, cu splendorile fermecătoare ale meleagului natal. Spre confirmare a se vedea următoarele creații literare: *Vino lîngă ape*, *Patimă*, *Tîrziu*, *Aceasta nu-s eu...* și multe altele. De cele mai dese ori natura și dragostea sînt îngemănate și apar într-un cadru feeric: „Ce faci tu, dragule, cînd ne-nvolbură-așa? / Stai lîngă geam și gîndești că la cald e mai bine, / Cine prin spulberu-acesta mă va căuta / E de-o lege cu mine!” (*Spulber*).

Dar natura, ca atare, își are imnurile sale, adică creații pe de-a-ntregul dedicate ei. Peisaje demne de a fi așternute pe pînzele unor pictori descoperim în: *O ceață de aur*, *Semne*, *Un brad*, *Seară de iarnă*, *Tîrzie toamnă* ș.a.

O specie aparte, rar întîlnită atît în literatura română, cît și în cea universală, dar cultivată de L. Lari, o constituie epifania. Sclipirile de gînduri, expuse cel mai des

pe o singură pagină, rareori pe două-trei, sînt adevărate delicii pentru mulți cititori îndrăgostiți de cuvîntul artistic al poetei. Credem că ceea ce nu a izbutit să spună scriitoarea în versuri, i-a reușit extraordinar în aceste epifanii. Viziunile lirice transpar în toate bucățile de proză. Tentația sufletului, împovărat de grijile cotidianului, se descătușează totalmente, exprimîndu-și trăirile și frămîntările interioare: „Uneori, mi-e dor de oameni, încît mi-e teamă că n-am să-i mai văd și atunci ies din casă, merg pe cărările care duc spre ei și ascult aerul ce poartă vocile, pașii, cîntecele lor” (*Dor*). Sau: „Pe aceste dealuri ușor înnegrite, pe aceste dragi șesuri de țară colindam cîndva, fără a bănui măcar, că undeva, neștiutoarea-mi copilărie înfloarește răbdător știutorul meu suflet. Astfel, am intrat în destin, mușcată de mici întîmplări, ferindu-mi instinctiv trupul de loviturile din afară” (*Nașterea spiritului*).

În capitolul de referințe au fost incluse: prefața (salvatoare!) a lui Andrei Lupan la placheta de debut a autoarei *Piața Diolei*, un fragment din *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* de Mihai Cimpoi și articole semnate de Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Cezar Ivănescu, Nicolae Dabija și Doina Uricaru. La evocări putem citi aduceri-aminte de Ninela Caranfil, Vasile Șoimaru, Gheorghe Budeanu, Vlad Pohilă, Liuba-Drăgostița Bujor, Eugenia Manea-Cernei ș.a. În final sînt plasate dedicațiile semnate de Nina Tănase, Gheorghe Pârlea,

Ionel Căpiță, Elena Tamazlăcaru, Nicolae Bălțescu și subsemnatul.

După ce închidem cartea, constatăm, o dată în plus, că Leonida Lari este un cîntăreț al pasiunilor civice. Putem spune că în creația ei iubirea de patrie e pe locul întîii. Volumul *Se duce vara vieții...* e o culegere de scrieri reprezentative ale autoarei, care te face să meditezi adînc asupra problemelor vieții, asupra destinului țării. Se simte o necesitate de puritate, de unire a forțelor populare într-un flux contra tuturor doctrinelor maladive și străine moralității tradiționale a Neamului românesc. Autoarea a plecat în lumea celor drepiți cu convingerea că românii se trezesc, cu toate că ea însăși se simțea însingurată: „Umbre de oameni, cete de duhuri, / Fac avanpost, / Nici în pămînt, nici în văzduhuri / N-am adăpost. / Picură-n palmă ceara fierbinte, / Mi-e tot mai greu, / De cine să reazem, Doamne preasfinte, / Sufletul meu?” (*Umbre de oameni, cete de duhuri*).

Recomandăm, cu deosebire tinerilor, să caute și să parcurgă acest volum al distinsei noastre patriote, care este axată pe o strînsă relație a identității poetei cu spațiul natal, cu istoria și valorile culturii naționale ale românilor, dar și pe emoțiile sufletești ale autoarei. Totodată, să nu uităm că ne aflăm mereu sub privirea atentă a poetei.

Valeriu RAȚĂ

FORȚA ȘI ENERGIA MOBILIZATOARE A CREAȚIEI

Cu fiecare zi ce trece, cărțile scriitorului român Adrian Păunescu, care își trage rădăcinile de pe plaiuri basarabene, devin tot mai solicitate. Deși prodigiosul poet a editat un număr impunător de volume (cu un total de peste un milion de exemplare!), creațiile lui nu au ajuns la fiecare citi-

tor doritor de a-i savura lirica de o gamă largă a tematicii ce se bucură de aprecierea cuvenită, autorul fiind și astăzi în topul preferințelor. Dar, credem, că mult mai puțini prețuitori ai distinsului nostru compatriot, care s-a învrednicit și de instalarea unui bust pe Aleea clasicilor literaturii ro-

mâne din capitala basarabeană, cunosc faptul că și fiul acestuia – Andrei – e la fel o personalitate marcantă în cultura românească, care, grație educației în familie și studiilor în școli alese, calcă cu demnitate pe urmele tatălui său. Mai mult decât atât, **Andrei Păunescu** a îmbrățișat mai multe muze, adică arte, și se profilează ca o individualitate plurivalentă.

Prezentăm în cele ce urmează – spre confirmarea spuselor de mai sus – unele date din notele biografice (de obicei, nu prea desfășurate) plasate pe sauturi sau în cărțile lui Andrei Păunescu, căci despre el va fi vorba în prezenta expunere publicistică. **Andrei Păunescu** s-a născut la București, pe 3 mai 1969, ca fiu al regretaților poeți Adrian Păunescu și Constanța Buzea. Este cantautor de folk și rock, fondator al trupei „Totuși”, filolog, jurnalist de presă scrisă, radio și televiziune, editor, grafician, cadru didactic universitar, doctor în istorie, tată și tînăr bunic. A primit numeroase premii în Țară și în străinătate pentru muzică, literatură, publicistică, grafică și întregă activitate.

Andrei Păunescu este pasionat de Patrie, de arte, chitară, cuvinte, muzică, călătorii, fotbal și multe altele. Împreună cu trupa sa ne delectează mereu cu piese noi și mai vechi, atât proprii, cât și de colegi ce împărtășesc aceleași idei și merg cu toții pe același drum al creației. Versurile pieselor din spectacolele, festivalurile, galele, desfășurate în toate județele Țării – cu un repertoriu foarte interesant –, ne aduc aminte, desigur, de eforturile artistice de cîndva ale inconfundabilului Adrian Păunescu, iar muzica ne poartă înapoi, în anii de aur ai Cenaclului „Flacăra”. Piese proprii de referință sînt: *Amor cubist*, *Totuși*, *Vai ce mic oraș*, *Țara lui Impozit Vodă*, *Să faci pe prostul*, *Haide mamă, haide tată*, *Roboții*, *Șapte mări și șapte țări*, *Îndrăgostit de tine*, *Cosaș în fin*, *Sîntem aroganți*, *Liberi spre abator*, *Același basm*, *Doamne, ocrotește-i*

pe români ș.a. Cei din componența trupei actuale promovează valorile muzicii de calitate și continuă demersul scriitorului iubit de multă lume bună care a fost Adrian Păunescu, prin talentul fiului acestuia, printr-o serie de concerte reprezentative ce includ diverse genuri muzicale (de la hard-heavy rock pînă la balade și prelucrări specifice unor cîntece populare).

Absolvind Universitatea din București (Facultatea de Litere, Secția română-engleză), avînd o practică de cenaclist și fiind permanent în căutarea de sine, Andrei Păunescu a publicat volumele: *Calendarul unui vulcan – supraviețuirea lui Adrian Păunescu* (memorialistică, 1997); *Subsemnatul vă ignoră* (proză scurtă, 1998); *Nicio șansă* (roman, 1999); *Ascuns în toate* (versuri, 2000); *Lumea rebatabilă* (publicistică, reportaje, 2001); *Doctoratul în tristețe* (versuri, 2002); *Jurnalism tematic* (curs universitar, manual, 2005, ed. a doua – 2013); *Texte fundamentale – cultură și mass-media* (coautor, curs universitar, manual, 2007); *Scriitori și politică în România. Secolul XX* (teză de doctorat, 2008); *Mass-media și cultura* (în două volume, curs universitar, 2013); *Elemente și tehnici mediatică* (curs universitar, 2013); *lobag la patron, iobag la stat* (versuri, 2012, ed. a doua – 2013); *Zodiacul cu femei* (versuri, 2012, ed. a doua – 2013). Trebuie să spunem că e un început și, totodată, un avînt impresionant.

Deci, nu e de mirare că autorul scrierilor sus-menționate, avîndu-i drept model pe părinții săi, dar și pe mulți prieteni cu care a fost și este în amiciție, la cei 44 de ani pe care i-a împlinit deja, are înscrise în palmaresul său rezultate ce ar putea bucura pe orișice om de creație trecut de vîrsta căutărilor. Nu în zadar proverbul românesc glăsuiește: „Surcica nu sare departe de trunchi”, altfel spus – copiii seamănă cu părinții. Ca să vă convingeți de aceasta, în continuare punem în discuție ultimele două noutăți editoriale ale pregnantului

poet (cu siguranță!), apărute recent și care – ambele – de acum s-au bucurat de lansări apreciative la București.

Cu toate că cele două cărți la prima vedere par a fi surori, mai bine zis sînt cam aceleași (chiar și ca înfățișare, sub raportul execuției poligrafice), în realitate – după spusele mai multor cercetători literari – conținutul lor diferă și ca fond, și ca formă, și ca stil, și ca manieră, și ca mesaj. Sînt două fațete ale lui Andrei Păunescu, prin care îl recunoaștem perfect după factura, structura și specificul scrisului său. Prima dintre ele – *lobag la patron, iobag la stat** – este alcătuită din trei cicluri: *lobag la patron, iobag la stat (pamflete, parodii, copilării, dedicații și crize); Noi între noi (trăiri, povestiri, amintiri, mărturisiri); și Artiștii din pământ (celor ce-au plecat)*. Parcurgînd chiar primele pagini ale culegerii de versuri, ne dăm bine seama că autorul este un poet militant, un poet social, care reflectă atitudinea sa de cetățean onest, pe care îl dor necazurile oamenilor simpli, problemele cu care se confruntă țara sa, cea pe care o iubește la nesfîrșit, la rîndu-i, confundîndu-se în munca de creație și uitînd de propriile dureri sufletești. Iată cum se simte poetul în actuala Romînie în poezia al cărei titlu este și titlul cărții, dar și al primului compartiment: „lobag plin de cruzime, iobag cu multă milă, / lobag tandru, dar și iobag în silă, / lobag cu remușcare, iobag inconștient, / lobag foarte drogat, iobag foarte prudent. // lobag evlavios și iobag ateu, / lobag fără credință, dar și cu Dumnezeu, / lobag cu mari pretenții, iobag mahmur, / lobag elegant, iobag cu șnur. // lobag de dimineață, iobag în plină noapte, / lobag în gura mare, iobag cu șoapte, / lobag economic, iobag la politică,

* PĂUNESCU, Andrei. *lobag la patron, iobag la stat : versuri noi și cîteva recuperări din cărți mai vechi*. Ed. a doua, revăzută. București : Ed. Semne, Fundația Constantin, 2013. 144 p. ISBN 978-606-15-0265-3.

/ lobag la justiție, de luni pînă duminică. // lobag la director, iobag la secretară, / Dacă se află, ăsta mă omoară! / lobag la guvern, iobag la ministru, / lobag la primar, deși sună sinistru. / lobag la Parlament, iobag la senat, / lobag la deputat, fiindcă-i delăsător, / lobag la agenție, iobag la comerț, / lobag la președinte – să se țină minte!”

E un tablou aparent ludic, dar în esență – tragic, ce parcă prevestește o nenorocire, o calamitate socială, un prăpăd, o urgie. Poetul este cuprins de un sentiment de jenă, constată că este iobag, adică un cetățean ce nu se bucură de libertatea personală. Poezia sună ca un denunț social, ca o revoltă. Autorul expune aici ceea ce îl deranjează cel mai mult în viață – lipsa de demnitate și de moralitate. Unui cititor de poezie recentă, descătușată de tema ochiului vigilent al cenzurii, nu-i va scăpa, desigur, jocul de cuvinte provocat de omofonia *iobag* – „[țaran] șerb” și „i-obag” (de ex., *a băga cuiva mințile în cap* sau *a băga benzină pentru a face plinul...*). Climatul social nefavorabil, din păcate, îl determină pe Andrei Păunescu să anunțe: „În

lumea plină de putori, / Eu sînt bărbatul tras de sfori, / În sus sînt eu, în jos nimic, / Eu cu nimicuri mă complic" (*Un om pe niște sfori*). Sau: „Așa zic și eu: / Mi-e greu, foarte greu, / Deloc nu e bine / Acum: mi-e rușine" (*Sentință civilă*).

Poetul manifestă cu putere calitatea de martor ocular al realității imediate, observă și nu se sfiște să spună adevărul: „Ei strîmbă timp sprînceana / Și buzele își mușcă, / Sînt apăsați de gînduri, / Participă intens, / Orbitale li-s goale, / Au gura ca o pușcă, / Aruncă-n noi deșertul / Și vorba fără sens" (*Mediocrii*). Sau, în aceeași cheie: „În lumea noastră, astăzi, au dispute / Canalii și lichele, pe redute, / Vor locul de pe tronul din cetate, / Nu știu ce să votez: le-aș vrea pe toate. // Nu le dezamăgesc, le las să spere, / Că o s-ajungă toate la putere, / Se bat cumplit, niciuna nu se plînge, / Vor să învingă. Noi plătim cu sînge. // În lupta strîmbă, uite cum le crește / Un eroism tradus în românește / Ce are colți lucioși și minte trează, / Cînd mint, împrășcă, fură și trădează" (*Canalii și lichele*).

O particularitate a versurilor lui Andrei Păunescu este influența climatului social, politic, cultural, moral din țară asupra concetățenilor, inclusiv a personalității sale, fapt ce a atras atenția în mai multe poezii din placheta *Iobag la patron, iobag la stat*. Definit și caracterizat printr-un patriotism sincer, respectul pentru adevăr de la prima pînă la ultima pagină a cărții este suprem. Poate de aceea poetul iese învingător în situații supărătoare de felul acesteia: „Nu știu deloc să beau, nici n-am prea încercat / Și de-aia un pahar mi-ajunge să fiu beat, / Dar mintea mi-e întregă și-ncerc să mă feresc / De tot ce este viciu, de tot ce-i nefiresc" (*Cîntec de scăpare*).

O preocupare de ordin civic a autorului este și starea ecologică a plaiului său, pe care îl situează într-o altă dimensiune a cunoașterii: „Vrem altă cale, e o urgență, / Că, altfel, totul e zadarnic și se poate pierde-n vînt, / Jos ticăloșii, jos mediocrii,

/ Aici, acum, ori nicicînd! // E-o datorie de conștiință, / Iar misiunea noastră e să-i fim mereu naturii scut, / Veniți cu toții, să fim alături, / Să n-o luăm de la-nceput. // Cu energie și-nțelepciune, / Să înțelegem toți acum că viitoru-ncepe ieri, / E o răscruce, n-avem ce face, / Nu vrem s-o luăm spre nicăieri" (*Totul depinde de noi*).

Poetul nu a putut să nu scrie versuri consacrate artiștilor – recte, unor ființe dragi – „din pămînt": Ioanei, surorii sale decedată de curînd, mamei sale (la fel, plecată de curînd în lumea celor drepți) și regretatului tată, care l-a părăsit / ne-a părăsit pe 5 noiembrie 2010. Iată răvașul fiului său, care îl urmează întru totul: „M-am hotărît să-ți scriu, / Te tot aud, ca-ntr-un halou, / De parcă-ai fi iar viu / Și mă întreb mereu: «Ce-i nou?» // Nimic nu-i nou pe aici, / Decît că porcii-s tot mai porci / Și, de ai putea fi viu, / Te-ai răzgîndi să te întorci. // E jale-n tot ce vîd, / Trosnește gheața pe mormînt / Și, de atît prăpăd, / Mi-e greu și să mai vreau să cînt" (*Tată*). După cum se vede, aspirația la dreptatea, dorința pentru bunul mers al lucrurilor în creația poetică a lui Andrei Păunescu ocupă un loc însemnat. Astfel de poezii cenzura de pe vremuri cu greu le-ar fi tolerat...

Este firesc apelul poetului către concetățeni, apel perceput ca un îndemn ca aceștia să amplifice revolta, să contabilizeze și să amendeze acțiunile reprobabile ale guvernanților, să devină purtători de stindard, să influențeze politica și cultura, să fie nu numai martori ai istoriei, ci și făuritorii ei. Indignat și revoltat permanent, poetul se identifică în țara sa drept o conștiință socială și națională, drept un exponent al năzuințelor și speranțelor întregului popor.

În cea de-a doua culegere de poezii – *Zodiacul cu femei** – poetul încearcă să

* PĂUNESCU, Andrei. *Zodiacul cu femei: bestiar cu versuri noi și cîteva reluări din cărți mai vechi*. Ed. a doua, revăzută. București: Ed. Semne, Fundația Constantin, 2013. 142 p. ISBN 978-606-15-0266-0.

se reprofileze, să se reformuleze, consacându-se mai mult pe tărâmul dragostei. Și acest volum, ca și cel precedent, este alcătuit din trei cicluri: *Zodiacul cu femei* (cel de bază), *Doctoratul în tristețe* (reluări) și *Ascuns în toate* (la fel, reluări).

Lirica de dragoste a lui Andrei Păunescu este singularizată, nu credem să aibă similitudini cu cea a confracților săi de condei. Starea de iubire este redată mai altfel chiar în poezia de la început și care poartă titlul volumului: „Iubirea mea, încerc să te refac / Din semnele sculptate-n zodiac, / Pământ, metal, lemn, aer, foc și apă / Nu au putere toate să te-ncapă. // Și dacă noi ne-am risipit mereu, / Și dacă te-a lovit cuvântul greu, / De vină nu ești tu, nu-i Dumnezeu, / Ci vinovat sînt eu, mereu doar eu.” Sau în poezia *Balada fetei dezrădăcinate*: „Cînd te-am văzut și mîndră, și fragilă, / Am înțeles că sînt un alt bărbat / Ce-ngenunchează către o copilă, / Dar asta nu e tot ce s-a-ntîmplat. // [...] // Ți-am fost blestemul și ți-am fost scăparea, / Și împărat, și grădinar argat, / Mi-ai fost pustiu și mi-ai fost și marea / Și un miracol ni s-a întîmplat.”

Neobișnuit, poetul actualizează în versuri iubirile sale. De aici, probabil, și o notă înnoitoare se simte în lirismul său. Copleșit de dureri existențiale, personajul liric se resemnează în fața femeii pe care o iubește: „De la început, / Mi-ai cerut plîngînd / Jurămîntul mut, Cel mai negru gînd: // De ar fi să fug, / Deturnat de-un val, / Orice-ar fi să fac, / Să ți-o spun brutal. // Cînd s-a întîmplat / Să nu am noroc / Să nu am noroc / Și să trec prin iad, / Am scăpat de foc. // Brațul salvator / Eu mi l-am întins, / Fiindcă te iubesc, / Sufăr dinadins” (*Jurămîntul nostru*).

Andrei Păunescu optează pentru o dragoste degajată, eliberată de îndatoriri și încorsetări, iar sinele lui caută să se regăsească în tumultul acesteia, depășind obstacolele existente. Totodată, ea – dragostea lui Andrei Păunescu – e mereu într-un proces de metamorfozare. De aceea, toate energiile sînt canalizate spre a învinge și a se bucura de viață: „Și cum aș vrea acuma / Să pot ați spune: vino, / Pe cînd începe toamna, / Sub arbori tot mai seci, / Întruchipări trecute / Emoția rețin-o, / În frunze ce se-ndoaie, / Cînd calc și calci poteci” (*Să fim alături*).

Tema iubirii din placheta *Zodiacul cu femei* surprinde toate aspectele acestui sentiment de afecțiune pentru cineva: de la încîntare pînă la dezamăgire. Tonalitatea eroticului este diferită: de la starea de satisfacție pînă la regret, nostalgie, singurătate. În genere, dragostea la Andrei Păunescu nu este ideală, nu este perfectă, ci tinde spre deprimare, descurajare: „De n-ar fi fost apropieri și ruperi / Și buze seci sub ochii noștri uzi, / M-aș resemna că a-nceput deșertul / Și-aș crede c-auzind tu nu auzi” (*De n-ar fi fost*). Uneori tema erotică îl antrenează pe autor spre meditații filozofice: „Sînt femei cu caractere drepte, / Sînt femei ce nu pot să aștepte, / Sînt femei ca marea sau ca munții, / Sînt femei în așteptarea nunții. // Sînt femei de sînge

sau de gheață, / Sînt femei de moarte și de viață, / Sînt femei de tropic sau de poluri, / Pentru orice piesă-n orice roluri" (*O singură poveste*).

Nu cred că vom greși afirmînd că versurile lui Andrei Păunescu poartă o amprentă a manierei tatălui său, desprindem răsfrîngerii ale stilului acestuia – altfel nici nu se putea a fi, căci încă din adolescență a fost ancorat în atmosfera cenacliștilor de la „Flacăra” lui Adrian Păunescu, auzită, savurată, iubită și în Basarabia noastră, în anii de sumbru comunism.

Andrei Păunescu, fiind un poet cu modestie, scrie fără niciun strop de aroganță. Credem că volumele anunțate mai sus prezintă interes pentru publicul cititor și deoarece autorul nu se dă după perdea, ci redă realitatea din jur, ne prezintă o oglindă a stării de spirit atît personale, cît și a țării întregi, legînd bine finalitatea de cauzalitate. Credem că și în poeziile de dragoste

ale lui Andrei Păunescu mulți cititori se vor regăsi – unii căzînd pe gînduri, alții radiînd de bucurie și satisfacție. Ne dăm bine seama că atît birocrății, demagogii, funcționarii de stat corupți, cît și cei care scot profit din dragoste, după lectura prezențelor volume, nu vor dispărea pe dată, dar ne exprimăm încrederea că poetul nostru ne apropie de un viitor mai puțin tulbure, spre care mergem pe o linie ascendentă.

Concluzia ar fi că Andrei Păunescu e un poet nonconformist pe plan social, iar poezia lui erotică redă traseul sinuos al unei tinere trăiri virile, al vieții sale, de vreți. Oricum ar fi, poetul (cărui nu îi este totuși străină vîna satirică, dar nici cea lirică) dovedește o maturitate și o subtilitate profesională și este plin de forța și energia mobilizatoare a creației.

Andrei BUTUCENEANU

VERSUL NEGREI DEZNĂDEJDI, LUMINAT DE ALBUL EXALTĂRII

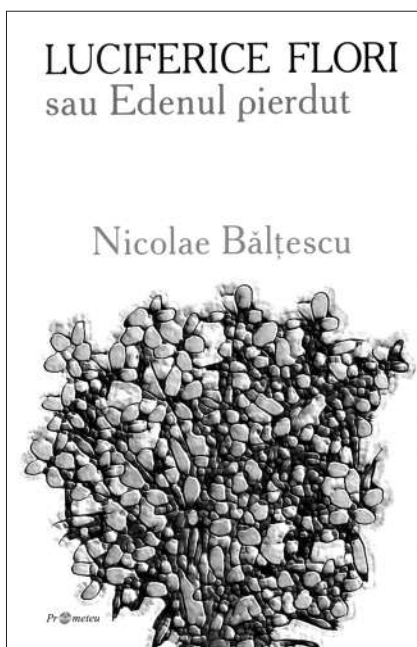
Dacă nu fiecă scriere aparte, apoi un ciclu sau o culegere de versuri de Nicolae Bălțescu oscilează vibrant între zbuclim și acalmie, între deznădejde și exaltare, între respingere și aprobare. Există în versurile sale o legătură relativ ușor perceptibilă – nu numai pentru cei care îl cunosc personal pe autor – între real și aspirație, între destin și fuga de ursită, între *ce este și ce poate* sau *ce trebuie să fie*: „Sunt peregrin etern, colind de mult prin obositul / Spațiu pămîntesc. A cîta oară vin și plec? Nu știu. / Poate... e a șaptea rundă! Înfrunt destinul vrut, / Plăsmuit și viu, țesut de mine însumi. Am pribegit / În multe triburi și popoare, toate în trufie cununate! / Dar nu mi-a fost să văd, să deslușesc...” (*Cine sunt, de unde vin...*)

Deși încă din școala medie de cultură generală dorea să devină medic și a făcut apoi o apreciazabilă carieră în domeniul sănătății publice, conform propriilor mărturii, în aceeași perioadă a adolescenței școlare **Nicolae Roșca** era pasionat de poezie – și de lecturarea ei, dar și de ispita de a scrie versuri. Are caiete cu „încercări literare” din anii din studenție medicinistă, apoi din perioada cînd a muncit ca medic, cîteva decenii la rînd, în diferite regiuni ale Rusiei (din centrul acestei țări și pînă în Extremul Orient). Totuși, se pare că adevărata lui apropiere de poezie s-a produs la începutul anilor '90 ai secolului trecut cînd, revenind definitiv în Patrie, a muncit cîteva ani buni la revista *Glasul*, prima publicație în grafie latină din Basarabia post-

belică. L-o fi favorizat întru câtva și anturajul creator, literar-artistic și chiar boem de la respectiva publicație, deși nu putea constitui aceasta un factor decisiv, N. Roșca fiind o persoană mai mult introvertită, discretă, selectiv-comunicativă. Doar unor persoane maximum apropiate sufletește le-a încredințat unele file de poezie, printre care aceștia numărându-se și subsemnatul, astfel încât pot conchide că am o idee relativ clară despre scrisul său de-a lungul a două decenii.

Când a decis să debuteze editorial, adoptând numele de scriitor **Nicolae Bălțescu**, întâmplarea a făcut să-i fiu lector și la prima, apoi și la a doua plachetă: *O lume rătăcită* (Editura „Prometeu”, 2008); *Pasaj teluric: Mesaje pentru pământeni* (Editura „Prometeu”, 2010) – ambele prefațate cu multă minuțiozitate și simțire de scriitoarea Claudia Partole. A fost o nouă etapă de familiarizare a mea cu scrierile lirice ale lui N. Bălțescu, dar – ce e mai important – am putut vedea o altă treaptă a zbucrii de creație al autorului.

În genere, Nicolae Bălțescu cultivă versul de factură clasică, dar și versul alb; scrie poezii meditative, interiorizate; egoul său liric optează, ba chiar militează continuu, pentru altruism, armonie și perfecțiune în lume, pentru o moralitate și o desăvârșire a omului în accepția biblică a acestor imperative. Are și motive sau momente mai obscure, invocări obsesive, vehemente chiar. Acestea din urmă sunt pasabile de a deruta pe unii cititori însă, în linii majore – și e un avantaj al scrisului lui N. Bălțescu –

versurile sale te pun pe gânduri, generând asocieri și trimiteri la reflecții caracteristice, tipice, poate chiar definitorii ale vremii în care trăim.

În cartea de față, a treia, a lui N. Bălțescu, autorul adoptă un alt fel de discurs literar, volumul incluzând scrieri situate la o fragilă frontieră dintre poezie și proză. Chiar și titlul cărții a fost privat de „sprinteneala” specifică, în general, denumirilor de plachete de versuri, acest titlu fiind formulat după cum urmează: *Luciferice flori sau Edenul pierdut**. V-a

după cumva această denumire cu gândul la două capodopere ale literaturii universale: *Florile răului* de Charles Baudelaire și *Paradisul pierdut* al lui John Milton? Foarte posibil să facă cineva asemenea corelări, deși, la drept vorbind, unica imputare efectiv motivată ar fi preocuparea dintotdeauna a omului creator (sau, pur și simplu, gânditor) de a vedea într-un fel mai aparte înclăstarea dintre bine și rău și de a nu se lipsi de plăcerea aspirației spre un univers paradiziac, oricât de îndepărtat, dacă nu imposibil, ar fi acesta.

Poeemele lui N. Bălțescu, din prezenta culegere, lasă impresia unor scrieri de proză lirică, greu de atribuit unei specii literare anume. Totuși, în cazul în care ni s-ar cere să le categorisim, am prefera să le trecem la confuza specie numită **epifanie**. Confuzia, aici, are la bază atât originea termenului, cât și aria redusă – și în timp, și în spațiu

* BĂLȚESCU, Nicolae. *Luciferice flori sau Edenul pierdut*. Ch. : Ed. Prometeu, 2013. 144 p. ISBN 978-9975-919-96-8.

– de cultivare a epifaniei. În limba greacă acest cuvânt înseamnă *aparitie, arătare*, și se utilizează cu referire la ivirea lui Hristos în fața norodului. Ulterior, semnificația noțiunii s-a extins, desemnând revelația unei lumi nevăzute sau imaginare. Și mai târziu, epifania a fost consacrată ca o specie literară de tranziție, însemnând o scriere plămădită din elemente de tabletă, minieșu, meditație, reflecție, cugetări – toate expuse într-un registru liric. Prin anii '70 ai secolului trecut a adus consacrare epifaniei un mare poet și eseist leton, Imants Ziedonis (1933-2013), de la el „molipsindu-se” de patima acestei varietăți literare scriitori și din alte republici înglobate în URSS: ruși, ucraineni, estoni, georgieni, armeni... La noi a excelat în cultivarea epifaniei Leonida Lari – ca să mă limitez la un singur exemplu, devenit și model, și cărei N. Bălțescu îi dedică o tulburătoare elegie, eruptă din suflet în decembrie 2011, la moartea năprasnică a poetei. În mod semnificativ, acest poem elegiac încheie prezenta culegere, așa cum dispariția fizică a Leonidei Lari a încheiat o etapă distinctă în poezia românească din Basarabia unui dramatic sfârșit de secol și mileniu.

Prin scrierile pe care noi le-am numit poate cam abuziv epifanii, N. Bălțescu tinde să facă dovada unui palier nou al inspirației și al efortului său creator. Spuneam mai sus că epifania presupune zugrăvirea unei lumi nevăzute; ei bine, la N. Bălțescu acest univers capătă contururi întru totul concrete, „ivirile” sale fiind rupte – repet, cu vehemență – din realitatea de lângă noi. Și doar arareori poetul „răsfoiește și registrul anticei Clio”, cum o spune chiar el, făcând trimiteri și la Antichitate, la Evul Mediu, la epoca stalinistă etc.

Linia directoare a scrierilor din prezenta carte a lui N. Bălțescu – ca și a multor creații mai vechi de ale sale, de altfel – este veșnica, perpetua, crâncena lupta dintre bine și rău. Accentul fiind pus pe opțiunea pentru mai bine, este firesc ca mama

relelor și toate metehnele născute de ea să fie blamate pe un ton ce nu admite niciun fel de armistițiu. Așadar, N. Bălțescu „se războiește” în scrierile sale, neostoit, cu mulțimea de păcate și cusururi omenști, elogiind, exaltând patetic virtuțile biblice, eterne, ale oamenilor (ale „pământenilor”). Astfel încât nu e de mirare că, în pofida unei noutăți a expresiei, autorul rămâne și în această carte fidel unor resorturi mai vechi, asimilate din startul său literar, cum ar fi patetismul și vehemența. Primul găsindu-și expresie în repetate, obsesive adresări, apeluri, îndemnuri (către oameni – „pămâteni”, către bunul-simț, către Forța Divină); cel de al doilea – în felul neiertător în care condamnă relele ce au copleșit lumea, întregul Pământ. Urmărind scopul ce și l-a propus, N. Bălțescu nu se sinchisește să recurgă, adesea, la titluri banale: *Să-l venerăm pe Dumnezeu, lubiți-vă, oameni!..., Despre batjocură și îndoială* etc. Sau, chiar la substantive ce sintetizează în câteva silabe unite într-un cuvânt zecile de rânduri ce urmează sub titlu: *Aroganța, Discordia, Ura, Neiertarea, Patima, Viclenia, Deșertăciunea, Trufia, Slava deșartă, Lăcomia, Desfrânarea, Lenea, Minciuna*, pe de o parte, iar pe de altă parte – *Frumusețea, Bunătatea, Înălțare, Iubirea, Castitatea, Smerenia, Credința, Moralitatea*... Nu ar trebui să se deducă din acest alineat că nu am găsi în volumul prezentat de noi și destule titluri inspirate, sugestive, frumoase: *Căzut din netimp, Astăzi ceasul veșniciei bate, Pastel astral, Steaua albastră atinge punctul critic, Reaprinde flacăra speranței* ș.a.

Osândindu-i pe purtătorii de însemne ale declinului, ale căderii, ale păcatului, autorul nostru nu contenește să-i laude pe cei care acceptă, doresc chiar „să ostenească spiritual”. La fel, deși poate lăsa impresia că stimulează o atmosferă exclusiv sumbră, pe parcursul celor peste o sută de pagini ale plachetei, N. Bălțescu nu se lasă copleșit și nu vrea nici pe noi, cititorii, să ne lase apăsați de imagini apocaliptice,

deprimante, gășind loc și pentru firele de rază aducătoare de lumină și speranță. Un singur exemplu, într-un totu edificator, însă: „Necuviință e în tot: în dans, lectură, în modă și în port... / Ceremonii, petreceri, orgii, saune, chefuri, tot felul de / Distracții!” [...] „Timpul de acum, ca niciodată, lucrează pentru / Timpul de apoi, din rășputeri se străduiește – metodic, / Insistent – să tulbure candoarea vrăjită a intuiției și, abil, / Viclenitor, creează amăgitoare măști. Sufocant și iscusit, / Seducător, dogmatic, șovăielile ce mai apar la unii / Pe loc sunt ameițite senzual de «vorbe izvorâte / Mari» și ridicate din instinctul sexual, vibrând ispititor / Neconținut, alimentând dorinți, în hrană nouă...” – citim în poezia *Moralitate*. Însă versul „Totuși, într-o Zidire Nouă să sper n-am încetat” din apelul poetic *Cititorului meu* este un leitmotiv, un refren ce nu trebuie căutat cu lumânarea, el răzbătând – e adevărat, mai timid – în multe pagini ale plachetei pe care, sper, o veți deschide și Dvs.

E de menționat că, deși a avut un debut tardiv și discret, cărțile lui Nicolae Bălțescu au beneficiat de niște frumoase lan-

sări la biblioteci de prestigiu din Chișinău, în Casa de cultură a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; la fel, s-au bucurat aceste volume de recenzii și consemnări în publicațiile *Literatura și arta*, *Viața Basarabiei*, *Capitala*, *BiblioPolis*. Vom aminti doar câteva nume dintre scriitorii care s-au expus favorabil pe marginea poeziilor lui: Ion Ciocanu, Claudia Partole, Tamara Gorincioi, Ion Hădărcă, Ion Cuzuioc ș.a.

În încheierea acestei succinte prezentări a căutărilor poetice ale lui N. Bălțescu, nu ne rămâne decât să ne exprimăm speranța că și această carte nouă își va găsi destinatarul, „omul ce-l va asculta” și va încerca să-l înțeleagă, după cum crede și autorul, în poemul ce deschide volumul pe care l-am prefațat și în care scriitorul atât de sincer se autodefiniște: „...Deschide astă carte și-asupra slovei / Mele te apleacă: dă-ți osteneala verbul demascultă, / Verb plămădit în mari, teribile dureri de suflet, / În inimă-ncrustat adânc și-apoi născut în suferință cruntă / Într-o înștrăinată lume [...]” (*Cititorului meu*).

Vlad POHILĂ

UN ROMAN SESIZABIL PRIN NEBUNIA ADEVĂRULUI

Dumitru Crudu este, probabil, printre puținii scriitori, din acest spațiu cultural românesc, pentru care literatura și actul de a scrie înseamnă, înainte de toate, apropierea, dacă nu chiar consimilitudinea cu o stare de grație de nedefinit.

După ce i-am citit de câteva ori *proaspătul roman Un american la Chișinău** (Ed. Casa de Pariuri Literare, București, 2013),

* CRUDU, Dumitru. *Un american la Chișinău* : roman. București : Ed. Casa de Pariuri Literare, 2013. 316 p. ISBN 978 606 8342 89 4.

am mai constatat că el pare să fie unul din reprezentanții unei *stirpe scriitoricești*, din care făcea parte, de exemplu, Alexandru Mușina, spirite pentru care cuprinsul unui nou volum este o replică miniaturală a creației dintâi.

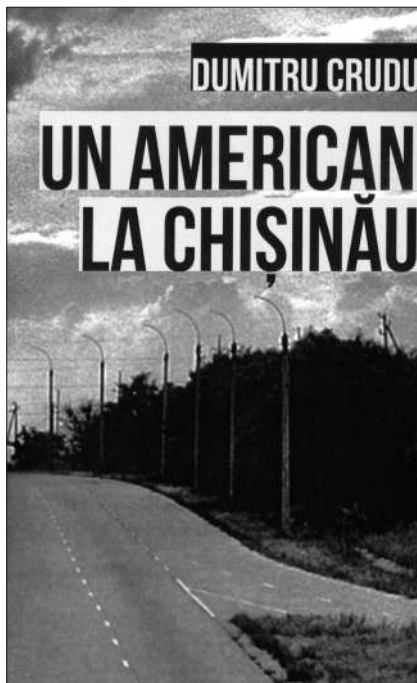
Toată lumea îl cunoaște pe Dumitru Crudu ca pe un autor care ani de zile e și poet, și dramaturg, și publicist, ce s-a extins, din *ucenicia* sa, în inteligența imposibilității și în severitatea diagnosticului și a vocii. Oricât de neobișnuite și de *desuete* par astăzi aceste idei, proza autorului nos-

tru este *taumaturgie* și ieșire din timpul comun; iar pentru a scrie, pentru a rămâne om, crede Anton, personajul romanului *Un american la Chișinău*, moralist de fi-nețe aparte, e nevoie de abluțiuni repetate și de purificare lăuntrică, așa cum te-ai înfățișa în fața Altarului...

Dumitru Crudu este scriitorul care pare să-și fi lucrat / conceput deopotrivă volumele, dar și biografia cu aceeași grijă, ea construindu-se pe de-a-ntregul după chipul și asemănarea literaturii scrise în nesmintita rigoare a judecății de valoare.

Romanul *Un american la Chișinău* vădește un povestitor talentat și este scris la vârsta și la timpul când autorul are ce relata. În general, Dumitru Crudu procedează *ardeleneste*: nu-i scapă niciun detaliu din viața zbuciumată și aventuroasă în destule momente pe care a trăit-o. Întotdeauna e sincer, proaspăt, succesiunea evenimentelor este însoțită de note *realiste*, de pauze meditative, de dialoguri incitante și de *interstii* (dacă e să utilizăm un cuvânt din roman) ad-hoc, încât te simți ispitit să întorci pagina romanului autobiografic. Deși narațiunea e extalzată, ea nu e repulsivă.

Anton Șleahtițchi face parte din categoria personajelor aventuroase, însă are deosebita capacitate de a judeca și a aprecia corect oamenii și evenimentele în care este implicat și la care participă sau este martor. Nu dă frâu imaginației peste principiile morale în care crede prozatorul și în care se mișcă *eroul*. Cuprinsul romanului se sprijină pe *o coloană vertebrală*, adică pe traiectoria unui tânăr, studentul Anton, care se „citește”, se condamnă ori

se admiră în comparație cu cei din anturajul său. Firul autobiografic e plin și dă senzația de autentic. Deci, cititorul face cunoștință și cu un „bildungsroman”, axat pe treptele eroului care este însuși prozatorul, urmărit în timp ce parcurge evenimentele. Dumitru Crudu nu *bate câmpii* când este în perimetrul adevărului. Prozatorul își dă pe față simpatiile, ironiile, malițiile, fixurile și răzgândurile sale... În paginile romanului există, cu adevărat, un imens material pentru

mai multe romane: de aventuri, de dragoste, documentar, social etc., deoarece scriitorul nostru se exprimă dincolo de proză...

Un american la Chișinău este genul de roman pe care o etichetă se lipește cu greu dacă aluneci pe panta analizei tehnice stricte. Ceea ce se prezintă inițial drept o suită de întâmplări legate reciproc (spațiul Brașovului, Chișinăului, Fluturei) crește treptat dintr-un organism uniform, proiectând personaje și întâmplări recurente, repovestind aceleași întâmplări din puncte de vedere diferite, creionând un unic și identic spațiu și timp unitar pentru întreg ansamblul.

Personal îmi place să văd pur și simplu un volum foarte bine încheiat, construit inteligent în jurul unei idei. De altfel, cititorul atent va observa că fiecare interval din cuprinsul romanului funcționează și independent, celelalte nefacând decât să aducă mai multă profunzime, mai multe explicații, mai multe nuanțe; aici, suntem la porțile *Adevărului*, unde totul este luat *à la légère*. Prozatorul nu este cătuși de puțin interesat de spectaculosul facil.

Unele astfel de elemente sunt introduse, apropo, în pagină de o asemenea manieră încât îți este imposibil să nu realizezi că până și autorul se amuză copios manevrând evenimentele. E un joc în care intri cu ușurință, punându-te în postura de a anticipa cât de departe se va ajunge cu toate *mașinările acestea textuale* la vedere. Să nu se înțeleagă cumva că romanul este unul superficial și fără alt scop decât jonglerii textualiste. Foarte bine ancorate într-un plan secund avem personajele și povestea lor: Lora, Olga, Vlad, Martin chigoneanul, Văile, Eugen Cioclea, Gheorghe Grău, Andrei Sochircă ș.a.

Cred că punctul forte al romanului *Un american la Chișinău* de Dumitru Crudu rezidă în modul fin și delicat în care autorul spune *povestea* personajelor în ciuda spectaculozității, îi dă fațadă. Planul principal este în cele din urmă cel al *poveștilor* (simplu oare?) despre... oameni. Despre dragoste, despre moarte, despre ambiție. Povestiri din Flutura, Chișinău, Brașov, dar povestiri la fel de valabile oriunde. Cu

toate acestea, mai pe furiș sau mai cu lentoare, mai pe un colț de pagină sau *lăjaindu-se* în câte un întreg spațiu intermedial, Dumitru Crudu creionează Chișinăului și Brașovului un portret foarte viu. Fragmentar, ca într-o colecție de cioburi de sticlă colorată, incluzând doar unele străzi, câteva zone, cartiere, personaje, dar credibil de evocator.

Este puțin probabil ca romanul dat să nu aibă o receptare foarte entuziastă, dar poate fi bine remarcat și de critica literară, rămânând printre puținele romane, pe semne, pe care o să-l citești de mai multe ori. Și asta este în cele din urmă foarte important.

„*De la basarabeni ăștia te poți aștepta la orice. Și mai ales de la un tip așa de dubios cum e autorul [...]*” (p. 12) acestui roman, un roman-confesiune, ludic, ironic, când psihologic, când *à la maniere* de... și sesizabil prin *nebungia adevărului*.

Vitalie RĂILEANU,
critic și cercetător literar

ZBOR ÎN ADEZIUNE PE ARIPILE POEZIEI

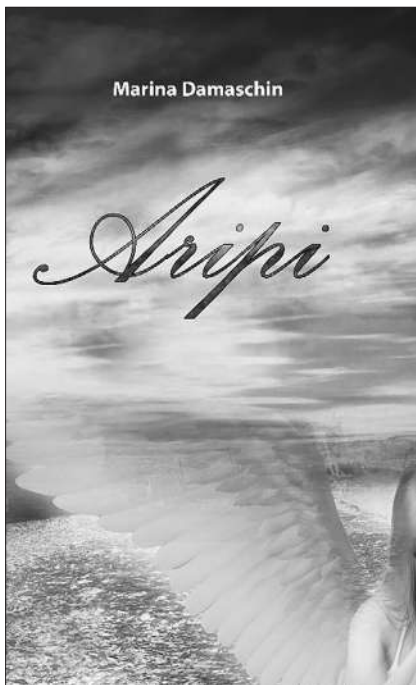
Surprinzător este acest salt deosebit al tinerei poete Marina Damaschin: de la un volumaș de debut, cu un cuprins relativ, la această plachetă de versuri, intitulată mai mult decât sugestiv – *Aripi**.

În fond, și în aceste frumoase poeme autoarea rămâne în esență confesivă, deși adeseori confesiunea este „completată” cu inocente *fantezii: dor rătăcitor, cer înstelat, vise neîmplinite* etc., dar toate acestea-*Poezii* smulse din inima poetei. De fapt, este acel semn abia aluziv, transmis cititorului atent, – de maturitate, un mod de a evita sentimentalismul declarativ; dar și

un risc: căci ceea ce poate fi la un moment dat trăire autentică, expresie concentrată a unui sentiment sau a unei senzații, se dispersează în niște scenarii imaginare, abstracte, forțate: „Vreau aripi să am – / S-ating neatinsul / Vreau ca să zbor, / Să cuprind necuprinsul. // Vreau să fiu pasăre – / Să văd nevăzutul / Vreau atât de mult / Să știu necunoscutul. // Vreau să-mi întind aripile / Să dezleg misterul / Vreau să mă contopesc / Cu cerul...” (*Aripi*). Astfel, sensibilitatea poetei este tipic feminină: orgoliul natural al umilinței, *otrăvurile* dulci ale senzualității: „Viața mea este o gară. / Cu mii și mii de pasageri, / Unii cu bagaje de iubire / Iar alții cu poveri de dureri... / Pe unii am să-i văd și mâine / Pe alții, la sigur,

* DAMASCHIN, Marina. *Aripi*: versuri. Ch.: Ed. Iulian, 2013, 80 p. ISBN 978-9975-4421-4-5.

niciodată. / Și tu ești un simplu pasager / Ce-mi treci prin gara vieții mele doar o dată...” (Adevăr), sau voluptatea difuză a suferinței în așteptare care este o ispită a păcatului: „Te-am lăsat cândva, demult, / Într-un colț de casă, / Te-am lăsat într-o lume / Sfântă și frumoasă. // Te-am învelit în hârtie albă, / Te-am învelit cu dor, / Și mă întorceam la tine / De multe ori. // Mi-au dăruit cei dragi / Cărți de care am vrut – / Scumpe, colorate... / Dar pe tine să te uit nu am putut. // Am plecat departe. / Și mult îmi

lipseai, / Dor fiindu-mi de ale tale povești / Dar prea departe erai, și ești...” (Cartea din copilărie). Și toate acestea „șoptite” discret, cu delicatețe. Pasiunile există, dar apar abia ca niște fulgurații. Probabil sunt fantasmale – Marinei Damaschin – ale unei sensibilități domoale, generoase, discrete, pentru care *dăruirea* continuă să fie o virtualitate: „Vreau ca atunci când o să-mi fie greu / Să mă strângi la pieptul tău / Atâta doar vreau eu. / Și când viața la încercări o să mă pună, / Tu să mă iei de mână / Să-mi spui că-s cea mai bună. / Vreau să mă ierți când voi greși, / Să mă întorci când voi ieși, / Să mă iubești când nu te voi iubi. / Vreau să-mi zâmbești când am să plâng, / Când voi fi nebună, tu să fii blând, / Să-mi aduci soare când va fi vânt. / Aș vrea să te joci cu-ai noștri copii, / Și zi și noapte alături să fii / Și-n clipele devreme și-n cele târzii. / Vreau să mă săruți când te voi certa / Și iarăși să mă ierți, așa-i firea mea / Nu pot fi alta. / Vreau să mă iubești ca pe nimeni /

Să stai aici, lângă mine / Și astăzi, și mâine, și poimâine...” (Vreau).

Senzualitatea este din această cauză depresivă, mahnită și nu provocatoare; e vapoasă, fantezistă, extrasă dintr-o presimțire a destrămării dorințelor și nu din fantezia simțurilor, deși, poeta noastră, poate *cânta de multe ori „vuietul sânelui”*: „Odată-n viață / Am iubit. / Și am fost fericită, / Și am zburat spre cer, / Și-am fost iubită. // Părea că timpul nu mai trece / Că totul e altfel – / Mai frumos, / Demult, foarte demult, / Așa ceva a fost.

// Și n-am să uit. / Nu. N-am să pot să uit / Cum mă priveai, / Și ochii / Mi-i sărutai. // O dată-n viață / Întâlnești iubirea – / Iubire-adevărată / Celelalte sunt iluzii, / Pasiunii. / Doar iubirile adevărate sunt minuni. // O singură dată am iubit / Chiar dacă am suferit, / Am plâns // Ca în copilărie, / O singură dată am iubit / Cât pentru o veșnicie” (Odată-n viață). Cititorul atent va surprinde că este vorba, în cele din urmă, despre un *răsfăț senzual* într-o intimitate cunoscută / percepută de autoarea versurilor din cuprinsul *Aripi*(-lor), iar decorul însuși, fixat prin detalii sumare – casa părintească, satul, mama, iubitul..., aluzează fiori extrem de personali. Nostalgia dăruirii vine în fond dintr-un complex virginal: „Iubirea noastră a rămas uitată / Pe-un ram de amintire-ndurerată / Pe nisipurile mării, / Pe țărnul uitării, / În noaptea-n care ne-am iubit, / În clipa-n care am... suferit, / Acolo a rămas / Tăcută, fără glas. / Iubirea noastră am lăsat-o / Am pierdut-o, am ui-

tat-o, / A rămas din ea doar un trecut / Pe care tot aş vrea să-l uit. / Iubirea noastră nu mai are viitor / Păcat... şi iubirile tot mor / Uitatea s-a aşternut peste ea, / Mi-e greu, dar nu mai pot lupta. / Iubirea noastră, nu mai e a noastră, / Plâng acum privind spre fereastră / Tot mai sper chiar de rost mai e / Uitată e frumoasa dragoste. / Mi-e trist că fericirea / Nu are nume şi uitate-s / Iubirile adevărate" (*Uitată e iubirea*).

În aceste poeme confesive am descoperit un mecanism psihologic, dominat de fapt de nostalgia fericirii, fără mari *complicații interioare*, se naște un lirism subtil-catifelat, timid-mângâietor, înfiorat, pe alocuri, de declarații pasionale care însă distonează în pânza aceasta străvezie: „Îmi place să alerg după fluturi / Să-i prind și să mă joc cu ei / Ador să respir mirosul / Florilor de măr, de tei. // Prefer să colind pădurea / Să sorb din verdele curat / Să admir ziua soarele / Iar seara – cerul înstelat. // Iubesc viața, iubesc lumea. / Iubesc păsările să ascult / Iubesc tot ce-i frumos / Însă..., pe tine mai mult! // Și iubirea aceasta putere îmi dă / Viabilitate și fericire! / Îți mulțumesc că ești / Iubire..." (*Iubesc...*).

O altă senzație perceptibilă apare în poemele dedicate mamei. Aceasta *abia tangibilă* adiere de depresie, de lichiefiere și suavă amintire: stare vecină cu apatia melancolică, caldă, învăluitoare – epiderma Lumii în clar-obscur a poetei Marina Damaschin: „Am pornit în lumea mare / Să caut cea mai frumoasă floare / Pentru tine, mamă. / Am mers mult, am colindat / Pământul în lung și-n lat / Mai multe zile. / Speram să găesc, în sfârșit, / Floarea de care am pomenit / Dar nu dam de ea... /

Mergeam, căutam, întrebam / Orele le numărăm / Timpul tot curgea... / Am ajuns într-o țară / De o frumusețe rară / Eram sigură că o voi găsi-o. / Obosită și dezamăgită am rămas, / Căci nicio floare nu găsisem / Mai frumoasă ca tine" (*Măicuța*).

Descoperim aici un univers tactil, în care materia este aproape inconștientă, spongioasă, se creează o senzație de dispersie, de lichiefiere și de suavă aducere-aminte.

Poeta își găsește locul în această senzualitate tristă, dominată de sentimentul discret al singurătății, însă și... *catalizată*, în fragilitatea ei, de un *vis al purității*: „Mă grăbesc undeva / Unde – încă nu știu / Vreau să ajung mai repede / Cât nu e încă târziu. // Mă grăbesc să iubesc / Și iubire să dau / O dragoste mare să ofer / O dragoste să iau. // Mă grăbesc să trăiesc / Să mă bucur de tot / Chiar dacă mi-e greu / Și simt că nu mai pot. // Mă grăbesc să zâmbesc. / Și fluturi să prind / Să o sărut pe mama / Să o alint. // Mă grăbesc să descopăr / Mii și mii de minuni / Tainele ascunse / Ale acestei lumi. // Mă grăbesc să m-avânt / În necunoscut / Mă grăbesc, nu am timp / De pierdut" (*Mă grăbesc*).

Lirismul poeziei Marinei Damaschin provine anume din *halucinarea acestui decor confesiv*, iar poezia sa are mai multe posibilități, și conștientul autoarei e potolit, o șoptă sau o adiere, este autentică.

Discret-elegant se vrea acest *Zbor în adeziune* al poeziei, purtat pe *Aripi(-le)* promițătoarei poete.

Victor BRUMARU

S-A CĂLĂTORIT POETUL EUGEN CIOCLEA

S-a stins subit din viață scriitorul Eugen Cioclea – poet, publicist.

S-a născut la 4 august 1948, în satul Druța-Râșcani. A studiat la Facultatea de Matematică a Universității de Stat din Moldova, 1966-1967, și la Facultatea de Matematică a Universității „M. Lomonosov” din Moscova, 1968-1971. A fost traducător în diferite instituții, muncitor și ajustor de mașini-unelte cu programare automată. Revenit în Moldova, din 1992 până în 1995 a deținut funcția de redactor-șef al ziarului *Tineretul Moldovei*.

Spirit boematic, spectaculos, ironic sau strident-hiperbolic, Eugen Cioclea s-a autodeclarat ca „cel mai trist poet din Europa”, și-a construit o imagine de copil teribil al noului demers poetic, preferând să intre în poezie „cu capul sus și dezgolit, ca-n ștreang”. Cărțile sale de poeme:

Eugen Cioclea
(4.VIII.1948–10.X.2013)

Numitorul comun (1988), *Alte dimensiuni* (1991), *Dați totul la o parte ca să văd* (2001), *Subversiunea poetului revoltat* (2002) ș.a. – atestă un poet eruptiv și teribilist, dur și sentențios, ce recurge la confesiunea ardentă, sinceră, directă, profetic-ironică, îmbrăcată în haină expresionistă sau naturalistă.

A fost laureat al mai multor premii literare, între care și Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1991, 2001).

Om sensibil și generos, bun coleg și prieten, Eugen Cioclea a fost un personaj nelipsit al vieții literare.

Dumnezeu să-l odihnească în Împărăția Sa luminată.

*Consiliul Uniunii Scriitorilor
din Moldova
12 octombrie 2013*

APEL

Sunt cel mai trist poet din Europa.
Am ajuns să-mi vând poeziile –
o rublă douăzeci și cinci de copeici pentru vers.
Nu prea am multe și totuși
simt că m-au dres.
Mă topesc de rușine și scârbă,
de parcă aș fi condamnat să văd sentimentele
prefăcându-mi-se în lingouri de grăsime de porc,
în timp ce consolidarea familiei
ar depinde direct
de numărul cât mai mare de rânduri
pe care ar trebui peste noapte

din scâfârlia mea
 să le storc.
 Mai că-mi vine s-o șterg ca Céline
 din casa lui socru-său,
 spre o glorie sumbră, spre o altfel de muncă,
 ori câți indivizi mai confundă și azi poezia
 cu Banca Centrală și chiar c-o speluncă.
 Mă adresez generației mele,
 precum și celor ce n-au apucat deocamdată să prindă la seu:
 din clipa aceasta (nu mai puțin importantă
 ca pasul lui Armstrong pe Lună)
 toți cu șanse egale de a hrăni cu colivă
 clanul de vrăbii al istoriei literare,
 departe de-a fi puritani,
 măcar pentru poemele despre mamă și patrie
 vom refuza legăturica
 cu bani.

Eugen CIOCLEA

NAE LĂZĂRESCU A PĂRĂSIT DEFINITIV SCENA

Pe 19 decembrie 2013, la vârsta de 72 de ani, s-a stins din viață actorul Nae Lăzărescu, a declarat pentru agențiile de presă Alexandru Arșinel, directorul Teatrului de Comedie „Constantin Tănase”. Trupul neînsuflețit al actorului Nae Lăzărescu a fost depus la Teatrul de Revistă „Constantin Tănase”, unde și-au îndreptat pașii admiratorii săi de-a lungul anilor.

Nae Lăzărescu spunea în iulie a.c. că s-ar putea să fie nevoit să ia o pauză de la actorie, din cauza unor probleme de sănătate. Actorul arăta, într-un interviu, că a făcut *stand-up comedy* de când s-a născut și că a vrut neapărat să lucreze la Teatrul „Constantin Tănase”.

Viitorul actor s-a născut pe 8 septembrie 1941, fiind cunoscut, în special, pentru scenetele de comedie pe care le-a realizat de-a lungul timpului alături de partenerul său de scenă, Vasile Muraru.

Nae Lăzărescu
 (30.I.1940 – 19.XII.2013)

A jucat și în filme, printre care *Grăbește-te încet*, *Șantaj*, *Baloane de curcubeu*, *Căsătorie cu repetiție* și *Viraj periculos*. De asemenea, în animația *Mașini*, i-a dat voce personajului Clang.

DIN NOU DESPRE DESTINUL LIMBII ROMÂNE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Suntem în anul 2013... Au trecut mai mult de 20 de ani de la declararea Independenței Republicii Moldova și adoptarea legilor despre limba oficială (de stat). Pe lângă alte sute de probleme, la care cu greu facem față, nu am reușit să soluționăm nici pe departe problemele de ordin lingvistic. Am dat vina pe comuniști, dar, din păcate, și astăzi, la aproape patru ani după venirea liberal-democraților la putere, limba „moldovenească” continuă să rămână denumirea pentru limba oficială (de stat) a Republicii Moldova.

E strigător la cer că încă nu știm ce limbă vorbim și de unde venim. Societatea este scindată în două: o parte care întru-chipează *homo sovieticus*, pentru care nu contează ce limbă vorbește, dar „ce pune pe limbă” (perlă lansată de agrarieni), și care mai speră la pâine de 16 copeici și alta care tinde spre *homo europaeus*, fiind mereu criticată de nostalgiilor sovietici. De multe ori și mie mi s-a incriminat că nu păstrez tradițiile și culturile „strămoșilor” și că-i urmez pe cei care au distrus tot ce a fost bun. Ce-aș putea să le răspund dacă le incriminez același lucru. Diferența este că strămoșii mei și ai familiei mele nu sunt sovieticii, ci geto-dacii. Tatăl meu, Dumnezeu să-l ierte, a fost rus de naționalitate, dar de la el am învățat scrisul latin, cu mult înainte ca în școală să se producă trecerea de la alfabetul chirilic la cel latin. Poate că limba rusă îi era mai aproape inimii, fiind rus nativ, dar ca cetățean loial și din respect pentru poporul-gazdă citea fără probleme în limba română și foarte rar vorbea rusește în familie. Sunt sigur că și alte persoane, de alte naționalități, stabiliți

pe aceste meleaguri mioritice, au îndrăgit, la fel ca și tatăl meu, limba lui Eminescu.

Concepția că limba „moldovenească” poate fi considerată ca limbă de sine stătătoare este puternic contestată atât în sfera politică, cât și în sfera științifică. Unii politicieni (susținuți și de anumiți sociologi, filologi sau istorici) susțin că o limbă „abstand”¹ (istorică) sau „ausbau”² (codificată de o academie), poate avea glotonime / lingvonime diferite de la un stat la altul pentru a atesta astfel o identitate națională aparte în fiecare stat. Personal consider limba „moldovenească” o limbă-mutant și împărtășesc ideea intelectualilor care o califică drept o invenție pseudoștiințifică făcută la comandă politică, care nici azi nu poate fi eradicată.

Mă doare că nu vrem să recunoaștem cu toții că suntem români și vorbim limba

¹ O varietate de limbă este numită *abstand* față de altă limbă, dacă acestea sunt atât de diferite una de alta, încât niciuna nu poate fi considerată dialectul celeilalte. Acest criteriu se referă la proprietățile structurale obiectiv stabilite ale limbilor. Paradigma însăși nu specifică cum se măsoară obiectiv „distanța”. Un criteriu des folosit, dar controversat, este înțelegerea reciprocă. Un exemplu tipic de limbă *abstand* este limba bască față de spaniolă.

² O varietate este numită limbă *ausbau* dacă este folosită în mod autonom față de alte limbi. Tipic pentru aceasta este faptul că are formă standardizată independentă de limbile standard învecinate. Aceasta implică, de obicei, predarea ei în școli și folosirea ca limbă scrisă în domenii foarte variate, inclusiv ca limbă națională oficială. Dimpotrivă, tipic pentru varietățile care nu sunt limbi *ausbau* este faptul că sunt folosite numai în cercuri private.

română. Mă doare că mai întâlnesc și azi ru-sofoni stabiliți de ani de zile în RM care, în loc să le fie rușine că nu cunosc nicio iotă în limba oficială (de stat), au tupeul să mai riposteze vorbitorilor de română „Говорите на нормальном языке” (Vorbiți într-o limbă normală). Să fie oare limba rusă unica limbă „normală”? Oare mai este un asemenea fenomen în vreuna din fostele republici ex-sovietice? Mă întreb de ce eu mă pot mândri că nu am bariere de comunicare în limba rusă și că o vorbesc destul de bine. De ce noi, românii din Basarabia, sau moldovenii, după cum le place să le (să-și) zică unora (ținând cont de spațiul geografic), trecem cu ușurință la limba rusă atunci când mergem la magazin, la farmacie sau în stradă suntem întrebați în limba rusă? Chiar nu ne-am simți mai bine dacă limba română ar fi la ea acasă și ar fi respectată de minoritățile naționale? Oare nu e normal și nu e logic ca persoanele care nu cunosc limba acestui stat să nu aibă dreptul la angajarea în câmpul muncii?

R. Moldova e țara paradoxurilor, oricui are dreptul la orice, numai nu băștinașii. Moldovenii, în pofida faptului că sunt foarte muncitori și ospitalieri, foarte mulți nu au nici posturi de conducere bine plătite, nici locuri de muncă, iar unii nu au nici limbă, nici istorie, căci li s-a tot cultivat valori false, iar ei le-au acceptat fără a sta pe gânduri.

Știu că unii din cei care vor citi aceste rânduri mă vor acuza de naționalism. Nimic de mirare. Dar chiar dacă „sufăr” de naționalism, atunci de unul patriotic, sănătos, care promovează o națiune fără să se opună minorităților conlocuitoare. Să se simtă frustrați cei care au fost primiți cu brațele deschise de către basarabenii băștinași, iar drept răsplătă le poartă pică, dând dovadă de un naționalism xenofob, șovin, opunându-se astfel nu minorităților, ci majorității. Iar majoritatea? Nu știu dacă poartă vreo vină... Mai degrabă sunt victime ale ideologiei sovietice care le-a fost inoculată până în măduva oaselor.

E dureros faptul că, în plină democrație, în R. Moldova dacă te declari a fi român înseamnă că ești naționalist. Nu în zadar din exterior suntem priviți sceptic, pentru că totul pornește de la limbă și istorie... iar nouă întotdeauna ne-au băgat în cap un pseudoadevăr de care ne tot ținem, mergem înainte cu ochii închiși și nicidecum nu vrem să-i deschidem. Continuăm să căutăm dovezi, argumente... Ce argumente să mai căutăm dacă de mult mării cărturari ai neamului au spus adevărul. De exemplu, în *Descriptio Moldaviae* (Berlin, 1714) Dimitrie Cantemir afirma că moldovenii vorbesc aceeași limbă cu valahii și transilvănenii. Nouă totuși ne este mai aproape limba promovată de un politruc cu pretenții de lingvist și istoric într-un oribil *Dicționar moldovenesc-român...* Degeaba ne mai mirăm de ce suntem bătuți de soartă. Probabil vor mai trece ani până când apa dintre cele două maluri ale Prutului va ieși din ștreang: „Maluri de Prut, apă-n ștreang”, așa cântau mării patrioți ai neamului Doina și Ion Aldea-Teodorovici... Astăzi, chiar dacă sârma ghimpată a fost scoasă, apa oricum e în ștreang, limba română trăiește doar pe un mal al Prutului, iar de partea cealaltă, stângă, a suportat un transplant și se pare că a căpătat o boala incurabilă, cea a ignoranței crase și a prostiei.

Eugen Coseriu spunea: „*A promova sub orice formă o limbă moldovenească deosebită de limba română este, din punct de vedere strict lingvistic, ori o greșeală naivă, ori o fraudă științifică; din punct de vedere istoric și practic, e o absurditate și o utopie; din punct de vedere politic, e o anulare a identității etnice și culturale a unui popor și, deci, un act de genocid etnocultural.*” Viitorul acestui colțișor de rai pe nume Republica Moldova depinde de fiecare din noi și doar noi putem pune capăt acestui genocid. Pentru a ști cine suntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm și pentru a fi o națiune puternică trebuie să ne cu-

noaştem limba, istoria, înaintașii, pe cei care au creat și au luptat pentru acest stat care este un copil al României.

Limba română ar trebui să fie sufletul fiecărui cetățean, deoarece „limba este cartea de noblețe a unui neam”, așa cum spunea Vasile Alecsandri. Iar pentru poetul Nichita Stănescu „a vorbi despre limba în care gândești este o sărbătoare”.

Sper ca într-o bună zi în art. 13 din Constituția țării să putem citi cu mândrie: „Limba oficială (de stat) a Republicii Moldova este limba română.” Sper să vină ziua când nimeni nu va mai căuta argumente pentru a demonstra ce limbă vorbim, adevărul științific fiind pus în capul mesei.

Ghenadie RÂBACOV

SECVENȚE COTIDIENE (III)

Cine trădează...

Am fost prieteni de suferință, cum s-ar zice, fiindcă am lucrat, ani la rând, în același birou și am avut aceleași probleme de înfruntat. Am ieșit în pensie odată, în același an, în aceeași lună. Am avut bucuria reîntâlnirii peste vreo patru ani. Nu am putut să-mi ascund uimirea, când în locul bărbatului frumos care era, un Adonis, am văzut un biet bătrân obosit ce se sprijinea în cârjă.

– Ce-i cu tine, omule? I-am întrebat neglijând toate rigorile protocolare.

– Nu da, Doamne, omului cât poate duce, mi-a răspuns el.

Și am aflat cum, din nesocotință și lipsă de respect pentru sine și cei din casa lui, într-o clipă, a pierdut tot: familia, sănătatea, încrederea. Stările lui permanente sunt depresia și tristețea.

Zicea că într-o zi, când, chipurile, a plecat cu prietenii la pescuit, și-a uitat telefonul mobil acasă. Fiu-său, butonându-l în joacă, a dat de un număr frecvent utilizat. „Mamă, uite numărul de telefon al amantei lui tata!” a glumit băiatul către mamicăsa. Dar spusa nu era chiar o glumă, fiindcă femeia, din gelozie, zice el, dar poate și dintr-o bănuială, zic eu, a verificat... Și a avut un șoc. Soțul ei avea economii tănuite, distracții ascunse, o amantă, o locuință „cuibușor de nebunii”, într-un cuvânt, o viață de petreceri și dezmaț.

Aici, îmi amintesc cum, odată, o prietenă, din aceleași motive, își plângea căs-

nia distrusă și tinerețea întinată. Eu, care totdeauna aveam soluția tuturor problemelor (sfânta naivitate!), în toiul discuției am exclamat ferm:

– Ehe, dacă mi-ar face una ca asta al meu!...

– Ce-ai face? m-au întrebat guralivele surate.

– Aș da foc Chișinăului!

Întrebarea ce a urmat m-a năucit:

– Și de ce nu arde orașul?

Dar, să continui povestea colegului meu.

Cearta în casă nu a început bine că, rănit în orgoliul său, el a hotărât să pună lucrurile la punct. A încercat să explice care sunt meritele amantei sale față de soție apărând, bineînțeles, *onoarea* amantei, dar fiindcă *vaca* de soție, *bătrână și proastă*, nu s-a lăsat impresionată nici că iubita soțului ei, după spusa lui, absolvise două universități, nici că era cântăreață cu merite, i-a aplicat o porție bună de bătaie (nu am auzit vreodată de bărbat care să-și altoiască amanta, ținând partea soției), agățându-i și un ecuson verbal: *curvă*. Astfel, considera el, și-a consolidat respectul în familie, și-a restabilit statutul de soț fidel. Proaspăt „innobilată” cu titlul de *curvă* și calificativul *vacă bătrână și proastă*, femeia a făcut un infarct. În scurt timp, atmosfera din casă fiind electricizată rău-de-tot, femeia mai făcu un infarct care i-a fost fatal.

Bucuros că a scăpat de *cea mai rea femeie din lume*, cum o discredita față de prieteni, colegul meu frumos s-a însurat cu amanta, oficiindu-și căsătoria la biroul de stare civilă. Ca o femeie de bună credință, proaspăta soție i-a cerut să facă și căsătorie religioasă și în fața altarului, ceea ce l-a întărit în credința că ea, cauza *sentimentelor turbate și a vulcanicelor lui perturbații lăuntrice* (expresie aflată în confesiunile scrise ale altui rătăcit, care a gustat din poamele interzise, confundând muza cu curva), este iubirea adevărată a vieții lui. Drept dovadă că și el o iubește și recunoscător pentru fericirea ce i s-a oferit, îndrăgostitul ramolit trece pe numele proaspetei neveste economiile, casa, pământul și celelalte bunuri agonisite împreună cu fosta familie. Imediat ce, în acest sens, s-au perfectat actele și s-au încheiat conturile, s-au limpezit și apele. Femeia, care era de-o vârstă cu fiul lui, a început să-și cam neglijeze îndatoririle de soție. Ca un bonus la marfa achiziționată, foarte curând după cununie, el o surprinde cu un tânăr, nepereche lui, chiar în patul lor conjugal. Ionul, că Ion îl cheamă pe colegul meu, face la rândul-i un ac-

cident vascular cerebral și o pareză facială. Acum are o jumătate de corp inert, gura strâmbă și viața întreagă distrusă. Feciorii nu-l recunosc, prietenii s-au împușinat flagrant, în schimb nevasta este înfloritoare și niciodată lângă el (conform preceptului biblic, nici la bine, nici la rău).

– Sunt singur-singurel pe lume. Și ce femeie bună a fost...

Gândurile lui Ion se mută undeva în țării, lângă *cea mai rea femeie din lume*, care a fost soția lui dintâi și pe care el a înșelat-o petrecându-și, ci nu trăindu-și, viața lângă o altă femeie, frumoasă, tânără, dar vicleană în intențiile ei. Cu părere de rău, îi dau dreptate. După ce a avut un întreg univers și libertatea totală de a fi om la locul lui, iată că a rămas *singur-singurel pe lume*. Foarte curând și eu aveam să mă ridic de pe banca pe care sfătuisem și aveam să-l părăsesc. I-am ascultat povestea – nimic nou sub soare! – care ar încăpea, scrisă, pe o frunză amară de pătlagină. Dar nu am risipit niciun cuvânt de îmbărbătare. Verdictul meu pentru el este: TRĂDĂTOR.

Zina CENUȘĂ
19 august 2013

O SEARĂ-N TAINICUL TRECUT...

E seară-n vechiul mic Paris,
Blonde și brune la plimbare,
Miracolu-i de nedescris,
Mireasma e seducătoare.

Aici, în micul meu Paris,
Cu slavă, fală și grandoare
De veșnicie m-am atins,
Doar viața e nemuritoare.

Deodat-o ploaie s-a încins
Stropindu-mi splendida licoare
Și lumânarea-ncet s-a stins –
Era o simplă lumânare

Cu ea eternul meu Paris –
Neașteptata sărbătoare
Păcat – rămâne doar un vis
O ne-mplinită sărutare.

Magicul mistic paradis
Dispare-n fumul de țigară,
Tristețea iarăși m-a cuprins,
Veniră timpul de plecare

Spre țara ce nu este țară...

Ioan CALINIUC
24 iulie 2013, București, Lipsani

MOARTEA EROULUI

*Poem închinat memoriei Ostașului Român
secerat de gloanțe în 1942 la Cotul Donului,
cărui confratele basarabean Vasile Șoimaru,
mult mai vrednic decât noi, i-a ridicat și sfințit,
în acest an, pe dealul de la Klețkaia,
o cruce adevărată.*

Când a îmbrăcat, Ocrotitorul, cămașa de zale,
Știa că viața și moartea sunt în mâinile Tale.
În luptă, a căzut la pământ deseori,
Dar îngerii l-au ridicat în picioare de subsuori.
A fost apoi îngropat în glie până la genunchi
Și, tocmai când murea, L-ai tras afară de trunchi.
Dușmanii l-au îngropat până la brâu,
Iar Tu i-ai pus în jur un meterez de grâu.
În final, îi rămăsese doar țeasta afară,
Însă, privind cerul, suferința i s-a părut mai ușoară.
A închis ochii sub acel taluz de tranșee,
Bântuit de mirări și rotunjimi de femeie.
Ferice, Doamne, că L-ai ajutat să fie viteaz,
Și să rămână până la sfârșitul luptei treaz,
Mulțumit că iubirile toate
L-au îngropat în dor până la coate,
Că, la prima lovitură de secure,
Tu erai acolo și îl puneai să asculte
O muzică îngerească de orgă
În registrul „Fluier de pădure”,
Că atunci când l-au străpuns
Gloanțele și șrapnelele,
Femeile i-au trimis în ajutor cerul cu stelele,
Dragostea lor și a Ta, venind de departe,
L-au dus pe brațe din viață în moarte.

Vasile S. POPA

EXTRAS DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rînduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
- Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
- Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
- Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține intergral autorilor.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

